

HİTİT
ÜNİVERSİTESİ

İKTİSADİ VE İDARİ
BİLİMLER FAKÜLTESİ

9. HİTİT ÖĞRENCİ KONGRESİ

BİLDİRİLER KİTABI

EDİTÖR:

Prof. Dr. İsmail YILDIRIM

Çorum

2023

"Bu Etkinlik TÜBİTAK Yurt İçi Bilimsel Etkinlikleri Destekleme Programı Kapsamında Desteklenmektedir."

HİTİT
ÜNİVERSİTESİ

*En Özel Devlet
Universitesi*

9. HİTİT ÖĞRENCİ KONGRESİ

26-30 NİSAN 2023

BİLDİRİLER KİTABI

E-ISBN
978-605-5244-29-3

EDİTÖR
PROF.DR.İSMAİL YILDIRIM

ÇORUM-2023

Yayınevi | Publisher: Hitit Üniversitesi Yayınları | Hitit University Press

Hitit Üniversitesi Üçtutlar Mah. Kuzey Kampüsü Çevre Yolu Bulvarı 19030 Çorum / TÜRKİYE

Yayınevi Sertifika No: 49188

<https://yayin.hitit.edu.tr> | publisher@hitit.edu.tr

ROR ID: <https://ror.org/01x8m3269>

ISNI: <https://isni.org/isni/000000040369655X>

ISBN: 978-605-5244-29-3

Sempozyum/Kongre Dizisi | Series of Symposium/ congress: 9

Kitap Adı | Book Title: 9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023) Bildiriler Kitabı

Çeviri Adı | Translated Title: 9th Hitit Student Congress (26-30 April 2023) Proceedings

Editör | Editör: İsmail Yıldırım

Yayın Türü | Publication Type: e-Kitap | e-Book

Yayın Tarihi | Publication Date: Haziran 2023 | June 2023 Yayım

Yeri | Place of Publication: Çorum, Türkiye

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish; İngilizce English

Grafik & Tasarım

Birmedya / <http://birmedya.net/>

Bu bildiri kitabının her hakkı saklıdır. Bu yayının tümü veya hiçbir bölümü önceden izin alınmaksızın çoğaltılamaz, basılıp yayınlanamaz, kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. Bu yayında yer alan bildirimlerde öne sürülen her türlü görüş ve sorumluluk yazarlarına aittir.

© CC BY-NC 4.0

KURULLAR**Kongre Onursal Başkanı**

Prof.Dr.Ali Osman Öztürk (Hitit Üniversitesi Rektörü)

Kongre Başkanı

Prof.Dr.Sabiha Kılıç (Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekan V.)

Kongre Düzenleme Kurulu

Prof.Dr.Fatih Duman (İİBF-Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölüm Başkanı)

Prof.Dr.İsmail Yıldırım (Finans ve Bankacılık Bölüm Başkanı)

Prof.Dr.Sabiha Kılıç (İİBF-İşletme Bölüm Başkanı)

Prof.Dr.Metin Uçar (Ortak Dersler Bölüm Başkanı)

Prof.Dr.Taha Bahadır Saraç (İİBF-İktisat Bölüm Başkanı)

Prof.Dr.Deniz Aytaç (İİBF-Maliye Bölüm Başkanı)

Doç.Dr.Sami Kiraz (Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı)

Dr.Öğr.Üyesi Özlem DÜNDAR (Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler Bölüm Başkanı)

Kongre Bilim ve Danışma Kurulu

Prof.Dr.Atilla Bıyıkoğlu (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.Aygül Süel (Hitit Üniversitesi)

Prof.Dr.Bozkurt Koç (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Prof.Dr.Cenk Güray (Hacettepe Üniversitesi)

Prof.Dr.Emre Güler (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof.Dr.Fatma Neval Genç (Aydın Üniversitesi)

Prof.Dr.Funda Uysal Tan (Hitit Üniversitesi)

Prof.Dr.Gökay Uğur (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.Hakan Pehlivan (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof.Dr.Hakan Reyhan (Hitit Üniversitesi)

Prof.Dr.Hüseyin Ünver (Ankara Üniversitesi)

Prof.Dr.İlknur Taş (Hitit Üniversitesi)

Prof.Dr.Mehmet Baş (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof.Dr.Mehmet Kara (Amasya Üniversitesi)

Prof.Dr.Mehmet Kutlu (Hitit Üniversitesi)

Prof.Dr.Meral Gülhan (Emekli Öğr.Üyesi)

Prof.Dr.Murat Hoşöz (Kocaeli Üniversitesi)

Prof.Dr.Orhan Zeybek (Balıkesir Üniversitesi)

Prof.Dr.Özer Şenödeyici (Hitit Üniversitesi)

Prof.Dr.Satybaldy Omurzakov (Uluslararası Kantörö Şaripoviç Toktomamatov Üniversitesi)

Prof.Dr.Şule Uğur (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.Ünal Akdağ (Aksaray Üniversitesi)

Doç.Dr.Abişlı Laçın Veziroğlu (Bakü Devlet Üniversitesi)

Doç.Dr.Cebrailov İkrım İsmailoğlu (Bakü Devlet Üniversitesi)

Doç.Dr.Çağrı Ergezer (Uluslararası Kantörö Şaripoviç Toktomamatov Üniversitesi)

Doç.Dr.Yusuf Joseph Ugras (La Salle Üniversitesi-ABD)

Kongre Yürütme Kurulu

Arş.Gör. Burak Özer

Arş.Gör. Ergül Kısa Toğrul

Arş.Gör. Fatih Cingöz

Arş.Gör. Leyla Erat

Arş.Gör. Mehmet Öbekcan

Arş.Gör. Savaş Mücteba Harputlu

Arş.Gör. Selçuk Kaya

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	5
MUTLULUK KAVRAMININ KAPİTALİZM VE TÜKETİCİ İLİŞKİSİ	12
YEDİGÜN MECMUASINA GENEL BİR BAKIŞ.....	14
NATO INTERVENTION IN BOSNIA HERZEGOVINA AND KOSOVO HUMANITARIAN CRISIS	15
ÇORUM KALELERİ	16
BEHÇET HASTALARINDA KARDİYOVASKÜLER SİSTEM RAHATSIZLIKLARI VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI	17
EVLİYA ÇELEBİ'NİN İZİNDE: ANTALYA.....	19
CUMHURİYET DÖNEMİ DİL POLİTİKALARI.....	20
ÇAĞRI MERKEZİ HİZMETLERİ ALANINDA SEKTÖR VE ÜNİVERSİTE İŞBİRLİĞİ: ASSİSTT ÇAĞRI MERKEZİ OKULU ÖRNEĞİ	21
ALVİN TOFFLER VE TEKNOLOJİ	22
MIGRATION FROM THE HELL OF THE HORN OF AFRICA TO THE FIRE OF YEMEN	24
AFET VE ACIL DURUMLARDA BESLENME.....	25
ÜNİVERSİTE PERSONELİNİN SAĞLIKLI BESLENMEYE İLİŞKİN TUTUMLARI VE DİYABET RİSKİNİN BELİRLENMESİ	26
EFFECT OF MESH SIZE AND FORCE ON BENDING STRESS AND DEFORMATION BEHAVIOR OF JEWELRY MOLD BEAMS	27
YENİÇERİ OCAĞI'NIN KALDIRILMASI	29
ADLİ OLAYLARDA ARAÇ LASTİK İZLERİNİN ÖNEMİ	30
ORTA İRTİFA ROKETLERDE KARBONDİOKSİT KURTARMA SİSTEMİNİN İNCELENMESİ.....	31
MADDE BAĞIMLILIĞI VE AİLENİN ROLÜ	33
AHMED RIZA BEY VE PRENS SABAHADDİN'İN MODERNLEŞME ANLAYIŞLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	34
İŞLETMELERİN SOSYAL MEDYA FAALİYETLERİNE	35
BAĞIMLILIK YAPICI İLAÇ VE MADDE KULLANIMI	36
İŞÇİNİN SOSYAL MEDYA PAYLAŞIMININ İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHİNE ETKİLİ OLABİLMESİ AÇISINDAN ANAYASA MAHKEMESİ'NİN İDİL ALAKUŞ DERE BAŞVURUSU KARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	37
NATO'NUN ASKERİ MÜDAHALESİ: LİBYA ÖRNEĞİ	38
PLATON VE FARABİNİN BİLGİ ANLAYIŞLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	39
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNE YÖNELİK BİLİNÇ DÜZEYLERİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ.....	40
KATILIM BANKACILIĞI VE TÜRKİYE.....	42

DİVAN ŞİİRİNDE BİR AV OLARAK SEVGİLİ	43
SANAY-I NEFİSE MEKTEBİ'NİN GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDEKİ ROLÜ VE ÖNEMİ	44
HALLUKS VALGUSU OLAN VE OLMAYAN BİREYLERDE PLANTAR BASINCIN İNCELENMESİ	45
SOSYAL MEDYA VE YENİ NESİL TEHLİKELER	47
GELENEKSEL UŞAK MUTFAĞINA ÖZGÜ ALACATENENİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	48
“YENİLER GRUBU” TEMSİLCİLERİNDEN MÜMTAZ YENER ESERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME ..	49
SOSYAL MEDYA VE SAKATLIK	50
KAMU HASTANELERİNDE TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ UYGULAMALARI	54
BİR SERAMİK SAĞLIK GEREÇLERİ ÜRETEYEN FİRMADA A3 RAPORU TEKNİKLERİ KULLANILARAK KÖK NEDEN ANALİZİNİN YAPILMASI.....	56
TIBBİ DOKÜMANTASYON VE SEKRETERLİK ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN ERGONOMİ EĞİTİMİNİN KAS İSKELET SİSTEMİ AĞRILARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ	57
BLOK ZİNCİR TEKNOLOJİSİNİN DIŞ TİCARET	59
YAKUP PAŞA TEKKESİ	60
TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE BÜROKRASI VE İNOVASYON	62
İMAM-I MÂTÜRÎDÎ'NİN <i>TE'VİLÂTÜ'L-KUR'AN'</i> INDA İŞÂRÎ TEFSİRİN İMKÂNI.....	64
XVI. YÜZYILA AIT ANONİM BİR ESERİN TANITILMASI: KİTÂB-I TEVÂRİH-I SELÂTİN-I ÂLİ OSMÂN	65
İLK DÖNEM TEFSİR FAALİYETLERİNDE ETKİLEŞİM: SÜFYAN ES-SEVRÎ TEFSİRİNDE MÜCAHİD B. CEBR NAKİLLERİNİN TAHLİLİ.....	66
AKILCI İLAÇ KULLANIMINA YÖNELİK BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ	67
URARTULAR'DA ORDU VE DİN.....	70
ADLİ HEMŞİRELİK VE HEMŞİRENİN ADLİ VAKALARDA SORUMLULUKLARI.....	72
A CRITICAL REVIEW OF FULLMETAL ALCHEMIST: BROTHERHOOD: COLONIAL PATTERNS AND DIFFERENT OUTCOMES OF THE SURVIVORS	75
E-TİCARETTE KRİPTO PARA KULLANIMI.....	76
HAVA SOĞUTMALI KANATLI BORULU YOĞUŞTURUCULARIN ÜRETİMİ VE TEST YÖNTEMLERİ	77
VERGİ HARCAMALARI VE YÜKSELEN PİYASALARDA BİR KARŞILAŞTIRMA; TÜRKİYE VE LATİN AMERİKA	79
ISIL İŞLEM VE ALAŞIMLAMA ŞARTLARININ YÜKSEK MANGANLI ÖSTENİTİK ÇELİKLERİN MEKANİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ	80
TASARRUF FİNANSMAN SİSTEMİ VE TÜRKİYE.....	82
FİNANSAL TEKNOLOJİLERİN TÜRKİYE'YE ETKİLERİ	84
SANATTA POPÜLER KÜLTÜRÜN İFADESİ; POP ART	86
ESKİ UYGURCADAKİ BAZI ÖYKÜNTÜLER.....	87
İNTERNET TEKNOLOJİSİNİN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇÖZÜMLEME	88

İKİ BOYUTLU KESME PROBLEMLERİ ÜZERİNE BİR DERLEME.....	96
TUVA CUMHURİYETİN'DE ETNODEMOGRAFİK DURUM (1944-2021)	97
ÇOCUK SUÇLULUĞUNDA KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ VE TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞININ ETKİSİ.....	98
DIŞAVURUMCU SANAT ANLAYIŞIYLA BÜTÜNLEŞEN BİR HAYAT: VINCENT VAN GOGH.....	100
BÖLÜNmüş TOPLUMLARDA ANAYASA YAPIM SÜRECİYLE UZLAŞI VE BARIŞIN SAĞLANMASI: GÜNEY AFRİKA ÖRNEĞİ.....	101
1960-1970 ARASI DÖNEMDE KAMU YÖNETİMİNİN DÖNÜŞÜ	102
SAVUNMA HARCAMALARI VE BÜYÜME ARASINDAKİ İLİŞKİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ.....	104
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE UYGULANAN YAKLAŞIM MODELLERİ ÜZERİNE OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	106
KURUMSAL KAYNAK PLANLAMASI VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNE ETKİLERİ	108
AFET YÖNETİŞİMİ VE TÜRKİYE: AFET YÖNETİŞİMİNDE SİVİL TOPLUMUN VE YEREL YÖNETİMLERİ ROLLERİ VE SORUMLULUKLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME	109
HABERLEŞME HİZMETLERİ İLE BİRLİKTE OSMANLI'DA POSTA TEŞKİLATININ BAŞLAMASI.....	110
KEMALİZM'İN DOĞUŞU VE DEĞİŞİMİ	111
GELENEKSEL BİR ÜRÜN OLARAK TARHANA	112
FELSEFENİN BAŞLANGICINDA BİLGİNİN DURUMU	114
KADIN GİRİŞİMCİ VE KADIN YÖNETİCİLERİN İŞ GÜCÜ PİYASASINDAKİ KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN TEORİK DEĞERLENDİRİLMESİ	115
KADIN HAKLARI BAĞLAMINDA İSTANBUL SÖZLEŞMESİ VE TÜRKİYE	117
OSMANLI'DA CASUSLUK FAALİYETLERİ: KADIN CASUSLARA DAİR ÜÇ İSİM	118
POLİTİCAL PSYCHOLOGY AND PERSONALİTY	119
AFGANİSTAN'DAKİ KÜÇÜK VE ORTA İŞLETMELERİN KARŞILAŞTIĞI ZORLUKLAR.....	120
ÇOCUK SAĞLIĞI ÜZERİNE D VİTAMİNİNİN ETKİSİ.....	122
KATILIM BANKACILIĞI: TÜRKİYE	123
PROJE YÖNETİM METODOLOJİLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK BAKIŞ AÇISIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ	124
AHLAK KURAMLARI AÇISINDAN ÖTENAZİ SORUNU	125
TEMSİLİ DEMOKRASİNİN KRİZİNİ AŞMANIN BİR YOLU OLARAK SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI	126
SANATÇININ KMİLİK OLUŞUMUNDA KAPİTALİZMİN ETKİLERİ	127
BANKSY VE SOKAK SANATI.....	128
BLOCKCHAIN TEKNOLOJİSİNİN KRİPTO PARALAR İLE İLİŞKİSİ VE GÜNÜMÜZ EKOSİSTEMİNE ETKİLERİ.....	129
GİRİŞİMCİLİK EKO SİSTEMLERİ.....	130
OSMAN HAMDİ BEY'İN SANAT ANLAYIŞI VE ÜSLUBU.....	131

KEDİLERDE SİSTEMİK İNFLAMATUVAR YANIT SENDROMU VE ÖNEMİ	132
SOSYALİZMİN GÜLER YÜZÜ MEHMET ALİ AYBAR.....	133
KEDİ PANLÖKOPENİ'SİNDE TİROİD HORMONLARI VE HEMATOLOJİK PARAMETRE DEĞİŞİMLERİ	134
KOLOSTRUMDA D ₃ VE E VİTAMİNİNİN ÖNEMİ.....	135
RUMİNANLARDA CRYPTOSPORİDİOSİS.....	137
KOLOSTRUM VE HAYVAN SAĞLIĞINDA ÖNEMİ.....	139
ÇORUM GASTRONOMİ HARİTASI.....	140
YATIRIM TEŞVİKLERİ İLE EKONOMİK BÜYÜME ARASINDAKİ İLİŞKİNİN TESPİTİ	141
HİTİT RİTÜELLERİ VE BAZI ŞAMAN RİTÜELLERİ ARASINDAKİ BENZERLİKLER	142
<i>CRYPTOSPORİDİOSİS</i> 'Lİ BUZAĞILARDA VENÖZ KAN GAZI DÜZEYLERİNDEKİ DEĞİŞİMLER	143
WASSILY KANDİNSKY'NİN MÜZİKSEL TİNİLER İLE SANAT ANLAYIŞI.....	145
BUZAĞILARDA <i>CRYPTOSPORİDİOS</i> ENTERİTLERİNDE HEMOGRAM PARAMETRELERİNDEKİ DEĞİŞİMLER	146
3. YÜZYIL KRİZİNİN EKONOMİK, SOSYAL, KÜLTÜREL VE SİYASİ SONUÇLARI	148
KEDİ PANLÖKOPENİ'SİNDE HEMODİNAMİK VE HORMONAL DEĞİŞİMLER.....	150
FELİNE CORONAVİRÜS ENFEKSİYONU VE OLUŞTURDUĞU BİYOKİMYASAL, HEMATOLOJİK PARAMETRE DEĞİŞİMLERİ	151
KEDİLERDE CORONAVİRÜS ENFEKSİYONLARI	153
KOYUNLARDA KOLOSTRUM İÇERİĞİ	154
KEDİLERDE SİSTEMİK İNFLAMATUVAR YANIT SENDROMUNUN HEMATOLOJİK VE BİYOKİMYASAL PARAMETRELERDE YAPTIĞI DEĞİŞİMLER	155
E-NABIZ UYGULAMASI KULLANIMINI TEKNOLOJİ KABUL MODELİ İLE İNCELENMESİ.....	157
POPÜLİZMİN DEVLETLER VE LİDERLER ARASI İLİŞKİLERDEKİ YERİ	158
SPORCU BESLENMESİ VE GIDA TAKVİYELERİ: MANİSA İLİ ARAŞTIRMASI	159
OTONOM İKLİMLENDİRMELİ SERA TASARIMI VE UYGULAMASI.....	171
HİTİT ÜNİVERSİTESİ MAKİNE İMALAT TEKNOLOJİLERİ ALANINDA İHTİSASLAŞMA VE BÖLGESEL KALKINMA İÇİN İTHAL İKAMESİ ÖRNEĞİ.....	172
HALK SAĞLIĞI AÇISINDAN HAZIR PAKETLİ GIDALARIN ETKİLERİ	174
DEPREM VE OLASI DİĞER AFETLERDE ADLİ BİLİMLER VE ADLİ TIP UZMANLARININ ÖNEMİ..	176
BUZAĞILARDA NEONATAL DÖNEM İSHAL ETKENLERİNİN ETİYOLOJİSİ	178
PARVOVİRAL ENTERİTLİ KÖPEKLERDE BİYOKİMYASAL PARAMETRELERİN DEĞİŞİMİ	180
ÖRGÜTSEL ADALET ALGISININ ÖRGÜTSEL BAĞLILIK ARASINDAKİ İLİŞKİDE DUYGUSAL EMEK DAVRANIŞLARININ DÜZENLEYİCİ ROLÜ: SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÖRNEĞİ	182
BALKAN ŞAMPİYONU, HALKEVİ BAŞKANI VE ÇOK YÖNLÜ KİŞİLİĞİYLE ASİM SİMAV	184
BUZAĞILARDA E. COLİ K99 ENTERİTİ İLE VENÖZ KAN GAZI PARAMETRELERİ.....	185

ERİŞKİNLERDE AKILCI İLAÇ KULLANIMI FARKINDALIĞININ İNCELENMESİ.....	187
LİSANSÜSTÜ PROGRAMLARDA YAPILAN TEZLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: EGZERSİZ BAĞIMLILIĞI	189
SOSYAL MEDYA DA YER ALAN SPOR HABERLERİNE AHLAKİ BAKIŞ	191
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN STRESLE BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİ	193
TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN KİTAPLARDA SOSYOKÜLTÜREL BECERİLERİN KULLANILMA DÜZEYİ	195
FİP'LI KEDİLERDE BAZI HEMATOLOJİK VE BİYOKİMYASAL PARAMETRE DEĞİŞİMLERİ.....	196
CORONAVİRUS ENFEKSİYONLU KEDİLERDE T4 VE TSH HORMONLARI İLE BAZI BİYOKİMYASAL PARAMETRE DEĞİŞİMLERİ	198
TERMOELEKTRİK MODÜLLERİN PERFORMANSINA ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ..	200
DÖŞEMEALTI İLÇESİNE BAĞLI KARAKOYUNLU YÖRÜKLERİNİN KÜLTÜR ÖZELLİKLERİ VE DOKUMA GELENEKLERİ	202
TRAVMATİK BİR BELLEK UNSURUNUN MEDYA ARAÇLARINDAKİ TEMSİLLERİNİN İNCELENMESİ: 1963 KANLI NOEL SALDIRILARINDAKİ BANYO KATLİAMI İMGESİ.....	203
ÇORUM SANCAĞINA BAĞLI MEHMET DEDE TEKKESİNİN 1845 TARİHLİ TEMETTUAT DEFTERİNE GÖRE SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI.....	204
ÇORUM KENTİ VE ÇİFT BAŞLI KARTAL.....	205
ŞUAYB B. EBÛ HAMZA VE HADİS İLMİNE KATKILARI	206
DİKEY KALKIŞ VE ENİŞ (VTOL) UÇAK TASARIMI ÜZERİNE BİR İNCELEME	207
BİLİMDE NESNELLİK ÇALIŞMALARI	208
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SAĞLIKLI YAŞAM BECERİLERİNİN	209
EXAMINING UNIVERSITY STUDENTS' HEALTHY LIVING SKILLS	210
ULUSLARASI KALİTE YÖNETİM BELGESİ; ISO HAKKINDA BİR DERLEME.....	211
SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SPOR KÜLTÜR GELİŞİMİNİN VE MESLEK BİLİNCİNİN SPORDA FAİR PLAY VE ETİK DEĞERLER FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ	212
KIRSAL ALANLARDA YAŞAYAN KADINLARA BAKIŞ AÇISI ÜZERİNE BİR ANKET ÇALIŞMASI: DENİZLİ ÖRNEĞİ.....	213
TÜRKİYE'DE GENÇLERİN SİYASETE KATILIMI: BARTIN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ	214
TÜRKİYE'DE OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARA VİDEO MODEL ÖĞRETİM YÖNTEMİ KULLANILARAK YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ	215
TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET RAPORLARI.....	217
TÜRKİYE'DE NÜKLEER KOLLUK KUVVETLERİ YAPILANMASININ UYGULANABİLİRLİĞİ VE GELİŞİRİLMESİ: İNGİLTERE VE TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	218
TEMSİLİ DEMOKRASİNİN KRİZİNİ AŞMANIN BİR YOLU OLARAK SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI	221
YAŞAYAN BİR ORGANİZMA OLARAK DEVLET LEBENSRAUM TEORİSİ	229

TALAŞLI İMALAT İŞLEME PARAMETRELERİNİN VE KESİCİ TAKIM TÜRÜNÜN TORNALAMA İŞLEM MALİYETİNE ETKİLERİ	231
19. YÜZYILDA KUZHEY AZERBAYCAN'DA LAİK OKULLARIN KURULMASI	233
1755 NUMARALI ÇORUM ŞER'İYYE SİCİLİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	234
YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YANLIŞ ÇÖZÜMLEMESİ ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMALARA GENEL BİR BAKIŞ.....	235
SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜVENLERİYLE SPORDA RİSK ALMA EĞİMLERİ ARASINDA İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	238
MOĞOL DÖNEMİ UYGUR METİNLERİNDEKİ ÖYKÜNTÜ YÖNTEMİYLE TÜRETİLMİŞ DİNİ TERİMLER.....	240
KÖPEKLERİN PARVOVİRAL ENTERİT HASTALIĞINDA PATOGENEZ VE KORUNMA	241
FELİNE ENFEKSİYÖZ PERİTONİTİS'İN ETİYOPATOGENEZİ	243
RUMİNANTLARDA YENİ DOĞAN DÖNEM İSHALLERİNİN ETİYOPATOGENEZİ.....	244
BUZAĞILARDA E. COLİ K99 ENTERİTLERİ	246
ENDÜSTRİYEL GERİ DÖNÜŞÜM TEZGÂHLARI İÇİN AKILLI İZLEME SİSTEMİ	247
DEMİRYOLU TAŞIMACILIĞININ TÜRKİYE'DEKİ MEVCUT DURUMU VE TÜRKİYE DEMİRYOLU TAŞIMACILIĞININ SWOT ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	248
HELİKOPTER EBEVEYNLİĞİN YILDIZ SPORCULARIN PSİKOLOJİK YETENEKLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ	259
RUSYA'NIN UKRAYNA MÜDAHALESİNİN TARİHSEL ARKA PLANI	260
PREHİSTORİK DÖNEMLERDEN TUNÇ ÇAĞI SONUNA KADAR KARAMAN BÖLGESİNİN KONUMU VE ÖNEMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	262
DEĞİRMENCİLİK SEKTÖRÜNDE FAALİYET GÖSTEREN BİR İMALAT TESİSİNDE KRİTİK YOL YÖNTEMİ İLE ÜRETİM ÇİZELGELEME	263
6 ŞUBAT 2023 PAZARCIK VE ELBİSTAN DEPREMLERİNDE E-GÖNÜLLÜLÜK	264
KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİ SONRASI YABANCI UYRUKLU GÖÇMEN HAREKETLİLİĞİ: AFETZEDE SURİYELİLER.....	266
SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN İŞSİZLİK KAYGI DÜZEYLERİNİN BÖLÜM DEĞİŞKENLİĞİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI	267
FUTBOL MAÇLARINDA TARAFTARLARIN SERGİLEDİĞİ ŞİDDET OLAYLARININ İNCELENMESİ.....	268
DANCE MACABRE: 14. YÜZYIL PANORAMASININ SANATA TEZAHÜRÜ VE ANTROPOLOJİK YORUMU	269
PRİVATİZATİON OF WARFARE AND PRİVATE MİLİTARY COMPANİES (PMCS).....	271
ZOR KONULARI ÇOCUKLARLA KONUŞMAK: ÖLÜM VE YAS.....	272
EĞİTİM KURUMLARININ ÖĞRENEN ÖRGÜT OLMA ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ İÇİN YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ.....	274
LİSANSÜSTÜ PROGRAMLARDA YAPILAN AKADEMİK ÇALIŞMALARIN ANALİZİ: MİGREN VE FİZİKSEL AKTİVİTE.....	276

KÖYÜN KAMBURU ROMANI ÇERÇEVESİNDE KEMAL TAHİR SOLUNUN ÖZGÜNLÜKLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	277
TÜRKİYE’DE SAĞLIK TURİZMİNİN EKONOMİYE ETKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME	278
ÇOCUKLARDA DİJİTAL OYUN BAĞIMLILIĞINA TEORİK BİR BAKIŞ	280
END OF IDEOLOGY DEBATE AND THE STATE: CASE OF ZAMBIA’S HUMANISM.....	282
E-SPOR ÜZERİNE YAPILMIŞ OLAN ÇALIŞMALARIN İÇERİK ANALİZİ.....	283
YAŞLILARDA FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYLERİNİN YAŞAM DOYUMUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ	284
ÜÇÜNCÜ YAŞ TURİZMİ: YAŞAM KALİTESİNE ÖNEMLİ BİR KATKI	285
ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNDE SPOR YAPMA DÜZEYLERİ İLE TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	287
İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEME ÖĞRETMENLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNDE KARŞILAŞTIKLARI PROBLEMLERİN İNCELENMESİ [NİĞDE İL ÖRNEĞİ].....	288
TÜRKİYE’DE KENTSEL DÖNÜŞÜM POLİTİKALARININ GELİŞİMİ VE UYGULAMA SORUNLARI: KALKINMA PLANLARI ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME	290
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AFET KONUSUNDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİ	291
VETERİNER HEKİMLİKTE BETA-LAKTAM GRUBU ANTİBİYOTİKLERE DİRENÇ GELİŞİMİ	292
JOHN STUART MILL’İN ÖZGÜRLÜK ÜZERİNE ÇALIŞMASININ GÜVENLİK AÇISINDAN İNCELENMESİ	293
OSMANLI İMPARATORLUĞU TARAFINDAN YÖNETİLEN MOLDOVA PRENSLİĞİ	294
ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE KORPORATİZM TARTIŞMALARI.....	295
ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE İMAJ	296
HADFIELD ÇELİKLERİNİN MEKANİK ÖZELLİKLERİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ: MG-AL-ZR İLAVESİNİN ETKİSİ.....	298
JOHN LOCKE’UN SİYASET FELSEFESİNDE OTORİTE AYRIMLARI VE SİYASAL OTORİTE.....	299
ESKİ SAİD’DEN YENİ SAİD’E DİN-SİYASET İLİŞKİSİNİN DÖNÜŞÜMÜ.....	300
TÜRKİYE’DE LAİKLİK VE LAİKLİK ALGISI	301
SİYASAL OTORİTE TARTIŞMALARINA JOHN LOCKE’UN ETKİSİ	302
POSTKOLONYAL ÇALIŞMALAR İÇERİSİNDE “MADUN”	303
RİNOPLASTİ	304
ELEKTRONİK TİCARETTE E-SADAKAT: SOSYAL MEDYA KULLANICILARINA DAİR BİR SAHA ARAŞTIRMASI	306
DEPREM SONRASI CRUSH SENDROMU VE HEMŞİRELİK BAKIMI.....	307
REMZİ OĞUZ ARIK VE TÜRKİYE KÖYLÜ PARTİSİ.....	308

MUTLULUK KAVRAMININ KAPİTALİZM VE TÜKETİCİ İLİŞKİSİ

Doç. Dr. İzzet TAŞAR

Fırat Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

İktisat Bölümü, e-mail adresi itasar@firat.edu.tr

Furkan DOĞAN

Fırat Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Anabilim Dalı

İktisat Bölümü, İktisat Doktora Öğrencisi, e-mail adresi dgn.frkn2323@gmail.com

Özet

Mutluluk kavramı son zamanlarda ön plana çıkan önemli konular arasındadır. Yakın zamanda Türkiye’de mutluluk kavramı üzerine yapılmış olan akademik çalışmaların sayısındaki artış son derece kayda değerdir. Bu çalışma mutluluk kavramının tarihsel sürecini iktisadi boyutta ele almaktadır. Bu çalışmanın amacı mutluluğun iktisadi belirleyicilerinden gelir, istihdam, enflasyon, sosyal ekonomik faktörlerinden yola çıkarak insanlığın kapitalizm ile tüketici ilişkisi arasındaki güçlü bağına ortaya koymaktadır. Tüketicilerin kendilerini tam bir iyilik olma haliyle tanımlamış oldukları mutluluk kavramının kapitalizmin tüketicilere dayatmış oldukları tüketim faaliyetlerinin bir sonucu olduğu sonucuna varılmıştır. Mutluluğun tarihsel bakış açısıyla ilgili literatür çalışmalarından yola çıkılarak 1900’lü yıllarda benimsenen mutluluk anlayışının günümüzdeki geçerliliğini taşımadığını ortaya koymaktadır. İktisat tarihi açısından mutluluk kavramına yönelik yapılmış olan literatür incelemelerinden yola çıkılarak uygulanan hükümet politikalarının günümüz şartlarına göre mutluluğu artırmadığını ortaya koymaktadır. Günümüzdeki mutluluk kavramıyla ilgili yapılmış literatür çalışmalarından yola çıkılarak insanların gelirlerindeki artışlığın mutluluğu sadece kısa dönemde artırdığını ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Mutluluk, Kapitalizm, Tüketici İlişkisi

THE RELATIONSHIP OF HAPPINESS AND CAPITALISM AND THE CONSUMER

Associate Professor. İzzet TAŞAR

Fırat University

Faculty of Economics and Administrative Sciences

Department of Economics, e-mail address itasar@firat.edu.tr

Furkan DOĞAN

Fırat Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Anabilim Dalı

Department of Economics, Economics PhD Student, e-mail address dgn.frkn2323@gmail.com

Abstract

The concept of happiness is among the important issues that have come to the fore recently. The increase in the number of academic studies on the concept of happiness in Turkey recently is very remarkable. This study deals with the historical process of the concept of happiness in the economic dimension. The aim of this study is to reveal the strong connection of humanity between capitalism and consumer relations, starting from the economic determinants of happiness, income, employment, inflation, and social economic factors. It has been concluded that the concept of happiness, in which consumers define themselves as complete well-being, is a result of the consumption activities imposed by capitalism on

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

consumers. Based on the literature studies on the historical perspective of happiness, it reveals that the understanding of happiness adopted in the 1900s is not valid today. Based on the literature review on the concept of happiness in terms of economic history, it reveals that the government policies implemented do not increase happiness according to today's conditions. Based on the literature studies on the concept of happiness today, it is revealed that the increase in people's income increases happiness only in the short term.

Keywords: Happiness, Capitalism, Consumer Relationship

YEDİGÜN MECMUASINA GENEL BİR BAKIŞ

Emre DARMANCI

*Hitit Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve
Edebiyatı Anabilim Dalı
darmanci@hotmail.com*

Özet

Bu çalışmada 1933 ile 1955 yılları arasında yayınlanan, Sedat Simavi'nin genel yayın direktörü ve imtiyaz sahibi olduğu Yedigün mecmuasının bazı sayılarına ait bir inceleme yapılmıştır. Yedigün mecmuasının, Türk süreli yayınlar tarihi açısından yeri ve önemi ile Türk edebiyatına katkısı üzerinde durulmuştur.

Öncelikle derginin kapağındaki bilgiler üzerine detaylara yer verilmiştir. Derginin misyonu, vizyonu, fiyatı, basım yeri ve adresi, kadrosu, satış fiyatı gibi bilgilere değinilmiştir. Ardından, Yedigün mecmuasının muhteviyatı ele alınmıştır. Bununla birlikte, Yedigün mecmuasında yayınlanan ilanlar, reklamlar, duyurular, röportajlar, güncel haberler, fotoğraflar, yarışmalar gibi çeşitli türde dergideki basılı veriler örneklendirilmiştir.

Bildirimiz nitel bir çalışmanın ürünüdür. Tarama ve inceleme yöntemi ile bilgilere ulaşılmıştır. Araştırmamızda, derginin farklı zamanlarda yayımlanan türlerine ait çeşitli sayılarından veriler bir araya getirilmiştir. Çalışma evrenini Yedigün dergisi oluşturmaktayken, çalışmanın örneklemini ise bu mecmuaya ait 5 farklı sayısı meydana getirmektedir.

Çalışmamız, süreli yayınlar alanındaki literatüre katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu alanda yapılacak çalışmalara ışık tutmakla birlikte dergilerle ilgili yapılacak olan daha kapsamlı çalışmalara da yön verecektir.

Anahtar Sözcükler: Yedigün, Mecmua, Aktüel, Edebiyat.

NATO INTERVENTION IN BOSNIA HERZEGOVINA AND KOSOVO HUMANITARIAN CRISIS

Masiha Ahmadi

Karabuk University

Faculty of Economics and administration Science

ahmadi.maseha@gmail.com

Abstract

End of the Cold War was the first step toward disintegration of the Great Yugoslavia. Yugoslavia consisted of six republics each as Bosnia and Herzegovina, Croatia, Macedonia, Montenegro and Serbia including two autonomous regions of Kosovo and Vojvodina. Main reasons for the disintegration was lack of foreign policy allies, Yugoslavia could not comply properly with the democratization process, there was a diversity of ethnic groups in Yugoslavia (6 republics, 4 nation, 4 languages, 3 religion and 2 autonomous regions) and so called nationalistic proposes of Slobodan Milosevic. From 1991 the disintegration process started when and Slovenia and Croatia got their independence after that in 1992 Bosnia and Herzegovina declared its independency and in response Milosevic rejected their independency and started aggressive invasion of Bosnia and Herzegovina and ethnic cleansing of Bosnian Muslims in 1995 Serbian military massacred about 8000 Muslim boys and men which caused NATO ultimatum with the NATO intervention the humanitarian crises in Bosnia ended. In late 1998 the autonomous region of Kosovo in which there was a majority of Albania Muslims and minority of Serbs due to aggressive policy of Milosevic toward Albanian Muslims in benefit of Serbs. Once again Serbs applied same aggressive policy which they used for Bosnian Muslims. International Community, United Nations and NATO who were afraid of the same consequences as the Bosnia and Herzegovina humanitarian crises took action against Milosevic. At first they tried to negotiate with Milosevic but when the negotiations did not respond NATO started intervention in Kosovo humanitarian crises by sending troops to Kosovo and air strikes on Belgrade. At the end of 1999 Milosevic agreed to comply with NATO and United Nations withdraw his troops and end of the humanitarian Crises in Kosovo. In my presentation I am going discuss the NATO intervention in both Bosnia and Herzegovina and Kosovo and compare NATO strategies in both humanitarian crises.

Key words: NATO, Humanitarian Crises, Ethnic Cleansing, Yugoslavia, Bosnia and Herzegovina, Kosovo, Slobodan Milosevic, Nationalism.

ÇORUM KALELERİ

Esra ERKAN

Hitit Üniversitesi

İlahiyat Fakültesi

İslam Tarihi ve Sanatları, esraerkan@gmail.com

Özet

Makale kapsamında, Çorum ve ilçelerindeki kaleler detaylı incelenmiştir. Bu çalışmanın hazırlanmasındaki amaç Çorum ve ilçelerindeki kaleleri konum, mimari özellikleri açısından incelemektir. Kaleler, şehrin güvenliğini sağlamak amacıyla inşa edilen savunma yapılarıdır. Geçmişten günümüze kaleler inşa edilirken genellikle stratejik konumlar tercih edilmiştir. Coğrafi koşullardan faydalanabilmek için nehir kenarı, tepe, dağ, deniz kenarı, boğaz, ada, yol kavşakları, ana yol veya geçit noktaları gibi yerlere kaleler inşa edilmiştir. Kalelerin inşasında kullanılan malzemeler kerpiç, tuğla, doğal veya kesme taştır. Bazı kalelerde yer yer devşirme malzeme kullanılmıştır. Dönemine göre kalelerin mimari özellikleri farklılık göstermektedir. Çorum Kalesi ve İskilip Zengibar Kalesi Selçuklu dönem özelliği taşımaktadır. Osmancık Kandiber Kalesi Roma Dönemi özelliği gösterir. Selçuklu ve Roma dönemine tarihlenen kaleler Çorum'un tarihi, kültürü ve turizmi açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: İskilip, Zengibar, Osmancık, Kandiber, Kargı, Selçuklu, Roma, Bizans.

BEHÇET HASTALARINDA KARDİYOVASKÜLER SİSTEM RAHATSIZLIKLARI VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI

Muhammed Nasrullah ER

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Fakültesi

Hemşirelik Bölümü, er.muhammed.nasrullah@gmail.com

Özet

Behçet Hastalığı (BH), 1937 yılında cildiye doktoru Hulusi Behçet tarafından tanımlanan sistemik bir vaskülitir. Vaskülit ise damar yapısının inflamasyonudur. BH'nin etyolojisi net olmamakla birlikte komplikasyonları önemli morbidite ve mortalite sebebidir. BH, erkeklerde daha çok görünmekte ve vasküler lezyonlar daha şiddetli seyretmektedir. BH diagnozu kötü değildir. BH, klinik bulgularla tanısı koyulabilir. BH'nin tanısı için 1990 yılında hazırlanmış Uluslararası Çalışma Grubu Tanı Kriterlerinden (International Study Group Criteria) yararlanabilmektedir. BH'nin majör belirtisi ise dermatolojik belirtiler ve genital lezyonlardır. BH'nin kardiyak ve vasküler tutulumu da olabilir. Venler arterlerden daha sık tutulumu uğrar. Arterlerde tutulum söz konusu olursa anevrizma gerçekleşebilir. Kısmen de olsa renal arterlerin tutulumu ile de karşılaşılabilir. En çok karşılaşılabilen vasküler komplikasyon sırayla yüzeysel ven trombozu ve derin ven trombozu (DVT) olduğu saptanmıştır. Behçet hastalarında vena kava superior sendromu (VKSS) gerçekleşebilir. MRG ile vena kava superior çapında azalma ve trombüs görülebilir. BH, mitral kapak prolapsusu ve mitral kapak yetersizliğine sebebiyet verebilir. BH, aort'un kapağını ve kendisini tutabilmektedir. Bu aort tutulumu sonucunda da aort anevrizması ve aort yetersizliği gelişebilmektedir bu da yüksek mortalite ve morbidite sebebi olabilir. Bir başka ileri derece de morbidite ve mortaliteye sebebiyet verecek tutulum ise pulmoner arterlerdedir. Pulmoner arterlerde tutulum söz konusu olduğunda aort gibi anevrizmalar gelişebilmektedir. Aort tutulumundan farklı olarak pulmoner arter tutulumunda hemoptizi bulgusu gelişebilir. Pulmoner arter tutulumuna bağlı olarak ta pulmoner hipertansiyon görülebilmektedir. BH'de oluşabilecek kardiyak tutulum, endokardit, miyokardit ve perikardit gibi kalbin tabakalarında gerçekleşebilir. Behçet hastalarında kardiyak tutulum ile karşı karşıya kalan kişilerin büyük çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. Behçet hastalarının kardiyovasküler sistem rahatsızlık belirtileri gözlemlendiğinde dipiridamol tedavisine başlanabilir. Bu dipiridamol tedavisine başlanacak en büyük etmenlerden birisi de behçet hastalığında vena kava superior sendromudur. Behçet hastalığının başlamasından itibaren hastanın kendisine ve ailesine her türlü psikolojik destek, emosyonel destek ve danışmanlık desteği verilmesi hastalık sürecinin kolaylaşmasını sağlayacak bir hemşirelik yaklaşımı elzemdir. Behçet hastalarının hemşirelik bakımı, eğitimi ve izlemi büyük bir gereksinimdir. Hekim ile işbirliği yapacak olan hemşirenin hastalara verecek olan ilaçları ile ilgili kullanım ve komplikasyonları hakkında bilgi vermesi gerekmektedir. Sonuç olarak Behçet Hastalığı (BH) multisistemik bir vaskülit hastalığıdır ve bunun hakkında hemşireler uzmanlaşmalı, BH'nin bakımı, eğitimi, izlemine ve rehabilitasyonunu sağlayabilecek uzmanlar geliştirilmelidir. BH alanında uzmanlaşmış hemşire gereksinimi giderek artmaktadır. Bu derleme çalışmasında Behçet Hastalığının (BH) kardiyovasküler sistem rahatsızlıklarına dikkat çekmeyi, hemşirelik yaklaşımlarının önemini vurgulamayı ve bu zorlu süreçte hemşirelik bakımının önemini vurgulanması amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Behçet hastalığı, Kardiyovasküler hastalıklar, Hemşirelik bakımı

Abstract

Behçet's Disease (BD) is a systemic vasculitis defined by dermatology doctor Hulusi Behçet in 1937. Vasculitis, on the other hand, is an inflammation of the vascular structure. Although the etiology of the disease is not clear, its complications are an important cause of morbidity and mortality. Behçet's disease is more common in men and vascular lesions are more severe. Behçet's disease diagnosis is not bad.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Behçet's disease can be diagnosed by clinical findings. For the diagnosis of the disease, the International Working Group prepared in 1990 can benefit from the Diagnostic Criteria. The major symptom of the disease is dermatological symptoms and genital lesions. Behçet's disease may also have cardiac and vascular involvement. Veins are involved more often than arteries. If there is an involvement in the arteries, an aneurysm may occur. At least partially, renal artery involvement may also be encountered. The most common vascular complications were found to be superficial vein thrombosis and deep vein thrombosis, respectively. Superior vena cava syndrome (VCSS) may occur in Behçet's patients. With MRI, a decrease in the diameter of the superior vena cava and a thrombus can be seen. Behçet's disease can cause mitral valve prolapse and mitral valve insufficiency. The disease can involve the valve of the aorta and itself. As a result of this aortic involvement, aortic aneurysm and aortic regurgitation may also develop, which may be the cause of high mortality and morbidity. Another advanced degree of involvement that will cause morbidity and mortality is in the pulmonary arteries. In pulmonary conditions, aneurysms such as aortic aneurysms may develop when it comes to tuutlum. Unlike aortic involvement, hemoptysis may develop in pulmonary artery involvement. Pulmonary hypertension can also be observed due to pulmonary artery involvement. Cardiac involvement that may occur in Behçet's disease may occur in the layers of the heart such as endocarditis, myocarditis and pericarditis. The vast majority of people who are faced with cardiac involvement in Behçet's patients are men. Dipyridamole treatment can be started when symptoms of cardiovascular system disorders of Behçet's patients are observed. One of the biggest factors to start this dipyridamole treatment is vena cava superior syndrome in behçet's disease. Since the onset of Behçet's disease, it is essential to provide all kinds of psychological support, emotional support and counseling support to the patient and his family, a nursing approach that will facilitate the disease process. Nursing care, education and monitoring of Behçet's patients are a great requirement. The nurse who will cooperate with the physician should provide information about the use and complications related to the medications that will be given to the patients. As a result, Behçet's Disease is a multisystem vasculitis disease, and nurses should specialize in it, specialists who can provide care, education, monitoring and rehabilitation of Behçet's disease should be developed. The need for nurses specializing in the field of Behçet's disease is gradually increasing. In this review study, it is aimed to draw attention to the cardiovascular system disorders of Behçet's disease, to emphasize the importance of nursing approaches and to emphasize the importance of nursing care in this difficult process.

Key words: Behçet's disease, Cardiovascular diseases, Nursing care

EVLIYA ÇELEBİ’NİN İZİNDE: ANTALYA

Seda Nur BODUR

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

Sedabodur1@gmail.com

Özet

Tarih boyunca insanlar çeşitli sebeplerden ötürü seyahatler gerçekleştirmişlerdir. Bu seyahatler gerek ibadet gerek gezip görmek merakı gerekse verilen görevleri yerine getirmek adına yapılmıştır. Bunlar ve bunlar gibi çeşitli amaçlar uğruna yola çıkmış, Evliya Çelebi, Piri Reis, Ahmet Haşim gibi kimseler, gezip gördükleri yerleri kayıt altına almışlardır. Kayıt altına almış oldukları bu bilgiler bir gezi yazısı türü olan seyahatnameleri oluşturmuş ve günümüze ışık tutmuşlardır. Günümüze ışık tutan ve birinci elden kaynak değeri taşıyan seyahatnameler oldukça önemlidir. Geçmiş hakkında kıymetli bilgiler elde edilen bu eserlerin en önemlilerinden biri, bir seyyah olan Evliya Çelebi’nin on ciltten oluşan Seyahatnamesi’dir. 17. Yüzyılda Çelebi’nin kaleme almış olduğu eserin asıl adı Tarih-i Seyyah-ı Evliya Efendi’dir. Evliya Çelebi hakkındaki bilgiler sınırlı olmakla beraber, eserinde şahsı hakkında malumatlara rastlanmaktadır. Kişisel merakı üzerine yola çıkan müellif bu merakın küçük yaşlarda ortaya çıktığından eserinde söz etmiştir. Tıpkı diğer seyyahlarda olduğu gibi Evliya Çelebi de sayısız şehir ve ülke gezerken bu şehirlerde ve ülkelerde olup bitenleri, şahit olduklarını kayıt altına almıştır. Elli seneden fazla gezdiği bu memleketleri eseriyle günümüze taşımıştır. Öyle ki, Kıymetli bilgileri ihtiva eden bu eserin günümüz Türkçesiyle transkripsiyonu yapılmış ve sadeleştirilmiş şekilde yayınlanmıştır.

Belirtmek gerekir ki, burada Evliya Çelebi’nin gezip gördüğü şehirlerin hepsini ele almak çalışmanın kapsamı dışında kalacaktır. Bu sebeple, bahsi geçen şehirlerden yalnızca bir tanesi olan Antalya şehri çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Seyyahın Antalya’ya bakış açısını, neler gördüğünü, neler işittiğini, şehir hakkında ne gibi malumatlara eserinde yer verdiğini ortaya koymak çalışmanın yegâne amacıdır. Bu bağlamda, ilk olarak, Evliya Çelebi’den ve Tarih-i Seyyah-ı Evliya Efendi isimli Seyahatnameden kısaca söz edilecek, akabinde Seyahatnamede yer alan Antalya şehri ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Evliya Çelebi, Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Antalya

CUMHURİYET DÖNEMİ DİL POLİTİKALARI

İsa Onur GÖBEL

Hitit Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset ve Sosyal Bilimler, onurubl19@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın ana eksenini Cumhuriyet'in ilanından sonraki süreçte Türk milli kimliğinin oluşturulmasında önemli bir yeri olan Türk Dil Reformu'nun incelenmesi oluşturmaktadır. Dil devrimi konusu günümüzde dahi o gün ki sıcaklığı ile tartışılmaktadır. Özellikle Mustafa Kemal Atatürk'ün devrimci kimliğinden ve özellikle de din konusunda yaptığı devrimlerden rahatsız olan kesim ve kişiler Türk Dil Devrimi'ne spekülatif bir şekilde yaklaşıp Atatürk'ün "bir gecede Türk milletini" cahil bıraktığı safsatası ile yaygara koparmaktadırlar. Bu bağlamda bu çalışma bu tarz safsatalara bir cevap niteliği taşımaktadır. Çünkü yüzyıllardır milli bir ulus sistemi ile değil de ırk ve din ayrımı olmaksızın halk anlayışına dayanan "millet sistemi" anlayışının hâkim olduğu Osmanlı Devleti'nin yıkılmasından sonra kurulan yeni ulus devletin milli bir dile neden ihtiyacı olduğu ve bu ihtiyaca nasıl çözüm bulunulmaya çalışıldığı bu çalışmada eleştirel bir bakış açısı ile incelenecektir. Ulus devletlerin hemen hemen tümünde bu böyle olmuştur. Dünya genelinde kurulan ulus devletler milli bir ulus oluşturmak adına ortak milli bir tarih ve de dil yaratımına çalışmışlardır ki bu durumun Avrupa'da ne denli başarılı olduğunu görmekteyiz. Milli bir tarih, milli bir kültür, yurttaş ve milli dil ulus devletlerin ana eksenini oluşturmaktadır. Bu durum da beraberinde zorunlu olarak dil mühendisliğini getirmiştir. Her ne kadar 1920'lerin sonları dildeki dönüşümün başlangıcı sayılsa da esas önemli olan dönem 1930'lardır. Türk Dil Devrimi'nin iki sac ayağı bulunmaktadır. Birinci sac ayağı 1928 yılında gerçekleştirilen harf inkılabıdır. İkinci sac ayağı ise 1930'lu yılların başından sonuna yayılan Türk Dil Kurultayları ve Güneş Dil Teorisidir. Bu bağlamda dil konusunda çok kısa sürede çok önemli işler yapıldığını söylemek yanlış olamasa gerek. Dil Devrimi'ni gerçekleştiren Cumhuriyet kadroları her ne kadar açık ve zımni şekilde eleştiri ve engellerle karşılaşsalar da genel bağlamda Türkçenin Arapça ve Farsça etkisinden kurtarılması için dilde sadeleşme çalışmalarını yapmışlar ve Türkçeyi yabancı dillerin etkisinden temizlemeye çalışmışlardır. Ve böylelikle saf ve modern bir bilim dili olan Türkçe ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Dil Devrimi, Dil Kurultayları, Güneş-Dil Teorisi

ÇAĞRI MERKEZİ HİZMETLERİ ALANINDA SEKTÖR VE ÜNİVERSİTE İŞBİRLİĞİ: ASSİSTT ÇAĞRI MERKEZİ OKULU ÖRNEĞİ

Aslı ÖZTÜRK TERZİ

İstanbul Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Halkla İlişkiler ve Tanıtım ABD Doktora Tez Dönemi Öğrencisi,

asliozturk5989@gmail.com

Özet

Kurum ve kuruluşlarda hedef kitleyle olan iletişimde yaşanan değişim ve gelişmeler çağrı merkezi sektörünün önemini arttırmaktadır. Üniversitelerde önlisans programı olarak yer alan çağrı merkezi hizmetleri programları, sektörün gelişimine paralel olarak artan sayılarıyla kendilerini göstermektedir. Kurum ve kuruluşların çağrı merkezlerinin önemine olan farkındalığı artarken buna paralel olarak çağrı merkezi alanında istenilen nitelikte insan kaynağının yetiştirilebilmesine duyulan ihtiyaçta artmaktadır. Bu çalışmanın amacı, çağrı merkezi sektörünün ve çağrı merkezi hizmetleri alanında eğitim veren üniversitelerin işbirliğine dayanan ve sektörün istihdam taleplerini karşılayan nitelikli işgücü yaratılmasında iyi bir örnek uygulama olan “AssisTT Çağrı Merkezi Okulu” projesinin incelenmesidir. Çağrı merkezi sektörünün beklentileri doğrultusunda hazırlanan bu eğitim ortaklığıyla sektör ve üniversite işbirliği ile sektör beklentilerinin karşılanabilmesi ve bu sayede de ilgili önlisans programından mezun olan öğrencilerin istihdama aktif katılımlarının sağlanması amaçlanmaktadır. Bu alanda eğitim alan öğrencilere kazandırılması gereken bilgi ve becerilere ilişkin eğitim içeriklerinin sunumu, akademi ve sektör yetkililerin süreç yönetimindeki işbirlikleri ve görüş alışverişleri sektörün gelişimi adına önemli bir adımdır. Çağrı merkezi eğitiminde, sektörünün üniversitelerden beklentilerinin anlaşılması, ilgili alanda eğitim veren önlisans programlarının müfredatlarının oluşturulması ve sektör beklentileri doğrultusunda güncellenmesi adına da önemli bir çalışma olan “Çağrı Merkezi Okulu” eğitim süreçlerinin ve içeriklerinin incelenmesi bu çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Çalışmada alanda iyi bir uygulama örneği olan “Çağrı Merkezi Okulu” uygulama sürecinin sektör ve üniversite işbirliği doğrultusunda sunduğu yararlar ve yaratılmak istenen çarpan etkiye yönelik tespitler ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Çağrı Merkezi, Sektör, Üniversite, İşbirliği, AssisTT, Çağrı Merkezi Okulu.

ALVIN TOFFLER VE TEKNOLOJİ

Gamze TOY

Erciyes Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

gamzetoy0@gmail.com

Özet

Alvin Toffler New York, ABD’de 3 Ekim 1928 tarihinde bir Yahudi ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. ABD’li yazar, iletişim devrimini, sayısal devrimi, şirket devrimini ve teknolojik tekilliği ele alan araştırmalarıyla bilinmektedir. 21. yüzyılın önemli gelecek bilimcilerinden biri olan Alvin Toffler, yazmış olduğu eserler ile tüm dünyada mühim bir okuyucu kitlesi tarafından takip edilmektedir. Geleceğe yönelik planların oluşturulmasında yol gösteren Toffler, meslek hayatına Washington’da serbest muhabir ve Fortune Dergisinin editörü olarak başlamış sonra Cornell Üniversitelerinde, Russel Suga Vakfından Toplumsal Araştırma okulunda öğretim üyeliği yapmıştır. Çeşitli yerlerde konferanslar veren yazarın gazetelerde ve bilimsel dergilerde yayımlanan fazla sayıda çalışması mevcuttur. Toffler; Şok, Yeni Güçler Yeni Şoklar, Üçüncü Dalga, Zenginlik Devrimi kitaplarında ve başka eserlerinde yeni bir devrin başladığını ve büyük değişimlerin yaşanacağını ifade etmiştir. Yazar, 1970’lerden itibaren büyük değişimin yönünü ve işaretlerini vurgulamış, değişimlerin odağında; alan, zaman ve bilginin bulunduğunu söylemiştir. Financial Times tarafından “dünyanın en ünlü gelecekçisi” olarak da nitelendirilen Toffler’in düşünceleri ve çalışmaları çoğunlukla gelecekçilik için yapılan eleştirilerle aynı sebeplerle, geleceği öngörmenin imkânsız olduğu gibi pek çok eleştiriyle karşı karşıya kalmıştır. Fakat 1990’larda düşünceleri yönetim alanında ve bilhassa akademik camiada övgüyle karşılanmıştır. Alvin Toffler’in ortaya koyduğu kuramlarında teknoloji baskın konumdadır. Literatür tarama yöntemi kullanılan bu çalışmada amaç; Alvin Toffler ve kuramlarında başat olan teknoloji konusunun incelenmesidir.

Toffler’a göre iletişim ağları dünyayı sararak Amerikalıyı veya Avrupalıyı aynı şekilde etkilemektedir. Değişimden bahsederken, olayların önceden ortaya çıktığında yalnızca bir bölgeyi veya ülkeyi etkilediğini 21. yüzyılda ise tüm dünyanın aynı anda etkilendiğini belirtmektedir. Bu değişim süreci öylesine hızlanmıştır ki, günlük yaşam ritmimizi kökünden değiştirmiştir. Bu güçlü değişim ile birlikte örgütler de itikat ve değer yargılarını gözden geçirmeye başlamışlardır. Toffler, bu süreçte teknolojinin önemini belirtmiştir. Teknoloji kavramı, temelde alet yapıp kullanarak metotlardan netice alma manasını taşımaktadır. Tarihin ilk dönemlerinden 21. yüzyıla kadar insanlar her dönemde teknoloji üretmiştir ve üretmeye de devam etmektedir. Bu beceri, insanoğlunu öteki canlılardan ayıran temel bir özellik olmuştur. Hayatın her alanında karşımıza devamlı teknoloji çıkmaktadır. Değişim sürecinin çok hızlı olması uyumla ilgili ağır neticeler doğurmuştur. Çok fazla değişimin kısa bir vakit içerisinde oluşması insanoğlunda stres, baskı ve zihin kargaşası yaratacağını söyleyen Toffler, bu hususu “geleceğin şoku” şeklinde isimlendirmektedir. Örgütler, bu hızlı gelişmelerle birlikte değişime uyum gösterebilecek şekilde esnek yapılar kazanmaktadır. Alvin Toffler, “Üçüncü Dalga” eserinde “dalga” ismini verdiği üç farklı dönemden bahsetmiştir. Birinci dalga tarım devrimini, ikinci dalga sanayi devrimini ve üçüncü dalga da bilgi çağını ifade etmektedir. Amerika üçüncü dalganın en yoğun yaşandığı yerdir. Burada bilgisayar ağları insanların yaşamlarını izole ederek hayatlarının tüm alanlarını ekrana sığdırmıştır. Buna en güzel örnek; e-devlet, e-mağazalar ve mobil bankacılık uygulamalarıdır. Üçüncü dalgada ekonominin odağını bilgi ve iletişim teknolojileri oluşturmaktadır. Bu dalga, ikinci dalgaya nazaran daha teknolojiktir. Ona göre teknolojik gelişmelerle oluşturulan “akıllı ortamlar” yalnızca hayat şeklinde değil, beyin kimyasında da değişimlere sebep olmuştur. Ayrıca üçüncü dalga ile birlikte yeni bir aile şekli ortaya çıkmıştır. Toffler’a göre teknolojik gelişmelerle beraber eve iş girmeye başlamış ve bunun neticesinde ailenin özelliği değişerek aile, “elektronik aile” halini almıştır. Yine Toffler’a göre

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

toplumun, dürüst ve şefkatli insanlara ihtiyacı vardır. Toplumun sadece bilişsel değil, duygusal ve harekete geçirici yeteneklere de gereksinim duyduğunu ifade etmiştir. Ona göre toplum yalnızca veriler ve bilgisayarla yürütülemez. Netice itibariye; Toffler'ın yaptığı bu öngörülerde bireyin konforu ve zaman kullanımında artış yaşanırken toplum da önemli bir değişim süreci yaşamaktadır. Toplum değiştikçe gereksinimleri de değişeceğinden bu ihtiyaçlar önceden saptanıp yeni adımlar atma yatkınlığı da kazanılabilmelidir.

Anahtar kelimeler: Alvin Toffler, Değişim, Teknoloji

MIGRATION FROM THE HELL OF THE HORN OF AFRICA TO THE FIRE OF YEMEN

Ibrahim Altomoor

*Social Science University of Ankara
Institute of Social Sciences /International Relations
M.A. Peace and Conflict Studies*

Abstract

This paper examined the reasons and motives for choosing many immigrants from the Horn of Africa and this part of the African continent to one of the most difficult international migration paths full of risks and adventures in the world. It is their choice of Yemen as a transit corridor and a suitable route for migration, despite its severe risks. This paper also discusses the reasons that prompted migrants in the Horn of Africa to leave their country and venture into this dangerous journey. Where it was found that the reasons and motives for migration from the Horn of Africa to Yemen and the choice of Yemen as a crossing point for migration full of dangers until reaching the Gulf countries are three focal points included in this research, which are geographical location , the current war and conflict that Yemen and the Horn of Africa countries are going through, and finally the weakness of security And sovereignty in the case of Yemen because of the crisis it is going through. Through the information in the research, it was also revealed why many immigrants from the Horn of Africa and adventure to start this migration chose Yemen as their migration path. It became clear that they do not have sufficient knowledge of the dangers that they may face during their journey, and whether they had information before their migration about the country that they might take as a means of migration, whether it is appropriate and safe or not, as well as their escape from the painful reality and difficult living conditions in their country in addition to their goal of This migration, which is the arrival to the Kingdom of Saudi Arabia and the Gulf countries to search for a better life. The requirements of the study necessitated the use of a qualitative and descriptive approach to study the phenomenon of the causes and motives of migrants in the Horn of Africa to choose Yemen as a migration route, in order to accurately describe its dimensions in order to access the evidence and analyze the results of the findings they reached in their research.

Anahtar kelimeler: Migration 1, Horn of Africa 2, Transit 3

AFET VE ACIL DURUMLARDA BESLENME**Ahmet Serhat AFŞAR**Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Çorum, Türkiye
ahmetserht19@gmail.com**Gülay YILMAZEL**Doç.Dr., Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, Çorum, Türkiye
dr.gyilmazel@gmail.com**Özet**

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre afet, varolan bozan ve etkilenen toplumun uyum sağlama kapasitesini aşan düzeyde acıya neden olan olay olarak tanımlanmaktadır. Afetin sebebi ne olursa olsun insan üzerinde psikolojik, fiziksel ve ekonomik yönden oldukça olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bu olumsuz etkilerin ortadan kaldırılabilmesi ve insan yaşamının sürdürülebilmesi için barınma, kıyafet, güvenlik, tıbbi bakım vb. bazı ihtiyaçlar vardır. Bu ihtiyaçlardan birisi de beslenme ihtiyacıdır. Beslenme; yaşamın sürdürülebilmesi, sağlığın korunması ve iyileştirilmesi amacıyla vücudun gereksinimi olan besin öğelerinin doğru zamanda, yeterli ve dengeli miktarlarda alınması olarak tanımlanabilmektedir. Afet gibi olağanüstü durumlarda beslenme ihtiyacının aksamadan sağlanabilmesi afet kaynaklı oluşabilecek can kayıplarının daha da artmasının önüne geçilebilmesine ve insanların ruhsal açıdan kendilerini daha iyi hissetmelerine yardımcı olmaktadır. Bu dönemdeki beslenmenin amacı, insanlara sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenme ortamının oluşturulabilmesini sağlamak ve kötü bir beslenmenin önüne geçmektir. Afetlerde bireylerin yaşadığı olumsuzlukların azaltılabilmesi için bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Bu literatür çalışmasının amacı afet ve acil durumlarda toplumun ihtiyaç duyduğu beslenme gereksinimlerinin incelenmesidir. Afetlerde beslenme ihtiyacının ve hizmetinin sağlanması amacıyla besinlerin tedarik edilmesi, hazırlanması, afet bölgesine ulaştırılması ve yapılan yardımların takip edilmesi sürecin yönetilmesi bakımından hayati önem taşımaktadır. Afet ve acil durumu takip eden kritik saatlerde afetzedelere sıcak bir içeceğin (çorba, çay, yüksek enerjili besin maddeleri vb.) verilmesi, beslenme ihtiyacını karşılarken afetten etkilenen insanlara psikolojik destek sağlayan bir araçtır. İlk günlerde hazır besinlerin (kolay tedarik edilebilir, herhangi bir işlem gerektirmeyen ekmek, simit, kek, bisküvi, meyve suyu, yüksek enerjili besin maddeleri vb. verilmesi uygundur. Bu dönemde özellikle tüketimi kolay, çabuk bozulmayan gıda maddeleri sağlanmalıdır. Uzun dönemde ise enerji ve protein yetersizliğini önlemek amacıyla gebeler, bebekler, hastalar ve yaşlılar gibi hassas gruplarda bulunan afetzedelere besin ve beslenme desteğinin sağlanmasında öncelik verilmesi gerekmektedir. Ayrıca afet sonrasında crush sendromuna bağlı böbrek yetmezliğinin ve refeeding sendromunun gelişimine yönelik özel beslenme planları oluşturulmalıdır. Olası afetlere karşı beslenme planlamalarının afet öncesinde yapılması afet sırasındaki koordinasyonun sağlanmasında ve hassas gruplara erişimde kolaylık sağlayabilecektir.

Anahtar kelimeler: Afet, acil durum, beslenme

ÜNİVERSİTE PERSONELİNİN SAĞLIKLI BESLENMEYE İLİŞKİN TUTUMLARI VE DİYABET RİSKİNİN BELİRLENMESİ

Ahmet Serhat AFŞAR

Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Çorum, Türkiye
ahmetserht19@gmail.com

Gülay YILMAZEL

Doç.Dr., Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, Çorum, Türkiye
dr.gyilmazel@gmail.com

Özet

Diyabet, pankreasın yeterince insülin üretememesi veya vücudun ürettiği insülini etkili bir şekilde kullanamaması sonucu ortaya çıkan kronik bir hastalıktır. Uluslararası Diyabet Federasyonu (IDF) tarafından diyabet prevalansı hakkında yayımlanan güncel veriler, Türkiye’de 20-79 yaş aralığında yaklaşık 7 milyon diyabet hastası olduğunu ve bu rakamın toplam yetişkin nüfusun yaklaşık %15’ine denk geldiğini göstermektedir. Diyabet ülkemiz için önemli bir halk sağlığı sorunudur. Diyabet görülme prevalansının epidemik düzeye ulaşması ve Tip 2 Diyabetin %80 oranında önlenebilir bir hastalık olması bireylerin yaşam tarzı ile ilgili özellikle de beslenme davranışları ile ilgili örüntülerin sorgulanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu araştırmanın amacı, üniversite personelinde Tip 2 Diyabet riskinin ve sağlıklı yeme tutumlarının belirlenmesidir. Kesitsel özellikteki bu araştırma, Kasım 2022 tarihi süresince bir üniversitede görev yapan 326 akademik ve idari personel gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında yüz yüze anket formu kullanılmıştır. Anket formunda katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin yanı sıra diyabet risk ölçeği (FINDRISK) ve Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği yer almıştır. Araştırmanın verileri SPSS 22 programı ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkeni, FINDRISK ile ölçülen gelecek on yılda diyabet olma risk düzeyidir. Bağımsız değişkenleri; yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum, algılanan sağlık düzeyi, kronik hastalık varlığı, sigara kullanımı, beden kitle indeksi (BKİ), bel çevresi, egzersiz yapma durumu, sebze ve meyve tüketme sıklığı, tansiyon ilacı kullanma öyküsü, kan şekeri düzeyi yüksekliği öyküsü ve ailede diyabet öyküsü ve Sağlıklı Beslenme İlişkin Tutum Puanlarıdır. Analizlerde, yüzdellik, ortanca ve pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Değerlendirmelerde $p < 0.05$ değeri istatistiksel açıdan anlamlı kabul edilmiştir. Araştırma grubunun %53,1’i 35-44 yaş aralığında olup, %63,5’i kadın, %43,3’ü akademik personeldir. Araştırma grubunun %16,2’sinde diyabet riski yüksek ve çok yüksek oranda bulunmuştur. Araştırma grubunun %45,1’inin beslenmeye ilişkin tutumunun olumsuz ve %54,9’unun beslenmeye ilişkin tutumunun olumlu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların yaklaşık beşte biri (%16,2) yüksek/çok yüksek diyabet riskine sahiptir. Yaklaşık her üç katılımcıdan ikisinde beslenmeye ilişkin tutum olumludur. Katılımcıların diyabet riski düzeyleri ile sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumları arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır ($r: -0.058$; $p > 0.05$). Üniversite çalışanlarında diyabet riskinin belirlenmesi üzerine sağlık taramalarının planlanması ve risk belirlenen kişilerin birinci basamak sağlık kuruluşlarına yönlendirilmesi, diyabetin önlenmesinde sağlıklı beslenmenin önemine yönelik eğitim ve danışmanlık verilmesi önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Diyabet, risk, sağlıklı beslenme, tutum

EFFECT OF MESH SIZE AND FORCE ON BENDING STRESS AND DEFORMATION BEHAVIOR OF JEWELRY MOLD BEAMS**Nilgün Özgün DALDABAN***Marmara University**Faculty of Applied Sciences/Jewelry and Jewelry Design**e-mail: auranove@gmail.com***Buse AĞAÇDALI***Marmara University**Faculty of Applied Sciences/ Jewelry and Jewelry Design**e-mail: agacdalibuse@gmail.com***Elnaz VAHEBIVASH***Marmara University**Faculty of Applied Sciences/ Jewelry and Jewelry Design**e-mail: elnazvahe bivash2000@gmail.com***Gizem YAĞCI***Marmara University**Faculty of Applied Sciences/ Jewelry and Jewelry Design**e-mail: giizemyagci@gmail.com***Parmida SAMEEİ***Marmara University**Faculty of Applied Sciences/ Jewelry and Jewelry Design**e-mail: parmid.sam@gmail.com***Zekiye Burcu ACAR***Marmara University**Faculty of Applied Sciences/Marmara University/ Jewelry and Jewelry Design**e-mail: burcuacar@gmail.com***Abstract**

Different types of molds are used in the production of jewelry. Most of these molds can be manufactured using beams with various geometries. These beams can play a major role in the reliable operation of the formwork. This study, which includes numerical and theoretical calculations, focuses on the effects of different mesh size and application force on the bending stress and total deformation behavior of jewelry mold beams. Numerical calculations were performed utilizing ANSYS WORKBENCH software, which includes the finite element approach, and each beam was modeled under the cantilever boundary condition. Two different mesh sizes of 1mm and 5mm were used in the calculations. The applied bending forces were considered as 75N, 100N, and 150N and the forces were applied to the free end of the beams. In addition, each beam was designed using structural steel with a modulus of elasticity of 200 GPa. The numerical results were compared with the results obtained as a result of theoretical calculations. According to these numerical and theoretical calculations, as the mesh size increases from 1mm to 5mm, the bending stress values increase while the total deformation value decreases. This shows that the mesh size has a direct effect on obtaining accurate results in numerical calculations. In addition, the increase in the applied force value causes an increase in the bending stress and total deformation results of the beams. The results obtained with the ANSYS software are very close to the theoretical results and thus it has been determined that the numerical calculations are performed with high accuracy. The numerical results show that the maximum stress occurs at the clamped end, while the maximum

deformation occurs at the free end. This mathematical study can contribute to experimental bending stress and total deformation analysis of jewelry mold beams.

Keywords: Jewelry mold, Beam, ANSYS, Bending stress.

Acknowledgement

The authors would like to thank Prof. Dr. Sibel KILIÇ, Assoc. Dr. Çimen BAYBURTLU, Lecturer Mustafa Naci TOP and Assoc. Dr. Savas EVRAN (Marmara University, Turkey) for their generous support and encouragement during the preparation of this study.

YENİÇERİ OCAĞI'NIN KALDIRILMASI

Aysu SERBES

*SİVAS Cumhuriyet Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi/Tarih Bölümü
serbesaysu22@gmail.com*

Özet

Osmanlıların kendini göstermeye başlaması ve bununla birlikte yapılan seferler sonucunda askerî gruplara gerek duyulmaya başlanmıştır. İlk başlarda Yaya ve Müsellem adı verilen bir askerî birlikler oluşturulsa da yapılan fetihlerin artmasıyla bu gruplar talebi karşılamamıştır. Bununla birlikte devletin, giderek merkezileşmesi bu ihtiyacın kurumsal bir hâl almasını da beraberinde getirmiştir. Bu gereksinimlerin beklenenden erken ortaya çıkması, ileri de düzenli ordunun oluşmasıyla birlikte devletin güçlenmesine büyük bir katkı sağlayacaktır.

Yeniçeri Ocağı'nın, kuruluş tarihinin kesin olmaması hasebiyle net bir bilgi sunulmasa da elde edilen bilgilerden yola çıkarak Sultan I. Murad Dönemi'nde (Mart 1362 – 29 Haziran 1389) ortaya çıktığının ve 1826 yılında da Sultan II. Mahmud (28 Temmuz 1808 – 1 Temmuz 1839) tarafından ortadan kaldırılan askerî bir teşkilat olduğu bilinmektedir. Lâkin kurulma tarihi belirlenemediğinden olmadığından dolayı Sultan I. Bayezid (Yıldırım) Dönemi'nde (28 Haziran 1389 – 28 Temmuz 1402) de kurulmuş olduğu rivayet edilmektedir. Yeniçerilerin kanun ve kaidelerini içeren Kavanin-i Yeniçeriyan gibi erken Osmanlı tarihçileri Âşıkpaşazade, Neşri, Kemal ve Oruç Bey, yeniçeri teşkilatının Sultan I. Murad tarafından Edirne'nin fethine (1361) takiben kurulmuş oldukları konusun da hemfikir oldukları görülmektedir. Osmanlı Devleti'nin kurmuş olduğu bu teşkilata yine devletin kendisinin son vermesine rağmen Yeniçeri Ocağı, devletin güçlenmesini sağlamıştır. Fakat sağladığı katkı kadar, zorda bırakacak olaylara ev sahipliği yapması üzerine kendi sonunu da beraberinde getirdiği görülmektedir.

1446 yılında Sultan II. Mehmed'in ilk saltanatında (Ağustos 1444 – Eylül 1446) karşılaşmış olduğu Buçuktepe Vak'ası ile siyasetin içerisin de bulunmaya başlayan askeriye teşkilatının, devamında 21 isyan hareketinde buldukları gözlemlenmektedir. Öyle ki isyan hareketlerinin sonucunda da 36 padişahın 12'sinin bu ayaklanmalar neticesinde tahttan indirilmesi, bu askeri grubun siyasi bakımdan ne kadar etkin rol üstlendiklerini göstermektedir. Her ne kadar Sultan III. Selim (7 Nisan 1789 – 29 Mayıs 1807) Nizam-ı Cedid adı altında yenileşme hareketleri ile bu duruma son vermek istese de yapmış olduğu bu yenileşme, Sultan'ın tahttan indirilmesi ve öldürülmesiyle sonuçlanmıştır. Ondan sonra yerine geçen Sultan II. Mahmud ise bu durumun böyle devam etmeyeceğinin farkında olmasına rağmen Sultan III. Selim'in yaşadıklarını da gördüğü için daha tedbirli ve akıllı adımlar atarak, Yeniçeri Ocağı'nı tamamen ortadan kaldırmayı hedeflemiştir. En son 17 Haziran 1826 yılın da Sultan II. Mahmud Dönemi'nde başkaldırdıkları ve son isyanları olan “Vak'a-i Hayriyye” (hayırlı olay) sonucunda da tam da Sultan'ın istediği gibi kaldırılmasına vesile olacak durumla karşı karşıya kalmaları, sonrasında bir daha Yeniçerilerin isimlerinin dahi anılmamasına neden olacaktır. Kuruluşundan itibaren kaldırılmasına kadar neredeyse 5 asır varlıklarını sürdürmüş olan bu teşkilatın, yüzyıllar boyunca ne gibi faaliyetlerde buldukları görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Osmanlı Devleti, 14-19. Yüzyıllarda Askerî Yapı, Yeniçeri Ocağı, Osmanlı'da İsyen, Osmanlı'da Darbe.

ADLİ OLAYLARDA ARAÇ LASTİK İZLERİNİN ÖNEMİ

Erdinç KARAKÜLAH

Hitit Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Adli Bilimler, erdinckk@outlook.com

Doç. Dr. Sevil ÖZKINALI

Hitit Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi

Kimya Bölümü, sevilozkinali@hitit.edu.tr

Özet

Bugün herkesçe kabul edilen suç soruşturmaları, sanık veya şüpheli olmasından çok suçun maddi delillerle desteklenerek soruşturulmasıdır. Bu durumdan hareketle yapılan soruşturmalar sadece gerçek suçluyu ortaya çıkarmayı sağlamaz; ayrıca suçu olmayan insanların da aklanmasına katkı sağlar.

Günümüzde, otomobiller ve araçlar en önemli ihtiyaçlarımızdan biri haline gelmiştir. Bundan dolayı suçlular da olay yerine gelirken ya da olay yerini terk ederken çoğu zaman araçlardan faydalanırlar. Bu araçlar geçiş yaptıkları zemin üzerinde birçok lastik izi bırakırlar. Bu lastik izlerinin teknik ve bilimsel yöntemler kullanılarak incelenmesi ve toplanması sonucunda elde edilen bilgiler soruşturmanın yürütülmesinde katkı sağlamaktadır. Olay yerini incelemek ve delilleri araştırmak ile görevli birimlerde bu delil türü daha az araştırılmakta, oto lastik izleri zaman zaman göz ardı edilmektedir. Araç lastiği dört ana bölümden oluşmaktadır. Bunlar; Sırt, Yanak, Omuz ve Topuktur. Araç lastik izi; Araç lastiğinin herhangi bir yüzeye temas etmesi neticesinde sırt deseninin tamamının ya da bir kısmının yüzeyde bıraktığı izdir. Mahkemelerde davaların çözümsüz bir sürece girmesinin ve uzamasının sebeplerinden birisi de olay yerinde olay ile ilgili yeterli delillerin bulunmamasıdır. Mahkemenin sonuçlanması ve adaletin yerini bulması açısından olay yerinde yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen olay ile ilgili deliller büyük ölçüde önem arz etmektedir. Bu çalışmada araç lastik izlerinin diğer izler (parmak izi, ayakkabı izi, alet izi vb.) gibi soruşturmanın seyrine önemli ölçüde fayda sağladığı anlatılmıştır.

Anahtar kelimeler: Araç Lastiği, İzler, Lastik İzleri

ORTA İRTİFA ROKETLERDE KARBONDİOKSİT KURTARMA SİSTEMİNİN İNCELENMESİ

Göktürk AÇAR

*İstanbul Kültür Üniversitesi
Mühendislik Fakültesi*

Elektrik -Elektronik Mühendisliği, 2200005585@stu.iku.edu.tr

Batın KAZANKAYA

*İstanbul Kültür Üniversitesi
Mühendislik Fakültesi*

Bilgisayar Mühendisliği, 2200005985@stu.iku.edu.tr

Mehmet Fatih ÇELEBİ

*Marmara Üniversitesi
Teknoloji Fakültesi*

Mekatronik Mühendisliği, fatih.celebi@marmara.edu.tr

Özet

Giriş ve Amaç: Roketlerin tekrar kullanılabilir olması için kurtarılması gerekmektedir. Roketleri kurtarmak hem maliyeti düşürmekte hem de çevre için oluşabilecek olası hasarları engellemektedir. Kurtarma sistemleri genellikle gövde içinde saklanan paraşütler ile gerçekleşmektedir. Tercihen, roketin irtifa alması bittikten sonra sürüklenme paraşütü ile faydalı yük paraşütün açılması ve daha sonra belli bir irtifadan sonra ana paraşütün açılması beklenir. Düşmeye başladıktan sonra paraşütler açıldığında roket yüksek hıza sahip olacağından dolayı roket zara alabilir. Paraşütler daha erken açılırsa ise roketin performansını kötü yönde etkiler. Kurtarma sistemleri olarak genellikle kara barut, karbondioksit (CO₂) tüpü ve mekanik sistemler kullanılmaktadır. Kurtarma sistemimizde CO₂ tüpü kullanıldı. Çünkü patlama sonucu ortama ısı vermemekte ve aksine soğuk bir gaz salımı yapmaktadır. Böylece paraşütlere ve paraşüt iplerine zarar vermemektedir. Diğer kurtarma sistemlerine göre itiş gücü fazla olduğu için faydalı yükü daha rahat bir şekilde roket dışına atabildik.

Materyal ve Method: Roketimizde paraşütleri açabilmek ve ayrılmanın gerçekleşmesi mümkün kılmak için CO₂ tüplü kurtarma sistemi kullanıldı. Sistemimizde, tasarlamış olduğumuz fırlatıcının ucunda bulunan sivri çivinin CO₂ tüpünü delmesi sonucunda açığa çıkan yüksek basınçla faydalı yük paraşütünü, faydalı yükü, sürüklenme paraşütünü ve ana paraşütü ittirerek roketten çıkışlarını sağlamak üzere yapıldı. Fırlatıcını zarar görmesinin engellenebilmesi ve tetik kolunun, tetik yoluna önceden düşmemesi için kılıf içine konuldu. Fırlatıcıda bulunan tetik kolu, içinde bulunduğu hazneden çıktığında sıkışan yayın serbest kalmasıyla ivmelenip sivri çiviye hareket ettirmek üzere yapıldı. Fırlatıcı kolunu içinde bulunduğu hazneden çıkartmak için çarklı bir sistem tasarlandı. Servo motor yardımıyla çarkların dönmesi sonucunda kılıf dönecek ve daha sonra tetik kolunun yolu açıldı. Açılan tetik kolunun yoluna, tetik kolu düşürülerek yay yardımıyla ivmelenip sivri çiviye harekete geçirildi. Harekete geçen sivri çivi CO₂ tüpünü delindi ve bu sayede açığa çıkan yüksek basınçla paraşütlerin açılması sağlandı. CO₂ tüpü, koruması ve sabitlenmesi için hazneye konuldu ve gaz çıkışı sağlanabilmesi için hava delikleri açıldı. Böylece hava deliklerinden geçen hava ile ilk üst gövde ayrılıp içinden faydalı yük, faydalı yük paraşütü ve sürüklenme paraşütünü dışarıya atıldı sonra ikincisinde ana alt gövde ayrılıp içinden ana paraşütü dışarı atılarak roketi hasar almadan yere indirdi.

Sonuç: Roketimizde belirli irtifalara gelindiğinde kurtarma sistemlerimiz zamanında ve hatasız çalışarak roketimizi hasar almadan yere indirdi.

Tartışma: CO₂ sistemlerin, kara barut sistemlerine göre daha maliyetli, patladığı ortama ısı vermemektedir. Aksine soğuk bir gaz salmakla birlikte, yüksek itme gücü sağlayan komplike bir sistemdir. CO₂ sistemleri, mekanik kurtarma sistemlerine göre yapılan testlerde fazladan malzeme

kullanılmaktadır çünkü CO2 tüpleri tek kullanımlıktır, ortama gaz salar ve bunu yönlendirmek zorunda kalınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Orta İrtifa Roket, Kurtarma Sistemi, Karbondioksit

MADDE BAĞIMLILIĞI VE AİLENİN ROLÜ**Zeliha Evren YİĞİT***Hitit Üniversitesi**Fen bilimleri Enstitüsü**Adli Bilimler, zelihaevren.yigit@egm.gov.tr***Doç.Dr.Sevil ÖZKINALI***Hitit Üniversitesi**Fen Edebiyat Fakültesi**Kimya Bölümü, sevilozkinali@hitit.edu.tr***Özet**

Uyuşturucu madde bağımlılığı, bireyin madde bağımlılığı ile tanışma süreci ve sonrasında bağımlılığa götüren süreçte, ailenin bağımlı birey üzerinde ki etkisi ele alınacaktır. Bu bağlamda bireyin aile içinde ki statüsü ve bağımlı bireyin aile ile olan sorunlarının ve iletişiminin, madde bağımlılığı üzerinde hangi etkilere sahip olabileceği konusu üzerine durulacaktır.

Uyuşturucu madde bağımlılığına giden süreçte, aile ile yaşanan sorunlar ve ailenin bağımlının iyileşme sürecinde etkisinin neler olabileceğini tespit etmek gereklidir. Özellikle aile ile ilgili; sosyo-demografik özellikler, annenin sorunlu davranışlar sergilemesi ve madde kullanımı ile bağlantısı, aile öğrenmesinin rolü ve bağımlının iyileşme sürecinde ailenin etkilerinin ne olacağı gibi sorunsallaştırmalar çalışmasının temel tartışma konularını oluşturmaktadır.

Uyuşturucu maddeler bir kez alındığında bireylerin duygularında düşüncelerinde ve buna bağlı olarak davranışlarında olumsuz etkilere yol açarlar. Bu nedenle yasalar bu maddelerin alınımlı ve satışı yasaklayan kararlar alınmalıdır. Uyuşturucu madde bağımlılığı vücudun bir ya da daha fazla fonksiyonunu olumsuz etkiler. Buna rağmen bağımlılık yaşayan bireyler bu maddelere karşı engellenemeyen arzu ve istek duyarlar. Bağımlılık toplum içinde özellikle ergenleri savunmasız yaklar. Çünkü ergenlik dönemi bireyin değişiminin çok hızlı olduğu bir gelişim dönemidir. Vücut ve düşünce yapısı hormonların etkisiyle hızlı değişim gösterir. Ergenler bu hızlı değişime uyum sağlamakta ve bununla baş etmekte zorluk yaşayabilirler. Bu yüzden zaten kendiliğinden karmaşık olan bu dönemde anlaşılacak, diyalog kurmak, güven duymak ergenler için en doğal ihtiyaçtır. Kendilerinin ebeveynleri tarafından anlaşıldığını, ailelerinin koruyucu güven duygusunu hisseden ergenler, birçok alanda daha az sorun yaşayacak ve ergenlik dönemini kolay atlatacaktır.

Buna karşılık Yapılan araştırmalarda madde kullanan bireylerin çoğunun ailesinde de bağımlı birey bulunduğu ya da madde arayışı içinde olduğu görülmüştür. Bağımlı bireylerin ailelerindeki ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumu ihmal edici yönde olup, sevgiden ve ilgiden uzak, disiplinsizce olduğu belirlenmiştir. Çocuklara karşı çok baskıcı olup çocukların gelişimine engel olan, parçalanmış, aile bütünlüğünün sağlamadığı sorunlara karşı etkisiz olan, çözüm üretemeyen anne babaların çocukları bağımlılığa karşı daha fazla risk altındadır.

Bununla birlikte yapılan çalışmalardan anlaşılıyor ki aile desteği ile birlikte aile bireylerinin sevgi, saygı, işbirliği ergenlerin sorunlarla baş etmesini oldukça kolaylaştırmaktadır. Sağlıklı yapıya sahip aileler, içinde bulunduğu toplum ile yoğun ve sağlıklı bir ilişki içinde bulduklarından ergenleri madde bağımlılığına karşı korumaktadır. Sonuç olarak bağımlılıkla mücadelede ailenin, aile içindeki ilişkilerin, anne ve babalık rollerinin çok önemli olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Anahtar kelimeler: Bağımlılık, Uyuşturucu Madde, Uyuşturucu Madde Bağımlılığı, Aile

AHMED RIZA BEY VE PRENS SABAHADDİN'İN MODERNLEŞME ANLAYIŞLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Ömer KORKMAZ

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Kamu Yönetimi, omerkorkmaz@duzce.edu.tr

Özet

Osmanlı İmparatorluğunun toprak kayıpları yaşadığı ve milliyetçilik akımları ile parçalanmaya başladığı bir dönemde Osmanlı seçkinleri ve devlet adamları “devleti nasıl kurtarırız?” sorusuna cevaplar aramışlardır. Kurtuluşu modernleşmede/batılılaşmada gören seçkinler bu modernleşmenin nasıl gerçekleşmesi gerektiği hususunda farklı görüşlere sahiplerdir. Bu bağlamda Türk siyasal hayatı tarihi anlatısında iki ana siyasi ve fikrî kamplaşmadan bahsedilmektedir. Bu kamplar I. Jön Türk Kongresinde karşı karşıya gelen Ahmed Rıza Bey ve Prens Sabahaddin'in liderliğini üstlendiği iki farklı modernleşme modelini savunmuşlardır. Ahmed Rıza Bey ve onun takipçileri modernleşmenin güçlü ve merkezi bir devlet eliyle ve toplumun eğitilmesi sayesinde gerçekleştirebileceğine inanmaktadırlar. Bu anlamda otoriter, evrimci ve iradeci bir modernleşme anlayışına sahiptirler. Bunda takip ettikleri Fransız pozitivisminin etkisi söz konusudur. Prens Sabahaddin ve takipçileri ise daha devrimci, köklü toplumsal ve idari dönüşümleri talep etmektedirler. Devletin müdahalesinin en aza indirildiği, adem-i merkeziyetçi bir idari yapı içerisinde üretim ilişkilerinin değiştirilmesiyle modernleşmenin gerçekleştirileceğine inanmaktadırlar. Bu konuda da Anglo-Sakson modernleşmesini kendilerine şiar edinmelerinin payı büyüktür. Çalışmanın amacı Türk modernleşmesinin iki önemli aktörünün birbirine taban tabana zıt modernleşme düşüncelerini ortaya koyabilmektir. Ahmed Rıza Bey ve Prens Sabahaddin'in fikirleri kendilerinden sonraki Türk siyasal hayatını, iktidar ve muhalefet ilişkilerini etkilemiştir. Bu bağlamda her iki düşünürün modernleşme üzerine söyledikleri Türk modernleşmesini anlamak için önemlidir. Çalışmada yöntem olarak literatür ve arşiv taramasıyla birlikte metin analizi yöntemi kullanılmıştır. Ahmed Rıza Bey ve Prens Sabahaddin ile ilgili yazılmış kaynak eserler ve her iki düşünür ve siyaset adamının yazmış olduğu ulaşılabilen eserleri taranmış ve analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Modernleşme, Ahmed Rıza, Prens Sabahaddin

İŞLETMELERİN SOSYAL MEDYA FAALİYETLERİNE PAZARLAMA YÖNÜNDEN BAKIŞ

Oğuzhan ŞİŞMAN

Karabük Üniversitesi

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama, oguzhansismaan@gmail.com

Özet

Hızla gelişen yeni teknoloji dünyasında insanlık, tarihte olan diğer gelişmeler gibi bu gelişmeyi de çabuk benimsemiş ve uyum sağlamış durumdadır. Çoğu insan teknolojiye sağladıkları uyumla birlikte zamanla gelişen bu teknolojinin insanlık için sağlamış olduğu multimedya içeren ve tartışma grupları oluşturarak yeni fikir ve düşünceye sahip olabilecekleri sosyal medyayı da aktif olarak kullanmaya başlamıştır. İnsanlığın bu gelişmeye sağladığı uyumla birlikte insanlıkla birlikte gelişen hizmet ve ürün kavramları, işletmelerin mevcut ve potansiyel müşterileri için bu hizmet ve ürünlere yönelik uygulamış oldukları reklam, pazarlama ve satış kavramları da teknolojiyle birlikte gelişmesinin sebebiyle mevcut ve yeni müşteri kitlesi yakalamaya çalışan işletmeler için müşteri odak merkezi sosyal medya platformları olmuştur. İşletmeler, hedef müşteriler için oluşturdukları reklam ve pazarlama faaliyetlerinin yanı sıra müşteri ilişkileri, marka imajını koruma ve yükseltme çabasında sosyal medya kanalları işletmeler için önemli bir hâle gelmiş ve yatırım kaynağı olmuş durumdadır. Sosyal medyanın pazarlama ve satış konusunda işletmelere sağladığı fayda ve müşterilerle olan temasları işletmeler için gelişim kaynağı olmuştur. Sosyal medya platformları tek yönlü bir iletişim modelinden ziyade çift yönlü canlı bir iletişime sahip olduğu için işletmelerin mevcut ve potansiyel müşterilerinden marka, ürün ve hizmetleri hakkında almış olduğu geri bildirimler sayesinde sağlamış olduğu hizmet, ürün ve markaları hakkında müşterilerinin düşüncelerini öğrenme hakkına sahip olmuştur. İşletmelerin sahip oldukları bu hak sayesinde mevcut ve potansiyel müşterilerinden aldığı olumlu geri bildirimler işletmeler için motivasyon kaynağı olduğu gibi almış oldukları olumsuz geri bildirimler sayesinde de mevcut marka imajını korumak, geliştirmek ve ürün veya sağlamış olduğu hizmetlerin kalitesini artırma, yeni ürün veya hizmetler üretme fikrine yol açmıştır. İşletmelerin herhangi bir zaman, mekan ve durumda müşterileri ile olan temas, pazarlama, ve satışları işletmeler için de kolaylık sağlamış durumdadır. Bu çalışmada gelişen teknoloji dünyasında sosyal medya kanallarının işletmelerin hedef müşterilere ulaşımı için sağladığı faydaya dikkat çekilmekte ve sosyal medya kanallarıyla oluşturulan dijital pazarlama ve satışın hedef müşteri için avantajlarına, işletmeler için mevcut müşterinin korunması ve yeni müşteri kazanma faaliyetlerinde sosyal medyanın rolüne, dijital pazarlama ve satış kavramının işletme için avantajına ve dezavantajına kapsamlı bir şekilde değinilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sosyal Medya, Sosyal Medya Pazarlaması, Pazarlama, Teknoloji

BAĞIMLILIK YAPICI İLAÇ VE MADDE KULLANIMI**Gözde OLUKÇU***Hitit Üniversitesi**Fen Bilimleri Enstitüsü**Adli Bilimler, gozdeolukcu@gmail.com***Doç. Dr. Sevil ÖZKINALI***Hitit Üniversitesi**Fen Edebiyat Fakültesi**Kimya Bölümü, sevilozkinali@hitit.edu.tr***Özet**

Bağımlılık yapıcı ilaç ve madde kullanımı, genellikle beyindeki ödül sistemini etkileyen maddelerin kullanımınıdır. Bu maddelerin kullanımı hem fiziksel hem de zihinsel sağlık sorunlarına yol açabilir. Alındığında beyindeki dopamin seviyelerini artırarak kısa süreli mutluluk hissi ve rahatlama sağlarlar. Ancak, bu maddelerin uzun süreli kullanımı, beyindeki dopamin seviyelerinin azalmasına ve bağımlılık yapıcı olma riskinin artmasına neden olur.

Bağımlılık yapıcı ilaçlar arasında opioidler, benzodiazepinler, amfetaminler, kokain, ve ecstasy gibi maddeler bulunur. Bu ilaçların uzun süreli kullanımı, fiziksel sağlık sorunlarına, bağımlılığa ve hatta ölüme neden olabilir.

Bağımlılık yapıcı ilaç ve madde kullanımının risk faktörlerini, kullanıcının yaşı, cinsiyeti, sosyo-ekonomik durumu, psikolojik durumu ve kullanımının seyri belirleyebilir. Kullanıcıların günlük yaşamlarında karşılaşılan çevresel ve sosyal koşullar da bağımlılık yapıcı ilaç ve madde kullanımının risk faktörlerini etkileyebilir.

Madde kullanımıyla ilgili risk faktörleri arasında genetik yatkınlık, çevresel faktörler, stres, erken yaşta kullanım ve ruhsal sağlık sorunları yer alır. Genetik yatkınlığı bulunan kişilerde, ailesinde bağımlılık öyküsü olan kişilerde, bağımlılık yapıcı ilaç ve madde kullanımı riski daha yüksektir. Kişinin arkadaş çevresi, ailesi, okulu, işi gibi çevresel faktörler, bağımlılık yapıcı ilaç ve madde kullanımı için bir risk faktörü olabilir. Stresli yaşam olayları, kişilerin bağımlılık yapıcı ilaç ve madde kullanımına yönelmesine neden olabilir. Bu maddelerin erken yaşta kullanımı da, bağımlılık yapıcı olma riskini artırmaktadır. Bunların yanında depresyon, kaygı ve diğer ruhsal sağlık sorunları, bağımlılık yapıcı ilaç ve madde kullanımı riskini artırabilmektedir.

Bağımlılık yapıcı ilaç ve madde kullanımı, fiziksel, zihinsel ve sosyal sorunlar ile bazı hukuki sonuçlara da yol açabilir. Madde ve ilaç kullanımı nedeniyle, psikotik bozukluklar, depresyon, kaygı ve diğer zihinsel sağlık sorunları gelişebilmekte veya şiddetlenebilmektedir. Aynı şekilde kalp hastalıkları, akciğer hastalıkları, karaciğer hasarı ve diğer sağlık sorunlarına neden olabilmekte veya artış yaşanabilmektedir. Sosyal bir canlı olarak yaşadığımız çevrede, arkadaş ortamında, okul ve iş hayatında, finansal konularda ve diğer sosyal durumlarla ilişkili sorunlara neden olabilmektedir. Hukuki sonuçlarına bakıldığında, bağımlılık yapıcı ilaç ve madde kullanımının hırsızlık, araba kazaları ve diğer ciddi hukuki sonuçlara neden olabildiği görülmektedir.

Bağımlılıkların ülkemizde ve tüm dünyada giderek yaygınlaştığının bilindiği ve bu durumun kişide ve toplumda ciddi bir sorun olduğunun görüldüğü bu konuda, risk faktörlerin farkında olmak, bağımlılık yapıcı maddelerin kullanımını önlemek ve tedavi etmek için büyük önem taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: Bağımlılık, Bağımlılık yapıcı ilaç, Madde kullanımı

İŞÇİNİN SOSYAL MEDYA PAYLAŞIMININ İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHİNE ETKİLİ OLABİLMESİ AÇISINDAN ANAYASA MAHKEMESİ'NİN İDİL ALAKUŞ DERE BAŞVURUSU KARARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ahmet Burak BELDÜZ

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Doktora Programı, ahmetburakbelduz@duzce.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı, işçi olarak çalışan bir kişinin sosyal medya paylaşımına dayanarak iş akdinin feshedilmesinde iş ilişkisinin etkilenip etkilenmediği değerlendirmesinin önemini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, İdil Alakuş Dere tarafından Anayasa Mahkemesi'ne yapılan 2019/38252 başvuru numaralı bireysel başvuru ve bu başvuru için verilen 11.01.2023 tarihli karar incelenmiştir. İdil Alakuş Dere başvurusunda başvurucu ulusal bir gazetede editör olarak çalışmaktadır. Başvurucu, sosyal medya hesabından birtakım paylaşımlar yapmıştır. İşveren gazete ise belirsiz süreli iş sözleşmesi ile çalıştırdığı editörün yaptığı sosyal medya paylaşımlarının aşağılayıcı bir üsluba ve nefret diline sahip olduğunu belirterek 4857 sayılı İş Kanunu m.25/1-II'ye dayanarak iş akdini sona erdirmiştir. Bunun üzerine başvurucu, fesih işleminin haksız ve geçersiz olduğunu belirterek işe iade talepli dava açmış ve yerel mahkeme davacının savunması alınmaksızın iş akdinin feshedilmesi nedenine dayanarak davayı kabul etmiştir. İstinaf mahkemesi ise gazetenin yayın politikalarına aykırı sosyal medya paylaşımları nedeniyle feshin haklı olmasa da geçerli olduğuna karar verilmiştir. Anayasa Mahkemesi ise bireysel başvuru kararında editörün sosyal medya paylaşımlarının mahkemelerce işi, işyeri ya da işvereni ile ilgisi bulunduğu dair kabulünün olmamasına dayanarak ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar vermiştir. Bireysel başvuru kararında da görüldüğü üzere her yaştan insanın kullandığı sosyal medya, çalışma hayatına da sirayet etmiştir. Bu nedenle yargı kararlarında da sıklıkla karşımıza çıkan bu durum, işçinin ifade özgürlüğünün korunması bakımından önem arz etmektedir. Çalışmada işçinin ifade özgürlüğünün korunması ve işverenin yayın politikaları arasındaki dengenin nasıl korunacağı, mahkemelerin sosyal medya paylaşımlarının net olarak ortaya konması hususu, işveren ile işçi arasında iş sözleşmesi gereğince güven ilişkisinin korunması ve işyerinde olumsuzluğa yol açıp açmayacağı hususu tartışılmıştır. Sonuç olarak, bireysel başvuru kararındaki işçinin ifade özgürlüğünün korunmasında sosyal medya paylaşımlarının iş, işyeri ve işveren ile ilgisi bulunup bulunmadığının mahkemelerce kabulü hususu önemlidir. 4857 sayılı İş Kanunu madde 18 gereğince de belirsiz süreli iş sözleşmesinin sona erdirilmesinde geçerli sebep bildirme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu nedenle bireysel başvuruya konu kararda mahkemelerin ifade özgürlüğünü ihlal etmemiş olabilmesi için işçinin hangi sosyal medya paylaşımının, gazetenin hangi yayın politikasının ihlal edildiğini işverenin açıkça ortaya koymuş olması gerektiğinin aranmasının hukuken doğru olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Anayasa Mahkemesi, Bireysel Başvuru, İş Sözleşmesinin Feshi, İşçinin Sosyal Medya Paylaşımları

NATO'NUN ASKERİ MÜDAHALESİ: LİBYA ÖRNEĞİ

Beyza ŞAHİN

*Nuh Naci Yazgam Üniversitesi
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi*

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, abeyzasahin6@gmail.com

Özet

I. ve II. Dünya Savaşları sonrasında dünya üzerinde yaşanan teknolojik ve toplumsal tabanlı değişimler güvenlik algısına yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu değişim yeni örgütsel yapıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Soğuk Savaş döneminde ortaya çıkan bu örgütsel yapılanmalardan biri Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütüdür (NATO). NATO'nun diğer örgütlerden farklı bir dönüşüm sürecinden geçmiş olması, örgütün uluslararası diplomasideki rolünün tartışılmasına kapı aralamaktadır. Son dönem Ortadoğu siyasetinin önemli gündem maddelerinden biri olan Libya, Arap Baharı sonrası siyasi çalkantı ve güvensizlikle sarsılan ulusal birliğini ve bütünlüğünü yeniden inşa etmek için mücadelesini sürdürmeye devam etmektedir. Özellikle Muammer Kaddafi yönetiminin devrim ile iktidar konumuna gelmesi ile birlikte bölgede uygulanan siyasi politikalar gerek ulusal gerekse de uluslararası güvenlik kaygısının artmasına neden olmuştur. Bu istikrarsızlaşma ile birlikte Kaddafi yönetiminin sivillere uyguladığı baskılar 17 Mart 2011 tarihinde Birleşmiş Milletler Güvenlik konseyi kararı ile NATO'nun Libya'ya askeri müdahalede bulunmasına neden olmuştur. Bugün, ulusların varlıklarını sürdürebilmek için ana hedeflerinden biri, savaş stratejilerini yeniden düşünmek ve ulusların hayatta kalabileceği bir barış, güvenlik ve huzur ortamı yaratmaktır. Özetle Libya Örneği, bölgedeki baskıcı rejimlerin ve dış başarısızlıklarla devam eden istikrarsız yönetişimin, Libya'nın toprak bütünlüğüne, egemenliğine ve sosyal dokusuna zarar verdiğini göstermektedir. Bu çalışma 2011 yılında uluslararası örgütlerin Libya askeri müdahalesinin diplomatik etkilerini ortaya koymakta ve durum analizi ile, NATO'nun Libya'daki siyasi istikrarsızlıklara yönelik askeri müdahalesinin olumlu ve olumsuz yansımalarını değerlendirmeyi ve yorumlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası müdahale, Devlet, Libya, Arap baharı, NATO

PLATON VE FARABİNİN BİLGİ ANLAYIŞLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Hatice KOÇER

*Hitit Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü
haticekocer19@gmail.com*

Özet

Bilginin imkânı ve neliği sorununa ilişkin çağdaş epistemolojide süregelen tartışmaların önemli bir kısmının kökleri Antik Yunan'ın en önemli filozoflarından Platon'da bulunur. İslam düşüncesinde ilk yanıt ise Farabi tarafından gelir. Platon ve Farabi'nin bilginin nihai noktasını mantığın ve aklın ötesinde tanrısal bir alana bağlamışlardır. Bundan dolayı Platon, idealar kuramını ileri sürerken, Farabi de suretler anlayışını ileri sürmüştür.

Platon, sofistlerin felsefelerinde mutlak bir bilgiye ulaşmanın imkânsızlığı düşüncesini, büyük bir problem olarak görmüş ve mutlak bilgiye ulaşma çabası içerisine girmiştir. Platon için bilgi olmaya layık olan şey, ancak duyu deneyinden uzak olan felsefi bilgidir. Felsefi bilgi ise, tikelin ötesinde tümel olanı bulmakla, “ebedi gerçeklik, değişme ve bozulmadan etkilenmeyen gerçeklik”le ilgilenmektedir. Herakleitos'cu görüşlerden akış içindeki tüm duysal şeylerin bilimin konusu olamayacakları fikrini edinmiş olan Platon, değişmeyen bilgisine yönelmiştir. Sofistlerin hazza ve uzlaşma dayanan görüşlerine karşın o tüm uzlaşmaların ötesinde olan mutlak “iyi”yi arar. Bu “iyi” doğru bir yaşamın amacı ve tüm bilgilerin kesin ölçütüdür. Platon doğru ve iyi olanın bizce nasıl bilinebildiği problemini, ruhun ölümsüz olup, idealar evreninde bu bilinirlere şahit olduğu fikriyle açıklar. Duysal dünyanın değeri ise bu idealar evrenindeki bilgilerin hatırlatıcısı olmasından öteye gitmemektedir.

Farabi ise bilginin duyu yetisi vasıtasıyla elde edildiğini belirtir fakat bunun kesin bilgi olduğunu belirtmez. Farabi'ye göre kesin bilgi burhanî, tümel, akli bilgidir ve Faal Akıl'la bir ilişkisi söz konusu olur. Farabi'nin epistemolojisine göre insan akli bilgiyi ya duyu yetisi ile elde edilen verilerin işlenmesi yada Faal Akıl vasıtasıyla elde eder. Yani bilgi unsuru akıl unsuru ile ilişkilidir. Farabi için bilgi, duyu deneyiyle başlayıp felsefi bilginin bütüncül varlık anlayışıyla olgunluğa eren ve nihayetinde Tanrı'yı bilmekle son raddesine varan, dinsel bilginin felsefi bilgiye katıldığı bir süreçtir. Yaşamın amacını Platon gibi en iyi ve doğru olanın bulunmasına bağlayan Farabi için de bilginin nihai noktası duyuların ve akılsal çıkarımların olmadığı maddeden soyut bir dünyadadır.

Bu çalışmamızda amacımız Platon ve Farabi arasındaki bilgi anlayışını çözümlenip analiz etmektir. Bu bağlamda konuyu ele aldığımızda Platon'da her şeyin kendisinden pay aldığı “iyi”yi, Farabi'de ise her şeyin kendinden sudur ettiği Tanrıyı bilmek, bilgi ediniminin en son raddesi olduğunu görürüz. Filozoflarımız arasındaki en önemli farksa, Platon'un kavramlara ontolojik bağımsızlık vermesine karşın Farabi, kavramların varlığını tikellere bağlamasıdır. Ancak bunların da var oluşunu Tanrı'dan sudur eden suretlere dayandırıyor olmasıyla da Farabi, Platon'un kuramına benzer bir kuram sergilemiş olmaktadır. Dolayısıyla Platon'un bilginin nesnesi olan ideaları, Farabi'de Tanrı'nın zatı ile kaim olan ilmi suretlerde hayat buluyordu. Ancak bu idealar ve suretler vasıtasıyla tikellerin varlığa gelişleri noktasında uyuşsalar da bu duyulur nesnelere bilgisel süreçte değerinin olup olmadığı yönünde farklılık sergilerler. Zira Platon'un bilgi edinmeyi engelleyici etkenler olarak gördüğü duysal dünyayı Farabi, gerek mantıksal gerek sezgisel olmak üzere tüm bilgilerin kendisine dayandığı ilk basamak olarak görmektedir. Ancak bilginin son raddesinde yine her iki filozof da “kavrayış” adı verdikleri bir tür bilgide birleşirler.

Anahtar Kavramlar: Platon, Farabi, Faal akıl, idealar, kavrayış

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNE YÖNELİK BİLİNÇ DÜZEYLERİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Dilara FİLİZ

Bartın Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, dlrflz00@gmail.com

Özet

Türkiye Cumhuriyeti 25 Haziran 2018 tarihinde gerçekleştirilen seçimlerden sonra Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile yönetilmektedir. Temelde bir hükümet sistemi olarak Başkanlık Sistemi çerçevesinde değerlendirilebilecek bu sistem başkanlık sisteminin klasik uygulamasının görüldüğü ABD’den bazı açılar özelinde farklılaşmaktadır. Araştırma konusu üniversite öğrencilerinin cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine yönelik bilinç düzeyleri olarak ifade edilebilecek çalışmada dört yılı aşkın süredir cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ile yönetilen Türkiye’de özellikle lisans öğrencilerinin bu sistemi ne kadar bildikleri konusu karşılaştırmalı bir analiz çerçevesinde bilimsel yöntemlerle açıklığa kavuşturulması amaçlanmıştır. Bir diğer ifadeyle farklı bölümlerde okuyan lisans öğrencilerinin cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine yönelik bilinç düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını anlamaktır. Özellikle farklı bölümlerde okuyan öğrencilerin yeni hükümet sistemine yönelik bilinç düzeyleri arasında bir fark olup olmadığını anlama çabası olarak değerlendirilebilecek araştırmada toplamda iki hipoteze cevap aranmıştır: Hipotez 1: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin, Mühendislik, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi öğrencilerine göre cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine yönelik bilgileri diğer lisans öğrencilerine nazaran daha fazladır. Hipotez 2: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi Kamu Yönetimi bölümünde okuyan öğrenciler diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin işleyişine daha vâkıftır.

Araştırmanın evreni Bartın Üniversitesinde İktisadi ve idari Bilimler Fakültesi’nde ve Mühendislik, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi’nde öğrenim gören 3. ve 4. Sınıf öğrencileridir. Kapsamın fakülde bazında ve okunulan sınıf bazında daraltılmasının iki nedeni vardır. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrenciler ülke yönetimine dair dersleri zorunlu dersler olarak görmekteler bununla birlikte Mühendislik, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi’nde okuyan öğrenciler ise kendi alanlarına dair dersleri zorunlu olarak görmekteler. Bartın Üniversitesinde okuyan toplam öğrenci sayısı 18.059’dur. Bu öğrencilerden 1678’i İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde, 1591’i ise Mühendislik, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi’nde okumaktadır. Dolayısıyla bu iki fakültede okuyan öğrencilerin toplam sayıları birbirlerine çok yakındır. Çalışmanın 3. ve 4. Sınıflarla sınırlanmasının nedeni ise öğrencilerin alan derslerini yoğunluklu olarak 3. ve 4. sınıflarda almaları ve diğer bölümlerden seçebilecekleri seçmeli dersleri de yine bu sınıflarda okurken seçebilmeleridir. Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde, İktisat, İşletme, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Uluslararası Ticaret ve Lojistik, Yönetim Bilişim Sistemleri ve Turizm İşletmeciliği olmak üzere toplam 6 bölüm vardır. Mühendislik, Mimarlık ve Tasarım Fakültesinde ise Makine Mühendisliği, Peyzaj Mimarlığı, İnşaat Mühendisliği, Bilgisayar Mühendisliği, Elektrik Elektronik Mühendisliği, Metalürji Ve Malzeme Mühendisliği, Tekstil Mühendisliği ve Çevre Mühendisliği olmak üzere toplam sekiz bölüm vardır. Bununla birlikte İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’ndeki Turizm İşletmeciliği bölümü ile Mühendislik, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi’ndeki Tekstil, Çevre ve Malzeme ve Metalürji bölümlerinde okuyan toplam öğrenci sayılarının her bir bölüm için 50’den az olması nedeniyle bu bölümler kapsam dışı bırakılmış ve kapsam İdari ve İktisadi Bilimler Fakültesi’nden beş bölüm Mühendislik, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi’nden de beş bölüm ile sınırlandırılmıştır. Alan araştırmasının verilerine anket yöntemi kullanılarak ulaşılmış bu doğrultuda ilgili bölümlerde okuyan toplam 323 öğrenciden işlenebilecek veriler toplanmıştır. SPSS paket programı aracılığıyla yapılan T Testi ve ANOVA testi

sonucunda iki hipotezin de doğrulandığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, Siyasal Sistem, Bilinç Düzeyi, Üniversite Öğrencileri

KATILIM BANKACILIĞI VE TÜRKİYE

Mahir CEYLAN

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İslami Bankacılık ve Finans Bölümü, mahirceylan19@gmail.com

Özet

Bankacılık işlemleri yıllardır gelişerek devam etmektedir. Fakat geleneksel bankacılık anlayışında yer alan faiz kavramını tüm kutsal dinlerin yasak kılmasından dolayı toplumumuzda da bu duruma karşı dini hassasiyet gösteren vatandaşlarımız tarafından geleneksel bankaların hesaplarında işlem yapmak, sermayesini değerlendirme gibi faaliyetler sakıncalı bulunmaktadır. Hâlbuki İslami sermayenin piyasanın içinde yer alarak ekonomiye canlılık katması, toplumsal yaşamın dengesinin bozulmaması için gereklilik arz etmektedir. Özellikle ticari ilişkiler, sosyal yaşam ve günümüzün teknolojisi ile birlikte bankacılık işlemlerine duyulan gereklilik katılım bankacılığının doğmasına zemin hazırlamıştır. Katılım bankacılığı bir diğer ifadeyle “faizsiz bankacılık” adıyla da toplum tarafından bilinmekte ve adlandırılmaktadır. Katılım bankaları, geleneksel bankacılığın müşterilerine sunduğu ürünlerin çoğunu faizsiz olarak gerçekleştiren tamamlayıcı bir sisteme sahip olmasının yanı sıra günümüzde finansal teknolojilerin kullanımı noktasında daha ileri bir seviyede bulunduğunu görmekteyiz.

Bu amaçla günümüzde bankacılık sektöründe artan payı, ürün çeşitliliği, finansal teknolojilere verdiği önem ve yükselen grafiğiyle dikkat çeken katılım bankacılığına ilişkin yaşanan gelişim süreci, temel kavramları ve Türkiye’de bu sektörde hizmet veren kurumlara ilişkin bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bilgiler ışığında katılım bankalarının projeksiyonlarının nasıl olacağına dair öngörülerimiz oluşmakta ve sermaye sahiplerinin birikimlerini değerlendirmelerine de fırsat sunulmaktadır.

Katılım bankacılığının Dünya’da sadece Müslüman ülkelerde faaliyet göstermediği, Avrupa başta olmak üzere tüm Dünya’da hızlı bir gelişim içinde olduğu görülmektedir. Körfez ülkelerinin elinde bulundurduğu sermaye bolluğu nedeniyle dünya ekonomisinde bu müslüman ülkeler önemli bir yere sahiptir. Ülkemizin Körfez ülkelerine yakınlığı ve Müslüman bir ülke olması sayesinde ülkemizin de Körfez sermayesinden pay almaya başladığı görülmektedir. Özellikle son yıllarda kamu Katılım bankalarının sektöre girmesiyle Katılım bankalarının payı bankacılık sektörü içinde giderek artmıştır. Hızlı bir yükseliş trendi içerisinde olan kamu katılım bankalarının yıllardır ülkemizde faaliyet gösteren ve büyük bir hacme sahip olan özel katılım bankalarından liderlik koltuğunu almasının uzun sürmeyeceği görülmektedir.

Bu kurumların çalışma prensiplerinin neler olduğu, fon kullandırma yöntemleri, Katılım Bankacılığına neden ihtiyaç duyulduğu, bu bankaların amaçlarının ne olduğuna ilişkin literatürde pek çok çalışma hazırlanmıştır. Bu çalışmalardan yararlanılarak oluşturulan çalışmamda Katılım bankacılığına ilişkin temel kavramların yanı sıra güncel ana konulara ilişkin bilgiler, tarihsel açıdan dünyada ve Türkiye’de ki gelişim süreci ile ülkemizdeki katılım bankalarının durumu değerlendirilmektedir.

Anahtar kelimeler: Katılım Bankacılığı, Sermaye, Bankacılık

DİVAN ŞİİRİNDE BİR AV OLARAK SEVGİLİ

Arif Can KOÇAK

Hitit Üniversitesi

Fen-Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, arifcankocakack@gmail.com

Özet

Klasik Türk şiiri geleneksel kalıplaşmış benzetmeler ve hayaller üzerine kurulmuştur. Bu şiirde akla gelen ilk konulardan bir tanesi sevgili, âşık ve rakip arasındaki bulunan ilişkidir. Şiir konuları genellikle bu üç ana unsur üzerinden ilerlemektedir. Sevgili, âşık ve rakip tarafından gönül kaptırılan ve arzu edilen kişidir. Ancak sevgili kendisini isteyen bu iki kişiye de sevgisini göstermez. Sevgilinin aşkıdan yanıp kül olan, eziyetler çeken, sevgilinin acımasızlığı gören ve sevgisine karşılık göremeyen âşık, sevgilinin bu hallerine katlanır ve sevgiliden asla vazgeçmez. Sürekli ızdırap çeken âşık, sevgilinin aşkıyla yanar ve ondan asla ümidi kesmez. Sevgiliyle bir gün arasındaki bu vuslatın sona ereceğine inanarak, ona kavuşacağı günü bekler. Âşık sevgilinin yaratmış olduğu sıkıntılarla uğraşırken ve ona kavuşacağını günü beklerken bir diğer taraftan da sevgili ile arasına girmeye çalışan rakibin ona çıkardığı problemlerle uğraşmaktadır. Sevgisinin karşılığını alamayan âşık, hem sevgilinin onun sevgisine karşılık vermesi için çaba gösterir, hem de rakiple mücadele ederek onu yenmeye çalışır. Divan şiirinde şairler bu olayları anlatırken divan şiirinin meydana gelmesinde şairler için önemli bir yeri olan doğa, gözlem ve günlük hayattaki sosyal olaylardan yararlanır. Geçmişte insanların bazen karınlarını doyurmak için bazen de sosyal aktivite olarak yapmış olduğu avcılık divan şiirine de malzeme olmuştur. Şairler sevgili ile âşık arasındaki gönül mücadelesini şiirlerinde av ve avcı arasındaki ilişkiye benzetmiş ve bu olaya beyitlerinde vermiştir. Sevgili ile âşık arasındaki bu mücadelede beyitlerin çoğunda sevgili bazen şahbaz, hüma, anka, şahin, kartal gibi vahşi bir hayvana benzetilerek avcı olur. Bazen sevgilinin saçı, kirpiği, kaşı, gözü gibi güzellik unsurları av aletleri olarak kullanılır. Sevgilinin avcı olduğu durumda âşık ise avdır. Sevgili aşığın, canını ve gönlünü avlar. Beyitlerde av olan âşık, keklik ve ceylan gibi güçsüz ve avcılar tarafından kolay avlanabilen hayvanlara benzetilmiştir. Âşık ve sevgili münasebetinin dile getirilişinde av sahnelerinden sıklıkla istifade edilmiştir. Zalim sevgili imgesinin bir avcı olarak nitelendiği beyitler yoğunluk arz etmektedir. Şimdiye kadar bu münasebete değinen araştırmalarda çoğunlukla durumu bu yönüyle ele alınıp işlenmiştir. Yine de sevgilinin av, aşığın avcı olduğu beyitlere rastlamak mümkündür. Çalışmamızda âşık ve sevgili arasındaki av münasebeti bu yönüyle değerlendirilecek ve örnekler verilerek izah edilecektir.

Anahtar kelimeler: Sevgili, âşık, divan şiiri, av, avcı

SANAY-I NEFİSE MEKTEBİ’NİN GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİNDEKİ ROLÜ VE ÖNEMİ

Sinem YÖRENÇ

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Bileşik Sanatlar Ana Bilim Dalı

Syorenc5@icloud.com

Özet

Sanatın Anadolu ve Batı arasındaki bağı güçlendirdiği gerçeğiyle kurumsallaştırılıp günümüze ulaştırılan Güzel Sanatlar Eğitimi; kurumsallaşma öncesi bir takım faaliyetlerle gerçekleşmiştir. Osmanlı İmparatorluğunda Sanay-i Nefise Mektebi öncesinde Güzel Sanatlar adına atılmış eğitimler ve adımlar bulunmaktadır. 15. yüzyıl Osmanlı İmparatorluğunda Fatih Sultan Mehmet Paris’ten kendi nakkaşlarına ve saray ressamlarına hem eğitim vermek, hem de Batı Sanatını aktarmak için ressamlar davet etmiştir. Davet edilen ressamlar portre siparişleri almaya başlamış, resimlerde ışık ve gölgelendirilmeye gidilmiştir. Paris’ten gelen ressamlar, batıdaki sanat akım ve üsluplarını aktarırken; Anadolu’nun kültürü, giyim tarzı ve geleneksel sanatlarından etkilenerek Batı’ya Anadolu Sanatının özelliklerini aktarmışlardır. Bu durum Batı ve Osmanlı arasındaki iletişimi ve bağı güçlendirmiştir.

Batı ile ilgili diplomatik ve sosyal süreçler arttıkça Batı ve Anadolu arasında alışveriş daha da güçlenmiş ve sanat alanında yeni bir reform süreci ortaya çıkmıştır. 16. yüzyılda Sanat alanında Sanay-i Nefise Mektebi’nin öncesinde yapılan çalışmalar Osmanlı’nın ilk kurulduğu dönemlere İstanbul’un fethi sürecine ve 15. yüzyıla kadar değinmektedir. Sanay-i Nefise Mektebi sadece bu dönemin tam anlamıyla ismi koyulmuş Güzel Sanatlar Okulu olarak geçmektedir ondan öncesinde yapılan resim ve sanat alanındaki çalışmalar da aslında Sanay-i Nefise Mektebi’nin kuruluşunun asıl amacı ve önemini anlatmaktadır.

Araştırmanın amacı günümüz Güzel Sanatlar Eğitiminin, Osmanlı’dan bu zamana nasıl kurumsallaştığı ile ilgili süreci aktarmaktır. Araştırma ile ilgili literatür incelenerek betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Sanay-i Nefise kuruluş öncesi askeri okullarda resim eğitimine başlanmış ve bu eğitimler savaş alanlarında kroki çizme de ve askerlerin resim alanına ilgisini keşfetme de önemli bir yere sahip olmuşlardır. Daha sonrasında askeri okullar yeterli olmayınca Güzel Sanatlar alanında okul açma görevi İstanbul Arkeoloji Müzesi Müdürü ve Osmanlı Ressamı Osman Hamdi Bey’e verilmiştir. Osman Hamdi Bey Sanay-i Nefise Mektebi kuruluşundan yapım aşamasına kadar her şeyle tek tek ilgilenmiş müfredatı konusunda Paris Sanat Okulundan da destek almıştır. Paris’ten eğitimciler gelmiş, mezun olan öğrenciler Paris’e gitmişlerdir. Döndüklerinde ise Sanay-i Nefise Mektebi’nde eğitimci olmuş, Batı ve Anadolu arasındaki sanat bağıyla çalışmalar ortaya koyulmuştur. Paris Sanat Okulu ile benzer müfredatla çalışan, Sanay-i Nefise Mektebi, desen, anatomi, perspektif gibi dersleri de içerisine almıştır. Sonuç olarak okul eğitime başladığında çok az sayıda öğrenciyle başlamış ve yıllar geçtikten sonra bu durum kendini aşmış belli bir boyuta ve sayıya yükselmiştir. Mektep günden güne ilerleyip sanat alanında başarılı işlere imza atmış ve günümüz Güzel Sanatlar eğitimine yön vermiştir. Sanay-i Nefise Mektebi birçok Güzel Sanatlar Fakültesinin kurulmasına öncü olmuş ve günümüz Güzel Sanatlar Tarihinin başlangıcı olarak tarihe girmiştir.

Anahtar kelimeler: Sanay-i Nefise Mektebi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Paris Sanat Okulu

HALLUKS VALGUSU OLAN VE OLMAYAN BİREYLERDE PLANTAR BASINCIN İNCELENMESİ

Görkem AÇAR

*İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Programı,
gorkemacar2@gmail.com*

Adem AKTÜRK

*İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,
Podoloji Programı, aakturk@gelisim.edu.tr*

Özet

Amaç: Halluks valgus (HV), metatarsophalangeal eklem (MTF) seviyesinde ayak başparmağının laterale deviasyonu ve pronasyonu ile birinci proksimal metatarsın mediale deviasyonuyla beraber ön ayakta görülen sıklıkla ağrı, disfonksiyon ve eklem mekanizmasının değişmesine sebep olan, 3 boyutlu kompleks bir deformitedir. Halluks valgus yetişkin popülasyonda yaygın görülmektedir. Prevelansı 18-64 yaş arası kişilerde %23 iken 65 yaş üstü kişilerde %35.7 görülmektedir. Halluks valgus görülme sıklığı kadınlarda, erkeklere oranla daha fazladır ancak bu oran değişiklik göstermektedir. Literatür taramasında bu oran en düşük 2:1 olarak bulunmuş iken en yüksek oran 15:1 olarak bulunmuştur. Yapılan bir çalışmada halluks valgus deformitesine sahip kişilerde halluks valgusun bilateral görülme sıklığı %87 olarak bulunmuştur. Halluks valgusa neden olan faktörler intrinsik ve ekstrinsik faktörler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İntrinsik faktörler; kalıtım, ligamentöz laksite, metatarsus primus varus, pes planus, fonksiyonel halluks limitus, yaş, vücut kitle indeksi, cinsiyet, metatarsal morfoloji ve aşıl tendon kısalığıdır. Ekstrinsik faktörler ise yüksek topuklu ayakkabı kullanımı, dar ayakkabı kullanımı, meslek, uzun süre ayakta durma ve aşırı yük taşımadır. Plantar basınç ölçümleri, yürüyüş, ayakta durma ve diğer fonksiyonel aktiviteler sırasında ayak ve ayak bileği fonksiyonunun bir göstergesidir, çünkü ayak ve ayak bileği, bu aktiviteleri gerçekleştirirken ağırlık taşıma ve ağırlık değiştirme için hem gerekli desteği hem de esnekliği sağlamaktadır. Çalışmadaki amacımız halluks valgusu olan ve olmayan bireylerdeki plantar basınç değişimleri incelemektir.

Yöntem: Çalışmaya gönüllü 14 halluks valgusa sahip ayak (Halluks valgus açısı $>15^\circ$) ve 15 halluks valgusa sahip olmayan ayak dahil edildi. Katılımcıların verileri yüz yüze toplandı. Bireylere, Sosyodemografik form, Manchester – Oxford Ayak Anketi, Çok Boyutlu Nil Halluks Valgus Anketi, Manchester Skalası, Halluks Valgus Açısı, Sayısal Ağrı Skalası ve pedobarografi cihazı ile plantar basınç analizi yapıldı. IBM Statistical Package for Social Sciences Version 26 (SPSS inc, Chicago, IL, USA) istatistik programı kullanılmıştır. Sürekli değişkenler ortalama $\pm$ standart sapma, niteliksel değişkenler sayı ve yüzde (%) olarak verilmiştir. Çalışmada Student – t test analizi ile hesaplanmış olup, tüm ölçümlerde istatistiksel anlamlılık $p \leq 0,01$ olarak iki yönlü alınmıştır.

Bulgular: Halluks valgusu olmayan kişilerin yaşı $26,57 \pm 2,637$, boyu $169,57 \pm 12,205$ ve kilosu $68 \pm 16,381$ bulundu. Halluks valgusa sahip kişilerin yaş $31,29 \pm 10,719$, boy $169,71 \pm 13,08$, kilo $73,43 \pm 27,92$ halluks valgus açısı $19,64^\circ \pm 3,543^\circ$ sayısal ağrı skoru $4 \pm 3,232$, Manchester skalasına göre 11 ayak B seviye ve 3 ayak C seviye, Çok boyutlu Nil Halluks Valgus Anketi $14,12 \pm 12,22$ ve Manchester – Oxford Ayak Anketi alt parametreleri yürüme $29,58 \pm 34,37$, ağrı $24,28 \pm 23,76$ ve sosyal işlevsellik $32,14 \pm 32,69$ bulundu. Pedobarografide plantar basınç değerlendirmesinde halluks valgusu olan ve olmayan ayakların 4. ve 5. parmakları arasında plantar basıncın artışında ($<.001$) anlamlı bir fark bulundu. Ancak diğer ayağın bölümleri arasında anlamlı fark bulunamadı.

Sonuç: Yapılan çalışmada halluks valgusa sahip ayaklar ile sahip olmayan ayakların plantar basınçları arasında 4. ve 5. parmaklarda plantar basıncın arttığı anlamlı bulunmuştur. Ancak ayağın diğer bölgelerindeki plantar basınçlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bunun nedeni halluks valgus

açısının ılımlı olması gösterilmektedir. Ciddi seviye halluks valgus açısına sahip ayaklarda daha farklı verilerin çıkması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Halluks Valgus, Plantar Basınç, Pedobarografi

SOSYAL MEDYA VE YENİ NESİL TEHLİKELER

Gözde OLUKÇU

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Adli Bilimler, gozdeolukcu@gmail.com

Özet

İnternet ve sosyal medya kullanımı dünya üzerinde her geçen gün artmaya devam etmektedir. Sosyal medya platformları günümüz dijital dünyasının en önemli kitle iletişim mecraları haline gelmiş; 2020 yılı boyunca tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi ile birlikte hem Türkiye’de hem de dünyada bireylerin dijital alışkanlıklarının değişimi dikkat çekmiştir.

Sosyal medya platformları; internet üzerinden diğer kullanıcılarla iletişim ve etkileşim kurmaya yarayan ağlara verilen genel isimdir. Akıllı telefon, bilgisayar, laptop gibi elektronik cihazlar aracılığıyla kullanılabilen sosyal medya platformları; bireylerin sosyalleşmesine, fotoğraf, video, metin paylaşabilmesine ve izleyebilmesine olanak tanımaktadır

Sosyal medyanın topluma sağladığı yararlar kadar, yanlış ve bilinçsiz kullanım sebebiyle ortaya çıkan çeşitli zararları da bulunmaktadır. Bu zararları sosyal medyanın bireyler üzerindeki psikolojik ve fiziksel etkileri ile sosyal yaşama, eğitime ve dilin kullanımına etkileri olarak değerlendirmek mümkündür.

Sosyal medya bağımlılığı “kişinin sosyal medya kullanımını kontrol edememesi ve sosyal medyayı diğer hayati görevlerini engelleyecek ölçüde kullanması” olarak tanımlanmaktadır. Sosyal medya bağımlılığı diğer bağımlılık türleriyle benzer belirtiler göstermektedir. Sosyal medya günümüzde oldukça yaygın, popülerliği günden güne artan iletişim ve etkileşim ortamıdır. Ancak sosyal medya ağlarında geçirilen zaman arttıkça günlük yaşamda oluşabilecek olumsuz durumlar ortaya çıkmıştır

Günümüzde dijital ortamlarda daha fazla vakit geçirilmeye başlanması ve bireylerin sosyal medya kullanımının ciddi bir oranda artması, pek çok problemi de beraberinde getirmiştir. Sosyal medyanın fazla kullanımı bireyler üzerinde psikolojik ve fiziksel olumsuzluklar yaratmanın yanı sıra; sosyal yaşam ile akademik başarıyı da negatif yönde etkilemekte; ayrıca sosyal medyada dilin kullanımı bağlamında karşılaşılan problemler toplumda ciddi bir yozlaşmanın meydana gelmesine yol açmaktadır. Yanlış sosyal medya kullanımının yol açtığı bu olumsuzluklar ise içinde bulunduğumuz dijital çağda; sosyal medya hastalıkları, internet hastalıkları ve dijital çağ hastalıkları isimleriyle kendine yer bulmaktadır.

Sosyal medyanın aşırı kullanımı sonucunda; zamanın verimli kullanımı, iletişim ve sosyal problemler, yalnızlık ve kaygı bozuklukları gibi psikolojik rahatsızlıklar ortaya çıkabilmektedir. Bireyin sosyal medyada karşılaştığı içerikleri eleştirel biçimde okuyabilme yeteneğine sahip olması, karşılaşılan verilerin doğruluğunun ve kaynaklarının teyit edilmesi, geçirilen zamanın farkında olunması, küçük yaş gruplarında ebeveyn kontrolü ve çeşitli filtreler kullanılması gibi alınabilecek kolay ama büyük ölçüde zararlardan koruyucu önlemlerin alınması sosyal medya kullanımının olası risklerini azaltmakta etkili olmaktadır.

Anahtar kelimeler: Sosyal medya, Sosyal Medya Bağımlılığı, İnternet

GELENEKSEL UŞAK MUTFAĞINA ÖZGÜ ALACATENENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hira Demir

Akdeniz Üniversitesi

Manavgat Turizm Fakültesi

Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, demirhira035@gmail.com

Doç. Dr. Neslihan Onur

Akdeniz Üniversitesi

Manavgat Turizm Fakültesi

Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü nesonur@gmail.com

Özet

Kültür bir toplumun kimliğini yansıtan değerli bir parçadır. Geçmişten günümüze topluma ayna görevi tutan kültür insan topluluklarının tarihsel geçmişi, gelişmişlik düzeyi, üretim biçimleri, değer ve normları aynı zamanda toplumsal ilişkileri ile ilgilidir. Her toplumun tarihi ve coğrafi özellikleri dini ve tarımsal uygulamaları farklılık göstermektedir. Dolayısıyla toplumları anlamada etkili olan kültürel değer yargıları içinde gösteren mutfak kültürü o bölgenin yaşama tarzını diğer bölgelerden farklılıklarını ortaya koyar. Uşak mutfak kültürünün ise diğer mutfak kültürlerinden ayıran en temel özellik Uşak'ın sahip olduğu doğal iklim koşullarında yürütülen fermentasyon ile hazırlanışında kullanılan besinlerin pişirilmeden kullanılmasıdır. Uşak mutfak kültüründe önemli bir yeri olan ve her sofrada tüketilen gözde ürünlerden biri olan Alacatene ise malzeme bakımından ekonomik her dönem yapılabilen bol protein deposu olan yöresel üründür. Alacatenenin yapımında kullanılan bulgurun yöre halkının kendisinin yetiştirdiği ve böylelikle daha besleyici ve lezzetli olduğu ifade edilmektedir. Genel olarak Alacatene yemeğinin yapımı küçük kara mercimek ve bulgurun birleşimden oluşan içine yöre halkının yazın kuruttuğu kuru biberlerden de eklenerek protein ve karbonhidrat bakımından zengin sulu yemek çeşidine dönüşmektedir. Eski zamanlarda tüketilen bu yemek yoksulluk döneminde et bulunamadığı için 'etin yerine geçen yemek' olarak da ifade edilir. Bu bağlamda çalışmanın amacı Uşak mutfağının gastronomi turizmi açısından önemini dile getirmek, tanınırlığını yükseltmek ve gastronomi alanında hak ettiği yeri bulabilmesi açısından önemlidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve Uşak doğumlu 15 katılımcı ile görüşülmüştür.

Anahtar kelimeler: Kültür, Uşak Mutfak Kültürü, Yöresel mutfak, Gastronomi

“YENİLER GRUBU” TEMSİLCİLERİNDEN MÜMTAZ YENER ESERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Gaye ÖZİPEK

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Bileşik Sanatlar ABD, gayezipek@gmail.com

Özet

Yeniler Grubu toplumda yaşanan olaylara duyarlı ve eleştirel biçimde bakan bir sanat grubudur. Grubun en öncelikli ve temel amacı yeni bir uygulama olarak tek bir konu belirlemek ve ortak konu çerçevesinde araştırmalar yaparak farklı yorumlarla resimler üretmektir. Grubun bir başka amacı ise, toplumla resim sanatını kaynaştırarak batının etkisindeki sanatı toplumsal konularla bütünleştirmektir. Yeniler Grubu ülkenin balıkçısından ayakkabıcısına kadar toplumsal rolleri resme konu ederek topluma sahip çıktığını göstermiştir. D Grubu ressamlarının eserlerinde kübizm ve konstrüktivizm akımlarının etkileri görülürken Yeniler Grubu biçimciliğe karşı tepkilidir. Ayrıca Yeniler Grubu D Grubu'nun toplumu görmezden gelmelerine karşıdır. Yeniler Grubu toplumsal gerçekçilik anlayışını benimseyerek Türk Resmi'ne büyük katkılar sağlamıştır. 1941'de ortaya çıkan grup 1950'ye kadar aktif bir şekilde sergiler açmıştır, bu süreçte gruba katılanlar ve gruptan ayrılanlar olmuştur. Her şeye rağmen Yeniler Grubu toplumsal gerçekçilik anlayışını 1950'li yıllara kadar sürdürmüştür. Yeniler Grubu'nun kurucularından biri olan Mümtaz Yener, grubun toplumsal gerçekçi anlayışından hiç ödün vermeden çalışmalarını üretmiştir. Çalışmalarını konunun içeriğine katkıda bulunacak biçimde, duygu ve düşünce yüklü olacak şekilde ifade etmiştir. Çalışmalarını neo-klasik bir üslupla geliştiren Mümtaz Yener insanın ve çevrenin birbirini tamamladığı bir sanat anlayışına sahiptir. Ayrıca çalışmalarını tek renkliliğe yakın bir biçimde üretirken çalışmalarını daha dramatikleştirdiğini düşünür. Bu araştırmada Yeniler Grubu ve kurucularından Mümtaz Yener'in toplumsal gerçekçilik anlayışına bakışı incelenecektir. Araştırmanın temel amacı Yeniler Grubu'nun toplumsal gerçekçilik anlayışı ve genel özelliklerinden söz ederek Mümtaz Yener'in üslubu, eserleri, Yeniler Grubu içerisindeki yeri ve önemine değinmektir. Literatür taraması ve doküman incelemesi yoluyla elde edilen veriler yorumlanmış ve içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde Yeniler Grubu'nun özellikleri, Türkiye'de toplumsal gerçekçilik anlayışının ortaya çıkışı ve Yeniler Grubu'nun Türk Sanatına katkısı incelenecektir. İkinci bölümde ise Mümtaz Yener'in sanat anlayışı, üslubu, toplumsal gerçekçiliğe olan bakış açısı ve eserleri incelenecektir. Araştırma sonucunda ise Yeniler Grubu'nun Türk Resim Sanatı'na olan katkısı ve Yeniler Grubu'nun kurucularından Mümtaz Yener'in toplumsal gerçekçilik anlayışı gözlemlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Türk Resim Sanatı, Toplumsal Gerçekçilik, Yeniler Grubu, Mümtaz Yener.

SOSYAL MEDYA VE SAKATLIK

Hasan Ozan ATİKASLAN

Hacettepe Üniversitesi

İletişim Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

İletişim Bilimleri Doktora Programı, ozanatikaslan@gmail.com

Özet

Gündelik hayatta kimliklerin sunulduğu ve sosyal ilişkilerin yürütüldüğü sosyal medya platformları son 15 yılda başta iletişim bilimleri olmak üzere sosyal bilimlerin araştırma sahası haline gelmiştir. Bir sosyal bilim alanı olarak sakatlık sosyolojisi alanı da bu sahada araştırmalar yürütmektedir. Bu çalışma da sakat bireylerin sosyal medya kullanma neden ve biçimlerine yönelik yapılmış güncel uluslararası yayınları incelemiş ve sonuç yerine bir yoruma ulaşmayı hedeflemiştir.

Kimliklerimizi inşa ettiğimiz ve sunduğumuz sosyal medya platformları aynı zamanda birçok birey ve toplumsal grup için yeni imkanlar yaratmıştır. Sakat bireyler de bu toplumsal gruplardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sakatlık doğrudan doğruya sosyal faktörleri kapsayan bir alandır, bu nedenle de sosyal bilimler içerisinde özellikle de sosyolojinin kavram, kuram ve metodolojisiyle incelenmektedir (Burcu, 2020, s. 9).

Sakat bireyler, süregelen ve genellikle aşağılayıcı olan sakatlık farklılık anlatısı nedeniyle yüz yüze ortamlarda genellikle izolasyonla veya ilişki kurmak için sınırlı fırsatlarla karşı karşıya kalmaktadır. Yüz yüze etkileşimlerin aksine sosyal medya platformları, sakat bireylerin sakatlıkları hakkındaki bilgileri nasıl ve ne zaman ifşa edeceklerini kontrol etmelerini sağlamakta ve ilişki kurmak için yeni fırsatlar sunmaktadır. Bu nedenle birçok çalışma sakat bireylerin sosyal medya platformlarını neden ve nasıl kullandıkları ile sosyal ilişkilere etkilerini tartışmıştır. Bu çalışma kapsamında literatür taramasıyla incelenen araştırmalar sosyal medyada sakat bireylerin stratejik yaklaşımlarını ortaya çıkarmış ve bu platformların sosyal içermeye hem olumsuz hem de olumlu katkılarda bulunabileceğini göstermiştir (Furr, Carreir, & McArthur, 2016; McMillen & Alter, 2017; Kaur & Saukko, 2022). Bu araştırmalar göstermektedir ki sosyal medya platformları sakat bireyler için onaylanma, dahil edilme, katılım ve kimlik keşfi gibi birçok amaçla farklı biçimlerde kullanılmakta ancak sosyal ilişkiler ve eşitsizliklerle iç içe geçen bu platformlar eşitsizlik ve erişimsizlik gibi birçok problemi de hala barındırmaktadır.

Bu platformlar bilgi paylaşmak, öğrenmeyi geliştirmek ve çevrimiçi bir toplulukla bağlantı kurmak için bir araç haline gelmiştir. Sosyal medya platformları daha yaygın bir araç haline geldikçe, diğer kimlik kesişimleriyle beraber düşünüldüğünde sakat bireyler tarafından nasıl kullanıldığının anlaşılması da karmaşıklaşmaktadır. Bu tür çevrimiçi ortamlar birçok toplumsal grup için daha önce var olmayan birçok potansiyeli beraberinde getirmektedir. Bunun yanında birçok gizlilik ihlali tartışmalarıyla birlikte bu platformlar kullanıcıların aynı zamanda keşfettikleri veya inşa ettikleri kimliklerinin temsil biçimleri üzerindeki kontrolünü de arttırmaktadır. Literatür göstermektedir ki bu çevrimiçi ortamlar sakat bireyler için onaylanma, dahil olma ve aktivizm gibi eylemlere katılım sağlama konusunda önemli roller oynamaktadır.

Ancak araştırmalar tüm bu olumlu potansiyellerin yanında çevrimiçi alanların da çevrimdışı sosyal ilişkiler ve eşitsizliklerle iç içe geçebildiğini söylemektedir. Sağlamcı düşüncenin ürünü olan toplumsal yapıların eşitsizlik, ayrımcılık, baskı ve hatta şiddet, benzer veya farklı formlarda sosyal medya platformlarında da görülebilmekte, bu nedenle yeti yitimli bireyler çevrimiçi olarak da sakat hale getirilebilmektedir.

Ayrıca şu da unutulmamalıdır ki fiziki ortamlarda sağlamcı çevre düzenlemeleriyle inşa edilen erişilemez çevreler nasıl sakat bireyleri kısıtlıyorsa sanal benliğimizle günümüzün belli kısımlarını geçirdiğimiz kimi sosyal medya platformları da gerek tasarımları gerekse diğer kullanıcıların pratikleriyle (örneğin açıklayıcı metin koymama gibi) sakat bireyler için erişimsiz çevrenin bir diğer formunu oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: Sakatlık sosyolojisi, Sosyal medya, Sağlamcılık

Kaynakça

- Burcu, E. (2020). *Engellilik Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Furr, J. B., Carreir, A., & McArthur, J. A. (2016). Strategic approaches to disability disclosure on social media. *Disability & Society*, 31(10), s. 1353–1368. doi:10.1080/09687599.2016.1256272
- Kaur, H., & Saukko, P. (2022). Social access: role of digital media in social relations of young people with disabilities. *new media & society*, 24(2), s. 420-436. doi:10.1177/14614448211063177
- McMillen, R., & Alter, F. (2017). Social media, social inclusion, and museum disability access. *Museums & Social Issue*, 12(2), s. 115-125. doi:10.1080/15596893.2017.1361689

SAKATLIK SOSYAL MODELİ VE BEDEN

Hasan Ozan ATİKASLAN

Hacettepe Üniversitesi

İletişim Fakültesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

İletişim Bilimleri Doktora Programı, ozanatikaslan@gmail.com

Özet

Sakatlığın ne olduğu tartışıldığında karşıya iki farklı paradigma çıkmaktadır, birincisi sakatlığa sosyal yönden bakan yaklaşım, diğeri ise sakatlığı bedensel ve zihinsel bozukluklar ile tanımlayan tıbbi yaklaşım. Literatürde bu iki yaklaşım zaman zaman bir diyalog içerisinde kullanılsa da genel olarak bir zıtlık içerisinde düşünülmektedir. Bir sosyal bilim alanı olan sakatlık sosyolojisi alanı ise kendine sosyal paradigmayı benimsemiştir. Sakatlık doğrudan doğruya sosyal faktörleri kapsamıyla sosyal bilimler içerisinde özellikle de sosyolojinin kavram, kuram ve metodolojisiyle incelenmektedir (Burcu, 2020, s. 9).

Bu sosyal bakışın köklerine inildiğinde ilk olarak UPIAS'ın (Union of the Physically Impaired Against Segregation) 1975 yılında yayınlandığı temel prensiplerine ulaşılmaktadır. Bu prensiplerin temeli sakatlığın sosyal koşullardan kaynaklanan bir durum olduğu ve bu koşulların ortadan kaldırılması gerektiğine dayanmaktadır. Yeti yitimi bir uzvun bir kısmının ya da tamamının eksikliği ya da vücudun kusurlu bir uzvuna, organına ya da mekanizmasına sahip olmak olarak tanımlanmaktadır. Bu yeti yitimlerini dikkate almayan veya çok az dikkate alan ve böylece yeti yitimi olan bireyleri ana akım hayata katılmadan dışlayan çağdaş sosyal organizasyonlar yarattıkları dezavantajlar ve kısıtlamalarla bireyleri sakatlamaktadır. Tam da bu nedenle sakatlık toplumsal baskının özel bir biçimi olarak görülmektedir.

Finkelstein da (2001) sakatlığın bir sosyal baskı biçimi olarak ele alınması gerektiğinde net bir duruş sergilemektedir. Yeti yitimi her ne kadar sakatlığın bir ön koşulu olarak görülse de ikisi arasındaki nedensel bağlantı kavramsal olarak kopartılmalıdır. Zira ona göre sorunlu olan bu toplumsal bakış bir telafiyi değil bir devrimi gerektirmektedir. Fakat şunu da unutmamak gerekmektedir ki Finkelstein (2001) sosyal ilişkisel bakışın yeti yitiminin sakat bireyler için hiçbir sorun teşkil etmediği anlamına gelmediğini, aksine bu zorlukların özel ve kişisel meseleler olduğunu ve öyle de kalması gerektiğini söylemektedir. Ona göre kişisel deneyimlere odaklanmak ancak toplumsal bir değişime hizmet ediyorsa odaklanılması gereken bir konudur (s. 4). Başka bir sakatlık sosyoloğu olan Thomas da (1999) Finkelstein'in sosyal ilişkisel anlayışına hala çok büyük ihtiyaç duyulduğunu, kendisinin de sakatlığı faaliyetlerin sosyal olarak kısıtlanması ve psiko-duygusal refahların sosyal olarak baltalanması ile gerçekleşen bir baskı türü olarak tanımlandığını ifade etmektedir.

Ancak yeti yitimleri ve kısıtlarının bedenle ilgili olduğunu ancak sakatlığın ise sosyal koşullardan kaynaklandığına dair bu düşünceler kimi sakatlık sosyolojisi kuramcıları tarafından da bedeni geride tutması nedeniyle eleştirilmiştir. Shakespeare ve Watson (2002, s. 11) “insanlar toplum tarafından sakatlanır, bedenleri tarafından değil” demek yerine “insanlar toplum tarafından olduğu kadar bedenleri tarafından da sakatlanır” demenin daha doğru olacağını söylemekte ve bu görüşü şu şekilde temellendirmektedir;

“Sakat feministlerin de savunduğu gibi, yeti yitimi günlük kişisel deneyimlerimizin bir parçasıdır ve sosyal teorimizde ya da siyasi stratejimizde göz ardı edilemez. Politik olarak, analizimiz yeti yitimini içermiyorsa, sakat bireyler kendilerini sakat hareketiyle özdeşleştirmekte isteksiz olabilir ve yorumcular argümanlarımızı 'idealist' ve temelsiz bularak reddedebilir. Bizler sadece sakat insanlar değiliz, aynı zamanda yeti yitimi olan insanlarız ve aksini iddia etmek biyografilerimizin önemli bir bölümünü görmezden gelmektir” (Shakespeare & Watson, 2002, s. 11).

Bu nedenlerle sosyal bilimler içerisinde sakatlığı tartışırken konunun toplumsal yönlerini vurgulamak her ne kadar önemli olsa da bedeni görmezden gelmenin de eksik bir bakış açısı sağladığını söylemek mümkündür.

Anahtar kelimeler: Sakatlık sosyolojisi, Sosyal model, Beden

Kaynakça

Burcu, E. (2020). *Engellilik Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Finkelstein, V. (2001). *The Social Model Repossessed*. Mart 24, 2023 tarihinde Centre for Disability Studies: <https://disability-studies.leeds.ac.uk/wp-content/uploads/sites/40/library/finkelstein-soc-mod-repossessed.pdf> adresinden alındı

Shakespeare, T., & Watson, N. (2002). The social model of disability: an outdated ideology? *Research in Social Science*, s. 9-28.
https://www.um.es/discatif/PROYECTO_DISCATIF/Textos_discapacidad/00_Shakespeare2.pdf adresinden alındı

Thomas, C. (1999). *Female Forms: Experiencing and Understanding Disability*. Buckingham: Open University Press.

UPIAS. (1975). *Fundamental Principles of Disability*. <https://disability-studies.leeds.ac.uk/wp-content/uploads/sites/40/library/UPIAS-fundamental-principles.pdf> adresinden alındı

KAMU HASTANELERİNDE TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ UYGULAMALARI¹

Özlem ÖZ

*Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
İKY Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi,
ozlem_kocak_gs@hotmail.com*

Özet

Sağlık hizmetleri, toplum sağlığının korunması, geliştirilmesi ve hastalıkların tedavisi için gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür. Toplam Kalite Yönetimi (TKY), sunulan sağlık hizmetlerinin verimliliğini ve etkinliğini artırmak için ortaya çıkmış ve hastanelerin başarılı bir şekilde hizmet verebilmesi için giderek daha fazla önem kazanmıştır. Toplam kalite yönetimi, bir organizasyonda yapılan bütün iş ve işlemlerde, müşteri taleplerine cevap verebilmek için ürün ve hizmet kalitelerinin, belirli bir sistem dahilinde, tüm çalışanların katılımını sağlayarak iyileştirilmesi ve geliştirilmesini ifade etmektedir (Şimşek, 2007). Sağlık hizmetinde kaliteli uygulama, eldeki kaynakların değerlendirilmesi, hasta ve hasta yakınlarının arz ve taleplerinin iyi belirlenerek ortaya çıkan bilginin etkin olarak kullanılmasına bağlıdır (Bircan ve Baycan, 2004: 175). Türkiye Sağlıkta Kalite Sistemi'ne ilişkin çalışmalar 27.06.2015 tarih ve 29399 sayılı "Sağlıkta Kalitenin Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik" kapsamında gerçekleştirilmektedir. Sağlıkta Kalite Sistemi uygulamasının temeli ilk 2003 yılında Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan "Sağlıkta Dönüşüm Programının" 6. bileşeni "nitelikli ve etkili sağlık hizmetleri için kalite ve akreditasyon" ögesiyle hayat bulmaya başlamıştır. 2005 yılında 100 sorudan oluşan kalite kriterleri yayınlanmıştır. Yayınlanan set (SKS-Hastane) üzerinde 2007, 2008, 2009, 2011, 2015 ve 2020 yıllarında revizyonlar yapıp versiyon setleri yayınlanmıştır. Halen geçerli olan 2020 yılında SKS Hastane Versiyon-6 sürümü ile alanlar daha da genişletilerek 1599 değerlendirme ölçütü ile yeni bir set yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Yayınlanan standartlara bakıldığında SKS'nin dinamik bir süreç olduğu ve kendini sürekli yenileyerek daha iyi hale geldiği görülmektedir. Tüm sağlık hizmeti sunan hastaneler ilgili değerlendirme ölçütleri ile hastaların ve çalışanların güvenliklerinin sağlanması ve memnuniyetlerinin yükseltilmesini hedefleyerek versiyon 6 sürümüne göre standartların uygulanması sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu standartlar hastanelerde verilen hizmetler, yönetim süreçlerini ve süreçlerde görev alan kişiler dikkate alınarak hastanenin tüm alanlarını içine alacak şekilde hazırlanmıştır. (Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2020). Sağlık Bakanlığınca kalite çalışmalara yayınlanan kriterlere istinaden hastanelerde kendilerini kontrol etmek adına iç tetkikler yapılmaktadır. Sonrasında değerlendirmeler il sağlık müdürlüğüne kurulan kalite koordinatörlüğüne sürdürülmüştür. 2007 ve 2010 yılları arası Bakanlık onayınca çapraz denetlemeler yapılarak bilgi alışverişi ve iyi uygulamaların aktarımı sağlanmak amaçlanmıştır. 2010 yılı sonunda tüm kamu ve özel hastanelere "Merkezi Değerlendirmeler" adı altında denetimler yapılma yoluna gidilmiştir. Denetimler devam ettikçe değerlendiricilerin öncelikle eğitim sürecine tabi olunması ihtiyacı hasıl olmuştur. Eğitim alan değerlendiriciler sonrasında yazılı ve sözlü sınavlardan geçerek sertifikalı SKS değerlendiricileri olarak ülke genelinde kamu ve özel tüm sağlık kuruluşlarında Bakanlıkça belirlenen tarihlerde denetim yapmaktadır. (Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2020). Her yıl Sağlık Bakanlığı tarafından güncel olaylar, kazanımlar ve yenilikçi yaklaşımların paylaşılması, sağlık alanında çalışanların iletişim ve iş birliğinin artırılması amacıyla uluslararası sağlıkta performans ve kalite kongreleri düzenlenmektedir.

Hastaneler kendilerini yılda iki kez özdeğerlendirme, Bakanlık yılda 1 kez değerlendirme yaparak yayınlanan standartların ne ölçüde yapıldığının kontrolünü sağlamaktadır. Hastaneler kalite yönetiminin aktif bir şekilde görev alabilmesi için hastane yöneticilerinin tam destek vererek imkân ve olanakların

¹ Bu bildiri Doç.Dr. Gamze Ebru ÇİFTÇİ danışmanlığında Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde Sağlık Çalışanlarında Toplam Kalite Yönetiminin Örgütsel Özdeşleşmeye Etkisi hazırlanmakta olan yüksek lisans çalışmasından uyarlanmıştır.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

sağlanması adına çalışmalara katılması gerekmektedir. Ulusal ve uluslararası alanda yapılan bilimsel çalışmalar incelendiğinde kalite çalışmalarının sağlık çalışanlarının performans ve verimliliğini yükselterek aynı zamanda hasta ve çalışan memnuniyetini artırdığı ve dolayısıyla örgütsel başarımın yükseltilmesi ve gelişimine katkı sağladığı görülmektedir (Çerçi ve Baykal, 2022).

Kalite yönetiminin tam anlamıyla uygulanması için en üst dereceden en alt dereceye kadar eğitimin uygulanması ve gerçekleştirilen bu eğitim programlarının etkinliğinin düzenli olarak değerlendirilmelidir. Çünkü, kalitenin liderlerinden Ishikawa'nın "Kalite eğitimle başlar, eğitimle biter" sözü ile kalitenin ana maddelerinden biri olan eğitim ile ne kadar iç içe olduğunu ve önemini belirtmektedir. (Tufan, vd.2007)

Anahtar kelimeler: *Sağlık hizmetleri, Toplam kalite yönetimi, Sağlıkta kalite standartları*

KAYNAKÇA

Bircan H. & Baycan S. (2004). Sağlık Sektöründe Verimlilik ve Kalite Sistemi: Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesi Örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(2), 173-185.

Çerçi S. & Baykal, Ü. (2022). Sağlıkta Toplam Kalite Yönetiminin Kuruma, Hastaya ve Çalışana Yansımaları. *Journal of Health Sciences Institute*, 7(2), 126-131

Karabeyoğlu, Y. (2007). Toplam Kalite Yönetimi: Hastane Süreçleri. (Editör: İ. Teoman Benli), Bir Vakıf Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi İçin Toplam Kalite ve Süreç Modelleri Projesi. Ankara, Rekmay Yayıncılık.

Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2020), Sağlıkta Kalite Standartları Hastane, Tam Pozitif Yayıncılık, Ankara.

Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2020, 22 Ekim) <https://shgmkalitedb.saglik.gov.tr/TR-8785/turkiye-saglikta-kalite-sistemi.html>.

Şimşek, M. (2007). Toplam Kalite Yönetimi. İstanbul, Alfa Yayınları.

Tufan, M., Mızrak, Ş. & Çelik, D. (2007). Mesleki Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi ve Model Önerisi. *Journal of Azerbaijani Studies*, 10(3-4), 27-40.

BİR SERAMİK SAĞLIK GEREÇLERİ ÜRETEN FİRMADA A3 RAPORU TEKNİKLERİ KULLANILARAK KÖK NEDEN ANALİZİNİN YAPILMASI

Sedanur ŞİMŞEK

*Hitit Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Endüstri Mühendisliği, ÇORUM
sedanursimsek3@gmail.com*

Erdener ÖZÇETİN

*Hitit Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Endüstri Mühendisliği, ÇORUM
erdenerozcetin@hitit.edu.tr*

Özet

Bu çalışmada Çorum'da faaliyet gösteren bir vitrifiye seramik sağlık gereçleri ürünlerini üreten bir firmanın en çok talep gören ürünlerden biri için fireye sebep olan kaynaklarının a3 raporu teknikleri kullanılarak kök neden analizi çalışması ele alınmıştır. Firmanın amacı öncelikle döküm öncesi fireye sebep olan faktörlerin tespit edilerek sevkiyata maksimum ürünün sevk edilmesidir. Bu amacın gerçekleştirilmesi içinde döküm öncesi fire kaynaklarını araştırmak gerekmektedir. Öncelikle bu çalışmada döküm öncesi için detaylı bir akış şeması oluşturulmuştur. Bu akış şeması sevkiyata kadar genelleştirilmiştir. Daha sonra işçileri gözlemleyerek analiz öncesi balık kılçığı diyagramı oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra, ürünün üretimi esnasında işçilerin üretimdeki zaman etüdü yapılarak performansları ölçülmüştür. Faktörlere sebep olan kaynaklarının azaltılması amacı ile üretimdeki çalışanlar için ön döküm, kalıp ve tezgâh için kontrol listeleri hazırlanmıştır. Alınan verilerin zaman aralığı içerisinde üretim sonrası hatalı ürünlerin sıcak tamir, soğuk tamir ve fire olarak ayrımları gerçekleştirilmiştir. Ardından da hata türlerinin pareto analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Pareto analizi yöntemini kullanmamızdaki amaç en çok hataya sebep olan faktörü belirlemek için kullanılmıştır. Pareto analizi sonrasında balık kılçığı diyagramı oluşturularak önemli faktörlerin köküne inilmiştir. Çalışma sonucunda ilgilenilen ürünün en çok tekrarlayan hata çeşitleri hava, çatlak, parça, leke, toplama, ince, fonksiyonel hata olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: A3 raporu, Balık kılçığı diyagramı, Kök neden analizi, Pareto analizi, Zaman etüdü

TIBBİ DOKÜMANTASYON VE SEKRETERLİK ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN ERGONOMİ EĞİTİMİNİN KAS İSKELET SİSTEMİ AĞRILARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Ezgi GENÇ

Fırat Üniversitesi

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, ezgiyarasir@hotmail.com

Elif DURU

Fırat Üniversitesi

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, elfi.dru@gmail.com

Elif ŞAHİN

Fırat Üniversitesi

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, elfsa99@gmail.com

*Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında 1919B012203768 başvuru numarasıyla desteklenmiştir.

Özet

Tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik öğrencileri hem okuldaki dersleri esnasında, hem de hastanede yapmış oldukları dönem içi hastane uygulamalarında gün içerisinde büyük oranda oturarak ve bilgisayar karşısında vakit geçirmektedirler. Bu durum, kas-iskelet sistemi ağrıları için risk oluşturmaktadır. Ergonomi, iş ve işçi arasındaki uyumluluk bilimi olarak nitelenmekte, kas iskelet sistemi sorunlarına yol açacak riskleri inceleyerek, bu sorunların görülme sıklığını azaltma ya da çözümlenmesinde etkili yollar ortaya koymaktadır. Bu araştırmanın amacı; öğrencilerin kas iskelet sistemi ağrılarının sıklığını belirlemek, verilen ergonomi eğitiminin bu ağrılar üzerindeki etkisini saptamaktır. Müdahale tipteki bu araştırma Fırat Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören 142 tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik programı öğrencisinde, etik kurul izni ve kurum izni alındıktan sonra Aralık 2022-Ocak 2023 tarihlerinde yapılmıştır. Katılımcıların yazılı onamları alınmıştır. Katılımcılara araştırmacılar tarafından literatür kaynaklı hazırlanan sosyodemografik bilgi formu, Vizüel Analog Skala (VAS) ve İskandinav Kas İskelet Sistemi Anketi uygulanmıştır. Bireylerin boy ve kilo ölçümleri yapılmıştır. Ergonomi eğitimi öncesinde yapılan anket çalışması, eğitimden üç hafta sonra tekrarlanmıştır. İstatistiksel analizlerde IBM SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Çalışmada frekans, yüzde, Ortalama±Standart sapma değerleri verilmiştir. İstatistiksel analizlerde McNemar ki-kare testi, Wilcoxon işaretli sıra testinden yararlanılmıştır. $p<0.05$ anlamlı olarak kabul edilmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması 20.2 ± 1.8 (min:18, maks:34 yaş) olup, %64.1'ini (n=91) kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcılarda sırasıyla en sık bel, sırt ve boyun ağrısı saptanmıştır. Ergonomi eğitimi öncesi ve sonrası yapılan karşılaştırmada bireylerin son 12 ay içerisindeki kas iskelet sistemi ağrılarında omuz ve sırt ağrısı sıklığının, son 7 gün içerisindeki ağrılarında bel ve dirsek ağrıları sıklığının anlamlı olarak azaldığı görülmüştür ($p<0.05$). Katılımcıların VAS'a göre bel, boyun, sırt bölgesi ağrı skorları eğitim sonrası azalmıştır, fakat istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. Ayrıca bireylerin eğitim sonrası ergonomi bilgisinde anlamlı olarak artış olduğu görülmüştür ($p<0.001$). Çalışmamızda, verilen ergonomi eğitiminin öğrencilerin ergonomi hakkında bilinçlendirilmesine, farkındalıklarının artmasına

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

katkı sağladığı, kas iskelet sistemi ağrılarında azaltıcı yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın ileri araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Ergonomi, Eğitim, Kas İskelet Sistemi, Ağrı.

BLOK ZİNCİR TEKNOLOJİSİNİN DIŞ TİCARET İŞLEMLERİNDE KULLANIM OLANAKLARI

Mehmet Koray KELEŞ

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

*Uluslararası Ticaret ve Gümrük İşletme Tezli Yüksek Lisans Programı,
koray.keles31@hotmail.com*

Özet

Blok zincir teknolojisinin bilinen en yaygın kullanım alanı kripto para uygulamalarında görülmektedir. Ancak bu teknoloji detaylıca incelendiğinde toplumsal faaliyetlerin ve tüm bürokratik sistemlerin işleyişini kolaylaştırıcı bir potansiyele sahip olduğu görülebilecektir. Günümüzde resmi ve özel kuruluşların faaliyetleri ıslak imzalı belgeler yerine Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) ile gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Blok zincir teknolojisi belge iletimi ve stoklanması konusunda devrim niteliğindeki bu büyük dönüşümün de ilerisinde yenilikler sunmaktadır. Bu teknoloji özellikle sunduğu güvenlik ağı ile günümüzde önemli derecede bilgi güvenliği konusundaki kaygıları da giderecek niteliklere sahiptir. Aslında konunun düşünsel bir geçmişi olmakla beraber bu alandaki bilimsel ve teknolojik gelişmeler merkezîsiz bir sisteme geçiş olanaklarının ortaya çıkmasını ve hayata geçmesini sağlayabilecek bir noktaya gelmiştir.

Konu ile ilgili yayımlanan ilk çalışmada (Nakamoto, 2008) blok zinciri teknolojisi; süreç içerisinde uygulanan her türlü işleme ait verilerin, şifrelenmiş bir algoritma ile zaman damgası vurularak kronolojik kaydının yapıldığı ve her bloğun bir önceki bloğa ait bilgileri de barındırdığı veri bloklarının art arda eklenerek oluşturduğu zincir olarak tanımlanmıştır. Bu teknolojinin bilinirliği arttıkça konuya olan ilgi artmış ve buna bağlı olarak konu ile ilgili bilimsel ve teknik çalışma ve araştırmalar da artmıştır. Bu derleme çalışmasında, blok zincir teknolojisinin tedarik zinciri sürecinin önemli bir parçası olan dış ticaret işlemlerinde kullanılmasının olanakları ve yaratacağı sonuçların belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın temelini blok zincir teknolojisi hakkında ulusal ve uluslararası literatürden elde edilen ikincil veriler ile bu konuda hazırladığımız yüksek lisans tez çalışmalarından elde ettiğimiz sonuçlar oluşturmuştur. Bu kapsamda blok zincir teknolojisinin dış ticaret uygulamalarına kazandırabileceği faydalar teorik ve uygulama pratikleri açısından açıklanmıştır. Çalışmada blok zinciri teknolojisinin yapısı ve özellikleri ele alındıktan sonra yaygın kullanım alanları incelenmiştir. Ayrıca Türkiye’de ve dünyada blok zinciri teknolojisi uygulamalarından söz edilmiştir. Dış ticaret işlemlerinde karşılaşılan sorunlar ele alınmış, geleneksel yöntemlerle blok zincir teknolojisi yöntemleri karşılaştırılmış olup sonuçlar analiz edilmiştir.

Blok zincir teknolojisinin dış ticaret işlemlerinde kullanımı ile ilgili yapılan literatür araştırması neticesinde uygulamaya yönelik yapılan çalışmaların yok denecek kadar az olduğu saptanmıştır. Çalışma sonuçları blok zincir teknolojisine yönelik akademik çalışma ve projeler yapılmasının ne kadar önemli olduğunu kanıtlar niteliktedir. İncelenen literatürün geneli itibari ile aynı yönde sonuçları desteklediği görülmüştür. Konu ile ilgili literatür dış ticaret işlemlerinde blok zinciri teknolojisinin kullanılmasının gümrük idarelerinde işleyişin daha aktif, verimli ve etkin bir şekilde ilerleyeceğini teşvik eder niteliktedir. Literatür açık ve net olarak blok zincir teknolojisinin yakın gelecekte teknolojik alt yapısını erken geliştiren piyasalarda başarılı bir şekilde uygulama alanı bulacağını işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Blok zincir, Dış ticaret, Teknoloji, Veri, Tedarik

YAKUP PAŞA TEKKESİ

Hasan Sabetay ÖZTÜRK

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, zagga76@gmail.com

Özet

Türklerin Amasya'yı fethi sonrası şehirde ilmi, sanatsal, tasavvufi, politik birçok konuda gelişmeler yaşanmıştır. Şehirde yaşanan gelişmeler Türk tarihinde yön veren bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle tasavvufi fikir yapısının ağırlıklı olduğu Halvetilik tarikatının Anadolu'daki merkezi Amasya olmuştur. Amasya da 15. yüzyılda etkili olan Halveti tarikatı Osmanlı Devletinin içinde bulunduğu fetret döneminde bir sınır vilayeti özelliğine sahip şehirde parçalanmış toplumsal bütünlüğü yeniden tesis ederek bölgedeki karışıklığı fırsata çevirmek isteyen Şii isyanlarının Anadolu da yayılmasına mani olmuş, yoksul durumdaki halk ve yolcuların çeşitli ihtiyaçlarını gidermiştir. Bölgedeki asayişini sağlayarak, Tekke şeyhlerinin şifalı bitki bilgisinden yararlanmak isteyen halk için şifahane görevi görmüştür. Bu özellikleri yanına Osmanlı Devletinin bölgede valilik görevi yürüten şehzadeleriyle iyi ilişkiler içinde bulunarak onlara taht mücadelelerinde destek vererek Halvetilik nüfuzunu devlet kademesinde arttırmış, Halvetilik düşüncesi Osmanlı topraklarında daha çok insana ulaşır bir yapıya sahip olmuştur. Halvetilik bünyesinde ihtiyaçlar doğrultusunda tasarlanmış Yakup Paşa Tekkesi tarikatın fikir ve faaliyetlerini hayata geçirmek için kurulan önemli bir yapıdır. Amasya da benzer fonksiyona sahip yapılar olmasına rağmen Yakup Paşa Tekkesi kendine özgü mimarisıyla diğer yapılardan ayrılmaktadır. Araştırmada kaynak eserler, plan çizimleri, kesitler ve fotoğraflar incelenerek Halveti tarikatı ibadet ve zikir yöntemlerine göre oluşturulmuş yapının mimarisi, kim adına yaptırıldığı, arazi şartlarına uyumu, geçmişteki işlevi, plan, iç ve dış özellikler, tezyinat, geçirdiği onarımlar, yapı bölümlerinde kullanılan teknik ve malzeme tanıtılarak muadil özelliklere sahip örneklerle kıyası amaçlanmaktadır.

Yakup Paşa Tekkesi kitabesine ulaşamadığından vakfiye bilgisinden Ankara Beylerbeyi Pazarlıoğlu Yakup Paşa 1413/ 815 tarihinde Amasya Kadısı, Sarı Kadı'nın onayıyla inşa ettirmiş, tekkenin ilk şeyhi Abdurrahman Çelebi olmuştur. Yapı kuzey güney eksenli engebeli bir arazide yer aldığından dört seviyeli bir zemin üzerindedir. En yüksekten başlayarak birinci seviye mescit ve doğusundaki hücreler, ikinci seviye mescit ve batısındaki hücreler, üçüncü seviye tevhidhane, türbe ve şeyh odası, dördüncü seviye ise yapı bölümlerini birbirine bağlayan dehlizdir. Bu sebepten ötürü farklı bölümler üzerinde bulunan kasnak ve kubbeler farklı yükseklik ve çaptadır. Yapı batıdan sade, basık kemerli, taç kapılı, doğudan üç dilim kemerli niş içinde basık kemerli iki girişe sahip olup bölümleri birbirine bağlayan dehlize açılmaktadır. Dehliz örtüsü beşik tonozludur. Dehliz güneyinde beş basamak çıkarak ulaşılan mescit bölümü yer almaktadır. Mescit batı ve doğu yönlerinden hücrelerle kuşatılmıştır. Yapıda toplam 12 hücre bölümü yer almaktadır. Batı yönündeki hücrelere iki basamakla, doğu yönündeki hücrelere ise dehlizden beş basamakla çıkılmaktadır. Batıdaki hücre bölümleri arasında minare girişi, doğudaki hücre bölümleri arasında depo bulunmaktadır. Mescit bölümü güneyinde dehlizin karşı tarafında bir basamak çıkılıp kemer açıklığından geçilerek ulaşılan tevhidhane bölümü mevcuttur. Tevhidhane batısında aynı zemin seviyesine sahip ve girişi tevhidhaneden yapılan Şeyh Abdurrahman Çelebi'ye ait türbe bölümü, tevhidhane doğusunda ise girişi dehlizden bir basamak çıkılarak ulaşılan şeyh odasına yer verilmiştir. Yapı bedeni taş ve tuğla malzemeye almalı duvar tekniği uygulanarak oluşturulmuştur. Malzemeler arasına kırmızı derz kullanılmıştır. Yapının köşeleri, kapı ve pencere açıklıklarında kesme taş kullanımı görülmektedir. Yapı tekke, medrese, halvete girme ve yolcular için konaklama işlevlerine sahiptir. Erzincan Depremi (1939) yapı hasar almış, Vakıflar Genel Müdürlüğü marifetiyle 1964-1977 de onarımı sağlanmıştır. Duvarların badana ile sıvanması yapıdaki tezyinatın görünürlüğünü kısıtlamaktadır. Mescit kapısı iç ve dışında malakâri mukarnaslar, üst pencerelerin alçı şebekeli iç

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

kısımları, beden duvarları üst bölümü, kubbe saçakları altı ve minare şerefesinde kirpi saçak tezyinatlara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yakup Paşa Tekkesi, Halveti, Amasya, Yapı, Zikir

TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE BÜROKRASİ VE İNOVASYON

Elif DEMİR

Hitit Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Elifdemir.377@Icloud.Com

Özet

Bürokrasi, günümüzde geçerliliği olan bir örgütlenme modelidir. Max Weber'in teorisine göre bürokrasi rasyonel, sorunsuz, iyi işleyen örgütlenme modelidir. Zamanla eleştirilere maruz kalmış kırtasiyecilik olarak nitelendirilmiş, verimsiz, hantal ve etkin olmaktan uzak bir model olarak görülmeye başlanmıştır. Türk kamu yönetiminde de bürokratik işlemlerin fazlalığı, önemli bir sorun haline gelmiştir. Bürokratik işlemler hem zaman kaybına neden olmakta hem de maddi açıdan kayıplara neden olmaktadır. Bu durum ise kamu hizmetinin kalitesini düşürerek vatandaş memnuniyetini azaltmaktadır. Günümüzde yeni kamu yönetimi anlayışının da etkisiyle beraber kamu hizmetinin sunumunda hızlilik önemli hale gelmiştir. Türk kamu yönetiminde de kamu hizmeti sunumu için bürokrasinin azaltılması amaçlanmış ve çözüm aranmaya başlanmıştır. Zamanla bazı düşünürler bürokrasinin ortadan kaldırılmasını belirtmiştir. Fakat bürokrasinin kaldırılmasının zor olduğunu da söylemişlerdir. Son yıllarda bilgi teknolojileri alanında yaşanan gelişme bu düşünce yapısında değişikliklere yol açmıştır. Özel sektör tarafından hizmet ve ürün üretmede kullanılan bilgi teknolojileri kamu sektörü tarafından da kamu hizmeti sunumunda kullanılmaya başlanmıştır. Geleneksel yönetim anlayışının ilkeleri değerini yitirmeye başlamış ve kamu hizmeti sunumunda kaliteyi artırmak önemli hale gelmiştir. Türk kamu yönetiminde bürokratik işlemleri azaltabilmek için bilgi teknolojilerine dayalı uygulamalar geliştirilmeye başlanmıştır. Yeni kamu yönetimi anlayışı ile inovasyon kavramı ile karşılaşmaya başlanmıştır. Genelde özel sektörün ilgilendiği kavram olan inovasyon günümüzde kamu yönetimi için de önemli hale gelmiştir. Fakat inovasyon kamu ve özel sektör için aynı anlama gelmemektedir. Kamu sektöründe inovasyon değer yaratmakla ilgilidir ve kamu da inovasyon gerçekleşmesi özel sektöre göre daha zordur. Devletin faaliyet alanının daraltılması gerektiğini savunan yeni kamu yönetimi anlayışı, kamu hizmetlerinin bürokrasi vasıtasıyla üretilip halka sunulmasının tek bir yöntem olmadığını belirtir. Yeni kamu yönetimi anlayışı ile bürokrasiyi azaltabilmek için sürdürülen çalışmalar, kamu sektöründe inovasyonu önemli hale getirmiştir. Günümüzde kamu hizmetlerine artan talep hükümetlere, kamu hizmetlerinin sunumunda geleneksel yöntemlerin terk edilerek yeni yöntemler bulmaya sevk etmiştir. İnovasyon anlayışı ile eğitim, sağlık ve ulaşım gibi birçok farklı alanda çeşitli yenilikler geliştirmeye çalışmıştır. Kamu Yönetiminde İnovasyonun yer alması OECD'nin de ilgisini çekmiştir. OECD'nin üye ülkeler arasında inovatif uygulamaların yapılması ve işbirliğinin güçlendirilmesi için yaptığı çalışmalar arasında "Kamuda İnovasyon Projesi" yer alır. Bu proje ile ele alınlar ise şu şekilde açıklanmıştır.

Kamu yönetiminde inovatif projeler geliştirmek isteyen ülkelerin konuyla ilgili kişilerin bir araya getirildiği bir platform ile kamu hizmetleri için fikir alışverişi yapılmakta ve kamu sektöründe başarılı inovatif uygulamaların yapılmasına zemin hazırlamaktadır. Uygulamalar ile amaçlara ulaşabilmek bir eylem planı hazırlanmıştır. İlk olarak, üye ülkelerin kendi kamu hizmet sunumunda uyguladıkları başarılı inovatif uygulamalar toplanmaktadır. Ardından üye ülkeler tarafından gönderilen uygulamalar değerlendirilerek uygun bulunanlar platforma taşınmaktadır. Son olarak platforma taşınan başarılı uygulamaların öne çıkarılarak yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. Günümüzde inovasyonun öneminin artması ülkelerin gelişmişlik düzeyinin belirlenmesine de etken olmuştur. Avrupa Komisyonun 2016 yılında geliştirdiği bir rapora göre Türkiye 'de İnovasyon yapmada ve Ar-Ge Faaliyetlerinde istihdam etmek üzere yeterli nitelikli personel bulunamaması bilimsel yayın üretilmemesine neden olmuştur. Bilimsel yayın üretmede kamu ve özel sektör işbirliğinin düşük olması, Türkiye'nin inovasyon planlarını olumsuz etkilemiştir. Türkiye'deki küçük ve orta boy işletmelerin inovasyon ve ürün geliştirmede verimlidir ancak KOBİ 'lerin işbirliği için çekimser kalmaları inovasyonu sınırlı bırakmıştır. Bilgi teknolojileri alanında inovasyon yapmak ve ürün geliştirmek için kamu sektörü ile

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

özel sektör arasında işbirliğini güçlendirilmelidir. Günümüzde bilgi teknolojileri alanında yaşanan gelişim ve hizmetten beklenin karşılanması için kurumlar da inovatif ürün uygulamalar geliştirmeye başlamıştır. Türk Kamu Yönetiminde de bu anlayış doğrultusunda e-devlet, UYAP ve BİMER gibi inovasyona dayalı uygulamalar geliştirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Bürokrasi, İnovasyon, Kamu yönetimi, Teknoloji

İMAM-I MÂTÜRİDÎ'NİN *TE'VİLÂTÜ'L-KUR'AN*'INDA İŞÂRÎ TEFSİRİN İMKÂNI

Mualla BAZLAMA

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü/Tefsir YL

muallaabazlama52@gmail.com

Özet

Bildirimizin konusunu İmamı Mâtürîdî'nin *Te'vilâtü'l-Kur'an*'ında işârî tefsire dâir yaptığı izahların tahlili oluşturmaktadır. Mâtürîdî tefsir, kelim ve diğer İslami ilimler sahasında önemli konuma sahip bir müelliftir. *Te'vilâtü'l-Kur'an* onun kelimî yönünün tezahürü olsa da yaşadığı dönemdeki tasavvuf hareketlerinin tefsir izahlarına yansıdığı görülmektedir. Mâtürîdî'nin işârî tefsir geleneğinde ismi geçmese de yaptığı bazı yorumların işârî tefsir kapsamına girebileceği aşikârdır. *Te'vilâtü'l-Kur'an* her ne kadar dirayet tefsiri kabul edilse de işârî bağlamındaki yorumlarına değinilmemiştir. Öyle ki Mâtürîdî'nin yaptığı bazı tefsir izahlarında işârî tefsire imkân verebilecek yerlere rastlanmaktadır. Çünkü Mâtürîdî'nin yaşamış olduğu zaman ve coğrafyada tasavvuf önemli bir akım olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Mâtürîdî'nin özellikle *Te'vilâtü'l-Kur'an*'na yaşadığı dönemdeki tasavvufî anlayışının yansımış olacağını düşünmekteyiz. Buna ilave olarak kendisinden sonra gelen ve kendisini tefsir ve kelimada imam olarak kabul Ömer en-Nesefî *et-Tefsir fi't-Tefsir*'inde işârî tefsire yer vermiştir. Ömer en-Nesefî eserinde Kuşeyri'nin *Letâif'ül İşârat*'ından çok ciddi alıntılar yapmaktadır. Mâtürîdî'nin sıkı takipçisi olan Nesefî, Mâtürîdî'nin işârî tefsire olan bakışını da olumlu olduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla onun yapmış olduğu işârî tefsire ilişkin, tefsirine aktardığı izahların anlamı şudur: Ömer en-Nesefî aslında Mâtürîdî'nin de işârî tefsir anlayışını bize göre onayladığını zımnen kabul etmiş olmaktadır. Bu da bizim için Mâtürîdî de işârî tefsirin mümkün olacağına ilişkin bir delil olarak karşımıza çıkmaktadır. Biz de çalışmamızda Mâtürîdî'nin tefsirde işârî tefsir sayılabilecek yorumlarını ele alacağız. Bunların hangi açılardan işârî tefsire girebileceğini ortaya koyacağız. Aynı zamanda Mâtürîdî'nin tasavvufî olan irtibatına da bu vesile ile değinmiş olacağız. Nesefî'nin yapmış olduğu işârî yorumların Mâtürîdî' de de mümkün olacağını düşünmekteyiz. Bildirimizin amacı Mâtürîdî'nin *Te'vilâtü'l-Kur'an*'ında işârî tefsirin mümkün olduğuna ilişkin hususları açığa çıkarmaktır. Yapılan çalışmalarda genel olarak Mâtürîdî kelimcî yönüyle anılmıştır. Tefsir tarihi açısından da dirayet tefsiri kategorisinde değerlendirilmiştir. Hâlbuki bize göre Mâtürîdî'nin üzerinde durulmayan bir yönü ise işârî tefsir geleneğine katkı sağlayacak yorum ve görüşlerin olduğudur. Biz de Mâtürîdî'nin *Te'vilâtü'l-Kur'an*'ındaki işârî tefsir yönünü açığa çıkarmayı hedeflemekteyiz. Buna Mâtürîdî'nin yaşadığı dönemde ki tasavvufî olan irtibatı ve kendisinden önce ve sonra yazılmış işârî tefsir eserleri ile mukayesesi neticesinde ulaşabileceğimizi öngörmekteyiz. Bildirimizin önemi Mâtürîdî'nin eserindeki işârî tefsire yönelik izahların ilk defa ortaya koyulmasıdır. Zira bugüne kadar yapılmış çalışmalarda Mâtürîdî'nin *Te'vilâtü'l-Kur'an*'ında işârî tefsire bakan yönü ile ilgili detaylı bir çalışma yapılmamıştır. Bununla birlikte Veysel Gençil tarafından yazılan "*Mâtürîdî'nin Te'vilâtü'l-Kur'an*'da Bazı Tasavvufî Kavramlara Yaklaşımı" makalesi, Yunus Eraslan'ın *Mâtürîdîlik ve Tasavvuf* isimli çalışmaları kısmi olarak Mâtürîdî'nin tasavvufî olan irtibatı ve işârî tefsire bakan yönüne atıfta bulunmuşlardır. Ancak biz bu konuyu bütüncül bir perspektif ile işârî tefsir geleneğinin öncesi ve sonrası ile mukayese edeceğiz. Bildirimizde esas alacağımız kaynak Mâtürîdî'nin *Te'vilâtü'l-Kur'an*'ıdır. Çalışmamızın yöntemi Mâtürîdî'nin eserindeki işârî tefsire girebilecek yorumları bir araya getirmek olacaktır. Daha sonra *Te'vilâtü'l-Kur'an* ile diğer işârî tefsir kapsamına giren çalışmaları mukayeseli analiz yöntemi ile inceleyeceğiz. Ayrıca Mâtürîdî'nin yaşadığı dönemdeki tasavvufî olan irtibatına ilişkin bilgileri derleyip toparlayacağız. Bu bilgileri Mâtürîdî'nin işârî tefsir yorumlarına olan etkisini tetkik edeceğiz. Mâtürîdî'nin tasavvufî birikimini eserine ne kadar yansıtıp yansıtmadığını çeşitli açılardan inceleyeceğiz.

Anahtar kelimeler: Tefsir, İşârî Tefsir, Mâtürîdî, *Te'vilâtü'l-Kur'an*.

XVI. YÜZYILA AIT ANONİM BİR ESERİN TANITILMASI: KİTÂB-I TEVÂRÎH-I SELÂTÎN-I ÂLİ OSMÂN

Gülsüm YÜZER

Selçuk Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yeniçağ Tarihi

glsmzyuzer@gmail.com

Özet

Osmanlı tarihinin siyasi ve askeri başarılarını anlatan dönem özelliklerini yansıtan Tevârîh-i Âli Osman adındaki birçok yazma geçmişten günümüze köprü niteliğinde kaynak olarak kalan en değerli hazinelerden biri olarak kabul edilmektedir. Türkiye ve dünya kütüphanelerinde pek çok Tevârîh-i Âli Osman nüshanın bulunması hem kültürel hem bilimsel hem de sanatsal açıdan kıymetlidir. Bizim çalışmamız da Tevârîh-i Âli Osman nüshalarından birisini teşkil eden, yurt dışı kroniklerinde Kitâb-ı Tevârîh-i Selâtin-i Âli Osman adıyla yer alan el yazması eserin tanıtılmasıdır. Eser; Princeton University Library Collection Islamic Manuscripts bölümünde, Third Series no. 420'de kayıtlıdır. Bu çalışma, dijital ortama aktarılan anonim nüshanın mühim bir kaynak olduğunu göstermek için, tarihin olağan akışını günümüz diline aktarmak ve bu bilgilerle kaynaklara ışık tutmak için hazırlanmıştır. Bunun yanında bu çalışma ile Tevârîh-i Âli Osman çalışmalarına katkı sağlanmak istenmiştir.

Kuruluşundan bir asır sonra yazılmaya başlanan Osmanlı kronikleri ilk olarak rivayete dayalı ve efsanevi içeriklidir. Erken dönemin bu kaynakları, kimi orijinalliğini koruyarak kimi eklemeler yapılarak kimi de istinsah edilerek vücuda gelmiştir. Genelde Tevârîh-i Âli Osman adıyla bilinen, Osmanlı padişahları ve onların seferlerine yoğunlaşan pek çok eser yazılmıştır. Bu eserler içerik itibarıyla Osmanlı tarihinin yapı taşını oluşturmakla gerek siyasî gerek sosyal gerekse kültürel yönü hakkında bilgi sunmaktadır. Farklı isimlerle günümüze ulaşan yurt içinde ve yurt dışında sayısı belirsiz eser bulunmaktadır.

II. Bayezid döneminde Osmanlı tarih yazıcılığının üst seviyeye çıkmasıyla yazarı bilinen ve bilinmeyen birçok Tevârîh-i Âli Osman ortaya çıkmıştır. Çalışmamıza konu olan ve Tevârîh-i Âli Osman yazma geleneğinin tüm özelliklerini yansıtan eser, XVI. yüzyıla ait anonim bir nüshadır. Eser, Osmanoğullarının Anadolu'ya gelişi ile başlayıp Kanûnî Sultan Süleyman'ın İran seferine kadar süregelen olay akışını konu edinmiştir. Türkçe yazılan, kolay okunabilen eser genelde harekesiz nesih hatla birçok anonim tarihten farklı olarak tamamı mensur biçimde kaleme alınmıştır. Bu çalışmada; değerini ortaya çıkarmak için eserin genel özellikleriyle diğer Tevârîh-i Âli Osman yazmalarındaki anlatımları karşılaştırılarak yazmalar arasındaki benzer ve ayırt edici yönler temas edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Osmanlı, tarihyazımı, kronik, anonim tarih.

İLK DÖNEM TEFSİR FAALİYETLERİNDE ETKİLEŞİM: SÜFYAN es-SEVRÎ TEFSİRİNDE MÜCAHİD b. CEBR NAKİLLERİNİN TAHLİLİ

Muhammed Emin ERCİ

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü/Tefsir,

erci.muhammedemin@gmail.com

Özet

Tefsir tarihinde erken dönemde aslında tefsirin kendine özgü bir aktarımının olduğu görülmektedir. Bu bağlamda tabiin dönemi tefsir çalışmaları tefsirin sahabeden bir sonraki nesle aktarılmasında kurucu bir rol üstlenmiştir. Özellikle İbn Abbas'tan itibaren tefsir bilgilerinin bir sonraki nesle aktarılması sistematik bir şekil almaya başlamıştır. Tabiin döneminde İbn Abbas'tan tefsir rivayet edenlerin en meşhuru pek çok kişi tarafından tefsirde otorite olarak kabul edilmiş olan Mücahid b. Cebr'dir. Mücahid b. Cebr tabiin neslinin en önemli müfessirlerinden olup rical âlimleri tarafından sika bir râvi olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte Mücahid, kendisinden sonraki müfessirlerin de bir nevi kaynağını oluşturmuştur. Bu noktada önümüze çıkan en önemli isimlerden olan erken dönem müfessirleri arasında dikkat çeken ve hadis alanında itibar edilen Süfyan es-Sevrî, Mücahid b. Cebr'i tefsirde bir otorite olarak görmüştür. Öyle ki Süfyan, kendisinden tefsir alınabilecek ilk kişiler arasında Mücahid'i zikretmektedir. Süfyan es-Sevrî elimizdeki mevcut tefsirinde Mücahid b. Cebr'den birçok nakilde bulunmuştur. Biz de bu çalışmamızda bu iki müfessire ait tefsir rivayetlerini literal ve mana yönünden mukayesesini yapacağız. Buradaki amacımız çalışmada erken dönemdeki tefsir bilgilerinin sonraki aşamalara aktarılmasının yöntemi, müfessirlerin birbirinden ne ölçüde yararlandığı meselesini, hangi durumlarda birbirlerini ne ölçüde kabul edip etmedikleri hususunu Mücahid b. Cebr ve Süfyan es-Sevrî özelinde ortaya koymaya çalışacağız. Görebildiğimiz kadarıyla Süfyan es-Sevrî birçok ayetin tefsirinde Mücahid b. Cebr'in açıklamalarını kendisine referans olarak almıştır. Bunu yaparken bazen birebir Mücahid b. Cebr'den yararlandığı gibi bazen de lafızları değiştirip anlamı esas alarak Mücahid b. Cebr'e başvurduğunu söyleyebiliriz.

Bu çalışmamız erken dönem tefsir faaliyetlerinde müfessirler arasındaki etkileşimin nasıl gerçekleştiğini açığa çıkarmak açısından önem arz etmektedir. Zira akademik düzeyde yapılan tefsir çalışmalarına bakıldığında erken döneme dair yapılan araştırmaların çok sınırlı olduğunu görmekteyiz. Dolayısıyla biz bu alanın önemini dikkate alarak ilk dönemin iki önemli müfessiri Mücahid b. Cebr ve Süfyan es-Sevrî'nin tefsirdeki etkileşimini ortaya koymaya çalışacağız. Bu bağlamda biz de bu çalışmamızın erken dönem tefsir çalışmalarına bir katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Her ne kadar Mücahid b. Cebr ve Süfyan es-Sevrî ile alakalı müstakil çalışmalar yapılmışsa da Süfyan es-Sevrî'nin tefsirindeki Mücahid b. Cebr nakilleri özelinde bugüne kadar herhangi bir çalışma yapılmadığını görmekteyiz. Bu anlamda çalışmamız daha önce Mücahid b. Cebr ve Süfyan es-Sevrî ile alakalı yapılmış olan çalışmalardan farklılaşmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmamız bu alana sunacağı katkı bakımından önem arz etmektedir.

Anahtar kelimeler: Tefsir, Süfyan es-Sevrî, Mücahid b. Cebr, Erken Dönem.

AKILCI İLAÇ KULLANIMINA YÖNELİK BİBLİYOMETRİK BİR ANALİZ

Buse KURNAZ

Hitit Üniversitesi

Sungurlu Meslek Yüksekokulu

Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, busekurnaz57@gmail.com

Esra BALKANLIOĞLU

Hitit Üniversitesi

Sungurlu Meslek Yüksekokulu

Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, esrabaklanlioglu@gmail.com

Hasan ERDAL

Hitit Üniversitesi

Sungurlu Meslek Yüksekokulu

Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, hasanerdal19@gmail.com

Merve Hatice KİRİK

Hitit Üniversitesi

Sungurlu Meslek Yüksekokulu

Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, mervehaticekirik010@gmail.com

Özet

DSÖ'ye (1985) göre akılcı ilaç kullanımı, “hastaların klinik ihtiyaçlarına uygun ilaçları, kişisel gereksinimlerini karşılayan dozlarda, yeterli bir süre boyunca, kendilerine ve topluma en az maliyet ile kullanmaları” olarak tanımlanmaktadır. Akılcı ilaç kullanımı, tedavi için seçilen doğru ilacın, doğru zamanda, doğru miktarda, doğru uygulama yoluyla, yeterli ve doğru bilinçlenme ve maliyet uygunluğu da dikkate alınarak kullanılması ilkelerinin bütünüdür (Akılcı ve Kalaça, 2013). İlaçların sağlık sistemi içindeki önemi onların akılcı kullanımını zorunlu hale getirmektedir (Özkan ve Aca, 2020). Akılcı ilaç kullanımı birçok fayda sağlamaktadır. Akılcı ilaç kullanımı hasta ile tedavi uyumu artmakta, ilaç tedavisindeki başarı sağlama oranlarında kayda değer düzeyde artışlar göstermekte, hastalık süreleri kısaltmakta böylece toplumda daha fazla kişi sağlık hizmetlerinden yararlanmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca ilaç kullanımıyla ilişkili yan etkilerin gözlenme sıklığında düşüş meydana gelmekte, tedavi maliyetleri düşerek ülke ekonomisi için olumlu katkılar ortaya çıkmakta, yaşam kalitesini artırmakta ve toplum sağlığının iyileştirilmesine yardımcı olmaktadır (Kuyifatih vd., 2022; İnce, 2023). Buna karşın, ilaçların tıbbi açıdan hatalı, gereksiz, uygunsuz, etkisiz ve verimsiz kullanımı tüm dünyada birçok soruna neden olmaktadır. Bu sorunların en önemlileri; hastalık ve ölüm oranlarının artması, ilaca bağlı yan etkilerin oluşması, kaynakların hatalı kullanılması olarak sayılabilir (Kuyifatih vd., 2022). Bununla beraber israf edilen ilaç ve ilaç atıkları, ilaç stoklarının tükenmesine, sağlık ve sosyal güvenlik sisteminin zarara uğratılmasına ve ülke ekonomisinin zarar görmesine neden olabilmektedir (Çelik ve diğerleri, 2013). Ayrıca akılcı olmayan ilaç kullanımı hastanın tedavi kalitesinin düşmesine ve istenmeyen sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına, hastanın tedaviye uyumunun azalmasına, bazı ilaçlara direnç gösterilmesine, tedavi maliyetlerinin artmasına neden olmaktadır (Religioni ve Pakulska, 2020). Bu sebeple akılcı olmayan ilaç kullanımı dünyada halk sağlığını etkileyen ciddi bir sorundur.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Bu çalışmada amaç, Web of Science (WOS) veri tabanında yer alan “akılcı ilaç kullanımı” ile ilgili yapılan çalışmaları bibliyometrik açıdan incelemektir. Literatürde birçok bibliyometrik çalışma olmasına rağmen “akılcı ilaç kullanımı” üzerine mevcut durumu ortaya koyan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bibliyometrik analiz, özellikle akademik bir alanda yayımlanmış çalışmaların belirli özelliklerinin (örneğin: yıllar itibariyle yayımlanan bilimsel eser sayısı, çalışılan konular, katkı sağlayan kurumlar, çalışmaların yazar sayıları, kullanılan anahtar kelimeler, vs.) istatistiksel analizleri yapılarak bilimsel iletişime ilişkin çeşitli bulgular elde edilmesidir (Barca ve Hızıroğlu, 2009). Bibliyometrik çalışmalar, bir araştırma alanına genel bakış sağlaması ve bilimsel yayınların birbirleri arasındaki iletişime ilişkin verileri sağlaması açısından önemlidir (Bjork ve ark. 2014; Al ve Coştur, 2007). Bibliyometri, makale ve kitapların başlıkları, anahtar sözcükleri, yazarları ve atıf yapılan referansları gibi her türlü bibliyografik veriyi nicel olarak inceleyen bilim alanıdır. Buna göre, bibliyografik verilere dayalı bilimsel literatürü görsel olarak temsil etmek için bibliyometrik haritalar kullanılır. VOSviewer bibliyometrik haritalama da kullanılan bir araçtır. Bibliyometrik ağları görselleştirmede kullanılmaktadır (Şişik, 2022). Bu çalışmada analizlerin yapılması ve haritaların oluşturulması için dünya çapında en geniş veri tabanlarından biri olan, impact factorü (etki değeri) yüksek bilimsel çalışmaları kapsayan ve çok disiplinli atıf indeksi olan Web of Science (WoS) veri tabanı kullanılmıştır. Ülkelerin refahında, toplum sağlığı ve ekonomileri üzerinde önemi etkisi olan akılcı ilaç kullanımı konusunun incelenmesi bilimsel ve toplumsal fayda sağlayacaktır. Bu doğrultuda, WOS üzerinden 2013-2022 yılları (10 yıl) arasında “rational drug use” taraması farmakoloji bilim alanı üzerinden veriler elde edilmiştir. 1000 akademik çalışma üzerinden analiz gerçekleştirilmiştir. Analiz kapsamında öncelikle yayınların dağılımlarına ilişkin genel bilgiler (yıllara göre dağılım, yayın türü, en çok yayın yapan yazarlar, yayınların kurumlara göre dağılımı, yayınların ülkelere göre dağılımı) incelendikten sonra anahtar kelimelerin birlikte bulunma (co-occurrence) haritası ve ısı haritası VOSviewer ile görselleştirilmiştir.

Analiz sonuçlarına bakıldığında; akılcı ilaç kullanımı ile ilgili yayınların yıllar geçtikçe arttığı, yayımlanan çalışmaların çoğunu makalelerin oluşturduğu, en çok yayın yapılan ülkelerin başında Çin Halk Cumhuriyeti olduğu, en fazla yayın yapan kurumun Chinese Academy Of Sciences olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda VOSviewer programı aracılığıyla ulaşılan sonuçlarda en çok kullanılan anahtar kelimelerin “rational drug use”, “antibiyotics” ve “drug desing” olduğu belirlenmiştir. Çalışmada anahtar kelime sayısı 5 olarak aldığımızda 7 küme çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Akılcı İlaç Kullanımı, Bibliyometrik Analiz, VOSviewer

Kaynakça

- Al, U., Recai Coştur (2007). Türk Psikoloji Dergisi'nin Bibliyometrik Profili. Türk Kütüphaneciliği, 2(21): 142-163.
- Akıcı, A., Kalaça, S. (2013). Toplumla Yönelik Akılcı İlaç Kullanımı. T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı, SGK Yayın No: 93, 2-54.
- Barca, M., ve Hızıroğlu, M., (2009) 2000'li Yıllarda Türkiye'de Stratejik Yönetimin Entellektüel Yapısı, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 4 (1), 113- 148.
- Bjork, S., Offer, A., & So'derberg, G. (2014). Time Series Citation Data: The Nobel Prize In Economics. Scientometrics, 98(1), 185–196.
- Çelik, E., Şencan, M.N., Clark, M.P. (2013). Factors Affecting Rational Drug Use (RDU), Compliance and Wastage. Turkish Journal of Pharmaceutical Sciences, 10(1), 151-169.
- Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization). Policy Perspectives On Medicines. Promoting Rational Use Of Medicines: Core Components.. Erişim: <http://apps.who.int/medicinedocs/pdf/h3011e/h3011e.pdf> (Erişim Tarihi: 14.03.2023).
- Özkan Ş ve Aca Z. (2020). Akılcı İlaç Kullanımında Sağlıklı Yaşam Becerilerinin Etkisi. Sosyal Güvenlik Dergisi, 10(2): 273-288 DOI: 10.32331/sgd.840669
- Religioni, U., Pakulska, T. (2020). Rational Drug Use In Hospital Settings-Areas That Can Be Changed. Journal Of Medical Economics, 23(10), 1205-1208.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Şişik, L. (2022). Gastronomi Alanındaki Uluslararası Araştırma Eğilimleri: Web Of Science (Wos) Veri Tabanında Yer Alan 1995- 2018 Yıllarına Ait Makalelerin Bibliyometrik Analizi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi

Van Eck, N. J. (2011). Methodological Advances İn Bibliometric Mapping Of Science (No. EPS-2011-247-LIS).

URARTULAR'DA ORDU VE DİN

Mustafa KARABAĞ

Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı karabagm9302@gmail.com

Özet

İlkçağda Anadolu'nun doğusunda kurulan ve yaklaşık 200 yıl varlık gösteren Urartu Devleti geniş coğrafyalara yayılmıştır. Sınırları içerisinde kalan topluluklar arasında birlik beraberlik sağlamak isteyen Urartu Devleti, bu toplulukların dinlerini de bünyesine katarak çok katımlı bir din tesis etmeyi başarmıştır. Urartu dini birleştirici bir güce sahip olmuş ve krallar tarafından desteklenmiştir. Dinin oluşturulmasındaki temel amaç ülke sınırları içerisinde yaşayan farklı etnik gruplar arasında birlik sağlanmasıydı. Doğu Anadolu bölgesinde güçlü krallıklar kurulmadan önce feodal beyler hüküm sürüyorlardı. Bu feodal yapıların her birinin kendi sınırı ve ordusu bulunuyordu. Asur kaynaklarından öğrendiğimize göre bu feodal yapıların en güçlü olanı Arame'nin başında bulunduğu yapılanma idi. Urartu ordusuna baktığımız zaman savaş arabaları, süvari birlikleri ve piyadelerden meydana geliyordu. Bu iki hükümdar krallık kentleri denilen berkitilmiş kentler yaratıp başlarına da birer vali atamışlardır. Yine İşpuini ve Menua arabalı süvariler, atlı süvariler ve piyadelerden oluşan 20.000 kişilik bir ordu kumuşlardır. Bu ordu miğferin yanı sıra çeşitli demirden silahlar ile donatılmıştır.

Urartu Devleti'nin kurulduğu coğrafya engebeli bir yapıya sahipti. Bu yüzden bu coğrafyada yaşayan insanlar da bu bölgeye has savaş tarzı geliştirmişlerdir. Urartu ordusunun, meydan savaşlarına alışkın olmadığı, eğitilmemiş olduğu veya askeri aletlerden yoksun olduğunu düşündürmektedir. Asur ordusunda kullanılan savaş arabası, Urartu ordusunu etkilemişti. Giderek artan Urartu seferleri sonucunda I. Arğişti zamanında Urartu ordusu da savaş arabası kullanmaya başlamıştır. Başkent Tuşpa'da daimi bir hassa ordusu bulunuyordu. Bu ordudaki asker sayısının kral II. Rusa döneminde 5500 kişiye kadar ulaştığı düşünülmektedir. Krallar genellikle ordunun başında sefere çıkmışlar ancak komutayı başka komutanlara da verdiği görülmektedir. Eskiçağ Anadolu'sunda kurulan devletlerin temel sorunu insan kaynağı idi. Bu yüzden savaşlarda alınan esirler hem tarım sektöründe kullanılmış hem de ordu içerisinde kullanılmıştır. Urartular, ordunun temelini süvariler oluşturmaktaydı.

Tarihöncesi birçok toplulukta olduğu gibi Urartular'da da çok tanrılı din anlayışı görülmektedir. Urartu araştırmalarında ele geçirilen tablet sayısının azlığından dolayı Urartu dini hakkındaki bilgileri çivi yazılı belgeler ile kabartma ve resim sanatından öğrenebilmekteyiz. Urartu Devleti geniş bir coğrafyaya yayılmış ve farklı toplulukları merkezi bir yapı altında birleştirmiştir. Her toplumun inandığı tanrılarını da içine alan bir devlet panteonu oluşturmayı başarmıştır. Urartular ilk andan itibaren tanrılarının ölümsüz olduğuna inanmışlardır. Her tanrı ve tanrıçanın kendine ait ayırt edici özelliği bulunmaktaydı. Urartu dini birleştirici bir güce sahip olup, devlet tarafından desteklenen bir din idi. Urartu dininin oluşturulmasındaki temel amaç, devletin korunması ve ülke içindeki farklı etnik gruplar arasında birlik beraberliğin sağlanmasıydı. Urartu yazıtlarına baktığımız zaman ilk cümleleri tanrılara hitapla başlamaktadır. Metinlerin çoğunun Tanrı Haldi'ye ithaf edilmesinden anlaşılacağı üzere en büyük tanrılar Haldi'dir. İkinci sırada Tanrı Teişeba ve üçüncü sırada da Tanrı Şiüini yer almaktadır. Urartu dini hayatında Tanrı Haldi merkezi rol oynamaktadır. Yılın belirli günlerinde adına törenler düzenlenmiştir. Yapılan savaşlarda galip gelmek için Haldi'nin yardımı beklenilmiştir. Savaşta alınan yenilgi durumunda Tanrı Haldi'nin kendilerine kızdığı için savaşı kaybettirdiğine inanmışlardır.

Urartular'da askeri seferlerle ilgili yazıtlara baktığımız zaman hemen hemen hepsinin Tanrı Haldi'nin elinde silahı ile ordunun önünde yürüdüğü şeklinde başladığını görürüz. Urartular kral Tanrı Haldi'nin başrahibi ve yine Tanrı Haldi'nin himayesindedir. Hemen hemen bütün faaliyetler Tanrı Haldi'nin yardımı ile yapıyordu. Savaş, barış ve imar faaliyetleri buna örnek olarak gösterilebilir. Tanrı Haldi kurucu tanrı sayılmakta ve devletin tanrısal kuvvetini elinde bulundurmaktadır. Tanrı Haldi'ye adaklar sunulur, kurbanlar kesilir ve çeşitli madenlerden yapılmış zengin eşyalar verilir. Urartular tanrılarını insan olarak algılamışlar ve onları kutsal hayvanları ile betimlemişlerdir. Tanrılarının tabiat güçlerini

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

yönettiklerine inanmışlardır. Urartularda yönetici kesim ve halk kesimi oldukça dindardı. Tanrılara derecelerine göre kurbanlar sunulur, şekilleri aynı ancak büyüklükleri farklı olan tapınaklar yatırılırdı.

Anahtar Kelimeler: Urartu, Din, Ordu, Haldi.

ADLİ HEMŞİRELİK ve HEMŞİRENİN ADLİ VAKALARDA SORUMLULUKLARI

Meftun Orhan DEMİRBAŞ

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Adli Bilimler Tezli Yüksek Lisans, meftundemirbas@hotmail.com

Özet

Kendisinin/ bir başkasının kasıtlı ya da tedbirsiz davranışı sonucunda fiziksel veya mental sağlığı zarar gören vakalar, adli vaka olarak tanımlanmaktadır. Bu vakalar trafik kazası, ateşli silah ve patlayıcı madde yaralanması, iş kazası, düşme, alet yaralanması, yanık, elektrik ve yıldırım çarpması, her türlü şüpheli ölüm ya da yaralanmalar adli vakalardır. Adli vaka ile karşılaşan sağlık çalışanları, Türk Ceza Kanunu'nun 280. Maddesine göre durumu yetkili makamlara bildirmek zorundadır. Bu maddeye göre; görevini yaptığı esnada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmiyor ya da bu hususta gecikme gösteriyorsa sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile çarptırılır. Sağlık mensubunu: doktor, diş doktoru, ebe, hemşire, eczacı, sağlık hizmeti veren diğer kişiler kapsamaktadır. Adli vaka bildirimi hastane polisi ya da güvenlik görevlisi tarafından nöbetçi Cumhuriyet Savcılığına yapılır. Adli hemşirelik adli bilimlerin yeni çalışma alanlarından birisidir. Hemşirelerin adli vakayla karşılaşmaları yeni bir olay değildir. Öğrencilik döneminden meslek hayatı boyunca karşılaşacağı bir olaydır. Hemşirelerin adli vakaya yaklaşımı multidisipliner olmalı, etik, ahlaki ve hukuki sorumluluklarını yerine getirmelidir. Hastaneler, poliklinikler, acil servisler adli kanıtların ilk karşılaştığı ve ilk toplandığı yer olabilmektedir. Hemşireler adli vakayla ilk karşılaşan, bakım ve tedavisi sırasında eşyalarına ilk temas eden kişilerdir. Hemşirenin önceliği hastanın bakım ve tedavisi iken aynı zamanda kanıtı zarar vermeden, kanıtın toplanmasını, kanıtın saklanmasını ve kanıtın kayıt edilmesini bilmelidir. Hemşirenin adli vakayı fark etmesi, adli kanıtı tanımlaması, kontamine etmeden kanıtı toplaması, kanıtı saklaması, kanıtı kaydederken yeterli bilgi ve beceriye sahip olması oldukça önemlidir. Hemşireler adli tıp konusunda yeterli bilgi birikimi olmadığından adli vakaya gerekli yaklaşımda bulunamamaktadır. Adli tıp konusunda özel eğitim almış hemşirelerin yasal süreçteki katkısı tartışılmaz bir gerçektir. Adli hemşireliğin geçmişi 18. yüzyıldan itibaren adli vakalarla karşılaştığı bilinmektedir. 1987 yılında Dr Harry McNamara adli hemşireliğin klinik uygulamaları içinde yeni bir alan olarak bulunması gerektiğini savunmuştur. İlk olarak 1992 yılında Minneapolis'te yapılan kongrede adli hemşirelik kavramı terminolojiye girmiştir. 1995 yılında Amerikan Hemşirelik Derneği adli hemşireliği uzmanlık alanı olarak kabul etmiştir. 1997 yılında adli hemşirelik faaliyet alanı ve standartlarını içeren el kitabı çıkarılmıştır (Tel 2002). Adli hemşirelik sağlık sistemi içerisinde işbirliği yapılan uzmanlık alanıdır. 1992'de Uluslararası Adli Hemşireler Birliği (IAFN- The International Association of Forensic Nurses) kuruldu. Uluslararası Adli Hemşireler Birliği (IAFN- The International Association of Forensic Nurses)'ne göre: Adli Hemşirelik; hemşirelerin almış oldukları temel eğitimlerini travma, şiddet ve diğer suç olgularının failleriyle travma ve/veya ölüm olaylarındaki kurbanların muayenesinde ve bilimsel olarak araştırılmasında adli alanda kullanmalarıdır (Sözen 2011). Ülkemizde ise adli hemşirelik ilk olarak Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı içinde Adli Hemşirelik Birimi olarak kurulmuş daha sonra Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu ve Adli Bilimciler Derneği adıyla kurulmuştur. 2004 yılından itibaren sertifikalı kurslar düzenlenmiştir. Adli hemşirelik biriminin önemi, alanında uzmanlaşması önemlidir. Adli hemşirelik uygulamaları konusunda bilgi ve becerilerinin artırılması amacıyla yapılan çalışmaların artırılması gerektiği düşünülmektedir. Bu bilgi ve beceriye sahip olmak için lisans eğitiminde adli hemşirelik dersi verilmelidir. Mezuniyet sonrası sertifikalı kurslara katılımı sağlanmalı, iş hayatında hizmet içi kurslar verilmeli, lisansüstü adli bilimler ve adli hemşirelik programları yaygınlaştırılmalıdır.

Anahtar kelimeler: Adli vaka, adli hemşirelik, adli değerlendirmenin öğeleri

KAYNAKLAR

1. Adli Tıp Uzmanları Derneği, Birinci Basamak İçin Adli Tıp El Kitabı, Polat Matbaası, Ankara 1999; 83-84.
2. Yeni Türk Ceza Kanunu ve ilgili mevzuat, Ankara: Adalet Yayınevi; 2004. s.130
3. Kavalcı C. Acil Serviste Adli Vaka Yönetimi, Derman Tıbbi Yayıncılık, 2015: 1054-1059
4. Tezbasan İY. Ebelerin Yasal Sorumlulukları.Adli Bilimciler Derneği III. Ulusal Sağlık Hukuku Kongresi, Bursa, 23-25 Nisan 2016, Kongre Bildiri Kitabı, s:401-16.
5. Lynch VA. Forensic nursing. St. Louis: Elsevier Mosby; 2006.
6. Stevens S. Cracking the case: your role in forensic nursing. Nursing 2004; 34(11):54-56
7. Özden D, Yıldırım N. Adli Vakaya Hemşirelerin Yaklaşımı, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi (2009) 73-81
8. Adalet Bakanlığı (t.y.). Hemşirelik Kanunu. URL: <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/976.html>, 15 Ocak 2008.
9. Gökdoğan MR, Altunçul H. Adli hemşirelik: kapsam ve görevi. Hemşirelik Forumu Dergisi, Eylül- Ekim 2002; 5(5):16-21.
10. Erdem Polat Ö, Öz T. Aralık,2018 . Hemşirelik Lisans ve Lisansüstü Eğitiminde Yeni Bir alan Adli Hemşirelik 1. Uluslar arası Hemşirelik ve İnovasyon Kongresi Tam ve Özet Metin Kitabı 40-42.
11. Pıçakçife M. Adli tıp ve halk sağlığı ilişkisi. Toplum ve Hekim Dergisi 2004; 19 (4): 307- 309.
12. Akköz Çevik S,Başer M. Adli Hemşirelik ve Çalışma Alanları Sağlık Bilimleri Dergisi (Journal of Health Sciences) 21(2) 143-152, 2012
13. Arabacı, L.B., (2009). Adli Psikiyatri Hastalarına Yönelik Hemşire Tutum Ölçeği Geliştirme, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir.
14. Eşiyok B, Yelken N, Hancı İH. Adli hemşirelik ve Türkiye'deki durumu. Adli Psikiyatri Dergisi 2004; 1 (3): 5-10.
15. Eşiyok B, Hancı İH, Özdemir Ç, Yelken N, Yıldırım Z. Adli hemşirelik. Sted Dergisi 2004;13 (5):169-171.
16. Gökdoğan MR, Erkol Z. Forensic nursing in Bolu, Turkey: a survey. Journal of Clinical Forensic Medicine 2005; 12 (1): 14-17.
17. Pınar R, Bahar TM. Acil servis hizmetleri ve adli hemşirelik. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci 2011;3(1): 45-54.
18. Encinares M, McMaster JJ, McNamee J. Risk assessment of forensic patient's nurses' role. Journal of Psychosocial Nursing 2005; 43(3):30-36.
19. Onat Bayram GO, Beji Kızılkaya B. Sağlık çalışanlarının cinsel şiddet mağduru kadına yaklaşımı. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi 2009; 17(1):41-47.
20. Birol L. Hemşirelik süreci, İzmir: Genişletilmiş 6. baskı, Etki Yayın; 2004. s:110. 113.
21. Çolak B, İnanıcı MA, Yayıcı N. Çocukta cinsel istismar ve adli hemşirelik. Hemşirelik Forumu Dergisi 2003; 6(6):7-13.
22. Ceza muhakemesinde beden muayenesi; genetik incelemeler ve fizik kimliğin tespiti hakkında yönetmelik. Yayımlandığı Resmi Gazetenin Tarihi: 01 Haziran 2005; Sayı:25832. URL: <http://www.resmi-gazete.org/sayi/12681/ceza-muhakemesinde-beden-muayenesi-genetik-incelemeler-ve-fizikkimligin-tespiti-hakkinda-yonetmelik.html>.
23. Polat O. Klinik adli tıp, adli tıp uygulamaları. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2006.
24. McGillivray B. The role of Victorian emergency nurses in the collection and preservation of forensic evidence: a review of the literature. Accident and Emergency Nursing 2005; 13:95-100.
25. Goll-McGee B. The role of the clinical forensic nurse in critical care. Crit. Care Nurs Q. 1999; 22(1):8-18.
26. Evans MM, Stagner PA. Maintaining the chain of custody evidence handling in forensic cases. AORN Journal 2003;78(4):563-569.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

27. Tel H. Gizli sağlık sorunu: Ev içi şiddet ve hemşirelik yaklaşımları. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2002; 6 (2): 1-9.
28. Johnson D. Forensic evidence preservation the emergency nurses' role. URL: http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B7XMK-4H234TD-D&_user=1390981&_rdoc=1&_fmt=&_orig=search&_sort=d&view=c&_acct=C000052541&_version=1&_urlVersion=0&_userid=1390981&md5=6c956bc1442cb6818f12201a7884ffca. 04 Nisan 2006.
29. Johnson D. Forensic evidence preservation the emergency nurses' role. Aust Emerg Nurs J 1997;1(2):37-40.
30. Koehler SA. Firearm evidence and the roles of the ER nurse and forensic nurse. J Forensic Nurs 2009;5:46-8.
31. Abdool NN, Brysiewicz P. A description of the forensic nursing role in emergency departments in Durban, South Africa. J Emerg Nurs 2009;35:16-21.
32. Kaygısız M. Adli bilimler. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2003.
33. Celbis O, Karaca M, Özdemir B, Isır AB. Cinsel suçlarda muayene. Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2004;1(4):48-52.
34. Hancı H. Adli tıp ve adli bilimler. 1. Baskı, Ankara: Sözkese Matbaacılık; 2002. s. 483-9.
35. Bahar MT. Acil servislerde çalışan hemşireler tarafından adli vakaların tanınması. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi (Danışman Pınar R.). İstanbul:2008.
36. Gökdoğan, M.R., Altunçul, H., Kayı, Z., Yavuz, M.F., (2003). Türkiye'de adli hemşireliğin gelişimi: Pilot çalışma. Hemşirelik Forumu ;1: 16-20
37. Çilingir D, Hintistan S. Adli Hemşireliğin Kapsamı ve Yasal Boyutu Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Dergisi, 2012;9 (1):10-5.
38. Yeşil H, Sezer G, Ebelik ve Hemşirelik Öğrencilerinin, Hemşire ve Ebenin Adli Olgulardaki Sorumlulukları İle İlgili Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi Van Tıp Dergisi 2020; 27(1): 26-33 DOI: 10.5505/vtd.2020.04379
39. Şentürk S, Büyükaslan B. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Adli Hemşirelik Konusundaki Bilgi ve Görüşlerinin Belirlenmesi. Bozok Tıp Dergisi, 2013;3(3):19-26.
40. Saral S. TSK Hastaneleri Acil Servis Hemşirelerinin Adli Olgulara İlişkin Yaklaşımları Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2009.
41. Özdemir FÖ, Alemdar DK. Hemşirelik Öğrencilerinin Adli Vakalar ile Karşılaşma Durumları ve Adli Vakaların Bildirimine İlişkin Görüşleri. Uluslararası 3. Adli Hemşirelik Kongresi, Bozok Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi, 12-14 Ekim 2017. Kongre Kitabı, s:90.

A CRITICAL REVIEW OF FULLMETAL ALCHEMIST: BROTHERHOOD: COLONIAL PATTERNS AND DIFFERENT OUTCOMES OF THE SURVIVORS

Esen Yağmur DURSUN

Istanbul University

Institute of Social Sciences

English Language and Literature, esenyagmurdursun@gmail.com

Abstract

Periphery is a structure around the cell core that protects it from external factors. Administrative processes do not operate much differently when this protocol is drawn from a biological context to a more political and social field. Fullmetal Alchemist: Brotherhood (2009–2012) is a Japanese anime series directed by Yasuhiro Irie and adapted from Hiromu Arakawa's original Fullmetal Alchemist manga series contains examples of the occupation of peripheral countries such as Ishval by the centre for more power. With the inclusion of the human structure and the relationship of interest, the natural process of life deteriorates and becomes more centrist and therefore, more divisive. In the development process of history, different countries became superior to one another, and after this superiority, the relationship between them continued to exist hierarchically as periphery and centre. In this sense, Fullmetal Alchemist: Brotherhood (FMAB) represents how the centre, Amestris, uses the combination of a complex formation of racial and ethnic differences and fictionalizes the interplay of the centre's colonial-like control narratives of traditional differences, ethnic divisions, and political interests to the peripheral Ishval. Furthermore, through the Ishvalan people, the situation of the marginalized nation, which has been otherized for particular concerns of the powerful is discussed by showing how the characters, who have been exploited and destroyed for so-called certain ethnic and cultural reasons, externalize their reactions from different perspectives in response to their chaotic, and traumatic experiences of the Extermination War and how they find a way out of their state of exploitation. In this context, this study presents the colonial reading of FMAB concerning colonizer's acts and discusses the different reactions of the Ishvalan survivors as the destroyed periphery against central Amestris to their resolution in terms of their psychological reactions to the state of war, their degree of victimization in line with Scar's and Miles' experiences, and in terms of the devoted solidarity shown by the other characters.

Keywords: Literature, Postcolonialism, Media Studies, Anime, Fullmetal Alchemist: Brotherhood

E-TİCARETTE KRİPTO PARA KULLANIMI

Kemal TETİK

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası Ticaret ve Gümrük İşletme Tezli Yüksek Lisans Programı,

ktetik32@hotmail.com

Özet

Yirmi birinci yüzyılda internet ve teknolojinin gelişmesiyle beraber dünya ticaretinde çok büyük değişiklikler ortaya çıkmıştır. Bu gelişen ve hala gelişmekte olan teknolojidaki yeniliklerle birlikte yüz yüze olarak tabir ettiğimiz ticaret büyük bir çağ atlamış elektronik ticaret kavramı ortaya çıkmıştır. Günümüze geldiğinin de ise elektronik ticaret pek çok firmanın vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Firmalar ve müşteriler arasındaki iletişim artık daha da kolaylaşmıştır. Buna rağmen gelişen e-ticarette (elektronik ticaret), ödeme sistemleri firmaların ve müşterilerin istek ve ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk çekmektedir. Ödeme sistemlerindeki ücretlendirme ve bankacılık işlemlerindeki eft sisteminin 7/24 çalışmaması firmalar açısından olumsuz bir durumdur. Ayrıca yurt dışı bazlı yapılan swift işleminin de uzun sürmesi ve yüksek ücretli olması firmaları ve müşterileri etkilemektedir. Bu nedenlerden dolayı dünyada adından birçok yerde söz ettiren kripto para ve blok zinciri, ticaretin çeşitli alanlarında kullanılmaya başlanmıştır. Bunlardan biri de e-ticaret sektörüdür. Kripto para birimi alım-satım işleminde ödeme aracı olarak kullanılan, merkezi bir sisteme bağlı olmayan bir dijital para olmasından dolayı tercih edilmektedir. Blok zinciri (blockchain) ise bu kripto paraların kontrol mekanizmasının sağlanması için kullanılan bir sistemdir. Kısaca blok zinciri, kripto paranın kayıt altına alındığı yerdir. Klasik bankacılık sistemine de alternatif olarak görülen kripto paralar ve blok zinciri sistemi bizlere 7/24 ve kesintisiz para transferi işlemlerinin gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır. Bu sistemin mevcut para ve ödeme araçlarının yerini alacağı yönünde bir teknolojiye sahip olması bu sistemin devletler ve firmalar tarafından odak noktası olmasını sağlamıştır. Firmaların ve müşterilerin kripto para birimlerini özellikle bitcoini gelecekte daha fazla kullanacağı görülmektedir.

Hızlı sonuç almanın önemli olduğu dünya ticaretinde kripto paraların ve blok zinciri sisteminin ileri zamanlarda kendinden daha da söz ettireceği görülmektedir. Kripto para kavramı ve blok zinciri sistemi bütün sektörlerde olduğu gibi e-ticaret sektörüne de büyük bir katkı sağlayacaktır. Teknolojik gelişmeleri yakından takip eden firmalar bu tür yenilikleri göz ardı etmeyecektir ve sistemlerinde kullanacaklardır. Satoshi Nakamoto'nun 2008 yılında piyasaya sunduğu bu sisteme yenilikler ve geliştirmeler gün geçtikçe daha da eklenmektedir. Buna rağmen kripto paraların ve blok zinciri sisteminin yeni oluşan bir sistem olmasından dolayı bazı devletler ve firmalar açısından risk olarak görülebilmektedir. Ayrıca kripto paralardaki dengesiz fiyat değişiklikleri firmaların bu sisteme şüpheli yaklaşmasına sebep olmaktadır. Yapılan çalışma sonucunda online alışveriş yapan firmaların sadece %2'si kripto para birimini ve blok zincirini kullandığı tespit edilmiştir. Bu da bize kripto paraların ve blok zinciri sisteminin hala risk olarak algılandığını göstermektedir. Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde, e-ticaret kavramı, e-ticaretin tarihçesi, kripto para kavramı ve kripto paranın tarihçesi açıklanmıştır. İkinci bölümünde, e-ticarette kripto paranın ve blok zincirinin önemi, literatür incelemesi, e-ticarette kripto paranın avantajları, e-ticarette kripto paranın dezavantajları açıklanmıştır. Ayrıca dünyada kripto para ile ödeme alan firmalar ve Türkiye'de kripto para ile ödeme alan firmalar listelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kripto para, e-ticaret, bitcoin, blok zinciri, ödeme aracı, dijital para

HAVA SOĞUTMALI KANATLI BORULU YOĞUŞTURUCULARIN ÜRETİMİ VE TEST YÖNTEMLERİ

Hayati TÖRE

Hitit Üniversitesi

Mühendislik Fakültesi

Makine Mühendisliği Bölümü, hayatitore@hitit.edu.tr

Ali KILIÇARSLAN

Hitit Üniversitesi

Mühendislik Fakültesi

Makine Mühendisliği Bölümü, alikilicarслан@hitit.edu.tr

Özet

Hava soğutmalı kanatlı borulu yoğuşturucular iklimlendirme ve soğutma sistemlerinde kullanılan önemli bir sistem elemanıdır. Bu çalışmada, hava soğutmalı kanatlı borulu yoğuşturucuların üretim yöntemleri ve test aşamaları ele alınmıştır. Hava soğutmalı kanatlı borulu yoğuşturucuların üretimi; tasarım, malzeme seçimi ve üretim gibi çeşitli aşamaları içerir. Tasarım aşaması, hava soğutmalı kanatlı borulu yoğuşturucuların üretiminde en önemli adımdır. Bu aşamada, istenen soğutma kapasitesi, işletme şartları ve mevcut yoğuşturucu alanı gibi faktörler ön plana çıkmaktadır. Ayrıca, bu aşamada yoğuşturucunun en uygun (optimum) boyutu, şekli, uygun kanat tipi ve aralığı belirlenir. Tasarım tamamlandıktan sonra, yoğuşturucu için malzemeler seçilir. Boru malzemesi genellikle alüminyum veya bakırdan ve kanat malzemesi ise alüminyumdan seçilir. Belirli uygulamalarda, soğutucu akışkanın cinsine bağlı olarak, paslanmaz çelik veya titanyum gibi diğer malzemeler de seçilebilir. Ayrıca, yoğuşturucu üretiminde kullanılan malzemeler ilgili standartları da karşılamalıdır.

Kanatçık üretimi aşamasının, yoğuşturucu üretiminde önemli etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Çünkü, yoğuşturucudan çevreye verilen ısıнын yaklaşık %70' i kanatçıklardan atılır. Alüminyum sac malzemenin, bir baskı makinasında kesme, delme ve bükme işlemleri yapılarak, kanatçıklar üretilir. Daha sonra, üretilmiş kanat yığını istiflenir. Bakır borular bükülerek, her serpantin gereken uzunlukta kesilir. Bükme işlemi sızıntı ihtimalini azaltıcı bir yöntemdir. Daha önce üretilen bakır boru parçaları, içerisinden basınçlı akışkan geçirilmek suretiyle serpantinın şişirilerek, kanatçıkların boru dış yüzeyine sıkı bir şekilde yerleştirilmesi sağlanır ve açıkta kalan boru uçlarına U dirsek kıvrımları lehimlenir. Bu işlem sonrasında soğutucu akışkan devresi hazır hale getirilir. Bu aşamada üretilen soğutucu akışkan devresinin içerisi nem ve oksijenden temizlenir. Bunu sağlamak için soğutucu akışkan devresine azot gazı basıldıktan sonra doğal gaz alevi ile dışarıdan kızdırma işlemi uygulanarak, iç kısımda temiz bir ortam elde edilir. Bu işlemden sonra, yoğuşturucunun dış çerçevesi perçin bağlantı ile birleştirilir. Perçinleme işlemi, vidalama işlemine kıyasla, yoğuşturucu çerçevesine esneme imkanı verir ve titreşimleri önleyici bir yöntem olarak, ürün kalitesini artırır.

Yoğuşturucu üretildikten sonra, gerekli özellikleri sağlayıp sağlamadığını kontrol etmek için bir dizi testler yapılır. Bu testler, genellikle basınç, sızıntı ve performans testlerini içerir. Yoğuşturucunun çalışma sırasında maruz kalacağı basınçlara dayanabilmesini sağlamak için basınç testi yapılır. Yoğuşturucu ünitesindeki meydana gelebilecek bir sızıntının olması istenmeyen bir durumdur. Bu nedenle sızıntı testleri gerçekleştirilir. Konut tipi yoğuşturucular, 400 psi basınç altında 10 dakika bekletilir. Son olarak, yoğuşturucunun soğutma kapasitesi gereksinimlerini karşıladığından ve verimli çalıştığından emin olmak için performans testi yapılır.

Genel olarak, hava soğutmalı kanatlı borulu yoğuşturucu üretim aşamalarında karşılaşılan zorlukların ve engellerin üstesinden gelmek için ileri teknoloji, kalifiye personel ve müşteri memnuniyetine bağlılığın bir kombinasyonu gerekir. Üreticiler bu alanlara yatırım yaparak, gerekli performans şartlarını karşılayan ve müşteri beklentilerinin de üzerine çıkabilen yüksek kalitede yoğuşturucular üretebilirler.

Anahtar kelimeler: Yoğuşturucu, Hava soğutmalı, Kanatlı borulu, Performans testi

VERGİ HARCAMALARI VE YÜKSELEN PİYASALARDA BİR KARŞILAŞTIRMA; TÜRKİYE VE LATİN AMERİKA

Rabia KAPUCU

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Maliye, rabia.kapucu@hotmail.com

Özet

Toplumun sürdürülebilirliği açısından vergiler vazgeçilmez bir finansman kaynağıdır. Kamu harcamalarının devamlılığı için vergiler önemli olsa da vergilerin toplumdaki bireylerin ve grupların ekonomik tercihlerini etkileyici bir fonksiyonu da bulunmaktadır. Vergilerin mali ve sosyal açıdan etkileri değerlendirildiğinde belirli amaçlar doğrultusunda devletler, vergileri bir maliye politikası aracı olarak da kullanabilmektedir. Bu doğrultuda çalışmamızın konusunu oluşturan vergi harcamalarına baktığımızda bu kavram 1960'lı yılların Federal Almanya Hükümetinde ortaya çıkmaktadır. 63 yıllık bir tarihe sahip olan bu kavram zaman içerisinde literatürde ve bütçede yerini alarak ekonomik tercihleri etkileme amacıyla maliye politikası aracı olarak kullanılmaktadır. Vergi harcamaları devletin alacağı vergilerin belirli bir kısmı ya da tamamından gönüllü olarak vazgeçmek yolu ile birey ve grupların üzerinde oluşan vergi yükünü hafifletmektedir. Bu şekilde devlet yapacağı kamu harcamaları yerine bürokratik süreci daha kısa vadede sonuçlanan bu yola başvurabilmektedir.

Küresel anlamda vergi harcamaları; bir maliye politikası aracı olarak her ülkede sosyal ve ekonomik yapılarına göre farklı oran ve şekilde uygulanabilmektedir. Vergi harcamalarının kısa vadede ekonomik tercihleri etkilemesi, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından farklı eğilimlere sebep olabilmektedir. Örneğin gelişmiş ülkelerde yatırım ve refah artışı odaklı yapılan bu uygulama, gelişmekte olan ülkelere gelir adaletsizliğine bir çözüm olarak dezavantajlı gruplara uygulanabilmektedir.

Çalışmada yer alan yükselen piyasa ekonomileri içerisinde ülkemizle benzer ekonomik büyüme oranlarına sahip Latin Amerika ülkelerini seçerek ülkemizde ve seçili ülkelerde vergi harcamaları uygulamasının gelişimi ele alınmaktadır. Ancak bu ülkelerin karşılaştırılmasının daha sağlıklı yapılabilmesi adına yükselen piyasa ekonomileri kavramını mercek altına aldıktan sonra bu kavramın sınıflandırması içerisinde yer alan ülkelerin özelliklerine göre değerlendirilmesi daha doğru olacaktır. Dünya ülkeleri ekonomik yapıları ve piyasa büyüklüklerine göre sınıflandırılmaktadır. Çalışma da baz alınan MSCI Küresel Pazar Endeksi'ne göre Yükselen Piyasa Ekonomisi kavramı için 1988 yılında ilk sınıflandırma yapılmıştır. 1960-1970'li yıllarda dışa kapalı ekonomilerin küreselleşme sonucu dışa açılan ekonomileri ve riskli ama hızlı yükselişe geçmesi dolayısı ile bu gruplandırma oluşturulmuştur. Vergi harcamalarının genel anlamda kamu bütçesini azaltıcı ancak bireyler üzerindeki vergi yükünü hafifletici etkisi sonucu gerek sosyal gerekse kalkınma gibi ekonomik amaçlı uygulanmaktadır. Türkiye ve seçili ülkelerde vergi harcamaları genel olarak ekonomik kalkınmaya teşvik niteliğinde ya da sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı kişi ya da gruplara yardım niteliğinde uygulanmaktadır.

Bu çalışma "Vergi Harcamalarının Gelişimi ve Yükselen Piyasalar: Türkiye ve Latin Amerika Karşılaştırması" adlı yüksek lisans tez çalışmamdan oluşturulmuştur.

Anahtar kelimeler: Vergi Harcaması, Vergi, Yükselen Piyasa Ekonomileri.

ISIL İŞLEM VE ALAŞIMLAMA ŞARTLARININ YÜKSEK MANGANLI ÖSTENİTİK ÇELİKLERİN MEKANİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ

Hakan YILDIRIM

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitü

Makine Mühendisliği Doktora Programı, hakan@anovelyazilim.com

M. Emin ERDİN

Hitit Üniversitesi

Mühendislik Fakültesi

Makine Mühendisliği Bölümü, eminerdin@hitit.edu.tr

Özet

Yüksek manganlı östenitik çelikler (YMÖÇ), aşınmaya ve darbeye dayanıklı malzemeler olarak başta madencilik, taş kırma ve çimento sektörlerindeki kırıcı ve öğütücü makineler olmak üzere benzeri pek çok sektörde yaygın şekilde kullanılmaktadır. Bununla birlikte, YMÖÇ malzemeden imal edilen makine parçalarında alaşımlama ve ısıtıl işlem uygulamalarındaki hatalara bağlı olarak yüksek darbe yükleri altındaki çalışma koşullarında kırılmalar yaşanabilmektedir. Bu kırılmalar, makinelerde büyük hasarlara ve işletme faaliyetlerinde zamansız duruşlara neden olarak önemli ekonomik kayıplara yol açmaktadır. Bu çalışmada YMÖÇ malzemeler üzerinde farklı alaşımlama ve ısıtıl işlem şartları göz önünde bulundurularak deneysel çalışmalar gerçekleştirilmiş ve bu çeliklerin çalışma koşullarında herhangi bir hasara uğramadan en verimli şekilde çalışma ömrünü tamamlaması için en uygun alaşım oranı ve ısıtıl işlem özellikleri bilgilerine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu amaçla YMÖÇ malzemeden standartlara uygun şekilde imal edilen numunelerle Taguchi esaslı deney tasarımı ile belirlenen parametre değerleri dikkate alınarak gerçekleştirilen çekme, darbe ve aşınma deneyleri üzerinden alaşım oranının ve ısıtıl işlem şartlarının mekanik özelliklere etkisi araştırılmıştır. Yapılan deneysel çalışmalarda kullanılan YMÖÇ malzemelerin kimyasal bileşimleri ve deney parametreleri ile parametrelere ait değerler sırasıyla Çizelge 1 ve Çizelge 2’de belirtilmiştir.

Çizelge 1. YMÖÇ malzemelerin kimyasal bileşimleri

Alaşım	Oran, ağırlıkça [%]					
	C	Si	Mn	Cr	Mo	S, P
Mn1 (KE=3,31)	1,10	0,49	12,94	0,22	0,024	<0,04
Mn2 (KE=4,24)	1,21	0,44	16,36	1,46	0,069	<0,04
Mn3 (KE=4,97)	1,31	0,51	19,50	1,53	0,500	<0,04

Çizelge 2. Deney parametre ve değerleri

İİS [°C]	KE [%]	AY [N]	AH [d/d]
1030	3,31	10	90
1050	4,24	20	180
1080	4,97	30	270

(İİS: Isıl işlem sıcaklığı, KE: Karbon eşdeğeri, AY: Aşınma yükü, AH: Aşınma hızı)

Yapılan deneysel çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre aşınma dayanımı açısından en uygun şartlar 1030 °C sıcaklıkta ısıtıl işlem gören ve karbon eşdeğeri 3,31 olan Mn1 kodlu YMÖÇ numunenin 10 N aşınma yükü altında 90 d/d hız ile aşındırıldığı deneyde elde edilmiş olup 500 m uzunluğundaki test boyunca toplam 0,2851 gr ağırlık kaybı ortaya çıkmıştır. Elde edilen sonuçlar aşınma yükünün ve ısıtıl işlem şartlarının aşınma davranışlarında en etkin parametreler olduğunu ortaya koymaktadır. Çözeltiye alma sıcaklığı ve aşınma yükü arttıkça YMÖÇ numunelerde aşınma miktarının da doğru orantılı olarak

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

arttığı görülmüştür. Yapılan deneysel çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre darbe dayanımı açısından en uygun şartlar 1080 °C sıcaklıkta ısıl işlem gören ve karbon eşdeğeri 3,31 olan Mn1 kodlu YMÖÇ numuneyle elde edilmiş olup söz konusu numune için 156,2 J ile en yüksek darbe dayanımı değerine ulaşılmıştır. Deney sonuçları incelendiğinde kimyasal bileşimde karbon eşdeğerinin artışı ile darbe dayanımının düştüğü görülmektedir. Bunun nedeninin karbür yapıcı mikro alaşım katkılarının çözeltiliye alma sıcaklığında tamamen östenit yapıda çözünemeyerek taneler arasında bir safsızlık olarak çökmesi sonucunda malzemenin tokluk özelliklerinin olumsuz şekilde etkilenmesi olduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan deneysel çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre çekme dayanımı açısından en uygun şartlar 1080 °C sıcaklıkta ısıl işlem gören ve karbon eşdeğeri 3,31 olan Mn1 kodlu YMÖÇ numuneyle elde edilmiş olup söz konusu numune için 749,4 N/mm² ile en yüksek çekme dayanımı değerine ulaşılmıştır. Deney sonuçlarına göre malzemenin çekme dayanımı artan çözeltiliye alma sıcaklığı ile artış göstermekte olup kimyasal bileşimin etkisine bakıldığında karbon eşdeğeri arttıkça çekme dayanımında azalma olmaktadır. Tüm bu sonuçlar, YMÖÇ malzemelerde çekme ve darbe dayanımının çözeltiliye alma sıcaklığı ile doğru, karbon eşdeğeri ile ters orantılı şekilde arttığı, abrasif aşınma direncinin ise artan aşınma yükü ve aşınma hızı ile azaldığı sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Anahtar kelimeler: Yüksek manganlı çelik, Isıl işlem, Darbe dayanımı, Aşınma dayanımı

TASARRUF FİNANSMAN SİSTEMİ VE TÜRKİYE

Merve SARI

Hitit Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bankacılık Ve Finans Ana Bilim Dalı

mervesari476@gmail.com

Özet

Tasarruf finansman sistemi en kapsamlı tanımıyla, kişilerin vadeli biçimde, belirlenen koşullara uygun tasarruf etmesi karşılığında önceden belirlenen harcamalarla uzun vadeli finansman kullanımına imkân sağlayan bir model şeklinde açıklanabilir. Genel anlamda ülkemizde yürürlükte olan tasarruf finansman yöntemleri her tasarruf finansman firması tarafınca farklı biçimde adlandırılrsa da özellikleri bakımından “Çekilişli Teslim Yöntemi” ve “Bireysel Yöntem” olarak iki metot şeklinde tatbik edilmektedir. Bu iki metot da ödeme şartları, ödenek süreleri ve sıralama şekilleri bakımından başka alt yöntemlere göre ayrılmıştır. Bunlara bakacak olursak; Bu yöntemde tasarruf sahibi, bir grup içerisine dahil edilir. Tasarruf sahibi planlamaya dâhil olduğu andan itibaren aylık taksitlerini ödemeye başlar. Taksitler ödenmeye başladıktan bir ay sonra noter huzurunda her üç ayda bir kur’a çekilişi gerçekleşir. Bu çekilişte konutun teslim edilme günü de belirlenmiş olduğundan tasarruf sahiplerine ilgili ayda teslimi yapılmaktadır. Kur’a da adı okunmayan tasarruf sahipleri ise teslimat zamanı geldiğinde kesin teslimatını yapılır ve taksitlerini ödemeye devam eder. Organizasyon ücreti ise, taksitlerden ayrı olarak ödenir, organizasyon ücreti de taksitlendirilebilir ve proje taksitlerinden önce ödemesi yapılır.

Bu yöntemde öncelikle almak istenilen evin fiyatını tasarruf sahibi belirler. Konut tutarını belirleyen tasarruf sahibi peşinat ödeyip ödemeyeceğine karar verir. Tasarruf sahibi ne tutarda peşinat ödeyecek ya da yöntemde peşinatsız mı devam edecek bu sorulara cevap bulur. Peşinat ödeyen tasarruf sahibi almak istediği konutu bu şekilde daha erken teslim alma fırsatı bulur. Peşinat zorunluluğu olmadığı gibi ara ödeme zorunluluğu da yoktur. Ancak, ara ödeme yapmayı tercih eden tasarruf sahibi, evini daha erken alır ve borcunu daha çabuk bitirme avantajı elde eder.

Bu yöntemde de finansmanın vadeden önce alınması için katılımcının girişte firmaya daha yüksek miktarda peşinat verdiği sistemdir. Bu yöntem de finansmanın belirleneceği zaman, peşinat tahsilâtının fazlalığına bağlıdır. Peşinat ödemesi ne kadar fazla ise birikim dönemi de o ölçüde düşmektedir. Yani ne kadar çok peşinat verilirse tasarruf sahibinin teslimatı o derece erken yapılır ve taksit sayısı o kadar düşük olur. Bu iki yöntemde de çekiliş yapılmaz. Gereksinimi olan finansman en başta ayarlanmaktadır Ülkemizde çalışan altı adet tasarruf finansman şirketi bulunmaktadır bunları şu şekilde sıralarsak;

- BİREVİM TASARRUF FİNANSMAN A.Ş. 2016 yılında kurulmuştur.
- EMİN EVİM TASARRUF FİNANSMANI A.Ş. 2005 yılında kurulmuştur.
- FUZUL TASARRUF FİNANSMAN A.Ş. 2014 yılında kurulmuştur.
- İMECE TASARRUF FİNANSMAN A.Ş. 2022 yılında kurulmuştur.
- KATILIM EVİM TASARRUF FİNANSMAN A.Ş. 2018 yılı sonunda kurulmuştur.
- SİNPAŞ TASARRUF FİNANSMAN A.Ş. 2021 yılında kurulmuştur.

Tasarruf finansman sektörü iktisadi büyüklüğünün 50 milyar TL düzeyinde oluşu ve tasarruf finansman sektöründe katılımcı sayısının 400 bin olduğu açıklanmıştır. Bu oranlara istinaden her ay yeni katılımcı sayısının 4 bin olması beklenmektedir. Tasarruf finansman şirketleri 01.07.2021 tarihinde devlet güvencesiyle BDDK kapsamında denetime girmişlerdir. Devlet güvencesinde olması tasarruf sahiplerine ve bu koşulları değerlendiren diğer vatandaşlara bir güven ortamı sağlamıştır. Bazı şirketlerin teslimat sayıları:

BİREVİM: 76.771 TESLİMAT

EMİNEVİM: 235.381 TESLİMAT mart ayı teslimat sayısı 2.022 toplam teslimattır. En son 423. çekilişini yapmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tasarruf, Finansman, Çekiliş

FINANSAL TEKNOLOJİLERİN TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

Berkan GERDAN

Hitit Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bankacılık Ve Finans Anabilim Dalı

Berkangerdan19@gmail.com

Özet

Fintek umumi olarak mobilitenin ve teknolojinin çığır açması ile konvansiyonel bankacılığı öteleyerek, finans ve teknolojinin daha zengin kullanılmasıyla çözüm odaklı çalışarak portföydeki müşterileri işlemlerini ve yaşamlarını kolaylaştırmayı amaçlamıştır. Finans ve teknolojinin iştirak etmesiyle oluşan fintek, güncel yazılımlar ve yeni teknolojik buluşların kullanımıyla ortaya çıkan finansal ürünler, hizmetleri de içerisine alarak yeniliklerden oluşmaktadır. Finansal teknolojiler sektörünün; oluşturduğu düşük maliyet, 7/24 erişe bilirlik, finansal bilgilerin daha kolay rahat sunulması, saydamlık ve kolay kullanım gibi fırsatları nedeniyle finans alanındaki piyasa payını artırması öngörülmektedir. Ama bu kurumlar için aşılması gereken; bili-şim suçları, veri güvenliği yetersizliği, yolsuzluk, para aklama, kötüye kullanma, yasaların yeter-siz olması, altyapının az olması gibi problemler mevcuttur. Bu gibi problemleri nasıl aşılması gerektiğine yardımcı olmaktadır. Türkiye geçmiş 20 yılda %5.54 büyüme ile Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü ülkeleri ele alındığında aralarında en hızlı büyüyen 2. Ülke olmuştur. Start-up uygulamaları açısından oldukça hareketli bir ülke olan Türkiye, yatırım ekosistemi olarak Avrupa'da 10.Sırada, Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesinde 3.Sırada yer almaktadır. Türkiye'de Şubat ayı sonu itibariyle 637 Finansal Teknoloji bulunmaktadır. Türkiye Fin tek sistemine yapılan yatırımlar ise 2022 yılı, toplam 89 milyon ABD doları ile en yüksek yatırım yapılan sene olmuştur.

Kredi Kartı Sahipliğinde Dünyada 7.

Kredi Kartı İşlem Sayısında Dünyada 9.

1 İş Gününde Şirket Kuruluş Onayı

2 Milyon POS

52,1 Bin ATM

90,6 Milyon Dijital Bankacılık Aktif Kullanıcı

99,3 Milyon Kredi Kartı

71,6 Milyon Ön Ödemeli Kartı

T.C. Ticaret Bakanlığı

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)

Ülkemizdeki finansal teknoloji alanları 12 adet olarak ele aldığımızda şu şekilde sıralayabiliriz;

Ödemeler 225

Merkeziyetiz Finans 92

Bankacılık teknolojileri 91

Kurumsal Finans 66

Sigortacılık 57

Finansman 49

Borsa, Yatırım 36

Skorlama, Kimlik Doğrulama, B. Güvenliği 28

Kitle Fonlama 20

Para Transferi 20

Kişisel Finans Yöntemi 17

Varlık Yönetimi 8

637'si aktif olmak üzere Şubat 2023 sonu ile Türkiye'de günümüze kadar 739 Fin tek kuruluşu kurulmuştur. Fin tek şirketleri değerlendirildiğinde ödemeler 255 ile en fazla Fin tek girişi yapılmıştır.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Bunu 92 adet ile merkezîyetiz finans, 91 bankacılık teknolojileri ve 66 kurumsal finans kuruluşu takip etmektedir.

Anahtar kelimeler: Finans, Teknoloji, Türkiye

SANATTA POPÜLER KÜLTÜRÜN İFADESİ; POP ART

Özlem CEYHUNİ

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Bileşik Sanatlar Yüksek Lisans Programı, ozlemsari19@hotmail.com

Özet

1960'lı yıllarda endüstrinin ve teknolojinin gelişmesiyle üretim sektörünün hayatı kolaylaştıran ürünleri, gelişen medya araçları ile geniş kitlelere yayılmış, insanların yaşayış biçimlerini etkileyerek tüketim toplumunu oluşturmuştur. Kapitalist sistemin büyük sermayelerinin itici gücüyle gittikçe popülerleşen tüketim ürünleri halkta albeni yaratmış, bu ürünlere sahip olmak sosyal hayatta statü göstergesine dönüşmüştür. Yüksek sanat diye sınıflandırılan sanat türlerinin varlığını tehlikeye atan popüler kültür imgelerinin pazarlamasında kullanılan film afişi, dergiler ve reklam panolarının insanlar üzerindeki etkileri sanatçıların dikkatini çekmiştir. Amerika'da Jasper Johns'un Amerikan bayrakları serisi ve Robert Rauschenberg'in buluntu nesnelere kombinlediği çalışmaları sanatçılara ilham kaynağı olmuştur. İngiltere'de bir grup sanatçı 'Independent Group'unu kurarak popüler kültürün kitleleri etkileme gücü üzerine incelemeler yapmışlardır. Toplumun değişen kültürünün değerlerini sorgulayan bu sanatçılar günlük tüketim nesnelere, dönemin popüler imaj ve kimliklerini sanatsal yapıtlara dönüştürerek Pop Art hareketini başlatırlar. Pop Art hareketi soyut dışavurumculuğun seçkin sanat olarak zirvede olduğu bir dönemde İngiltere ve Amerika'da birbirinden bağımsız olarak aynı zaman diliminde ortaya çıkar. Canlı ve çekici renklerle ürettikleri yapıtlarında konu olarak hazır tüketim nesnelere, teknolojik ürünleri, kitlesel medyayı, reklamları, popüler kimlikleri seçen bu sanatçılar, eserlerini oluştururken yağlı ve akrilik boyamanın yanında çizgi roman, kolaj, asamblaj ve serigrafi gibi çeşitli baskı tekniklerini kullanırlar. Pop art her imgeyi sıradan nesneye dönüştürken sanat eserindeki biçim ve içeriğin önemini azaltan ve sanatın niteliğini sorgulayan bir akım olarak karşımıza çıkar. Modern toplumda günlük yaşamın dinamiklerini irdeleyen, sıradan halkın kültüründen beslenen Pop Art eğlendirici ve kolay anlaşılır yönüyle geniş kitleleri etkileyerek, teknoloji kullanımının sanat eserine dahil etmesi ve disiplinlerarası yaklaşımlarıyla postmodern sanatın başlangıç noktası olmuştur. Bu araştırmada popüler kültür imgeleri ile tüketim ürünlerinin sanatı biçimlendirmedeki rolünün, Pop Art hareketinin oluşum ve gelişimindeki etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemiyle doküman analizi yapılarak verilere ulaşılan çalışma Pop Art sanatçılarına ilham olan Jasper Johns ve Robert Rauschenberg ile Pop Art'ın öncü isimleri Andy Warhol ve Roy Lichtenstein eserlerinin incelenmesi ile sınırlanmıştır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda sonuç olarak popüler kültürün bir parçası olan sanatçıların günlük yaşamla özdeşleştirdikleri sanat, popüler kültürün egemenliği altında bir tüketim nesnesine dönüşür.

Anahtar kelimeler: Popüler Kültür, Pop Art, Andy Warhol, Roy Lichtenstein

ESKİ UYGURCADAKİ BAZI ÖYKÜNTÜLER

Ümit BAŞKAYA

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, partagcan@gmail.com

Özet

Diller arasında etkileşimin yüksek olduğu durumlarda ya da çift dilli topluluklarda, bir dile ait yapıların diğer dilde kopyalarının oluşması gayet olağan bir durumdur. Konuşurlar, çok çeşitli sebeplerden ötürü başka bir dildeki yapıyı, kısmî fonetik değişikliklerden geçirerek dillerinin söz varlığına dâhil edebilirler. Örneğin Arapça *fıkr* sözcüğü, Türkçenin ses yapısına uyarlanarak (*fikir* biçiminde) söz varlığına dâhil edilmiştir. Bu, diller arası kopyalamaların en sık karşılaşılan biçimidir fakat tek biçim bu değildir. Bazı durumlarda verici konumda bulunan dilde yer alan bir yapının, eşdeğer bileşenler kullanılarak alıcı dilde kopyalandığı görülür. Bu türden kopyalanmış yapılara öyküntü (*calque*, *loan translation*) adı verilir. Sözcük biçimindeki yahut tümce biçimindeki örnekleri de görülmekle birlikte çoğunlukla söz öbeği biçiminde karşımıza çıkan öyküntüler, basitçe ifade edecek olursak verici dildeki ifadenin *harfi harfine* alıcı dilde yapılmış bir çevirisidir. Örneğin Çağdaş İngilizcedeki *deep state* söz öbeği, Çağdaş Türkçedeki *derin devlet* söz öbeğinin öyküntüsüdür ve görüleceği üzere *deep state* söz öbeği, *derin devlet* söz öbeğinin kelimesi kelimesine yapılmış bir çevirisidir. Semantik açıdan baktığımızda; öyküntüye kaynaklık eden verici dildeki ifade, genellikle metaforik bir ifadedir ve bu metafor alıcı dilde öyküntüyü meydana getiren bileşenlerin tekil semantik katkılarından bağımsız olarak korunur. Yapısal açıdan ise; verici dildeki yapının morfolojik yahut söz dizimsel özellikleri, alıcı dilin kurallarına uyarlanabilir.

Bazı istisnalar dışında öyküntülerde verici dil, kültürel açıdan baskın dildir. Örneğin günümüzde Türkçe-İngilizce dil ilişkisinde, *deep state* örneği gibi bazı istisnalar dışında, genellikle alıcı konumdaki dil Türkçedir. Eski Uygurca döneminde ise kültürel açıdan baskın dilin Sanskritçe ve Çince olması nedeniyle öyküntülerin kaynağı bu dillerdir. Eski Uygurcadaki öyküntülerin büyük bir bölümü, Sanskritçe kökenli yapılara dayanmaktadır ve bu öyküntüler büyük oranda Toharca, Soğdça ve Çince gibi aracı dillerdeki biçimlerden kopyalanmış dini terimlerdir. Örneğin Budist metinlerde Buda'nın sıfatı olarak sıklıkla karşımıza çıkan *tāñri tāñrısı* söz öbeği, Sanskritçe *devātidevanın* öyküntüsüdür ancak Uygurca yapı, Sanskritçe yapının Toharcadaki öyküntüsü olan *ñäktemts ñäkteden* kopyalanmıştır. Çalışmamızda Eski Uygurca metinlerde görülen bazı öyküntüler, yapısal ve semantik açıdan incelenmiştir. Bu inceleme neticesinde öyküntülerin, Eski Uygurcanın söz varlığına ne şekilde katkı sağladığı anlaşılmasına çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Öyküntü, Eski Uygurca, Ödünçlemeli Çeviri

İNTERNET TEKNOLOJİSİNİN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇÖZÜMLEME

Fatma DURU

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Uygulamalı Bilimler Fakültesi

Yönetim Bilişim Sistemleri, duruf814@gmail.com

Özet

Günümüzde teknoloji hızla değişmekte ve gelişmektedir. Bu değişim ve gelişim sürecinde internetin katkısı azımsamayacak kadar fazladır. Amerika Birleşik Devletleri 1957 yılında ARPA projesine başlayarak internet teknolojisine ilk büyük adımı atmıştır. Bu projenin sağladığı şebeke ilk yıllarında ordu ve hükümetin kullanımına sunulmuştur. 1960'lı yılların sonunda Amerika Birleşik Devletleri ARPA tarafından oluşturulan ARPA-NET projesine başlamıştır ARPA-NET üzerinden ilk mesaj Los Angeles'taki Kaliforniya Üniversitesi (UCLA)'daki Prof. Dr. Leonard Kleinrock'un laboratuvarından, Stanford Araştırma Enstitüsünde (ISR) bulunan bir bilgisayara gönderilmiştir.

1990'lı yılların başında CERN'in verdiği talimatlar sayesinde İngiliz mühendis Tim Berners-Lee'nin World Wide Web (kısaca WWW) protokolünü geliştirilmesini ve 1990'lı yılların ortasında yeniden CERN direktifler, aracılığı ile yerkürenin dört bir yanındaki tüm insanların hizmetine açılması kararı ile beraber ikinci internet döneminin başlangıcını sağlamıştır. Bunun yanı sıra yine Tim Berners-Lee rehberliğinde web protokollerine eş yönlü olarak HTML (HyperText Markup Language), web sayfalarının oluşturulmasında kullanılan günümüz teknolojilerinin başlıcaları arasında gelmektedir.

World Wide Web, bugün Internet üzerindeki servisler içinde en hızlı gelişendir. Çoğu insan internet ve World Wide Web'i aynı kavramlar olduğunu zannetmektedirler ve birbiri yerine kullanılarak hata yapmaktadır. Bu iki kavram aynı değildir. İnternet Dünya genelinde bulunan bilgisayar, mobil aygıt vb. tüm bilgi ve iletişim aygıtları belirli protokoller altında birbiri ile bağlantı halinde olmasıdır. Yani internet ağlar ağıdır. WWW, ise internet üzerinde paylaşılan birbirleriyle bağlantılı halinde olan hypertext belgelerden oluşan bir bilgi sistemidir.

İnternetin gelişim sürecinde World Wide Web, çeşitli dönemlerde gelişim imkânı bulmuştur. Bu dönemlerden Web 1.0, Web 2.0 ve Web 3.0 dönemleri yaşanmış ve hala devam etmektedir. Bunun yanı sıra geleceğe yönelik olarak web 4.0 ve web 5.0'dan da söz edilmektedir. 1990'lı Web 1.0 teknolojisinin toplu olarak kullanıma başladığı web teknolojisinin başlangıcı niteliğindedir. Web 1.0 temel olarak metin odaklı bir teknolojidir. Bu teknolojiye kullanıcı sadece okuyucu konumundadır. Bu teknolojinin gelişimi ile 2000'li yılların başında kullanıcıya etkileşim imkânı tanıyan ve kullanıcının etkin halde olduğu Web 2.0 teknolojisi gelişmiştir. Facebook, Twitter, Youtube gibi yüksek kullanıcıya sahip iletişim araçları Web 2.0'in ürünüdür. Web 2.0 dönemindeki tasarım kullanıla bilirlilik açısından Web 1.0 an daha ileridedir. Dinamik Web Sayfaları sonrasında Semantik Web teknolojisi gelişmiştir. Web 3.0 insanlar ile bilgisayar arasındaki etkileşimi analiz etmektedir. Web 3.0 teknolojisi "yapay zekâ" ile ilişkilendirilmektedir. Web 3.0 teknolojisi ile birlikte internet sitesi ve diğer platformlar üzerinden bilgiler ile bağlantı kuruyorlar. Web 3.0 teknolojisinin devam etmesi ile birlikte literatürde belli bir tanımı bulunmayan Web 4.0 bu noktada karşımıza çıkmaktadır. Web 4.0 teknolojisi ile gerçek ve sanal birbirini içine girmiştir. Yani makinelerin ve insanların etkileşimde olacağı ve makinelerin internette yer alan içeriği anlamlandırma bileceği bir sistem olup performans ve hız bakımından şimdiki teknolojinin çok üstünde olacağına ön görmek mümkündür. Kabul görmüş modelde şu an için Web 4.0 olarak bilinen bir teknoloji var olmamaktadır. Bütün bunların yanı sıra gelecekte Web 5.0 teknolojisinin bizlere sağladığı faydalar arasında Web 5.0 ile kendi dijital kimliğimize sahip olabileceğimiz ve herhangi bir firma olmadan verilerimizin tutulması ve taşınması konusunda çok daha hızlı ve kolay olacağından bahsedilmektedir.

Bu çalışmada da öncelikle internet teknolojisinin gelişim süreci tarihsel bir bağlamda ele alınmıştır. Bu bağlamda öncelikle internetin ABD'deki çıkış noktası üzerine ayrıntılı açıklamalar yapılacaktır.

Ardından World Wide Web'in gelişim sürecine yoğunlaşılacak ve Web 1.0'dan Web 5.0'a kadar olan aşamalar üzerinde durulacaktır. Son olarak tüm bu gelişim süreci ve aşamalar üzerine karşılaştırmalı bir çözümleme yapılacak ve geleceğe yönelik çıkarımlarda bulunulacaktır.

Anahtar kelimeler: İnternet, ARPANET, World Wide Web, Web Teknolojileri

GİRİŞ

Teknolojinin değişimi ve gelişiminde en etkili olan ve en çok etkilenen teknolojilerden biri Web teknolojileridir. Web teknolojilerinin oluşması ve gelişmesindeki en büyük etken internet teknolojisinin icadı ve gelişimidir. İnternetin bugünün dünyasındaki önemi gün geçtikçe artmaktadır. İnternetin oluşumundaki en büyük etkenlerden biri olan soğuk savaş döneminde Amerika Birleşik Devletleri teknolojiden geri kalmamak amacı ile bir gurup bilgisayar bilimci ile Intergalactic Computer Network adlı projeyi hazırladılar. Bu proje ile günümüz internetin temeli atılmıştır. Bütün bunların yanı sıra Bilgisayar şebekesi ve iletişim alt yapısını sağlamak için ARPA projesine başlanılmıştır. Bu bilgisayar şebekesi başta sadece hükümet ve Savunma bakanlığı tarafından kullanılmaya başlanmış. 1960'lı yılların sonunda Amerika Birleşik Devletleri ARPA tarafından oluşturulan ARPA-NET projesine başlamıştır. İlerleyen süreçte internet halkın kullanımına açılmıştır. Bu ilerleme ile Web teknolojilerinin gelişimi ve değişimi başlamıştır.

Web teknolojileri, teknolojinin hızına yetişerek her saniye teknoloji ile birlikte ilerleyerek sekil almaktadır. Web 1.0, Web 2.0 ve Web 3.0 teknolojilerine bakıldığında kısaca Web 1.0 bir ansiklopediye, Web 2.0 kendimizin de konuşmaya katılarak bilgi alışverişine katkı sağladığımız bir arkadaş ortamına benzetilebilir. Oysa insan 'bilgi paylaşımcısı' olmaya devam ederken Web 3.0 insanlar hakkında birçok şeyi bilen bir asistandır diye biliriz. İnternetin en eski sürümü olan Web 1.0 kullanıcıların içerikleri üretmek yerine yalnızca tüketebildiği, etkileşimin çok sınırlı olduğu bir bilgi sağlayıcı olarak karşımıza çıkmaktadır. İnternetin Web 1.0'dan sonra gelen versiyonu Web 2.0 teknolojisine geçiş ile birlikte kullanıcı bilgi veren, bilgi ürettiren, paylaşımda bulunduran gibi özelliklere sahip hale gelmiştir. Örneğin paylaştığımız içerikler sayesinde neredeyse kesintisiz bir şekilde etkileşim kuruyoruz. Web 3.0 yapay zekâ teknolojisiyle çalışan yazılımlar sayesinde veriler toplanıyor ve kullanıcı ile uyumlu hale getirilerek yeniden üretiliyor. Web 4.0 ile bilgiye ulaşma ve içerik oluşturma gibi edimlerin yanı sıra günlük davranışlarımızı daha pratik hale getirmeye hazırlanan Web 4.0'ın yeni çağın yeni teknolojisi olduğunu ifade edebiliriz. Bu noktada Web 4.0 için iç içe geçmiş sanal ve gerçek hayat kavramını kullanabiliriz. Bütün bunların yanı sıra henüz günümüzde tam manası ile oluşumunu tamamlamamış Web 5.0 teknolojisi ile artık makinelerin de insani duygulara sahip olduğu bir gelecekte söz etmek mümkün hale gelmektedir.

Bu çalışmada ilk olarak internet teknolojisinin gelişim süreci tarihsel bir süreç olarak ele alınmış. Bütün bu süreçte öncelikle internetin Amerika Birleşik Devletlerindeki çıkış üzerine durulup detaylı bir açıklama yapılacak. Daha sonra World Wide Web üzerine yoğunlaşarak bu teknolojinin gelişim sürecini Web 1.0 teknolojisinden başlayarak Web 5.0 teknolojisine kadar olan aşamalar üzerinde detaylı bir inceleme yapılacak. Son olarak tüm bu gelişim süreci ve aşamalar üzerine karşılaştırmalı bir çözümleme yapılacak ve geleceğe yönelik çıkarımlarda bulunulacaktır.

1.İNTERNET TEKNOLOJİSİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

İnternet, birçok bilgisayar sistemini TCP/IP protokolü ile birbirine bağlayan dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır. İnternet, bilgiye kolay, ucuz, hızlı ve güvenli ulaşmanın ve onu paylaşmanın günümüzdeki en geçerli yoludur. İnternet'in önemi, 'Olmazsa Olmaz' derecesinde sürekli olarak artmaktadır(Parlak ve Balık, 2005:10)

İnternet günümüz dünyasındaki varlığını ve önemini giderek güçlendirmektedir. 21.yüzyıl belki de internet çağı olarak adlandırılacak. Uzun insanlık tarihine bakıldığında 40 yıl gibi kısacık geçmişi olan internet, dünya tarihinde eşi benzeri görülmemiş hızlı bir değişim ve gelişime neden olmaktadır(Göncü,2000).

İnternet fikri ilk olarak 1960'larda yani Soğuk Savaş döneminin en gerilimli yıllarında, dönemin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nden bilimsel ve teknolojik yönden geri kalmak istemeyen ABD hükümeti tarafından ortaya atılmıştı. 1957'de SSCB tarafından uzaya fırlatılarak yörüngeye başarıyla oturtulan dünyanın ilk yapay uydusu Sputnik, SSCB karşısında uzay yarışını ne pahasına olursa olsun

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

kazanmak isteyen ABD’de büyük bir şok etkisi yaratmıştı. ABD hükümeti, uzay yarışını yeniden kazanmak için artık tek çarenin, birbirinden farklı tiplerde ağ yapısına sahip olan Amerikan üniversitelerinin daha kolay ve daha hızlı bilgi paylaşımı için bir an önce birbirine bağlanması olduğunu düşünüyordu. Bunun üzerine 1962’de bir grup bilgisayar bilimci (J. C. R. Licklider, Leo Beranek, Richard Bolt ve Robert Newman) tarafından Intergalactic Computer Network adlı bir proje hazırlandı ve ardından hummalı bir şekilde gerekli altyapı çalışmalarına başlandı. Söz konusu proje o kadar gerçekçi ve kapsamlıydı ki günümüz internetinin ana hatları bu proje kapsamında daha o zamandan belirlenmişti bile (Ege, 2017). Bütün bunlar ile birlikte Amerika Birleşik Devletleri’nde 1957 yılında Amerika’nın bilgisayar şebekesi ve iletişim alt yapısını sağlamak için ARPA projesini (Advanced Research Projects Agency) bir ihtiyaç olarak gören Başkan Dwight D. Eisenhower’ın girişimi ile başlamıştır. Bu bilgisayar şebekesi ve iletişim, başlıca ordu ve hükümet gibi büyük örgütler tarafından kullanılmıştır 1969 yılında, Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı ARPA biriminin oluşturduğu ARPANET (Advanced Research Projects Authority Net) sistemiyle, İnternetin ilk adımları atılmıştır. ARPANET çerçevesinde ilk bağlantı, 1969 yılında dört merkezle University of California at Los Angeles, Stanford Research Institute, University of Utah ve University of California at Santa Barbara arasında gerçekleştirildi. Ana bilgisayarlar arası bağlantılar ile İnternetin ilk şekli ortaya çıktı (Yannis and Albertos, 2009:2-3’ten alıntılanan Paksoy ve Özbezek, 2017: 98).

1980 yılların ortasında Savunma Bakanlığı’na bağlı (DoD) Amerikan askeri bilgisayar ağı, ARPANET’ten ayrıldı ve MILITARY NET adı ile kendi ağını kurdu.1986 yılında Amerikan bilimsel araştırma kurumu 'Ulusal Bilim Kuruluşu' (NSF), ARPANET için ülke çapında beş büyük süper bilgisayar merkezi kurulmasını içeren kapsamlı bir öneri paketi öne sürdü. ARPANET Amerikan hükümetinin sübvansiyonu ile NSFNET olarak düzenlendi. 1987 yılında yeniden düzenlediği internet yapılanması planı ile NSFNET yedi bölgesel nokta üzerinde 1.5 Mb/s (daha önce 56 Kb/s idi) güçlü bir omurgayı işleteceğini duyurdu. NSFNET Merit olarak adlandırılan Michigan Eyaletindeki üniversitelerin organizasyonu ile NSF’in yaptığı bir anlaşma doğrultusunda işletilmeye başlandı. NSFNET 'in işletilmesine bir süre sonra Merit’in yanında ABD'nin dev bilgisayar firması IBM ve haberleşme firması MCI dahil oldu. NSFNET 'in işletilmesine yönelik 1990 yılında oluşturulan bu birlik 'İleri Ağ Hizmetleri' (ANS-Advance Network Services)olarak adlandırıldı. ANS'nin kuruluşu süreci ABD’de 1990'lara kadar devlet desteğinde gelişen internet omurgasının özelleştirilmesi sürecinin de başlangıcı olmuştur.1990 yılında NSFnet ile özel şirketlerin ortak işletmesi ile başlayan özelleştirme süreci, 1995 yılı mayıs ayında NSF'nin internet omurga işletmeciliğinden tamamen çekilmesi ile tamamlandı. 1995 yılından itibaren ABD internet omurga işletimi tamamen özel işleticilerinin elindedir(yunus , 2023).

Başlangıç dönemlerinde internet, sadece bilgisayar uzmanları, mühendisler ve bilim adamları tarafından kullanılmaktaydı ve kullanımı kolay değildi. İlk zamanlarda kişisel, ev ya da ofis bilgisayarları yoktu ve internet karmaşık bir sistemin öğrenilmesiyle kullanılabilirdi. Bu dönemlerde sistem, sadece elektronik posta amacıyla kullanılıyordu. Daha sonraları 1991’de Tim Barnes Lee, world wide web’i (www) icat etti. Bu sistem “hypertext” denen daha görsel bir temele dayanıyordu ve araştırmaların, bilgilerin paylaşılmasını kolaylaştırmak amacını taşıyordu. WWW’in ortaya çıkması aynı zamanda ticari çevreleri de motive etmiştir. Bu tarihte kullanıcı sayısı 617.000’e ulaşmış ve bilgisayar ağı bugünkü “internet” adını almıştır. 1990’larda internet kullanıcı sayısı ve fiziksel yapısı katlanarak artmıştır. Ticari kurumlar, üniversiteler, organizasyonlar ve devlet kurumları bu gelişime ayak uydurmuşlardır. Bağlantı noktalarına isim verilmeye başlanmış ve bu kurumlar kendi adlarına internet siteleri açmaya başlamışlardır(Bölükbaş, 2003’ den alıntılanan Arısoy, 2009: 56). 1990’lı yılların ilk yarısından günümüze kadar, internetteki büyüme inanılmaz bir hızla gerçekleşmiştir. Dünya genelindeki internet kullanıcı sayısı 1995 ve 2008 yılları arasında önemli ölçüde artarak 1.4 milyara ulaşmıştır(İnalöz, A., Alkan, M ve Ünver, M. 2009’dan alıntılanan Bayter, 2009:566). İnternet son birkaç yıl içinde kullanım alanının gelişmesiyle birlikte günlük hayatımızda oldukça önemli bir yer edinmiştir. İnternetin geliştirildiği 1990’lı yıllar zaman ve mekânın olağanüstü ölçüde sıkıştırılmasına tanık olmuş, çeşitli teknolojik gelişmeler yer kürenin dört bir köşesindeki insanları birbirine yaklaştırmıştır (Urri, 2009: 245’ten alıntılanan Kaplan ve ÜNCEL,2020:278).

2.WEB TEKNOLOJİLERİ

Web teknolojilerine gelmeden önce Web sayfası nedir sorusuna yanıt vermek gerekebilir. Web sayfası, internet bağlantı adreslerinden, dijital içeriklerden, işaretleme ve programlama kod dillerinden meydana gelmektedir. Web sayfalarında kullanılan HTML kodları bir dizi protokollerden meydana gelir. Bu protokoller birlikte Web sayfaları kullanıcılar tarafından, bilgisayar gibi internete bağlanabilen donanımlarla Web tarayıcılar (browser) ile görüntülenir. “Web sayfalarında görüntü ve yazının organizasyonu bilgiden önce kullanıcının dikkatini çekmekte ve Web sayfalarıyla etkileşimi daha kolay hale getirmektedir” (Onursoy, 2001, s. 28).

Dünya genelinde internet kullanıcılarının sayısı her geçen gün artış gösterirken, Web ve internet yıllar içinde farklı kullanıcıları ve farklı cihazları barındıracak şekilde dönüşüm geçirmeye devam ediyor. Kaydedilen teknolojik gelişmeler kişilerin farklı Web kavramları ile karşılaşmasına neden oldu. En sık duyulan kavramlardan biri de Web 1.0, 2.0, 3.0, 4.0 şeklinde (Vodafone,2023). Bütün bunlar ile birlikte Web 3.0 uygulamada yaşamını devam ettirmesinin yanı sıra Web 4.0 ve web 5.0 teknolojilerinin tanımı konusunda henüz literatüre belli bir tanım olmamasının yanı sıra Web teknolojisi içerisinde son dönemlerde oldukça dikkat çeken bir konudur. Bu başlık altında Web 1.0’dan başlayarak Web 5.0 teknolojisine kadar uzayan teknolojik gelişmeyi ve bu teknolojik gelişmeler ile değişen Web teknolojilerini ele alınmıştır.

2.1.Web 1.0 (1990 – 2000)

İnternetin ilk kez toplu olarak kullanılmaya başlandığı dönem olan 1990’lı yıllar Web 1.0 dönemidir ve bu dönemde Web sitelerinin görünümü günümüze göre daha ilkel ve broşür şeklindedir (Yulu ve Kapan 2020: 2’den alıntılanan Kaplan, 2020:278). Web 1.0 en temel biçimdir ve yalnızca metin odaklıdır. 1990’lara kadar devam etti ve Web’in en ilkel biçimli. Web 1.0, kullanıcılara interneti kullanarak Web’e ulaşma imkânı veren ve kullanıcı yalnızca okuyucudur. Kullanıcı temel olarak pasif bir öznedir; yalnızca bilginin alımlayıcısı konumundaydı ya da kamunun, bir sayfada etkileşime girme olanakları ellerinden alınmış durumdadır. Burada tüm iktidar Web uzmanında içerik yöneticisinde somutlanmıştır. Bu ilkel Web, estetik, merkezi, ardışık, okuma odaklı ve etkileşimsizdi. E-postaları kullanma, tarayıcıları ve arama motorlarını kullanma gibi özellikleri vardır. Bir Web sayfası eğer yalnızca bilgiyi gösteriyorsa ve etkileşime izin vermiyorsa o, Web 1.0’ın parçasıdır. Bunun tersi olarak, etkileşime imkân tanıyan ve kullanıcıların katkılarıyla şekillenen ise Web 2.0 olarak adlandırılır (Yılmaz, 2021).

2.2.Web 2.0- Dinamik Web Sayfaları (2000 – 2010)

Web 1.0 1991-2004 yılları arasındaki süreci kapsar. Teknoloji adına uzun bir süre ama Tim Berners-Lee bu süreç içerisinde Web 2.0 için alt yapı oluşturmaktaydı ve 2004 yılında internet adına 2. Devrimini gerçekleştirdi. Böylelikle sitenin yönetimi biz kullanıcıların eline geçti yani kullanıcılar Web 2.0’da Web 1.0 mantığıyla hazırlanmış uygulamalar üzerinde değişiklikler yapabilen duruma gelmiş, pasif konumdan çıkıp aktif kullanıcı haline gelmiştir. Yani Web okurluğundan Web okur-yazarlığına geçmişlerdir. Facebook, Twitter, Youtube gibi en popüler ve en önemli kitlesel iletişim araçları Web 2.0’in meyveleridir (Karaarslan, 2014’den alıntılanan, educationcyber, 2020). Önceden Web 1.0’ın döneminde (internetin ilk ortaya çıktığı zamanlar), teknik bilginin yetersizliğinden dolayı, tasarım ve kullanım açısından çok basit ve kötü Web sayfaları bulunuyordu. Artık Web 2.0 dönemi ile bu alanda büyük gelişmeler yaşandı ve artık tasarım ve kullanılabilirlik açısından daha başarılı siteler ortaya çıkmaya başladı. Web 2.0’in başarılı ve çok kullanışlı (hatta popüler) sitelerine örnek olarak, Facebook, Twitter, Instagram vb. sosyal ağlar sıralanabilir (Burç, 2016’den alıntılanan, educationcyber, 2020).

Web 2.0 bilginin insanlar arasında etkileşimli bir şekilde paylaşılması ihtiyacından dolayı geliştirilmiştir. Web 2.0 karşılıklı bilginin paylaşılması, Web üzerinde verilerin kayıt altına alınması, Web üzerinde bilgilere ulaşırken bağlantı hızlarının artmasını sağlamıştır ve Web – insan arasındaki etkileşimi daha da belirginleştiren Web teknolojisi haline gelmiştir. Kullanıcıların Web üzerinde ortaklaşa kullandıkları bilgileri birbirleriyle paylaştıkları ağa Web 2.0 teknolojisi denebilir. Web sayfaları üzerinde paylaşılan verilerin meydana getirilmesine ve diğer kullanıcılarla paylaşılmasını sağlamaktadır. Web 2.0 sosyal paylaşım sitelerini site içi araçları, Web üzerindeki kütüphaneleri, blog sayfaları gibi Web teknolojilerini içermektedir. Web 2.0’da email, telefon uygulamaları, Web üzerinden mesajlaşma gibi ihtiyaçlardan dolayı XML, API, AJAX, RSS, blog vb. teknolojiler ve uygulamalar

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

geliştirilmiştir. Tim O'Reilly, Web 2.0 sözcüğünü kullanan ilk kişidir ve ikinci nesil internet hizmetlerini; toplumsal iletişim sitelerini, iletişim araçlarını, internet kullanıcılarının ortaklaşa ve paylaşarak yarattığı sistemi tanımlar (Gözübüyüköglü, 2019: 15).

2.3.Web 3.0- Anlamsal Web (2010 – 2020)

Semantik Web kavramı, www'nin mucidi Tim Berners-Lee tarafından 1999 yılında şu sözlerle açıklanmıştır (Berners-Lee, 1999' den alıntılanan Bağcı ,2018: 171): 5 “Bütün verileri (içerikler, linkler, insanlar ve bilgisayarlar arasındaki etkileşimler) analiz edebilme yeteneğine sahip bir Web rüyam var. Henüz ortaya çıkmamış olan bir “Semantik Web” bunu olanaklı kılacaktır. Ancak bu gerçekleştiğinde, günlük ticaret, bürokrasi ve günlük yaşantımız birbirleriyle konuşan makineler tarafından yürütülecektir. İnsanlar tarafından çağlar boyunca söylenegelen “zeki sistemler” sonunda gerçekleşecektir.” Günümüzdeki Web içeriğine temel oluşturan birçok yapıya bakıldığında bu yapıların insanların okuması, anlaması ve kullanımı için tasarlanmış ve geliştirilmiş olduğu görülür. Mevcut Web alt yapısında sunulan içeriğin bilgisayarca okunur ve bilgisayarca anlaşılabilir olması zordur fakat bunun sağlanabilmesi için de yeni bir modele gereksinim duyulmuştur. Bu yeni Web modeli de “Semantik Web” ‘tir (Berners -Lee ve Hendler, & Lassila, 2001’ den alıntılanan Bağcı ,2018: 171). Web 3.0 dönemi Aranılan verinin veya bilginin çok daha kolay bulunmasını sağlayan bir dönemdir. Web 3.0 ‘‘Yapay Zekâ’’ olarak da tanımlanıyor. “Semantik” basit bir anlatım ile bir kelimenin içerdiği anlam demek. Web 3.0 teknolojisi ile birlikte artık bir dokümanın sadece içerdiği kelimeler değil, aynı zamanda içerdiği “anlam” da kolaylıkla anlaşılabilir duruma geldi. Böylelikle arama motorları daha akıllı bir hal aldı ve aslında kişilerin aramak istediği bilgiler dahi karşısına çıkarılmaya başlandı. Örneğin, Google üzerinde karşılaştığımız bireyselleştirilmiş arama sonuçları bu teknolojinin ile elde edilen bir durum. Artık x kişisi ile y kişisi arama motorlarında “yemek” kelimesini arattığında kişilerin karşısına aynı sonuçlar çıkmıyor. Aksine kişilerin arama geçmişleri baz alınarak ona özel bir listeleme kişiye ulaştırılıyor. Çünkü bu tip siteler sizin Web geçmişinizi analiz ederek sizlere uygun arama sonuçları getirmek için Web 3.0 teknolojisinden yararlanıyor. Web 3.0 aynı zamanda Google ürünlerindeki yapay zekâ kullanımını da artırıcı rol oynuyor. Bu ürünler arasında en dikkat çeken ise “Video Zekâsı Uygulaması Programlama Arayüzü. Bahsi geçen bu uygulama ile kullanıcılar videolar içinde spesifik nesnelere arama imkânı yakalayabiliyor. Web 3.0’a kadar kişiler Google görsellerde resimlere verilen isimler ve görselin içinde bulunan objeler yardımıyla istedikleri dosyalara erişim sağlayabiliyorlardı. (Vodafone, 2023)

2.4.Web 4.0- Symbiotic Web (2020-)

Web 4.0, henüz gelişmekte olan ve nasıl tanımlanması gerektiği konusunda fikir birliğine varılamamış bir kavramdır (Aghaei, Nematbakhsh and Farsani, 2012’den alıntı yapan Wikipedia, 2022). Simbiyotik Web olarak da bilinen Web 4.0, makinelerin ve insanların etkileşimde olacağı ve makinelerin internette yer alan içeriği anlamlandırarak zekâ seviyesine ulaşarak, performans ve hız bakımından insanları en kaliteli bilgiye ulaştıracağı bir internet formunu ifade etmektedir (Aghaei, Nematbakhsh and Farsani, 2012’den alıntı yapan Wikipedia, 2022). Okuma-yazma eş zamanlılığı ile birlikte internet ve kullanıcıların daha küresel bir yapıya bürünmesini sağlayacağı düşünülen Web 4.0, bir işletim sistemi görevi görerek akıllı etkileşimlere de ev sahipliği yapabilecektir. İnsanlar ve makineler arasında simbiyotik bir yapının oluşacağını öngören simbiyotik Web kavramı dahilinde makinelerin insan zekasını yakalayacak seviyeye ulaşacağı; telekomünikasyonun gelişmesi, nanoteknolojideki gelişmeler ve Web 4.0 tabanlı kontrol edilebilir arayüz ile tam etkileşimli bir internet deneyimi sağlayacağı tahmin edilmektedir (Choudhury, 20142012’den alıntı yapan Wikipedia, 2022).

Web 4.0 ile birlikte kendi zekâları olan makineler komutlarla ya da insan zihniyle çalışabilecekler ve böylece teknolojiden ve makinelerden daha fazla verim alabilecekler. Hatta bazı uzmanlara göre Web 4.0 teknolojisi ile birlikte makineler insanları tanıyacak ve onlar yerine kararlar bile verebilecekler. Sürekli öğrenen makineler sürekli değişen insan davranışlarına da uyum sağlayabilecekler. Ayrıca “Augmented Reality” yani zenginleştirilmiş gerçeklik kavramı daha da önem kazanacak. Örneğin, bir yatağı eve almadan önce evinizde nasıl durduğuna bakabileceksiniz. Şu an bu teknolojiyi kullanmaya başlamış şirketler var olsa da kısa zamanda daha da fazla hayatımıza gireceklerine emin olabilirsiniz (turk.net, 2022).

2.4.Web 5.0

Web 5.0 duygusal ağın yükselişi olduğu tahmin ediliyor. Cihazlarımızın, onları kullandığımızda nasıl hissettiğimizi bilip bilmediğini hayal edin. İnsanların ve makinelerin eşit olarak etkileşime girdiği bir dünya düşünün. Duygusal internet, düşündüğünüz kadar açık olmasa da uzun süredir geliştirilmekte olan bir kavramdır(Hashdork, 2022). Web 5.0, bilgisayarlar ve insanlarla belirli etkileşim için geliştirilmektedir. Çeşitli teknikler kullanarak insan duygularını hissedecek duygusal bir ağ olacaktır (Rani vd., 2022: 3'ten alıntılanan Doğan,2022:21). Web ortamında duygusal farkındalık eksikliği bulunmakta olup bu durum web potansiyelini sınırlamaktadır. İnsan düşünen ve hisseden bir varlıktır bu sebeple web ortamını da duyguları anlayabilen bir platforma dönüştürme çalışmaları devam etmektedir. Örneğin "wefeelfine.org" sitesi 'I feel', 'I am feeling' gibi ifadelerle başlayan cümleler sayesinde duyguları kategorize edebilen bir yazılım geliştirmiştir. Bu yazılım, yazıların içerisinde geçen duygu kelimelerini ayıklayarak duyguları ve konumları haritalandırabilmektedir. Bu site bu işlemleri yaparak duygular için bir veri tabanı oluşturmaktadır. Sonuç olarak kullanıcılar, "Dünyada suç oranı en yüksek şehir neresidir?", "Şu anda Bağdat'ta bulunan insanlar ne hissediyor?", "Kadınlar erkeklerden daha mı mutlu hissediyor?" gibi sorulara cevap bulabilmektedirler. Günümüz teknolojisi sadece duyguların bazı etkilerini ölçmekte Web 5.0 ile bu zorlukların aşılabileceği öngörülmektedir (Kambil, 2008'den alıntılanan Doğan,2022:21).

Web 5.0 günümüzün değil geleceğin dünyası ile ilgili kavramdır. Ancak hızla ilerleyen teknolojik yenilikler bu gelecek kurgusunun uzak olmadığına işaret etmektedir. Web 5.0, web'in henüz insanların duygu ve düşüncelerini algılayamadığı ancak ilerleyen zamanlarda bunun da gerçekleşebileceği fikrine dayanmaktadır ve duygusal web olarak hayatımıza girecektir (Saklı, 2020:2''den alıntılanan Özden, 2022:33).

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Değişen ve gelişen dünyamızda, değişim ve gelişimin hızı internetin icadı ile hızına hız katmıştır. Bu gelişimin öncüsü olan internet web teknolojilerinin başlangıcı ve evrim sürecinin devamında yer tutmuştur. Web teknolojileri çağın hızına ayak uydurup hızla gelişmektedir. İnternet aracılığı web teknolojilerini kullanarak milyonlarca insan iletişime geçmektedir. Bu iletişim ve etkileşim ile milyonlarca veri akışı gerçekleşmekte. Bütün bunların sonucu ile web teknolojileri evrimine durmaksızın devam etmektedir. Web teknolojilerinin gelişimini irdeleyecek olursak süreç ilk kuşak olan web 1.0 teknolojisi ile başlar. Bu teknoloji kullanıcı ile etkileşimde olmadığı ve kullanıcının okuyucu konumunda olduğu teknolojidir. Web 1.0 teknolojisinde kullanıcı pasifken devamında gelen web 2.0 teknolojisi kullanıcının etkileşimde olduğu ve aktif katılım sağladığı teknolojidir. Bu gelişimin devamında semantik web dönemi yani web 3.0 teknolojisi karşımıza çıkmaktadır. Bu teknoloji bilginin anlamlı hale getirilmesi ile uğraşır. Web 3.0 büyük ölçüde makine öğrenmesi ve yapay zekâ temelli bir teknoloji olup kullanıcılara daha kişisel ve uyarlanabilir sanal ortamlar sunmaktadır. Web 3.0 teknolojilerinin bir diğer özelliği ise amaç olarak tek bir şirket ve kuruluş kontrolünde olmayan ortamlar sunmasıdır. Semantik web teknolojisinden sonra Symbiotic web teknolojisi karşımıza çıkmaktadır. Web 4.0 teknolojisi henüz literatürde tam bir ortak tanıma varılmamıştır çünkü gelişimini tamamlamayan bir teknolojidir. Web 4.0 makinelerin ve insanların etkileşim içinde olacağı ve makinelerin internette yer alan içeriği anlamlandıracak boyuta gelerek, performans ve hız bakımından insanlara en uygun bilgiyi iletmeyi amaçlayan bir web teknolojisidir. Bütün bu sürecin devamında web 5.0 teknolojisi karşımıza gelmektedir. Bu teknoloji ile bilgisayarların da duyguları sezilmediği bir teknoloji karşımıza çıkmaktadır. Bu teknoloji ile artık makineler ve insanlar arasında eşit etkileşim imkânı sağlanmaktadır. Web 1.0 teknolojisi için kullanıcının profesyonel bilgisayar programcısı ve web tasarım ilkelerini bilmesi beklenirken bu web 2.0 teknolojisinde değişiklik göstermiştir burada profesyonel olmayan kullanıcıların da içerik ürettiği yayımladığı bir teknolojik dönemden bahsedilmektedir. Yani üretim web 1.0 da uzman kişiler tarafından yapılırken web 2.0 teknolojisinde bu tür bir uzmanlığa gereksinim duyulmamaktadır. Web 1.0 teknolojisi doküman odaklı iken web 2.0 insan, web 3.0 teknolojisi ise bilgi odaklı bir teknolojidir. Bütün bunların yanı sıra web 4.0 teknolojisi sanal gerçeklik merkezinde olduğu bir yapıdır diyebiliriz. Web teknolojisini iletişim yönünden değerlendirecek olursak web 1.0 teknolojisi tek yönlü bir iletişime sahip iken devamında gelen web 2.0 teknolojisi çift taraflı bir etkileşime sahiptir

kullanıcılar artık burada içeriğe dahil olmaktadır keza web 3.0 ve devamında gelen web 4.0 teknolojisi ise gerçek zamanlı bir iletişim ile ön plandadır. Bütün bunlara karşı web 5.0 henüz teknolojisinin gelecekteki yeri ve önemi konusunda tam bir çerçeve çizilemez. Sonuç olarak İnternetin icadı ile karşımıza çıkan web teknolojilerinin gelişimine Web 1.0'dan başlayarak web 5.0 kadar olan süreci incelediğimde web 3.0 teknolojisi ve sonrası için gerekli internet alt yapısı sağlanırsa gelecekte bizleri gelişimi ile tam bir kullanım imkânı sunan ileri düzeyde zeki web teknolojileri beklemektedir. Gelecekte teknolojinin ilerlemesi ile birlikte bu teknolojilerin ve gelecekte henüz tahmin edilmeyen birçok teknolojinin varlığından bahsedeceğimiz şüphesizdir. Bütün bu teknolojilerin ve getireceği tüm özelliklerin ön sezinlenmesi ve tahmin edilerek bu teknolojilerin olumlu ve olumsuz yanlarının ele alınabilmesi için bu gelişen teknolojilerin hakkında daha çok çalışma ve detaylı araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAK

- Aghaei, S., Nematbakhsh, M. A., & Farsani, H. K. (2012). Evolution of the world wide Web: From WEB 1.0 TO WEB 4.0. *International Journal of Web & Semantic Technology*, 3(1), 1-10.
- Aghaei, S., Nematbakhsh, M.A., Farsani, H. K. (2012). "EVOLUTION OF THE WORLD WIDE WEB: FROM WEB 1.0 TO WEB 4.0" <https://pdfs.semanticscholar.org/8cb3/93c3229e8f288febfa4dac12a0f6298efb93.pdf>
- Anısoy, Ö. (2009). İnternet şarjı ve tedavisi. *Psikiyatride güncel Yaklaşımlar* , 1 (1), 55-67.
- BAĞCI, H., & Pekşen, M. F. (2018). İnternet Teknolojisinde Yeni Bir Adım: Web 3.0. *ICPESS 2018 PROCEEDINGS Volume 3: Social Studies*, 168.
- Bayter, M. (2009). Türkçe web sitelerinin kataloglanması önemi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 563-585.
- Berners- Lee, T., Hendler, J., ve Lassila, O. (2001). The Semantic Web.
- Berners-Lee, T., Hendler, J., ve Lassila, O. (2001). The semantic Web. *Scientific American*, 184(5),34-43.
- Bölükbaş K. İnternet kafeler ve internet bağımlılığı üzerine sosyolojik bir araştırma: Diyarbakır örneği, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı 2003.
- Burç (2016). www.ayberkburc.com Web sitesinden 14 Nisan 2016 tarihinde <http://www.ayberkburc.com/internet/Web-1-0-2-0-3-0-nedir.html> adresinden ulaşıldı.
- Choudhury /, N. (2014). (IJCSIT) *International Journal of Computer Science and Information Technologies*, Vol. 5 (6), World Wide Web and Its Journey from Web 1.0 to Web 4.0.
- Doğan, Ö. Ü. A., & Ova, K. (2022). DİJİTALLEŞME İLE BİRLİKTE WEB TEKNOLOJİLERİNİN GELİŞİMİ. *DİJİTALLEŞME* 2, 7.
- Educationcyber, "Web'e Giriş", 24 Nisan 2023 tarihinde, <https://www.educationcyber.com/2020/03/04/webe-giris/>
- Ege, B. (2017). İnternet nasıl çalışıyor. *Bilim ve Teknik*, 66-70.
- Gönenç, E. Ö. (2000). İnternet ve Türkiye'deki Gelişimi. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 11-26.
- Gözübüyüköğlü, U. (2019). Web sayfası tasarımında kullanıcı arayüzünün kullanılabilirliğinde görsel tasarımın önemi ve Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Web sayfası tasarım örneği
- Hashdork, "Web 5.0 Açıklaması – Teknoloji Duygularınızı Okuyabilir mi? ", 25 Nisan 2023 tarihinde, <https://hashdork.com/tr/web-5-0-explained/>
- İnalöz, A., Alkan, M ve Ünver, M. (2009). Küresel bilgi ekonomisinin gelişiminde web içeriği ve dile erişimin etkileri, *Inet-tr*, 2009.
- Kambil A. (2008). What is your Web 5.0 strategy. *Journal of Business Strategy*, 29(6), 56-58.
- KAPAN, K., & ÜNCEL, R. (2020). Gelişen web teknolojilerinin (web 1.0-web 2.0-web 3.0) Türkiye turizmine etkisi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 276-289.
- Karaarslan, A. (2014). *Eğitimciler için Bilişim Teknolojileri*, Editör: Çakır, H., Eryılmaz, S. Pegem Akademi, Ankara, 158-201.
- Latorre, M. (2021). Web 1.0, 2.0, 3.0 ve 4.0'ın tarihi.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

- Onursoy, S. (2001). Online Haber Yayıncılığında Görsel Tasarım Boyutu: Haber Sitesi Örnekleri Üzerine Bir Uygulama, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basım ve Yayıncılık Anabilim Dalı, Eskişehir.
- ÖZDEN, A. T. (2022). 1.0'dan 5.0'a Dünya: Web, Pazarlama, Endüstri ve Toplum. *Journal of Business in The Digital Age*, 5(1), 29-44.
- PAKSOY, M., & Özbezek, B. D. (2017). Ulusal firmaların küresel pazara girişinde internetin katkısı. *Kent Akademisi*, 10(29), 94-111.
- Parlak, A., & Balık, H. H. (2005). İnternet ve Türkiye'de İnternetin Gelişimi. Bitirme Ödevi, Fırat Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Elektrik-Elektronik Bölümü, Elazığ.
- Rani N, Das P, Bhardwaj A. K. (2022). Rumor, misinformation among web: a contemporary review of rumor detection techniques during different web waves. *Concurrency and Computation Practice and Experience*, 34(1), 1-21.
- Saklı, E. (2020). Murat Uluk ve hakikat sonrası çağda yeni medya & yalan haber kitabı üzerine bir değerlendirme. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 1-11
- Scientific American: Feature Article, May 2001, 184.
- Turknet," Web 4.0 Nedir? Özellikleri Nelerdir?", 24 Nisan 2023 tarihinde, <https://turk.net/blog/Web-4-0-nedir-ozellikleri-nelerdir/>
- Urry, J. (2009). Turist Bakışı. (Çev: Tataroğlu, E ve Yıldız, İ.) Ankara: Bilge Su yayıncılık (2002).
- Vodafone," Web Teknolojileri: Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0 ve Web 4.0", 24 Nisan 2023 tarihinde, <https://www.vodafone.com.tr/ev-internet/blog/Web-teknolojileri-Web-10-Web-20-Web-30-ve-Web-40>
- Wikipedia, "Web 4.0", 24 Nisan 2023 tarihinde, https://tr.wikipedia.org/wiki/Web_4.0
- Yannis Hajidimitriou A., Albertos, Azaria C. (2009), "International Marketing and Internet: Identified Stages of Internet Use at Company Level", Inproceeding of: 35th EIBA (European International Business Academy) Annual Conference on "Reshaping the Boundaries of the Firm in an Era of Global Interdependence", At Valencia, Spain.
- Yulu, A. & Kapan, K. (2020). The role of tourism in urban conservation: The case of manila, The Philippines. *Cografya Dergisi*. Advance online publication. <https://doi.org/10.26650/JGEOG2020-0011>
- Yunus, "İNTERNET'İN DOĞUŞU VE GELİŞİMİ", 3 Mayıs 2023 tarihinde, <https://yunus.hacettepe.edu.tr/~sadi/dersler/ebb/ebb467-guz2000/umut-p.html>

İKİ BOYUTLU KESME PROBLEMLERİ ÜZERİNE BİR DERLEME**Şevval TOPCU***Hitit Üniversitesi**Mühendislik Fakültesi**Endüstri Mühendisliği, topcusevval41@gmail.com***Erdener ÖZÇETİN***Hitit Üniversitesi**Mühendislik Fakültesi**Endüstri Mühendisliği, erdenerozcetin@hitit.edu.tr***Özet**

Bu çalışmada Çorum Sanayi' sinde önemli karşılığı bulunan iki boyutlu kesme problemi ele alınmıştır. Kesme problemi olarak adlandırılan, geniş malzemelerden müşterilerin talepleri doğrultusunda daha küçük parçaların elde edilmesi problemidir. Ayrıca birçok işletmede karşılaşılabilen bu sorun, kombinatorik optimizasyon problemlerinden biridir. Birçok işletmede karşılaşılabilen bir sorundur. Örneğin, uzun kağıt rulolarının, demir millerin veya geniş çelik veya ahşap profillerin kesilmesi, birçok üretim sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu kesimler sırasında oluşan kayıplar, ürünlere maliyet kalemleri olarak yansyarak, işletmenin rekabet gücünü azaltabilir. Bu nedenle işletmeler, bu katma değer yaratmayan maliyetleri azaltmak için çalışmalar yapmaktadır. Bunlardan biri de malzemelerin kesimleri sonucu oluşan kesim kayıplarıdır. Bu kayıplar, ürünün üretim sürecinde etkisiz olduğu halde ürünün fiyatına yansyarak, firmanın rekabet gücünü azaltmaktadır. Ürüne katma değer yaratmayan bir diğer maliyet kalemi de depolama ve lojistik maliyetlerdir. Problemin doğası gereği yalnızca küçük boyutlu örneklerle kesin çözüm yaklaşımlarıyla ele alınabilmektedir. Geliştirilen matematiksel modeller, diğer çalışmalardan farklı olarak iki amaçlı ele alındı ve iki farklı skalerleştirme yöntemi kullanılarak sonuçlar elde edildi. Birinci amaç toplam kesim kaybını en küçüklerken diğer amaç stok olarak saklanacak rulo uzunluk çeşitlerinin sayısını en küçükler. Ayrıca literatürde yer almayan yeni bir matematiksel model tabanlı sezgisel çözüm yaklaşımı geliştirildi. Problemin boyutunun büyümesiyle beraber sezgisel ve metasezgisel yaklaşımlar tercih edilmektedir. Bunun yanın sıra problemin gerçek hayat örneklerinin yaygın olması, reel sektörde çok farklı kısıtlar eşliğinde karşılaşılmamasına sebebiyet vermektedir. Bu çalışmada problemin ve alt türlerinin literatürdeki önemi tartışılmaktadır. Bunun yanı sıra problemin çözümü için geliştirilen yaklaşımlar karşılaştırılması olarak incelenmektedir.

Anahtar kelimeler: İki Boyutlu Kesme Problemi, Kombinatorik Optimizasyon, Metasezgisel Algoritmalar

TUVA CUMHURİYETİN'DE ETNODEMOGRAFİK DURUM (1944-2021)

Artemii ZHDANOV

Sankt-Peterburg Devlet Üniversitesi

Şarkiyat fakültesi

Orta Doğu ülkeleri tarihi bölümü, st076240@student.spbu.ru

Özet

Tuva Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu'nun Rus nüfusunun yarısından az olduğu 13 bölümünden biridir. 2021 nüfus sayımına göre Tuva'da kalıcı olarak 336.651 kişi yaşamaktadır, bunlardan 279.789 Tuvan (toplam nüfusun %83.11'i), 31.927 Rus (toplamın %9.48'i), 21.093 kişi milliyetini belirtmemiştir (%6.27) ve 1.848 diğer milletlerin temsilcileri (%1.14) olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmanın amacı, SSCB ve Rusya Federasyonu'nun bir bölümü olan Tuva Cumhuriyeti'nin etnodemografik bileşimindeki değişimin gidişatını ve sebeplerini vurgulamaktır.

Tuva Halk Cumhuriyeti, 1944'te Tuva Özerk Bölgesi olarak SSCB'nin bir parçası olmuştur. Aynı yıl, Cumhuriyet'teki Rus köylü çiftliklerinin sayımını yapan Rusya Özerk Emek Kolonisi Ekonomi Departmanına göre, Rusların yaklaşık sayısı bölgedeki toplam sakinlerin %15'i kadardı (kalan %85 Tuvanlardı). Bununla birlikte, teknik uzmanların Tuva'ya gönderilmesi, tarım, madencilik, sanayi ve kentsel altyapının geliştirilmesi nedeniyle, 1959'a kadar Rus nüfusunun oranı (çoğunlukla şehirlerde) %40,1'e artmıştır (1944-1959 dönemi için Tuva'nın tüm nüfusu %59 artarak 95,4 binden 171 bine artmıştır). Sonraki 30 yıl boyunca, Cumhuriyet'teki Rusların sayısı azalarak 1989'da %32,03'e gerilemiştir. Bunun ana sebebi, Tuvan nüfusunun daha hızlı doğal büyümesidir (tüm 1945-1990 dönemi boyunca sayıları 4 kattan fazla artmıştır).

Sonraki on yıl, Rus nüfusunun hızlı bir göç süreciyle karakterize edilebilmektedir: Cumhuriyet'ten sakinlerin göç çıkışının zirvesi, 15 binden fazla insanın Cumhuriyet'ten ayrıldığı 1990'a denk gelmektedir (bunların yaklaşık 12 bini Rustu). Sonuç olarak, 2002 nüfus sayımına göre Tuva'daki Rus nüfusunun oranı 61.442 kişiye (%20,11) düşmüştür. Bunun nedenleri, kritik suç düzeyi (1990'dan şimdiye kadar Tuva, 10.000 kişi başına düşen cinayet sayısı açısından Rusya Federasyonu'nun bölümleri arasında lider olmaktadır), Rus ailelerinde hala düşük olan doğum oranı ve çok olan etnik çatışmadır. Bazı çalışmalar, kitlesel dış göçün nedenleri arasında yüksek işsizlik oranı ve ağır iklim koşulları da belirtmektedir.

Bununla birlikte, 2010 ve 2021 nüfus sayımlarının resmi verilerine dayanarak, durumun istikrara kavuştuğunu söylememiz mümkündür. Göç dengesi, Rus ailelerindeki doğum oranı gibi negatif kalmıştır, ancak göçün etnik doğası düzelmiştir. Zira Cumhuriyet'teki suç durumunun iyileştirilmesi (1995'te 10.000 kişi başına 137 olan cinayet sayısı 2020'de 29,2'ye düşmüştür), altyapı ve sağlık sisteminin iyileştirilmesi için önlemler alınmıştır.

Anahtar kelimeler: Tuva Cumhuriyeti, etnodemografik durum, etnik göç nedenleri.

ÇOCUK SUÇLULUĞUNDA KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ VE TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞININ ETKİSİ

Gökhan TURGUT

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Adli Bilimler, gokhanturgut19@gmail.com

Özet

Günümüzün modern toplumlarının en önemli sorunları arasında suç gösterilebilir. Toplumun düzenini bozan, ayrıca bireyleri ve toplumu maddi ve manevi olarak etkileyen suç davranışları, insan nüfusunun artmasıyla beraber her geçen gün artmakta ve çeşitlenmektedir. Suça ilişkin eylemlerin hedefi ya da suçu işleyen kişi çocuk veya yetişkin fark etmeksizin herkes olabilir. Yetişkin birey suç işlediği zaman ‘suçlu’ olarak adlandırılır ancak, çocuk suçluluğunda çocuğu ‘suçlu’ olarak adlandırmak ağır bir değerlendirme olabilir. Bunun yerine ‘suça sürüklenmiş çocuk’ kavramının kullanımı tercih edilir.

Çocukların suça sürüklenme nedeni, çevresel ve kişisel nedenler olarak ikiye ayrılır. Literatürde çocuğun suça sürüklenmesinde etkisi olduğu düşünülen kişisel nedenler arasında, kalıtsal, fiziksel ve psikolojik etkenler yer alırken, çevresel nedenler arasında aile, sosyoekonomik durum, okul ve iş çevresi, kitle iletişim araçları, iç göçler ve çarpık kentleşme yer almaktadır. Suça sürüklenen çocuklarda, teknoloji bağımlılığı ve kitle iletişim araçlarının rolü diğer nedenlere göre daha az etkili gibi gözükse de son yıllarda çocukların hayatlarının bir parçası haline gelen telefon, tablet ve televizyon gibi cihazların onların davranışsal gelişiminde oynadıkları roller azımsanmamalıdır.

Kitle iletişim araçlarının çocuklar üzerinde suça zemin hazırlama konusunda şu etkilere neden olduğu söylenebilir.

1-Çocuklar çevrelerinde kendilerine uygun bir rol model bulamadıklarında bu rol model olacak kişiyi dizi ve film karakterlerinden seçmektedir. Bu karakterler genellikle şiddete meyilli ve suç işlemeye yatkın kişilerden oluşmaktadır. Bu durum da çocukların suça ilişkin olumlu bir yargı geliştirmelerine neden olmaktadır.

2-Şiddet ve saldırganlık barındıran film ve dizileri izleyen ve bu tarz bilgisayar oyunu oynayan çocukların anti sosyal davranışlar gösterme olasılıkları artmaktadır. Bu durum çocukları içe kapanık, kavgacı ve suç işlemeye yatkın hale getirmektedir.

3-Bilinçsiz teknoloji kullanımı sonucu çocukların psikolojik, zihinsel, fiziksel ve sosyal gelişimleri olumsuz etkilenmektedir. Teknoloji bağımlılığı olan çocuklar kendini ifade etmede zorlandığı için öfke kontrolünde problemler yaşamakta ve şiddet uygulama eğilimi artmaktadır.

4- Dizi, film ve oyunlarda sorunları şiddet kullanarak çözen ve örnek olarak gösterilen kişileri gören çocuklar okulda ve çevrelerinde karşılaştıkları sorunları şiddet kullanarak çözmeye eğiliminde olmaktadır. Ayrıca bu davranışlarını ileride de devam ettiren çocukların suça sürüklenme riskleri daha da artmaktadır.

Kitle iletişim araçlarının ve teknoloji bağımlılığının çocuk suçluluğuna olan etkisi hakkında literatürde yer alan bilgilere göre, kitle iletişim araçlarının çocukların suça sürüklenmelerinde etkili olduğu gösterilmiş ancak teknoloji bağımlılığının çocukların suça sürüklenmesinde kesin olarak etkili olduğunu söyleyebilmek için konu hakkında daha fazla araştırma yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Son yıllarda yaşanan teknolojik atılımlar neticesinde bilinçsiz şekilde kullanılan telefon, bilgisayar, tablet ve oyun konsolları gibi cihazlar, çocuklar üzerinde bağımlılık yapıcı etkiye sahiptir. İnternet, sosyal medya ve çeşitli video platformlarının hayatımızda fazlaca yer almasıyla beraber çocuklar da bu platformları daha aktif olarak kullanmaya başlamışlar ve yetişkinler için düzenlenen şiddet, pornografi vb. içeren unsurlara ulaşmaları mümkün hale gelmiştir. Yaşlarına uygun olmayan bu içerikleri izleyen çocukların bunlardan etkilendiği ve suça sürüklenme konusunda bu içerikleri izlemeyen çocuklara göre daha fazla risk altında oldukları saptanmıştır.

Teknolojinin olumsuz etkilerinden çocukları korumak için, ailede ve okulda bilinçli teknoloji kullanımı eğitiminin verilmesi, ailelerin çocuklarının kontrolsüz ve sınırsız şekilde teknoloji kullanımlarını

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

sınırlandırmaları ve güvenli içerik filtreleri ile internet ortamındaki olumsuz öğelerden çocukları korumaları önerilmektedir. Okullarda siber zorbalık, teknoloji bağımlılığı, bilinçli teknoloji kullanımı gibi konularda çocuklara verilen eğitimlerin daha yaygın hale getirilmesi önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Bunun yanı sıra velilerin, çocuklarının teknoloji kullanımlarını takip edebilmeleri için siber zorbalık, teknoloji bağımlılığı, sosyal medya vb. hakkında bilgilendirilmesi ve teknoloji kullanımı konusunda bilinçlenmeleri için okullar tarafından yapılan çalışmalar daha sistemli hale getirilip yaygınlaştırılabilir. Son olarak, çocuğun suça sürüklenmesinde aile önemli bir role sahiptir. Ailelerinden gerekli desteği göremeyen suça sürüklenen çocukların hayatlarında önemli bir yere sahip olan, psikolojik danışman, psikolog, öğretmenler ve sosyal hizmet uzmanları gibi sosyal çalışma görevlilerine gereken önem ve değerin verilmesi çocukların suça sürüklenmesini önleme, azaltma ve rehabilite edilip topluma kazandırılması açısından son derece önemlidir.

Anahtar kelimeler: Suça Sürüklenen Çocuklar, Kitle İletişim Araçları, Teknoloji Bağımlılığı, Çocuk Suçluluğu

DIŞAVURUMCU SANAT ANLAYIŞIYLA BÜTÜNLEŞEN BİR HAYAT: VINCENT VAN GOGH

Emine PELTECİ

Hitit Üniversitesi

Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Bileşik Sanatlar Anabilim Dalı

emn_plt@hotmail.com

Özet

Sanatçıyı merkeze alan bir yaklaşımı merkeze alan “Anlatımcılık Kuramı” ile incelenen sanat eserleri bize sanatçının duygu dünyası hakkında bilgi vermektedir. Sanatçının yaşantısı, duygu durumu, inançları, psikolojisi ve dönemi hakkında bildiklerimiz eserin yorumlanması yönünde katkı sağlar.

“Anlatımcılık Kuramı” ile sanatı ve sanat yapıtını anlamak için sanatçıyı anlamak önceliği doğmuştur. Öne çıkan, dış dünyanın görünen yüzü ya da buna değin düşünceler değil, dış dünyanın sanatçıda uyandırdığı duygular ve yaşantılardır. Sanatçının duyguları iç dünyasının bütünüdür. Sanat izleyicisi, sanatçının duygularını paylaşır, tanır veya kendinden bir parça bulur.

Romantizmle başlayan sanatçı merkezli anlatım biçimi, sonraki sanat akımlarıyla daha belirgin hale gelmiştir. Dışavurumcu sanat anlayışında sanatçının yaratma süreci kendisiyle doğru orantılıdır. Sanatçının kişiliği, yaşantısı, duyguları, inançları, psikolojisi, genel olarak sanatçının birey olarak bütünü ile yakın ilişkilidir. Sanatçının kendinden bir şeyler aktarımıdır. Duyguların ön plana alındığı eleştiri anlayışı önem kazanır. Sanatçı, kimliğiyle yaratma sürecinin içindedir. Esere bakan izleyicinin gözleri sanatçıya çevrilmiştir. Eserin güzelliğinin ölçütü sanatçının kendisiyle bir bütünlük taşır. Sanatçı belli bir toplumun beğenisine bağlı kalmaz, izleyici tarafından ne ifade ettiğini hesaba katmaz. Sadece kendiyile bütünleşen bir yaratım içerisindedir. Eserin varoluş nedenini kendi dışında aramaz. Amaç doğrultusunda eserini aracı görmez. Yani önceden düşünülmüş, tasarlanmış bir sürecin ve sonucun içinde değildir. Tamamen kendi duygularının, yaşantısının ve hislerinin onda meydana getirdiği dışavurumdur.

Vincent Van Gogh dışavurumcu sanat anlayışıyla önemli bir yer edinmektedir. İçinde bulunduğu akımın ötesinde, duyguların coşkun ifadesini sanatına yansıtarak oluşturduğu tekniğiyle, dışavurumcu sanat anlayışının önde gelen sanatçılarından. Eserlerinde renk, ruhsal bir durumu ifade eder. Duygu ve düşüncelerini yansıtan anlatımlar kazanır. Sanatçı gördüğünü, anlatmak istediği gibi resmeder. Saf temel renkler, renklerin birbiriyle ilişkisi, nesnelerin renklerle ilişkisi hepsi bir duygunun ifadesine dönüşmektedir. Gerekirse, nesnelerin görünüşünü abartmaktan ve hatta değiştirmekten çekinmez. Eserlerinde perspektif olarak gerçekçi bir tavır içinde olmayı önemsemeyen, duyguları doğaya, doğa duygularına benzer bir hal alır.

Bu araştırmada üslubu ve sanatçı kişiliğiyle Dışavurumcu akımın öncülerinden olan Vincent Van Gogh’un duygu dünyası, psikolojisi, yaşamında etkilendiği kişiler ve olaylar incelenerek, sanatçının eserleri, anlatımcı sanat kuramı bağlamında sınırlandırılarak incelenmiştir. Sanatçının merkeze alındığı anlatım biçimi ve duygularının anlatımdaki yeri, araştırmanın önemini yansıtmaktadır. Sanatçının eserlerinde ruhsal durumunu ve derinliğini, bilinçaltının yansımalarıyla ortaya koyduğu görülmektedir. Duygu dünyasını açan anahtarlar; renk ve fırça etkileridir. Araştırmada betimsel tarama yönteminden faydalanılmış olup, sanatçının dışavurumcu eserleri “Anlatımcılık” kuramıyla ilişkilendirilerek çözümlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Dışavurumculuk, Anlatımcılık Kuramı, Vincent Van Gogh.

BÖLÜNMÜŞ TOPLUMLARDA ANAYASA YAPIM SÜRECİYLE UZLAŞI VE BARIŞIN SAĞLANMASI: GÜNEY AFRIKA ÖRNEĞİ

Pınar Ayşe GİDİŞ

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Siyaset Bilimi Bölümü Doktora Programı, pinaygidis@gmail.com

Özet

Bölünmüş, çatışmaların yaşandığı ve kutuplaşmış toplumların sorunlarının çözümünde ve özgürlüklere dayalı demokratik bir düzen tesisinde anayasa yapım sürecinden destek alan Güney Afrika, bu alanda örnek bir ülke olarak değerlendirilmektedir. Apartheid rejimi ile temel insan haklarını hatta insan onurunun yok kabul edildiği, insanların en temel haklarının bile ellerinden alındığı yıllar içerisindeki toplumsal çatışma ortamı, anayasa yapım süreci ile yerini toplumsal barışa bırakmıştır. Güney Afrika’da anayasa hazırlama deneyimi toplumdaki farklılıklar, farklı siyasi gruplar ve farklı düşüncelerin ortak bir zeminde buluşup müzakere edebilirliklerine de önemli bir örnek oluşturmaktadır. Güney Afrika’nın başarılı deneyimi küresel barışın ve demokratik istikrarın sağlanması konusunda da diğer ülkeler için ilham verici olmasıyla değerli bir süreçtir. Çatışmadan toplumsal uyuma ve demokratik, siyasal istikrara götüren bir süreç olarak Güney Afrika’da anayasa yapım süreci, toplumsal barışa katkıları ile “süreç odaklı anayasacılık” uygulamasını ve olumlu etkilerinin göstergesidir.

Güney Afrika deneyimi anayasal yöntemlerle demokrasiye ve toplumsal barışa uzanan bir süreci göstermektedir. İçerisinde bulundurduğu araçların çeşitliliğiyle, uygulama biçimi ve sonuçlarıyla katılımcı anayasa yapımının en dikkat çekici örneklerinden biridir. Süreçte ortaya çıkan toplumsal birliktelik, bir seferberlik hali içerisinde toplumsal barışın inşasına da temel oluşturmuştur. Hem çatışmaların çözümünde hem de istikrarlı bir demokrasi inşasında anayasa yapımının önemi ve süreç odaklılığın etkileri konusunda referans alınacak başarılı bir örnek olarak Güney Afrika anayasa yapım süreci özel bir deneyimdir.

Bu çalışmada, Güney Afrika’da tüm dünyaya model olacak nitelikte yaşanan, demokratik anayasa çalışmaları ve anayasaya giden sürecin toplumsal çatışma çözümünde nasıl kullanıldığı incelenmiştir. Geçmişle yüzleşme, toplumun tüm katmanlarına ulaşma, farklılıklara saygı duyarak birlik oluşturma ve insan haklarını tesis etme hedefi anayasanın ortak kapsayıcı değer olarak tüm toplumun üzerinde bir şemsiye gibi görev almıştır. Çok boyutluluğu ile anayasaya giden süreç kadar anayasanın içeriğinin çağa uygunluğu ve farklılıkları kapsayıcılığı Güney Afrika deneyiminin başarısını ortaya koymaktadır. Bu başarı sadece iyi bir anayasa hazırlama süreci ve insan haklarına duyarlı kapsayıcı bir anayasa metni ile sınırlı değildir. Bu nedenle çalışmada anayasa yapımı süreci, toplumun anayasa öncesi derinden bölünmüşlük ve kökleri uzun yıllara dayanan şiddet ve çatışma ortamını da betimleyecek biçimde ele alınmıştır.

Çalışmada, uzun yıllara dayanan şiddetli toplumsal çatışma ve derinden bölünmenin izlendiği bir toplumda, anayasa yapım süreci ile anayasanın içeriğinin sağladığı barış ve istikrar ortamının tesis ediliş süreci sunulacaktır.

Anahtar kelimeler: Güney Afrika, Anayasa, Bölünmüş toplumlar, Anayasa yapım süreci, Demokratikleşme, Katılımcılık, Çatışma çözümü.

1960-1970 ARASI DÖNEMDE KAMU YÖNETİMİNİN DÖNÜŞÜ

Latife ERBEK

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Kamu Yönetimi Bölümü, e-posta: latife.erbek@gmail.com

Özet

Kamu yönetiminde yeniden yapılanma birçok dönemde gündem konusu olmuştur. Kamu yönetiminde yeniden yapılandırma Türkiye'nin siyasal ve yönetsel gündeminden etkilenerek reform sürecine girmiştir. Reform sürecinde dönemlere özgü dönüşümler olmuştur. Dönüşüm süreci Osmanlı Devleti'nden temelinde başlamıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren kamu yönetimi anlayışında Osmanlı Devleti'nin kamu yönetimi anlayışı terk edilerek idari reformlar ışığında raporlar, araştırmalar, düzenlemeler vs. olmuştur. Bu çalışmada planlı kalkınma döneminde 1960-1970 arası dönemde meydana gelen merkezi ve yerel idarenin dönüşümleri hedef alınarak çalışılmıştır.

Türkiye'de idari yapılanma, Osmanlı Devleti'nden miras kalmıştır. Konusu olarak zaman zaman eksikliklerin giderilmesi için düzenlemeler yapılan idari yapıda dönüşümler de yaşanmıştır. Cumhuriyet'in kurulmasıyla beraber, kamu yönetiminde yeni anlayışlar ve eksikliklerin giderilmesi için tekrardan idari olarak yapılanma sürecine girilmiştir. Cumhuriyet'in kurulmasında oluşan yeni anlayışlar kamu yönetimini de etkilemiştir. Kamu yönetiminde daha etkin düzenlemelerin olması için birçok alanda önemli adımlar atılmıştır. Yapılan önemli adımlar Cumhuriyet yönetim şekline uygun olarak hazırlanmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarından sonra dünyada yaşanan ekonomik krizler, savaşlar vb. Türkiye'deki idari yapılanmayı etkilemiştir. Özellikle 2. Dünya Savaşı ve 1929 Buhran'ı ile kamu yönetiminin idari yapılanmasında tekrardan bir düzene girilmesi gerekmiştir. Tek partili hayattan, çok partili hayata geçiş dönemi olmuştur. Çok partili hayata geçişten sonra tekrardan idari bir reform ihtiyacı duyulmuştur.

1960 sonrasında Türkiye'nin sosyo-politik yapılarında değişiklikler olmuştur. Siyasal hayat ve anayasal reformlar sebebiyle kamu yönetiminde düzenlemeler olmuştur. Bu düzenlemeler yapısal ve işlevsel olarak Türkiye'nin iç dinamiklerinde yeniden yapılandırmıştır. 1960'tan önce Demokrat Parti'nin iktidar olmasıyla beraber liberal politikalar gündeme oturmuştur. DP liberal politikaların dışında Atatürk ilkelerinde gerekli ihtimamlar gösterilmemiştir. Bu yüzden bürokrasiden tepkiler gelmiştir. DP hükümeti zamanında bürokrasi gücünü kaybederken burjuva sınıfı güçlenmiştir. DP hükümetinin siyasi iktidarı uyguladığı politikalarla bürokratların hoşuna gitmemiştir. Hükümetin siyasi iktidarı ve bürokrasinin yönetimde mücadelesi böylelikle devam etmiştir. Bu mücadele sonucunda bürokrasi hâkim gücünü kaybederek, statüsünü, güvenliğini ve mali gücünün çoğunluğunu kaybetmiştir. DP döneminde yaşanan olumsuzlukların sonucunda 27 Mayıs 1961 yılında askeri bir darbe olmuştur. Darbe sonrasında 1961 Anayasası %38.3 'hayır' oyuna karşılık, %61.7 'evet' oyuyla kabul edilip yürürlüğe girmiştir.

1961 Anayasasında DP Dönemine yaşanan problemlerin tekrar yaşanmaması için birtakım düzenlemeler yapılmıştır. 1961 Anayasası, kanunların anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi için kurulan Anayasa Mahkemesi, yürütme organının bütün işlemleri üzerinde denetim yetkisine sahip olan idari mahkemelerin güçlendirilmesi ve memurlara Danıştay'a başvurma hakkının tanınması, yargı bağımsızlığının temini ve hâkimlerin iş güvencelerinin sağlanması için Yüksek Hâkimler Kurulu; ülkenin ekonomi ve yatırımlar konusunda politikaların belirlenmesi için anayasal yetki ile donatılan DPT gibi kuruluşlarla seçilmişlerin iktidarını sınırlandıracak düzenlemelere yer vermiştir (Özbudun, 1995:20 ; Keyder, 1990:122). Böylece 1961 Anayasası meclislerin ve hükümetin yanında, halkın seçmediği, hükümeti fiilen kontrol eden, ona hedef tayin eden, hiçbir kontrole tabii olmayan kurumlar meydana getirmiştir. Dolayısıyla bu düzenlemeler milli egemenliğin kullanımında Meclis ile birlikte atanmışlarında ortak olmasını sağlamıştır (Keyder, 1990:122).

Bu çalışmada 1960-1970 arası dönemde, planlı kalkınma döneminin kamu yönetiminde yeniden yapılanması çerçevesinde dönüşümüne bakılmaktadır. Bu çalışmanın amacı 1960-1970 arası dönemde,

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

kamu yönetiminin yeniden yapılanmasının ardında yatan neden ihtiyaç duyulduğu, niçin yapıldığı, önceki dönemde kamu yönetiminden farklılığına dair inceleme ödevi olarak yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: İdare, Merkezi yönetim, Yerel yönetim, Dönüşüm, Planlı Kalkınma

SAVUNMA HARCAMALARI VE BÜYÜME ARASINDAKİ İLİŞKİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Haydar KUZUCU

Ahi Evran Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü, haydarkuzucu @yandex.com

Doc.Dr. Oktay KIZILKAYA

Ahi Evran Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

İktisat, okizilkaya@ahievran.edu.tr

Özet

Savunma, milli hak ve menfaatlerin savunulması maksadıyla, silahlı güç yeteneği ve seçeneklerine ilişkin politikaların ve düzenlerin bütünü olarak tanımlanabilir (Çaycı,2016:3331). Literatürde savunma harcamaları ile ilgili olarak birden fazla tanım bulunmaktadır. Genel olarak; savunma harcamaları, savunma sanayinde kullanılan askeri silah ve araç, gereç alımı ve bakım ile ilgili lojistik hizmetleri, hizmet altında bulunan askerlerin maaş, sağlık ve beslenme gibi ihtiyaçlara yönelik yapılan harcamalar şeklinde tanımlanmaktadır (Tüğen,1989:448). Savunma harcamalarının ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi açıklayan literatür incelendiğinde iki yaklaşım üzerine durulmaktadır. Bu yaklaşımlar, Askeri Keynesyen ve Neoklasik yaklaşımlardır. Askeri Keynesyen yaklaşımında; askeri harcamalarını daha fazla güvenlik sağlamsı, beşeri sermaye oluşumuna ve teknolojik gelişmeye pozitif katkı sağlaması gibi etkileri ekonomik büyümenin olumlu etkilenmesine neden olmaktadır (Topal, 2018: 181). Neo-Klasik yaklaşım ise savunma sanayisinin kendi ülkesinin güvenlik ihtiyaçlarını karşılamaması durumunda savunma ihtiyacı ithalat yoluyla karşılama yoluna gidilmektedir. Bu durum bütçe üzerinde baskı oluşmasına ve dış borç yoluyla finanse edilmesine, cari dengedeki bozulmalara ve ekonomik büyümenin olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır (Akkaya, 2007: 75-76). Günümüz ekonomisinde savunma harcamalarına ayrılan pay önemini korumaktadır. SIPRI (Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü) raporlarına göre 2021 yılında dünya askeri harcamaları toplamı 2,06 trilyon ABD dolarıdır (The SIPRI Military Expenditure Database, 2023). Rapor detaylı incelendiğinde 845,5 milyar ABD doları ile birinci sırada Amerika Birleşik Devletleri yer almakta olduğu görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri’ni sırasıyla 270 milyar ABD doları ile Çin ve 73 milyar ABD dolarıyla Hindistan, dördüncü, İngiltere beşinci, Japonya altıncı, Suudi Arabistan yedinci sırayı izlemektedir. Türkiye ise 16,7 milyar ABD doları ile sıralamada 18. sırada yer almaktadır. Literatürde var olan iki farklı yaklaşımın test edilmesi amacıyla hazırlanan bu çalışmada Türkiye’nin 2000-2021 yıllarını kapsayan reel GSYH ve reel savunma harcamalarına ait zaman serileri yardımıyla deneysel bir çalışma yapılmıştır. Ampirik olarak En Küçük Kareler Tahmin Yöntemi uygulanmıştır. Çalışmada reel GSYH ve reel savunma harcamalarına logaritması alınarak analiz yapılmıştır. Veriler farklı veri tabanlarından elde edilmiştir. Ekonomik büyüme verisi Dünya Bankası (World Bank, 2023) veri tabanından elde edilirken savunma harcamalar ise Stockholm Uluslararası Barış Araştırma Enstitüsü (SIPRI) veri tabanından alınmıştır. Elde edilen bulgulara göre savunma harcamalarının ekonomik büyüme oranı üzerinde anlamlı ve pozitif bir katkısı olduğunu da göstermektedir. Sonuç olarak Türkiye ekonomisinde, incelenen dönem için savunma harcamaları ve ekonomik büyüme arasında Askeri Keynes yaklaşımına ait varsayımların daha geçerli olduğu söylemek mümkündür.

Anahtar kelimeler: Ekonomik büyüme, EKK, Savunma harcamaları.

Kaynakça

Akkaya, İ. (2007). *Gelişen Teknolojinin Türk Savunma Sanayine ve Türk Silahlı Kuvvetlerin Modernizasyonuna Olan Etkilerinin Ekonomik Açından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,, İstanbul.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Çaycı, S. (2016). *Türkiye'nin milli güvenliği*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65(4), 3327-3344.

SIPRI (2023). Military Expenditure Database, available in <https://www.sipri.org/sites/default/files/SIPRI-Milex-data-1949-2022.xlsx>, (26.03.2023).

Topal, M. H. (2018). Türkiye'de askeri harcamalar ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin bir analizi (1960-2016). *Maliye Dergisi*, 174, 175-202.

Tüğen, K. (1989). Dünyada ve Türkiye'de savunma harcamalarındaki gelişmeler ve ekonomik etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(12), 48. 1-18.

World Bank (2023).<https://data.worldbank.org/>,(Erişim: tarihi: (26.03.2023).

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE UYGULANAN YAKLAŞIM MODELLERİ ÜZERİNE OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ceren KARATAŞ

*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çanakkale Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü/Çocuk Gelişimi Önlisans Programı
Öğrencisi,cerenkaratas522@gmail.com*

Pınar UZUN

*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çanakkale Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü/Çocuk Gelişimi Önlisans Programı
Öğrencisi,pinaruzn557@gmail.com*

Danışman

Burcu SARI UĞURLU

*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Çanakkale Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü /Çocuk Gelişimi Programı
Dr.Öğr.Üyesi , burcusari@comu.edu.tr*

Özet

Okul öncesi eğitim döneminde uygulanan plan ve programlar çocukların gelişimsel alanlarına, bilgi, beceri ve tutum düzeylerine etki etmekle birlikte onları geleceğe hazırlama konusunda elverişli olmalıdır. Bu programlar incelendiğinde, dünyadaki okul öncesi eğitim kurumlarının bünyesinde kabul görmüş farklı yaklaşım modellerinin olduğu ve ülkemizde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında bu yaklaşım modellerinin öğretmenler tarafından yeterince benimsenmesi gerektiği, sayısı itibari ile önemsenmesi çocuklar açısından önemli kazanımlar olarak görülmektedir. Dolayısıyla farkındalık bilinci oluşturarak eğitimde yapılan gerekli düzenlemeler ile ülke genelindeki okul öncesi eğitim kurumlarında bu tür yaklaşım modellerin uygulanması (örn. montessori) sağlanabilir. Bu sebeple mevcut araştırmanın amacı; okul öncesi eğitimde uygulanan yaklaşım modelleri üzerine okul öncesi öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi olarak belirlenmiştir. Araştırmada verileri bütüncül ve gerçekçi biçimde ortaya konması sebebiyle nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği ile araştırma yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini, 2022-2023 eğitim ve öğretim yılı içerisinde Samsun ve Kırklareli il merkezleri ve ilçelerinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 85 gönüllü öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmaya dâhil edilecek okul öncesi kurumların her kademe bünyesinde olmasına dikkat edilerek çeşitlilik sağlanmıştır. Araştırma da veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu; 13 açık uçlu soru ve demografik özelliklerin olduğu (yaş, eğitim seviyesi, mesleki kıdem, çalıştığı kurum) olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Hazırlanan görüşme formu ile belirlenen kurumlara gidilerek uygulanmaya geçilmiştir. Görüşmede elde edilen veriler yüz yüze, ayrı ayrı ve uygun zaman dilimlerinde görüşülerek elde edilmiştir. Bu araştırmada verilerin analiz ve yorumlanması sürecinde elde edilen verileri derinlemesine inceleme sonucunda araştırmacılar tarafından yeni kavram ve temaların oluşturulması amacı ile içerik analizi tekniği kullanılarak, görüşler değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Analiz sürecinde her iki araştırmacının koordineli çalışarak ortak bir görüşe varmaları süreci başarıyla yürütülmüştür. Belirlenen kodlar ve temalar gerekli düzenlemeler sonucunda bulgular kısmında yer verilerek yorumlanmıştır. Veriler sayısallaştırılarak frekans ve yüzde olarak tablolar

halinde sunulmuştur. Araştırmada yer alan bulgular, tartışma, sonuç ve öneriler başlıkları verilerin analizi tamamlandığında sıralanacaktır.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi eğitim, eğitim modelleri, öğretmen görüşleri, eğitim yaklaşımları

EVALUATION OF PRE-SCHOOL TEACHER'S OPINIONS ON THE APPROACH MODELS APPLIED IN PRE-SCHOOL EDUCATION

Abstract

The plans and programs implemented during the pre-school education period should affect the developmental areas of children, their knowledge, skills and attitude levels, and should be suitable for preparing them for the future. When these programs are examined, it is seen as important gains for children that there are different approach models accepted within the structure of pre-school education institutions in the world and that these approach models should be adequately adopted by teachers in pre-school education institutions in our country and that they should be given importance in terms of number. Therefore, by creating awareness awareness, the implementation of such approach models (eg Montessori) can be provided in preschool education institutions across the country with the necessary arrangements made in education. For this reason, the aim of the present research is; It was determined as the evaluation of pre-school teachers' opinions on the approach models applied in pre-school education. Qualitative research method was used in the research because the data were presented in a holistic and realistic way. The research was conducted with the interview technique, one of the qualitative research methods. The sample of the research consists of 85 volunteer teachers working in pre-school education institutions in Samsun and Kırklareli city centers and districts in the 2022-2023 academic year. Diversity was ensured by paying attention to the fact that the pre-school institutions to be included in the research were at all levels. In the research, a semi-structured interview form prepared by the researchers was used as a data collection tool. Interview form; It consists of two parts, 13 open-ended questions and demographic characteristics (age, education level, professional seniority, institution). With the prepared interview form, the institutions were visited and the implementation was started. The data obtained in the interview were obtained by interviewing face to face, separately and in appropriate time periods. In this study, as a result of in-depth examination of the data obtained during the analysis and interpretation of the data, the opinions were evaluated by the researchers using the content analysis technique in order to create new concepts and themes. During the analysis process, the process of both researchers working in coordination and reaching a common opinion was successfully carried out. The determined codes and themes were interpreted as a result of the necessary arrangements by including them in the findings section. The data were digitized and presented in tables as frequency and percentage. The titles of findings, discussion, conclusion and suggestions in the research will be listed when the data analysis is completed.

Keywords: Pre-school education, training models, teacher opinions, educational approaches.

KURUMSAL KAYNAK PLANLAMASI VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM SÜRECİNE ETKİLERİ

Cemile Nur ÇELEN

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Uygulamalı Bilimler Fakültesi

Yönetim Bilişim Sistemleri, celencemilenur@gmail.com

Özet

Teknolojinin gelişmesiyle işletmelerin çalışma düzenleri de değişmiştir. Teknolojinin bu kadar yaygın ve yoğun kullanılmadığı dönemlerde şirketler işlerini dosyalarla, belgelerle yürütmekteydi ancak teknolojinin gelişmesiyle tüm işletmeler bütün işlerini bilgisayarlarla yapmaya başlamıştır. Bu bağlamda işletmeler işlerini düzenleyecek bir yazılıma ihtiyaç duymaktadır. Bu noktada da Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) ortaya çıkmıştır.

ERP (Enterprise Resources Plannig) Kurumsal Kaynak Planlaması olarak bilinmektedir. Kurumsal Kaynak Planlaması işletmelerin İnsan Kaynakları, Müşteri İlişkileri, Tedarik Zinciri, Üretim departmanlarının birbiriyle bağlantılı olarak çalışması için tasarlanmıştır. Değişen ve gelişen iş ortamlarında başarılı olabilmek, değişimleri ve yenilikleri takip edebilmek için işletmelerin sağlam bilgi sistemlerine ihtiyaçları vardır. İşletmelere lojistik, proje yönetimi, finans, servis, dağıtım, nakliye ve imalata kadar birçok alanda uyum sağlamaları ERP ile mümkündür. İşletmelerin güvenilir veriye hızla ulaşmak için verileri kurumsal bilgiye çevirerek, karar alma sürecini hızlandırmalarına ihtiyaçları artmaktadır. İşletmelerin birçok alanda gerçekleşen faaliyetleri tek bir uygulamayla birleştirmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda ERP, tüm durumları takip etmekte ve durumların analizlerini yapmaktadır. ERP tek bir veri tabanı kullanarak güvenilir ve hızlı bilgi paylaşımı, kaynak verimliliğini artırma, iş performansını hızlandırma, hızlı ve doğru kararlar alınmasına yardımcı olarak hizmet ve ürün kalitesini arttırmaktadır.

İşletmelerin amacı ürünlerini hızlı ve düşük maliyetle müşterilerle buluşturmadıkları zaman rekabet ortamında varlık gösteremezler. İşletmelerde üretimin zamanında ve uygun maliyetle yapılması işletme için ve işletme dışının performanslarının doğru planlanmasına bağlıdır. Günümüzde bu planlamalar bilgisayarlar aracılığıyla uygun yazılımları kullanarak yapılabilir. Tam da bu noktada üretimden dağıtıma kadar olan aşamada tüm birimlerin birbirleriyle entegrasyonunu sağlayan sistemler ERP'lerdir. Dolayısıyla aslında ERP sistemi işletmelerdeki insan kaynakları, müşteri ilişkileri, tedarik zinciri, muhasebe, üretim departmanlarının birbirinden haberli ve birbirine entegre şekilde çalışması için tasarlanmıştır.

Bu araştırmada öncelikle ERP nedir ve ne değildir sorularına cevap aranacaktır. Ardından, ERP'nin dijital dönüşüm sürecine etkilerinin neler olduğu ve ERP'lerin özellikleri ele alınacaktır. Son olarak ise ERP'nin avantajları ve dezavantajlarına yönelik karşılaştırmalı bir değerlendirme ortaya konulacaktır.

Anahtar kelimeler: Dijital Dönüşüm Süreci, İşletme, ERP (Kurumsal Kaynak Planlaması), MRP

AFET YÖNETİŞİMİ VE TÜRKİYE: AFET YÖNETİŞİMİNDE SİVİL TOPLUMUN VE YEREL YÖNETİMLERİ ROLLERİ VE SORUMLULUKLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Halime YURĞA

*Bartın Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Programı,
Bartın, halimeyurga44@gmail.com*

Özet

Afet; toplumun bir tehdit altında olduğu, yerel kaynakların yetersiz kaldığı ve ulusal kaynakların seferberlik çağrısı yapmasını öngören, büyük can kayıplarının ayrıyeten mal kayıplarının olduğu doğal, insan kaynaklı olmayan olaylardır. Heyelanlar, depremler ve büyük seller vb. olaylar afet olarak nitelendirilmektedir. Afetle birlikte yaşama zorunluluğu, kamu ve özel kuruluşlarının da afetlere karşı dirençli bir hale gelmesini gerektirmektedir. Küresel iklim değişiklikleri ile, insani yerleşim yerleri ciddi risk altında kalmaktadır. Her geçtiğimiz yıl çoğalan bu feci olaylar can ve mal kaybına yol açarak sürdürülebilir kalkınmayı olağanüstü düzeyde etkilemektedir. Afet Yönetişimi, Türk hukuk sisteminde, afete müdahale, afet zamanlarında yardım, afet sonrası kentleşme gibi konuların üzerinde gerektiğince durmuştur. Çıkarılmış olan kanunlar ve yönetmelik, afet yönetimi ve afet krizi halinde bir çatı halinde toplanıp bünyesinde değerlendirmiştir ve yaşanacak felaket olaylarının önlenmesi, etkilerinin kaldırılması konusunda birtakım çalışmalar hedeflemiştir. Türkiye’de afet yönetişimi kavramı devlet ve sivil toplum üzerine inşa edilmiştir. Literatürün baş aktörü Türkiye’de devlet olarak görülmüş olup, sivil toplum bu ilerleyen zamanın içinde aktif olarak rol almak istemiş olsa da üst düzey yöneticiler tarafından koşulların sağlanmadığı belirtilmiştir. Afet yönetişimi kavramı ise bizlere bu süreç içerisinde zamanı etkili kılp bütün gereken verilerin toplanıp, etkili ve verimli bir iletişim sağlanmasını öngörmektedir. Bununla birlikte, sağlanması düşünülen muhtemel hizmetin topluma güven vermesi de diğer önemli bir husustur. Türkiye’de verilen hizmet ve hizmet süreçlerinin sağladığı güven, koordinasyondaki etkisi, başarısı ve süreçteki zamanın kıymeti afet yönetişiminin kilit noktası olarak kabul edilmektedir. Yerel yönetim mekanizmalarının, merkezi devlet otoritesinin kendisini bu noktada kanıtlamış olması, siyaset üstü STK’larla iletişimini güçlendirip birlik beraberlik içerisinde olup bir plan taslağı hazırlaması, afet yönetiminde büyük rol üstlenen STK’ların güven ortamı sunması bu literatür doğrultusunda gerekli bir etmendir. Türkiye’nin idari teşkilat şemasında bulunan mahalli idareler mevzuata göre afete dirençli bir toplum çerçevesinde, Türkiye’de afete hazırlık ve planlama konusunda merkezin ağır basmasından, güçlü bir merkezi yönetimin olmasından kaynaklı Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana teorik ve pratik bir yönetime hâkim olması nedeniyle bütünsel bir çerçevede bakıldığında merkezin uzantısı olarak görülmüştür. Bu uzantı yerel yönetime önem veren bölgesel ve küresel düzeydeki etkilere rağmen günümüzde de hala aynı görüntüyü vermektedir. Çalışmanın amacı Afet konusunda sivil toplumun ve yerel yönetimlerin rolleri ve sorumluluklarını yasal çerçevede açıklamaktır. Çalışmanın ilk bölümünde afet yönetişimi kavramının gelişimi ele alınacaktır. İkinci bölümde Türkiye’de Afet yönetişimde etkili olan ve olması beklenen örgütler yasal dayanaklar çerçevesinde ele alınacaktır. Son olarak Afet yönetişimi konusunda Türkiye ‘nin mevcut durumu değerlendirilecek olup geleceğe yönelik öneriler sunulması hedeflenmektedir. Merkezi yönetim kuruluşlarının ötesinde yerel yönetimlerin, vatandaşın ve sivil toplum örgütlerinin birincil konumda olmasından hareketle bir değerlendirme yapılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet Yönetişimi, Sivil Toplum, Yerel Yönetimler.

HABERLEŞME HİZMETLERİ İLE BİRLİKTE OSMANLI'DA POSTA TEŞKİLATININ BAŞLAMASI

Hacer ŞAHİN KELEŞ

Hitit Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih

Hacersahin1995@gmail.com

Özet

Posta kelimesi, Latince de koymak manasına gelen ponere masdarından posita kelimesinin aşağı Latin lehçesinde aldığı şeklidir. Dilimizde aldığı mana; postaların takip ettikleri yollarda bazı konumlara kurulmuş menzilleri göstermek için kullanılmıştır. İsim olarak posta kelimesine, Fransa krallarından 8.Charles zamanında yazılmış 27 Ocak 1847 tarihli bir emirnamele, ilk defa rastlanmıştır. Osmanlı Devleti'nde "Ulak-Menzilhane" adı verilen ve 1840 Eylül'üne kadar devam eden bu kurum, sadece devlete ait haberleşme işlerini sağlamaya yönelik faaliyetlerde bulunmuştur. Bu tarihten sonra Avrupa kökenli yeni bir isimle birlikte yeniden yapılanan haberleşme kurumu Posta Nezareti adını almıştır. 23 Ekim 1840 tarihinde Sultan Abdülmecit tarafından kurulan ve ilk postane İstanbul'da yeni cami avlusunda Postane-i Amire adı ile açılan ve yalnız posta hizmetlerini yürütmekle görevli olan kurum, 1843 yılında telgrafın icadından 11 yıl sonra da telgraf hizmetine başlamış ve 1855 yılında ise telgraf müdürlüğü kurulmuştur. Zamanla telgraf ve telefon hizmetlerinin birleşmesiyle PTT adını almış ve 1939 yılında Ulaştırma Bakanlığına bağlanmıştır. Türkiye'nin ilk gazetecisi olan Ağâh Efendi 1862 tarihinde Posta Nazırlığına getirilmiş ve onun zamanında ilk posta pulu kullanılmaya başlanmıştır. XIX. yüzyılda yeni buluşların ortaya çıkması, "posta pullarının" kullanılmaya başlaması posta ve postacılığın gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Günümüzdeki ismiyle PTT; hizmet alanlarında profesyonel personelle etkin hizmet sunmayı amaçlayan bir şirkettir. Türkiye genelinde posta, kargo, bankacılık ve elektronik ticaret alanlarında hizmet vermektedir. İki asra yakın geçmişi ve tecrübesi ile teknolojiyi kullanarak ekonomik ve kaliteli hizmet sunma amacı gütmektedir. Osmanlı Devleti'nin batıya vermiş olduğu ayrıcalıklardan posta merkezleri açabilme ruhsatı ile batılı devletler Osmanlı devletinin iç kesimlerinde acentelikler açmışlardır. Osmanlı Devleti'nde posta taşımacılığı, seri haberleşmenin sağlanması için ulaklar aracılığı ile gerçekleştiriliyordu. Ulaklar, Menzil adı verilen yerlerde konaklayarak haberleri güvenli bir şekilde yerlerine teslim ediyorlardı Menzil, hızlı ve güvenilir haberleşmenin sağlanması ordunun sefere çıktığı zaman dinlenmesi, devlet kuryelerine ve orduya hizmet eden Osmanlı'daki posta teşkilatına yardımcı bir sistemdir. Menzilhaneler, Osmanlı Devleti'nin posta teşkilatının önemli dallarından biri olup, ülkenin sınırları çerçevesinde haberleşmeyi sağlayan ulakların uğrak mekânlarıdır. Menzilhanelerin işleyişini ve ulakların ihtiyacını ise atanan menzilciler karşılamaktaydı.

Anahtar kelimeler: Posta, Menzil, Ulak

KEMALİZM'İN DOĞUŞU ve DEĞİŞİMİ

Osman DEMİRKIRAN

Bartın Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

osddemirkiranos77@gmail.com

Özet

Kemalizm kavramının yaşadığı değişimleri hakkında tarihsel bir perspektifte değerlendirme amacı taşıyan çalışma Cumhuriyetin kuruluşundan 1980'li yıllara kadar Kemalizm'in tarihsel süreçteki yaşadığı farklılıklar ve benzerliklerin ele alınmasını amaçlamaktadır. Kemalizm bir başka deyişle Atatürkçü düşünce sistemi Mustafa Kemal'in başında bulunduğu Türk devriminin kurucu ideolojisidir. Realist ve akla dayanmaktadır. Farklı bir dünya görüşü olmasıyla beraber Türk siyaset ideolojisinin temsilci ve öncüsü olarak rol almıştır. Türk devriminin oluşmasında Mustafa Kemal'in inkılap ve yöntemleriyle ilerlemiştir. Kemalizm'in ideolojik unsurları olarak; Halkçılık, Milliyetçilik, Laiklik, Cumhuriyetçilik ve İnkılapçılıktır. Kemalizm, "totaliter, dogmatik" değil; demokratik ve akla dayanan bir ilkeler sistemidir. Kemalizm'in koruyucu taşıyıcısı olarak Cumhuriyet Halk Partisi oluşturmaktadır. Kemalizm siyasal dönüşümü bakımından Osmanlı modernleşmesine dayanmaktadır ve insan kaynağı bakımından birinci dünya savaşıyla beraber İttihat ve Terakki Fıkrası başat rol oynamıştır. Kemalizm'i anlamak bakımından Türk siyasetinin tek parti dönemine ve sonrasındaki çok partili hayat incelenmelidir. 1923 ve 1946 yılları arasında tek parti döneminde birçok kongre yapılmıştır. Kongreler parti hakkında ilerlenmesi gereken ve olan durum hakkında yapılan geniş toplantılardır. Toplamda 7 kongre yapılmıştır. Türk siyaset kültüründe değişmez genel başkan, milli şef ve Kemalizm kavramları ortaya çıkmıştır. 8 Nisan 1923'te ilk kongrede 7 umde denilen bir seçim bildirgesi ortaya çıkmıştır. 10 Kasım 1924'te partiye "Cumhuriyet" eklenerek tam ismi Cumhuriyet Halk Fıkrası olarak karar verilmiştir. 1935'teki kongrede Türkçe 'de sadeleştirme yapılarak kesin adı Cumhuriyet Halk Partisi olarak kesinleşmiştir. Partinin ilk genel başkanı olan Mustafa Kemal, Cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından, 19 Kasım 1923 tarihinde İsmet İnönü'ye gönderdiği bir yazıyla genel başkan İsmet İnönü olmuştur. Ebedi şef olarak Mustafa Kemal Milli şef olarak İsmet İnönü'dür. Tek parti döneminden sonra ise değişmez genel başkan terimleri gündemden geri düşmüştür ve yalnızca Kemalizm kavramı kalmıştır. Çok partili hayata geçilmesiyle birlikte Mayıs 1950'de Demokratik Partinin iktidara gelmesiyle beraber ikili bir durumu doğurmuş Merkez sağ ile sağ Kemalizm'i ortaya çıkmıştır. Kemalizm ile sağ sol ikileminin oluşmasında etkili olan unsur DP'nin 27 Mayıs 1960 cunta darbesidir. Ayrıyeten CHP'yi de ortanın soluna kaydırmış oldu. Türk siyasetinde parlamenter düzeyde sosyalist partinin kurulması yani Türkiye İşçi Partisi, genç ve aydın kesimlerde etkili olmasıyla DP'nin sağ Kemalist seyrine girmiş olan CHP'yi İsmet İnönü'nün söylemi ile ortanın solunda yer edinmiş oldu. Ancak bu kavram sola yakınlaştırmamasıyla birlikte 1965'teki seçimde yenilgiye sebep olmuş oldu. Bülent Ecevit ise bu söylemi yenileyerek demokratik sol kavramını ortaya çıkardı. Kemalizm, iktisadi olarak 1980'lere kadar çoğunlukla içe kapalı, serbest piyasa karşıtı olan devletçi politikaları benimsemiştir. İlk bölümde Kemalizm kavramının içeriği üzerine bir literatür taraması yapılmış amaçlanmaktadır. İkinci bölümde Kemalizm'in değişimleri Türkiye'nin siyasal yapısından hareketle değerlendirilecek dönemin siyasi hayatının Kemalist düşünceye etkisi üzerinde durulacaktır. Son bölümde ise Kemalizm'in değişen ve değişmeyen yönleri, kırılma anları ve yeniden gündeme gelmesi farklı dönemlerden hareketle ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kemalizm, Cumhuriyet Halk Partisi, Parti Kongreleri, Sağ, Sol.

GELENEKSEL BİR ÜRÜN OLARAK TARHANA**Tasbire Sude KIRBAŞ**

*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi,
Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Beslenme ve Diyetetik Bölümü, tasbiresudekirbas@posta.mu.edu.tr*

Sena ÖNCÜ

*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi,
Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Beslenme ve Diyetetik Bölümü, senaoncu@posta.mu.edu.tr*

Nilgün ÖNCÜL

*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi,
Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Beslenme ve Diyetetik Bölümü, nilgunoncul@mu.edu.tr*

Özet

Türk mutfağına özgü tahıl bazlı fermente bir gıda olan tarhana; un ve yoğurdun domates, biber, soğan gibi çeşitli sebzeler ve baharatlarla karıştırılarak elde edilen hamurun 1-7 gün arasında fermantasyon işleminden sonra çeşitli yöntemlerle kurutulması ve elenmesiyle üretilmektedir. Mısır, Suriye, Lübnan, Ürdün ve Filistin’de "kishk", Irak ve İran’da "kushuk", Yunanistan’da "trahanas", Macaristan’da "tahonya ve thanau", Finlandiya’da "talkuno" ve Türkistan’da "göce" gibi çeşitli ülkelerde tarhana benzeri ürünler bulunmaktadır. Tarhana ile ilgili Türk Gıda Kodeksi’nde bir tebliğ bulunmamakla birlikte Türk Standartları Enstitüsü’nün TS 2282 numaralı standartı mevcuttur. Bu standarda göre un, göce, irmik ve karışık tarhana olmak üzere 4 çeşit tarhana bulunmaktadır. Bu sınıflama ile birlikte ülkemizde tarhanalar, bölgelere göre üretimde kullanılan malzeme ve fermantasyondan dolayı da farklılıklar göstermektedir. Maraş, Kızılcık/Kiren, Beyşehir, Uşak, Gediz, Üzüm, Sakızlı, Kıymalı ve Göçmen tarhanası farklı tat, koku ve lezzetlerde farklı isimlerle üretilen tarhana çeşitleridir. Bu tarhanalardan; Maraş, Uşak, Bolu kızılıcık, Muğla göce, Kütahya kızılıcık, Malatya, Gaziantep şirin ve Gediz tarhanası olmak üzere 8 çeşit coğrafi işaretle tescillenmiş olup Uşak tarhanası menşe adı işaretini, diğer 7 çeşit ise mahreç işaretini almıştır. Ayrıca; Maraş tarhanası ilk coğrafi işareti alan tarhanadır.

Tarhana üretimi, genellikle hammaddelerin çok ve uygun fiyatlı olduğu yaz aylarında gerçekleştirilmektedir. Bölgelere göre farklılık göstermekle birlikte hem ev yapımı hem de endüstriyel tip tarhana üretimi; hamur karışımı, fermantasyon, kurutma ve öğütme olmak üzere 4 ana aşamadan oluşmaktadır. Üretimde daha çok beyaz buğday unu tercih edilmektedir. İrmik, kırık buğday ya da irmik ile buğday unu birlikte kullanılabilir. Üretim, öncelikle hamurun elde edilmesiyle başlamaktadır. Ardından diğer malzemeler katılarak çeşitli süre ve koşullarda fermantasyona bırakılmaktadır. Fermantasyon süresi hamurun ekşilik derecesini etkilemektedir. Süre uzadıkça hamurun ekşiliği artmaktadır. Fermantasyon genellikle ekme mayası (*Saccharomyces cerevisiae*) ve yoğurt bakterileri (*Streptococcus thermophilus* ve *Lactobacillus delbrueckii* ssp. *bulgaricus*) tarafından gerçekleştirilmekte, yoğurt bakterileri laktik asit fermantasyonunu, ekme mayası ise etil alkol fermantasyonunu yapmaktadır. Bazı tarhana türlerinde hem laktik asit hem etil alkol fermantasyonu (Maraş tarhanası) bazı türlerinde ise sadece laktik asit fermantasyonu (Yunanistan’daki “trahanas”) görülmektedir. Fermantasyondan sonra sırasıyla kurutma, öğütme ve depolama aşamaları gelmektedir. Tarhana kolay sindirilebilen, besin öğeleri yönünden zengin ve sağlık üzerine olumlu etkileri olan bir gıdadır. Tarhananın standart bir üretimi olmadığı için içeriği kullanılan bileşenlere ve bu bileşenlerin kullanım miktarlarına göre değişmektedir. İçerisinde birçok mineral (kalsiyum, demir, sodyum, potasyum, magnezyum, çinko, bakır) ve vitamin (A ve B grubu) bulunmaktadır. Lifli yapıya sahip olup kilo kontrolü ve kan kolesterol seviyelerinin dengede kalmasını sağlamaktadır. Probiyotik özelliğe

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

sahiptir ve bağırsak florasını dengede tutmak, bağışıklık sistemini kuvvetlendirmek gibi birçok özelliği bulunmaktadır. Bileşen farklılıklarından dolayı sağlık üzerine etkileri de çeşitlidir. Örneğin; Trakya yöresine ait olan kıymalı tarhana, yüksek protein içeriği sayesinde büyüme ve gelişme dönemindeki çocuklar, malnütrisyonu olan yaşlı insanlar ve sporla ilgilenen bireyler için alternatif bir besin kaynağıdır. Yine Batı Karadeniz bölgesine ait olan kızılıcak tarhanası içerdiği kızılıcak sayesinde kardiyovasküler ve endokrin sistem üzerine çeşitli olumlu etkileri bulunmaktadır. Bu olumlu etkilerinin yanı sıra tüketiminde dikkat edilmesi gerekli durumlar da vardır. Buğday unundan yapılan tarhana, çölyak hastalığını tetikleyebilmektedir. Bunun için çeşitli çalışmalar yapılarak tarhana üretiminde buğday unu yerine mısır unu gibi farklı unlar tercih edilip çölyak hastalarının da tüketebileceği tarhanalar üretilmektedir. Ayrıca yüksek baharat içeriğinden dolayı gastriti olan bireyler için risk taşıyabilmektedir.

Sonuç olarak tarhananın bölgelere göre farklılık gösteren üretimi tarhanayı çeşitlendirmektedir. Tarhananın, bitkisel ve hayvansal kaynaklı öğeleri bulundurması nedeniyle besin değeri yüksektir. Günümüzde çeşitli bileşenlerce zenginleştirilerek de tarhana üretimi yapılabilmekte ve tarhanaya fonksiyonel özellik kazandırılmaktadır. Bu çalışma kapsamında tarhananın tanımı, çeşitleri, üretimi, yasal düzenlemeler, özellikleri ve sağlık üzerine etkileri derlenecektir.

Anahtar kelimeler: Tarhana, Geleneksel Gıda, Beslenme

FELSEFENİN BAŞLANGICINDA BİLGİNİN DURUMU

Platon ve Collingwood ÖZELİNDE BİR İNCELEME

Alican ASLAN

*Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Felsefe Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
alicanaslan041@gmail.com*

Özet

Felsefi geleneğin en önemli sorunlarından bir tanesi de felsefenin devamlı bir şekilde izlemesi gerektiği bir yönetime sahip olup olmadığı tartışmasıdır. Her dönemde farklı farklı filozoflarca çözüme kavuşturulmaya çalışılmış bu konu ne yazık ki müspet bir sonuca ulaşamamıştır. Kesin bilimin kendisine ayak uyduramayan düşünceleri hızla ezip geçtiği günümüzde ise felsefenin geleceği için cevaplanması gereken en önemli mesele olarak karşımızda hala bu sorun dimdik bir şekilde durmaktadır. Robin George Collingwood'da bu konuya açıklık getirmeye çalışmış düşünürlerden birisidir. Felsefi yöntem adlı eserinde Collingwood, felsefenin ancak kesin bilimden ayrılarak kendi özünü yakalayabileceğini aksi taktirde felsefenin kesin bilimin ayakları altında ezileceğini bunun içinde aralarındaki ayrılıkların detaylı bir şekilde ortaya konulması gerektiğini dile getirmiştir. Felsefe ile kesin bilim arasındaki bu ayrışmalardan ilki de düşünce hareketinin hemen başında gelişen bilginin mahiyeti meselesidir. Kesin bilimde başlangıçtaki bilgi önceden bilinmeyen, araştırma sonucu ortaya çıkan ve kesin olarak kabul edilen bir bilgi iken, felsefede başlangıçtaki bilgi zaten bir şekilde bildiğimiz bilgi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu farklılıktan yola çıkarak felsefe ve kesin bilimin birbirinde tamamen farklı bir yol izlemesi gerektiği düşüncesinin ortaya çıkması doğaldır. İşte bizde bu çalışmamızda bu durumun ne kadar tutarlı olduğunu, gerçekten felsefenin başlangıcındaki bilginin, kesin bilimin başlangıcındaki bilgisinden farklı olduğunu Platon'un Menon diyalogu ve Collingwood'un Felsefi Yöntem eserlerini göz önünde bulundurarak incelemeye ve açıklamaya çalışacağız. Felsefi bilginin doğasının kesin bilimin bilgisinin doğasından hangi şekilde ayrışma gösterdiği çalışmamızın analiz etmeye uğraştığı ana meselesi olacaktır.

Anahtar kelimeler: Felsefi Bilgi, Bilimsel Bilgi, Platon Menon, Collingwood Felsefi Yöntem

KADIN GİRİŞİMCİ VE KADIN YÖNETİCİLERİN İŞ GÜCÜ PİYASASINDAKİ KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN TEORİK DEĞERLENDİRİLMESİ

Buse Şeniz POLAT

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İnsan Kaynakları Yönetimi Anabilim Dalı

buse.polat2016@gmail.com

Özet

Ülkelerin ekonomik yönden kalkınmasında girişimcilik ve yöneticilik rolü önem arz etmektedir. Bu kapsamda devletler ekonomik ve toplumsal anlamda girişimcilik ve yöneticilik faaliyetlerinin geliştirilmesi amacıyla stratejiler geliştirmektedir. Gelişmekte ya da az gelişmiş ülkelerde baskın olan ataerkil toplum yapısı nedeniyle, kadınların iyi bir anne, iyi bir eş, iyi bir ev hanımını gibi kendilerine atfedilen rolleri yerine getirmeleri beklenmektedir. Bu düşünce yapısının erkeklerin kadınlar üzerinde hükmetmeyi kolaylaştırdığını söylemek mümkündür. Toplumsal konum açısından aşına olunan kadınların erkeklere göre ev içinde olması gerektiği düşüncesi hâkimiyetini yitirmiş olup Türkiye’de ve dünyada gerçekleşen ekonomik, sosyal ve hukuksal gelişmeler kadınların iş hayatının ayrılmaz bir parçası haline gelmesine yol açmıştır. Çalışma da öncelikle Türk kadınının gelişimi, statüsü ve genel durumu göz önüne alınarak girişimcilik ve yöneticilik alanında kadının yeri incelenmiştir. Kadınların girişimci olurken karşı karşıya kaldıkları sorunlar belirlenmiş ve bu doğrultuda Türkiye’de kadın girişimcileri sorunları ile destekleme ve özendirme politikaları incelenmiştir. Dünyada ve Türkiye’de kadın yöneticilerin durumu, kadının kariyer gelişimi ve iş hayatında ihtiyaç duyduğu yöntemlere değinilmiştir. Türkiye’de kadın yönetici ve girişimcilerin sorunları ve değerlerini belirlemek için yapılan araştırmalarda; kadınların çoğunluğun organizasyon ve personel ilişkilerinin erkek emsallerine göre daha iyi seviyede olduğu, kadınların kendine güvenmelerinin ve bilgi sahibi olmalarının iş hayatında önemli olduğu, kadın yönetici ve girişimciler için özgüvenli ve öngörülü olmanın önemli özellikler olduğu yönünde sonuçlara ulaşılmıştır. Kadınlar, iş hayatında daha fazla yer almalarına rağmen yöneticilik pozisyonuna sahip olamamaktadır. Bu durumun başlıca nedenleri arasında cam Tavan, cam uçurum gibi kadın yönetici veya girişimcilerin karşılaştığı engeller yer almaktadır. Günümüzde teknolojinin artması ile kadınların iş gücüne katılım oranının artmasıyla birlikte toplumun ataerkil bir yapıya sahip olması nedeniyle kadınların iş gücü piyasasında zorluklar yaşadığı bir gerçektir. Bu nedenle kadınların toplumun yaklaşık yarısını oluşturduğunu göz ardı etmemek gerekmektedir. Dolayısıyla iş gücü potansiyelini oluşturan bu kısmın bilgi, tecrübe ve yeteneklerinden yararlanmak gerekmektedir. Sonuç olarak, kadınların istihdamının artırılması, kadın çalışanların kendine güvenmesi, sorumluluk alması ve kadınların kendini geliştirme noktasında istekli olması gerekmektedir. Finansal ve mesleki eğitim açısından kadın girişimcilerin yönlendirilmesi ve desteklenmesi bunun için de özel merkezlerin kurulması gerekmektedir. İyi eğitim alan ve kendini geliştiren kadın girişimcilerin elde ettikleri başarılar toplumda kadınlara olan bakış açılarını değiştirerek kadın girişimcilerin iş gücü piyasasında daha aktif rol alabilmesini sağlayabilecektir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda kadın girişimcilerin toplumdaki gerekli desteği aldıkları takdirde ülke ekonomisine katkı sağlayarak başarılı bir girişimci olacakları sonucuna varılmıştır. Kadın girişimcilerin karşılaştığı çıkan en büyük engeller arasında cinsiyet eşitsizliği olduğu görülmektedir. Dünyada, kadın girişimcilerin Avrupa birliğinin sağlamış olduğu kalkınma projeleri sayesinde kadın girişimcilere bakış açısı Türkiye'nin sağlamış olduğu kalkınma projeleri göre daha destekleyici boyuttadır. Türkiye’de, kadınların iş gücü piyasasında karşılaştıkları bu engeller sonucunda iş gücüne katılım oranları düşük olmakta ve kadın girişimcilerin sayısında artış olmamaktadır. Dolayısıyla kadın girişimciler iş gücünde yer alamadığı için kadın iş gücü potansiyeli nedeni ile kişi başına düşen gelir %25 oranındadır. Türkiye, dünyada en çok kaybı olan birinci ülke, girişimcilikte de ise en çok kaybı yaşayan ikinci ülke olduğu unutulmamalıdır. Bu kapsamda işletmeler

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

ya da kurumların kadın yöneticilerin üst düzey yöneticilik pozisyonunda çalışabilmeleri için kariyer geliştirme yapmaları, “kadınların kendilerinden kaynaklanan engelleri” ortadan kaldırmak ve kadınların sorumluluk üstlenmelerini teşvik etmek gerekmektedir. Kadın yöneticilerin üst düzey yöneticilik pozisyonlarına ulaşabilmeleri noktasında gösterdikleri çabanın cesaretlendirilmesi amacıyla hükümetler tarafından politikalar geliştirilmelidir.

Anahtar kelimeler: Kadın Yöneticiler, Kadın Girişimciler, Kadın Girişimci ve Yöneticilerin Karşılaştığı Engeller, Cam Tavan, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği.

KADIN HAKLARI BAĞLAMINDA İSTANBUL SÖZLEŞMESİ VE TÜRKİYE

Sedanur Hanım ARSLANTÜRK

*Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Birimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
sedaarslanturk55@Gmail.Com*

Özlem AKTAŞ

*Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Birimler Fakültesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
Ozlm06aktas@gmail.Com*

Özet

Çalışmanın konusu kadın hakları bağlamında İstanbul Sözleşmesinin Türkiye çerçevesinde ele alınmasıdır. Çalışmanın amacı Türkiye tarihinde kadın konusunun geçmişten bugüne yaşadığı değişimleri, kadına yönelik şiddet çerçevesinde ele almaktır. Çalışmanın ana eksenleri kadınların siyasi, idari ve kurumlardaki konumları, İstanbul Sözleşmesi ve feminist teorilerden oluşacaktır. Farklı hayatlardan gelen insanların daha anlaşılır bir yöntemle ele alan kesişimsellik kuramı çalışmanın temel dayanağını oluşturacaktır. Kesişimsellik kuramının ele alınmasının temel sebebi belli bir aşamadan sonra eşitsizliği anlamak için bu kuramın sabit noktalar sunması ve kurama dair çalışmalar yapıldıkça ve farklı eksenlerde kesişimlere de ulaşılması çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Çünkü bu kuram kalanların yaşamlarına baktıkça yeni bir bakış açısı kazandırmakta ve kendini devamlı güncellemektedir. Kadının nasıl ve ne yönden ötekileştirildiği sorularına kesişimsellikte cevap verilmesi teorik olarak öngörülme sürecinin kadınlar arasında ayrımcılığı nasıl etkilediği sorusunu ortaya çıkarmıştır. Kadın olma ya da kadınlık durumu insanlık tarihi boyunca büyük değişim ve dönüşüm geçirmiştir. İnsan haklarının kadın ve erkek tüm cinsiyetleri kapsamasıyla başlayan süreçle beraber ilk olarak kadının eşit, özgür ve onurlu yaşam hakkının yanında doğarken sahip olduğu ilk haklar üzerinde duran yaklaşımlar söz konusu olmuştur. Herkesin cinsiyet, ırk, renk, dil, yaş, uyruk ya da toplumsal köken..... bakılmaksızın hukuk önünde eşit sayılması kadınların da erkekler gibi eşit haklara sahip olmasının gerekliliğini beraberinde getirmiştir. İlk kadın hakları bu çerçevede ele alınmış ve kadın hakları hukuki güvence altına alınmıştır. İlerleyen süreçte kadına yönelik şiddetin artışıyla beraber uluslararası sözleşmeler bu konu üzerine eğilmeye başlamıştır. İstanbul Sözleşmesi kadına yönelik şiddet konusunda bağlayıcılığa sahip ilk uluslararası sözleşme olması açısından önem kazanmıştır. Sözleşmenin en belli özelliği, imzacı ülkelere şiddetin önlenmesi konusunda pek çok yükümlülük getirmesidir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla yasal bir çerçeve oluşturan İstanbul Sözleşmesi ile fiziksel, cinsel, psikolojik şiddetin yanı sıra zorla evlendirme, ısrarlı takip gibi farklı şiddet türleri tanımlanmış ve bunlara ilişkin yaptırımlar da bahsedilmiştir. Türkiye, sözleşmeyi ilk imzalayan ülkedir. Sözleşme 2014 yılında yürürlüğe girmiştir. Çalışmanın ilk bölümünde feminist teorilerle kadın konusu tarihsel çerçevede ele alınacaktır. İkinci bölümde Kadın Haklarının Siyasal Boyutu Tarihsel Gelişimi Türkiye özelinde ele alınacaktır. Son bölümde ise Kesişimsellik Kuramı Bağlamında Kadın Hakları ve İstanbul Sözleşmesi değerlendirilecektir. Sonuçta İstanbul Sözleşmesi toplumu ikiye bölmüştür. Bir taraftan aile kurumuna zarar verdiği ve eşcinselliği tanıyarak toplumun ahlaki yapısını bozduğu görüşüne sahip ve Türkiye'nin sözleşmeden çıkmasını isteyen muhafazakâr kesimler bulunmaktadır. Diğer taraftan ise sözleşmenin kadına şiddet konusunda ağır yaptırımlar getiren en kapsamlı metin olarak mutlaka korunması gerektiğini düşünen ve kadının insan haklarını temel alan feminist kesimler bulunmaktadır. Çalışma iki farklı görüşün literatüründen faydalanılarak karşılaştırma yapmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, İstanbul Sözleşmesi, Kesişimsellik Kuramı.

OSMANLI'DA CASUSLUK FAALİYETLERİ: KADIN CASUSLARA DAİR ÜÇ İSİM

Aysu SERBES

*SİVAS Cumhuriyet Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi/Tarih Bölümü
serbesaysu22@gmail.com*

Özet

Osmanlı Devleti'nde sosyal yapı birçok ulustan meydana gelmekteydi. Tebaa müslimler ve gayrimüslimler olarak iki farklı sınıfa ayrılmaktaydı. Gayrimüslim olan halkın, din ve vicdan özgürlüklerini istedikleri şekilde yaşamalarına belirli vergiler karşılığında izin verilmekteydi. Öyle ki aile hukuku ile ilgili meseleleri kendi din adamlarıyla çözebildikleri gibi yine çocuklarının da eğitim öğretimlerini de dinlerinin gerekliliğine göre yapabilmekteydiler. Zimmilerin tüm haklarının korunması ise devletin gözetimi altında bulunmaktaydı. Farklı milletlerden oluşan gayrimüslim tebaa, Fransız İhtilali'nin getirmiş olduğu "milliyetçilik" akımı ile birçok yapılaşma ve olaylara ev sahipliği yapmıştır. Bu süreçle birlikte başkaldırı, isyan, casusluk ve ayrılıkçı faaliyetlerin haricinde ihanetleri de görmek mümkündür. Osmanlı Devleti söz konusu ihanet ve casusluk örnekleri ile fazlasıyla karşılaşmıştır. Gayrimüslimlerin yoğun olduğu yerlerde bu olayların daha çok olduğu görülmektedir. Balkanlar başta olmak üzere Arap ve Anadolu coğrafyası lokal milliyetçilik isyanları ile kaynamaya başlamıştır. Bu hareketlenme ile o dönem de Osmanlı Devleti ile aralarında gerginlik olan diğer devletlerin de istihbarat faaliyetleriyle beraber casusluk kavramının yaygınlaştığı görülmektedir. Bu zamana kadar olan süreçte, iktidardaki kişi veya hanedanın gerek kendisi gerekse ülkesi adına yapacağı faaliyetlerle birlikte alacağı önlemler, sahip oldukları iç ve dış istihbarat bilgileriyle şekillenmekteydi. İlerleyen süreçte istihbarat ağının kurumsallaşarak devlet teşkilatları arasında yer aldığı gözlemlenmektedir. Başlıkta da belirtildiği üzere Miss Bell, Mina Salomoviç ve Mariya Mihailovena isimindeki üç kadının casusluk faaliyetlerinde buldukları tespit edilmiştir. Hilâfet ve İslâmiyet aleyhinde efkâr-ı ifsâd ettikleri, buldukları yerlere dair bilgiler ve seyahat engellemeleri gibi pek çok veriye Osmanlı arşivlerinde rastlamak mümkündür. Bu bilgilerden yola çıkılarak o dönemde kadınların da bu tür faaliyetler de bulduklarını, tüm bu olayların nasıl ilerlediğini, Osmanlı Devleti'nin bu tür olaylar karşısında aldıkları önlemler gibi devlet için çok önemli meselelerin işleyişini görme imkânı bulacağız.

Anahtar kelimeler: Osmanlı Devleti, 20. Yüzyılda Casusluk, Osmanlı Devleti'nde İstihbarat Faaliyetleri, Osmanlı'da Kadın Casuslar, Osmanlı'da Gayrimüslim Faaliyetleri.

POLİTİCAL PSYCHOLOGY AND PERSONALİTY

Ziyoda Toshpulatova

Karabuk University

Economic and Administrative sciences faculty

International relations (in English), ziyoda.un9@gmail.com

Abstract

This research paper examines the relationship between psychology and governance. One of the many classes of individual difference is the way population interact with the political world. Comprehension of the origins of this variation is main goal of political behavior students, and scholars rely on a variety of sources to accomplish this job. In recent decades, only sporadic focus has been paid to one possibly critical element, personality. Over the years, it was reasonable to ignore personality because psychological research on personality could not create concise categorization relevant to political studies. As the current research shows, the scenario has shifted. The disclosure of a succession of 5-factor models has given character exploration a fresh lease on life, and these frameworks offer tremendous promise for the study of political behavior. The study of this paper is divided into two parts. I will explain method and reason of applying five-factor personality models to our knowledge of citizen governance can help in it we concentrate on the components of a single classification, the Big Five lexicon model. We will investigate the relationship between the Big Five personality factors and a broad range of political views and behaviors using three datasets too. The findings show that all elements of disposition detained by the Big Five paradigm matter for citizen politics, and that personality effects control almost all facets of political behavior. These results show the insight that can be gained through the farther implementation of extensive personality. We will discuss contemporary perspectives on personality in order to provide a philosophical framework for discussing the role of personality in modern politics. It evaluates theoretical approaches to the study of personality and politics, providing empirical data from several nations, following addressing details that help to allocate special significance to personality in current political discussion. It focuses on the links between voters' personalities along with political practices, pointing up how disparate characters, such as values, traits and self-beliefs, can consider citizens' political selection and collaboration. It investigates cognitive heuristics that people may use to negotiate politics, with a emphasis on the role of traits in arranging voters' perceptions of political personalities.

Key Words: Personality, Values, Traits, Five Factors, Voting behavior, Political participation, Politicians' personality.

AFGANİSTAN'DAKİ KÜÇÜK VE ORTA İŞLETMELERİN KARŞILAŞTIĞI ZORLUKLAR

Madina SALEHİ

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü/

Bankacılık ve Finans Anabilim Dalı, madina.salehy1388@gmail.com

Özet

Afganistan, 2005 ile 2013 yılları arasında, Afganistan'daki uluslararası güçlerin varlığına ve mali yardıma atfedilen yüksek ekonomik büyümeye tanık oldu. Ancak dış yardımın azalmasıyla birlikte ekonomik büyümede de düşüş görüldü. Tarih boyunca, Afganistan gibi gelişmekte olan ülkelerin karşılaştığı, tüm kamu ve özel işletmeleri etkileyen ve bu ülkenin ekonomik kalkınmasını azaltan birçok zorluğa tanık olduk. Son yıllarda Afganistan ekonomisinin piyasa ekonomisine geçişine tanık olduk ve bu, özel sektörü bu ülkenin ekonomik büyüme motoru olarak Kabul etmek anlamına gelmektedir.

Her ülkede dengeli kalkınma politikalarından biri küçük ve orta işletmelerin gelişmesi ve büyümesi ile sağlanabilir. Afganistan'daki KOBİ'ler, halk ekonomisinin neredeyse yüzde 90'ını kapsar. Yapılan çalışmalar, küçük ve orta işletmelerin girişimcilerin yaratıcılığı ve yenilikçiliği ve nihayet mal ve hizmetlerin ticarileştirilmesi için yeni fırsatlar sağladığının önemli bir gerçeğini göstermektedir. (Aghili ve diğerleri, 1981).

Girişimciler ülkenin ekonomik kalkınmasına yardımcı olma yönünde hareket etmekte ve girişimciliğin en önemli kısmında dinamizmin filizlenmesinde sorunlarla karşılaşmaktadır (Rezaei ve Hosseini, 1984). Küçük ve orta işletmeler özel sektörün merkezinde yer alır, bu işletmeler Afganistan'daki işlerin yaklaşık %80'ini ve ülkenin GSYİH nin yaklaşık %50'sini oluşturur ve şu anda ülke işgücünün yaklaşık üçte biri küçük ve orta işletmeler çalışma ya meşguldür. Ayrıca, KOBİ'ler yalnızca ekonomik büyüme ve istihdam yaratmak için değil, aynı zamanda insanların kapasitelerini geliştirmek için de önemlidir. Abe'ye (2017) göre KOBİ'ler finansman eksikliği, yolsuzluk, siyasi ve dini faktörler, sosyal ve kültürel faktörler, altyapı ve çevresel faktörler nedeniyle zorluklarla karşı karşıyadır. Gelişmiş ülkelerin ekonomik kalkınma programlarında küçük ve orta işletmelere önem verilmesi temel öncelikler den biri olmuştur. Küçük ve orta işletmelerin, büyük işletmelere göre inovasyon, iş yaratma ve büyük endüstrilere göre daha fazla esneklik dahil olmak üzere birçok avantajı vardır. Küçük endüstrilerin rekabet gücü, farklı ürünler üretme olasılığı, düşük araştırma ve geliştirme, reklam ve pazarlama maliyetleri nedeniyle büyük endüstrilerin benzer ürünlerine kıyasla ürünlerinin düşük fiyatı nedeniyle daha yüksektir (Pachava 2018). Ne yazık ki Afganistan'da bu sektör hükümet tarafından ihmal edilir. Örneğin, tartışıldığı gibi, hükümet yabancı mallara daha düşük tarifeler uygulayarak yerli ve yabancı üreticiler arasında zorlu bir rekabet ortamına izin verdiğinden ve bu da küçük ve orta işletmelerin başarısızlığına yol açtığından, KOBİ'ler tarife şeklinde devlet desteğinden yararlanamaz. Yabancı rakipler tarafından terk edilen şirketler, devlet tarafından sübvansiyonların ödenmemesi sebep olmaktadır.

Devlet aktörlerinin sorunlarına ek olarak, KOBİ'ler hükümet dışı aktörlerin sorunlarıyla da karşı karşıyadır; örneğin, KOBİ'lerin temel sorunları bankalardan kredi alamama, çok uluslu şirketlerin rekabeti, zayıf altyapıdır. Hammadde ve diğer girdilerin bulunmayışı, ileri teknoloji eksikliği, pazarlarda dağıtım kanallarının eksikliği, eğitim ve beceri geliştirme programlarının eksikliği, yine de Afganistan'daki KOBİ'lerin önemi, katkısı ve zorlukları hakkında, özellikle de Afganistan'da çok sayıda yayın bulunmaktadır. küçük şirketlerin finansal zorlukları ve orta derecede yoğunlaşmıştır.

Bu makalede, Afganistan Ticaret ve Yatırım Odasının makale ve raporlarının incelenmesi, Dünya Bankası araştırması ve ticaret departmanı çalışanlarının notları alınarak elde edilen bilgiler ve bir kısmı da küçük ve orta şirketlerden bir anket kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu şirketlerin ekonomideki büyük katkılarına rağmen, farklı ülkelerde hala farklı sorunlarla karşılaşmaktadırlar, bu nedenle bu makalede Afganistan 'daki küçük ve orta şirketlerin karşılaştıkları sorunlar ele alınmıştır. Bu araştırmanın bulguları,

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Herat kentindeki küçük ve orta işletmelerden ve ayrıca bu ülkedeki çeşitli kurumların araştırmalarından ve raporlarından anket kullanılarak toplanmıştır.

Anahtar kelimeler: KOBİ, Afganistan, Afganistan KOBİ'leri, Afgan Ekonomisi

ÇOCUK SAĞLIĞI ÜZERİNE D VİTAMİNİNİN ETKİSİ

Aslı KARAKAŞ

Hitit Üniversitesi

Alaca Avni Çelik Meslek Yüksekokulu

Gıda İşleme Bölümü, Gıda Teknolojisi Programı

karakasasli66@gmail.com

Gamze GÖNÜL

Hitit Üniversitesi

Alaca Avni Çelik Meslek Yüksekokulu

Gıda İşleme Bölümü, Gıda Teknolojisi Programı

gonulgamze125@gmail.com

Özet

Yaşam içinde bir insanın hayatta kalması için en gerekli şey beslenme ihtiyacıdır. Beslenme aynı zamanda dengeli olarak yapılması gereken bir rutindir. Bu rutin içinde vücudun enerji ihtiyacımın yanı sıra vitaminler ve mineraller de gereklidir. Vücudun sağlığını koruması için gerekli olan besinleri düzenli almalıdır. Alınmadığı sürede vücudumuzda birçok hastalığa ve vitamin eksikliğine yol açar. Bunlardan önemli olanlarından biri de D vitamini.

Günümüzde D vitamini eksikliği riski, hamilelik sırasında, bebeklerde, çocuklarda ve yetişkinlerde de dahil olmak üzere yaşamın her aşamasında ortaya çıkar. D vitamini en çok hem çocuklarda hem de yetişkinlerde kalsiyum dengesi ve kemik sağlığının temel düzenleyicisi rolüyle bilinir. D vitamini en iyi kaynağı güneşten sağlayan ultraviyole ışınlarıdır. Güneş ışığı ile temas eden insan derisinde D vitamini sentezi başlamakta ve böbreklerde aktif D vitamini oluşmaktadır. Doğal olarak D vitamini içeren çok az sayıda besin vardır. Morina balığı yağı ile somon, sardalya gibi yağlı balıklar en iyi kaynaklarıdır. Haftada 3-4 kez yağlı balık yemek yetişkin bir bireyin gereksinimini karşılayabilir. Süt, yumurta, karaciğer gibi besinlerin normal tüketimiyle D vitamini tam olarak karşılanamaz. Uzun süreli ve şiddetli D vitamini eksikliği çocuklarda raşitizm neden olurken, yaşamın erken dönemlerinde D vitamini eksikliğinin osteoporoz riskine ve diğer kronik hastalıkların gelişimine katkıda bulunması olasıdır. D vitamini kemik sağlığının dışında birçok hastalıkla ilişkilendirilmiştir. Bunlardan biri de çocukluk çağı kanserleridir. Son yıllarda bebeklerde, çocuklarda ve ergenlerde D vitamini referans değerleri revize edilmiştir. 2016' da Beslenme Bilimsel Danışma Komitesi (SACN), D vitamini ve sağlıkla ilgili kanıtları gözden geçirerek çocuk ve ergenlerin serum 25(OH)D düzeylerinin 10 ng/ml'nin altına düşmemesini tavsiye etmiştir. Bu derlemede son yapılan çalışmalarla birçok hastalıkla ilgisi olduğu ortaya konan D vitamini eksikliği hakkında bilgiler verilecektir.

Anahtar kelimeler: D vitamini, D vitamini kaynakları, çocuk sağlığında D vitamini,

KATILIM BANKACILIĞI: TÜRKİYE**Merve DANACI***Hitit Üniversitesi**İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü**Bankacılık ve Finans Anabilim Dalı**Bankacılık ve Finans, mervedanaci98@gmail.com***Özet**

Dini açıdan hassas kişiler finansal sistemin dışında kalarak birikimleri atıl kaldı. Bu tasarrufları ekonomiye kazandırmak için faizsiz bankalar kuruldu. Faizsiz bankalar bu nedenle ticari bankaların yerini almaktan ziyade tamamlayıcı bir rol oynamaktadır. Faizsiz bankalar ilk kez 1963 ile 1967 yılları arasında Mısır'da ortaya çıktı. İlk faizsiz banka 1971 yılında kurulmuştur.

Türkiye'de faizsiz bankalar kuran kanun 1983 yılında çıkarılmış ve 1985 yılında Özel Finans Kurumu adıyla ilk faizsiz banka açılmıştır.

1999 yılında Katılım Bankacılığına ilişkin ilk düzenlemeler çıkarılarak Bankacılık Kanunu'na dahil edilmiştir. 2005 yönetmeliği ile Özel Finans Kurumu olan adı Katılım Bankası olarak değiştirilmiştir. Güvence Fonu da Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmiştir.

Faizsiz Bankaların hedefleri şunlardır: Dengeli bir finansal sistem kurmak, sosyo-ekonomik hedeflere ulaşmayı kolaylaştırmak, bankacılık sektöründeki konumunu iyileştirmek, yeni hizmetler geliştirmek, sosyal hizmetler, dayanışma ve kuruluş amacı ise dini, sosyal ve ekonomik nedenler denebilir.

Faizsiz Bankaların çalışma şekli, fon toplama ve kullandırma yöntemleridir. Fon toplama yöntemleri, özel cari hesaplar ve katılma hesaplarıdır. Fon kullandırma yöntemleri ise üretim desteği, kar zarar ortaklığı, leasing, faktoring ve mal karşılığı vesaik alım satımıdır.

Faizsiz Bankaların çalışma prensiplerinden biri de küçük mevduatları ekonomiye kazandırmaktır. İhtiyacı olanlara para vererek, sermayenin dolaşımına da bir dereceye kadar katkıda bulunur.

Bu çalışmanın amacı katılım bankacılığının genel yapısını incelemek ve geçmişten günümüze gelişimini araştırmaktır.

Anahtar kelimeler: Bankacılık, Katılım Bankacılığı, Faizsiz Bankacılık

PROJE YÖNETİM METODOLOJİLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK BAKIŞ AÇISIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ

Melike GÖNEN GEREK

*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Bölümü, mlkgnn6@gmail.com*

Nurcan DENİZ

*Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Bölümü, nurcanatikdeniz@gmail.com*

Özet

Yüksek teknoloji kullanan firmalarda üretim kapasitesi doğrultusunda kısıtlı kaynak ve zamana bağlı son ürünün oluşturulması ve pazara sürülmesinin önemli olduğu kadar, sürdürülebilir olması da günümüzde önem arz etmektedir. Gelişen teknoloji ve proje yönetimi kapsamında sağlanan faydalar firmalara pazarda verimlilik ve son kullanıcı memnuniyeti sağlamaktadır. Bu noktada seçilecek olan proje yönetim metodolojisi doğru belirlendiğinde elde edilen başarı belirlenen bütçe ve kaynak doğrultusunda ilerleyerek üretici ve son kullanıcıya kadar olan zinciri olumlu etkileyecektir. Bu nedenle proje yönetiminin başarılı sonuçlanması için doğru yöntemin belirlenmesi ve uygulama gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Literatür incelendiğinde farklı proje yönetim metodolojileri yer almaktadır. Bu metotlardan en geleneksel olanı şelale (waterfall) metodudur. Şelale metodu kesin adımlar ile tamamlanacak projeler için başarılı sonuçlar vermektedir. Bu yöntemde müşteri ihtiyaçlarına göre ürünün süreci oluşturulur. Bir önceki adıma geri dönmeye izin verilmemektedir. Esnek bir yöntem değildir. Bu sebeple proje başında planlamanın çok iyi yapılması gerekmektedir. Diğer taraftan, Scrum metodu karmaşık yapıli projelerde kullanılmaktadır ve projede yaşanabilecek kaotik durumları tolere ederek projenin gelişmesine imkân sağlamaktadır. Scrum metodu oldukça esnek bir proje yönetim süreci yürütmeye olanak sağlamak için tasarlanmıştır. Bu sebeple projede her hangi bir aşamayı değiştirebilme ve proje sonucunda en kısa sürede en uygun ürünü ortaya çıkarmayı mümkün kılmaktadır. Kanban da bu bağlamda literatürde incelenen proje yönetim metotlarından bir diğeridir.

Her bir metotun avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Proje yönetim metotlarının çeşitliliği ve farklı uygulama alanları, doğru seçimi zorlaştırmaktadır. Literatürde bu zorluğun aşılmasında Çok Ölçütlü Karar Verme tekniklerinden faydalandığı görülmektedir. Ancak değerlendirmede kullanılan ölçütler incelendiğinde günümüzde önemli bir kavram haline gelen sürdürülebilirlik ile ilişkilendirilen araştırmaların oldukça az olduğu tespit edilmiştir. Sürdürülebilirlik ekonomik ölçütlerin yanı sıra, çevresel ve sosyal ölçütlerin de dahil edilmesini gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma kapsamında sürdürülebilirlik ölçütleri de değerlendirme modeline dâhil edilerek Scrum, Waterfall ve Kanban metotlarının incelenerek bu boşluğun kapatılması amaçlanmıştır. Kullanılacak Çok Ölçütlü Karar Verme Tekniklerinin seçiminde proje yönetimi alanında daha önce kullanılmayan güncel tekniklerin kullanılması planlanmaktadır. Ölçütlerin ağırlıklandırılması amacıyla öznel yaklaşımların tercih edilerek proje yönetimi uzmanlarından bilgi alınması planlanmaktadır. Yöntemlerin sıralanması amacıyla farklı bir teknik kullanılarak hibrit bir karar modeli çerçevesi çizilecektir.

Anahtar kelimeler: Proje Yönetimi, Proje Yönetim Metodolojileri, Çok Ölçütlü Karar Verme

AHLAK KURAMLARI AÇISINDAN ÖTENAZİ SORUNU**Hatice ŞENTÜRK***Hitit Üniversitesi**Lisansüstü Eğitim Enstitüsü/ Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı**Felsefe Tarihi, haticesenturk19@outlook.com***Özet**

Ötenazi kavramı, etik alanında en çok tartışılan konulardan biridir. Tarihi, antik çağa kadar giden ve kabaca “ölme özgürlüğü” olarak ifade edilen bu kavram; tıbbın elinde bulundurduğu olanaklar ile iyileşmesi mümkün olmayan ve dayanılamayacak derecede acı çeken bir hastanın tıbbi yollar kullanılarak ya da tıbbi yardımın kesilerek, yaşamının sonlandırılması olarak tanımlanmaktadır. Ötenazi, uygulayanlar bakımından, aktif ve pasif; hastanın isteği bakımından ise istemli ve istem dışı olarak iki kategoride ele alınmaktadır. Etiğin ilgilendiği kısım ise çoğunlukla istemli ötenazi ya da onu tamamlayacak şekilde aktif ötenazidir. Ötenazi konusunu, etik noktasında tartışmalı hale getiren problemler genel hatları ile şu şekildedir; hastanın acıdan kurtulmak amacıyla yaşamına son verme isteği, yaşamın kutsallığı ilkesine uygun mudur? Hasta yakınları onam vererek bir insanın yaşamı üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahip midir? Doktorun hastasını acıdan kurtarmak amacıyla onun hayatını sonlandırması durumunda doktor, insan canına kıyma suçu işlemiş olur mu? Tedavisi mümkün olmayan bir hastalığa yakalanmış ve acı çekmek istemeyen bir hastaya, doktorun yardım etmemesi doğru mudur? Bu gibi sorulardan da görüleceği üzere ötenazi konusu sadece hastayı ya da sadece doktoru ilgilendiren bir konu olmayıp; doktor, hasta, hasta yakınları, yasalar ile birçok kişi ve kurumu ilgilendirmektedir. Etik açıdan ötenazi sorunu incelendiğinde, çok kapsamlı bir konu olarak birçok problemi de içinde barındırdığı anlaşılmaktadır. Bizde araştırmamızda uygulamalı etiğin bir alt dalı olan tıp etiği çerçevesinde ötenazi konusunun, temel ahlak kuramcıları açısından ahlakiliğini tartışmayı amaçladık. Çalışmamızın kapsamını verilecek örnek olay üzerinden; deontolojik, ahlaki duyu ve sonuççu ahlak kuramlarının ötenazi konusuna verebileceği muhtemel cevaplar oluşturacaktır. Çalışmamızda öncelikle, zamana göre değişmeyen ve her koşulda geçerli olan bir takım ödevlerin varlığını vurgulayan Kant’ın deontolojik ahlakı bağlamında örnek olayın incelenmesi ve Kant’ın ötenazi karşısında nasıl bir tavır takınabileceği tartışılacaktır. İkinci olarak ise aklın saf dışı bırakılarak, duygular ve geleneğin ahlak kurallarının kaynağı kabul edildiği ahlaki duyu kuramı kapsamında örnek olay ele alınarak, ahlaki duyucuların ötenaziye karşı bakışı incelenecektir. Son olarak da bir eylemi ahlaki kılan şeyin, yapılan eylemin ortaya çıkarttığı sonuç ya da fayda olduğunu savunan sonuççu ahlak kuramı bağlamında örnek olay ele alınarak, bu ahlak kuramının ötenazi konusunda tutumu incelenecektir.

Anahtar kelimeler: Etik, Uygulamalı Etik, Ahlak Kuramları, Ötenazi, Yaşama Hakkı.

TEMSİLİ DEMOKRASİNİN KRİZİNİ AŞMANIN BİR YOLU OLARAK SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Oğuz ÇATALBAŞ

Selçuk Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, oguzcatalbas8@gmail.com

Özet

Günümüzde temsili demokrasinin kriz içerisinde olduğu konusunda büyük bir uzlaşa sağlanmıştır. Birey ve toplumun niteliğindeki değişimler, küreselleşmenin etkileri ve ulus devlet egemenliğine dair görüşlerin farklılaşması gibi çeşitli gelişmeler temsili demokrasinin kriz içerisinde olmasının nedenlerindedir. Temsili demokrasi söz konusu kriz nedeniyle günümüzün ihtiyaç ve beklentilerine cevap vermekte yetersiz kalmakta bu da demokrasinin meşruiyetine yönelik sorgulamaları beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda literatür incelendiğinde söz konusu krize yönelik çeşitli çözüm önerilerinin sunulduğu ve katılımcı demokrasi uygulamalarının da bu önerilerden bir tanesi olduğu görülmektedir. Sivil toplum kuruluşları, demokrasiyi daha katılımcı bir hale getirmenin araçları olarak görülmektedir. Bu çalışma sivil toplum kuruluşlarının, temsili demokrasiyi daha katılımcı bir hale getirerek onun meşruiyet krizi için bir çözüm aracı olup olamayacağı sorusu baz alınarak şekillenmiştir. Bu soru çerçevesinde çalışma üç ana başlık altında ele alınmıştır. İlk bölümde gündelik hayatta sıklıkla kullanılan ancak kapsamı tam olarak belirli olmayan sivil toplum kuruluşları kavramı incelenmiştir. Kavramın daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle sivil toplum ifadesinin farklı dönemlerde, çeşitli düşünürlere göre ifade ettiği anlamlar açıklanmıştır. Daha sonra ulaşılan sivil toplum ifadesinden hareketle sivil toplum kuruluşlarının gönüllülük esaslı olmaları, kamusal iyiye katkıda bulunmaları, faaliyet alanlarında dikey ilişkinin ya da hiyerarşik ilişkinin bulunmaması ve belirli bir konuda uzmanlaşmış olmaları gibi çeşitli kuruluşlardan ayırt edici özellikleri belirlenerek sınırları belirlenmiş ve tanımlanmıştır. İkinci başlık altında ise halkın yönetimi, halkın iktidarı, çoğunluğun yönetimi gibi anlamlara gelen demokrasi kavramı üzerinde çalışılmıştır. Aynı başlık altında demokrasilerin zamanın şartlarına göre farklı şekiller aldığı ortaya koyulmuş, çeşitli demokrasi formları tanımlanmıştır. Demokrasinin temsili formunun kriz içerisinde olmasının nedenleri ve sonuçları incelenmiştir. Son başlıkta ise temsili demokrasinin meşruiyet krizinin çözümünde sivil toplum kuruluşlarının etkisi incelenmiş ve sivil toplum kuruluşlarının siyasal süreçlere dahil edilmesi ile daha katılımcı bir demokrasinin gerçekleştirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Temsili demokrasinin, sivil toplum kuruluşları aracılığıyla daha katılımcı hale getirilmesi ile alınan kararların meşruiyetinin daha fazla kabul göreceği belirtilmiştir. Bu bağlamda sivil toplum kuruluşlarının, temsili demokrasinin krizini aşma noktasında bir çözüm olabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, Temsili Demokrasi, Siyasal Katılım, Katılımcı Demokrasi

SANATÇININ KİMİLİK OLUŞUMUNDA KAPİTALİZMİN ETKİLERİ

Oğulcan ÖZER

*Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitimi Enstitüsü
Bileşik Sanatlar Anabilim Dalı
ogulcan.ozzer@gmail.com*

Özet

Kapitalizmin yaygınlaşması, toplumsal, kültürel ve ekonomik değişikliklere neden oldu. Bu değişikliklerden birkaçı gelenek, sosyal, kültürel ve dini kurumlar. Bu etkiler arasında aile, topluluk, cinsiyet rolleri, çalışma etiği, din ve sanat gibi konular yer almaktadır. Kapitalizm, özellikle de küreselleşme süreci, kültürleri birleştirerek ve farklı kültürlerin birbirlerinden etkilenmesine neden olmasının yolunu açmıştır. Ancak, bu kültürlerin bir arada yaşaması, bazı kültürel özelliklerin kaybolmasına veya değişmesine neden olmuştur. Kapitalizmin getirdiği bireycilik ve tüketim odaklı dünya görüşü, geleneksel toplumsal bağların zayıflamasına ve bireysel kimliklerin ön plana çıkmasına neden olur. Sanat ve sanatçı üzerine etkilerinin birkaçı. Ticarileşme Kapitalizm, sanatı bir mal olarak görür ve sanatı ticari bir değer olarak değerlendirir. Sanat eserleri, bir pazarlama aracı olarak kullanılır ve ticari bir varlık olarak kabul edilir. Bu ticari baskı, sanatın özgünlüğünü ve yaratıcılığını sınırlamaktadır. Sanatın endüstrileşmesi: Kapitalizm, sanat endüstrisini yarattı ve sanat üretimini seri hale getirdi. Bu, sanatçıların daha hızlı ve daha fazla üretim yapmasını sağlar ve bu da sanat eserlerinin kalitesini etkilemiştir.

Araştırmanın amacı, Kapitalizmin toplum gibi sosyal bütünlükten kimlik gibi bireysel varlığa kadar etkisini gösterip bu etkinin ne gibi sonuçlar çıkacağına, bu söz geleceği sonucun sanat ve sanatçı üzerindeki etkilerine değinerek, Kapitalizmin varlığını sürdürdüğümüz dünya üzerindeki sanayileşme döneminden günümüz teknoloji çağına kadar olan etkilerini ve bu etkilerin ne gibi sonuçlar ortaya çıkarttığını betimsel tarama yönteminden faydalanarak Kapitalizmin etkisel sonuçlarını belirtmek hedeflenmiştir.

Sonuç olarak, kapitalizmin kimlik, gelenek ve toplumsal yapı üzerindeki etkileri oldukça çeşitlidir. Kapitalizm, kültürleri bir araya getirerek birçok kültürel öğenin kaybolmasına neden olabilmektedir. Aynı zamanda, insanların toplumsal sınıfları ve yaşam kaliteleri arasındaki farklılıkları artırır ve çevreye zarar verir. Bu nedenle, sosyal, kültürel ve çevresel sonuçları kendi isteği doğrultusunda yapar, yıkar, yeniden oluşturur. Bu doğrultuda Kapitalizmin himayesi altında ucu gözükemeyen bir yok oluş ve yeniden doğuşun önünü açar.

Anahtar Kelimeler: Kapitalizm, Sanat, Sanatçı, Kimlik.

BANKSY VE SOKAK SANATI**Sevim BODUÇ***Hitit Üniversitesi Eğitim Enstitüsü**Bileşik Sanatlar ABD**sevimboduc@hotmail.com***Özet**

Toplum için sanat görüşü, toplumdaki aksaklıkları ve konuları ele almıştır. “Sanat toplum içindir” ifadesiyle yola çıkan sanatçı, toplumdaki yolunda gitmeyen her türlü aksaklığı kendisine konu edinmiştir ve düzeltmek için kendini ifade edebileceği özgür ortamlar arayışına girmiştir. Bu arayışların en güzel örneği sokak olmuştur. Sanat artık müze, sergi alanlarından çıkmış halkın yaşam alanlarına girmiştir. Sokak sanatı, tüm gizemi ile nerede hangi duvarda, hangi sokakta, neler çizilmiş, anlatılmış düşüncesi ile en cesur ve özgür haliyle karşımıza çıkmaktadır. Sokak sanatçısı, konuları itibari ile herkesin ilgisini çekmeyi ve farkındalık yaratmayı başaramıştır. Sokak resimleri; eleştirilen konuları halkın kültürünü de yansıtarak ustalıkla gerçekleştirilen ironi ile bizi etkilemeyi başarmıştır. Normalde bir araya gelmeyecek kavramları ve objeleri karşıtları ile kullanmak suretiyle, İnsanları şaşırtmaktadır. Mutlu imgelerle mutsuz imgeleri aynı yerde buluşturmayı ustalıkla başaramıştır. Banksy eserlerinde anarşi dilini kullanmaktadır. Sanatçı, şiddeti ve toplumsal sorunları ortaya koymaktadır.

Şiddet, tüm dünyanın ve modern toplumların üzerinde durduğu çok önemli bir konudur. Dünyada giderek yayılmaktadır. Şiddet savaşlarla, politik yaptırımlarla; iç savaşlar, psikolojik yönü ile karşımıza çıkmaktadır. Bu durumu en iyi yansıtan sanatçı ve resimleridir. Bu yüzden sanat ve sokak resimleri ilişkisi oldukça önemli bir yer teşkil etmektedir. Sokak insanların protesto yerleri, kendilerini dışa vurdukları bir alandır. Sokak artık bir açık hava sergisidir. Sanatı sokağa taşıma fikri; şiddete karşı, haksızlığa karşı gösterilen bir çeşit meydan okumadır. Şiddet konusunu en iyi şekilde eleştiren, büyük bir ustalıkla anlatan, dünyanın en ünlü sokak sanatçısı Banksy bizlere en iyi şekilde tasvir etmiştir. Global sanat pazarında sokak sanatı artık önemli bir yere sahiptir. Bu başarı “Banksy Etkisi”ne bağlı olmuştur. Sokak sanatının ömrü ne kadardır, devam edecek mi net değil ancak Modern sanatın eleştirel tarafına hizmetlerinin büyük olduğu kesindir. Sokak sanatının, ifade özgürlüğünü tek başına üstlenerek dünyaya duyurmak suretiyle global sanat alanında bir bakış açısı getirdiği oldukça önemlidir. Bu araştırmada Dünyaca ünlü Banksy ve eserleri incelenecektir. Eserleri, ABD, İngiltere, gibi ülkelerde sokaklarda sergilenmektedir. Banksy, milyonlarca insana ulaşabilmeyi başarmıştır. Araştırma sonucunda Banksy’nin toplumda, politik güç ve şiddet eğilimleri konusunda farkındalık yarattığı tespit edilmiştir. Banksy duvar resimlerine sloganları ekleyerek, sanat, siyaset, mizah ve felsefe konularını işleyerek halkın gözleri önüne sermiştir.

Anahtar kelimeler: Toplum için Sanat, Duvar resmi, Banksy.

BLOCKCHAIN TEKNOLOJİSİNİN KRİPTO PARALAR İLE İLİŞKİSİ VE GÜNÜMÜZ EKOSİSTEMİNE ETKİLERİ

Dinçer KURT

*Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bankacılık ve Finans Bölümü
dincerkurt96@hotmail.com*

Özet

Teknolojinin gelişmesiyle beraber FinTech kavramı yaşantımızda yer bulmuştur. Temel amacı finansal işlemlerin, QR kodu, ATM'ler, pos cihazı gibi aletlerle daha kolay ve çabuk şekilde halledilmesidir. Teknolojinin girdiği bankacılık işlemlerinin hepsi FinTech endüstrisine girmektedir. FinTech endüstrisinde devrim yaratan Blockchain teknolojisi ise her ne kadar Bitcoin ve kripto paralar ile toplumun geneli tarafından tanınmaya başlanmış olsa da bu teknolojinin tarihi 1982 yılına dayanmaktadır. Bu çalışmada, Blockchain teknolojisinin altyapısını oluşturmuş olduğu Bitcoin ve kripto paraların günümüz ekonomisine, bankacılık sistemine, geleneksel borsalara ve günlük yaşantımıza etkisi incelenmiştir. Blockchain'in, geleneksel bankacılıktaki gibi tek veya çok merkezli ağ yerine, merkezi olmayan dağınık bir veri tabanına sahip olması herhangi bir merkez tarafından sistemin kapatılmaması veya hacklenememesi gibi faydaları gözlemlenmiştir. Verilerin erişime açık olması ve ancak belli orandaki kullanıcının onaylaması halinde veri tabanına kaydedilebilmesi bu sistemin şeffaflığını göstermektedir. Bu çalışmada kripto paraları geleneksel borsalardan ayıran, direkt olarak Blockchain üzerinde yatırımcıların bağımsız olarak işlem yapmalarını sağlayan P2P pazarları araştırılmıştır. P2P; açılımı Peer to Peer, eşten eşe anlamına gelmektedir. Halka açık dijital kimlik sayesinde 3. şahıslara, kurumlara ihtiyaç duymadan şahıslar birbirlerine doğrudan ödeme veya para transferi yapabilirler. Bu tip sistemde her kullanıcının aslında hem üretici hem de tüketici olduğu sonucuna varılmaktadır. Çalışmada, bu teknolojinin bankacılık sistemi ve borsa pazarlarına etkisi kadar, kişisel harcamalara ve tasarruflara etkileri de incelenmiş olup, NFT ve Metaverse gibi dijital dünyalara yüksek miktarda fon aktarıldığı izlenmektedir. NFT (Nitelikli Fikri Tapu), Dijital ortamda bulunabilen ve tek bir kişiye ait olan mallardır. Metaverse ise Zuckerberg'in "sadece bakmak yerine içinde bulunduğunuz bir internet" olarak tanımladığı, gerçek ve sanalın birleştiği, insanların kendi cihazları ile birbirleriyle iletişim kurmasına ve sanal bir ortamda etkileşime geçmelerine izin veren dijital bir dünyadır. Bu çalışmanın yapıldığı sıralarda Metaverse evrenlerinde arsalar yüksek bedeller ile satılmaktadır. Arsa üzerine yapılan binalara reklamlar alınabilir. Konserler, etkinlikler düzenlenebilir. Bu tür eğlencelere girişler ücretlidir ve ücretler kripto para ile ödenir. Çalışmada ulaşılan sonuç olarak; Fintech ile başlayan bu serüvende finans dünyasının yakın tarihte yaşadığı en büyük teknolojik gelişme, Bitcoin'in Satoshi Nakamoto adlı bir kişi veya topluluk tarafından Blockchain'de olmuştur. Bu teknoloji daha çok bankacılık ve finans alanı ile bağdaştırılsa da sağlık, gıda, lojistik gibi birçok alanda kullananlara büyük faydalar sağlamaktadır. Blockchain sayesinde verilerimiz daha güvencedir, yapmak istediğimiz işlemler çok daha tasarruflu ve çok daha hızlı bir şekilde dünyanın dört bir yanında gerçekleştirilmektedir. Faydalarının yanı sıra, yüksek elektrik tüketimi, Darknet pazarlarında kullanılması gibi başlıca sorunları da bu araştırmada elde edilen bulgular arasındadır.

Anahtar kelimeler: FinTech, Blockchain, Kripto Para, Bitcoin

GİRİŞİMCİLİK EKO SİSTEMLERİ

Hilal AYRAN

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Uygulamalı Bilimler Fakültesi

Yönetim Bilişim Sistemleri, 20410082025@ogr.erbakan.edu.tr

Özet

İlk kez girişimciliğin tanımı 18. yy başlarında Fransa'da yaşayan İrlandalı ekonomist Richard Cantillon tarafından yapılmıştır. Richard'a göre girişimci, “henüz belirginleşmemiş bir bedelle satılmak üzere üretim girdilerini ve hizmetlerini satın alan ve üreten kişi” olarak ifade edilmiştir. İnsanoğlu varoluşundan beri girişimcilik ile ilgilenmiştir.

Girişimciliğin kökleri hayallere dayanmaktadır. Girişimci olan kişinin hayalini gerçekleştirmek için risk almayı göze alarak girişimcilik sürecini başlatmaktadır. Girişimci, girişimcilik eyleminde hem kurarken hem de hayatı devam ederken içinde olur. Yani girişimcilik, bir kişinin doğumundan ölümüne kadar devam etmektedir. Girişimciliğin en önemli özelliklerinden bir tanesi ise istihdam sağlamasıdır. Girişimci hayallerini gerçekleştirirken kendine de çalışma alanı yaratmaktadır. Ama bu kar sağlayacağı anlamına gelmemektedir. Her girişimcilik kar sağlamayabilir bundan ötürü konunun sosyal boyutları da olduğu anlaşılmaktadır. Bu konuda öne çıkan en önemli örnek ise kadın girişimciliğidir. Nitekim, son yıllarda, kadınlar, çalışma hayatına büyük oranda katılmaktadır. Yapılan çalışmalarda kadın girişimcilerin kişisel karakteristikleri; dinamik, bağımsız, özgüvenli, rekabetçi ve amaç yönelimli olarak tanımlanmıştır.

Bir bölgede girişimciliğin desteklenmesine ise “girişimcilik ekosistemi” denir. Girişimcilik ekosistemi kavramı, ilk kez 2006 yılında B. Cohen tarafından ortaya atılmıştır. Girişimciliği etkileyen sosyal ve ekonomik çevre olarak tanımlanır. Girişimcilik ekosistemi, belirli bir bölgede birbirleri ile etkileşim içerisinde çalışan bireyler ve çeşitli faktörler kümesinin toplamından oluşmaktadır. Girişimcilik ekosisteminin temel fikirlerden bir tanesi de, sürdürülebilir istihdam büyümesini desteklemek için elverişli bir ortam yaratmaktır.

Bu çalışmanın amacı “girişimcilik” ve “girişimcilik ekosistemi,” konularını incelemek ve araştırmaktır. Bu kapsamda birden çok makale, tez, kitap, dergi, sözlük, ansiklopedi ve internetten yararlanılmıştır. Sistematik literatür taraması yöntemi kullanılan çalışmada, ulaşılan kaynaklar içerik analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen veriler ışığında, söz konusu süje üzerine yapılan çalışmaların, son yıllarda dikkat çekici bir artışa geçtiği gözlemlenmiştir. Diğer alanlara kıyasla İşletme bilim dalında daha çok çalışmanın yapıldığı, alt başlık olarak girişimcilik meyilli olduğu, yöntem olarak uygulamalı ve nicel metodun daha çok tercih edildiği, kadın girişimcilere verilen önemin arttığını, girişimcilik eko sisteminin önem kazandığını, ikincil verilerin tercih edildiği belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Girişimcilik, Girişimcilik Ekosistem, Kadın Girişimci

OSMAN HAMDİ BEY'İN SANAT ANLAYIŞI VE ÜSLUBU

Beyza ÇALIŞKAN

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Bileşik Sanatlar Anabilim Dalı

beyzacaliskan37@gmail.com

Özet

İstanbul'da, Osmanlı Sadrazamı Ethem Paşa'nın oğlu olarak dünyaya gelen Osman Hamdi Bey, hukuk eğitimini alması için Paris'e gönderilmiştir. Sanatın merkezi olan Paris'te hukuk eğitimini tamamlamadan resme yönelmiştir. Öncesinde de yaptığı çizimler ilgi toplasa da Paris'te olduğu süre zarfında sanata ilgisi daha çok artmıştır. Orada çizdiği resimler dönemin diğer ressamlarının ilgisini çekmeye başlamıştır. Dönemin önemli ressamları Gerome ve Boulangé adlı ressamların atölyelerinde çalışıp, çiraklık yapmaya başlamıştır. Oryentalist tarzda çalışan bu ressamlar, Osman Hamdi'nin beğenisini ve ilgisini çekmiştir ve kendisi de bu akımdan etkilenecek eserler üretmeye başlamıştır. Paris'te 12 sene kaldıktan sonra yurda dönen Osman Hamdi Bey, pek çok farklı devlet kademesinde çalışmıştır. Çalıştığı resmî kurumlarla sürekli farklı yerlerde çalışıyor olması Osman Hamdi Bey'i yeniliğe ve gelişmeye açık görüşlü hale getirmiştir. Resmî kurumlarda çalıştığı süre zarfında aynı zamanda resimle ilgilenmeye her zaman devam etmiştir. Çalışırken az vakit harcamış olsa da emekli olduktan sonra neredeyse tüm vaktini resim yapmaya harcamıştır. Osman Hamdi Bey ülkenin farklı yerlerinde yapmış olduğu görevlerde ve kazı çalışmalarında Osmanlı'nın birçok tarihi eserini görmüş, mimari yapısı hakkında bilgi sahibi olmuştur. Bu sayede de eserlerinde mimariyi daha iyi işlemiş ve daha detaylı çalışabilme fırsatı bulmuştur. Tuvallerinde işlediği mimari yapıların bir kısmını yerinde inceleme fırsatı bulmuşken bir kısmını ise fotoğraf yolu ile inceleyip tuvallerini aktarmıştır. Osman Hamdi Bey batıda aldığı resim eğitimini Osmanlı'ya getirip Osmanlı'da resim sanatının batılılaşmasını sağlamıştır.

Araştırmanın amacı Osman Hamdi Bey'in sanat anlayışını ve üslubunu eserleriyle birlikte değerlendirmektir. Osmanlı'nın ilk batılı tarzda çalışan ressamlarından Osman Hamdi Bey'in tuvallerinde resmettiği mimari eserleri realist bir üslupla çalıştığı ve mimariyi ön planda tuttuğu tespit edilmiştir. Osman Hamdi Bey, Osmanlı'nın mimari açıdan ileride olmasından dolayı eserlerinde bu zenginliği sık sık yer vermiştir. Ve bunu yaparken çok renk kullanmaya özen göstermiştir. Sanat anlayışı açısından Osman Hamdi Bey'in Paris'te eğitim aldığı hocaların etkisi altında kaldığı için eserlerinde oryentalist tarzda izler gözlemlenmiştir. Üslup olarak oryentalistlere yakın olsa da batılıların bakış açısı ile bir tutamayız. Kendisi eserlerinde doğuyu, Osmanlı'yı tüm güzellikleri ile işlemiştir. Osmanlı mimarisinin büyük hayranı olan Osman Hamdi Bey bunları eserlerinde büyük titizlikle işlemiş ve dünyada sergilenmesini sağlamıştır. Birçok ilki gerçekleştiren ressamımız eserlerinde figürü işleyen, konulu kompozisyonlar çizen, kadın figürünü ilk kez kullanan, Türk ressamdır. Dönemin sanatçılarından eserlerinde figürü kullanan başka ressamlar olsa da onlar figürleri manzarada ve kompozisyonda, küçük ve kaybolup gider halde çizerken Osman Hamdi Bey, büyük boyda ve ön planda çizmiştir. Çizdiği resimlerde bu figürleri buldukları mekânın mimarisine uygun kıyafetler içerisinde işlemiştir. Sadece kıyafetlerle değil, kullandığı mimari ve dekoratif objelerde de tamamen Osmanlı ve Türk sanatını kullanmıştır. Bu şekilde hem Müslümanlığı hem de Türklüğü eserlerinde ince ince işlemiştir. Osman Hamdi Bey bazen tablolarında kendisine de yer vermiştir. Hatta "Cami Kapısında Hocalar" adlı eserinde görülen 3 kişi de Osman Hamdi Bey'in kendisidir. Kullandığı bu teknik birleştirmeci üslubun en büyük örneklerinden birisidir. Döneminde yapmış olduğu birçok farklı yeniliklerle ülkenin en ünlü sanatçılarından biri olmuştur.

Anahtar Sözcükler: Türk Resmi, Osman Hamdi Bey, Oryantalizm, Gerçekçilik

KEDİLERDE SİSTEMİK İNFLAMATUVAR YANIT SENDROMU VE ÖNEMİ

Verda Ebrar BALKAN
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, balkanverda6@gmail.com

Türker ATCALI
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatcali@mehmetakif.edu.tr

Ayşe Nur BURUN
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, nur843991@gmail.com

Özet

Sistemik inflamatuvar yanıt sendromu (SIRS); mikroorganizmalarla kontamine ya da nonkontamine sebeplerden kaynaklı canlı vücudunun hematolojik ve bağışıklıksal yönden vermiş olduğu yanıtlar bütünü olarak ifade edilir. Sistemik inflamatuvar yanıt sendromunun enfeksiyonla birlikte bulunması ise sepsis olarak ifade edilir. Sistemik inflamatuvar yanıt sendromu'nun etiyolojisinde hem enfeksiyöz kaynaklı faktörler (bakteri, virüs, mantar, parazit, riketsiya, maya vb.) hem de nonenfeksiyöz faktörler (toksinler, hipoksi, immünolojik sebepler, travmatik olaylar vb.) rol oynamaktadır. Yapılan çalışmalarda hayvanlarda sepsis olgularının çoğunluğunda gram negatif bakterilerin rol aldığı bildirilmiştir. Bunun yanında peritonit, piyotoraks ve hepatik apselerin, transport stresin, sürüsel yönetim hatalarının, kötü çevre şartlarının, termodinamik stresin, rasyonsal bozuklukların, umbilikal ve gastrointestinal hastalıkların da sepsise neden olduğu bildirilmiştir. Literatürlerde sistemik inflamatuvar yanıt sendromu kriterleri olarak hayvanlarda vücut sıcaklığı $<37.8^{\circ}\text{C}, >40.0^{\circ}\text{C}$, kalp atış hızı, atım/dakika $>225, <140$, solunum hızı, nefes/dakika >40 , lökosit sayısı, $\times 10^3/\text{ml} >19.500, <5.000$ olarak ifade edilmektedir. Sistemik inflamatuvar yanıt sendromu tanısı konması için kedilerin 5 kriterin en az 3'üne ve köpeklerin 5 kriterin en az 2'sine sahip olması gerektiği belirtilmiştir. Ancak daha fazla kriter kullanılarak duyarlılık oranı artırılır. Bu sebeple belirli bir hastada daha fazla SIRS kriteri bulunması, gerçek bir sistemik inflamatuvar sürecin olasılığını yükseltir. Kullanılan kriterlere ve referans değerlere bağlı olarak, SIRS'in sensitivite ve spesivitesi %77-97 ve %64-77 arasında değişmektedir. Oluşan bozukluklar eğer tedavi edilmezse birden fazla organ yetmezliği ve ölüme neden olabilir. SIRS'in Veteriner hekimlikte görülme sıklığı bilinmemekle birlikte mortalite oranları %20-68 arasında değişmektedir. Sepsis hastalarının özünde heterojen olması ve bulaşıcı bir nedeni bulunmayan hastalık durumlarında benzer klinik seyir gözlemlenmesi tanı koymada zorluğa neden olur. SIRS tanısında anamnezin yanı sıra klinik semptomların, biyokimyasal belirteçlerin ve hematolojik parametre değişimlerinin bir arada değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra sendromun prognozu değerlendirilirken hayvanların günlük tedaviye verdiği etkin yanıtların yorumlanması gerekir. Sistemik inflamatuvar yanıt sendromunun tedavisi; rasyon düzenlenmesi, antibakteriyel tedavi, immünoterapötik ve destekleyici tedavi, sıvı-elektrolit tedavisi ile semptomatik tedavileri kapsar. Bu özet bildiride kedilerde sistemik inflamatuvar yanıt sendromunu hakkında güncel ve klasik literatür bilgileri sunmayı amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Kedi, SIRS, Etiyoloji, Tedavi.

SOSYALİZMİN GÜLER YÜZÜ MEHMET ALİ AYBAR

Bahrican YALÇIN

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Siyaset ve Sosyal Bilimler, yalcnbahrican@gmail.com

Özet

Bu çalışma içerisinde erken cumhuriyet dönemi düşünürlerinden Mehmet Ali Aybar'a göre sosyalist düşünce işlenecektir. Sosyalizmin yükselişte olduğu bir dönem olması açısından ve Türkiye içerisinde şekillenmeye başlaması açısından sosyalizmin Türkiye yansımaları göreceğiz. Osmanlıdan beri gelmekte olan sosyalist kaynamanın şekillenmesini ve dönemin getirdiği fikir akımının Türkiye coğrafyasına nasıl yansıdığını göreceğiz. Sosyalizmi ve türevlerini olduğu gibi alan dönem düşünürlerine göre kendisi farklı bir yol oluşturmuştur. Sosyalizmin Türkiye'ye olduğu gibi gelebileceğini ve kendisine göre uyarlanması gerektiğini söyleyerek oluşturduğu bu yol sosyalizm açısından da oldukça ilginç bir sonuç doğurmuştur. Öncelikle Mehmet Ali Aybar'ın Türkiye sosyalizminin önemli isimlerinden biri olduğunu söyleyerek başlayabiliriz. Düşüncelerinin şekillenmesinde çocukluk yıllarında yaşadığı olaylar, aile üyelerinin zaman içerisinde değişen durumları ve içinde bulunduğu coğrafyanın yaşadığı radikal değişim oldukça etkili olduğundan çalışma içerisinde ailesine ve kendi çocukluğuna değinilecektir. Osmanlı'nın son dönemlerinde etkili denebilecek rollere sahip olan ailesi hakkında birtakım bilgiler Mehmet Ali Aybar'ı tanımak açısından kolaylık sağlayacaktır. Mehmet Ali Aybar'ın dedesi Hüseyin Hüsnü Paşa ve babası Tahsin Bey bu başlık altında incelenecek olan aile üyelerine örnek olarak gösterilebilir. Hayatı ise çalışma içerisinde bazı dönemlere ayrılacak ve gruplandırma yöntemi ile sırasıyla anlatılmaya özen gösterilecektir. Bunlar TİP Öncesi Dönem, TİP Dönemi, SDP (SP) Dönemi ve SDP Sonrası Dönem şeklinde olacaktır. Hayatı ve aile üyeleri hakkında bilgilendirme tamamlandıktan sonra ise asıl konumuz olan Aybar'ın sosyalizm anlayışına geçilecek ve nasıl bir sosyalizm istediği tartışılacaktır. Dönemin diğer sosyalist denebilecek düşünürleri ile arasındaki ilişkiler incelenecek ve farklılıklarının neler olduğu örneklendirilecektir. Bu düşünürlerin sosyalizm anlayışındaki kavramlar ve sosyalizmin ana sahip olduğu kavramlar ile kendi anlayışındaki kavramlarda ayrıca incelenecektir. "İnsan sosyalizm için değil sosyalizm insan içindir." şeklinde sarf etmiş olduğu söz, sosyalizmde insanı ön plana çıkarmak gibi ilginç bir yol izlediğini göstermektedir. Ayrıca Aybar'a göre egemen sınıf bürokrasidir. Bu gibi radikal denebilecek açıklamalar ile Aybar'ın sosyalizm anlayışının oldukça farklı olduğunu görmekteyiz. Aybar'ın oldukça önemsendiğini gördüğümüz bir kavram olan "hürriyet" gibi kendine göre ek öneme sahip kavramlar ayrıca işlenecektir. Bütün bunlardan sonra ise kendisine göre Türkiye'de sosyalist bir parti nasıl olmalıdır? nasıl işlemelidir? gibi sorulara cevap verilecek kendi kurmuş olduğu partinin tüzüğünden örnekler ile açıklanacaktır. Bu partinin nasıl işleyeceğinin yanı sıra iktidara nasıl gelmesi gerektiği, iktidara geldikten sonra nasıl bir yol izlemesi gerektiğine de değinilecek ve yine dönemin Türkiye'sinde bulunan örneklerine bakarak örneklendirilecektir. Türkiye'de sosyalizmin devrim ile değil demokrasiyle gelmesi ve demokrasinin sağlam işlenebilmesi içinde demokratik araçların tekrardan gözden geçirilmesi, dolayısıyla gerekli eksikliklerin giderilmesini düşünmesi, kendisini sosyalizmin devrim ile gelmesi gerektiğini söyleyenlerden ayırmaktadır. Hayatının tek ideoloji yönünün incelenmesi Mehmet Ali Aybar'ı tanımak açısından yarım bırakacağından ideolojisini şekillendiren olaylar, kişilere ve diğer partilere olan tepkileri hatta yeri geldiğinde diğer ülkelere olan tepkileri çalışma içerisinde veya çalışma sonunda ek olacak ve çalışmanın akışını bozmayacak şekilde aktarılacaktır. Bunlara örnek vermek gerekirse; tek parti döneminde yapmış olduğu eleştirel çalışmalar, Amerika'nın yargılandığı Russel Mahkemesi'nde verdiği mevcudiyet gösterilebilir.

Anahtar kelimeler: Mehmet Ali Aybar, Sosyalizm, Türkiye

KEDİ PANLÖKOPENİ'SİNDE TİROİD HORMONLARI VE HEMATOLOJİK PARAMETRE DEĞİŞİMLERİ

Yavuz Alperen YILMAZ

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO*

Veterinerlik Bölümü, alperenyavuz17@gmail.com

Türker ATCALI

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü,

Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatali@mehmetakif.edu.tr

Said Ramazan AKSÖZ

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO

Veterinerlik Bölümü, sraksoz15@gmail.com

Özet

Feline Panleukopenia Virus (FPLV) Dünyada yaygın olarak görülen, morbiditesi ve mortalitesi yüksek önemli bir viral hastalıktır. Hastalığın etkeni Parvoviridae familyasına ait, Protoparvovirus cinsinde yer alır. Enfeksiyon genellikle 3-5 aylık kedi yavrularında görülür. Virüsün en sık görülen bulaş yolu, hasta kedilerin gayta, kan ve idrarlarıyla hastalığa meyilli kedilerin direkt temas etmesidir. Enfeksiyonun akut dönemlerinde etken hasta hayvanın bütün vücut sıvıları ile saçılır. Aşılama sıklığı azalan FPLV'nin aşısız kedi popülasyonlarında insidansı daha yüksektir. FPLV enfeksiyonu kedilerin bağırsak kriptleri, kemikiliği ve lenfoid dokuları üzerinde etki yapar. Hastalık kedilerde lökositleri azaltır ve kedilerin immun sistemini etkileyerek onları hastalıklara karşı savunmasız hale getirir. Dehidrasyon, akut hemorajik gastroenterit, şiddetli lökopeni, sinir sistemi bozuklukları, anoreksi, letarji, vücut ısısında yükselme ve vomitus en çok karşılaşılan semptomlar arasında bulunur. Bu semptomların kedide bulunması enfeksiyondan kuşkulandırır. Diağnoz amacıyla hayvanlardan kan, dışkı ile bazı doku örnekleri örnek alınır. Laboratuvarda hemogram, biyokimya ve idrar tahlilleri gerçekleştirilir. Bahsedilen testler teşhiste spesifik olmayabilir ancak hemogram bulgularının boyutu hastalıktan şüphe duyulmasını sağlar. Teşhiste son yıllarda ileri düzey laboratuvar muayeneleri, serolojik ve histopatolojik yöntemler ile birlikte hızlı test kitlerinin kullanımı da söz konusudur. Kedi Panlökopeni'sinin kesin tedavisi henüz bulunmamaktadır. Hayvanlara genellikle semptomatik ve immun destekleyici terapötik uygulamalar gerçekleştirilir. Korunmada en ideal yol aşılama olup stressör durumların giderilmesi, kedilerin zamanında ve yeterince kolostrum alımının sağlanması, hayvanların beslenme ve bakım koşullarının düzeltilmesi ile hayvan sahiplerinin bilinçlendirilmesi de hastalığa karşı korunmada büyük öneme sahiptir. Tiroid bezi, T₄ ve T₃ hormonlarını salgılayan yaşam için önemli birçok fonksiyonda görev alan bir bezdir. Bunlardan T₄ genelde T₃'ten yaklaşık 20 kat fazla bir ömre sahip olup dolaşımında daha çok bulunur. T₄ ve T₃ hormon sekresyonları, hipofiz bezince üretilen tiroid uyarıcı hormon ile kontrol edilir. FPLV kedilerde tiroid hormonlarının değişken düzeylerde bulunduğu, hospitalizasyon başında T₄ hormon düzeyi ile canlı kalma arasında önemli ilişki olduğu ve prognostik anlam taşıdığı gerçekleştirilen çalışmalarda ortaya konmuştur. Türkiye'de klinik yönden hastalığın var olduğu bilinmesine rağmen kedi Panleukopeni'si üzerine çalışmalar sınırlı sayıdadır ve daha çok serolojik ve moleküler düzeydedir. Bu özet bildiride kedi Panlökopeni hastalığı ile hemogram ve tiroid hormon düzeylerindeki oluşturduğu değişimleri güncel ve klasik literatür bilgileri ışığında sunmayı amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Panlökopeni, Kedi, Virüs.

KOLOSTRUMDA D₃ VE E VİTAMİNİNİN ÖNEMİ**Nihal KUZU**

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, kuzunihal@gmail.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatcali@mehmetakif.edu.tr*

Tolgahan SÜTCÜ

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, tolgahanstc@icloud.com*

Fatmanur EKŞİSU

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, eksisufatmanur@gmail.com*

Özet

Kolostrum; gebe hayvanlarda doğumu takiben 3-5 günlük süre içerisinde meme bezlerinden salgılanan, hayvan türlerine göre içeriği değişimler gösterebilen, yavrunun beslenme ihtiyacını büyük ölçüde karşılayan, ağız sütü olarak da bilinen çok önemli bir salgıdır. Gerçek kolostrum ilk sağımdan elde edilirken daha sonraki sağımlarda elde edilen kolostrum ilkinde göre besin maddeleri ile bağışıklık maddeleri yönünden daha fakirdir. Neonatal dönem doğum sonrası 1-28 günlük süre olarak tanımlanır. Bu dönemde hayvanlar çevre şartları, patojenler ile oksidatif stresin olumsuz etkilerine oldukça duyarlı bulunurlar. Bu sebeple ruminant yavrularının doğum sonrası en kısa sürede kolostrum almaları büyük önem arz eder. Yeterli ve kaliteli kolostrum alınmaması ya da ağız sütünün içerdiği vitaminler, antioksidanlar, mineral ve immunglobulinlerin transferindeki (pasif transfer yetmezliği) eksiklikler yavru hayvanları hastalıklara predispoze hale getirerek yüksek mortalite oranlarına neden olabilmektedir. Bu yönüyle Dünyada ve Ülkemizde yüksek hayvan kayıpları yetiştiricilikte önemli bir sorun teşkil eder. Yapılan çalışmalarda Dünyada geleneksel küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapılan işletmelerde neonatal dönem hayvan kayıplarının %10-60 arasında olduğu, bu oranın entansif yetiştiricilik yapılan işletmelerde ise %8-17 arasında değiştiği bildirilmektedir. Dünyada kolostrum konusunda gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar ağırlıklı olarak inekler üzerine olup küçükbaş hayvanlar üzerine daha az yoğunlaşmıştır. Ağız sütünün yapısı ve fiziksel özelliklerine bireysel farklılıkların, hayvan türünün, ırkın, genetik özelliklerin, doğum öncesi diyet kalitesinin, doğum zamanıyla kuru dönem süresi gibi faktörlerin önemli etkisi olduğu ifade edilmektedir. Ağız sütü bileşiminde bulunan vitamin D₃ ve E, bilhassa hayatın erken zamanlarında hayati rol oynayan önemli yağda çözünen vitaminler arasında bulunur. Yavru hayvanlar immun sistem işleyişlerinin iyi şekilde olması açısından D₃ ve E vitaminlerine ihtiyaç duyar ve bu vitaminler plasentayı düşük düzeyde geçerler. D₃ ve E vitaminlerinin yavru hayvanlarda yetersizliği sonrasında kemik/eklem bozuklukları (raşitizm, rikets), kas bozuklukları (beyaz kas hastalığı) gibi tablolarla karşılaşılabilir. Yapılan çalışmalarda kolostrumun normal süte kıyasla D₃ ve E vitamini düzeylerinin daha yüksek olduğu bazı hayvan türlerinde doğum sonrası dönemde giderek azaldığı tespit edilmiştir. Bu özet bildiride kolostrum ile

önemli yağda eriyen vitaminlerden D₃ ve E vitaminlerinin önemi hakkında güncel ve klasik literatür bilgileri sunmayı amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Kolostrum, D₃ vitamini, E vitamini.

RUMİNANTLARDA CRYPTOSPORİDİOSİS**Hakan YARAN**

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu
Veterinerlik Bölümü, hakanyaran01@gmail.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, tatcali@mehmetakif.edu.tr*

İsmet Furkan BAŞAK

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu
Veterinerlik Bölüm, ismetfurkanbasak@gmail.com*

Oğuzhan UĞURLU

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu
Veterinerlik Bölümü, ugurluoguzhan2002@gmail.com*

Özet

Buzağı yetiştiriciliği için neonatal hastalıklar ciddi bir problem teşkil etmekte bu hastalıkların başında da buzağı ishalleri gelmektedir. Buzağı ishalleri; yüksek bulaşıcılık ve ölüm oranlarına sahip olabilen, buzağılarda gelişme geriliği, ölümler görülebilen ayrıca sağaltımı ve korunması için yapılan çalışmalar nedeniyle ciddi ekonomik kayıplara yol açan önemli bir problemidir. *Cryptosporidiosis*, Dünyada ve insanlarda yaygın olarak görülen zoonotik karaktere sahip önemli protozoal enfeksiyonların başında gelir. Enfeksiyonun kesin tedavisi bulunmadığından dolayı hem insan hem de hayvan hekimliği açısından güncel önemini korumaktadır. Hayvan türlerinde yaygın olarak karşılaşılan türler *Cryptosporidium parvum*, *Cryptosporidium bovis*, *Cryptosporidium andersoni* ile *Cryptosporidium ryana*'dır. Hastalığın başlıca kaynağı enfekte hayvanın dışkıyla saçılan ookistlerdir. Enfeksiyon her yaştaki sığırlarda görülse de daha çok 3-21 günlük yeni doğan buzağılarda karşılaşılr. Suludan kanlıya kadar değişkenlik gösterebilen hafif-orta şiddette pis kokulu ishale neden olur. Ayrıca hasta hayvanlarda durgunluk, iştahsızlık, kilo kaybı, tenesmus, nadiren ayağa kalkamama ve uzanma gibi klinik bulgular da gözlenebilmektedir. Vücut ısısı normal veya hafif yüksektir. Enfekte buzağılarda tedavi edilmediği takdirde ölüm görülebilir. Hastalığın teşhisinde dışkı analizleri ve bazı serolojik testlerden yararlanılır. Bunun yanında son yıllarda özellikle hızlı immunokromatografik test kitleriyle dışkıdan *Cryptosporidiosis* teşhisi yaygın olarak gerçekleştirilmektedir. Hastalığın sağaltımında paramomisin, aminosidin, halofuginone laktat ile spiramisin, azitromisin, klindamisin gibi antiprotozoer ve antibiyotik ilaçlar yaygın olarak kullanılmaktadır. Yapılan çalışmalarda bu maddelerin ookist oluşumunu ve ishal şiddetini azalttığı ancak ookist saçılımını tamamen ortadan kaldıramadığı ifade edilmektedir. Son yıllarda bitkisel kökenli ilaçlar tedavide denenmekte olup bunlardan Nekka-Rich gibi odun sirkesi ve tıbbi kömür karışımından hazırlanan ilaçların (Obioneck®) tedavide başarılı olduğu belirtilmektedir. Destekleyici tedavide hayvanlara sıvı-elektrolit sağaltımı ayrıca pasif immunité amacıyla hiperimmun serumlar uygulanabilmektedir. Hastalıktan korunmada yeni doğan buzağıların pasif bağışıklığının sağlanması açısından kolostrum alımı büyük önem taşımakta ayrıca hayvanların bireysel padoklarda barındırılması, altlıkların kuru/temiz olması büyük önem taşımaktadır. Enfeksiyon görülen işletmelerin hijyen/dezenfeksiyonu ile hasta ve şüpheli hayvanların karantinaya alınması diğer hayvanlara bulaşma

ihtimalini azaltmaktadır. Bu özet bildiride; buzağı *Cryptosporidiosis*'i hakkında güncel ve klasik literatür bilgileri özetlenmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Cryposporidiosis*, İshal, Buzağı.

KOLOSTRUM VE HAYVAN SAĞLIĞINDA ÖNEMİ**Fatmanur EKŞİSU**

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, eksisufatmanur@gmail.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatali@mehmetakif.edu.tr*

Nihal KALAYCI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, kuzunihal@gmail.com*

Tolgahan SÜTCÜ

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, tolgahanstc@icloud.com*

Özet

Kolostrum; ağız sütü ya da ilk süt denilen doğumdan hemen sonra 3-5 gün süre ile salgılanan genellikle anne sütünden biraz daha koyu renkte olan biyoaktif bileşenlerin karışımını içeren bir salgıdır. Laktasyon döneminde salınan süttten farklı yapıdadır. Normal salınan süte kıyasla daha kolay şekilde sindirilir ve besleyiciliği daha çoktur. Zaman geçtikçe kolostrum bileşimi normal süte döner. Kolostrum enerjice zengin olup normal süte kıyasla daha fazla protein (laktöz, laktalbüminler, globulin ve immünoglobulin), mineraller (Fe, Mg ve Na), yağ ve vitaminler (A, B, D, E) içerir. Laktöz yoğunluğu düşük seviyededir. Ağız sütünün normal süte kıyasla suda ve yağda çözünen vitaminlerce 3-5 kat, demir içeriği yönünden de 10-17 kat daha zengin yapıya sahip olduğu bildirilmiştir. Yine normal süte kıyasla daha çok kuru madde içerir. Neonatal dönemde ruminantların sağlıklı bir hayat sürmeleri hayvanların doğum sonrası hemen tüketecekleri kolostrumla yakın ilişkili olup oğlak ve kuzuların mutlaka doğum sonrası hemen yeterli miktarlarda kolostrum almaları büyük önem arz eder. Kolostrum yeni doğanda pasif immünite transferi sağlayarak yeni doğan hayvanları virüslere, bakterilerle karşı korumakta, bakteriyel toksinleri nötralize etmekte, komplement sistemini tetiklemekte ayrıca antijenlere bağlandığında fagositik hücre etkinliğini arttırmaktadır. Kolostrumun içeriğinde bulunan IgM ile IgA hayvanları sistemik ve lokal enfeksiyonlara karşı korur. Zamanında ve yeterli miktarda kolostrum alamayan hayvanlarda pasif transfer yetmezliği gelişmekte bu da yüksek morbidite ve mortalite oranlarının görülmesine neden olmaktadır. Kolostrum kalitesi içerdiği IgG miktarı ile doğrudan ilişkili olup kolostrumdaki IgG seviyesi ırk, laktasyon sayısı, yaş, sağlık durumu, beslenme, doğum anındaki vücut kondisyon skoru, doğumda gerçekleşen kuzu sayısı, genetik ve çevresel faktörlerden etkilenebilir. Kolostrum kalitesinin belirlenmesi için çeşitli tanı araçları geliştirilmiştir. Bu tanı araçlarından direk metodlar (Radyal immünodifüzyon, ELISA) kolostrumdaki Ig seviyesini analiz ederken indirek metodlar (Kolostrometre, Brix Refraktometre) ilişkili özelliklere dayalı olarak Ig konsantrasyonun tahmin edilebilmesi ile ilgili bilgiler sunar. Bu özet bildiride yeni doğan döneminde canlı için hayati öneme sahip olan kolostrumun önemi hakkında güncel ve klasik literatür bilgileri özetlemeyi amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Kolostrum, Hayvan, Neonatal dönem, Önem.

ÇORUM GASTRONOMİ HARİTASI

Yasemin GÜNGÖR

Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Yaso55gungor@gmail.com

Özet

Çorum, bereketli toprakları ve ürün çeşitliliği ile yüzyıllardır bilinen genel karakteristiği kendine yeten; çevre şehirleri ve bölgeleri de besleyen bir tarımsal şehirdir. Çorum bu özelliği ile Orta Asya'dan Balkanlar'a Kafkaslara ve hatta Ortadoğu bölgeleri ile Anadolu'nun birçok bölgesinden göç almasına ve mecburi iskanlara yol açmıştır. Bu kültürel çeşitlilik kesinlikle yerel mutfağına yansımıştır. Bu nedenle Çorum yemek kültürü ile zengin ve çeşitlilik gösteren yapısıyla Türk mutfağında ayrı bir yere sahiptir. Çorum mutfak ve gastronomisini tanıtmak, arka planda kalmış gün yüzüne çıkmayı bekleyen, unutulmaya yüz tutan lezzetleri ortaya çıkarmak, Türk mutfak kültürünü tekrar canlandırmak ve buna eklemeler yapmak ana amacımdır. Çorum'a gelen ziyaretçilerin ne yemeliyiz sorusunu yanıtlayacak bir çalışma yapmak hedeflerimdenidir. Çorum yöresinin farkını öğrenebilmek, anlayabilmek ve anlatabilmek temel gayem olacaktır. Bu eşsiz tarifler sadece yaşlıların akıllarında kaldığı takdirde onlarla birlikte yok olup gidecektir. Dönemin gençlerinin ve oluşacak neslin bu lezzetleri tatmasına olanak sağlayabilmeli ve Türk mutfak kültürünün devamlılığı noktasında çalışmalar yapmalıyız. Bu araştırmanın sonunda kaynak edinebilmesi ve kalıcı olması adına bir kitap ortaya çıkacaktır. Çıkacak olan kitabın güvenilirliği ve doğru kaynak olabilmesi için Çorum'un bütün ilçelerini gezip bilgi edinmem gerekmektedir. Yemeği orijinal haliyle yapan kişileri bulup tarifini alıp yazıya dökeceğim. Bu tariflerin yanında yemeğin birde fotoğrafı olmalı ki insanlar yemek hakkında fikir edinebilsin. Bu kitabın doğru bir kaynak olabilmesi için Çorum belediyesi, ilçe belediyeleri ve gerekirse muhtarlarla iletişim kurup ortak bir çalışma yürüteceğim. Kısaca şunu diyebiliriz ki Çorum tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve medeniyetlerin kendine özgü lezzetlerini bünyesine katmıştır. Yemek kültürü ile zenginlik ve çeşitlilik gösteren yapısıyla Türk mutfağında ayrı bir yere sahiptir. Özellikle "Çorum beşlisi" olarak bilinen ve düğünlerde yapılan düğün çorbası, yahni, pilav, su böreği ve baklava gibi başlıca lezzetlerin yanı sıra il merkezinde, ilçelerde ve köylerde kendine mahsus özellik gösteren yemek türleri ve pişirme teknikleri vardır. Çorum'da gelenekselleşen Çorum beşlisinin zamanla yok olmaması için çabalamaktayım. Çorum'un kaybetmek istemeyeceğimiz yöresel yemek şölenu ve bir kültür birikimi vardır. Bu birikimin dağılıp yok olmamalıdır. Bunun için de Çorum gastronomi haritasını oluşturacak bilgileri toplayıp bir araya getireceğim.

Anahtar Kelimeler: Gastronomi, kültür, kalıcılık

YATIRIM TEŞVİKLERİ ile EKONOMİK BÜYÜME ARASINDAKİ İLİŞKİNİN TESPİTİ

Süheyla Nur KAYA

*Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Finans ve Bankacılık Bölümü
suheylanur19@gmail.com*

Doç.Dr. Eşref Savaş BAŞCI

*Hitit Üniversitesi
İİBF, Finans ve Bankacılık Bölümü
esavasbasci@hitit.edu.tr*

Özet

Bu çalışma, Türkiye’de 6 farklı yatırım teşvik alanını dikkate alarak, ekonomik kalkınma ile yatırım teşviki arasındaki ilişkiyi analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada Yatırım Tutarları ile Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) arasındaki ilişki Panel Veri Analizi ile Nedensellik yaklaşımları ile ekonometrik olarak incelenmektedir. Modele dışsal değişkenler olarak bölgenin ihracatı, nüfus değişimi, yatırım teşvikinden yararlanan işletme sayısı gibi veriler eklenmektedir. Elde edilen ilk sonuçlar incelendiğinde gelişmiş sanayi bölgelerinde yatırım teşviklerinin ihracat ve GSYİH ile daha yakın ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan sanayileşmenin daha düşük olduğu bölgelerde yatırım teşvikleri yüksek olmasına rağmen ihracat ve diğer değişkenlerde uzun vadeli bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Çalışmanın literatür kısmında yapılan incelemelerde ekonomik anlamda küreselleşme ile ülkeler arasındaki karşılıklı iletişimin arttığı, beraberinde büyük tehditleri getirdiği ve ülkelere büyük fırsatlar sunduğu tespit edilmiştir. Örneğin, küreselleşmenin daha serbest bir ortamda uluslararası ticaret ve yatırımlarda yarattığı artış, yeterli iç talebe sahip olmayan ve bunu yapamayan az gelişmiş (LDC) ve gelişmekte olan (GDC) ülkeler için ekonomik büyümeyi hızlandırmak için önemli fırsatlar sağlamıştır. Öte yandan, rekabet koşullarının artmasına neden olan ekonomik küreselleşme, az gelişmiş ve zayıf rekabetçi gelişmekte olan ülkeler ile yüksek düzeyde rekabetçi gelişmekte olan ülkeler (GU) arasında bir uçurum oluşmasına neden olmuştur. Bu gibi durumlarda her ülke kendi ekonomik yapısını dikkate alarak büyümesini artırmak için farklı politikalar kullanmak zorunda kalmıştır.

Günümüzde bu politikaların en önemlilerinden biri de hiç şüphesiz ekonomik canlandırmalardır. Bu canlanmayı hızlandıracak en önemli devlet desteği de yatırım teşvikleri olmuştur.

Teşvikler; gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde farklı türlerde ve farklı amaçlarla karşımıza çıkabilmektedir. Özel sektörün yatırımlarının teşvik edilmesi ile hem bölgesel hem de ulusal anlamda ekonomik canlanmanın görülmesi beklenmektedir. Bu amaçla çalışmamızda yapılan bu incelemeler ile hem Çorum’un da içinde bulunduğu TR83 bölgesi hem de diğer bölgelerdeki yatırım teşvikleri ile ekonomik kalkınma arasındaki ilişki ortaya konulmakta ve bu ilişkinin hangi değişkenler açısından anlamlı olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Yatırım Teşvik, Gayri Safi Milli Hasıla, Ekonomik Büyüme

HİTİT RİTÜELLERİ VE BAZI ŞAMAN RİTÜELLERİ ARASINDAKİ BENZERLİKLER

Buse ÇEKİRDEK
Hitit Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı,
busecekirdek2@gmail.com

Özet

Şamanizm binlerce yıl boyunca ve çok geniş bir coğrafyada birçok toplumun inançlarını etkilemiş bir inanç sistemidir. Her ne kadar kronoloji konusunda kafamızı kurcalayan onlarca soru olsa dahi, jeokültürel bellek esasında Hitit dini ritüellerinde de şaman inancının izlerini sürmek mümkün gözükmektedir. Hititler’de ve Şamanizm’de çeşitli hastalıkların tedavisinde bazen taşların ve metallerin tılsımlı gücüne başvurulmuş, bazen ise otlar kutsal sayılmış ve tütsüleme ritüeline başvurulmuştur. Taşların gücüne inanılması noktasında örnek olması açısından kurşun dökmek; hastalıkları defetmek ve kem gözlü insanların kötü enerjilerinden korunmak amacıyla gerçekleştirilen sihir kökenli bir ritüeldir. Gerçekleştirilen bu ritüel sayesinde hastalığın ne olduğu hakkında fikir edinebilmişler ya da neden ileri geldiği konusunda yorum yapabilmişlerdi. Aynı zamanda bu sihirli gücün insan sağlığına iyi geldiğine de inanmışlardır. Tütsüleme ritüelinde ise kötü enerjiye maruz kalan hastalar için ateş yakılır ve üzerine, üzerlik tohumu (çörek otu, kuru karanfil) ile bir bulaşık bezi atılırdı. Ardından ortaya çıkan dumanla hasta olan kimse tütsülenirdi. Bu işlemin ardından ateş su yardımıyla söndürülürdü. Böylece kutsal sayılan otların yardımıyla tedavi gerçekleşmiş olurdu.

Şamanizm’de doğaya bir kutsiyet atfedilmesi söz konusu olmuştur. Bu bazen varlık âleminin temel elementi olan ateş iken bazen ise gök ile yer arasındaki bağlantıyı sağlayarak insanların, Tanrıya isteklerini ve şikâyetlerini iletmede aracı olduğuna inanılan dağlar olmuştur. Zaman içerisinde kültleştirilen bu ögeler, Hitit dininde de karşımıza çıkmaktadır.

Hititlerde ’de ateş kutsal sayılmış ve ateşe arındırıcı, koruyucu, cezalandırıcı ya da yok edici gibi birtakım özelliklerin atfedilmesi onu Tanrılar ile insanların arasındaki iletişimi temsil eden bir unsur haline getirmiştir. Bu ve bunun gibi gelenekler aracılığıyla bu çalışmada Hitit inanç sistemi ve ritüelleri ile bazı şaman ritüellerinden karşılaştırmak yoluyla benzerliklerini ortaya koymaya çalışacağız.

Anahtar kelimeler: Hititler, Şamanizm, Ritüel

CRYPTOSPORİDİOSİS'Lİ BUZAĞILARDA VENÖZ KAN GAZI DÜZEYLERİNDEKİ DEĞİŞİMLER

İsmet Furkan BAŞAK

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu
Veterinerlik Bölüm, ismetfurkanbasak@gmail.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, tatcali@mehmetakif.edu.tr*

Hakan YARAN

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu
Veterinerlik Bölümü, hakanyaran01@gmail.com*

Oğuzhan UĞURLU

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu
Veterinerlik Bölümü, ugurluoguzhan2002@gmail.com*

Özet

Buzağı ishalleri; önemli morbidite ve mortaliteye neden olabilen, hayvanlarda gelişme geriliğinin yanı sıra, tedavisi ve korunması için gerçekleştirilen çalışmalar nedeniyle küresel çapta ciddi ekonomik kayıplara yol açan çok önemli bir problemdir. Neonatal dönem doğum sonrası ilk 28 gün olarak tanımlanır. Bu dönem ishallerindeki enfeksiyöz parazitler etkenlerin başında *Cryptosporidium* türlerine ait protozoonlar gelir. *Cryptosporidiosis*; Dünyada yaygın bulunan, 100'den çok canlı türünde görülen zoonotik karaktere sahip ve mortalitesi düşük protozoer bir enfeksiyondur. Sığırlarda bugüne kadar birçok alt türünün varlığı gösterilmiştir. Bunlardan *Cryptosporidium parvum*'un konak spektrumunun daha geniş olduğu ve buzağılarda daha yaygın bulunduğu ifade edilmiştir. Bu enfeksiyonun prevalansının %100'e ulaşabileceği, 3 haftalıktan küçük buzağılarda morbiditenin %50'yi aşabildiği belirtilmektedir. *Cryptosporidiosis*'in yaygın olmasında hayvanların yaşı, barınak tipi, altlık çeşidi, su kaynağı, sürü büyüklüğü gibi risk faktörleri rol oynamaktadır. Etkenin bulaşması oral-fekal yolla olmakta ve ookistleri su başta olmak üzere gıdalarla oral olarak alınmaktadır. Ookistlerin çok küçük olmasından dolayı su arıtımında yararlanılan filtrelerden kolaylıkla geçebilmesi, su dezenfeksiyonu amacıyla yararlanılan pek çok kimyasala direnç göstermesi ve gaytayla atılır atılmaz enfektivite yeteneğine sahip olan ookistlerin bazı koşullar altında tek bir tanesinin bile hastalığa neden olabilmesi gibi sebepler *Cryptosporidiosis*'i hem insan hem hayvan hekimliğinde önemli bir konuma yerleştirmektedir. Metabolik asidoz, buzağı ishallerinde görülen ciddi bir komplikasyon olup barsaklardan bikarbonat kaybı, metabolik asitlerin yeterince atılamaması, hiponatremi, laktoz ve glikozun fermentasyonu sonucu oluşan laktat ile volatil yağ asitleri tarafından gelişir. Kan pH'sı ve baz miktarında düşüş, kompenzasyona göre de pCO₂ düzeyinde normallik veya azalma görülür. Metabolik asidozu belirleme ve derecelendirmede en önemli standart kan gazlarının ölçülmesidir (baz açığı, pH). Kan gazı analizi metabolik bozukluklar sonucu oluşan fazla asit veya bazı göstermektedir. Tam oksijenize olmuş kanın, 37°'de, 40 mm Hg pCO₂'de pH'sını 7.40 düzeyine getirebilmek amacıyla gereken asit miktarına baz fazlalığı (BE), gerekli olan baz miktarıysa baz açığı (BD) olarak tanımlanmaktadır. Kan gazı ölçümü yapılamadığı durumlarda plazma veya serumda TCO₂ ölçülmesi baz açığını değerlendirmede kullanılabilir. Diğer ishal etkenlerinde olduğu gibi hayvanlarda *Cryptosporidiosis*'in neden olduğu ishal, metabolik asidoz, dehidrasyon bulguları da genel olarak kan gazı parametrelerinde tablonun şiddetine bağlı önemli değişimler yapabilmektedir. Bunlar içerisinde özellikle kan pH sında düşme, laktat seviyesinde artış, bikarbonat seviyesindeki azalmalar tablonun

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

şiddetine bağlı ön plana çıkabilmektedir. Biz de bu özet bildiride; *Cryptosporidiosis*'li buzağılarda venöz kan gazı düzeylerindeki değişimler hakkında güncel ve klasik literatür bilgileri özetlemeyi amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Buzağı, *Cryptosporidiosis*, Kan gazı parametreleri.

WASSILY KANDİNSKY’NİN MÜZİKSEL TİNİLER İLE SANAT ANLAYIŞI

Dilan AYDINLI

Hitit Üniversitesi

Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Bileşik Sanatlar Anabilim Dalı

aynldilan1@gmail.com

Özet

Sanat, sanatçının kendini farklı alanlarda ve farklı kavramlarla dışavurmasıdır. Soyut sanat ise doğadan alınmadan algılarımızı kullanarak biçimlerin yardımı ile aktarılması oluşmaktadır. Soyut sanatçılar doğayı bir objeyi taklit etmek yerine biçimi, rengi kullanarak anlatımı aktarmaya ve izleyiciye sunmaya çalışır. Klasik anlatım yolu sanatçıya duyguların, müziğin, hislerin yoksunluğunu hissettirir. Wassily Kandinsky duygular ve hislerin yanı sıra sanatını müziğin etkisinde resimlerine aktarır. Resimlerle tanışmadan müzik kulağını keşfetmiştir. Müziğin içinde olmasının verdiği etkileri resminde keşfedilir. Bu nedenle iki sanat alanını bir şekilde kullanmanın da yolunu arar. Wassily Kandinsky çocukluk yıllarının temelini oluşturan müzik sevgisinin yanı sıra ailesinden dolayı çok fazla yer değişikliği yapmıştır. Sanatçı bu sayede farklı izlenimler ve bakış açıları kazanmıştır. Moskova'da bir sergide Monet'in "saman yığınları" etkilenen Wassily Kandinsky bu nedenle artık resme başlaması gerektiğini fark eder. Fakat bu çalışma resme başlaması için bir nitelik taşımış olsa da kendisi soyut resmin öncüsü olacaktır. Kandinsky, ilk yıllarında Fovizm akımının tavrını ele aldı. 1908'den sonra figüratif sanat anlayışından uzaklaşmaya başladı. Yaptığı bu arayışlar kendini keşfetme aşaması olarak kabul edilir. 1924'te Klee, Feininger ve Javrensky ile birlikte "Mavi Dörtlü" grubunu kurdu. Renkten en iyi şekilde yararlanan ve renk kullanımına öne çıkaran sanatçı, rengin sert ve yumuşak hatlarını, açık ve kapalı formlarını kullanır. Bu şekilde resimlerine başka bir hava katmıştır. Sanatçı figüratif olmayan eserler yarattığı için portreleri neredeyse yoktur. Kandinsky mutlak uyum ve saf duygu, çizgiler ve ritmik düzenlemeler arıyordu. Bu nedenle çalışmaları giderek daha soyut hale geldi. Sanatçı, içindeki duygularının da yansımaları ritmik renk Kombinasyonlarıyla ile oluşturmuştur. Sanatçı eserlerinin genelinde müziği kullanarak, renklerin çizgilerin vermiş olduğu hareketli bir anlatım içinde birer beste saklamıştır. Bu nedenle kullanılan kompozisyon, anlatım biçimi ve renklerin tuval üzerindeki dağılımı önem kazanır. Sanatçıyı anlamak için de bu öğeleri iyi tanımak ve analiz etmek gerekir. Araştırmanın amacı sanatçının resimlerindeki müzik etkisini sanatçının hayatı, sanat anlayışı ve eserleri aracılığıyla çözümlenektir. Bu kapsamda sanatçının "Sarı, Kırmızı, Mavi" ve "Beyaz Üzerine2" adlı eserleri karşılaştırılarak çözümlenecektir.

Anahtar kelimeler: Soyut Resim, Wassily Kandinsky, Mavi Dörtlü, Form, Ritim.

**BUZAĞILARDA *CRYPTOSPORIDIOS* ENTERİTLERİNDE
HEMOGRAM PARAMETRELERİNDEKİ DEĞİŞİMLER****Oğuzhan UĞURLU**

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu
Veterinerlik Bölümü, ugurluoguzhan2002@gmail.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, tatcali@mehmetakif.edu.tr*

İsmet Furkan BAŞAK

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu
Veterinerlik Bölüm, ismetfurkanbasak@gmail.com*

Hakan YARAN

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık Meslek Yüksekokulu
Veterinerlik Bölümü, hakanyaran01@gmail.com*

Özet

Neonatal dönem doğum sonrası 1-28 günlük süre olarak tanımlanır. Dünya’da bu dönemde görülen ishaller önemli buzağı kayıplarına neden olur. Neonatal ishallerde *Cryptosporidium parvum*’un başı çektiği *Cryptosporidiosis* olguları en yoğun görülen protozoer etkenler arasında bulunmaktadır. Etken *Cryptosporidium* cinsi, *Coccidiasina* alt sınıfı, *Eucoocidiida* takımı, *Apicomplexa* filumu, *Eimeriina* alt takımı ile *Cryptosporidiidae* ailesinde sınıflandırılır. *Cryptosporidiosis*, ilk kez 1907 yıllarında farede bulunmuş sonraları da zoonotik karakterli olduğu ortaya çıkarılmıştır. *Cryptosporidium*’ların meydana çıktığı konak, konak seçiciliği, enfeksiyonun görülme yeri ve etken morfolojisine göre 22’den fazla türü bildirilmiştir. *Cryptosporidium* türleri, intra-selüler (hücre içinde gelişim gösteren) extra-sitoplazmik yerleşim gösteren pek çok omurgalı canlı türünde gastro-intestinal epitel mikrovilluslarında yıkıma ve enterite sebep olan apikompleksan protozoonlardır. Hasta hayvanlar dışkılarıyla dış ortam koşullarına dirençli milyarlarca *Cryptosporidium* ookist atarlar. Başlıca bulaşma oral-fekal yolla kontamine su ve yemlerle enfektiviteye sahip ookistlerin duyarlı konak tarafından alınması sonucu görülür. Bunun yanısıra periparturient dönemde gebelerin ookist atılımındaki artış neonatal buzağılara hastalığın geçişinde ayrıca önemli rol oynar. *Cryptosporidium*’lar immun sistemi sağlam olanlarda genellikle terminal jejunumla ileumda bulunmaktayken, immun sistemi baskılanmışlarda akciğer, mide, yemek borusu, karaciğer, safra kesesi, pankreas, duodenum, rektum, kolon, orta kulak ve konjunktivada bulunabilmektedir. Bu anlamda klinik belirtilerin etkenin yerleştiği organlara göre ortaya çıktığı bildirilmektedir. Deneysel enfeksiyonlarda inkubasyon süresi 2-5 gün kadar olup, kliniksel görünüm enfekte olan konağın tipine, yaşına ve bağışıklık durumuna bağlı şekilde farklılık göstermektedir. Enfeksiyonda dışkı, beyaz sarımsı renkte, kötü kokulu ve sulu görünümde, bazen de kanlı ve muhatlı olabilmektedir. Standart enterit tedavisinin sonuçsuz olması, depresyon, dehidrasyon, anoreksi, halsizlik, karın ağrısı tenesmus, nadiren ateş ile ayağa kalkamama şeklinde belirtiler de hastalıkta ortaya çıkmaktadır. *Cryptosporidiosis* olgularında hemogram analizleri hemodinamik değişimlerin belirlenmesinde Veteriner Hekimlere prognostik açıdan önemli veriler sunmaktadır. Bu analizlerde özellikle hematolojik yönden NEU, WBC, LYM, EOS, MON, BAS, %LYM, %BAS, %NEU, %MON, %EOS, HGB, RBC, MCV, HCT, RDW-CV, MCHC, MCH, PDW, RDW-SD, MPV, PCT ve PLT

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

düzeylei incelenmekte ishalle seyreden *Cryptosporidiosis* tablolarının şiddeti de bu parametrelerde değişimler gerçekleştirilebilmektedir. Bu özet bildiride; buzağılarda *Cryptosporidiosis* enteritlerinde hemogram parametrelerindeki değişimler hakkında güncel ve klasik literatür bilgileri özetlenmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Cryptosporidiosis*, Hemogram, Buzağı.

3. YÜZYIL KRİZİNİN EKONOMİK, SOSYAL, KÜLTÜREL VE SİYASİ SONUÇLARI

Esin ÇAKAN

*Onsekiz Mart Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
İktisat, esnckn1773@gmail.com*

Rıfat AKGÜL

*Onsekiz Mart Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Tarih, rifat.akguul@gmail.com*

Özet

Roma İmparatorluğu'nda meydana gelmiş olan 3. Yüzyıl Krizi (diğer adıyla Askeri Anarşi Dönemi); Alexander Severus'un ölüm tarihi olan İS 235'ten, Diocletianus'un Carinus'a karşı 284 yılındaki kazandığı zafere kadarki olan yılları kapsamaktadır. Neredeyse bu elli yıllık dönemde altmıştan fazla kişi imparatorluk tahtında hak iddia etmiştir. Bu sayı durumun vahametini göstermesi açısından önemlidir. Bu dönemde imparatorluk hem içeride hem de dışarıda karşılaştığı bir dizi sorunla mücadele etmeye çalışmıştır. Artık, "Pax Romana" olarak adlandırılan Barış Dönemi eskide kalmış, sınırlar daha da hareketlenmiş, askeri anlamda zayıflayan imparatorluk barbar baskınlarına açık hale gelmiştir. Bu dönemde; seferlerin duraklaması, askeri yenilgiler, ekonomik sorunlar, yaşanan enflasyon ve mali krizler imparatorlukta yaşayan insanlar için yaşamı daha zor bir hale getirdiği gibi, zengin ile fakir arasındaki uçurum daha da derin bir hale gelmiştir. İmparatorlukta meydana çıkan bir sorun aslında diğer sorunu da tetiklediğinden, bu krizin yukarıda değinildiği üzere birden fazla nedenleri ve sonuçları vardır. Getirisi olmayan uzun ve genelde yenilgi ile sonuçlanan savaşların sonucu olarak imparatorluk hazinesi hızla boşalmaya başlamıştır. Boşalan hazine, imparatorlukta yaşayanlardan ağır vergiler alınarak karşılanmaya çalışılmıştır. Roma'da ticaret ve yollar, yapılan iç ve dış mücadelelerden dolayı artık eskisi gibi güvenli olmadığından dolayı bu da mevcut ekonomik krizin daha da derinleşmesine neden olmuştur. Barbar akınları Roma'da mevcut olan tarıma da darbe vurmuştur. Çiftçi artık toprağını eskisi gibi ekememiş hatta terk etmek zorunda kalmıştır. Paranın değeri düşmüş, bu düşüş beraberinde enflasyona ve fiyatların ani artışına neden olmuştur. Yaşanan tüm bu olumsuz etkiler, imparatorlukta işsiz ve fakir insan sayısını giderek arttırmıştır.

Yine bu dönemde Pers orduları Antakya'yı ele geçirmişler, Got korsanları Küçük Asya ve Yunanistan'ı yağmalamışlar, barbarlar ise Galya, İtalya ve İspanya'ya saldırmışlardır. İmparatorluk dışarıda savaşırken içeride de bazı çarpışmalar olmuştur, bu iç savaşlar da imparatorluğu ve orduları oldukça yormuştur. İmparator olmak isteyen kimseler, birbirleriyle savaşarak askeri ve ekonomik sorunların daha da artmasına neden olmuşlardır. Tüm bu sorunlara Diocletianus başa geçtikten sonra çözümler üretmeye çalışmış, imparatorluğun yönetimini Augustus ve Caesar olacak şekilde 4 kişiye paylaştırmış hem ekonomik hem askeri hem siyasi alanlarda reformlar yapmaya çalışmıştır. Ayrıca bunlara ek olarak din alanında da değişiklikler göze çarpmaya başlamıştır. Bu dönemde henüz toplumun az bir kesimine hitap eden Hıristiyanlık, bu krizin de etkisiyle daha da fazla yayılmaya başlamış, insanlar bu kriz ve endişe çağında eski inanışlarını yavaş yavaş terk edip yeni inanışlara doğru yönelmeye başlamışlardır. Paganizmden Hıristiyanlığa doğru geçişin en sancılı olduğu dönemlerden birisi de bu dönemdir. Hıristiyanlığa karşı baskılar bu dönemde artmaya başlasa da, imparatorlukta Hıristiyan sayısı da buna tezat olarak git gide artmaya başlamıştır. İmparatorluğun kriz öncesindeki yıllarında Hıristiyanlara yönelik bir yasaklama ya da ferman olmasa da, bu yıllarda hem Decius hem Diocletianus dönemlerinde Hıristiyanlara karşı baskılar daha da artmıştır. Kötü gidişatın sorumlusu olarak Hıristiyanlar görülmeye başlanmış ve tüm bunlardan dolayı suçlanmışlardır. İmparatorlukta tanrıların barışı olarak anılan "pax deorum" bozulmuş ve bunun bozulmasından Hıristiyanlar suçlu görünmüşlerdir. Eski tanrıların terk edilmesi ve gerektiği gibi onurlandırılmamaları sonucunda, bu musibetleri imparatorluğa tanrıların

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

gönderdiklerine inanılmıştır. Bu dönemde toplum, hem siyasi hem ekonomik hem sosyal hem de dinden değişiklikler yaşamıştır. Genel olarak 3.yüzyıl Krizinde yaşanan olaylar bunlardan ibarettir.

Anahtar kelimeler: Roma İmparatorluğu , 3.Yüzyıl Krizi, Askeri Anarşi Dönemi

KEDİ PANLÖKOPENİ'SİNDE HEMODİNAMİK VE HORMONAL DEĞİŞİMLER

Said Ramazan AKSÖZ

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, sraksoz15@gmail.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatcali@mehmetakif.edu.tr*

Yavuz Alperen YILMAZ

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, alperenyavuz17@gmail.com*

Özet

Kedi Panlökopeni'si, kedi gençlik hastalığı olarak da adlandırılan genellikle gastroenteritis ve lökopeni ile karakterize Dünyada yaygın görülen bulaşıcı, ölümcül viral bir hastalıktır. Parvoviridae ailesinde yer alan DNA karakterli Kedi Panlökopeni Virüsü (FPV) tarafından gerçekleştirilir. Hastalık enfeksiyona yakalanmış durumdaki kedilerin kanları, dışkıları, idrarları, diğer ekskret ve sekretleriyle temasta bulunan kedilere direk ve indirek yollarla bulaşır. Yavru kediler daha duyarlı olup uterusu ya da anne sütü aracılığıyla da virüse yakalanabilir. Kedilerde lökopeni, nötropeni, anemi gibi hemodinamik değişikliklerin yanı sıra gastroenterit, enterit, vomitus, sıvı kaybı, gaitada kan, ağırlık kaybı, ateşte yükselme, tüy kalınlaşması ile sertleşme, iştah kaybı, inkoordinasyon gibi belirtiler görülebilmektedir. Enfeksiyon bazı zehirlenmeler, Felin lösemi virüs, Felin immun yetmezlik virüs, pankreas yangısı gibi çok sayıda bozuklukla benzer semptomlara sahip olduğundan tedaviye olabildiğince hızlı başlanması önemlidir. Hastalığın teşhisinde klinik muayenenin yanında laboratuvar testlerine (idrar analizleri, hemogram sayımı, biyokimya analizleri) başvurulur. Rutinde kullanılan laboratuvar analiz sonuçları diagnozda nonspesifiktir fakat lökosit ve eritrosit düzeylerindeki azalmanın boyutu enfeksiyondan şüphelendirir. Bunun yanında tiroid hormonları, vücuttaki metabolik işlemlerin hızını kontrol eder ve vücut ısısını ve enerji metabolizmasını düzenler. TSH, tiroid hormonlarının düzeyinin düşük olduğu durumlarda tiroid bezini uyarır ve daha fazla T₃ ve T₄ üretmesine neden olur. Eğer tiroid hormonlarının düzeyi yüksekse, hipofiz bezi TSH üretimini azaltır ve tiroid bezi daha az T₃ ve T₄ üretir. Feline parvovirüs enfeksiyonlarında tiroid hormon düzeylerinin değişken olduğu ancak hastaneye yatış esnasındaki T₄ hormon düzeyi ile hayatta kalma arasında önemli korelasyonlar bulunduğu ve prognostik değer taşıdığı ortaya konmuştur. Son yıllarda virüse spesifik lateral akışlı immunokromatografik test kitleri kullanılarak dışkı ve kusmuk numunelerinden kedi Parvovirus antijenlerinin kalitatif tespiti yapılabilmektedir. Hastalıkta tedavinin acil başlatılması önemli olup hayvanın hospitalize edilmesi gerekebilir. Tedavide ilk amaçlanan nokta vücudun sıvı-elektrolit düzeyinin tekrar sağlanmasıdır. Bunun dışındaki tedaviler, enfeksiyonun şiddeti ve belirtileri doğrultusunda farklılık gösterebilmektedir. Korunmada hastaların sağlıklılarından ayrılması ve 6 haftaya kadar izolasyonu önerilir. Hayvanları en etkili koruma şekli aşılama olup kediler sekiz haftalık olduktan sonra aşılama programı uygulanır. Bu özet bildiride Kedi Panlökopeni hastalığının oluşturduğu hemodinamik ve hormonal değişimler hakkında güncel ve klasik literatür bilgileri sunmayı amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Kedi gençlik hastalığı, Panlökopeni, Hemodinamik değişiklikler.

FELİNE CORONAVİRÜS ENFEKSİYONU VE OLUŞTURDUĞU BİYOKİMYASAL, HEMATOLOJİK PARAMETRE DEĞİŞİMLERİ

Melike AKTAŞ

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, melayk44@gmail.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatcali@mehmetakif.edu.tr*

Gamze CANSEVER

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, gamzecanseveer@gmail.com*

Özet

Coronavirüs'ler (FCoV), Nidovirales takımında *Coronaviridae* ailesinde yer alan evcil ve vahşi kedileri etkileyen önemli patojenlerden biridir. *Coronavirüs'ler* hayvanlarda üst solunum yolu enfeksiyonu, hepatitis, enteritis, ensefalitis, serositis gibi birçok bozukluğa sebep olan, birbirleriyle yakından ilişkiye sahip virüslerden meydana gelmiş bir virüs familyasıdır. Kedi *Coronavirüs'leri* Sistemik Patojen *Enfeksiyöz Peritonitis Virüs (FİPV)* ve *Feline Enterik Coronavirüs (FECV)* olarak 2 farklı biyotipe ayrılırlar. *Feline Enterik Coronavirus*, evcil kedilerde hafif veya asemptomatik bir enfeksiyona neden olur fakat sürekli enfeksiyon sırasında şekillenen mutasyonlar, FCoV'u FİPV suşuna dönüştürerek ölümcül *Feline Enfeksiyöz Peritonitis* hastalığının gelişmesine yol açabilmektedir. Enfekte kedilerin virüse maruz kaldığındaki yaşı, ırkı, stres ve genetik faktörler, hayvanda aynı anda farklı bir enfeksiyonun bulunması, fiziksel durum, fazla sayıda kedili ortam, FCoV'nin titresini ile suşunun tipi, önceden şekillenen FCoV antikorlarıyla hücresel bağışıklık cevabının düzeyi gibi faktörler enfeksiyonun gelişmesi için önemli olmakta ve hastalığın bulaşması genellikle fekal-oral yolla meydana gelmektedir. Epidemiyolojik olarak persiste enfekte kedilerin virüsün yayılmasında önemli rol oynadıkları bu hayvanların bağırsak ve kanlarında FCoV'yi barındırarak devamlı şekilde enfeksiyonu dışkı, tükürük ve diğer vücut sıvılarıyla saçtıkları düşünülmektedir. Gerçekleştirilen çalışmalarda virüs ile temas eden kedilerde %13 oranında persiste enfeksiyon tablosu bulunduğu ve bu kedilerin yaşam boyunca sağlıklı taşıyıcı olarak etkeni yaymaya devam edebileceği belirtilmiştir. FCoV enfeksiyonunun seroprevalans düzeyinin farklı kedi populasyonlardaki çeşitliliği genel olarak ırk, enfeksiyonun idaresi ve coğrafik yerleşim gibi etmenlere bağlı bulunmaktadır. *Coronavirus'un* kedilerdeki seroprevalansının Dünyada %30-90 arasında değiştiği Türkiye'de kediler üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda da FİP enfeksiyonunun seroprevalans düzeyinin %70'lere kadar vardığı bildirilmiştir. Bunun yanında Bengal, Abyssinian, Birman, Rex, Ragdoll, Himalayan kedi cinslerinin *Coronavirus* enfeksiyonlarından *Feline Enfeksiyöz Peritonitis*e daha meyilli oldukları bildirilmiştir. Klinik bulgu olarak FCoV enfeksiyonu yavru yaştaki kediler için hafif düzeyde seyreden ishale sebep olsa da yetişkin kedilerde genel olarak semptomsuz şekilde seyir gösterir. Ancak FİPV'nin sebep olduğu *Feline Enfeksiyöz Peritonitis* öldürücü bir enfeksiyondur, kuru ve yaş olarak 2 formu bulunur. Yapılan çalışmalarda FCoV'lu kedilerde hemogram yönünden; lökositoz, nötrofili, trombositopeni, lenfositopeni, orta dereceli anemi gelişebileceği biyokimyasal yönden de total protein, kan azotu, total bilirubin, ALP ve ALT parametre seviyelerinde artış buna karşın albümin ile albümin/globülin oranında azalmalar görülebileceği

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

belirtilmiştir. Bu özet bildiride; *Feline Coronavirüs* enfeksiyonu ile oluşturduğu biyokimyasal, hematolojik parametre değişimleri hakkında güncel ve klasik literatür bilgileri özetlemek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Coronavirüs*, Kedi, Enteritis, Peritonitis.

KEDİLERDE CORONAVİRÜS ENFEKSİYONLARI

Gamze CANSEVER

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, gamzecanseveer@gmail.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatali@mehmetakif.edu.tr*

Melike AKTAŞ

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, melayk44@gmail.com*

Özet

Feline Coronavirus'lar, kedilerde gastrointestinal ve solunum sistemini etkileyen, immunsupresyon, nörolojik bozukluklar, lenfoma, lökopeni ve tümöral oluşumlar gibi birçok patolojiye sebep olabilen önemli enfeksiyöz ajanlardan biridir. *Coronavirus'ler* kedilerin çoğunda, hastalık oluşumu meydana getirmeden barsak enterositlerinde yaşamını sürdürür. Nazal yolla vücuda girip tonsiller ve farinks epitelinde çoğalır. Sonrasında solunum sistemi, bağırsaklar ve kan yoluyla tüm organlara yayılır. Hayvan türleri arasında *Coronavirus'lerin* mutasyon yeteneğinin güçlü olmasından dolayı bulaşma yaygın olup kedilerde hafiften çok şiddetli derecelere kadar değişen hastalık tablolarına neden olur. FCoV'un inkubasyon süresi genellikle 2-14 gün arasında değişkenlik gösterir. Enfekte olan veya klinik olarak iyileşen kediler ömür boyu taşıyıcı olabilmekte böylece sürekli diğer kediler için enfeksiyon riski oluşturmaktadırlar. Burada kediler bilhassa gaytalarıyla FCoV'u saçarak başka kedilerin enfekte olmasına neden olurlar. Kedi Coronavirüs'leri Sistemik Patojen Enfeksiyöz Peritonitis Virüs (FİPV) ve Feline Enterik Coronavirüs (FECV) olarak 2 tipe ayrılırlar. Bunlardan *Feline Enterik Coronavirüs'ler* kedilerde hafif ve çoğu zaman kendiliğinden iyileşebilen gastrointestinal bozukluklara neden olur. FeCoV'un enfeksiyonu sırasında meydana gelen mutasyon, FCoV'u bir diğer *Coronavirüs* tiplerinden *Feline İnfeksiyöz Peritonitis Virüs'e* (FIPV) dönüştürür ve daha ölümcül bir hastalık oraya çıkar. FIPV, özellikle immun sistemi zayıf olan çok genç veya yaşlı kedilerde yaş formda peritonitis, pleural ve abdominal efüzyona kuru formda ise çeşitli organlarda pyogranulomatoz lezyonlarla karakterize çok daha ağır hastalık tablolarına yol açar. *Feline Coronavirus* teşhisine yönelik genellikle antijenik ve serolojik testler ile hızlı test kitleri ve PCR yöntemi kullanılmaktadır. Tedavide hastalığa karşı birçok antiviral ilaç denense de henüz tam olarak etkili bir ilaç bulunamamıştır. Tedavi daha çok destekleyici ve semptomatik uygulamaları kapsar. FCoV'a karşı kedilere uygulanan aşuların koruyuculuğu hala tartışma konusu olup bu aşuların tam korunma sağlayamadığı birçok çalışmada ifade edilmektedir. Bunun yanında korunmada hayvanlarda stres oluşturan faktörlerin azaltılması, bakım, beslenme koşullarının iyileştirilmesi, barınak temizliğinin düzenli yapılması, hasta hayvanların sağlıklılarından ayrı yerlerde tutulması, kedilere düzenli testler yapılarak enfekte ve taşıyıcıların belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu özet bildiride kedi sağlığı açısından önemli enfeksiyonlardan *Feline Coronavirus* enfeksiyonları üzerine güncel ve klasik literatür bilgileri özetlemek amaçlandı.

Anahtar Kelimeler: Coronavirüs, FECV, FIPV, Enfeksiyon.

KOYUNLARDA KOLOSTRUM İÇERİĞİ

Tolgahan SÜTCÜ

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, tolgahanstc@icloud.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatali@mehmetakif.edu.tr*

Nihal KALAYCI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, kuzunihal@gmail.com*

Fatmanur EKŞİSU

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, eksisufatmanur@gmail.com*

Özet

Kolostrum; doğum sonrası ilk 4-5 günlük dönemde anne canlıının meme bezlerinde üretilen ilk sıvı olup halk arasında genel olarak ağız sütü olarak bilinmektedir. Ruminantlarda sinepitheliochorial tipteki plasental yapısı immunoglobulin (Ig) gibi büyük moleküllerin plasental geçişine müsaade etmez. Bu yüzden neonatal kuzular agammaglobulinemik doğar ve immünolojik yönden güçsüz durumdadır. Yavrular, doğum sonrası hastalıklara karşı korunmaları için yüksek düzeyde immunoglobulin içeren ağız sütüne büyük ihtiyaç duyar. Bu yönüyle koyunculuk işletmelerinde sürdürülebilir bir hayvancılık gerçekleştirebilmek için sağlıklı kuzuların doğumdan hemen sonra kuzuların yeterli düzeyde ve kalitede kolostrum alması oldukça önem arz etmektedir. Kolostrum kalitesi ve içeriği üzerine yapılan çalışmalarda hayvanın yaş, ırk, gebelik öncesi bakım/beslenme düzeyi, güç doğum, kuru dönemde kalma süresi, mevsim ile davranışsal etmenler gibi faktörlerin oldukça etkili olduğu bulunmuştur. Bunun yanında koyunlarda doğum anındaki kuzu sayısının da kolostrum kalitesi üzerinde etkili olduğu, gebelik bulunan koyunların kolostrum kalitesinin tek kuzuya sahip koyunlara göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Ağız sütünün bileşimi normal süttten farklı olup sarımsı renkte hafif düzeyde tuzlu ve tatlıdır. Kolostrum, normal süte kıyasla daha yüksek düzeyde kuru madde, yağ, protein özellikle de immunoglobulin içerir. Yapılan çalışmalarda kolostrumda yaklaşık olarak %12-13 ham protein, %8 yağ, %4 kazein, %3-4 laktoz ve %25 kuru madde bulunmakta ve ağız sütünün her ml'sinden yaklaşık 2 Kcal enerji sağlandığı bildirilmektedir. Bunun yanında kolostrumun protein içeriği yüksek olmasına rağmen laktoz oranı normal süte göre daha düşüktür. Kolostrum, Ig'lere ilave olarak neonatal immun sistemin gelişimi üzerine etkili olan maternal lökositleri, sitokinleri, nükleotidleri ve çeşitli büyüme faktörlerini de içerir. Ayrıca A, B₁₂, D, E, vitaminleri ile mineraller yönünden zengindir. Ağız sütünün kalitesi içeriğindeki immunoglobulin G ile doğrudan ilişkilidir. Kolostrum kalitesinin belirlenmesinde laboratuvar şartlarında radyal İmmunodifusion ve ELISA yöntemleri kullanılmakta ancak maliyet yüksekliği sebebiyle bu yöntemler çok tercih edilmemektedir. Saha şartlarında ise kolostrum kalitesi Kolostrometre (hidrometre) ve Refraktometre ile belirlenebilmektedir. Bu özet bildiride yeni doğan dönemde canlı için hayati öneme sahip olan koyun kolostrumun içeriği hakkında güncel ve klasik literatür bilgileri özetlenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kolostrum, Ağız sütü, Bağışıklık

KEDİLERDE SİSTEMİK İNFLAMATUAR YANIT SENDROMUNUN HEMATOLOJİK VE BİYOKİMYASAL PARAMETRELERDE YAPTIĞI DEĞİŞİMLER

Ayşe Nur BURUN

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, nur843991@gmail.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatcali@mehmetakif.edu.tr*

Verda Ebrar BALKAN

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, balkanverda6@gmail.com*

Özet

Sistemik inflamatuvar yanıt sendromu (SIRS), enfeksiyöz olaylara ya da yanık, pankreatit gibi enfeksiyon dışı durumlara vücudun oluşturduğu immun yanıtların bütünü olarak tanımlanır. SIRS, konak canlıının septik ve nonseptik etmenlere karşı geliştirdiği hematolojik, klinik ve immun bir cevaptır. Hem beşeri hem de Veteriner Hekimlikte yaygın şekilde görülür. Yoğun antibiyotik kullanımlarına rağmen ölüm oranı fazladır. Bilhassa ani ölümlerin neonatal dönemde karakteristik olduğu belirtilmektedir. SIRS tablolarında klinik bulgular özgül olmayıp, mukozalarda peteşiyel kanama ve hiperemi, kapiller dolum zamanında uzama ile diş etlerinde koyulaşma olduğu ifade edilmektedir. Gelişebilecek septisemi dolayısıyla meningoensefalit veya meninjit gelişmesine bağlı konvülsiyonlar, ataksi, midriyazis, opistotonus gibi sinirsel belirtilerin oluşabileceği ifade edilmiştir. Ek olarak SIRS'te, dinamik (vücut ısısında artış, mukozal hiperemi, düşük vasküler direnç ile taşikardi) ya da nondinamik (ekstremitelerde soğuma, mukozalarda anemi, yüksek sistemik vasküler direnç, hipotansiyon ve hipotermi) yanıtlarla karşılaşılabılır. Canlılarda çoklu organ yetmezliğine ve ani ölümlere yol açabilir. İnflamasyon, koagülasyon ve fibrinoliz bilhassa sepsis durumlarındaki ana bozukluklardır. Yapılan çalışmalarda sistemik inflamatuvar yanıt sendromu kriterlerinin lökopeni/lökositoz, hipotermi/hipotermi, taşipne/taşikardi olduğu belirtilmektedir. Kedilerde hematolojik incelemede nötrofil/nötropeni, lökositoz/lökopeni, anemi, lenfopeni ve trombositopeninin görülmesi sepsis durumlarını belirleyici kriterler arasındadır. Bakteriyemi tablolarının değerlendirilmesinde trombosit sayısının azalması ile toksik granüllü lökositlerin görülmesi erken belirteçler olabilir. Mikrovasküler yataktaki tromboz, fibrin oluşması sonucu DIC (Damar İçi Koagülasyon) tabloları şekillenir. Trombositler ile koagülasyon faktörlerinin tüketimi sonucu hemorajiler oluşabilir. Biyokimyasal yönden SIRS'li hayvanlarda spesifik olmayan yaygın değişimler, kan glikoz düzeyleri ile serum demir seviyelerinde artma ya da azalma, azotemi, BUN, Kreatinin düzeylerinde artış, ALT, hiperbilirubinemi, ALP ve kan laktat seviyelerinde yükselme, hipoalbumemi, serum kalsiyum, fosfor ve magnezyum düzeylerinde düşme olarak ortaya çıkabilmektedir. SIRS durumlarında sitokinlerin takip edilmesi oluşabilecek bozuklukların erken diagnozunu, hastalığın gidişatı ile ilgili bilgi edinmeyi ve etkili tedavi protokollerinin belirlenmesini sağlamaktadır. Günlük tedaviye verilen etkin yanıt sendromun gidişatının değerlendirilebilmesi için yorumlanmalıdır. Sistemik inflamatuvar yanıt sendromu tedavisinde çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bunlar diyet tedavisi, antibiyotik tedavisi, sıvı ve elektrolit tedavisi, immünoterapi, destekleyici ve septomatik tedavilerdir. Bu özet bildiride kedilerdeki sistemik inflamatuvar yanıt sendromunun

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

hematolojik ve biyokimyasal parametrelerde yaptığı değişimler hakkında güncel ve klasik literatür bilgileri sunmayı amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Kedi, SIRS, Sepsis, Hematoloji, Biyokimya.

E-NABIZ UYGULAMASI KULLANIMINI TEKNOLOJİ KABUL MODELİ İLE İNCELENMESİ

Burak SÖNMEZ
Erciyes Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Yüksek Lisans
brksnmz23@gmail.com

Özet

Günümüze kadar sürekli olarak gelişen teknoloji sayesinde internet kullanımının giderek artmasıyla birlikte insanların dijital dünyadan beklentileri de artmaktadır. Bu teknoloji etkisiyle gün geçtikçe hem tüketiciler hem de işletmeler adına önemli hale gelen özellikle mobil teknoloji hızla gelişmişti. Hızla gelişen bu mobil teknoloji sağlık alanının da önemli yapıtaşlarından biri olmakla birlikte tüketicilerin gelişen bu teknoloji ile birlikte isteklerinde meydana gelen değişimler diğer sektörlerde olduğu gibi sağlık sektöründe de etkili olup, sağlık sektöründe ürün ve hizmet yelpazesinin genişlemesine yol açmıştır. Yaşamımızda büyük kolaylık sağlaması amacıyla oluşturulan dijital sağlık uygulamaları kişisel sağlığımız hakkında bize bilgilendirme sağlamanın yanı sıra herhangi bir muayene öncesinde doktorun gerekli bilgilere erişmesini sağlayarak gerekli tedavi için doğru yol hızlı şekilde seçilmesinde fayda sağlamaktadır. Özel şirketler tarafından tüketicilerin hayatlarında kolaylık sağlamları ve kendi marka imajları için geliştirdikleri mobil uygulamalarının yanı sıra kurumsal işletmelerde tüketici hayatını kolaylaştırmak için mobil uygulamalar geliştirmiştir. Kurumsal olarak geliştirilen bu uygulamalar tüketicilere daha hızlı, daha kolay ve daha şeffaf bir şekilde kamu hizmetlerinden yararlanma fırsatı sağlamaktadır. Ülkemizde gelişen bu teknolojiye ayak uydurularak devlet tarafından vatandaşların kullanımı için birçok mobil uygulama geliştirilmiştir. E-devlet, e-nabız, MHRS ve pandemi döneminde çıkan hayat eve sığar uygulamaları devlet tarafından vatandaşların kullanımına sunulan kurumsal olarak geliştirilen mobil uygulamalara örnek olarak verilebilir. Bu uygulamalar arasında yer alan ve sağlık sektörüyle ilgili olan e-nabız mobil uygulaması sağlık bakanlığı tarafından çıkarılıp vatandaşların hizmetine sunulmuştur. E-nabız uygulaması ülkemizde sağlık sektöründe gelişme ve süreklilik sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Tüketiciler kendi sağlık durumu hakkında, kullandıkları ilaçlar hakkında ve geçmişte yaşadığı hastalıkları bu uygulama sayesinde görebilir ve hastaneye gittiğinde tedavi sırasında doktora gerekli bilgileri doğru ve güvenilir bir şekilde verebilmektedir. Bu sayede doktorlar kendilerine gelen hastalar hakkında doğru bilgilere ulaşarak doğru tedavi yöntemlerini uygulama şansları olmaktadır. Bu çalışmada, kurumsal dijital sağlık uygulamalarından biri olan e-nabız uygulamasının kullanıcılar tarafından kabul edilmesini etkileyen faktörleri teknoloji kabul modeli kullanılarak araştırılmıştır. Literatürde bu konuyla ilgili yapılan çalışmalar durum tespitinden öteye geçmemiştir. Bu nedenle bu konunun detaylı bir şekilde incelenmediği tespit edilmiştir. Bu çalışmayla literatürdeki bu boşluğu doldurularak literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Mobil Sağlık Uygulamaları, E-Nabız, Kişisel Sağlık Sistemi

POPÜLİZMİN DEVLETLER VE LİDERLER ARASI İLİŞKİLERDEKİ YERİ

Büşra ÖZYÜKSEL

Szeged Üniversitesi /Macaristan

Doctoral School of Law and Political Science

Doktora Adayı, busraozyuksel@gmail.com

Özet

Popülizm 21. yüzyılın en önemli sorunlu alanlarından ve hatta krizlerinden biri olarak yükselmektedir. Terim kendi içinde halkı veya halk için ifade etmesine rağmen siyasi bir taktik olarak uygulandığında uluslararası ilişkiler için önemli bir sorun teşkil etmektedir. Popülizm, siyasi güçler tarafından çeşitli yollarla, örneğin söylemler aracılığıyla, kullanılmakta ve hedef kitlesi olan halkı kendi yanına çekmeye çalışmaktadır. Kavram iç politikaya olduğu kadar dış politikaya da etki etmektedir. Bugün küresel ilişkiler ağına bakıldığında iç politikasında popülist olarak nitelendirilen ülkelerin dış politikalarında da benzer şekilde popülist adımlar attığını görmek mümkündür. Diğer taraftan popülist olarak nitelendirilen ülkelerde politika yapıcılar hiç şüphesiz liderler olmaktadır. Demokratik ülkelerde politika karar alma ve yapma süreçleri daha büyük gruplar arasında paylaşılmaktayken, popülist ülkelerde önemli politika alanları yönetimdeki liderin bakış açısı ve belki de kişiliği etrafında şekillenmektedir. Popülist söylemlerin sık sık gündemde olduğu ülkelerde liderler, tüm karar alma süreçlerinde en etkili aktörler gibi görünmektedirler. Süreç, karar verici olarak liderin nasıl hareket etmek istediğine bağlı olarak şekillenmektedir. Bu nedenle, popülist olarak nitelendirilen liderler dış politikalarında da bu çerçevede adımlar attığı için popülizmin ülkeler ve liderler arasındaki ikili ilişkilere etki ettiğini iddia etmek yanlış olmayacaktır.

Bu çerçevede, bu çalışmanın amacı bugün devletler ve liderler arasında kurulan ikili ilişkilerde popülizmin rolünün ne olduğunu incelemektir. Devletler arasında kurulan ilişkiler esas aktörler olan liderlerin karar alıcılar olarak belirledikleri dış politikaları bağlamında gerçekleştiğinden, bu çalışma iki taraflı ilişkilerde liderlerin rolüne dış politika yapımı çerçevesinde odaklanmaktadır. Bunu yaparken çalışma öncelikle farklı popülizm tanımlarını incelenmekte ve literatürde liderlerin esas aktörler olarak ele alındığı popülizmi bir siyasi taktik olarak değerlendiren yaklaşımı takip etmektedir. Ardından dış politika süreçlerinde atılan adımlara bakarak popülizmin liderlerin ikili ilişkilerini nasıl etkilediğini incelemektedir. Sonuç olarak bu çalışma popülizmin siyasi bir strateji olarak ele alındığı ve liderlerin söylemleri ile şekillendiği ikili ilişkilerde önemli bir kavram olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışma, Türkçe literatürde üzerinde çok fazla durulmayan bir konuya odaklanması çerçevesinde söz konusu alana bir katkı yapma açısından önem taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: Popülizm, Siyasi Taktik, Lider, Dış Politika, Söylem

SPORCU BESLENMESİ VE GIDA TAKVİYELERİ: MANİSA İLİ ARAŞTIRMASI

Berna CAPAN

Ege Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Gıda Mühendisliği Bölümü, bernacapan@hotmail.com

Aytunga BAĞDATLI

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Mühendislik Fakültesi

Gıda Mühendisliği Bölümü, aytunga.bagdatli@cbu.edu.tr

Necati Can ÇİFTÇİ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Mühendislik Fakültesi

Gıda Mühendisliği Bölümü, necaticanciftci@gmail.com

Hakan KURTLU

Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Mühendislik Fakültesi

Gıda Mühendisliği Bölümü, hakankurtlu97@gmail.com

Özet

Manisa ilinde yaşayan kişilerin genel beslenme alışkanlıkları ve gıda takviyeleri hakkındaki bilgi düzeylerinin tespit edilmesi amacıyla gerçekleştirilen 20 soruluk anket çalışması yüz yüze metoduyla 229'u kadın 171'i erkek olmak üzere toplam 400 kişiye uygulanmıştır. Ankete katılan kişilerin %59 oranında 18-24 yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde kişi sayısının %61'inin lisans eğitimi seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. Ankete katılan katılımcıların %46.5'inin aylık gelir düzeylerinin 1000-2000 TL aralığında olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların meslek grupları incelendiğinde %60.75 oranında öğrenci ve %77.25'inin bekar olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %63.25 oranında düzenli spor yaptığı ancak %57 oranında yeterli ve dengeli beslenmediği yanıtları kaydedilmiştir. Toplanan veriler ki kare (χ^2) testi ile istatistiksel olarak değerlendirilmiştir. Eğitim durumuna göre insanların beslenme ile ilgili eğitim alıp almama istekleri incelendiğinde katılımcıların eğitim durumlarının beslenme eğitimi isteklerini etkilemediği görülmüştür. Spor yapan bireylerin tükettikleri öğünlerine göre antrenman yapma süreleri incelendiğinde katılımcıların 109 kişi gibi büyük bir kısmın günde 3 öğün tüketip ortalama olarak günde 1 saat spor yaptığı sonucuna varılmıştır. Katılımcılardan 61 kişinin günde 2 öğün tüketip ortalama olarak günde 1 saat spor yaptığı sonucuna varılmıştır. Bu soruyla ilişki genel olarak incelendiğinde katılımcıların tükettikleri öğün ile günde ortalama antrenman yaptıkları süre normal bulunmuştur. Katılımcıların eğitim durumlarına bakılarak beslenme ile ilgili eğitim alıp almama istekleri incelendiğinde eğitim durumlarının beslenme eğitimi alıp almama isteklerini etkilemediği sonucuna varılmıştır. Öğrenim durumu ile gıda takviyelerini destekleme ve tüketilen yiyecek ve içeceklerin içeriği hakkında bilgi sahibi olma konusunda istatistiksel olarak ilişkiye rastlanmamıştır. Benzer şekilde aylık gelir düzeyi ile yeterli dengeli beslenmeleri hakkındaki görüşlerinde de bir ilişkiye rastlanmadığı tespit edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda herhangi bir spor branşı ayırt edilmeden, katılımcıların belirli bir bölümünün güncel olarak spor yaptığı veya spor geçmişinin olduğu tespit edilmiştir. Buna paralel olarak bu kişilerin beslenme düzeylerine dikkat ettikleri, tükettikleri gıda ürünlerinin içeriği hakkında

bilgi sahibi oldukları ve gıda takviyelerine sıcak baktıkları saptanmıştır. Bununla birlikte, spor yapmayan kişilerde bu olguların gerekli seviyeye erişmediği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sporcu beslenmesi, gıda takviyeleri, anket, tüketici, Manisa
Giriş

İnsanın hayatını sağlıklı ve iyi bir şekilde sürdürebilmesini en büyük ölçüde etkileyen faktörler yeterli ve dengeli beslenmedir. İnsanlarda görülen hastalıkların birçoğu beslenme ile ilgilidir (Tayar ve ark., 2011). Vücudun ihtiyacı olan besin öğelerinin alınmaması durumunda yeterli enerjinin sağlanamamasına yetersiz beslenme, vücuda gerekli besin öğelerinde bazılarının gereğinden fazla alınması bazılarının ise gereğinden az alınmasına dengesiz beslenme denilmektedir (Erdoğan, 2005). İnsanın cinsiyeti, yaşı ve bulunduğu ortama göre vücudun gelişip büyümesi, dokuların kendini yenileyebilmesi ve çalışması için gerek duyulan besin öğelerinin yeterli seviyede alınması ve doğru bir şekilde tüketilmesi durumuna yeterli ve dengeli beslenme denilmektedir (Bozkurt, 2001).

Sporcu beslenmesinde sporcunun yaşına, cinsiyetine, fiziksel aktivitesine, beslenme alışkanlıklarına ve enerji harcamasına dikkat edilerek beslenmelidir. Bunun yanı sıra sporcuların yaptığı spor branşına uygun olarak beslenme hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. Sporcular bu beslenme şekillerinin yanında sportif destekleyici gıda takviyeleri de kullanmaktadır (Bulduk, 2005). Sporcuların istedikleri yüksek performans yakalayabilmeleri için doğru beslenme gereklidir. Yeterli ve dengeli bir şekilde beslenemeyen sporcu, istediği verimi ve başarıyı yakalayamayacağı gibi enfeksiyonlara karşı zayıf bir bağışıklık sistemine ve sakatlanma durumunda daha uzun bir iyileşme süresiyle karşılaşmaktadır (Ersoy ve Hasbay, 2000). Sporcular açısından artan fiziksel aktivite sonucunda kaybedilen su, dehidrasyona yol açarak fiziksel aktivite, solunum ve zihinsel performanslarını olumsuz etkileyebilmektedir (Pehlivan, 2010). Sporcular açısından vücutta harcanan her 1 kalori başına 1 ml su alınması gerekli olduğu bildirilmektedir (Pehlivan, 2010). Vücudun bu isteği karşılanmadığında dehidrasyon başlamakta ve performansta düşüş gözlenmektedir (Aksoy, 2011).

Sporcuların beslenme programları için dikkat etmesi gereken unsurlar;

- Sağlıklı yaşamak ve spor performansını arttırmak için besin öğelerinin yeterli ve dengeli tüketilmesi,
- Egzersiz sonrası en üst seviyede toparlanmanın sağlanabilmesi için besin seçiminin doğru yapılması,
- Vücuttaki sıvı-elektrolit dengesinin doğru bir şekilde sağlanması,
- Sporcular için beslenme planı yapılırken boyu, ağırlığı, cinsiyeti, uğraştığı spor dalı, vücut yağ yüzdesi ve sosyal ekonomik koşulları dikkatli bir şekilde incelenmelidir (Güneş, 2016).

Sporcuların fiziksel aktivite durumlarına göre vücut ağırlıklarının dengelenmesi, glikojen depolarının yeteri kadar doldurulması, yeterli miktarda protein, yağ, karbonhidrat, vitamin ve mineral almaları gerekmektedir. Sporcuların toparlanma süreçlerinde glikoz ve sıvı alımı vücut için yeterli düzeyde olmalıdır (Öztürk, 2017). Sporcuların fiziki güçlerini yüksek noktada tutmaları için bol miktarda protein, aminoasit karışımları içeren gıdalar, gıda takviyeleri ve en çok üzerinde durulan iz elementleri ek olarak almaları gerekmektedir (Demirci, 2014). Spor yapan bireylerin vücut sağlıklarını koruyabilmeleri için vitamin ve mineral ihtiyaçlarını besinlerle veya besin takviyeleri ile karşılayabilmeleri gerekmektedir. Vitamin ve mineraller egzersiz sonrasında toparlanmaya ve sakatlık durumunda kas dokularının iyileşme sürecinde katkıda bulunmaktadır (Öztürk, 2017). Minerallerin sporcu sağlığı ve sportif performansları üzerinde çeşitli görevleri bulunmaktadır (Güneş, 2000).

Doğru ve dengeli beslenme ile sporcuların enerji düzeyleri tamamlanarak, yüksek performans sağlanabilmektedir. Performansın maç esnasında yüksek oluşu sadece antrenman şekline ve süresine

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

değil aynı zamanda doğru ve dengeli beslenmeye de bağlıdır (Günay, 1998). Yapılan araştırmalar sonucunda yeterli ve dengeli beslenmenin temel olduğu fakat özel durumlarda sporcuların besin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bazı özel ek besinlere ihtiyaç duyabildikleri belirtilmektedir (Bozkurt, 2001).

Bu nedenle bu çalışmada Manisa ilinde yaşayan sporcuların genel beslenme alışkanlıkları ve gıda takviyeleri hakkındaki bilgi düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot

Araştırma için anket çalışması Manisa ilinde rastgele seçilen 171'i erkek 229'u kadın olmak üzere toplam 400 gönüllü kişiye uygulanmıştır. Anket çalışmasına katılan 400 kişi bu araştırmadaki materyali oluşturmaktadır. Anket çalışması yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Kişilere çalışmanın amacından bahsedilerek en doğru cevapların verilmesi istenmiştir. İlk bölümde kişilerin kendisine ait kişisel bilgi soruları yer alırken, ikinci bölümünde ise kişilerin beslenme alışkanlıklarına, gıda takviyelerine yönelik tutumlarına, spora bakış açılarına ve sporcu beslenmesine yönelik sorular yer almaktadır. Anket toplamda 20 sorudan oluşmaktadır. Anket sonucunda her bireyin verileri toplanmıştır. Toplanan veriler R Studio programında istatistiksel analiz olarak değerlendirilmiş olup ki kare testi uygulanmıştır.

Bu çalışmada örneklem yöntemi olarak bilinen olasılıklı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Olasılıklı örnekleme yöntemi formülü aşağıda verilmiştir;

$$n = (N \times t^2 \times p \times q) / (d^2(N - 1) + t^2 \times p \times q)$$

n= Örnekleme alınacak birey sayısı

N= Hedef kitledeki birey sayısı

t= Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

p= İncelenen olayın gerçekleşme olasılığı

q= İncelenen olayın gerçekleşme olasılığı

d= Olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatası

Bulgular ve Tartışma

Çizelge 1'de görüldüğü gibi bu çalışmaya 229'u kadın 171'i erkek olmak üzere toplamda 400 kişi katılmıştır. Ankete katılan kişilerin daha çok 18-24 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Bu aralık kişi sayısının %59'unu oluşturmaktadır. Bu durum anketin daha çok üniversite çevresinde yapılmış olmasından kaynaklanmıştır. 25-31 yaş aralığı 68 kişi (%17), 31-28 yaş aralığı 27 kişi (%6.75), 39-45 yaş aralığı 37 kişi (%9.25), 46 ve üstü yaş aralığını 32 kişi (%8) oluşturmaktadır (Çizelge 2).

Çizelge 1. Ankete katılan kişilerin cinsiyet dağılımları

Cinsiyet	Kişi Sayısı	% Oran
Kadın	229	57.25
Erkek	171	42.75
Toplam Sayı	400	100

Çizelge 2. Ankete katılan kişilerin yaş dağılımları

Yaş	Kişi Sayısı	% Oran
18-24	236	59
25-31	68	17
31-38	27	6.75
39-45	37	9.25
46 ve üstü	32	8
Toplam Sayı	400	100

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde lisans eğitimi seviyesinde daha fazla oranda olduğu gözlemlenmektedir (Çizelge 3). Lisans eğitimi seviyesini 224 kişi oluşturmaktadır. Bu kişi sayısı eğitim durumuna bakıldığında kişi sayısının %61'ini oluşturmaktadır. Bu durum anket çalışmasının üniversite çevresinde yapılmış olmasından kaynaklanmıştır.

Çizelge 3. Ankete katılan kişilerin eğitim durumları

Eğitim Durumu	Kişi Sayısı	% Oran
Ortaokul	26	6,5
Lise	48	12
Ön lisans	53	13.25
Lisans	224	61
Diğer	29	7.25
Toplam Sayı	400	100

Ankete katılan kişilerin aylık gelir düzeyleri incelendiğinde 1000-2000 TL aralığının en fazla olduğu görülmektedir (Çizelge 4). Bu aralık ankete katılanların %46.5'ini oluşturmaktadır. Gelir aralığının düşük seviyede olması ankete katılan katılımcıların öğrenci olmasından kaynaklanmaktadır.

Çizelge 4. Ankete katılan kişilerin aylık gelir düzeylerinin dağılımları.

Aylık Gelir	Kişi Sayısı	% Oran
1000-2000 TL	186	46.5
2001-3000 TL	72	18
3001-4000 TL	54	13.5
4001-5000 TL	32	8
>5000TL	56	14
Toplam Sayı	400	100

Katılımcıların meslek grupları incelendiğinde memur ve özel sektör çalışanlarının 53 kişi (%13.25), sporcu ve öğretmenlerin 29 kişi (%7.25), işletme sahibi olanların 24 kişi (%6), diğer meslek gruplarında çalışanların 51 kişi (12.75) ve öğrenci olan katılımcıların 243 kişi (%60.75) olduğu saptanmıştır (Çizelge 5). Bu durum anket çalışmasının yoğunluklu olarak üniversite çevresinde yapılmış olmasından kaynaklanmaktadır.

Çizelge 5. Ankete katılan kişilerin meslek gruplarına göre dağılımları

Mesleğiniz	Kişi Sayısı	% Oran
Memur-Özel sektör	53	13.25
Sporcu-Eğitmen	29	7.25
Öğrenci	243	60.75
İşletme sahibi	24	6
Diğer	51	12.75
Toplam Sayı	400	100

Çizelge 6'da görüldüğü üzere katılımcıların %77.25'inin bekar, %22.75'inin ise evli olduğu saptanmıştır.

Çizelge 6. Ankete katılan kişilerin medeni durumlarına göre dağılımları

Medeni Durumunuz	Kişi Sayısı	% Oran
Evli	91	22.75

Ankette asıl hedef olan konulardan biri olan katılımcıların spor yapma veya spor geçmişi olma durumları incelendiğinde katılımcıların büyük bir bölümünün bu soruya evet dediği gözlemlenmektedir. Evet diyen katılımcıların sayısı 253 kişi (%63.25), hayır cevabı veren katılımcıların sayısı ise 147 kişi (%36.75) olarak bulunmuştur (Çizelge 7). Bu soru incelendiğinde asıl amaçlarımızdan biri olan spor yapan ve spor geçmişi olan kişiler ulaşmak istenildiği gibi sonuçlanmıştır.

Çizelge 7. Ankete katılan kişilerin spor yapıyor olma veya spor geçmişlerinin olma durumlarına göre dağılımları

Düzenli spor yapıyor musunuz, spor geçmişiniz var mı?	Kişi Sayısı	% Oran
Evet	253	63.25
Hayır	147	36.75
Toplam sayı	400	100

Ankete katılan kişilerin yeterli ve dengeli beslenme durumları incelendiğinde toplanan veriler sonucunda yeterli ve dengeli beslenen kişi sayısının 172 kişi (%43) olduğu belirlenmiştir. Bu soruya hayır yanıtını ise 228 kişi (%57) vermiştir (Çizelge 8). Bu sonuca bakıldığında ankete katılan kişilerin büyük bir çoğunluğunu spor yapıyor veya spor geçmişi olmasına rağmen yeterli ve dengeli beslenen kişi sayısının düşük olduğu saptanmıştır. Bu durum sosyo-ekonomik ve sosyo-politik açıdan olumsuz bir durum oluşturmaktadır.

Çizelge 8. Ankete katılan kişilerin yeterli ve dengeli beslenme durumlarına göre dağılımı

Yeterli ve dengeli beslendiğinizi düşünüyor musunuz?	Kişi Sayısı	% Oran
Evet	172	43
Hayır	228	57
Toplam Sayı	400	100

Katılımcıların bir diğer soru olan tükettikleri yiyecek ve içecekler hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olup olmadıkları sorusuna verdikleri cevabın %53.75'ini (215 kişi) evet cevabı oluşturmaktadır. Hayır cevabı ise %46.25 (185 kişi) gibi bir oranlara kayıtlara geçmiştir (Çizelge 9).

Çizelge 9. Ankete katılan kişilerin tükettikleri yiyecek ve içecekler hakkında yeterli derece bilgi sahibi olma durumlarına göre dağılımları

Yediğiniz yiyecek ve içeceklerin içeriği hakkında yeteri kadar bilgiye sahip misiniz?	Kişi Sayısı	% Oran
Evet	215	53.75
Hayır	185	46.25
Toplam Sayı	400	100

Ankete katılan kişilerin gıda takviyesi kullanma durumları incelendiğinde, katılımcıların oldukça büyük bir bölümünün gıda takviyesi kullanmadığı saptanmıştır. Gıda takviyesi kullanmayan katılımcılar %82.50 (330 kişi) oranında iken gıda takviyesi kullanan kişiler %17.50 (70 kişi) olarak saptanmıştır (Çizelge 10). Bu durumda spor yapan kişi sayısı fazla olmasına rağmen bu sayının büyük bir çoğunluğunun gıda takviyelerine olumlu yaklaştığı görülmüş ancak maddi imkansızlıklar nedeni ile bu tür ürünlere ulaşımın güç olmasından dolayı gıda takviyesi kullanamadıkları saptanmıştır.

Çizelge 10. Ankete katılan kişilerin gıda takviyesi kullanma durumlarına göre dağılımları

Gıda takviyesi kullanıyor musunuz?	Kişi Sayısı	% Oran
Evet	70	17.50

Hayır	330	82.50
Toplam Sayı	400	100

Gıda takviyesi kullanımından yakınlarının veya kendisinin zarar görüp görmedikleri sorusuna hayır cevabı veren kişi sayısı 338 (% 89.50) gibi büyük bir bölümden oluşmaktadır. Gıda takviyesinden zarar gören kişi sayısının ise 42 kişi (%10.50) olduğu saptanmıştır (Çizelge 11).

Kanak ve ark. (2021) tarafından yapılan bir çalışmada ülkenin her bölgesinden tüketici fikri alınıp gıda takviyeleri hakkında tüketim sıklığının ve miktarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan anket sonuçlarında 800 kişiden %35.3'ünün gıda takviyesi kullandığı belirlenmiştir. Tüketicilerin takviye kullanım sıklığı %45.1 oranında günde 1-2 defa olarak belirlenmiştir. Gıda takviyesi kullanan tüketicilerin %39.4'ünün kullanım sebebi bağışıklık sistemini güçlendirmesi olduğu tespit edilmiştir. Tüketicilerin %44.3'ü vitaminlerden takviye aldığını belirtmiştir. Bununla beraber takviye kullanan tüketicilerin %46.2'si gıda takviyelerinden fayda gördüğünü belirtmiştir. Katılımcılar %52.87 oranında gıda takviyelerinden uzak durulmalıdır ifadesine katılmadığını belirtmiştir.

Çizelge 11. Ankete katılan kişilerin gıda takviyesi kullanımından yakınlarının veya kendisinin zarar görmelerine göre dağılımları

Gıda takviyesi kullanımından siz ve yakınınız zarar gördü mü?	Kişi Sayısı	% Oran
Evet	42	10.50
Hayır	338	89.50
Toplam Sayı	400	100

Çizelge 12. Ankete katılan kişilerin alkol tüketmelerine göre dağılımları

Alkol tüketiyor musunuz?	Kişi Sayısı	% Oran
Evet	280	70
Hayır	120	30
Toplam Sayı	400	100

Çizelge 13. Ankete katılan kişilerin sigara kullanmalarına göre dağılımları

Sigara tüketiyor musunuz?	Kişi Sayısı	% Oran
Evet	233	58.25
Hayır	167	41.75
Toplam Sayı	400	100

Çizelge 13'de görüldüğü gibi katılımcıların sigara tüketimleri %58.25 (233 kişi) oranında, Çizelge 12'de görüldüğü gibi alkol tüketimleri %70 (280 kişi) oranında evet cevabının olduğu ve hayır cevabını sigara tüketmeyenlerin %41.75 (167 kişi), alkol tüketmeyenlerin %30 (120 kişi) oranında olduğu sonucuna varılmıştır. Spor yapan kişi sayısı fazla olmasına rağmen alkol ve sigara tüketen kişi sayısının fazla olduğu saptanmıştır.

Çizelge 14. Ankete katılan kişilerin yeterli uyku düzenlerinin olup olmadığına göre dağılımları.

Yeterli uyku düzeninizin olduğunu düşünüyor musunuz?	Kişi Sayısı	% Oran
Evet	164	41
Hayır	236	59
Toplam Sayı	400	100

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Ankete katılan bireylerin yeterli derecede uyku düzenleri olup olmadığı incelendiğinde %59 (236 kişi) gibi katılımcıların bir çoğunun yeterli uyku düzenine sahip olmadığı sonucuna varılmıştır. %41 (164 kişi) oranında ise evet cevabı alınmıştır (Çizelge 14). Katılımcıların yarısından çoğunun uyku düzenlerine dikkat etmediği belirlenmiştir.

Çizelge 15. Ankete katılan kişilerin beslenme ile ilgili eğitim alıp almama isteklerine göre dağılımları

Beslenme ile ilgili eğitim almak ister misiniz?	Kişi Sayısı	% Oran
Evet	155	38.75
Hayır	245	61.25
Toplam Sayı	400	100

Beslenme eğitimi almak istemeyen katılımcı oranının %61.25 (245 kişi) olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte %38.75 (155 kişi) oranında beslenme eğitimi almak isteyen bir kitle olduğu saptanmıştır (Çizelge 15).

Çizelge 16. Ankete katılan kişilerin sporculara yönelik gıda takviyelerini destekleme durumlarına göre dağılımları

Sporculara yönelik gıda takviyeleri (protein tozu vs.) kullanımını destekliyor musunuz?	Kişi Sayısı	% Oran
Evet	141	35.25
Hayır	259	64.75
Toplam Sayı	400	100

Gıda takviyeleri destekleyen kişi sayısının 141 kişi (%32.25) olduğu saptanmıştır. Gıda takviyeleri 259 kişi (%64.75) tarafından ise desteklenmemektedir (Çizelge 16). Bunun nedeni olarak halkın yetersiz bilgiye sahip olması ve bir önceki soruda da belirttiği üzere bu bilgisizliği muhafaza etmeye devam etmesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Güler ve Anul (2020) tarafından yapılan çalışmada spor salonunda spor yapan kişilerin gıda takviyesi kullanım durumu belirlenmiştir. Bu amaçla İstanbul'da özel bir spor merkezinde 75 katılımcı ile 34 sorudan oluşan anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Gıda takviyesi kullanım durumuna bakıldığında; katılımcıların %65.3'ü kullanmadığını, %28'i sürekli kullandığını ve %6.7'si bazen kullandığını bildirmiştir. Gıda takviyesi kullanan kişilerin %50'si kas geliştirme, %19.2'si form tutma, %19.2'si yağ yakımı ve %11.5'i ise performans artırma amacıyla gıda takviyesi kullandığı, gıda takviyesi kullanan kişilerin %53.8'i protein tozu, %23.1'i dallı zincirli amino asit, %7.7'si aminoasit, %7.7'si kreatin, %3.8'i konguje linoleik asit ve %3.8'i L-karnitin olduğu bildirilmiştir. Gıda takviyesi kullanan kişilerin %46.2'si spor eğitmeni, %34.6'sı kendi isteği ile %15.4'ü arkadaşı ve %3.8'i diyetisyen tarafından gıda takviyesi kullanımına yönlendirildiğini, gıda takviyesine ulaşımın %42.3'ünün internet, %23.1'inin eczane, %19.2'sinin spor eğitmeni ve %15.4'ünün mağaza yoluyla olduğu belirtilmiştir. Çalışmanın sonucunda eğitim durumu ve gıda takviyesi kullanımı arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu ve gıda takviyesi kullanımının eğitim seviyesi arttıkça arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Egzersiz çeşidi ve protein tozu kullanımı arasındaki ilişkinin ise anlamsız olduğu rapor edilmiştir.

Çizelge 17. Ankete katılan kişilerin günde ortalama kaç öğün tükettiklerine göre dağılımları

Günde ortalama kaç öğün tüketiyorsunuz?	Kişi Sayısı	% Oran
1 Öğün	23	5.75
2 Öğün	92	23
3 Öğün	203	50.75
4 Öğün	21	12.75
5 Öğün	31	7.75

Toplam Sayı	400	100
--------------------	-----	-----

Çizelge 17’de görüldüğü üzere katılımcıların %50.75 (203 kişi) gibi büyük bir oranının günde ortalama 3 öğün tükettiği saptanmıştır. Bununla birlikte ankete katılan bireylerin günde ortalama 1 veya 2 litre su tükettiği belirlenmiştir (Çizelge 18). Günde ortalama 1 litre su tüketen kişi sayısı 120, günde ortalama 2 litre su tüketen kişi sayısı ise 148 olarak bulunmuştur. Bu durumda katılımcıların %67 gibi bir oranının günde ortalama 1 veya 2 litre su tükettiği belirlenmiştir. Bu sonuçlara bakıldığından öğün tüketiminin yeterli fakat su tüketiminin genel olarak yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Çizelge 18. Ankete katılan kişilerin günde ortalama kaç litre su tükettiklerine göre dağılımları

Günde ortalama kaç litre su tüketiyorsunuz?	Kişi Sayısı	% Oran
1 Litre	120	30
2 Litre	148	37
3 Litre	75	18.75
4 Litre	32	8
5 Litre	25	6.25
Toplam Sayı	400	100

Çizelge 19. Ankete katılan kişilerin haftada kaç gün spora gittiklerine göre dağılımları

Haftada spora ne kadar sıklıkla gidiyorsunuz(gün)?	Kişi Sayısı	% Oran
1 Gün	124	37.46
2 Gün	62	18.73
3 Gün	60	18.13
4 Gün	58	17.52
5 Gün	27	8.16
Hiç gitmiyorum	69	20.85
Toplam Sayı	400	100

Çizelge 19’da görüldüğü gibi ankete katılan bireylerden spor yapan kişilerin %37.46 (124 kişi) oranında haftada 1 gün spora gittiği belirlenmiştir. Bununla birlikte %20.85 (69 kişi) oranında spora gitmeyen bir kitle olduğu saptanmıştır. Ankete katılan spor yapan kişilerin günlük ortalama antrenman sürelerinin büyük bir çoğunluğun günde 1 saat olduğu belirlenmiştir. 1 saat yapan katılımcıların ankete katılanların %64.05 gibi büyük bir oranda olduğu saptanmıştır (Çizelge 20)

Çizelge 20. Ankete katılan kişilerin günlük ortalama antrenman sürelerine göre dağılımları

Günlük ortalama antrenman süreniz ne kadardır(saat)?	Kişi Sayısı	% Oran
1 Saat	212	64.05
2 Saat	82	24.77
3 Saat	34	10.27
4 Saat	0	0
5 Saat	3	0.91
Hiç yapmıyorum	69	20.85
Toplam Sayı	400	100

Anket çalışmasında toplanan veriler istatistiksel olarak incelendiğinde P değeri 0.05’ten küçük olanların ilişkili sorular olduğu saptanmıştır. Bu durumdan yola çıkılarak ilişkili sorular tablolar halinde verilmiştir.

Çizelge 21. Anket katılan kişilerin eğitim durumlarına göre beslenme eğitimi alıp almama isteklerine ilişkin istatistiksel tablo

Beslenme ile İlgili Eğitim Almak İster misiniz?

Öğrenim Durumunuz Nedir ?	Evet	Hayır	Frekans	%
	Ortaokul	14	12	26
Lise	16	32	48	12
Yüksekokul	14	39	53	13.25
Lisans	101	143	244	61
Diğer	9	20	29	7.25
TOPLAM	154	246	400	100

P<0.05 P= 0.02919

Eğitim durumuna göre insanların beslenme ile ilgili eğitim alıp almama istekleri incelendiğinde P değeri 0.02919 olarak bulunmuştur (Çizelge 21). Bu değer 0.05'ten küçük olduğu için bu iki değer arasından bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte eğitim durumlarına bakılarak beslenme ile ilgili eğitim alıp almama istekleri incelendiğinde eğitim durumlarının beslenme eğitimi alıp almama isteklerini etkilemediği sonucuna varılmıştır. Bu sonuca verilen evet ve hayır cevaplarına bakıldığında kişi sayılarının birbirine çok yakın olduğu sonucuna varılmıştır. Katılımcıların eğitim durumlarının beslenme eğitimi isteklerini etkilemediği görülmüştür.

Çizelge 22. Ankete katılan kişilerin tükettikleri öğün sayılarına göre günde yaptıkları antrenman sürelerine ilişkin istatistiksel tablo

Günlük Ortalama Antrenman Süreniz Ne Kadardır (saat)?

	1 Saat	2 Saat	3 Saat	4 Saat	5 Saat	Hiç Yapmıyorum	Frekans	%
	1 Öğün	9	6	3	0	1	4	23
2 Öğün	61	15	5	0	0	11	92	23
3 Öğün	109	42	16	0	0	36	203	50.75
4 Öğün	20	11	7	0	0	13	51	12.75
5 Öğün	13	8	3	0	2	5	31	7.75
TOPLAM	212	82	34	0	3	69	400	100

P<0.05 P=0.004002

Spor yapan bireylerin tükettikleri öğünlerine göre antrenman yapma süreleri incelendiğinde P değeri 0.004002 olarak bulunmuştur (Çizelge 22). Bu değer 0.05'ten küçük çıktığı için bu iki soru arasında ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Katılımcıların verdikleri cevaplar incelendiğinde 109 kişi gibi büyük bir kısmın günde 3 öğün tüketip ortalama olarak günde 1 saat spor yaptığı sonucuna varılmıştır. Katılımcılardan 61 kişinin günde 2 öğün tüketip ortalama olarak günde 1 saat spor yaptığı sonucuna varılmaktadır. Bu soruyla ilişki genel olarak incelendiğinde katılımcıların tükettikleri öğün ile günde ortalama antrenman yaptıkları süre normal bulunmuştur.

Çizelge 23. Ankete katılan kişilerin öğrenim durumlarına göre yedikleri yiyecek ve içecekler hakkında bilgi sahibi olma durumlarına göre sayısal ve yüzdesel tablo

Yediğiniz yiyecek ve içeceklerin içeriği hakkında yeteri kadar bilgiye sahip misiniz?

	Evet	Hayır	Frekans	%
Ortaokul	14	12	26	6.5

Öğrenim
 Durumunuz Nedir ?

Lise	20	28	48	12
Yüksekokul	31	22	53	13.25
Lisans	131	113	244	61
Diğer	19	10	29	7.25
TOPLAM	154	246	400	100

P>0.05 P=0.2962

İstatistiksel analizler sonucunda ilişkili olmayan sorulara da rastlanmaktadır. Ankete katılan bireylerin verdikleri cevaplar ışığında öğrenim durumlarına göre tükettikleri yiyecek ve içecekler hakkında ne kadar bilgi sahibi oldukları arasında bir ilişki olmadığı sonucuna varılmıştır (P değeri=0.2962). P değeri 0.05' ten büyük olduğu için bu iki soru arasında istatistiksel bir ilişki bulunamamıştır (Çizelge 23).

Çizelge 24. Ankete katılan kişilerin öğrenim durumlarına göre sporculara yönelik gıda takviyesi kullanımına desteklerine göre sayısal ve yüzdesel tablo

Öğrenim Durumunuz Nedir ?

Sporculara yönelik gıda takviyeleri (protein tozu vs.) kullanımını destekliyor musunuz?

	Evet	Hayır	Frekans	%
Ortaokul	10	16	26	6.5
Lise	18	30	48	12
Yüksekokul	18	35	53	13.25
Lisans	86	158	244	61
Diğer	9	20	29	7.25
TOPLAM	141	259	400	100

P>0.05 P=0.9746

Katılımcıların öğrenim durumları ve sporculara yönelik gıda takviyelerini destekleme durumları karşılaştırıldığında bu iki soru arasında P değeri 0.9746 olarak bulunmuştur. Bu değer 0.05'ten yüksek olduğu için bu iki soru arasında istatistiksel olarak bir ilişkiye rastlanılmamıştır (Çizelge 24).

Çizelge 25. Ankete katılan kişilerin aylık gelir durumlarına göre yeterli ve dengeli beslenip beslenmediklerine göre sayısal ve yüzdesel tablo

Yeterli ve dengeli beslendiğinizi düşünüyor musunuz?

Aylık Geliriniz Nedir

	Evet	Hayır	Frekans	%
1000-2000 TL	68	118	186	46.5
2000-3000 TL	30	42	72	18
3000-4000 TL	26	28	54	13.5
4000-5000 TL	18	14	32	8
>5000 TL	30	26	56	14
TOPLAM	172	228	400	100

P>0.05 P=0.07105

Gelir düzeyine göre katılımcıların yeterli ve dengeli beslenmeleri hakkında görüşlerinin istatistiksel analizleri yapılmıştır (Çizelge 25). Yapılan analizler sonucunda P değeri 0.07105 olarak bulunmuştur. Bulunan değer 0.05'ten büyük olduğu için istatistiksel olarak bu iki soru arasında da benzer şekilde ilişkiye rastlanmamıştır.

Toplanan veriler sonucunda bütün sorular arasında istatistiksel analiz ve ki kare testi yapılmıştır. Analiz sonucunda birbiri arasında ilişkisi bulunan soruların χ^2 ve P değerleri Çizelge 4.2.6'da verilmiştir.

Ankete katılan bireylerin verdikleri cevaplara göre toplanan veriler sonucu yapılan analizler birçok soru arasında ilişki olduğu saptanmıştır.

Çizelge 4.2.6. Ankete katılan kişilerin sorulara verdikleri cevaplara göre ilişkili soruların X^2 ve P değerleri ($P < 0.05$)

Sorular	X^2	P	Sorular	X^2	P
Q1-Q2	9.7369	0.0451	Q4-Q19	28.8823	0.02474
Q1-Q5	5.1385	0.0234	Q5-Q6	53.6603	0.00005
Q1-Q6	11.7515	0.01971	Q5-Q16	11.0737	0.02575
Q1-Q9	4.606	0.03186	Q5-Q20	4.4212	0.03549
Q1-Q17	14.7121	0.005337	Q7-Q18	108.9442	0.00005
Q2-Q3	38.4764	0.001294	Q7-Q19	104.1008	0.00005
Q2-Q4	89.5702	0.00005	Q7-Q20	7.1494	0.007499
Q2-Q5	192.1952	0.00005	Q8-Q18	19.6732	0.001439
Q2-Q6	202.1056	0.00005	Q8-Q19	10.2084	0.03706
Q2-Q11	22.738	0.0001428	Q10-Q13	5.4203	0.0199
Q2-Q16	33.505	0.006331	Q10-Q20	7.3234	0.006806
Q2-Q17	32.9229	0.007566	Q11-Q15	9.8429	0.01995
Q3-Q4	55.0767	0.00005	Q11-Q19	13.971	0.007388
Q3-Q5	21.0278	0.0003127	Q11-Q20	5.2243	0.02227
Q3-Q8	11.0471	0.02604	Q12-Q13	18.4235	0.00005
Q3-Q10	10.6757	0.003046	Q13-Q15	9.7032	0.02127
Q4-Q5	45.299	0.00005	Q15-Q16	21.672	0.04136
Q4-Q6	49.5967	0.00005	Q18-Q19	485.2396	0.00005
Q4-Q7	12.1955	0.01596	Q18-Q20	26.3628	0.00005
Q4-Q10	13.6231	0.0086	Q19-Q20	18.8962	0.0008237

Sonuç

Manisa ilinde yaşayan kişilerin genel beslenme alışkanlıkları ve gıda takviyeleri hakkındaki bilgi düzeylerinin tespit edilmesi amacıyla gerçekleştirilen 20 soruluk anket çalışması yüz yüze metoduyla 229'u kadın 171'i erkek olmak üzere toplam 400 kişiye uygulanmıştır. Ankete katılan kişilerin %59 oranında 18-24 yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde kişi sayısının %61'inin lisans eğitimi seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. Ankete katılan katılımcıların %46.5'inin aylık gelir düzeylerinin 1000-2000 TL aralığında olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların meslek grupları incelendiğinde %60.75 oranında öğrenci ve %77.25'inin bekar olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %63.25 oranında düzenli spor yaptığı ancak %57 oranında yeterli ve dengeli beslenmediği yanıtları kaydedilmiştir. Toplanan veriler ki kare (χ^2) testi ile istatistiksel olarak değerlendirilmiştir. Eğitim durumuna göre insanların beslenme ile ilgili eğitim alıp almama istekleri incelendiğinde katılımcıların eğitim durumlarının beslenme eğitimi isteklerini etkilemediği görülmüştür. Spor yapan bireylerin tükettikleri öğünlerine göre antrenman yapma süreleri incelendiğinde katılımcıların 109 kişi gibi büyük bir kısmın günde 3 öğün tüketip ortalama olarak günde 1 saat spor yaptığı sonucuna varılmıştır. Katılımcılardan 61 kişinin günde 2 öğün tüketip ortalama olarak günde 1 saat spor yaptığı sonucuna varılmıştır. Bu soruyla ilişki genel olarak incelendiğinde katılımcıların tükettikleri öğün ile günde ortalama antrenman yaptıkları süre normal bulunmuştur. Katılımcıların eğitim durumlarına bakılarak beslenme ile ilgili eğitim alıp almama istekleri incelendiğinde eğitim durumlarının beslenme eğitimi alıp almama isteklerini etkilemediği sonucuna varılmıştır. Öğrenim durumu ile gıda takviyelerini destekleme ve tüketilen yiyecek ve içeceklerin içeriği hakkında bilgi sahibi olma konusunda istatistiksel olarak ilişkiye rastlanmamıştır. Benzer şekilde aylık gelir düzeyi ile yeterli dengeli beslenmeleri hakkındaki görüşlerinde de bir ilişkiye rastlanmadığı tespit edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda herhangi bir spor branşı ayırt edilmeden, katılımcıların belirli bir bölümünün güncel olarak spor yaptığı veya spor geçmişinin olduğu tespit edilmiştir. Buna paralel olarak bu kişilerin beslenme düzeylerine dikkat ettikleri, tükettikleri gıda ürünlerinin içeriği hakkında

bilgi sahibi oldukları ve gıda takviyelerine sıcak baktıkları saptanmıştır. Bununla birlikte, spor yapmayan kişilerde bu olguların gerekli seviyeye erişmediği tespit edilmiştir.

Kaynakça

- Aksoy. M.,2011. Beslenme Biyokimyası, Hatiboğlu Yayınları, Ankara.
- Bozkurt, İbrahim., 2001. Beden eğitimi ve spor yüksek okullarında okuyan ve halen aktif spor yapan öğrencilerin beslenme alışkanlıklarının değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversite Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı , Konya, 64 s.
- Bulduk, S., 2005. Beslenme İlkeleri ve Menü Planlama. Detay Yayıncılık, Ankara, 274 s.
- Demirci, M., 2014. Beslenme. Hat Baskı Sanatları San. Ve Tic. Ltd. Şti., No:44, Tekirdağ, 383 s.
- Erdoğan,S., 2005. Beslenme ve Besin Teknolojisi, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Ersoy,G., ve Hasbay,A., 2000. Sporcu Beslenmesi, Klasmat Matbaacılık, Ankara, s.7-10.
- Günay,M.,1998. Egzersiz Fizyolojisi. Bağırğan Yayınevi. Ankara.
- Güneş, Z., 2000. Antrenör ve Sporcu El Kitabı Spor ve Beslenme. [Nobel Akademik Yayıncılık](#). İstanbul.
- Güneş, Z., 2016. Spor ve Beslenme- Antrenör ve Sporcu El Kitabı. Nobel Yayınevi. İstanbul.
- Kanak, E. K., Öztürk, S. N., Özdemir, Y., Kübra, A. & Yılmaz, S. Ö. (2021). Gıda takviyeleri kullanım alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 10(1), 168-177.
- Öztürk, T., 2017. Spor salonlarına giden kişilerin genel beslenme alışkanlıkları, katkılı besinler ve gıda takviyeleri hakkındaki bilgi düzeyleri, görüş ve tutumları. Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 75s.
- Pehlivan, A., 2010. Sporda Beslenme, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul.
- Tayar, M., Korkmaz. ve Özkeleş H., 2011. Beslenme İlkeleri. Dora Yayınları No:15366 Bursa, 374s.
- Güler, Ö. E. O., & Anul, N. (2020). Spor salonunda spor yapan kişilerde gıda takviyesi kullanım durumunun saptanması. *Sağlık ve Yaşam Bilimleri Dergisi*, 2(2), 43-48.

OTONOM İKLİMLENDİRMELİ SERA TASARIMI VE UYGULAMASI**Mahmut Bedirhan ARSLAN***Hitit Üniversitesi**Mühendislik Fakültesi**Makine Mühendisliği, mbedirhanarслан@gmail.com***Rukiye AYDOĞAN***Hitit Üniversitesi**Mühendislik Fakültesi**Bilgisayar Mühendisliği, rukiaydogan@gmail.com***Özet**

Otonom iklimlendirmeli sera tasarımı; günümüz şartlarında sebze/meyve yetiştiriciliğinin git gide zor olması dolayısıyla farklı iklimlerde, daha ufak hacimlerde ve kapalı alanlarda çok daha stabil şartlarda sebze/meyve yetiştirmeyi sağlayabilecek, bu alanda kolaylıklar sağlayacak bir çalışmadır..

Geleneksel seraların ve alışılmış akıllı seraların aksine çalışmamız bitki yetiştiriciliği işini verimli yapmasının yanında minimum hacimde yapabilmeyi de amaçlamıştır. Bu durum çalışmamızı el ile taşınabilecek fakat yine de içerisinde bitki yetiştirmeye elverişli olacak düzeylere kadar küçültebilmemizi sağlamıştır. Bunun sonucunda özellikle kapalı alanlarda olmak üzere, ev içerisinde bir odada, balkonda, mutfakta, kilerde veya bir depoda bile kolaylıkla yer bulabilecek, dolayısıyla bireysel kullanımda çok büyük hacimlere ihtiyaç duymadan ev ortamında bile bitki yetiştiriciliği yapılabilecektir. “Sulu tarım mini sera” tasarımlarına kıyasla sürdürülebilirlik açısından topraklı tarım mantığıyla çalışıyor olması onlarca vitamin/mineral içerikli kimyasalı ve bunların sürekli olarak denetimini denklemden çıkararak çok daha doğal ve çok daha basit bir şekilde bitki yetiştirmeye olanak sağlamaktadır.

Çalışmamız, dünya çapında yapılan benzer uygulamaların aksine, sulu tarım mantığı yerine topraklı tarımı tasarımının merkezine yerleştirerek en temel kullanıcılar için bile kolaylıkla ve sürdürülebilir bir bitki yetiştirme ortamı sunmayı hedef alır. Mobil arayüzden kontrol edilebilmesi ürünün kontrolünü, denetimini ve kullanımının çok daha pratik ve kolay olmasını sağlamaktadır.

Dış ortam şartlarının canlı alan içerisindeki etkisini analiz ederek çalışma şartlarını bu şekilde güncelleyerek farklı dış ortamlarda da daha verimli bir çalışma yapması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda çalıştığı sürece kendini düzelterek ve bu duruma uyum sağlayarak bu süreçte çalışma doğruluğunu ve verimini artırması hedeflenmiştir.

Günümüzde beslenme alanı, birçok açıdan problem haline gelmeye başladı. Hem ekonomik yönden hem de bilinçsizce kullanılan tarım ilaçları sebebiyle kalitesi düşen sebzeler dolayısıyla doğal ürüne yönelim arttı. Teknolojiyle tarımı birleştiren çalışmamız, insanlara verimli sonuç alabilecekleri bir hobi sunmanın yanı sıra hem sağlıklı hem ekonomik beslenmeyi kolaylaştırmaktadır. Bu hedefler doğrultusunda mümkün olduğunca sistemin maliyeti, bakım onarım maliyetleri, kullanım maliyetlerinin minimuma indirilmesi hedeflenmiştir. Bunun için canlı alan verimliliğini doğrudan etkilemeyen tüm unsurlarda daha düşük maliyetli alternatifler tercih edilmiştir. Çalışmamız en ekonomik ve en basit şekilde en yüksek verimde bitki yetiştirebilmeyi sağlamayı hedeflemiştir. Elektronik, yazılım ve gövde tasarımları tamamen bu hususlar çerçevesinde düzenlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Ev Tipi Sera, Akıllı Tarım, Otonom İklimlendirme

HİTİT ÜNİVERSİTESİ MAKİNE İMALAT TEKNOLOJİLERİ ALANINDA İHTİSASLAŞMA ve BÖLGESEL KALKINMA İÇİN İTHAL İKAMESİ ÖRNEĞİ

Kimya Müh. Ayşegül EKER

Hitit Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Kimya Mühendisliği Anabilim Dalı, aysegul.eker41@gmail.com

Araş. Gör. Dr. Celal Utku DENİZ

Hitit Üniversitesi

Mühendislik Fakültesi

Kimya Mühendisliği Bölümü, cutkudeniz@hitit.edu.tr

Öğr. Gör. Dr. Demet APAYDIN

Hitit Üniversitesi

Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü, demetapaydin@hitit.edu.tr

Doç. Dr. İbrahim BİLİCİ

Hitit Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Kimya Mühendisliği Anabilim Dalı, ibrahimbilici@hitit.edu.tr

Özet

Hitit Üniversitesi, YÖK tarafından yürütülen Yükseköğretim Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşma Projesi'ne dahil olan Türkiye'de Makine ve İmalat Teknolojileri Alanında İhtisaslaşan Tek üniversite olma özelliğini taşımaktadır. On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) içinde yer alan, 'Yükseköğretimde çeşitliliğinin artırılması' politika önceliği bağlamında, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının koordinasyonunda Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile eşgüdüm halinde yürütülmekte olup, program ile 2006 ile 2008 yılları arasında kurulan devlet üniversitelerinin buldukları bölgelerin kalkınmasına katkı sağlayacak şekilde ihtisaslaşmalarını amaçlamaktadır. Bu kapsamda üniversitenin hedefleri Orta-yüksek ve yüksek teknolojiye geçiş ve inovasyon, İletişim teknolojileri ve dijital dönüşüm, Girişimcilik, Finansal ve insan kaynaklarının etkin kullanımı şeklinde belirlenmiştir. Hedefler doğrultusunda gerek üniversite sanayi işbirliğinin sağlanması ve gerek ithal ikamesine örnek olarak gerçekleştirilen bu çalışmada ülkemizde üretilmeyen ve yurtdışından temin edilen, gıda, reklam, tıbbi sektörler gibi çok çeşitli uygulama alanı bulunan döküm PMMA boru için prototip üretimi gerçekleştirilmiştir.

Polimetilmetakrilat (PMMA), akrilik veya akrilik cam olarak da bilinen termoplastik bir polimerdir, genellikle cama hafif veya kırılmaya karşı dirençli bir alternatif olarak levha şeklinde kullanılan şeffaf ve sert bir termoplastiktir ve dünyada hızla artan talep görmektedir. Doğrusal bir termoplastik olan polimetilmetakrilatın optik açıdan mükemmelliği, saydamlığı, şeffaflığı, yüksek darbe direnci, açık hava ortamında yüksek dayanımı gibi sebeplerden dolayı polimerler içinde önemli bir yere sahiptir ve kullanım alanları her geçen gün artmaktadır.

Yapılan proje ile poli(metil metakrilat) (PMMA) özelliklerinin ve uzun vadeli davranışındaki üretim süreçlerinin belirlenmesi ve aynı belirlenen süreçler ile akrilik boru üretimi için gerekli proses parametreleri incelenmiştir. Polimerleşme süresi, sıcaklık, katalizör/MMA oranı, MMA/PMMA oranı incelenen deney parametreleridir.

Başlangıçta başlatıcı oranları değiştirilmiş ve farklı miktarlara bağlı olarak optimum sıcaklıklar bulunmuştur. Pre-polimerizasyon işlemine tabi tutulan p-MMA ve MMA dan elde edilen aşırı numune

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

içinde farklı başlatıcı oranları ve uygun sıcaklık çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Farklı koşullarda gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda ürün kalitesi ve kullanıma uygun 7 farklı ürün reçetesi elde edilmiştir. Yapılan deneyler sonucunda döküm PMMA boru için optimum proses parametreleri tespit edilmiştir. Üretilen prototipler üzerinde sertlik analizi, çekme testi, DSC-FTIR-TGA-GPC analizleri yapılarak çıkan ürünlerin ticari ürünlerle karşılaştırılması detaylı olarak gerçekleştirilmiştir.

Yapılan çalışma kapsamında, PMMA üretimi araştırılmış ve pilot tesis kurularak prototip üretimi başarılı bir şekilde gerçekleştirilerek gerekli bilgi birikimi sayesinde yerli tesis kurularak ilk endüstriyel düzeyde üretimler gerçekleştirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Akriik Boru, Akriik Levha, Döküm Pleksiglass, PMMA

HALK SAĞLIĞI AÇISINDAN HAZIR PAKETLİ GIDALARIN ETKİLERİ

Ebru ÇAVUŞ

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Adli Bilimler Bölümü, ebru.cvs06@gmail.com

Prof. Dr. Dursun Ali KÖSE

Hitit Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi

Kimya Bölümü, dalikose@hitit.edu.tr

Özet

Hazır kolay tüketime sunulmuş olan paketli gıdalar, küresel çapta yayılsal açıdan yaygın olarak tüketilmektedir. Ekonomik, pratik ve hızlı bir tüketime bağlı bir beslenme biçimi olarak kabul gören bu besinlere, genel olarak bakıldığında kolay erişime sahip ve uzun raf ömürlü olması sebebiyle tüketim için çok fazla tercih edilmektedir.

Kolay erişimli paketli gıdalar diğer bir adıyla işlenmiş gıdalara içerik olarak, şeker, tuz, koruyucu ve katkı amaçlı çeşitli kimyasal maddelerin eklenmesi sonucu, insan metabolizmasına sentetik içeriklerin girmesi ile, birçok hastalığa neden olmaktadır.

Hazır kolay tüketime sunulan bu paketli gıdalardaki trans yağlar, halk sağlığı nezdinde ciddi oranda vücut yapısında zararlı etkilere neden olmaktadır. Özellikle kalp sağlığı açısından LDL (Düşük Yoğunluklu Lipoprotein) ve HDL (Yüksek Yoğunluklu Lipoprotein) oranlarının yükselmesine, kalp damar yapısı içerisinde plakların oluşmasına bağlı damar tıkanıklıklarına, ateroskleroz (damar sertleşmelerine) neden olmaktadır.

Paketli gıdalardaki tuz oranları ise yapısal olarak insan vücudu için yüksek risk teşkil eden bir diğer önemli husustur. Yüksek dozlarda tuz tüketimine bağlı vücutta ödem oluşması, kilo problemleri, böbrek fonksiyonlarındaki anormal düzensizlikler, hipertansiyon ve kalbin yapısal unsurlarındaki bozulmalar sonucu kalp yetmezliğine neden olabilmektedir.

Paketli gıdaların toplum sağlığı yönünde zararlı olduğu bilinmektedir. Bu paketli hazır gıdaların yapısal zararlarının sonuçları neticesinde insanların sağlıklı besinler tüketilmesine teşvik edilmiş davranışlarda bulunmuş olursa da, çoğunlukla hazır gıdaların tüketimi genel olarak nüfus yoğunluğu ve yoğun iş temposuna bağlı tercih edilmektedir. Özellikle genç yaş kategorisinde maksimum seviyelerde bütün ülkelerin kolay erişimine ve tüketimine açık haldedir.

Sonuç olarak, hazır paketli gıdaların genel tüketimine bakıldığında, birçok sağlık sorununa neden olduğu bilinmektedir. Bu gıdaların tüketiminin azaltılması yönünde toplum yapısının bilinçlendirilmesi, sosyo-ekonomik yönden aile bireylerinin evde yemek yapmasının tekrardan benimsetilmesi gerekmektedir. Halk sağlığı ve ülke ekonomisi açısından bakıldığında, hazır gıdaların genel anlamda sağlık sistemi üzerindeki etkilerinin beynin yapısal sistemleri, dolaşım sistemi, kalp-damar yapısı, diğer organ-dokulara etkileri, kas-iskelet yapısındaki zararları ve vücutta neden oldukları yapısal anormalliklerinin uzun tedavi süreçleri ve masraflarının artmasına neden olduğu da aşikardır.

Anahtar kelimeler: hazır gıda, paketli gıda, işlenmiş gıda, zararlı gıda, damar tıkanıklıkları, halk sağlığı

Kaynakça

AMİNİ, A. M. (2017, Ağustos). Bisfenol-A'nın Kontaminasyonu ve Risk Etmenleri. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

- BAYDAN, S. C. (2021). Gıda Sanayinde Kullanılan Katkı Maddeleri ve Sağlık İlişkileri. *Journal Of Tourism And Gastronomy Studies*, 527-542.
- ERDEN ÇALIŞIR, Z. Ç. (2003). Gıda Katkı Maddeleri ve İnsan Sağlığı Üzerine Etkileri. *Ankara Eczacılık Fakültesi Dergisi*, 32(3), 193-206.
- OĞAN, Y. C. (2019, Nisan 17-19). Katkı Maddesi Antioksidanların Gastronomi Açısından Değerlendirilmesi. *Artvin International Congress On Social Sciences (AICOSS 19)*. Artvin, Türkiye.
- OKBAY, N. (1973). Yiyeceklere Katılan Katkı Maddeleri Çeşitleri Besin Değerleri ve Sağlık Üzerine Etkileri. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 2(1), 38-53.
- SOYSEVEN, M. (2018, Ağustos). Gıda Katkı Maddesi Olarak Kullanılan Monosodyum Glutamatın Çeşitli Gıda Maddelerinin İçindeki Miktarının Tayini. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi*. Eskişehir.

DEPREM VE OLASI DİĞER AFETLERDE ADLİ BİLİMLER VE ADLİ TIP UZMANLARININ ÖNEMİ

Ebru ÇAVUŞ

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Adli Bilimler Bölümü, ebru.cvs06@gmail.com

Prof. Dr. Dursun Ali KÖSE

Hitit Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi

Kimya Bölümü, dalikose@hitit.edu.tr

Özet

Dünya genelinde 7 kıtaya hâkim olan doğa olaylarının afet boyutuna ulaşması durumunda ülkelerin ulusal ve uluslararası afet yönetim planları devreye girmektedir. Deprem, oluşum yapısına bakıldığında yaşam alanlarında ve canlı unsurlar üstünde fiziksel ezici ve sosyo-ekonomik tahribatlarının toplumlarda en fazla yıkıma sebep olan doğal afet türüdür. (YILMAZ, 2022; Niyazi ÖZÜÇELİK, 2020; KARABULUT, 2018) Deprem felaketlerinde geniş kitlesel ölümler buna eşlik eden uzuv kayıpları, ileri ve orta düzeyde kırıklar, doku ezilmeleri ve donmalar gibi kompleks sonuçlara varan etkiler yaygındır. (YILMAZ, 2022; KARABULUT, 2018)

Türkiye’de çeşitli afetlerin yaşanma ihtimallerinin yüksek ve bir afet bölgesi konumunda aktif olduğu değerlendirilmektedir. (EFLANİLİ, 2021) Türkiye’nin jeolojik yapısına bakıldığında deprem ana fay hatlarının aktif olduğu bilinmektedir. Kanada gibi jeolojik yapısı daha oturmadığından ötürü Türkiye’nin jeolojik yapısının genç oluşumlu olmasından kaynaklı depremlerin olma olasılıkları daima yüksektir. 6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş Pazarcık ilçesi merkez üssü saat 04:17’de 7,7’lik deprem, ardından da Kahramanmaraş Elbistan İlçesi merkez üssü saat 13:24’de 7,6’lık ikinci bir depremin meydana gelmesi sonucu 50 binin üzerinde vatandaşımızın vefat etmesine, binlerce vatandaşımızın ağır yaralanmasına neden olmuştur. Türkiye üzerindeki ekonomik boyutuna bakıldığında ciddi düzeyde ağır zararlara neden olduğu da aşikârdır.

Enkaz altında bulunan felaket kurbanlarında en fazla görülen hasarlar; iç ve dış kırıklar, laserasyonlar, kafa travmaları, amputasyonlar, dehidratasyon, hipotermi ve ezilme sendromunu içermektedir. Buna istinaden ortam içerisindeki toksik ürünler veya toz inhalasyonuna ilişik sorunlar da görülebilmektedir. (YILMAZ, 2022; BHATNAGAR V, 2018) Depremin insan ve çevre üzerindeki etkilerinin boyutu, Kahramanmaraş merkezli depremde sağlık müdahale yöntemlerinin, depremin etki alanının 11 ili kapsayacak şekilde meydana gelmesi, yıkım etkisinin yüksek olması neticesinde ağır ve zor iklim koşullarına ek olarak ulaşımında felç olmasıyla enkaz altındaki vatandaşlarımızın kurtarılması açısından arama ve kurtarma alanında sektöre uğramıştır. Geniş çaplı enkaz alanındaki çalışmalar ve vefat edenlerin kimliklerinin tespiti için felaket kurbanlarının kimliklendirilmesi sürecinde DNA mukayese kılavuzunun devreye sokulması alınan örneklerin usulüne uygun yapılması ve tespitlerinin doğru ve güvenilir açıdan değerlendirilmesini sağlamaktadır. Enkaz alanlarında bilgi alınması ve tespit için uygun numune örneklerinin toplanması hususunda vefat veya kayıp bireylerin ailelerine ulaşılması açısından önem arz etmektedir. Adli tıp doktorlarının diğer tıp doktorlarına göre kendi uzmanlık alanlarının, felaket kurbanlarının tespiti yönünde Kahramanmaraş merkezli depremde ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. Vefat eden bütün felaket kurbanlarında ilgili numunelerin alınması DNA eşleşme hususunda hepsinin tutanaklara geçilmesi karışıklık ve kayıp durumlarının oluşmamasını sağlamıştır. Adli bilimler nezdinde adli yönden oluşabilecek suç veya suçluya ulaşma noktasında Cumhuriyet savcılarının ve kolluk teşkilatı personellerine destek ve yönlendirme noktasında önemli olduğu ve ülkemizde adli bilimlerin ve adli tıp uzmanlarının akademik yönden desteklenmeleri gerekmektedir. Adli olayların olduğu her alanda adli bilimciler ve ölüm olgularında adli tıp doktorlarının nasıl olayın

seyrini değiştirdiği birçok dava örneğinde de görülmektedir. Afetin neden olduğu kayıp ve zararlarının araştırılması noktasında adli bilimler uzmanlarının ve adli tıp doktorlarının ciddi düzeyde kritik öneme sahip olduğunu da gözler önüne sermektedir.

Anahtar kelimeler: adli bilimler, adli tıp, afet, deprem, afet tıbbı, felaket kurbanları tespiti

Kaynakça

BHATNAGAR V. (2018). Cardiopulmonary Resuscitation: Unusual Techniques for Unusual Situations. *J Emerg Trauma Shock.*, 11(1), 31-37. Crossref adresinden alındı

EFLANİLİ, B. (2021). Türkiye’de afet yönetimi: Depremler. 9.

https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=AoJ4x0upoYZI4VwYJecXTQ&no=_zBg49Wb0GG1hTXyDKSt2g adresinden alındı

KARABULUT, D. (2018). Doğal afetlerin çocuklar ve gençler üzerindeki etkileri. 1-2.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=CZMQ5CYsbMFz9QMbrkwsHQ&no=y-vkZcYbonFGojZYFN8hsw> adresinden alındı

ÖZÜÇELİK, ND. (2020). AFET TIBBI. *Journal of ADEM.*

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jadem/issue/53871/722434> adresinden alındı

YILMAZ, S. . (2022). Deprem-Büyük Yıkım: "Sesimi Duyan Var Mı?". *TOTBİD Dergisi*, 21, 253-259. doi:<https://doi.org/10.5578/totbid.dergisi.2022.34>

BUZAĞILARDA NEONATAL DÖNEM İSHAL ETKENLERİNİN ETİYOLOJİSİ

Kübra SEZER

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, kubrasezer2828@icloud.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatcali@mehmetakif.edu.tr*

Tuğba GÜR

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, tugbag7.2707@gmail.com*

Özet

Buzağı ishalleri, Dünyada önemli hayvan ölümlerine yol açan ciddi bozukluklardan birisidir. Etiyolojisinin karmaşıklığı, yapılan tedavi masraflarının yanı sıra hayvanlarda oluşturduğu gelişme geriliği özellikle sığırcılık işletmeleri için oldukça önemli kayıplara neden olmaktadır. Yapılan çalışmalarda Türkiye’de ishale bağlı buzağı kayıplarının %50’lere ulaşabildiği, bazı kaynaklarda da şiddetli enfekte sürülerde ishale bağlı mortalite oranının %100’lere ulaşabileceği bildirilmektedir. Buzağı ishallerinin nedenleri arasında nonenfeksiyöz (anne ve yavru hayvanların kötü bakım koşulları, pasif transfer yetmezliği, stres, transport, ortam sıcaklığı) faktörlerin yanında enfeksiyöz faktörler (bakteriler, virüsler, parazitler, mantarlar) yer alır. Neonatal dönem, doğum sonrası 3-4 haftalık zaman olarak ifade edilir. Buzağı ishallerinde en çok karşılaşılan mikrobiyal etkenler arasında E. Coli, Cl. Perfringens, Bredavirus, Rotavirus, Adenovirus, Coronavirus, Astrovirus, Parvovirus, Cyriptosporidium, Giardia, Coccidia, Chlamydia, Salmonella, Campylobacter, Neoaskaris türleri bulunmaktadır. Bu mikrobiyal etkenlerin yavrularda görülme zaman aralıkları kendi içlerinde değişimler gösterebilmekle birlikte özellikle ilk 4 haftalık dönemde E. Coli, Cl. Perfringens, Rotavirus, Coronavirus, Cyriptosporidium türleri ön plana çıktığı ifade edilmektedir. Özellikle saha koşullarında bu 5 etkeni dışkı örneklerinde tespit etmeye yönelik hızlı immunokromatografik test kitleri kullanılmakta, yapılan çalışmalarda doğru ve erken tedavi gerçekleştirildiğinde yaklaşık 10 dakikada sonuç veren bu hızlı kitler vasıtasıyla buzağı kayıplarının azalabileceği bildirilmektedir. Buzağı ishallerinde karşılaşılan en önemli bulgular arasında sulu dışkılama, süt alımında azalma, dehidrasyon, enoftalmi, deri elastikiyetinde azalma, metabolik asidoz, elektrolit kaybı (Na, K, Cl) sepsis, pneumoni, şok, koma, ölüm görülür. Hayvanların özellikle ishal tablolarının prognozunu değerlendirmede bu klinik bulguların şiddetinin yanı sıra, laboratuvarında gerçekleştirilen analizler önemli rehber görevi görmektedir. Bunlardan kan gazı analizlerinde özellikle de kan pH’sı, laktat düzeyi ile ekstraselüler sıvı baz açığı prognozda oldukça önem arz etmektedir. Meydana gelen klinik bulguların düzeltilmesinin güçlüğü buzağı ishallerinde koruyucu hekimliğin önemini oldukça arttırmaktadır. Bu kapsamda bazı etkenlere yönelik aşılardan hem koruyucu hem tedavi edici nitelikte kullanılabilen hiperimmün serum uygulamaları gerçekleştirilmektedir. Buzağı ishallerinin tedavisinde bakım besleme koşullarının düzeltilmesi, sıvı elektrolit kaybının giderilmesi, asit baz dengesinin sağlanması, bakteriyemi-septisemiye önlemek, antibiyotik uygulamalarının gerçekleştirilmesi temel prensipler arasındadır. Bu

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

özet bildiride hayvan sağlığı açısından oldukça önem arz eden neonatal dönem buzağı ishal etkenlerinin etiyojisi üzerine güncel ve klasik literatür bilgileri sunmak amaçlandı.

Anahtar kelimeler: Neonatal dönem, İshal, Etiyoloji.

PARVOVİRAL ENTERİTLİ KÖPEKLERDE BİYOKİMYASAL PARAMETRELERİN DEĞİŞİMİ

Rıfat Berke BEKİL

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, berkebekil0202@gmail.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatcali@mehmetakif.edu.tr*

Selamet Zeynep BİLİK

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü,
s.zezq27@gmil.com*

Özet

Köpek Parvovirus enfeksiyonları Canine Parvovirus (CPV) olarak adlandırılan virüsler tarafından meydana gelen Dünya çapında genişçe yayılıma sahip ve yoğun aşı programları yapılmasına rağmen köpek popülasyonlarında önemli morbidite/mortalitelere sebep olan önemli enfeksiyonlardır. CPV'ler 2 alt tipe ayrılır. Köpek popülasyonlarında patojenite düzeyi düşük olan CPV-1, bilhassa 1-3 hafta aralığındaki köpek yavrularında gastroenteritise, pnömoniye ve/veya myokarditise neden olmakta, CPV-2' nin oluşturduğu enterit ise genelde 6 haftalık ile 6 aylık yaş aralığındaki yavru köpekleri etkilemektedir. Canine parvovirus enfeksiyonunda bulaşma bilhassa enfekte köpek gaytalarıyla fekal-oral yolla, oronazal temasla, kontamine materyallerle, idrar ve salyayla gerçekleşebilmektedir. Mortalite oranının %4-40 arasında olduğu belirtilen hastalık köpeklerde gastro-intestinal kanal, miyokard ve kemik iliği şeklinde 3 ana dokuyu etkilemektedir. Ayrıca sinir ile deri dokusunun etkilenebildiği tablolar da bildirilmektedir. Parvoviral enteritli köpeklerde kandaki biyokimyasal parametrelerde önemli değişiklikler görülür. Bu değişiklikler hayvanlarda farklılık gösterebilmekte ayrıca iştahsızlık, vomitus ve enterit tabloları hipokalemiye, depresyona ve zayıflamaya neden olabilmektedir. Hipokloremiyle hiponatremi gibi elektrolit anormaliler vomitus ve enterit sonucu sekonder şekilde gelişebilir. Gastro-intestinal kayıp ile rehidrasyon tedavisi sonucu sekonder şekillenen hipo-albuminemi, kanda total kalsiyum konsantrasyonlarının azalmasına sebep olabilir. Kan serumuda elektroforez profilleri kısmi ya da tam hipoalbuminemi ile hipogamaglobulinemi gösterir. Kan proteinleri içinde artış gösteren tek protein pozitif akut faz proteinlerinden birisi olan α_2 -glikoproteinlerden seruloplazmindir. Köpeklerde bu artışın nedeni dokularda hasar ve inflamasyon sonucunda lökosit hücrelerden dışarı çıkan endojen mediatörlerin karaciğerde akut faz proteinlerin üretimini stimüle etmesidir. Şiddetli dehidrasyon ve azalmış doku perfüzyonu nedeniyle kan üre, kreatin düzeyinde artış ve ikincil şekilde prerenal azotemiyle hepato-sellüler enzimlerin artışı bulunabilir. Yine şiddetli malnutrisyon ya da sepsis sebebiyle hipoglisemi şekillenebilir. Barsak bariyerlerinde hasar dolayısıyla toksik maddelerde absorpsiyon veya şiddetli sıvı kaybına bağlı ikincil olarak gelişen hepatik hipoksi sonucu ALP ve ALT artar. ALP aktivitesindeki artış canlılığın yaşının küçük olması ile de ilişkili olabilmektedir. Hastalıkta yağ metabolizmasındaki en mühim değişikliklerden birisi hipertriglisemidir. Akut faz yanıt kanda trigliserid düzeyini yükseltip, HDL konsantrasyonunu düşüren yağ metabolizmasındaki değişiklikler eşliğinde meydana gelir. TNF- α gibi bazı sitokinler karaciğerden yağ asidi üretimini hızlı olarak uyarır

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

ve yağ asidi oksidasyonunu baskılayarak trigliserit konsantrasyonunda artışa neden olabilir. Bu özet bildiride köpek sağlığı açısından oldukça önem arz eden hastalıklardan Parvoviral enteritin oluşturduğu biyokimyasal değişimler üzerine güncel ve klasik literatür bilgileri sunmayı amaçladık.

Anahtar kelimeler: Parvoviral enterit, Köpek, İshal, Biyokimya.

ÖRGÜTSEL ADALET ALGISININ ÖRGÜTSEL BAĞLILIK ARASINDAKİ İLİŞKİDE DUYGUSAL EMEK DAVRANIŞLARININ DÜZENLEYİCİ ROLÜ: SAĞLIK ÇALIŞANLARI ÖRNEĞİ

Berkay ALPASLAN

Balıkesir Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi

Psikoloji Bölümü, berkay_alpaslan@hotmail.com

Buğra KÜRÜ

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Çalışma İlişkileri ve İnsan Kaynakları Bölümü, bugrakuru@gmail.com

Özet

Bu araştırmanın amacı, kriz dönemlerinde sağlık çalışanlarının örgütsel adalet algısı ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkide duygusal emek davranışlarının düzenleyici rolünü incelemektir. Bu ilişkilerin analiz edilmesinde, Batı Karadeniz Bölgesi'nde Bolu ilinde faaliyet gösteren özel sağlık kuruluşlarında çalışan 528 katılımcıdan anket formları vasıtasıyla veri elde edilmiştir. Araştırma verisi için sosyo-demografik özellikler için kişisel bilgi formundan ve üç farklı ölçekten yararlanılmıştır. Bu ölçekler sırasıyla, örgütsel bağlılık ölçeği, Meyer ve Allen (1991) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Wasti (2000) tarafından yapılmış olan, Toplam 18 sorudan oluşan bu ölçek, duygusal bağlılık (DB), “Kendimi çalıştığım kurumda “ailenin bir parçası” olarak görüyorum,” devam bağlılığı (DVB), “Şu anda çalıştığım kurumdaki ayrılacak olsam hayatım altüst olur.” ve normatif bağlılık (NB), “Benim için avantajlı da olsa çalıştığım kurumdaki şu anda ayrılmamın doğru olmadığını düşünüyorum.” gibi benzeri ifadelerin yer aldığı toplam 18 ifadeli ve üç alt boyutlu bir ölçektir. On sekiz ifadeden oluşan orijinal ölçekte Cronbach's Alpha Güvenirlilik Katsayıları (α), duygusal bağlılık; 0,85, devam bağlılığı; 0,71 normatif bağlılık; 0,74'tür. Ölçeklerin bir diğeri, örgütsel adalet algısı ölçeği, Colquitt (2001) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Özmen vd. (2007) tarafından yapılmış olan, dağıtımsal adalet (DAA) alt boyutu, “Eldede ettiğim sonuç işimde gösterdiğim çabayı karşılıyor.” prosedürel adalet (PAA), “Ücret, terfi, ödül vb.'nin verildiği süreçler ile elde edilen kazanımlar üzerinde etkim oldu.” ve “Ücret, terfi, ödül vb.'nin verildiği süreçleri doğru bilgiye dayalı buluyorum.”, etkileşimsel adalet (EAA), “Yönetim bana nazik davranır”, bilgisel adalet (BAA), “Yöneticim, bilgi aktarırken herkesin anlayabileceği dille konuşur.” gibi ifadelerin de yer aldığı toplam yirmi ifadeden oluşan dört boyutlu bir ölçektir. Özmen vd.'nin (2007) çalışmasında dağıtımsal adalet; 0,94, prosedürel adalet; 0,86, etkileşimsel adalet; 0,88 olarak bulunurken; Meydan'ın (2010) yaptığı çalışmada ise ölçek dört faktörlü olarak doğrulanmıştır. Buna göre de ölçeğin güvenilirlik katsayısı faktörler için sırasıyla dağıtımsal adalet; 0,84, prosedürel adalet; 0,82, etkileşimsel adalet; 0,93, bilgisel adalet; 0,91 ve nihayetinde de ölçeğin geneli için de 0,93 olarak bulunmuştur. Üçüncü ölçek olarak, duygusal emek ölçeği, Diefendorff vd. (2005) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Basım ve Begenirbaş (2012) tarafından yapılmış olan, yüzeysel davranış (YÜZD) alt boyutu, “Hastalarla göstermem gereken duyguları hissedebilmek için elimden geleni yaparım.”, derinden davranış (DRND) alt boyutu, “Hastalara gösterdiğim duygular kendiliğinden ortaya çıkar.” ve doğal davranış (DGLD) alt boyutu, “Hastalarla ilgilenirken iyi hissediyordum gibi görünmeye çalışırım.” gibi benzeri ifadelerin yer aldığı toplam 14 ifadeli ve üç alt boyutlu bir ölçektir. On dört ifadeden oluşan orijinal ölçekte Cronbach's Alpha Güvenirlilik Katsayıları (α), yüzeysel davranış: 0,920, derinden davranış: 0,850 ve doğal davranış: 0,830'dur. Kurulan araştırma modeli, SPSS istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini ortaya koyan betimleyici analizler yapılmıştır. Bu analiz bulgularına göre, araştırmaya katılım gösteren sağlık personellerinin %47,9'u kadın (n=253), %52,1'i (n=275) erkektir. 528 sağlık personelinin %50,4'ü evli (n=266) iken %49,6'sının bekâr olduğu

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

görülmektedir. Sağlık personellerinin %54,4'ünün yaş aralığı 18-29 yaş aralığında onu takip eden değer olarak %32,4'ünün yaş aralığı 30-39 yaş aralığındadır; %48,5'i (n=256) lise, yaklaşık bir sonuç olarak %46,6'sı (n=246) üniversite mezunudur ve meslekte en fazla buldukları görev süresi aralığı ise %43,2 ile 1-5 yıl aralığı olarak bulgulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler için korelasyon analizi yapılarak, yapılan analiz sonucunda değişkenlere ait ortalamaların ortanca değer üzerinde olduğu görülmektedir. Sağlık çalışanlarından oluşan katılımcıların örgütsel adalet algısının diğer iki değişkene göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, değişkenler arasındaki korelasyon değerlerinin tamamının da pozitif ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca duygusal emek davranışları, bu ilişkide düzenleyici rol oynamaktadır. Elde edilen bulgulara bağlı kalarak, çalışma ortamındaki adaletin algılanma düzeyinin örgüte yönelik bağlılık oluşturmada etkisinin olduğu anlaşılmıştır. Bu durumu, özellikle de pandemi sürecinde çalışmakta olan sağlık personelleri bağlamında ele aldığımızda gerek fiziksel gerek psikolojik direnç gerektiren bu denli zorlu, riskli ve belirsizliklerle dolu bir ortamda bir yöneticinin çalışanlarına karşı dürüst, açık ve net bir iletişim içerisinde olması gerekliliği kendini göstermektedir. Her ne kadar sağlık çalışanlarının izin, istifa ya da bireysel kararlarla işe gelmemelerine yönelik uygulamalar olsa da yöneticinin çalışanlarına bu süreci iyice ve mantıklı bir şekilde açıklaması halinde çalışan kendini değerli ve önemli hissedebilecektir. Pandemi sürecinde moral ve motivasyonun daha da ön plana alınması gerekliliğine dikkat alınması gereken bir başka öneridir. Bu sayede çalışan kendini samimi bir ortamda hissedecek, örgütüne yönelik bağlılığı daha da güçlenecektir. Verilen emeğin sergilenen çabanın maddi bir karşılığı olan ücretlerin hak edildiği ölçüde tam ve zamanında verilmesi, bu süreçlerin yürütülmesinde çalışanlardan da görüş alınması, duygularını ifade etmeleri için ortam sağlanması da yine örgüte yönelik bağlılık için önem taşımaktadır. Covid-19 pandemisinde kendilerinin en yüksek risk grubu içinde olduklarını bilen ve bu korku ile hali hazırda işlerini icra eden sağlık çalışanlarının sergiledikleri performans karşılığında verilen ücret, terfi, ödül vb. unsurların da adil olmasının sağlanması da yine örgüt yöneticisinin yerine getirmesi gereken ödevlerden biridir.

Öte yandan örgütte algılanan adaletin duygusal emek sergilemeye de etkisinin olduğu bilinciyle, yöneticilerin duygusal emeğin doğal bir davranış olarak kendini göstermesi için gayret etmesi gerekmektedir. Bu sayede çalışanların hastalara sergilediği duygular samimiyet kazanacak ve gösterilen duygular kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Pandemi sürecinde fiziksel, ruhsal ve biyolojik olarak yıpranan ve hatta tükenme seviyesine gelen sağlık çalışanlarının yöneticileriyle kurdukları iletişim sırasında bireysel özel ihtiyaçlarına uygun olarak anlaşılır bir dil kullandığına inanmaları sağlanmalıdır. Onlardan beklenenin ne olduğu doğru zamanda belirtilmelidir ki bu denli zorlu geçen pandemi süreci olabilecek en yüksek performansla gerçekleştirilebilsin. Sergilenen duygusal emeğin örgütsel bağlılık için de önemli bir değer olduğunun yöneticiler tarafından bilinmesi gerekir. Nitekim, sergilenecek olan doğal ve derinden davranışların örgütsel bağlılıkla ilişkili olduğu yine yöneticilerce öngörülmelidir. Duygusal emek davranışları sergilenmenin yüksek olduğu durumlarda örgütsel adalet algısının örgütsel bağlılığa olan etkisinin nispeten daha da artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca bağlı olarak, özellikle de Covid-19 pandemisi ve gerçekleşen mutasyon sonucunda kendini gösteren Covid-20 pandemisi sürecinde özel sağlık işletmelerindeki çalışanlarda duygusal emek davranışları sergilenmesinin yüksek seyretmesi durumunda, örgütsel adalet algısının örgütsel bağlılığa etkisi daha fazla olmuştur. Bu durum, örgütsel adalet algısı ile örgütsel bağlılık arasındaki ilişkinin, duygusal emek davranışları sergileme tarafından düzenlendiği anlamına gelmektedir. Yüksek seyreden duygusal emeğin varlığında örgütsel adalet algısının örgütsel bağlılık üzerindeki etkisi de artış gösterecektir.

Anahtar kelimeler: Örgütsel adalet algısı, duygusal emek, örgütsel bağlılık, düzenleyici rol, sağlık çalışanları

BALKAN ŞAMPİYONU, HALKEVİ BAŞKANI VE ÇOK YÖNLÜ KİŞİLİĞİYLE ASIM SİMAV

Murat KAHRAMAN

Dumlupınar Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Bölümü, murat.kahraman3@ogr.dpu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Naim SÖNMEZ

Dumlupınar Üniversitesi

Fen-Edebiyat Fakültesi

Tarih Bölümü, naim.sonmez@dpu.edu.tr

Özet

Asım Simav; milli atlet, Halkevi başkanı, siyasetçi gibi vasıflara sahip olmakla birlikte, özellikle Yarenciliği ile tanınmaktadır. Bu makale; birçok farklı alanda faaliyet göstermiş olan ve hayatı süresince yaşadığı muhitte sevilip sayılan Asım Simav'ı tanıtmaya amaçlı gütmektedir. Makalede, Kütahya ili Simav ilçesinde doğan ve neredeyse bir asır yaşamış olan Asım Simav'ın biyografisi hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca bazı kişisel özelliklerine de değinilmiştir. Makalede, mezkûr kişinin hayatıyla ilgili görüşme ve literatür tarama gibi yöntemler kullanılmıştır. Makalede, Asım Simav'ın özellikle yaren geleneğinin canlı tutulmasıyla ilgili çalışmaları sayesinde yöresel folklorlara önemli katkılar sunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Halkevi, Yaren, Milli Atlet

BUZAĞILARDA E. COLİ K99 ENTERİTİ İLE VENÖZ KAN GAZI PARAMETRELERİ

Şefik Ozan KESKİN

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, ozankeskin0707@gmail.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatcali@mehmetakif.edu.tr*

Necati ÇETİN

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, necaticetin45@icloud.com*

Özet

Sığır yetiştiriciliği için buzağı hastalıkları ciddi bir problem teşkil etmekte bu hastalıkların başında da buzağı ishalleri gelmektedir. Escherichia coli, memelilerin bağırsak florasında var olan Gram negatif, çomak şekilli, aerobik ve fakültatif anaerobik üreyebilme yeteneğine sahip bir bakteridir. Memeliler için patojen ve apatojen suşları mevcuttur. Apatojen suşlar genellikle hastalığa sebep olmaz ancak patojen suşlar önemli enfeksiyonlara sebep olabilmektedir. Escherichia coli'ler virulansına göre temel olarak Enterotoksijenik, Enteroinvaziv, Enteropatojenik, Enteroagresif, Enterohaemorajik ve Shiga toksini üreten olmak üzere 6 pato-grupta sınıflandırılmaktadır. Buzağılarda E. coli'nin serotiplerinden K99, O35, O15:K14, O101, O78:K80, O8:K41, O119:K14 ve enteropatojenik E. coli (ETEC antijenlerinden F4, F5, F6 ve F41, bilhassa buzağılarda F5 ve F41 en yaygın karşılaşılan patojen antijenlerdir) tespit edilen patojen tiplerdir. Buzağılarda E. coli ishale neden olan bakteriyel etkenlerden en önemlilerinden birisidir. Colienteritisin önemli suşlarından F41 ve F17 ülkemizde de önemli ishal etkenleri olarak saptanmıştır. Sebep olduğu neonatal ishal genellikle mukus içeren sulu sarı, yeşil veya gri renklidir kimi zaman kanlı şekilde görülebilir. Tedavi edilmediğinde dehidrasyonun şiddeti gittikçe artar, buna bağlı şekillenen elektrolit kaybı sonucu ölüme neden olabilir. Patojen etkenin kaynağı çoğunlukla çevre kontaminasyonudur. Hastalık özellikle göbek bölgesiyle, uterusun ya da kontamine kolostrumun buzağılara verilmesiyle meydana gelebilir. Bunun yanında enfekte hayvanlar da enfeksiyonun kaynağıdır. E. coli enfeksiyonlarında hazırlayıcı nedenler arasında doğum sonrası ilk saatlerde buzağının kolostrum almaması veya az alması, kolostrumun düşük kalitede olması, kuruya geç ayırma, kuru dönemde anne bakımının kötü yapılması, barınak temizliğine, meme hijyenine dikkat edilmemesi, A vitamini eksikliği ve mastitisli sütle besleme olduğu bildirilmektedir. E coli enfeksiyonlarında morbidite düzeyinin %30-70, mortaliteninse doğumdan sonraki ilk üç günde %50-60 olduğu, 8. günden sonra bu oranın %5-10 seviyelerine kadar düştüğü belirtilmiştir. Enfeksiyonun inkubasyon süreci 1-3 gün kadardır. Yapılan çalışmalarda buzağı ishallerinin %13'ünün nedenin E. coli (verotoksijenik veya enterotoksijenik) olduğu, neonatal dönemde bu oranın %11,9 olduğu ifade edilmiştir. Türkiye'de yapılan çalışmalarda ise ishalleri buzağılarda E. coli enfeksiyonları çok daha geniş bir aralıkta (%10 ile %92 arası) bulunmuş, enfeksiyonun doğumu takiben 2-10 günlük zamanda hatta ilk 24 saatte görülebileceği bildirilmiştir. İshal tablolarında gelişebilen metabolik asidozu belirlemek ve derecelendirmek için en mühim standart kan gazlarının ölçülmesidir (baz açığı, kan Ph'sı, HCO₃, BE_{ecf}). Bu parametreler ishalleri buzağılarda hayvanın hem mevcut durumu hem de prognozu hakkında önemli bilgiler verir. Kan gazları ölçüm cihazı olmadığı durumlarda plazmada ya da serumda tCO₂ ölçülmesi

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

baz açığını değerlendirmek için kullanılabilir. Bu özet bildiride buzağılarda E. coli K99 enteriti ile venöz kan gazı parametreleri hakkında güncel ve klasik bilgileri özetlemeyi amaçladık.

Anahtar kelimeler: E. Coli K99, Enterit, Buzağı, Kan gazı.

ERİŞKİNLERDE AKILCI İLAÇ KULLANIMI FARKINDALIĞININ İNCELENMESİ

Doğan Can CANLI

*İstinye Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi,
Sağlık Yönetimi Bölümü
dogan.can.canli.isu@gmail.com*

Gamze Ceren YENİSU

*İstinye Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi,
Sağlık Yönetimi Bölümü*

Beyza Nur ÇETİNKAYA

*İstinye Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi,
Sağlık Yönetimi Bölümü*

Tubi AYGÜN

*İstinye Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi,
Sağlık Yönetimi Bölümü*

Havvanur UZUNAL

*İstinye Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi,
Sağlık Yönetimi Bölümü*

Özlem ÖZAYDIN

*Dr. Öğr. Üyesi, İstinye Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi,
Sağlık Yönetimi Bölümü, ozlem.ozaydin@istinye.edu.tr*

Özet

Amaç: Tüm dünyada yanlış, gereksiz, etkisiz ve yüksek maliyetli ilaç kullanımı çeşitli boyutlarda sorunlara neden olmaktadır. Bu nedenlerden dolayı DSÖ öncülüğünde başlatılan akılcı ilaç uygulamaları ülkemizdeki sağlık politikaları arasında önemli bir uygulama olarak devam etmektedir. Çalışmanın amacı bireylerin akılcı ilaç kullanımına yönelik farkındalıklarını incelemektir.

Yöntem: Çalışmada Aktaş ve Selvi (2019) tarafından geliştirilen ve toplam 15 maddeden oluşan Erişkinlerde Akılcı İlaç Kullanımı Farkındalık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek tek faktör ve üç bileşenden oluşmaktadır. Çalışmada gruplar arası farklılıkları incelemek için Student T, ANOVA, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. Pearson korelasyon analizi ile ilişki incelenmiştir. İstatistiksel anlamlılık 0,05 düzeyinde kabul edilmiştir.

Bulgular: Çalışmada 177 kişiye çevirim içi bir anket aracılığıyla ulaşılmıştır. Katılımcıların ortalama yaşı 26±9,8 yıldır. Çoğunluğu kadın (%68), öğrenci (%47), bekar (%74) ve üniversite eğitimine sahiptir (%58). Gelir düzeyi bakımından büyük çoğunluk asgari ücret ve biraz üzerinde gelire sahiptir. Kronik hastalığı bulunan kişiler katılımcıların %14'ünü oluşturmaktadır. Analizler neticesinde evlilerin farkındalığı bekarlara kıyasla anlamlı olarak düşük olduğu görülmüştür (p=0,001). Ayrıca yaş yükseldikçe farkındalık azalmaktadır (p=0,011). Buna karşın cinsiyet, gelir, eğitim düzeyi, meslek ve kronik hastalığa sahip olma durumu bakımından gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Sonuç: Toplumda akılcı ilaç uygulamalarına yönelik farkındalığın artırılması önemlidir. Bireysel özellikler farkındalık düzeyini etkilemektedir. Bu kapsamda farkındalığı düşük olan kişileri odak noktasına alan bilgilendirme ve eğitimler yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akılcı ilaç kullanımı, Farkındalık, Erişkinler.

INVESTIGATION OF RATIONAL DRUG USE AWARENESS IN ADULTS**Abstract**

Objective: Wrong, unnecessary, ineffective and high cost drug use causes problems in various dimensions all over the world. For these reasons, rational drug practices initiated under the leadership of WHO continue as an important practice among health policies in our country. The aim of the study is to examine individuals' awareness of rational drug use.

Method: The Rational Drug Use Awareness Scale for Adults, which was developed by Aktaş and Selvi (2019) was used in the study. The scale consists of 15 items, a single factor, and three components. In the study, Student T, ANOVA, Mann Whitney U and Kruskal Wallis tests were applied to examine the differences between groups. The relationship was examined with Pearson correlation analysis. Statistical significance was accepted at the 0.05 level.

Results: In the study, 177 people were reached through an online questionnaire. The mean age of the participants was 26 ± 9.8 years. The majority are female (68%), student (47%), single (74%) and have a university education (58%). In terms of income level, the majority of them have minimum wage and slightly above income. People with chronic diseases make up 14% of the participants. As a result of the analysis, it was seen that the awareness of married people was significantly lower than that of single people ($p=0.001$). In addition, awareness decreases with increasing age ($p=0.011$). On the other hand, no significant difference was found between the groups in terms of gender, income, education level, occupation and having a chronic disease.

Conclusion: It is important to raise awareness of rational drug practices in the society. Individual characteristics affect the level of awareness. In this context, it is recommended to provide information and trainings that focus on people with low awareness.

Keywords: Rational drug use, Awareness, Adults.

LİSANSÜSTÜ PROGRAMLARDA YAPILAN TEZLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: EGZERSİZ BAĞIMLILIĞI

Fatmanur ÇAKIR

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

fatmanurcakir026@gmail.com

Metin DALAR

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

dalarmetinn@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Abdulkemir ÇEVİKER

Hitit Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

abdulkemirceviker@hitit.edu.tr

Özet

Egzersiz kavramı, bireylerin yaşamlarında zihinsel ve ruhsal yönden yarar sağlayan bir davranış durumudur. Fakat egzersiz faaliyetleri bireyin olması gerekenden fazla çaba harcama sonucunda, egzersiz faaliyetleri bireylerde bağımlılık olgusunu tetikleyebilmektedir. Egzersiz bağımlılığına sebep olan birçok parametreler bulunsa da bu konuda araştırmalar ve tartışmaların devam ettiği bilinmektedir. Egzersiz bağımlılığı olan kişiler egzersiz yoksunluk belirtilerini önlemek veya hafifletmek için aynı zorlukta egzersize ihtiyaçları vardır. Bu noktada, alışılmış egzersiz davranışları egzersizin yoksunluğu ile çeşitli duygusal bozuklukları beraberinde getirerek farklı sonuçları doğurabilmektedir. Bu araştırma, egzersiz bağımlılığı alanında yapılan tez çalışmalarının belli ölçütler noktasında; yöntem ve konu açısından özelliklerini ortaya koymak, çalışmalarını tanımlamak ve sistematik olarak incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanı kullanarak “egzersiz bağımlılığı” anahtar kelimesi taranarak tezlere erişim sağlanmıştır. 2015-2023 yılları arasında tamamına erişilebilen 44, araştırmaya dahil edilme kriterlerine uygun toplamda 33 araştırma kapsamımızı oluşturmaktadır. Yapılan taramada; 32 yüksek lisans, 1 doktora lisansüstü tez çalışması tespit edilmiştir. Kategori edildiğinde; sporcularda (8), üniversitelerde (8), sağlıklı yaşam ve spor merkezlerinde (1), akademi ve kulüplerde (2) ve en fazla çalışma grubu olan fitness merkezlerinde (15) adet tez çalışması yürütülmüş ve kullanılan yöntemin ise çoğunlukla betimsel yöntem olduğu tespit edilmiştir. Araştırma alan yazınına bakıldığında; egzersiz bağımlılığı anahtar kelimeleri üzerinde yapılan araştırmaların farklı ölçümler üzerinde yapıldığı görülmektedir. Bireylerde egzersiz bağımlılığı; yaş, cinsiyet, meslek, medeni durum, eğitim durumu, aylık gelir durumu, egzersiz yılı, spor yaşı, gibi faktörlerden etkilendiği görülmektedir. Ayrıca düzenli egzersiz yapan bireylerde; boy, kilo, günlük egzersiz süresi, haftalık spor yapma sıklığı ve egzersiz türü alt bileşenleri gibi faktörlerin egzersiz bağımlılığı seviyesini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında; Egzersiz bağımlılığı yaşam kalitesini düşük düzeyde etkilediği görülmektedir. Bunun sebebi ise; egzersiz bağımlılığını oluşturan egzersiz aktivitelerinin yaşam kalitesini çok yükseltmemesinden olduğu düşünülebilir. Branş olarak atletizm sporcularında, uyumlu ve takıntılı tutkunluk düzeyleri egzersiz bağımlılığını etkilemezken, takıntılı tutkunluk düzeyleri sporcuların egzersiz bağımlılığını olumsuz etkilediği sonucunu göstermiştir. Bir başka çalışma sonucunda ise; haftalık egzersiz sıklığı, günlük egzersiz süresi ve egzersiz yaşının yüksek

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

olmasının; egzersiz bağımlılığının ortaya çıkmasında etkili olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik dayanıklılık bağlamında yapılan diğer çalışmada ise, yüzücülerin egzersiz bağımlılığına meyilli olduğu ve fazlasının hayat akışında olumsuzluk yaratacağından dolayı uzman eşliğinde antrenmanlar yapılması önerilmiştir. Bu doğrultuda bu araştırmanın, egzersiz alanında sunulan tezlerin kapsamaları hakkında bilgi verilmesi literatüre sağlayacağı katkı bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Egzersiz bağımlılığı, Bibliyometrik analiz, İçerik analizi

SOSYAL MEDYA DA YER ALAN SPOR HABERLERİNE AHLAKİ BAKIŞ

Rümeysa KOÇEROĞLU

Hitit Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Antrenörlük Eğitimi, rumeysakcrglu@icloud.com

Dr. Öğr. Üyesi Çisem ÜNLÜ

Hitit Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Spor Yöneticiliği, cisemunlu@hitit.edu.tr

Özet

Teknolojik gelişmeler iletişimde kullanılan araç ve gereçlerin süreç içinde farklılaşmasına insanların haber almak için kullandıkları yöntemlerin çeşitlenmesine ve değişmesine sebep olmuştur. Habere ulaştığımız iletişim araçları ilk ortaya çıkışından 1990 lı yıllara kadar çok fazla değişiklik göstermemiş 2000 li yıllara doğru haber alma araçlarına yenileri eklenmiştir. Bu haber alma araçlarından biriside sosyal medyadır. Derleme şeklinde hazırlanan bu çalışmada günümüzde sıkça kullanılan sosyal medya uygulamalarında karşılaştığımız spor haberlerine ahlaki açıdan değerlendirmektir. Sosyal medya uygulamalarında karşılaştığımız haberler ilgi çekme, daha fazla kişi tarafından beğeni kazanma, daha fazla yorum yapılma, takipçi sayısını artırma gibi etmenler göz önünde bulundurularak bilginin doğruluğunun ispatı yapılmadan paylaşılmakta kısa sürede çok fazla kişiye çok kısa sürede ulaşmaktadır. Sosyal medyanın bu etkisinin yanı sıra Spor haberlerinin toplumun büyük kısmı tarafından takip edilmesi, taraftarların temsilcisi olduğu kulüple ilgili haberleri takip etmelerinin yanı sıra medyatik isimler olarak nitelendirdiğimiz spor insanlarına özgü haberlerde oldukça dikkat çekmektedir. Haberlerin eksik, yanlış ve çarpıtılarak verilmesi başta kişi haklarına ve habere konu olan kişi ve kuruluşlara zarar verebilmektedir. Bu durumda ahlaki açıdan olumsuz sonuçları beraberinde getirebilmektedir. Sonuç olarak çalışmamızda sosyal medya da yer alan spor haberleri incelenmiş; dikkat çekici içerikte farklı başlıklarla bu haberlere azımsanmayacak düzeyde yer verildiği görülmektedir. Eksik, yanlış, yanıltıcı haberlerin doğruluğunun bir şekilde tespit edilmeden paylaşılması gerektiği ahlaki açıdan uygun olacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Ahlak, Haberler, Sosyal Medya

MORAL PERSPECTIVE ON SPORTS NEWS ON SOCIAL MEDIA

Abstract

Technological developments have caused the differentiation of the tools and equipment used in communication in the process, the diversification and change of the methods used by people to receive news. The means of communication through which we access news did not change much from its first appearance until the 1990s. Towards the 2000s, new ones were added to the means of receiving news. One of these means of receiving news is social media. In this study prepared in the form of a review, it is to evaluate the sports news we encounter in the social media applications that are frequently used today from a moral point of view. The news we encounter in social media applications is shared without proving the accuracy of the information by taking into account factors such as attracting attention, gaining likes by more people, making more comments, increasing the number of followers, and reaching too many people in a very short time. In addition to this effect of social media, the fact that sports news is followed by a large part of society, in addition to fans following news about the club they represent,

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

attracts a lot of attention in the news specific to sports people, whom we call mediatic names. Giving incomplete, inaccurate and distorted news may harm human rights and the persons and organizations that are the subject of the news in the first place. In this case, it can bring with it morally negative consequences. As a result, sports news that is also included in social media was examined in our study; it is seen that these news stories are given a significant amount of space with different titles in the remarkable content. It can be said that it would be morally appropriate that incomplete, false, misleading news should not be shared without somehow detecting its accuracy.

Key Words: Morality, News, Social Media

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN STRESLE BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİ

Rukiye ASLAN

*İstinye Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Sağlık Yönetimi Bölümü
aslanrukiye74@gmail.com*

Yağmur ÇELEBİ

*İstinye Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Sağlık Yönetimi Bölümü
celebiyagmurr@icloud.com*

Aslı EKER

*İstinye Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Sağlık Yönetimi Bölümü
ekerasli27@hotmail.com*

Dilara CAFRİ

*İstinye Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Sağlık Yönetimi Bölümü
ugurludilara09@hotmail.com*

Özlem ÖZAYDIN

*Dr. Öğr. Üyesi, İstinye Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Sağlık Yönetimi Bölümü,
ozlem.ozaydin@istinye.edu.tr*

Özet

Amaç: Bir eylem ya da durumun kişi üzerinde meydana getirdiği fiziksel ve psikolojik zorlanma durumu olarak ifade edilen stres, öğrencilerin motivasyon ve performanslarında azalmaya yol açabilmektedir. Diğer yandan stresle başa çıkmada etkili yaklaşım sergileyen bireyler bu olumsuz yönlerinden korunmada başarılı olabilirler. Çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma yöntemlerinin incelemektir. Çalışmadan elde edilecek sonuçların stresle mücadelede destek sağlayacak politika ve işleyişlere yol göstereceği düşünülmektedir.

Yöntem: Çalışmada beş boyut (problem çözme, pozitif değerlendirme, mantıksal analiz, profesyonel destek arama, çevre desteği arama) ve 22 maddeden oluşan Stresle Başa Çıkma Yöntemleri Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek iç güvenilirlik düzeyi 0,853 bulunmuştur. Analizde gruplar arası farklılıkları incelemek için Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. Yaş değişkeninin analizinde Pearson Korelasyon kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık 0,05 düzeyinde kabul edilmiştir.

Bulgular: Çalışmada 97 üniversite öğrencisine çevrim içi bir anket aracılığıyla ulaşılmıştır. Katılımcıların ortalama yaşı 21±2,3 yıldır. Çoğunluğu kadın (%66), bekar (%91), ailesi ile birlikte yaşayan (%73) ve bireysel harçlığı aylık 800 TL altında (%41) öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin %28'i aynı zamanda bir işte çalışmaktadır. Problem çözme yöntemlerinden en yüksek ortalama puan mantıksal analiz iken en düşük profesyonel destek arama boyutunda alınmıştır. Analizler neticesinde profesyonel destek arama boyutunda erkekler ile evli öğrencilerin (p=0,034); problem çözme boyutunda ise ailesi ile birlikte ikamet eden öğrenciler (p=0,036) ve aylık harçlık miktarı en yüksek olan gruptakilerin (p=0,034) puanları diğerlerinden anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin yaşı ile problem çözme, mantıksal analiz ve pozitif değerlendirme puanları arasında hafif düzeyde pozitif yönlü

korelasyon bulunmuştur (sırasıyla; $p=0,001$, $p=0,005$, $p=0,009$). Diğer yandan pozitif değerlendirme, mantıksal analiz ve çevre desteği arama boyutlarında gruplar arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Sonuç: Öğrencilerin yaşı arttıkça problem çözme becerileri artmaktadır. Diğer yandan profesyonel destek arama en az tercih edilen stresle başa çıkma yöntemidir. Öğrencilere danışmanlık verilerek profesyonel destek arama süreçleri hakkında bilgilendirme yapılması önemlidir.

Anahtar kelimeler: Stres, Başa çıkma yöntemleri, Üniversite öğrencileri

UNIVERSITY STUDENTS' METHODS OF COPING WITH STRESS

Abstract

Aim: Stress, which is expressed as the physical and psychological strain caused by an action or situation on the person, can lead to a decrease in students' motivation and performance. On the other hand, individuals who show an effective approach in coping with stress can be successful in protecting from these negative aspects. The aim of the study is to examine the methods of coping with stress of university students. It is thought that the results obtained from the study will guide the policies and processes that will provide support in the fight against stress.

Method: The Coping Response Inventory, which consists of five dimensions (problem solving, positive reappraisal, logical analysis, seeking professional support, seeking environmental support) and 22 items, was used in the study. The internal reliability level of the scale was found to be 0.853. Mann Whitney U and Kruskal Wallis tests were applied to examine the differences between groups in the analysis. Pearson Correlation was used for the analysis of the age variable. Statistical significance was accepted at the 0.05 level.

Results: In the study, 97 university students were reached through an online questionnaire. The mean age of the participants was 21 ± 2.3 years. The majority of them are female (66%), single (91%), living with their family (73%) and their individual allowance is less than 800 TL per month (41%). 28% of students also work in a job. While the highest average score was obtained from the problem solving methods in the logical analysis, the lowest was in the dimension of seeking professional support. As a result of the analyzes, in the dimension of seeking professional support, male and married students ($p=0.034$) were higher than the others. In the problem solving dimension, the scores of the students living with their families ($p=0.036$) and those in the group with the highest monthly allowance ($p=0.034$) were found to be significantly higher than the others. A slight positive correlation was found between the age of the students and their problem solving, logical analysis and positive reappraisal scores ($p=0.001$, $p=0.005$, $p=0.009$, respectively). On the other hand, no significant difference was found between the groups in the dimensions of seeking environmental support.

Conclusion: As the age of the students increases, their problem solving skills increase. On the other hand, seeking professional support is the least preferred method of coping with stress. It is important to inform students about the processes of seeking professional support by providing counseling.

Keywords: Stress, Coping methods, University students.

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN KİTAPLARDA SOSYOKÜLTÜREL BECERİLERİN KULLANILMA DÜZEYİ

Sena KIZILCAKAYA

Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türkçe Eğitimi

senakizilcakayaa@gmail.com

Özet

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi yurt içinde ve yurt dışında eğitim, göç, sağlık, turizm gibi sebeplerle her geçen gün artmaktadır. Bu artışla beraber Türkçe öğretiminde kullanılan kitapların ve programların etkililiği tartışma konusu olmaktadır. Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda seviyelere göre tema ve kazanımlar belirlenmiştir. Çeşitli kurumların hazırlamış olduğu kitaplar farklı amaçlarda ve farklı yaş düzeylerinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılmaktadır. Bu program ve yayınların güncel olması ile birlikte 21. yüzyıl becerilerini yansıtmaları beklenmektedir. Öğrencinin dili öğrenmesi ile beraber çağın değişen toplumsal şartlarına uyum sağlaması da gerekmektedir. Topluma uyum sağlaması, toplumla bir arada yaşaması için öğrencinin sosyokültürel becerileri kazanması gerekmektedir. Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan kitaplar 21. yüzyıl becerilerinden biri olan sosyokültürel becerileri yansıtmalıdır. Sosyokültürel alan bireyin toplum içinde yaşamasını sağlar. Sosyokültürel becerilere sahip kişiler toplumla daha sağlıklı iletişim kurarlar. Sosyal üyelik, sosyal uyum, sosyalleşme yeteneği ve sosyal ifa sosyokültürel becerilerin alt boyutudur. Bu ana ve alt boyutları destekleyecek etkinlikler Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan kaynaklarda yer almalıdır. Bu nedenle bu araştırmanın amacı Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan kitaplarda sosyokültürel becerilerin kullanılma düzeyini belirlemektir. Bu amaçla Gazi Üniversitesi TÖMER ders kitabı doküman olarak kabul edilmiş, B2 seviyesi metinleri ve etkinlikleri incelenmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda Gazi Üniversitesi TÖMER B2 kitabında toplam beş bölüm, yirmi metin olduğu tespit edilmiştir. Yirmi metin için toplam iki yüz iki etkinlik vardır. Elli sekiz etkinlikte sosyokültürel becerilerin yansıtıldığı etkinlikler olduğu belirlenmiştir. Bu etkinliklerin beceri alanlarına yönelik dağılımları ele alındığında konuşma becerisinde çoğunlukta olduğu belirlenmiştir. Konuşma becerisinden sonra yazma etkinliklerinde sosyokültürel becerileri yansıtan etkinlikler kullanılmıştır. Anlatma becerilerinde çok kullanılması öğrencinin aktif katılım sağlayabilmesi ve iletişim kurmasıyla ilgilidir. Bu bulgulardan yola çıkılarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için kullanılan kitaplarda sosyokültürel etkinliklerin artırılması, kullanılmayan becerileri alanlarının kullanımına yönelik etkinliklerin dahil edilmesi ve sosyokültürel becerilerin kullanıldığı yardımcı kaynaklara yer verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, Ders kitabı, Sosyokültürel beceriler, 21. yüzyıl becerileri, B2 seviyesi

FİP'LI KEDİLERDE BAZI HEMATOLOJİK VE BİYOKİMYASAL PARAMETRE DEĞİŞİMLERİ

Rümeysa KAPLAN

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, rumeysa.kaplan19az@gmail.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatcali@mehmetakif.edu.tr*

Rüya SERİN

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, ruyaserin1@outlook.com*

Özet

Feline İnfeksiyöz Peritonitis Virus (FIPV), Coronavirüsler içerisinde yer alan daha çok genç ve bağışıklık sistemi baskılanmış kedilerde oldukça öldürücü ve bulaşıcı Feline infeksiyöz peritonitis hastalığına (FIP) neden olur. Enfeksiyon vücut boşluklarında şekillenen proteince zengin efüzyonla fibrinöz granümatöz serozit, periflebit, granümatöz nekrotik flebitis ile pek çok organda oluşan granümatöz bozukluklarla karakterizedir. FIP'te en sık gözlenen form efüziv olan yaş form olmakla birlikte nonefüziv kuru formun da son zamanlarda artış gösterdiği bildirilmektedir. Kedilerde azda olsa iki form aynı zamanda görülebilir. Yaş formda vücuttaki boşluklarda efüzyon oluşumu tipik olup en çok şekillenen bulgular karında gerginlikle beraber abdominal boşlukta asites denen abdominal efüzyonun görülmesidir. Abdominal bölgede efüzyon şekillenen kedilerde pleurada efüzyon da görülebilir sadece pleural efüzyonda gelişebilir. Yaş formda karın bölgesinde fibrinöz peritonitis, toraks bölgesinde pleurit ile perikardit şekillenebilir. Vakaların %25'inde pleural efüzyon görülmektedir. Kuru formda enfeksiyonun akut olduğu zamanda hayvanda letarji, vücut ısısı yükselmesi, zayıflama ve iştahsızlık gibi belirtiler görülse de bu semptomlar diagnozu güçleştirmektedir. Yaş forma kıyasla bulgular haftalar veya aylar sonra meydana gelebilmektedir. Enfeksiyonun belirtileri granümatöz lezyonların etkilediği organlara bağlı şekilde değişebilmektedir. Merkezi sinir sistemi, abdominal organlar, dalak, böbrek, pankreas, karaciğer, gastro-intestinal kanal ile lenf nodüllerinde tipik granümatöz lezyonlar görülebilmektedir. Bu semptomlar efüzyon görülen kedilerde de şekillenebileceğinden dolayı yalnızca kuru formda karşılaşılmaz. Feline İnfeksiyöz Peritonitis hayvanlarda kan biyokimya ve hematolojisinde önemli değişimler şekillenebilmektedir. FİP'ten şüphelenilen kedilerin ALP ve total bilirubin düzeylerinin sağlıklı hayvanlara kıyasla aralarında istatistiksel yönden değişim olmadığı globulin, total protein, ALT, AST ile kreatinin seviyelerinin arttığı, albumin/globulin oranı ve albumin düzeylerinin ise sağlıklı hayvanlara kıyasla düşük olduğu yapılan bilimsel çalışmalarda bildirilmiştir. Yine FİP'ten şüphelenilen kedilerde ACHE ve TNF- α seviyelerinin arttığı ancak bu artışın istatistiksel yönden önemsiz olduğu ifade edilmektedir. Organ hasarının lokalizasyonu, boyut ve derecesi ile glomerular fonksiyonların bozulmasına bağlı olarak kreatinin ve BUN düzeylerinde artışlar görülebilmektedir. Dolaşımda immun komplekslerin bulunması, spesifik antikor yanıt ile komplement varlığından ötürü FİP'li kedilerde hipoalbuminemi ile hiperglobulinemi durumlarına sık rastlanır. Efüziv formda olan FIP enfekte kedilerde %21-63 aralığında hiperbilirubinemi olduğu, kedilerin yaklaşık %65'inde de kansızlık görüldüğü bildirilmiştir. Burada terminal olarak şekillenen immun-hemolitik anemi sonucu eritrosit

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

sayısı düşer, TNF- α düzeyi yükselir. Bu bildiri kedi sağlığı açısından oldukça önemli patojenlerden biri olan Feline İnfeksiyöz Peritonitis enfeksiyonunun oluşturduğu bazı hematolojik ve biyokimyasal parametre değişimleri üzerine güncel ve klasik literatür bilgileri özetlemeyi amaçladık.

Anahtar kelimeler: Kedi, FİP, Biyokimya, Hematoloji.

CORONAVİRUS ENFEKSİYONLU KEDİLERDE T4 VE TSH HORMONLARI İLE BAZI BİYOKİMYASAL PARAMETRE DEĞİŞİMLERİ

Fatma Nur UYGUN

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO

Veterinerlik Bölümü, fmanuruygun@gmail.com

Türker ATCALI

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü,

Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatcali@mehmetakif.edu.tr

Özet

FelineCoronavirüsler (FCoV) Coronaviridae ailesinde bulunan kedigil türlerinin farklı doku, sistemlerine ilgi göstererek farklı enfeksiyonlara neden olan önemli viral etkenlerdir. İki biyotipi bulunur. Bunlardan Tip I FCoV kedi türünden, Tip II FCoV ise kedi ve köpek koronavirüsler arasında kombinasyonlardan köken alır. Coronavirüsler tiplerinden birisi olan FelineEnterikCoronavirüs (FECoV) kedilerde çoğunlukla subklinik seyrederek, hafif, genelde kendiliğinden iyileşen gastroenterit ile solunum yolları bozukluklarına sebep olur. Bunun yanında FelineCoronavirüsün mutasyon geçirmesi sonucu şekillenen Felineenfeksiyöz Peritonit Virus (FIPV) ise genç ve immunsupresif kedilerde öldürücü sistemik enfeksiyona yol açar. Belirtileri kedinin immun durumuna, daha önce enfeksiyona maruz kalıp kalmadığına, vaskülit ve piyogranülatöz lezyonların dağılımına göre değişkenlik gösterir.İki biyotiptekiCoronavirüsler da FIP' e neden olabilir. Fakat Tip I FCoV daha yaygın şekilde enfeksiyon oluşturur. Coronavirüsler yol açtığı klinik bozuklukların yanı sıra hematolojik ve biyokimyasal yönden de önemli ve değişken belirtiler meydana getirebilmektedir. Hematolojik muayenede çoğunluklanötrofil ve lenfosit sayısında azalma, değişken total lökosit sayısı, HCT ve Hg düzeylerinde azalma ile nonrejeneratifnormositiknormokromikkarakterde anemi görülebilmektedir. Enfekte kedilerde en sık belirlenen (%40-50) laboratuvar bulgu globulinlerin miktarında yükselme sonucu meydana serum TP düzeyindeki artıştır. Bunun yanında immun kompleks birikimine bağlı glomerülonefrit, bağırsaklarda granülatöz değişikliklere bağlı eksüdatifenteropati ya da vaskülit sırasında proteince zengin sıvının ekstrasvazyonundan ileri gelen hipoaalbuminemi meydana gelebilmektedir. Yapılan çalışmalarda enfekte hayvanlarda albümin/globulin oranının (hipoaalbuminemi gelişebileceğinden) FIP'te daha yüksek diagnostik anlam taşıdığı bildirilmiştir. Kedi Coronavirüs enfeksiyonlarında bilirubin ve hepatik enzim düzeyleriyle, üre kreatinin gibi laboratuvar parametrelerinin şekillenen organ tahribatının yer ve şiddetine göre farklılık arz ettiği bildirilmiştir. Serum Amiloid A (SAA) düzeylerinin, FIP'li kedilerin serumunda enterikFCoV'a maruz kalan asemptomatik kedilere oranla 10 kat daha yüksek olduğu bulunmuş bu kapsamda FIP teşhisinde SAA'nın yararlı bir biyobelirteç olabileceği ifade edilmiştir. Yine FIP' li kedilerde α -1-Asit Glikoprotein (AGP) seviyelerinde önemli artışlar görülmüştür. Tiroid bezi vücut metabolizmasının düzenlenmesi açısından oldukça önemli bir bez olup T_3 , T_4 hormonlarının salınımında rol oynamakta ve TSH hormonuyla birlikte canlılarda oldukça önemli görevler üstlenmektedir. Özellikle son yıllarda ortaya çıkan Covid-19 pandemisi sonrası Coronavirüsler ile tiroid hormon düzeyleri arasındaki bağlantıların araştırılması konusunda birçok çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Coronavirüs enfekte bireylerde serum TSH, T_3 ve T_4 düzeylerinin kontrol grubundakilerden önemli ölçüde düşük olduğu bulunmuştur. Bu bildiride kedi sağlığı açısından oldukça önemli enfeksiyonlardan biri olan

Coronavirüsli kedilerde tiroid hormonları ile bazı biyokimyasal parametre değişimleri üzerine güncel ve klasik literatür bilgileri özetlemeyi amaçladık.

Anahtar kelimeler: Coronavirus, Kedi, T₄, TSH, Biyokimya.

TERMOELEKTRİK MODÜLLERİN PERFORMANSINA ETKİ EDEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Babak MAMMADOV

Milli Savunma Üniversitesi

Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Elektronik Mühendisliği, kent7630608@gmail.com

Nevra BAYHAN

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

Mühendislik Fakültesi

Elektrik Elektronik Mühendisliği, nevra@iuc.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-7497-2377

Sedat BALLIKAYA

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

Mühendislik Fakültesi

Mühendislik Bilimleri, ballikaya@iuc.edu.tr

Özet

Termoelektrik (TE) malzemeler ısı enerjisini doğrudan elektrik enerjisine yada tersi elektrik enerjisini ısı enerjisine dönüştürme yetenekleri olan malzemelerdir. Bu özelliklerinden dolayı son yıllarda atık ısıdan elektrik enerjisi kazanma yada kritik elektronik komponentlerin soğutulması gibi teknolojik uygulamaları öne çıkmıştır. Bu çalışmada bir TE modülün enerji üretim ve ısıtma-soğutma kapasitesini ortaya koyacak bir TE cihaz geliştirilmiş ve farklı bacak sayısından oluşan TE modüllerin performansları test edilmiştir. TE cihaz toplam 4 adet 4x4 cm alüminyum blok bunlara bağlı ısıtma elemanları, soğutma kanalları, termo çiftler ile elektronik kontrol ünitesinden oluşmaktadır. Geliştirilen sistemle bir TE modülün yaklaşık 100 °C sabit sıcaklık farkına kadar TE güç değerleri ölçülebilirken, aynı sistemle 5 A kadar akım uygulanarak modüllerin peltier etkisi incelenebilmektedir. Geliştirilen sistemle farklı sayıda TE bacadan oluşan (31, 40 ve 58 çift) oluşan bir TE modülün enerji üretim kapasitesi test edilmiş. Modüller 20x35 mm genişlikte olup sadece içinde birim alandaki bacak sayısı değiştirilmiştir. Yaklaşık 22 °C sıcaklık farkı için yapılan testlerde en yüksek Seebeck voltajı, 50 mV ile yüksek bacak sayısına sahip yani 58 çiftten bacadan oluşan TE modülden elde edilmesine karşın en yüksek çıkış güç değeri, 120 mW ile 40 çift bacadan oluşan TE modülden elde edilmiştir. Bacak sayısının artması ile üretilen çıkış güç arasında doğrusal bir ilişki olmamasının nedeni, bacak sayısının artması ile modülün iç direncinin artması böylece ürettiği akımın azalması ile ilişkilendirilmiştir. Bir diğer neden ise bacak sayısının artması ile TE bacakların yüzeysel ısı kayıplarından dolayı sıcaklık farkının azalması olarak yorumlanmıştır. Elde edilen tüm sonuçlar geliştirdiğimiz yeni cihazla TE modüllerin enerji üretim kapasiteleri ve soğutma performansları etkin şekilde ölçülebildiğini, bilinenin aksine TE modüllerin performansını bacak sayısının sınırladığı ve birim alan düşen TE bacak sayısı için bir optimizasyon yapılması gerektiğini göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Termoelektrik (TE) cihaz, TE bacak sayısı, optimizasyon, TE performans.

Investigation of Factors Affecting the Performance of Thermoelectric Modules

Abstract

Thermoelectric (TE) materials are materials that can convert heat energy directly into electrical energy or vice versa. Due to these features, technological applications such as obtaining electrical energy from waste heat or cooling critical electronic components have come to the fore in recent years. In this study, a TE device was developed to reveal the energy production and heating-cooling capacity of a TE module and the performances of TE modules with different leg numbers were tested. TE device consists of 4 pieces of 4x4 cm aluminum blocks, heating elements connected to them, cooling channels, thermo couples and electronic control unit. With the developed system, TE power values of a TE module can be measured up to a constant temperature difference of approximately 100 °C, while the Peltier effect of the modules can be examined by applying a current of up to 5 A with the same system. With the developed system, the energy production capacity of a TE module consisting of different numbers of TE legs (31, 40 and 58 pairs) was tested. The modules are 20x35 mm wide and only the number of legs per unit area has been changed. At a temperature difference of approximately 22 °C, the highest Seebeck voltage of 50 mV was obtained from the TE module with the highest number of legs, that is, the TE module with 58 pairs of legs, while the highest output power of 120 mW was obtained from the TE module with 40 pairs of legs. The reason for that is that there is no linear relationship between the increase in the number of TE legs and the output power. It is also known that as the number of legs increases the internal resistance of the module increases, thus, decreasing the current generated. Another reason was interpreted as the decrease in the temperature difference due to the superficial heat losses of the TE legs with the increase in the number of legs. All the results obtained showed that with the new device we developed, the energy production capacities and cooling performances of TE modules can be measured effectively, contrary to what is known, the performance of TE modules is limited by the number of legs and an optimization should be made for the number of TE legs per unit area.

Keywords: Thermoelectric (TE) device, The number of TE legs, Optimization, TE performance

DÖŞEMEALTI İLÇESİNE BAĞLI KARAKOYUNLU YÖRÜKLERİNİN KÜLTÜR ÖZELLİKLERİ ve DOKUMA GELENEKLERİ

Musa Emre ERBİ

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyoloji Bölümü

musaemreerbi20@gmail.com

Özet

Kültür, bireylerin yarattığı ve ona eklediği maddi ve manevi bir bütün olmasıyla toplumsal bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yörük kültürü ise kültürün alt birimi olması ile Türk kültüründe bir alt kültür olarak değerlendirmemiz mümkündür. Yörük kültüründe yemek alışkanlıkları, göçebe yaşam biçimi, dokuma gelenekleri başta olmak üzere birçok özelliği kapsaması ile önemli bir yere sahip olduğunu söylememiz mümkündür.

Araştırmamızın amacı, Yörük kültürünün bir parçası olan Döşemealtı halılarının yörük kültüründe önemli bir yere sahip olması ile Sosyolojik açıdan Türk kültüründe yörüklerin önemli bir konuma sahip olduğunu değerlendirmektedir. Bu çalışma, Antalya'nın Döşemealtı İlçesine bağlı Kovanlık Mahallesinde hayatlarını süren yörüklerin kültürel öğeleri başta olmak üzere Döşemealtı halılarının kültürel özellikleri hakkında önemi arz edilmiştir. Konunun sınırlılıkları olarak Batı Akdeniz Bölgesine bağlı Antalya'nın Döşemealtı İlçesindeki yörük kültürü ve özellikleri olarak belirlenmiştir. Araştırmanın yöntemi literatür taramasından oluşmanın yanı sıra nitel araştırma tekniği kullanılarak mülakat süreci ile veriler elde edilmiştir. Hazırlanmış olan mülakat soruları ise yarı yapılandırılmış özelliğe sahiptir. Böylelikle görüşme yapılırken açık uçlu olmasından ziyade standart soru tarzından sıyrılarak, yörüklerin anlayabilecekleri kültür seviyesinde sorular yöneltilerek derinlemesine ve doğru bilgiler alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yörük, Kültür, Gelenek, Göçebe

TRAVMATİK BİR BELLEK UNSURUNUN MEDYA ARAÇLARINDAKİ TEMSİLLERİNİN İNCELENMESİ: 1963 KANLI NOEL SALDIRILARINDAKİ BANYO KATLIAMI İMGESİ

Hilal AKÇAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

*Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Halk Edebiyatı Anabilim dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi,
9342905@ogrenci.bilecik.edu.tr*

Özet

Bu çalışma içerisinde, tarihsel süreçte Kıbrıs'ta yaşanmış ve travmatik bir bellek unsuruna dönüşerek Kanlı Noel saldırılarının en önemli imgelerinden biri haline gelen Banyo Katliamının, farklı medya araçlarında nasıl temsil edildiği hususu konu edilmektedir. İlgili konu özelinde makalenin amacı şu şekilde ifade edilmektedir. Sarsıcı ve travmatik bir bellek unsuru olan 1963 Kanlı Noel Katliamı içerisindeki ilgili bellek imgesinin farklı medya araçlarındaki temsilleri incelenerek bu olayın ilgili toplum için nasıl bir öneme sahip olduğu ortaya koyulmaya çalışılacaktır. İlgili makalenin temel araştırma sorusu, medya araçları ile travmatik bir bellek unsuru arasında nasıl bir bağ olduğu ve ilgili unsurun farklı medya araçlarında nasıl temsil edildiği şeklinde ifade edilmektedir. Çalışma boyunca çeşitli argümanlar vasıtasıyla ortaya koyulmaya çalışılan ana hipotez şu şekildedir. Travmatik nitelikli çeşitli bellek unsurlarının farklı medya araçlarındaki temsili ilgili travmayı gerçekleştiren toplumun açık bir şekilde yüzleşmesine imkan tanıyarak toplumsal düzlemde sosyal, kültürel, ekonomik ve politik gelişmenin yollarını açmanın en önemli stratejilerinden birisidir. Bu imge özelinde çalışma içerisinde iletişim, medya ve medya teknolojisinin yarattığı araçlar açılarak Kanlı Noel saldırıları hakkında bilgi sunulup sunulan bilgiler doğrultusunda televizyon, Youtube, Rauf Denktaş'ın hatıraları, Ekşi Sözlük, fotoğraf ve internet tabanlı gazete haberi gibi farklı medya araçları vasıtasıyla yeniden üretilen Banyo katliamı bellek unsurunun ilgili toplumun kültürel kimlik bilincinin yinelenmesindeki hayati işlevi çeşitli fikirlerle ortaya koyulmuştur.

Anahtar kelimeler: 1. Travmatik bellek unsuru, 2. medya araçları, 3. 1963 Kanlı Noel Saldırıları, 4. temsil, 5. kültürel kimlik bilinci.

ÇORUM SANCAĞINA BAĞLI MEHMET DEDE TEKKESİNİN 1845 TARİHLİ TEMETTUAT DEFTERİNE GÖRE SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI

Hacer ŞAHİN KELEŞ

Hitit Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi

Tarih Bölümü

Hacersahin1995@gmail.com

Özet

“Tekke” kavramı tasavvuf terimi olarak, bir müridin ve ona bağlı yardımcılarının idaresinde tasavvuf terbiyesinin ve tarikat eğitiminin verildiği yerleri ve kurumları ifade etmektedir. İlk tekkeler küçük mekânlardan ibaret iken giderek tarikatların sistematik bir düzen alması ile birlikte tekkeler ve dervişlerin ihtiyaçlarının karşılandığı geniş kurumlar haline gelmiştir. Türkmenler esas olarak 11. yüzyılın ikinci yarısında 1071 Malazgirt zaferinden sonra Anadolu’ya yoğun olarak göç etmiş ve kısa sürede Anadolu’nun Türk yurdu haline gelmesini sağlamışlardır. Anadolu’nun çeşitli bölgelerine yerleşen Türkmenler, buldukları yörelere göre kendi aşiretlerinin isimlerini de vermişlerdir. Bu çalışmada Çorum iline göç etmiş Türkmen aşiretlerinin bazı köylerde tekkeler kurup o bölgede yerleşik hayata geçmelerine dair bilgiler sunulacaktır. Osmanlı Devleti’nin kuruluşunda konargöçer aşiret üyelerinin devletin esas tabakası oldukları görülmektedir. Ancak zamanla Osmanlı yönetiminin otoritesinin en az hissedildiği kesim haline gelmişlerdir. Osmanlı devleti dağılma döneminde ise bu durumu düzeltmek amacıyla aşiretler ile daha yakından ilgilenmişlerdir ve aşiretlerin kaynaklarını kayıt altına almışlardır. Bu kayıtların tutulduğu defterlerden bir tanesi temettuat defterleridir. Temettuat defterleri; Tanzimatın uygulandığı bölgelerde mal-mülk hayvan arazi ve yaşayan vatandaşların mal varlıklarının hane şeklinde kaydedildiği resmi defterlerdir. Burada Çorum sancağına bağlı Mehmet Dede Tekkesi etrafında yaşamlarını sürdüren aşiretler incelenmektedir. Mehmed Dede Tekkesi Çorum ilinin Osmancık kazasına bağlı köyünde kurulan bir Türkmen tekkesidir. Mehmet Dede Aşiretinin bağlı olduğu köyler kaynaklarda Çorum’un merkezine bağlı olan; Karakeçili köyü, Çirkinli köyü, Hızırlı köyü, Boztepe köyü, İğdeli köyü olarak geçmektedir. Bu bölgedeki aşiret efradı hakkında Osmanlı arşivinde bulunan temettuat defterlerinde tekkenin etrafında bulunan aşiretlerin nüfusu, sosyo-ekonomik yapılarını sürdürmek için tarım ve hayvancılık faaliyetleri gerçekleştirdikleri görülmüştür. Bu bölge aşiretlerinin ödedikleri aşar ve rüsumat vergisi temettuat defterlerinde geçmektedir. Buradaki verilerden hareketle hayatlarının devamını nasıl sağladıklarına yönelik somut kanıtlara ulaşılmaktadır. Vergi alınan ürünler ise şu şekilde geçmektedir; Dölsüz eşek, tosun, camız öküzü, sağman inek, dişi buzağı, erkek kıl keçisi, hınta (buğday), bağ, dönüm tarla, şa’ir (arpa) gibi vergilerdir. Temettuat defterlerinde geçen diğer bir bilgi ise bu tekkeye bağlı aşiret ağalarının isimleri zikredilmiştir. Tüm bu bilgilerden hareket 19. yüzyıl ortasında aşiretin sosyal ve ekonomik yapısı ortaya çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: Tekke, Türkmen, Temettuat defterleri,

ÇORUM KENTİ VE ÇİFT BAŞLI KARTAL

Hatice Şeyma KOÇ

Hitit Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

İlahiyat Bölümü

haticeseymakoc@gmail.com

Özet

Güç, kudret, koruyuculuk, bilgelik gibi anlamlar atfedilen kartallar, zamanla sosyal ve kültürel alanda ön plana çıkmıştır. Kartal, sonsuzluğun sembolü olarak görülmektedir. Aynı zamanda uçan canlıların da lideridir. Göğün beşinci katında kapı bekçisi olan kartal, kuvvet ve kudretin simgesi, göklerin hakimidir. Çift başlı kartal, kartalın tek bedende birleşmiş iki başlı tasviriyle gücü simgelemektedir.

Hitit Medeniyetinde devletin remzi olarak kullanılan çift başlı kartal tasviri, Anadolu'nun hemen her noktasında sembolleşmiştir. Bölgenin kültür envanterinde önemli bir yere sahip olan çift başlı kartal, gerek kadim tarihin birikimi gerekse Çorum kentinin bu sembolle temsil bulması açısından değerli görülmelidir. Sembolik bir kazanıma dönüşen çift başlı kartal, zamanla farklı devletler için de arma olmuştur. Kartal, sadece devlet mührü olarak değil sanat eserlerinde de çokça kullanılmıştır. Kartalın, kaya kabartması halini ise açık hava tapınaklarında görmek mümkündür. Bu sanatsal değere sahip olan sembol, Hitit kentinin yerel zanaatkarlarının yanı sıra çevrelerinde bulunan ülkelerin zanaatkarlarının çalışmalarına da yansımıştır.

Hititlerin başkenti olan Alacahöyük'te iki kapı bulunmaktadır. Bu kapılardan biri olan sfenksli kapı Hititlerin sembollerini yansıtan gösterişli eserlerinden birisidir. Kapı, şehrin girişini koruyan gücün hâkim olduğu bölümü simgelemektedir. Bu kapıda bulunan tasvirlerden birisi ise çift başlı kartaldır. Göğün koruyucusu olarak gördüğümüz kartal, Hititlerde şehrin koruyucusu hüviyetindedir. Hititlerin çift başlı kartalı, tanrı tasvirinin altında bulunur. Yani tanrı ile insan ilişkisini kuran, tanrının gücü ile Hitit kentini koruyan elçi görevindedir.

Frazer'e göre Hitit kökenli çift başlı kartal simgesi, Anadolu'nun Türklere açılmasıyla Anadolu Selçuklularına, Haçlı Seferleriyle de Avrupalılara geçti. Avusturyalılar ve Ruslar, iki başlı kartalı arma olarak kullandılar. Hititlerden çıktığı düşünülen çift başlı kartalın tarihi süreci araştırılmaya değer konumdadır. Anadolu'da ilk siyasi birliği kuran Hititler, sanat alanında dönemin Mezopotamya ve Mısır sanatıyla neredeyse aynı düzeydedir. Ayrıca Hititler, sanatı, siyasi gücün önemli bir göstergesi olarak görmüş ve büyük önem vererek kendilerine özgü eserler üretmişlerdir. Hititlerin amblemlerinde ve mühürlerinde yer alan kartalın farklı hangi sanatsal eserlerinde yer aldığını bilmemiz gerekmektedir. Hitit Medeniyetinin emaneti unutulmamalı ve duyurulmalıdır.

Anahtar kelimeler: Hitit, Kartal, İkonografi

ŞUAYB B. EBÛ HAMZA VE HADİS İLMİNE KATKILARI

Fırat ALAN

Iğdır Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

firatalan01@hotmail.com

Özet

Şuayb. b. Ebû Hamza (öl: 162/779), hicri birinci asrın sonlarından ikinci asrın ortalarına kadar yaşayan ve tedvîn dönemindeki hizmetleriyle hadislerin günümüze kadar taşınmasında önemli katkıları olan muhaddislerden biridir. Bu dönemde hadis varislerinin vefatları ve uydurma faaliyetlerinin yaygınlaşması hadislerin kaybolup gitme endişesini doğurmuştur. Emevî Halifesi Ömer b. Abdülazîz (öl: 101/720) de bu endişeyi taşıyanlardan biridir. O, bu endişesinin üzerine İslam coğrafyasının muhtelif beldelerindeki valiliklere mektuplar göndererek hadislerin toplanıp kayıt altına alınması talimatını vermiştir. Böylece hadisler resmi olarak tedvîn edilmeye başlanmıştır. Hadislerin toplanması ve yazıya geçirilmesi gayesiyle başlatılan bu aşamada Medine Valisi Ebû Bekir b. Hazm (öl: 120/738) ile İbn Şihâb ez-Zührî (öl: 124/742), sürecin en önemli aktörleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte ez-Zührî'nin talebesi olan Şuayb. b. Ebû Hamza, Emevî Halifesi Hişâm b. Abdülmelik (öl: 125/743) tarafından bir yıllık süreyle Emevî sarayında ez-Zührî'nin hadislerini yazmakla görevlendirilmiştir. Bu tebliğde; Şuayb b. Ebû Hamza'nın hayatı, rivâyetleri ve rivâyetlerindeki hadisçiliği, hocası ez-Zührî ile olan münasebetleri ve ondan aldığı hadislerin hadis külliyatlarındaki dağılımları ele alınmaktadır. Şuayb b. Ebû Hamza'nın ez-Zührî'den aldığı hadisleri yazarak kendisine ait bir hadis nüshası oluşturduğu ifade edilmektedir. Onun hayatı, ilmî kişiliği ve kendisine izafe edilen söz konusu bu nüshanın akıbetiyle ilgili bilgilerin ortaya konulması hem onun hadis ilmindeki yerinin hem de dönemin hadis anlayışının tespit edilmesine olan katkıları bakımından önem arz etmektedir. Bu çalışmada Şuayb b. Ebû Hamza'nın ilmî şahsiyeti, hocası ez-Zührî'den şifahî ve yazılı olarak aldığı hadislerin tespiti dolayısıyla onun hadis ilmine katkısının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda onun hayatı ve ilmî şahsiyeti tarih, tabakat ve ricâl kaynaklarından yararlanılarak ele alınmış; Buhârî'nin Sahih'i ve diğer temel hadis kaynaklarındaki rivâyetleri tespit edilerek incelenmiştir. Ayrıca konuyla ilgili yapılan diğer çalışmalara da bakılmıştır. Bunun sonucunda Şuayb b. Ebû Hamza'nın ricâl kaynaklarında güvenilir bir hadisçi olduğu tespit edilmiştir. ez-Zührî'den aldığı hadisleri yazarak oluşturduğu söz konusu hadis nüshasında sayısı ihtilafli olmakla birlikte 264 rivayet bulunduğu ve vefatına yakın bir zamanda talebelerinden Ebû'l Yemân'a rivâyet etmek üzere icâzet verdiği görülmektedir. Ayrıca Dârimî (öl:255/869), Beyhâkî (öl: 458/1066) ve Ahmed b. Hanbel (öl: 241/855) gibi dönemin önemli muhaddislerinin eserlerinde de Şuayb b. Ebû Hamza'nın rivâyetlerinin yer aldığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Hadis, ez-Zührî, Kitâbet, Rivâyet, Nüsha

DIKEY KALKIŞ VE İNİŞ (VTOL) UÇAK TASARIMI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Aghası ALIYEV

Milli Savunma Üniversitesi

Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Yüksek lisans, Havacılık Mühendisliği, eliyevagasi@gmail.com

Serhat YILMAZ

Milli Savunma Üniversitesi

Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Havacılık Mühendisliği, syilmaz43@hho.msu.edu.tr

Özet

VTOL (Vertical Take-Off and Landing), dikey kalkış ve iniş kelimelerinin kısaltmasıdır. Günümüzde, CTOL (Konvansiyonel Kalkış ve İniş | Conventional Take-off and Landing), STOVL (Kısa Kalkış ve Dikey İniş | Short Take-Off and Vertical Landing) ve V/STOL (Dikey ya da Kısa kalkış ve iniş | Vertical or Short Take-Off and Landing) gibi sistemler de mevcuttur. CTOL günümüzde çoğunlukla kullanılan iniş ve kalkış sistemidir. Diğer tiplerin başlıca kullanım sebebi ise dar ve sıkışık alanlara hava aracını indirmeye olanak sağlamasıdır. İnsansız hava araçlarında kullanılan VTOL terimi, dikey kalkış iniş anlamına gelen vertical take off and landing İngilizce terimlerinin baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır. Yapısal olarak döner kanat ve sabit kanat olmak üzere iki temel yapıda incelenen insansız hava araçlarına, ihtiyaca binaen bir üçüncü olarak VTOL yeteneğinde sabit kanat araçlar eklenmiştir. Bu teknolojiyi geliştirmenin temel amacı, döner kanat insansız hava araçlarındaki iniş – kalkış kolaylığı ile sabit kanat insansız hava araçlarının uzun süre havada kalma özelliğinin birleştirilmesidir. Bilindiği üzere, döner kanatlı insansız hava araçları herhangi bir piste ihtiyaç duymadan buldukları yerden dikey olarak kalkış yapıp uçuşa başlayabilirler fakat uçuş süreleri ve taşıma kapasiteleri sabit kanatlı insansız hava araçlarına kıyasla kısıtlıdır. Sabit kanatlı insansız hava araçları ise iniş ve kalkış açısından oldukça kompleks yapılar olsa da uzun süre havada kalabilirler. Tüm bu artı ve eksi özellikler göz önünde bulundurulmuş ve hem kolay iniş kalkış yapabilen hem de uzun süre havada kalabilen VTOL tipi sabit kanatlı insansız hava araçları tasarlanmıştır. VTOL yeteneğindeki insansız hava araçları yaygın olarak 2 temel yapıda tasarlanmaktadır. Birincisi, asıl itki motoru dışında gövdeye paralel uzanan kollara konumlandırılmış 4 sabit yataklı motorla kurulmuş olanlar, ikincisi de tilt rötar sistemi sayesinde asıl itki motorlarının doğrultusu değiştirilerek yatay ve dikey tork oluşturulan sistemlerdir. Tilt rötarlı yapılar daha kompleks olsalar da daha az motor, sürücü ve batarya kullanılması dolayısı ile daha hafiftirler ve bu avantajları dolayısı ile muadillerine göre daha fazla havada kalabilirler. Döner kanatlı insansız hava araçlarında çoğunlukla fırçasız DC motorlar kullanılmaktadır. Sabit kanat insansız hava araçlarında ise içten yanmalı motorlar kullanılarak uçuş süreleri belirgin biçimde artırılmaktadır. VTOL tipi sabit kanat insansız hava araçlarında, dikey kalkış iniş için fırçasız DC motorlar, yatay eksen de hareketi sağlayan itki motoru için ise fırçasız DC veya içten yanmalı motorlar kullanılmaktadır. Arama kurtarma, orman yangınları, petrol boru hattı güvenliği gibi alanlarda insansız hava araçlarının kullanıldığı biliniyor. Bu alanlarda düzgün zemin şartları kolaylıkla bulunabildiği için sabit kanatlı araçlarla uzun süre gözlem yapılabilse de özellikle savunma sanayi sektöründe engebeli arazi koşullarında uzun süre gözlem yapılabilmesi için VTOL yetenekte sabit kanat insansız hava araçlarına ihtiyaç duyuluyor.

Anahtar Kelimeler: VTOL Sistemi, VTOL Tipi Uçak, VTOL Tipi Uçakların Motor Yapıları

BİLİMDE NESNELLİK ÇALIŞMALARI

Ayşe ÇELİK

Hitit Üniversitesi

İlahiyat Fakültesi/ Felsefe ve Din Bilimleri

Felsefe Tarihi, cayse6272@gmail.com

Özet

19. yüzyılın sonlarından itibaren doğa bilimlerinin büyük ilerlemeler kaydetmesiyle birlikte, bilim ile bilim olmayanın veya bilim ile sahte bilimin ayırt edilmesi konusu epistemolojinin temel sorunlarından biri haline gelmiştir. Bu sorun "sınır koyma sorunu" olarak bilinir. Bilimi sahte-bilimden ayırmada ilk olarak kullanılan doğruluk kriteri yetersiz kalmıştır. Bilimsel teoriler ve metinlerin her zaman doğru olmayabilir. Aynı şekilde bilimsel olmayan, örneğin metafiziksel veya ideolojik teorilerin de yanlış olması gerekmemektedir. Bir teori gözlem ve tümevarım yoluyla oluşmuş olsa da, bu durum o teorinin bilimsel olması için yeterli değildir. Popper sahte bilimlerin de gözlem ve deneylere dayandığını ve tümevarımı kullandıklarını belirtir. Sahte-bilimlerde, teorilerin sınamak yerine, peşinen kabul edilmiş iddiaları veya ideolojileri bilinen gerçeklerle uyumlu hale getirmek için yapay olarak gerekçeler üretildiği görülür. Gerçek bilim ise, deneysel verilerle iyi desteklenmiş basit açıklamalardan oluşur ve gözlemsel verilere karşı duyarlıdır. Sahte bilimde ise bu duyarlılık yoktur.

Mantıkçı pozitivistlerin sunduğu bilimsellik kriterine karşı çıkan Popper, yanlışlanabilirlik ilkesi olarak bilinen bir ölçüt sunar. Bu ilke, bir önermenin bilimsel olmasının hangi durumlarda yanlış kabul edileceğinin belirlenmesi için uğraşır. Popper bu ilkeyi, gerçek bilimsel kuramları sözde bilimsel kuramlardan ayırt eden bir ayırma ilkesi olarak görür. Popper, mantıkçı pozitivistlerin ölçütünü eleştirir çünkü bu ölçüt bazı bilimsel kuramları bilim dışında bırakır. Popper, "Herhangi bir kuramın bilimsel olması, onu oluşturan tutarlı önermelerin deneysel ve olgusal olarak sınanabilir olması ile sağlanır." görüşünü savunmaktadır.

Kuhn ise bilimi birikerek çoğalan ve düz ilerleyen bir bilgiler toplamı olarak değil, paradigma değişimlerine denk gelen bilimsel devrimlerin sonucu olduğunu ve bu değişimlerin deneysel yanlışlamayla açıklanamayacağını savunmuştur. Ona göre bilimsellik ölçütü paradigmatardır.

Imre Lakatos, bilimde ortaya konulan kuramların bilimselliği ve bilimsel ilerlemenin rasyonelliği konusunda ortaya çıkan anlaşmazlıkların sadece bilim insanları arasında değil, aynı zamanda felsefenin de bir sorunu olduğunu fark etmiştir. O, bu sorunu çözmek için yeni ve geliştirilmiş bir çözüm önermiştir. Lakatos'a göre, bilimsel ilerleme araştırma programları tarafından gerçekleşir ve o, nesnelliği ve rasyonaliteyi ilerletici araştırma programları açısından tanımlar. O, modern bilim anlayışının bilimsellik kriterlerine karşı çıkmış bir çağdaş bilim felsefecisidir. Bir araştırma programının hem ampirik hem de teorik olarak gelişmesi ona göre bilimin ilerlemesidir. Bilimin rasyonel bir şekilde ilerlediğini vurgulamaya çalışmıştır. Bir kuramın daha geçerli olması için, Lakatos'a göre bu kuramın kendinden önceki kuramlardan daha fazla şey açıklıyor olması gereklidir.

Bilimi bilim olmayandan ayırt etmemizi sağlayan ölçüt bilimin kullandığı yöntemdedir. Francis Bacon bilimin yönteminin tümevarım olduğunu ifade eder. Biz bilimsel bir yargıya ancak gözlem ve deneyler sonucunda ulaşabiliriz. Empirizmi savunan Bacon'a göre yalnızca deney ve gözlem sonucu ulaşılan bilgiler bilimseldir. Bu çalışmanın amacı bilimde nesnellik sorununu ele alarak bu konu üzerinde yapılmış olan çalışmalara Alfred Jules Ayer, Karl Popper, Thomas Khun ve Imre Lakatos çerçevesinde incelemek olacaktır.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SAĞLIKLI YAŞAM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Ebrar ALTUN

*Lisans Öğrencisi, İstinye Üniversitesi
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Sağlık Yönetimi Bölümü,
ebrar.altun@stu.istinye.edu.tr*

Seda Nur ASLAN

*Lisans Öğrencisi, İstinye Üniversitesi
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Sağlık Yönetimi Bölümü
seda.aslan04@stu.istinye.edu.tr*

Zeynep Betül ÖZTÜRK

*Lisans Öğrencisi, İstinye Üniversitesi
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Sağlık Yönetimi Bölümü
zeynep.ozturk@stu.istinye.edu.tr*

Rabia Nur KARAKOYUN

*Lisans Öğrencisi, İstinye Üniversitesi
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Sağlık Yönetimi Bölümü
rabia.karakoyun@stu.istinye.edu.tr*

İlayda YALÇIN

*Lisans Öğrencisi, İstinye Üniversitesi
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Sağlık Yönetimi Bölümü
ilayda.yalcin@stu.istinye.edu.tr*

Özlem ÖZAYDIN

*Dr. Öğr. Üyesi, İstinye Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
Sağlık Yönetimi Bölümü
ozlem.ozaydin@istinye.edu.tr*

Özet

Amaç: Sağlıklı yaşam becerileri bireylerin sağlık durumlarının yükseltilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ülkemizin geleceği olan genç nesile sağlıklı yaşam becerilerinin kazandırılması elzemdir. Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin sağlıklı yaşam beceri düzeylerinin incelemektir.

Yöntem: Çalışmada dört boyut (sağlık önceliği, sağlıkla ilgili kaynaklara ulaşma, sağlıklı beslenme, sağlığa verilen önem) ve 21 maddeden oluşan Üniversite Öğrencilerinde Sağlıklı Yaşam Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek iç güvenilirlik düzeyi 0,907 bulunmuştur. Analizde gruplar arası farklılıkları incelemek için Mann Whitney U Test ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. Yaş değişkeninin analizinde Pearson Korelasyon kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık 0,05 düzeyinde kabul edilmiştir.

Bulgular: Çalışmada 100 üniversite öğrencisine çevirim içi bir anket aracılığıyla ulaşılmıştır. Katılımcıların ortalama yaşı 20,5±1,96 yıldır. Çoğunluğu kadın (%67), ailesi ile birlikte yaşayan (%60), SGK'ya kayıtlı (%85), lisans ikinci sınıfta okuyan (%51) ve herhangi bir kronik hastalığı

olmayan (%89) öğrencilerden oluşmaktadır.

Ölçekten alınan toplam puan ortalaması $1,78\pm 0,48$ iken, en yüksek puan sağlıklı ilgili kaynaklara ulaşma alt boyutundan alınmıştır ($ort=2,51\pm 0,88$). En düşük puan alınan alt boyut ise sağlık önceliği olmuştur ($ort=1,62\pm 0,69$). Analizler sonucunda yurttan yaşayan öğrencilerin ölçek toplam puanı, sağlıklı beslenme puanı ve sağlıklı ilgili kaynaklara ulaşma imkanı puanı ailesi ile birlikte yaşayanlar ve arkadaşları ile birlikte yaşayanlardan daha yüksek bulunmuştur (sırasıyla $p=0,022$; $p=0,020$; $p=0,026$). Öğrencilerin yaşı arttıkça sağlıklı ilgili kaynaklara ulaşma imkanı puanı azalmaktadır ($p=0,033$ ve $r=-0,214$). Bununla beraber öğrencilerin cinsiyeti, sağlık sigortası türü, kronik hastalık varlığı ve okudukları sınıflar bakımından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir.

Sonuç: Sağlıklı yaşam becerileri üniversite öğrencilerinin yaşı ve ikamet durumlarına göre farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık, Sağlıklı Yaşam Becerileri, Üniversite Öğrencileri.

EXAMINING UNIVERSITY STUDENTS' HEALTHY LIVING SKILLS

Abstract

Objective: Healthy living skills play an important role in improving the health status of individuals. It is essential that the young generation, who is the future of our country, gain healthy life skills. The aim of this study is to examine the healthy living skill levels of university students.

Method: In the study, the University Students' Healthy Living Skills Scale, which consists of four dimensions (the importance given to health, healthy nutrition, access to health-related resources and health priority) and 21 items, was used. The internal reliability level of the scale was found to be 0.907. Mann Whitney U test and Kruskal Wallis tests were applied to examine the differences between groups in the analysis. Pearson Correlation was used in the analysis of the age variable. Statistical significance was accepted at the 0.05 level.

Results: In the study, 100 university students were reached through an online questionnaire. The mean age of the participants was 20.5 ± 1.96 years. The majority of them are women (67%), living with their families (60%), registered with SGK (85%), studying in the second year of undergraduate (51%) and most of them have not any chronic disease (89%).

While the total mean score obtained from the scale was 1.78 ± 0.48 , the highest score was obtained from the sub- dimension of access to health-related resources ($mean=2.51\pm 0.88$). The sub-dimension with the lowest score was the health priority ($mean=1.62\pm 0.69$). As a result of the analyzes, the total score of the scale, the score of healthy nutrition and the ability to access health-related resources of the students living in the dormitory were found to be higher than those living with their families and those living with their friends ($p=0.022$; $p=0.020$; $p=0.026$, respectively). As the age of the students increases, the score of access to health-related resources decreases ($p=0.033$ and $r=-0.214$). However, there was no statistically significant difference between the groups in terms of the gender of the students, the type of health insurance, the presence of chronic diseases and the classes they studied.

Conclusion: Healthy living skills differ according to the age and residence status of university students.

Keywords: Health, Healthy Living Skills, University Students.

ULUSLARASI KALİTE YÖNETİM BELGESİ; ISO HAKKINDA BİR DERLEME

Büşra KUTUCU

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İşletme ABD Üretim Yönetimi ve Pazarlama

busrakte@gmail.com

Özet

'İSO' kısaltılmasıyla International Organization for Standardization, Uluslararası Standartlar Teşkilatı, Uluslararası Elektroteknik Komisyonu'nun çalışma sahasına giren elektrik ve elektronik mühendisliği konuları dışında, bütün teknik ve teknik dışı dallardaki standartların belirlenmesi çalışmalarını yürütmek gayesiyle resmi olarak 23 Şubat 1947 tarihinde Cenevre'de kurulan uluslararası bir teşkilattır.

Standartlaştırma, ölçme, adlandırma ve yabancı adları çeşitli dillere çevirmeyle, makinelerin, deney idarecilerinin, aletlerin, işlemlerin, yüzeylerin, malzemelerin ve parçaların taşınması gereken özelliklerin ve bu özelliklerin arz edilme biçiminin tespiti gibi konular Uluslararası Standartlar Teşkilatının faaliyet sahasına girer. Bu teşkilat talep üzerine özel bir ilmi standart konusunu çözüme bağlamak üzere uluslararası teknik komiteler kurarak bu komitelerin çalışmalarının neticelerini Uluslararası Standart (IS) olarak yayımlar. Teknolojik ihtiyaçlardan dolayı ISO standartları, her beş yılda bir gözden geçirilir ve gerekli değişiklikler yapılır.

En güncel haliyle; ISO 9001: 2015 kalite yönetim sistemi, kuruluşlarımızda global ölçekte ve etkili bir kalite anlayışının olduğunu ifade eden bir standarttır. Uluslararası Standartlar Teşkilatı'nın bu başlık altında birden fazla belgeleri mevcuttur. Bunlar; ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi, ISO 14001 Çevre Yönetim Sistemi, ISO 22000 Gıda Güvenliği, ISO 27001 Bilgi Güvenliği, ISO 13485 Tıbbi Cihazlar, ISO 50001 Enerji Yönetimi, ISO 10002 Müşteri Yönetimi, ISO 45001 İş Güvenliği'dir. Kuruluşlar hizmet verdiği sektöre göre gerekli standart belgesini edinerek mevcut hizmet kalitelerini artırmaktadırlar. Bu standartın içerisinde istenen şartları yerine getiren ve bunları sürekli olarak iyileştiren işletmeler bu standartı uyguladıklarını çeşitli denetimler ile kanıtlayarak bu standartın belgesine sahip olurlar. Bu çalışmanın amacı ISO 9001:2015 kalite yönetim belgesini çeşitleri, amacı, gerekliliği, hak edilme süreci, içeriği gibi çeşitli sorularla irdeleyerek açıklamaktır. Araştırma ISO 9001: 2015 ile ilgili makaleler olmak üzere ilgili alanyazın taranarak kapsamlı incelenmesine dayanmaktadır. Araştırmanın sonucunda ise ISO 9001:2015 ile ilgili gerekli olan tüm ayrıntılar belirlenmiştir. Araştırma sonucunda okuyucular Uluslararası Standartlar Teşkilatı hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olabilecek ve gerekli durumlarda kullanabilecektir.

Anahtar kelimeler; Kalite Belgesi, ISO 9001, Uluslararası Belge

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN SPOR KÜLTÜR GELİŞİMİNİN VE MESLEK BİLİNCİNİN SPORDA FAİR PLAY VE ETİK DEĞERLER FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Hüseyin ÖZTÜRK

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Spor Yöneticiliği Bölümü, hsyin7011@gmail.com

Hacı Şükrü TAŞTAN

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Spor Yöneticiliği Bölümü, h.sukrutastan@ohu.edu.tr

Özet

Bu çalışma ile Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinde 2022-2023 yılında öğrenim gören öğrencilerin sporda Fair Play anlayış düzeylerini incelemek, kültür düzeylerine ve karakteristik özelliklere göre, farklı olup olmadığını tespit etmek amaçlanmıştır. Bu araştırma öğrencilerin Fair Play ile ilgili tutumunu inceleyerek onlarda Fair Play ile ilgili farkındalık oluşturulması bakımından önem arz etmektedir. Araştırma nicel bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde 2022-2023 yılında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırmaya katılan 351 öğrenciden 135 kadın ve 216 erkek sporcu araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Bu araştırma var olan durumu betimleyen tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırmanın veri toplama araçları; “Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği”, “Spor Kültürü Ölçeği” ve “Demografik Bilgi Formu” olmak üzere 3 bölümden oluşmaktadır. Araştırmada Vallerand ve arkadaşları tarafından, öğrencilerin sportmenlik düzeylerini ölçmek için geliştirilen, Balçıkanlı (2009) tarafından Türkçeye uyarlanan 25 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşan çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeği kullanılmıştır. Spor kültür düzeylerini ölçmek için, Ay yıldızlı ve Ark., (2021) tarafından geliştirilen 5 boyutlu (eğitim, spor bilinci, aile, zaman, refah düzeyi) bir ölçme aracı olan spor kültürü ölçeği kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları bölgeler incelendiğinde %37’si Akdeniz Bölgesi’nde, %13,7’si Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde, %16,5’i Doğu Anadolu Bölgesi’nde, %3,1’i Karadeniz Bölgesinde, %3,4’ü Marmara Bölgesinde, %2,6’sı Ege Bölgesi’nde yaşamaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin okudukları bölüm ise %24,5 ‘i Beden Eğitimi Öğretmenliği, %21,1’ i Antrenörlük Eğitimi, %54,4’ ü Spor Yöneticiliği bölümünde okumaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin kaçınıcı sınıfta olduklarına bakıldığında; %17,4’ü 1.sınıf, %14,6’sı 2.sınıf, %36,1’i 3.sınıf, %31,9’ u 4.sınıfta eğitim gördükleri tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin spor düzeyleri incelendiğinde ise; %34,2’si lisanslı olarak, %65,8’i ise serbest zaman etkinliği olarak spor yapmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin aylık gelir seviyeleri ise %31,3’ü 0-1250 TL aralığında, %19,7’si 1250-2500 TL aralığında, %17,4’ü 2500-5000 aralığında ve %31,6’sı 5.000 TL ve üzeri gelirleri bulunmaktadır. Bu durumda araştırmaya katılan öğrencilerin dar, orta, iyi ve yüksek seviyeli gelir gruplarından oluştuğunu söyleyebiliriz. Araştırma sonucunda öğrencilerin karakteristik özelliklerinin, yaşadığı bölgenin ve gelir durumu gibi faktörlerin Fair Play anlayışına olumlu yönde etki ettikleri tespit edilmiştir. Öte yandan öğrencilerin yaşam standartlarının spora vakit ayırmaya gerekli koşulları sağlamadığı sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin Fair Play’e karşı farkındalığının artması ve öğrencilerin hayatlarında spora daha fazla vakit ayırabilmeleri önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Spor, Kişilik, Fair Play, Kültür

KIRSAL ALANLARDA YAŞAYAN KADINLARA BAKIŞ AÇISI ÜZERİNE BİR ANKET ÇALIŞMASI: DENİZLİ ÖRNEĞİ

İsmahan ERMİŞ

*İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi
Coğrafya, ermisismahan@hotmail.com*

Özet

Kırsal alanlarda yaşayan kadınlar, sıklıkla geleneksel cinsiyet rolleri ve toplumsal normlar tarafından sınırlandırılmışlardır. Bu kadınlar çoğu zaman erkeklerden daha az eğitime erişim, sınırlı iş fırsatları, düşük gelir seviyeleri, erken yaşta evlilik ve çocuk sahibi olma gibi çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bunun yanında genellikle ev işleri, çocuk bakımı gibi geleneksel kadın rolleriyle meşgul olmaktadır ve iş gücü piyasasına, siyasete katılmaları daha az söz konusudur. Ayrıca, erkeklerin egemen olduğu bir kültürel yapı içinde yaşamaları nedeniyle kadınların sosyal ve ekonomik hayatta erkeklerle eşit haklara sahip olmaları konusunda zorluklarla karşılaşabilirler. Bu çalışma belirtilen durumların ortaya konulması ve çözüm önerilerinin neler olabileceği sorusuna cevap aramak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca kırsal alandaki kadınlar ve erkeklere yöneltilen sorularla kırsal kesimdeki kadınların sorunlarına bakış açılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. İlgili çalışma Denizli ilinin Tavas ilçesine bağlı Aydoğdu Köyü'nde gerçekleştirilmiştir. Çalışma, kırsal kesimde yaşayan 50 katılımcıdan oluşan bir örnekleme gerçekleştirilmiştir ve bu örnekleme yer alan katılımcıların cinsiyet oranı %49'u erkek, %51'i ise kadın olarak dağılım göstermektedir. Çalışmaya katılanlar arasında 18-85 yaş aralığında değişim gösteren bireyler yer almaktadır. Bu yaş aralığındaki katılımcılar, çalışmanın amacına uygun olarak belirli özelliklere sahip seçilmiştir. Kırsal bölgelerde yaşayan kadınların karşılaştıkları zorluklara dair bakış açılarına yönelik hazırlanan 15 adet anket sorusu yanıtlanmıştır. Kırsal bölgelerde yaşayan kadınların karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklara yönelik öneriler, anket katılımcılarının görüşleri doğrultusunda açık uçlu sorularla detaylandırılarak açıklığa kavuşturulmuştur. Bu araştırma, kırsal alanda yaşayan kadınların karşılaştığı sorunları anlamak ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri sunabilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ankette verilen cevaplar, elde edilen verilerle birlikte yorumlanarak kırsal alanda yaşayan kadınlara yönelik çeşitli bakış açıları belirlenmiştir. Tartışma ve öneriler kısmında sorunların nedenleri ve çözüm önerileri tartışılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda kırsal alanlarda yaşayan kadınların durumu, elde edilen bilgilerin doğrultusunda detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda alanda yaşayan kadınların çeşitli zorluklarla karşı karşıya kaldığı belirlenmiştir. Alandaki karşılaşılan zorlukların dikkate alınarak kırsal alanda yaşayan kadınların sosyal hayatta güçlendirilmesi için müdahaleler yapılmasının önemi vurgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: Kırsal Kesim, Kadın, Anket Çalışması, Kadınların Sorunları, Geleneksel Kadın Roller

TÜRKİYE’DE GENÇLERİN SİYASETE KATILIMI: BARTIN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Dilara FİLİZ

Özet

Demokrasi yönetimin ve egemenliğin halkın elinde olmasıdır. Halkın siyasal katılımı ise, siyasal modernleşme ile doğru orantılı olup halkın katılımını arttıracak unsurların artırılmasıyla da bilinçli bir siyasal toplum oluşturulur. Her toplum, siyasi meselelere farklı bakmakta ve toplumu farklı zamanlarda siyasetin bir öznesi haline getirmiştir. Bunun altında yatan nedenin ise, toplumların siyasi kültürlerinin olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu durum; toplumların modernleşmelerinden, toplumun özne oluşuna veya bilinçli bir siyasi toplumun oluşumuna kadar ki silsilede de toplumdan topluma farklılıklar doğurmuştur. Özellikle Türkiye’de, 12 Eylül ile yaratılmış “Siyaset Kötüdür” algısı uzunca bir süre gerçek özne olan halkı gizlemiş ve modernleşmeyi sekteye uğratmıştır. Türkiye’de bir gelenek gibi süregelen ve siyasi kültür haline gelmiş, bürokrasideki üst düzey kimselerin “Halk Bilmez” çatısı altında, halka sormadan uyguladığı politikalarıdır. Bu durum hem açtığı sorunlar hem de yarattığı sistem tikanıkları vardır. Bugünün gençlerinin yarının siyasal toplumu oluşturacak özneler olmalarında atılan adımlar ve olamamalarındaki engeller araştırılacak ve metodolojik olarak anket yöntemine başvurulacak öğrenci görüşleri ile çalışmaya ışık tutulacaktır. Çalışma gençlerin siyasete katılıma dair bakış açılarını ele almayı amaçlamaktadır. Gençler için siyasete katılmanın anlamını aramayı hedefleyen çalışma Bartın Üniversitesi özelindedir. Bartın özelinde olan bu çalışmadan elde edilen veriler sadece görüşülen öğrencilerden alınan bir veri olması nedeniyle sadece bu örnekleme ait sonuçları içermekte olup Türkiye genelini kapsamamaktadır. Örneklemin tamamından ziyade belirli bir kısmının ele alması bu çalışmanın kısıtlılığını oluşturmaktadır. Çalışmanın ilk bölümü gençlik politikaları üzerinedir. Gençlik politikalarının ortaya çıkışı, uluslararası sözleşmeler bağlamında gençlik politikaları ve günümüzde gençlik politikalarına dair çalışmalara ilişkin bir literatür incelenmesi bu bölümün konusunu oluşturmaktadır. İkinci bölümde gençlerin siyasal hayata katılımları ve onları siyasal hayata katılmaya iten sebepler üzerinde durulacaktır. Seçilen örnekleme sorulabilecek sorular ikinci bölümün literatüründe elde edilen mevcut durumdan hareketle oluşturulacaktır. Son kısımda elde edilen veriler değerlendirilecek daha önce yapılan çalışmalarla benzerlik ve farklılık gösteren noktalar çerçevesinde ele alınacaktır. Gençlerin demokratik hayatın içinde kendilerine nasıl yer bulduklarını da ele alan bu çalışma anket çalışmasıyla elde edilen veriler ışığında değerlendirilmesi açısından özgünlük taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Katılım, Gençlik, Sivil Toplum, Siyasi Kültür

TÜRKİYE’DE OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLARA VİDEO MODEL ÖĞRETİM YÖNTEMİ KULLANILARAK YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

Serap KAYMAZ

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Özel Eğitim, serap.akgl123@gmail.com

Özet

Otizm spektrum bozukluğu (OSB) son yıllarda diğer yetersizlik türleri içerisinde hızlı artış gösteren yetersizlik türü haline geldiği görülmektedir. Bu durum OSB’li çocukların eğitimleri için bilimsel dayanaklı uygulamaların kullanılmasını kaçınılmaz hale getirmiştir. Bu yöntemlerden biri olan video model öğretim yöntemi bilimsel dayanaklı uygulamalar arasında olmasından kaynaklı otizm spektrum bozukluğu olan çocukların eğitimleri için önemlidir. Video modelle öğretim OSB’li çocuklara yeni davranışlar kazandırmada ve var olan davranışı değiştirmede etkililiği kanıtlanmış bir yöntemdir. Ülkemizde otizm spektrum bozukluğu tanısı alan öğrencilerin video model öğretim yöntemine yönelik yapılmış yüksek lisans, doktora tezi ve diğer bilimsel çalışmalar bulunmaktadır. Ancak alanyazın taraması yapıldığında yabancı kaynaklara ilişkin bir derleme çalışmasının olmasına rağmen Türkiye’de video model öğretim yöntemine ilişkin hazırlanmış olan tezlerin betimsel analizinin yapıldığı bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bu çalışmada otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara video model öğretim yöntemi kullanılarak yapılan çalışmaların (makale,yüksek lisans ve doktora tezi) betimsel olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmada Türkiye’de otizm spektrum bozukluğu tanısı alan öğrencilerin video model öğretim yöntemi kullanılarak yapılmış çalışmaların betimsel analiz edildiği bu çalışmada lisansüstü çalışmalara ulaşmak için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi, "Dergipark", "Google Akademik" sayfalarından " otizm spektrum bozukluğu ", "video model", "video modelle öğretim", sözcük ve sözcük grupları kullanılarak tarama işlemi yapılmıştır. Tarama yapılan bu sitelerde yıl sınırlaması yapılmadan ayrıca tüm tanı gruplarında sadece Türkçe kaynaklar taranmıştır. Bu çalışmalardan doktora tezi ve yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 20 çalışmaya ulaşılmıştır. Yapılan bu çalışma 2015-2022 yılları arasında yer alan çalışmalar ile sınırlandırılmıştır. Farklı engel grupları çalışma dışında bırakılmıştır. Araştırmaya dahil edilen 20 bilimsel çalışma analiz edilmiştir. Ulaşılan araştırmalar a) incelenen lisansüstü tezlere ilişkin genel bilgiler b)lisansüstü tezlerin demografik özelliklerine ilişkin veriler, c) incelenen lisansüstü tezlerin yöntemlerine ilişkin veriler başlığı altında incelenmiştir. Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara video model öğretim yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalar yayın türü olarak incelendiğinde 12 tanesinin yüksek lisans tezi, 2 tane çalışmanın doktora tezi, 6 tane çalışmanın makale türünde olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında yıl bazında değerlendirme yapıldığında her yıl çalışma yapıldığı görülmektedir. Bunun video modelle öğretim yöntemini OSB olan çocuklara yeni becerileri kazandırmada giderek daha sık kullanılmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Ancak video model öğretim yöntemine ilişkin 2020 yılında herhangi bir lisansüstü çalışma yapılmadığı görülmektedir. Bunun 2020 yılında dünyayı etkisi altına alan Covid 19 salgınından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Cinsiyetlere göre inceleme yapıldığında çoğunluğunun erkek çocuk olduğu kız çocuklarının sayısının yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Bu durumun nedeninin ise OSB’nin kız çocuklarında daha az rastlanması olduğu düşünülmektedir. İncelenen çalışmalarda video model öğretim yöntemi okulöncesi, ilkokul, ortaokul, lise döneminde sosyal, akademik ve işlevsel beceriler gibi pek çok becerinin öğretiminde etkili olan bir yöntem olmasından kaynaklı her eğitim kademesinde kullanılmaktadır. Yaş açısından değerlendirildiğinde yaş skalası değişkenlik göstermektedir. Araştırmalarda yer alan çocukların yaşları 40 aydan- 18 yaşa kadar uzanmaktadır. Yoğun yaş aralığının 6-10 yaş arasında olduğu dikkat çekmektedir. Araştırmaların tanı durumuna baktığımızda 20 çalışmada çocukların otizm spektrum

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

bozukluğu tanısı aldığı görülmektedir. Çocuklara eşlik eden herhangi bir engel türü yoktur. Araştırmada bağımlı- bağımsız değişkenleri incelendiğinde bağımsız değişken olarak genel olarak video model öğretim yöntemi kullanılmıştır. Bağımlı değişken olarak birbirinden farklı hedef davranışlar kullanılmıştır.Bunlar anneye birlikte oyun oynama ve kendisine verilen etkinlikleri tek başına tamamlama becerileri, kendiliğinden iletişim girişiminde bulunma becerisi, sosyal tepki davranışları, yabancı kişilerin kaçırma girişimlerinden korunma, kendini tanıtmaya, eşyalarını başkalarıyla paylaşma ve devam eden etkinliğe katılma sosyal becerileri, ortak dikkat girişiminde bulunma, üst geçit kullanarak karşıdan karşıya geçme, soğuk içecek hazırlama ve içecek servis etme becerisi, sembolik oyunlar, masa silme becerisidir.

Anahtar kelimeler: Otizm spektrum bozukluğu, video model öğretim, video model olma

TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET RAPORLARI

Betül Fatma GÜREL

İstanbul Aydın Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi/Sosyoloji

betulgurel@stu.aydin.edu.tr

Özet

Şiddet, kavramsal düzlemde oldukça geniş literatüre sahip bir olgu olmakla birlikte günümüzde insanlığın hala kontrol altında tutmayı hedeflediği, üzerinde çalışmalar yürüttüğü karmaşık bir araştırma problemidir. Şiddetin alt çalışma alanlarına bakıldığında ise özellikle sosyal bilimler tarafında sıklıkla toplumsal cinsiyet ve şiddet bağlamı irdelendiği görülmektedir. Toplumsal cinsiyet çalışmalarındaki artışla birlikte kadına yönelik şiddet olgusunun çözülme bekleyen elzem bir toplumsal problem olduğu kamuoyu bilincine de yansımıştır; ancak bu konuda değişken toplumsal kabullere rastlanılmaktadır. Dolayısıyla dünyada ve Türkiye’de kadına yönelik şiddet olgusu küresel bir sağlık sorunu olarak önemini korumaktadır. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu raporlarına göre şüpheli kadın cinayetleri de dahil olmak üzere 2019 yılında 424, 2020 yılında 417, 2021 yılında 427, 2022 yılında ise 397 kadın cinayeti işlenmiştir. Bölgesel araştırmalarda ise fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik olmak üzere şiddete maruz kalan kadın oranı %67.7 ile %85.4 arasında değiştiği rapor edilmektedir. Kadınlara yönelik ölümlerle sonuçlanan şiddet eylemleri verilerine bakıldığında ise kadınlar en çok partnerleri tarafından hayati risk taşımakta olan şiddete maruz bırakılmaktadır. Şiddet, kültürel normlara göre veya yarattığı baskı unsurlarına göre kendisini görünmez kılabilen bir olgu iken şiddet olgusu ve türlerinin takibi güç bir mesele haline gelmektedir. Bu çalışmada son yıllara ait Türkiye’de kayda geçirilmiş kadına yönelik şiddet verilerinin bir derlemesi ile şiddetin somut verilerine dayanan bir tablo çıkarmak hedeflenmektedir. Bu bağlamda Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM), Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Şiddeti Önleme ve Rehabilitasyon Derneği-İMDAT, Kadın Dayanışma Vakfı, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu gibi kadına yönelik şiddet olgusuna dair veri tabanı bulunan kurum, vakıf ve derneklerin resmi internet kanallarından ulaşılan raporlaştırılmış sonuçlar sunulmaktadır. Bu noktada elde edilmiş verilerin yalnızca kayda geçirilebilen somut veriler olduğu, kadına yönelik şiddetin tüm boyutları ile birlikte kayıt altına alınmadığı vurgulanmalıdır. Buna göre çözüm önerilerinin de yeniden tartışmaya açılması şiddet ile mücadele hususunda kültürel pratiklerin de yeniden düşünülmesine zemin hazırlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Toplumsal Cinsiyet

TÜRKİYE'DE NÜKLEER KOLLUK KUVVETLERİ YAPILANMASININ UYGULANABİLİRLİĞİ VE GELİŞİRİLMESİ: İNGİLTERE VE TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Nevriye Simge ÖZGÜLEÇ

İstanbul Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, n.simgeozgulec@gmail.com

Özet

Araştırmada İngiltere'deki Savunma Akademisi yapılanmasının nükleer güvenlik üzerine yaptığı çalışmaların Türkiye'deki güvenlik akademileri bazında uygulanması analiz edilmiştir. Türkiye'de de aynı yapılanma Polis Akademisi ve Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi olmak üzere ikili yapılanma mevcuttur. Fakat iki eğitim kurumunda da nükleer güvenlik ile ilgili eğitim bulunmamaktadır. Bu bağlamda İngiltere'deki nükleer kolluk yapılanmasının Türkiye'ye örnek olup olmayacağı ve Türkiye'deki kolluk yapılanmasının nükleer alanda ne şekilde geliştirilebileceği çalışma kapsamında analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Nükleer jandarma, nükleer güvenlik, nükleer kolluk, nükleer polis

Giriş

Araştırmada nükleer sektörde kolluk kuvvetlerinin rolü analiz edilmiş, kolluk kuvvetlerinin genel yapılanmasının tanımlaması yapılmış ve kolluk kuvvetlerinin kamu yönetimindeki yapılanmasına yer verilmiştir. Kolluk kuvvetleri Türkiye'de İçişleri Bakanlığı'na bağlı iken, nükleer ile ilgili çalışmalar Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Aynı kamu hizmetinin farklı bakanlıklar arasında yürütülmesinden dolayı bakanlıklar arası iş birliği, koordinasyon ve yetki dağılımının yapılması bir hayli önemlidir. Çalışma, yetki dağılımının ne şekilde olabileceği konusunda karşılaştırmalı perspektiften çeşitli öneriler sunmayı hedeflemiştir. Aynı zamanda herhangi bir nükleer kaza olması durumunda jandarma ve polisin yetki dağılımlarının ne olması gerektiği üzerine tartışılmıştır. Türkiye'de nükleer santral henüz operasyon kısmında faaliyet göstermediğinden, nükleer güvenlik somut olaylar üzerinden değil olası senaryolar üzerinden değerlendirilmektedir. Bu bağlamda nükleer güvenlik eğitimi altında Polis Akademisi ve Jandarma Sahil Güvenlik Akademisi'nin kolluk kuvvetleri yapılanmasının geliştirilmesi hususundaki rolünün neler olabileceği konusu bu araştırma kapsamında tartışılmıştır. Bu araştırma, Polis Akademisi ve Jandarma Sahil Güvenlik Akademisi'nin nükleer güvenlik ve kolluk kuvvetlerinin akademik açıdan nükleer güvenlik hususuna nasıl dahil edileceği konusundaki rolünü irdelemeyi amaçlamaktadır. Nükleer güvenlik alanı ile ilgili yeni bir alan açması ve kurumlar arası koordinasyonun nasıl sağlanabileceği üzerine araştırma yürütülmüştür.

Yöntem

Araştırma karşılaştırmalı perspektiften çeşitli ülke ve kurumların Türkiye sistemine entegre edilip edilmeyeceğini tartışmıştır. Türkiye'deki nükleer güvenlik modelinin İngiltere'deki yapılanma ile adaptasyonunun sağlanıp sağlanamayacağı araştırmanın temel sorunsalını oluşturmaktadır. Araştırma nitel karşılaştırma yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında İngiltere ve Türkiye örneklem olarak seçilerek iki ülke arasında karşılaştırmalı kurumlar analizi yapılmıştır. Kurumların işleyiş yapısı araştırılarak Türkiye'de de İngiltere'nin nükleer alandaki kolluk kuvvetleri yapılanmasının uygulanıp uygulanamayacağı tartışılmıştır. Bu bağlamda kolluk kuvvetlerinin yapılanması masa başı araştırma yöntemi ile karşılaştırmalı analiz tekniği ışığında irdelenmiştir. Güvenlik ile ilgili literatür taraması yapılarak çalışmanın arka planı hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Bulguları ve Tartışma

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Türkiye’de Jandarma Sahil Güvenlik Akademisi, Polis Akademisi gibi kurumlar kolluk kuvvetlerinin eğitimi ve geliştirilmesi konusunda öncü üniversitedir. Fakat bu üniversitelerde nükleer güvenlikle ilgili herhangi bir ders mevcut değildir. İngiltere’de Jandarma Sahil Güvenlik Akademisi, Polis Akademisi gibi yapılan ‘Defence Academy of United Kingdom’ (İngiltere Savunma Akademisi) yapılanması tespit edilmiştir. Bu akademiye güvenlikle ilgili derslerin ve savunma bilimi ile ilgili modüllerin yer aldığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda Defence Academy bünyesinde nükleer ile ilgili çalışmaların da yürütüldüğü tespit edilmiştir. Aynı zamanda İngiltere’de nükleer güvenlik alanında ‘nuclear civil constabulary’ adında sivil jandarma-polis yapılanması mevcut olup araştırma kapsamında Türkiye’de de bu yapılanmanın bir benzerinin kurulup kurulamayacağı tartışılmıştır. Aynı yapılanma üzerinden hareket edilmese bile bu yapılanmanın kolluk kuvvetleri yapılanmasına çeşitli şekillerde adapte edilebileceği üzerinde durulmuştur. Çalışma iki ülkenin karşılaştırılması üzerine odaklanmış olup karşılaştırmalı perspektiften kurumsal yapıların irdelenmesini hedeflemiş ve bu bağlamda İngiltere ve Türkiye örneğinde karşılaştırma yapılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

İngiltere’de Savunma Akademisi hali hazırdaki güvenlik eğitimlerine nükleer güvenlik, kimyasal güvenlik ve radyasyondan korunma gibi dersleri ekleyerek güvenlik eğitimlerinin kapsamını genişletmişlerdir. Bu bağlamda sivil jandarma yapılanması oluşturularak bu eğitimleri alan güvenlik personeline iş imkanı ve alanı sağlanmıştır. Aynı model Polis Akademisi ve Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi bünyesindeki derslere nükleer güvenlik ile ilgili derslerin eklenmesi yoluyla Türkiye’de de uygulanabilecektir. Aynı zamanda bu alanla ilgili özel birimler kurularak güvenlik güçlerinin bu alanda istihdamı arttırılabilir. Bu hususta ilgili akademiler uzmanlaşmış bakanlık olan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile koordineli biçimde çalışmalı ve eğitim programlarını uzmanlık alanına uygun olarak düzenlenmelidir.

Kaynakça

- Akdemir, M., & Lüle, S. Ş. (2022). Nükleer Emniyet Kapsamında Fiziksel Koruma Sistemi Tasarlamak ve Analiz Etmek İçin Yerli Yazılım Geliştirilmesi. *Savunma Bilimleri Dergisi*, (42), 1-20.
- Altundaş, O. (2013). Yeni Yüzyılda Jandarma Teşkilatları ve Değişim. *Türk İdare Dergisi*, (476), 415-438.
- Baylis, J. (2008). Uluslararası ilişkilerde güvenlik kavramı. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 5(18), 69-85.
- Bilgin, P. (2010). Güvenlik çalışmalarında yeni açılımlar: Yeni güvenlik çalışmaları. *SAREM Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 8(14), 69-96.
- Broecke, S. (2015). University rankings: do they matter in the UK?. *Education Economics*, 23(2), 137-161.
- Civil Nuclear Constabulary. (tarih yok). Civil Nuclear Constabulary. 2 10, 2023 tarihinde Opportunities to Specialise and Develop: <https://cnc.jobs/police-officers#section-1> adresinden alındı
- Defence Academy of United Kingdom. (tarih yok). Defence Academy of United Kingdom. 2 10, 2023 tarihinde Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Science: <https://www.da.mod.uk/courses/chemical-biological-radiological-and-nuclear-science> adresinden alındı
- GOV.UK. (tarih yok). Civil Nuclear Constabulary. 2 10, 2023 tarihinde About us: <https://www.gov.uk/government/organisations/civil-nuclear-constabulary/about> adresinden alındı
- Horstschräer, J. (2012). University rankings in action? The importance of rankings and an excellence competition for university choice of high-ability students. *Economics of Education Review*, 31(6), 1162-1176.
- International Atomic Energy Agency, (2010). Educational Programme in Nuclear Security, IAEA Nuclear Security Series No. 12, IAEA, Vienna
- International Atomic Energy Agency, (2020). Establishing and Operating a National Nuclear Security Support Centre, Non-serial Publications , IAEA, Vienna
- International Atomic Energy Agency, (2021). Model Academic Curriculum in Nuclear Security, IAEA Nuclear Security Series No. 12-T (Rev. 1), IAEA, Vienna

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

- International Atomic Energy Agency, (2022). Security Management of Radioactive Material in Use and Storage and of Associated Facilities, IAEA Nuclear Security Series No. 43-T, IAEA, Vienna
- Neuhauser, A. (2019). A Meltdown in Nuclear Security. U.S. News - The Civic Report, C1–C5.
- N-Plant Arrests. (2011). Gold Coast Bulletin, The, 7
- Resmi Gazete (08.08.2020), Nükleer Tesislerin ve Nükleer Maddelerin Emniyetine İlişkin Yönetmelik, S. 31207
- Resmi Gazete (10.06.1949), İl İdaresi Kanunu, S. 7236
- Resmi Gazete (12.06.1937), Emniyet Teşkilatı Kanunu, S.3629
- Resmi Gazete (17.12.1983), Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği, S.18254
- Resmi Gazete (22.05.2012), Nükleer Tesislerin ve Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Yönetmelik, S. 28300
- Resmi Gazete (23.02.1985), İçişleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, S.18675
- Resmi Gazete (25.01.2020), Nükleer Güvence Yönetmeliği, S. 31019
- Sürücü, H. (2020). TÜRK JANDARMA-POLİS TEŞKİLATLARININ YAKINSAMASININ MAKARENKO’NUN MODELİYLE TANIMLANMASI. Güvenlik Bilimleri Dergisi, 9(2), 317-342.
- Wut, T. M., Xu, J., & Lee, S. W. (2022). Does University Ranking Matter? Choosing a University in the Digital Era. Education Sciences, 12(4), 229.
- Yılmaz, M. (2020) ÇEVRESEL GÜVENLİK BAĞLAMINDA NÜKLEER ENERJİ POLİTİKALARI. Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1(2), 119-130.
- Yılmaz, S. (2012). Türkiye’nin iç güvenlik yapılanmasında değişim ihtiyacı. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(3), 17-40.

TEMSİLİ DEMOKRASİNİN KRİZİNİ AŞMANIN BİR YOLU OLARAK SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Oğuz ÇATALBAŞ

Selçuk Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, oguzcatalbas8@gmail.com

Özet

Günümüzde temsili demokrasinin kriz içerisinde olduğu konusunda büyük bir uzlaşa sağlanmıştır. Birey ve toplumun niteliğindeki değişimler, küreselleşmenin etkileri ve ulus devlet egemenliğine dair görüşlerin farklılaşması gibi çeşitli gelişmeler temsili demokrasinin kriz içerisinde olmasının nedenlerindedir. Temsili demokrasi söz konusu kriz nedeniyle günümüzün ihtiyaç ve beklentilerine cevap vermekte yetersiz kalmakta bu da demokrasinin meşruiyetine yönelik sorgulamaları beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda literatür incelendiğinde söz konusu krize yönelik çeşitli çözüm önerilerinin sunulduğu ve katılımcı demokrasi uygulamalarının da bu önerilerden bir tanesi olduğu görülmektedir. Sivil toplum kuruluşları, demokrasiyi daha katılımcı bir hale getirmenin araçları olarak görülmektedir. Bu çalışma sivil toplum kuruluşlarının, temsili demokrasiyi daha katılımcı bir hale getirerek onun meşruiyet krizi için bir çözüm aracı olup olamayacağı sorusu baz alınarak şekillenmiştir. Bu soru çerçevesinde çalışma üç ana başlık altında ele alınmıştır. İlk bölümde gündelik hayatta sıklıkla kullanılan ancak kapsamı tam olarak belirli olmayan sivil toplum kuruluşları kavramı incelenmiştir. Kavramın daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle sivil toplum ifadesinin farklı dönemlerde, çeşitli düşünürlere göre ifade ettiği anlamlar açıklanmıştır. Daha sonra ulaşılan sivil toplum ifadesinden hareketle sivil toplum kuruluşlarının gönüllülük esaslı olmaları, kamusal iyiye katkıda bulunmaları, faaliyet alanlarında dikey ilişkinin ya da hiyerarşik ilişkinin bulunmaması ve belirli bir konuda uzmanlaşmış olmaları gibi çeşitli kuruluşlardan ayırt edici özellikleri belirlenerek sınırları belirlenmiş ve tanımlanmıştır. İkinci başlık altında ise halkın yönetimi, halkın iktidarı, çoğunluğun yönetimi gibi anlamlara gelen demokrasi kavramı üzerinde çalışılmıştır. Aynı başlık altında demokrasilerin zamanın şartlarına göre farklı şekiller aldığı ortaya koyulmuş, çeşitli demokrasi formları tanımlanmıştır. Demokrasinin temsili formunun kriz içerisinde olmasının nedenleri ve sonuçları incelenmiştir. Son başlıkta ise temsili demokrasinin meşruiyet krizinin çözümünde sivil toplum kuruluşlarının etkisi incelenmiş ve sivil toplum kuruluşlarının siyasal süreçlere dahil edilmesi ile daha katılımcı bir demokrasinin gerçekleştirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Temsili demokrasinin, sivil toplum kuruluşları aracılığıyla daha katılımcı hale getirilmesi ile alınan kararların meşruiyetinin daha fazla kabul göreceği belirtilmiştir. Bu bağlamda sivil toplum kuruluşlarının, temsili demokrasinin krizini aşma noktasında bir çözüm olabileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum Kuruluşları, Temsili Demokrasi, Siyasal Katılım, Katılımcı Demokrasi

Giriş

Demokrasi halkın yönetimi ve iktidarındır. Demokrasinin ilk uygulaması doğrudan katılım şeklinde Antik Yunan'da gerçekleştirilmiştir. Fakat nüfusun artması ve sınırların genişlemesi gibi sebeplerle doğrudan demokrasi uygulanmasının olasılığı kalmamıştır. Bu bağlamda günün koşullarında daha fonksiyonel olan temsili demokrasi sistemi geliştirilmiştir. Temsili demokrasi uygulamasında bireyler kendilerine en çok benzeyen ve kendi çıkarlarını en çok savunacak kişiyi temsilcileri olarak seçmektedirler. Bireyler bu yolla yani seçmek sureti ile siyasal süreçlere dahil olur. Böylelikle halk tarafından, halka ait olan egemenlik hakkı temsilcilere devredilmektedir. Halk egemenliğini, halk adına kullanma yetkisini elde eden temsilcilerin kararlarının bu sayede meşru olacağı kurgulanmıştır.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Bugünün değişen ve gelişen dünyasında temsili demokrasi uygulamalarıyla alınan kararlar meşruiyetini yitirmektedir. Meşruiyet kaybının en başta gelen nedeni bireylerin sadece seçimle siyasal süreçlere katılıyor olmalarıdır. Temsili demokrasinin ontolojik kabullerinden biri olan ulus devlet temelli örgütlenme de ulus devlet yapısının ve niteliklerinin değişmesi ya da ortadan kaybolması ile zarar görmekte bu da meşruiyet yitimine sebep olmaktadır. Kısacası yaşadığımız dönem koşullarında temsili demokrasi birçok nedenden ötürü kriz içindedir. Temsili demokrasi böyle bir kriz durumunda iken daha meşru bir model arayışı hasıl olmuştur. Çeşitli araştırmacılar tarafından, bu konu hakkında çözüm için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Demokrasi konusunda çok büyük bir kesim mutabık olmakla beraber demokrasi modelleri konusunda farklılıklar görülmektedir.

Bu çalışmada temsili demokrasinin meşruiyet krizine çözüm olarak daha katılımcı bir demokrasi önerilmektedir. Bu bağlamda daha katılımcı bir demokrasi ile meşruiyetin sağlanması ele alınmaktadır. Katılımcılığı sağlamak için ise sivil toplum kuruluşlarının siyasal süreçlere eklenmesini incelemek çalışmada amaç edinilmiştir. Çalışma bu amaç doğrultusunda literatür taraması ile edinilen bilgiler ışığında geliştirilmiştir. Araştırmanın kapsamı ise “sivil toplum kuruluşları temsili demokrasiyi daha katılımcı bir hale getirerek, meşruiyet krizine son verebilirler mi?” sorusu çerçevesinde belirlenmiştir. Çalışmanın hedefleri ışığında birinci başlıkta tanımlanması zor bir kavram olan ve çalışma için büyük önem arz eden sivil toplum kuruluşları ele alınmaktadır. Kavramın daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle sivil toplum tanımlanmakta sonrasında sivil toplum tanımından hareketle sivil toplum kuruluşları açıklanmaktadır. Günümüzde birçok farklı nitelikteki kuruluşun, sivil toplum kuruluşu olarak anılabilmesinden dolayı kavram belirli özellikler belirtilerek sınırlandırılmaktadır. İkinci bölümde ise demokrasinin tanımı yapıp temsili demokrasinin ne anlama geldiği ve krizin nedenleri değerlendirilmiştir. Son kısımda ise sivil toplum kuruluşları ile temsili demokrasinin krizinin üstesinden gelinmesinin yolları ele alınmaktadır.

1. Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum kuruluşları kavramı pek çok düşünür tarafından ele alınmış ve açıklanmış bir kavramdır. Düşünürler tarafından çok kez ve farklı şekillerde tanımlanması kavramı karmaşık ve anlaşılması zor bir hale getirmiştir. Bu nedenle daha iyi açıklanabilmesi için kavramı parçalara ayırarak bütüne ulaşmanın daha verimli olacağı tarafımda düşünülmektedir. Bu bağlamda önce sivil toplum kavramı ele alınacak daha sonra sivil toplumdan hareketle sivil toplum kuruluşları tanımlanacaktır.

Sivil toplum farklı zamanlarda, farklı tarihsel koşullarda ve farklı düşünürler tarafından tanımlanmıştır. Kavram genel olarak devletlerin ve toplumların konumundan hareketle açıklanmış, bu sebeple tarihin her aşamasında aynı şekilde değerlendirilmemiş, düşünürlerin bulunduğu tarihsel bağlama ve onların dünya görüşlerine göre şekillenmiştir. Sivil toplum tanımları araştırıldığında kökenini Antik Yunan’a kadar götürmek mümkündür. Günümüzdeki tanıma ulaşılan kadar kavram oldukça değişiklik göstermiştir (Aslan, 2010b). Bugün literatürde sivil toplum için çok sayıda tanım bulunsa da bunların çoğunluğunun ortak noktası sivil toplumun devlet örgütlenmesi dışında kalan bireylerin ve örgütlerin oluşturduğu toplumsal kısmı nitelendirmesidir (Çaha, 2016). Devlet örgütlenmesi dışında kalan bu kısımda yani sivil toplumda, bireylerden oluşan topluluklar tarafından alınan kararlarda devlet müdahalesi, denetimi ve etkisi bulunmamaktadır (Keser ve Hışım, 2016). Kavramın geçirdiği değişimleri görmek ve bugün ulaşılan tanımları daha iyi anlamak açısından bazı düşünürlerin sivil toplum tanımları aşağıda incelenecektir.

Eski Yunan’da sivil toplum terimi Aristoteles tarafından kullanılmıştır. Aristoteles çevirisi sivil toplum olarak yapılan “politike koionia” kavramını kullanmıştır fakat bu kavramı kullandığında polis (şehir devleti) her şeyi kapsayan ve kontrol eden mutlak bir yapıydı bu nedenle de sivil alan, siyasal alandan ayrılmış değildi. Bu bağlamda Aristoteles tarafından kullanılan sivil toplum, her şeye mutlak hakim olan siyasal toplumla eş anlamlı olarak kullanılmıştır (Ertugay, 2005). Bahsedilen siyasi toplum yapısında farklılıklar istenilen bir şey değildir. Aristoteles için sivil alan kamusal yarar sağlamak adına yönlendirilmiş toplumsal alandır. Aristoteles’te rastladığımız siyasal topluma paralel olarak kullanılan sivil toplum ifadesi Orta Çağ dönemi içinde geçerli olmuştur (Aslan, 2010b).

Orta Çağ’ın güç odaklarının çözülmesi, burjuvazinin yükselmesi, keşifler ve düşünce hayatının gelişmesi ile siyasal hayat içerisindeki pek çok kavram değişim geçirmiştir, bunun bir sonucu olarak da sivil toplum için farklı bir anlatı geliştirildiği görülmektedir (Velioğlu, 2009). 17. ve 18. yüzyılın

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

düşünürleri yaşanan değişiklikler neticesinde siyasal yapı hakkında tartışmalar gerçekleştirmişlerdir, bu tartışmalardan hareketle ortaya koydukları sivil topluma yönelik bakış açıları temelde iki gruba ayrılabilir; bu gruplardan birinde düşünürler devletten hareketle sivil toplum anlatısı geliştirirken, diğer grupta yer alan düşünürlerin hareket noktası ise birey olmuştur (Çaha, 2016). Bu döneme kadar devlet alanının hakimiyetinden çıkamayan sivil toplum bu dönemden itibaren devletten bağımsız bir alan olarak şekillenmeye başlamıştır (Özkuş, 2017).

Bahsedilen ilk gruba yani siyasal yapıyı devlet eksenli ele alan düşünürlerin sivil toplum tasavvurlarına bakıldığı zaman aşkın devlet anlayışı görülmektedir. Bu grup içinde ele alınabilecek düşünürlerden birisi Thomas Hobbes'tur. Hobbes devletin olmadığı bir toplumda insanların yapısına dair olumsuz görüşlerinden dolayı kargaşanın, çatışmanın ve güvensizliğin olacağını öngörmüştür. Bu nedenlerle Hobbes devleti, bireyin iyiliği, yararı ve güvenliği için bir zorunluluk olarak görmekte ve onu mutlak güce sahip bir yapı olarak formüle etmektedir. Ona göre devlet bireyi kendi iyiliği için sorgulanmaksızın, sınırlandırabilmelidir (Aslan, 2010b). Hobbes'a göre sivil toplum alanı devletten önce bireylerin çeşitli çıkarlarının yer aldığı, farklı düşüncelerin var olduğu bir alandır lakin her şeye muktedir olan devlet kamusal alanın ortak iyiliği için bu farklılıkları ve çok renkliliği homojenleştirmelidir (Abay, 2004). Hobbes'un devlet kurgusu, bugün sivil toplum alanının vazgeçilmez özelliklerinden biri olan farklılıklara hoşgörüyü ortadan kaldırmaktadır.

Siyasal toplum (devlet) ile sivil toplum arasındaki ayrımı ortaya koyan ilk fikir adamı Friedrich Hegel'dir. Hegel etik hayatı üç parçaya ayırır bu parçalar siyasal toplum yani devlet, aile ve sivil toplumdur. Hegel için sivil toplum, aile ile siyasal toplum arasında kalan ekonomik ve sosyal kurumlardan, bireylerden oluşan alandır. Her parçanın kendine özgü etik ilkeler içerdiğini belirtir. Hegel sivil toplumu bir burjuva toplumu olarak görmektedir. Ona göre sivil toplumu oluşturan bireyler kişisel çıkarları nedeniyle hareket eden bencil varlıklardır, kendi çıkarlarını gerçekleştirmek adına sivil toplum alanında çatışır ve rekabete girerler. Yani sivil toplumun etik ilkeleri çatışmadan, güvensizlikten, kişisel çıkarlardan ve rekabetten oluşmaktadır. Hegel'de Hobbes gibi sivil alandaki bu olumsuzlukları gidermenin aracı olarak mutlak güce sahip devleti görür. Devlet sivil toplumun içinde bulunduğu bu olumsuzlukları ortadan kaldırarak onu özgürlüğe kavuşturacaktır. Özetle sivil alanın üstünde bir devlet denetimi gereklidir. Hegel'in de sivil toplumu olumlu bir anlamda kullanmadığı anlaşılmaktadır (Çaha, 1994; Çaha, 2016; Erken, 2020).

Siyasal yapıyı birey merkezli inceleyen ikinci grup düşünürlerinin sivil toplum hakkındaki fikirlerine bakacak olursak burada ilk olarak belirtilmesi gereken şey araçsal devlet anlayışıdır. Bu grup içinde değerlendirilecek ilk isim John Locke'dur. Locke'a göre insanlar sözleşme ile kendi haklarını güvenceye almak için yarattıkları mekanizmadan önce doğa durumunda onları kargaşa ve çatışmaya düşürmeyecek doğal kanunlara sahiptiler. Bireyler bu kanunlar sayesinde, ona göre doğa durumunda özgür ve eşitler. Ancak doğa durumunda özgürlüklerin ya da hakların ihlali durumunda bireyler adaletleri kendileri sağlamış bu da olumsuzluklar doğurmuştur. Locke'a göre doğal hakların, özgürlüklerinin korunması ve daha iyi kullanılabilmesini sağlamak için bireyler arasında bir toplumsal sözleşme yapılmış bunun sonucu olarak da sivil toplum kurulmuştur. Locke sözleşmenin iki kademeli olarak ortaya çıktığını belirtmiştir, ilk kademede sivil toplum kurulmuş, ikincide ise sivil yönetim yani devlet yaratılmıştır. Bu açıdan bakıldığında sivil toplum, siyasal toplum ile eş anlamlı kullanılmıştır. Locke devleti doğal hakların garantörü olmakla sınırlandırmıştır, mutlak güce karşı sivil alanı genişletmeye çalışmıştır (Aslan, 2010a; Çaha, 2016; Ertugay, 2005). Özetle Locke sivil toplumu, devletin bireylerin özgürlüklerine karşı güçlenmesini sınırlayacak bir alan olarak görmüştür.

Birey merkezli siyasal yapı tanımından hareketle sivil toplumu açıklayan bir diğer düşünür Adam Ferguson'dur. Ferguson sözleşmeciler teorisyenler gibi doğa durumu betimlemesinden yararlanmış ve sivil toplumu doğa durumunun zıttı olarak değerlendirmiştir. Ona göre doğa durumunda bireylerin hakları koruma altına alınmamıştır ve sivil toplum yoktur. Ancak sivil toplumu oluşturduklarında bireyler haklarını korumaya almışlardır (Çaha, 2016). Böylelikle bireylerin hakkını koruyan bir siyasal yapıdan bahseder aynı zamanda (Velioğlu, 2009), Ferguson sivil toplumu yönetme ve kontrol etme yetkisine sahip yapıların genel bir adı olarak kullanmıştır (Yıldırım ve Tutmaz, 2018).

Düşünürlerin sivil toplum tanımları kavramın değişimini gözlemlemek açısından yararlı olduğu gibi ortak noktaları da açığa kavuşturur bunun yanı sıra yaklaşımlardaki farklılıklar kavramın karmaşıklığını ortaya koymaktadır. Ayrıca yukarıda verilen bu tanımların bugünün modern dünyasındaki sivil toplum

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

olgusunu tanımlama noktasında çok da geçerli olmayacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Bundan dolayı günümüz için daha geçerli olacak bir sivil toplum tanımı yapılması doğru olacaktır. Bugün için sivil toplum, ortak iyilik adına birlikte gönüllü özgürce hareket eden, ideolojileri göz ardı edip hoşgörü ile bir araya gelen, devlet örgütlenmesinin ve denetiminin dışında kalan kişilerden, kurumlardan ve kuruluşlardan oluşmaktadır. Sivil toplum, aile ile devletin arasında kalan ve bahsedilen özelliklere sahip alandır. Bu özelliklerle oluşan bir sivil toplum aynı zamanda çoğulcudur, bu alanda yer alan aktörler çatışmadan uzak dururlar, toplumsal çıkarlar için uzlaşarak gerekirse iş birliği yaparak birbirleriyle ve devletle etkileşime girerler. Sivil toplum alanında baskıya da yer yoktur, bu alan özgürleştiricidir. Birey sivil toplum içinde kendi kimliğini yitirmez, bu alan farklılıkları ve renklilikleri hoş gören bir erdeme sahiptir, bu nedenle homojenleştirici yapılar bu alana uygun görülmemektedir (Aslan, 2010a; Velioglu, 2009).

Sivil toplum kuruluşları, sivil toplum alanındaki diğer aktörlerden farklı olarak örgütlü yapılardır. Sivil toplum alanı tanımından hareketle bu alan içerisinde konumlandığımız sivil toplum kuruluşlarını ele almadan önce ifade edilmesi gereken literatürde bu konu hakkında pek çok çalışmanın olduğu ve farklı değerlendirmeler yapıldığıdır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde sivil toplum alanının değerlerine uymayan bazı örgütlü yapıların sivil toplum kuruluşu olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu problemi çözmek için sivil toplum kuruluşlarının tanımı yapılarak çerçevesi çizilmelidir.

Bu çalışmada Prof. Dr. İlhan Tekeli'nin belirli özelliklerden hareketle ulaştığı sivil toplum kuruluşları tanımıyla kapsam belirlenecektir. Bahsedilen özelliklerden ilki gönüllülüktür, buna göre bu kuruluşlara katılım ve ayrılma gibi eylemler tamamen bireyin kendi inisiyatifindedir. Ayrıca gönüllülük özelliği çerçevesinde sivil toplum kuruluşu üyesi birey yine gönüllü bir şekilde fedakarlık göstermektedir. Fedakarlıkla kastedilen mali yardımda bulunmak, zamanını ayırmak gibi maddi bir unsur olabileceği gibi elindeki çeşitli imkanları örneğin ünlü olmasını kullanarak da bunu yapabilir. Sivil toplum kuruluşlarının çerçevesini çizmek için açıklanacak ikinci özellik bu kuruluşların kamusal iyiye katkıda bulunmak için örgütlenmiş olmalarıdır. Bu özellikle anlatılmak istenilen kamusal iyi için çalışan sivil toplum kuruluşları içinde bir iktidar kurma çabası ve zorlama olmamalıdır. Bu nedenle de sivil toplum alanında çatışmaya yol açacak bir durum söz konusu değildir. Sivil toplum kuruluşlarının çatışmaya gireceği alan kamusal iyiyi sağlamak adına siyasal alandır. Üçüncü özellik ise bu kuruluşların faaliyet alanında dikey ilişkilerin yer almamasıdır. Sivil toplum kuruluşları kendi aralarında amaçları için çalışırken eşit statüdedirler, birbirleriyle iş birliğine de gitseler bu yatay bir ilişki zemininde gerçekleşir. Hiyerarşi ve tabiiyet içeren ilişkiler bu alanda sayılmamaktadır. Dördüncü ve son özellik sivil toplum kuruluşlarının açık ve belirli bir konu dahilinde uzmanlaşmış olmalarıdır. Bahsedilen son nitelik sivil alanda iktidar mücadelesini engellemek açısından önemlidir. Ayrıca bir konuda uzmanlaşmaları onların o konuda güçlü olmasını sağlayan olumlu bir durumdur (Tekeli, 2000, 2017).

Sivil toplum ve sivil toplum kuruluşlarının niteliklerinden hareketle her örgütlü yapının bu alana dahil edilemeyeceği anlaşılmaktadır. Dahil edilemeyecek yapılara kısaca değinmekte fayda görülmektedir. İktidarı ele geçirmek için örgütlenmiş siyasi partiler, kar amacı güden şirketler, ekonomik çıkarlar için bir araya gelen sendikalar, bir mesleği yapmak için ruhsat veren katılımı o meslek erbabı için zorunlu olan meslek odaları ve bir dini lider etrafından toplanan müritlerini tek tipteştiren tarikatlar sivil toplum kuruluşlarına dahil edilemezler (Tekeli, 2000).

2. Temsili Demokrasi ve Krizi

Demokrasi kavramının kökeni Antik Yunan'a kadar gitmektedir, halk anlamında kullanılan "demos" ile yönetim, iktidar, egemenlik gibi anlamlara gelen "kratos" sözcüklerinden türetilerek oluşturulmuştur (Özkan, 2020). Demokrasinin anlamı halkın hükümeti, iktidarı yani çoğunluğun egemenliğidir. Demokrasi tarihine bakıldığında zaman kelime anlamını tam olarak karşılayacak saf kusursuz bir dönem olmamıştır (Bauman ve Bordoni, 2018). Örnek olarak Antik Yunan'da doğrudan demokrasi uygulanmasına rağmen bu yönetime dahil olanlar yalnızca vatandaş sayılan erkeklerle sınırlı kalmış. Sınırlı sayıda katılımcı olsa da doğrudan demokrasinin en mühim örneği olmuştur. Antik Yunan'daki bu yönetim vatandaşların meydanlarda toplanarak fikirlerini doğrudan beyanları üzerine kurulur. Kısacası doğrudan demokraside kararlar halk tarafından araçlar olmadan alınır. Demokrasinin kusursuz haline en yakın olan doğrudan demokrasi olsa da değişen şartlar dolayısıyla uygulanması mümkün olmamaktadır (Eser ve Taylan, 2018; Tunç, 2008).

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Günümüz toplumlarının nüfusunun artması, söz konusu sınırların geniş olması dolayısıyla tüm halkın bir alanda toplanması ve fikirlerini açıklaması mümkün görünmemektedir. Bu nedenlerle halkın araçları vasıtasıyla yönetime katılabileceği bir demokrasi modeli olan temsili demokrasi geliştirilmiştir (Schmitt, 2014). Temsili demokrasi modernitenin bir ürünü rasyonel aklın kurgusudur, buna göre belli sınırlar içindeki millet, egemenlik hakkını seçtiği temsilcilerine devretmektedir. Yani seçimler aracılığıyla halk temsilcilere kendisinin yerine konuşma ve karar alma vekaleti vermektedir. Temsili demokrasi halk iradesinin seçim ile eksiksiz ve doğrudan yansıtıldığı, halkın bu suretle siyasi faaliyetlere katıldığı argümanından hareketle meşruluğunu kazanmaktadır. Bundan dolayı temsilciler tarafından alınan karar ülke sınırları içindeki tek ve meşru karar olma özelliğine sahiptir (Özkan, 2020; Yılmaz, 2017). Jean-Jacques Rousseau'da bu durumu kabul etmektedir ona göre demokrasinin asıl olanı Atina demokrasisidir fakat Atina'daki koşulların artık var olmadığını görmüş, çoğunluk yönetiminin mümkün olmadığını bu nedenle doğrudan demokrasinin uygulanamayacağını belirtmiştir. Rousseau "emredici vekalet" yaklaşımını kabul eder buna göre seçmenler vekillerine talimatlar verecekler, vekiller ise bunlar doğrultusunda kararlar alacaklardır ve temsili demokrasi bu çerçevede işleyecektir (Bauman ve Bordoni, 2018; Özkan, 2020).

Temsili demokrasiler değişen toplum ve dünyanın, sorunlarına ya da isteklerine yanıt vermede yetersiz kalmaktadır, bu nedenle temsili demokrasinin bir kriz içinde olduğu söylenebilmektedir. Temsili demokrasinin kriz içinde olmasının birçok nedeni vardır. Bu nedenlere bakılacak olursa ilk olarak değinilmesi gereken temel nokta bireyin niteliğinde yaşanan değişimdir, temsili demokrasinin saf halinde birey üretmek, tüketmek ve seçmek ile sınırlandırılmış pasif bireydir. Temsili demokrasilerde halkın siyasal katılımı belirli aralıklarla yapılan seçimlerle kısıtlanmış bunun sonucu olarak da halkın kendilerini ilgilendiren konularda etkileri çok sınırlı hale getirilmiştir. Ancak günümüz bireyi bununla yetinmek istememekte, siyasal ve toplumsal süreçlerde daha aktif bir rol oynamayı hedeflemektedir (Alkan, 2018; Tekeli, 2017). Carl Schmitt (2014) de bu görüşlere katılanlar arasındadır "Parlamentar Demokrasinin Krizi" adlı kitabında, insanların kaderlerini etkileyecek önemli ekonomik ve siyasal kararların, artık kamusal alanda karşılıklı görüşmeler ile dengelenen fikirlerle veya meclisteki müzakereler sonucunda ortaya koyulmadığını belirtmektedir. Vatandaşların siyasal katılımının seçimle sınırlandırılmasının neticelerinden biri de temsilcileri denetleme imkanlarının azalmasıdır böylelikle halkın temsilcileri halktan fazlasıyla bağımsız bir şekilde hareket imkanı bulmaktadırlar. Halkın beklenti ve çıkarları ile vekillerin aldıkları kararlar birbirinde sürekli olarak uzaklaşmaktadır (Nacak, 2014).

Temsili demokrasinin krizde olmasının bir diğer nedeni seçimlerde çoğunluğu sağlayamamış farklı görüşlerin kendilerine siyasal süreçte yer bulamamasıdır. Oy çokluğuna dayalı karar alma mekanizması çoğunluğu oluşturanlara her şeyi kazandıran, azınlıkta kalanlara ise her şeyi kaybettiren sıfır toplamı bir oyun misali sorun teşkil etmektedir. Bu sistem içerisinde bahsedilen azınlıkların çıkarları, sorunları görmezden gelinebilmekte, siyasal alanda kendilerine yer bulamamaktadırlar. Bu problemle de ilintili olan bir başka sorun sistemde tek bir meşru karar alınmasıdır. Oy çokluğunu kazananın parlamentoda aldığı karar ülke sınırları içindeki tek meşru ve tek doğru karar haline gelmektedir. Tek doğrunun ve tek meşrunun olması post modernizm ile daha çok eleştirilmiştir çünkü post modernizm farklılıklara önem vermektedir. Toplumlar giderek daha fazla farklılaşırken ve heterojen hale gelirken azınlıkların doğrularının söz hakkı bile bulamaması temsili demokrasiye yönelik ciddi bir eleştiri konusu olmaktadır (Tekeli, 2017; Ünalmiş, 2019). Stuart Mill'de demokrasinin özgürlüklere yönelik bir sorun oluşturabileceğini bunun da toplumun azınlık olan kesiminin aleyhine işleyebileceğini düşünmüştür (Schmitt, 2014).

Temsili demokrasiler ulus devletler ile var olmaktadır. Ulus devletlerin geçişken olmayan belirli sınırları ve bu sınırlar içerisinde o topraklarla kendilerini özdeşleştirmiş yurttaşları vardır. Temsili demokrasilerde karar alıcı konumunda olan parlamentolar olmazsa olmazdır. Daha önce değinildiği gibi ulus devlet temellerine dayanan temsili demokraside sınırlar içerisinde geçerli olacak kararlar yalnızca bu parlamentolar tarafından alınabilmektedir. İşte demokrasinin bu türünün bir diğer sorunu da burada karşımıza çıkmakta, küreselleşme ile bahsedilen durum değişme göstermiştir. Küreselleşme ile insan, bilgi, mal ve hizmet gibi pek çok şey akışkan hale gelmiş, keskin sınırlar anlamsızlaşmıştır. Böyle bir dünyada ulus devlet içindeki tüm kararları ulusal hükümetin tek başına verebilmesi de imkansızlaşmıştır. Günümüzde bir toplumun kaderiyle alakalı pek çok karar, o toplumun yaşadığı coğrafyanın dışında alınmaktadır. Bu da demek oluyor ki böyle bir dünya belirli sınırlar içinde yaşayan

insanlarla ilgili kararları temsile dayalı olarak almak anlamsız hale gelmiştir (Nacak, 2014; Tekeli, 2017; Ünalımsı, 2019). Ayrıca bir ulus devleti etkileyen küresel ölçekli sorunlara karşı sadece o devlet parlamentosunun aldığı kararlarla çözüm üretmekte imkansızdır.

3. Temsili Demokrasinin Meşruiyet Krizi ve Sivil Toplum Kuruluşları

Temsili demokrasinin ikinci başlık altında ele alınan nedenlerden dolayı artık meşruiyetini yitirmiş olduğu konusunda büyük ölçüde uzlaşma sağlanmıştır. Günümüzde temsili demokrasiyi içine düştüğü meşruiyet krizden çıkartmanın yolları aranmaktadır. Bu yollardan biri de katılımcı demokrasidir fakat katılımcı demokrasi tek başına temsili demokrasinin yerini almaya muktedir değildir, onun temsili demokrasi kurumlarına, temsili demokrasinin de onun yaratacağı meşruiyete ihtiyacı vardır. Katılımcı demokrasi uygulanmasıyla birlikte parlamentonun tek başına karar verici konumunun son bulması hedeflenmektedir. Buna göre görüşülecek konuları, alınacak kararları farklı paydaşların görüşmesi ve farklı görüşlerin de sahneye çıkartılmasıyla daha meşru kararlar ortaya çıkacaktır. Sözün kısası bireylerin siyasal karar mekanizmalarına katılmaları ile doğrudan demokrasi idealine yaklaşılabileceği gibi meşruiyet de sağlanmış olacaktır (Ünalımsı, 2019).

Temsili demokrasinin meşruluğunu kanıtlaması için katılımcı bir demokrasinin gerekliliği ortadadır, bunu sağlamanın en mühim yollarından birisi ise sivil toplum kuruluşlarını karar alma süreçlerine dahil etmektir. Sivil toplum kuruluşları bireylerin siyasal hayata katılmalarında bir araç işlevi görebilir. Jürgen Habermas demokratik meşruiyetin sağlanmasının yolunun iletişimden ve kamusal tartışmadan geçtiğini belirtmiştir. Habermas'a göre taraflar kamusal alanda tartışıp uzlaşmaya varmaya çalışacaklardır, böylelikle demokratik meşruiyete ulaşılabilecektir (Demir, 2011). Bireyler sivil toplum kuruluşları sayesinde, siyasi partilere katılmadan seçim süreçleri dışında da siyasal alanda faaliyette bulunabilecektir (Ünalımsı, 2019). Siyasal katılma yönteminin seçimle sınırlı olmasının ortadan kalkmasıyla üretmek, tüketmek ve seçmek ile sınırlandırdığımız pasif birey yerini aktif bireye bırakır.

Sivil toplum kuruluşlarının daha katılımcı bir demokrasi yaratma sürecine nasıl etki ettiklerine bakılırsa bireyler bu kuruluşlara katılarak farklı görüşlerini ve beklentilerini siyasal alanda temsil edebilirler. Böylelikle çoğunluğun oyunu alanın tek başına söz sahibi olması son bulur, azınlık hakları da çeşitli sivil toplum kuruluşları aracılığıyla duyurulabilir. Karmaşık ve belirsiz durumdaki toplumsal talepler ve beklentiler, bu kuruluşlar sayesinde daha düzenli ve belirgin şekilde siyasal alana taşınabilir. Sivil toplum kuruluşlarının, kamusal hizmetlerin karar sürecine katılmasıyla toplumsal beklentileri daha fazla karşılayacak hizmetlerin üretimi sağlanabilir. Sivil toplum kuruluşları, zamanla mekanizma içindeki yerlerini sağlamlaştırdıkça siyasal iktidarı denetleme işlevi de üstlenebilirler. Sivil toplum kuruluşları halkın demokrasiye ve siyasal sisteme olan inancını artırır (Nacak, 2014; Tekeli, 2017; Ünalımsı, 2019). Küreselleşme ile ortaya çıkan sorunlar konusunda da sivil toplum kuruluşları etkili çözümler yaratabilecektir. Temsili demokrasiye göre ulus devlet sınırları içerisinde geçerli olacak kararların, halkın seçtiği temsilcilerden oluşan parlamento tarafından alındığı ancak küreselleşme ile söz konusu sınırların çözüldüğü belirtilmiştir. Böylesine değişen bir dünyada temsili demokrasi uygulamalarıyla, tek bir karar verici olmasının mümkün olmadığı daha önce açıklanmıştır. Bunun yanı sıra küresel ölçekli sorunların da ulus devlet tarafından çözülemeyeceğine değinilmiştir. Bu iki durum içinde problem çözme konusunda bir ortak olarak sivil toplum kuruluşları göz önünde bulundurulmalıdır. Sivil toplum kuruluşları ulusal düzeyde örgütlenebilecekleri gibi uluslararası düzeyde de örgütlenebilmektedirler, küreselleşme ve küresel sorunlara karşı devlet bu kuruluşlarla iş birliğine gittiği takdirde temsili demokrasinin meşruiyet krizine neden olan sorunlardan birkaçının daha üstesinden gelinebilmesi muhtemeldir.

Sivil toplum kuruluşlarının karar süreçlerinde yer almak dışında demokrasiye etki edebilecekleri bir diğer yol kamusal hizmet üretimidir. Sivil toplum kuruluşlarının belirleyici özellikleri arasında daha önce değinildiği gibi kamusal iyiye katkı sağlamak ve tek bir alanda uzmanlaşmış olmak vardır. Sivil toplum kuruluşları bahsedilen bu özellikler doğrultusunda kamusal hizmet üretiminde de bulunabilir, bunu yaparken devlet ile ortaklıklar geliştirilebilirler. Devletin yerini alma amacı gütmeyen onunla hareket ederek daha çoğulcu, daha katılımcı bir anlayış yaratılabilir. Sivil toplum kuruluşlarının kamusal mal ve hizmet üretmesiyle, devletin ortalama vatandaşı dikkate alarak ürettiği meşruiyeti zayıf hizmetlerin önüne geçilmiş olur (Tekeli, 2000). Özetle sivil toplum kuruluşları temsili demokrasinin

meşruiyet krizinin nedenlerine çözüm üretmek daha katılımcı bir demokrasinin koşullarını hazırlayabileceği gibi katılımcılığı artırarak da bu konuda başarı sağlanmasında etkili olabilir.

Sonuç

Doğrudan demokrasinin uygulanmasının pratik sebeplerle mümkün olmaması nedeniyle daha fonksiyonel olan temsili demokrasi sistemi kurgulanmıştır. Fakat temsili demokrasinin bugünün gereksinimlerine ve değişen koşullarına cevap vermede yetersiz kaldığı bu nedenle eleştirildiği ortadadır. Kısacası temsili demokrasi değişen koşullar ve beklentiler dolayısıyla bir meşruiyet krizi içerisinde. Bu kriz neticesinde temsili demokrasi birçok araştırmacı tarafından eleştirilen, değiştirilmeye çalışılan bir konumdur.

Temsili demokraside, bireyin siyasal katılma yolu sadece seçimler ile sınırlandırılmıştır. Oy çokluğunu alanın her şeyi kazanması neticesinde azınlıkların hak ve çıkarları göz ardı edilmiş, siyasal katılım şansları olmaması dolayısıyla buna resmi yollarla müdahale edilememektedir. Yani farklı görüşler kendilerine siyaset sahnesinde yer bulamamış ve meclis tarafından alınan karar tek doğru ve meşru karar olarak görülmüştür. Ulus devlet sınırlarının çözülmesiyle temsili demokrasi ile alınan kararlar anlamını yitirmeye başlamıştır. Küresel düzeydeki sorunlara ulusal çözümler üretmek sorunların çözümü noktasında yetersiz kalmıştır.

Çalışmada temsili demokrasinin uygulamalarından kaynaklanan sorunlar incelenmiş bu kapsamda çözüm önerisi olarak sivil toplum kuruluşları değerlendirilmiştir. Sivil toplum kuruluşları, siyasal karar alma süreçlerine bir aktör olarak dahil edilirse bireylerin siyasal katılımı seçimlerle sınırlı olmaktan çıkacaktır. Bireyler sivil toplum kuruluşları aracılığıyla karar alma sürecinde daha etkin yer alabileceklerdir. Bu imkanı kazanan bireyler farklı görüşlerini de duyurabileceklerdir. Azınlıkların hak ve çıkarları da sivil toplum kuruluşları tarafından korunabileceklerdir. Hizmet sunumunda halkın yalnızca belli bir kısmını memnun edip diğer kısmını görmezden gelen uygulamalar yerine hizmet sunumunda sivil toplum kuruluşları ile ortaklık ilişkisi kurulursa daha fazla kesimde memnuniyet sağlanacaktır. Devletler küresel sorunlara ve konulara karşı gerek ulusal, gerekse uluslararası düzeydeki sivil toplum kuruluşları ile iş birliğinde bulunarak daha rasyonel çözümler üretebileceklerdir. Bu bağlamda sivil toplum kuruluşları, temsili demokrasinin meşruiyet krizine çözüm üretmek daha meşru bir yönetimi sağlayabileceklerdir. Aynı zamanda sivil toplum kuruluşlarının bu şekilde devlet iktidarının yanında yer alması daha katılımcı bir demokrasinin oluşmasının koşullarını da ortaya çıkaracaktır.

KAYNAKLAR

- Abay, A. R. (2004). Sivil Toplum ve Demokrasi Bağlamında Sivil Dayanışma ve Sivil Toplum Örgütleri. 3. *Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, 24-26.
- Alkan, Y. S. (2018). Gizli demokrasi: temsili demokrasi krizi ve doğrudan demokrasi talebi arasındaki ilişkiye yönelik bir görüş. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 18(2018 Özel Sayısı), 23-43.
- Aslan, S. (2010a). Sivil toplum ve demokrasi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 357-374.
- Aslan, S. (2010b). Sivil toplum: Kavramsal değişim ve dönüşüm. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 188-212.
- Bauman, Z. ve Bordoni, C. (2018). *Kriz hali ve devlet* (1. Baskı). (Y. Alogan, Çev.). İthaki.
- Çaha, Ö. (1994). Osmanlı'da sivil toplum. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 49(03), 79-99.
- Çaha, Ö. (2016). *Sivil toplum ve devlet* (6. Baskı). Orion Kitabevi.
- Demir, G. (2011). Habermas ve Foucault: Müzakereci demokrasi ve yönetimsellik. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 11(22), 48-71.
- Erken, B. (2020). Hegel'de sivil toplum ve devlet üzerine teorik bir inceleme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(4), 33-53.
- Ertugay, F. (2005). *Sivil toplum örgütlerinin siyasal iktidar üzerine etkileri* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Eser, H. B. ve Taylan, Ö. (2018). Doğrudan ve Temsili Demokrasi Modelleri Üzerine Bir Eleştiri Denemesi. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 13(48), 283-298.

- Keser, H. ve Hışım, S. (2016). Demokrasilerde Sivil Toplumun Rolü. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(2), 201-224.
- Nacak, O. (2014). Temsili Demokrasinin Sorun Alanları ve Çözüm Noktasında Yeni Bir Model: Katılımcı Demokrasi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (32), 194-214.
- Özkan, M. (2020). Demokrasi ve Temsil: Paradoksu Rousseau Üzerinden Okumak. *Siyasal: Journal of Political Sciences*, 29(2), 403-430.
- Özkul, O. (2017). Demokratik hakların gelişmesinde sivil toplum düşüncelerinin katkısı. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(14), 10-24.
- Schmitt, C. (2014). *Parlamentar Demokrasinin Krizi* (3. Baskı). (A. E. Zeybekoğlu, Çev.). Dost Kitabevi.
- Tekeli, İ. (2000). Gelişen ve Saygınlığını Koruyabilen Bir Sivil Toplum Alanının Oluşma Koşulları Üzerine Düşünceler. *Sivil toplum Kuruluşları ve Etik Sempozyumunda Sunulan Tebliğ*, 3(3), 137-160.
- Tekeli, İ. (2017). *Katılımcı demokrasi ve sivil toplum kuruluşları*. Sosyal Demokrasi Derneği.
- Tunç, H. (2008). Demokrasi türleri ve müzakereci demokrasi kavramı. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1), 1113-1132.
- Ünalımsı, A. N. (2019). Temsili demokrasideki siyasal katılım sorununun çözümünde Türkiye ve AB'nin STK'lara yaklaşımı. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 331-343.
- Velioğlu, M. (2009). *Sivil toplum kuruluşlarının demokrasi üzerindeki etkileri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Yıldırım, M., & Tutmaz, D. (2018). Türkiye'deki sivil toplum perspektifi. *İdarecilerin Sesi Dergisi*, (184), 20-24.
- Yılmaz, Z. (2017). Popülizm, halk ve demokrasi: Temsili demokrasinin açmazları ve Radikal demokratik bir popülizmin imkanları. *Mülkiye Dergisi*, 41(1), 33-65.

YAŞAYAN BİR ORGANİZMA OLARAK DEVLET LEBENSRAUM TEORİSİ

Yusuf Gazi ÇELİK

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

yusuf1453gazi@gmail.com

Özet

Lebensraum teorisi Friedrich Ratzel tarafından geliştirilmiştir. Friedrich Ratzel'in hayatına kısaca değinecek olursak: 1844 yılında Almanya'nın Karlsruhe kentinde doğmuştur. Ratzel ufak yaşlarda eczacı yamağı olmuş ve eczacılığı öğrenmiştir. Aynı zamanda zooloji, jeoloji ve paleontoloji dersleri almıştır. Ratzel'in hayatını değiştiren en büyük dönüm noktası Köln Gazetesi'nde muhabir olarak çalışmaya başlamasıdır, Muhabir olarak çalıştığı yıllarda Asya, Avrupa ve Amerika'nın birçok bölgesini gezerek bölgeler ile ilgili yazılar yazmıştır. İlk başlarda yazdığı gezi yazıları bölgelerin fiziki özellikleri üzerinde yoğunlaşmakta iken zamanla bölgelerin kültürel ve tarihsel yapılarını incelemeye başlamıştır. Zamanla bu incelemeler politik incelemelere de dönüşmüştür. Ratzel muhabirlik yıllarında coğrafyaya yoğunlaşmış ve coğrafyayı siyasi bir yapı olarak görmüştür. Ratzel coğrafya üzerine yaptığı çalışmalarda Darwin'in düşünceleriyle tanışır. Ratzel'in devleti yaşayan bir organizma olarak ele almasında şüphesiz Sosyal Darwinizmin izlerini görmek kaçınılmazdır. Darwin'in düşünceleri ile tanışan Ratzel yazılarında toplumun yaşam savaşı içerisinde olduğu düşüncesini benimsemiş ve Yaşam Alanı teorisini bu doğrultuda geliştirmiştir. Ratzel'in kısaca hayatını anlattıktan sonra ortaya attığı kuramı ele alacak olursak öncelikle anlanması gereken kavramlar vardır. Bu kavramlar; konum(Der Lage), alan(Der Raum) ve yaşam alanı(lebensraum) olarak sayılabilir.

Konum(Der Lage): Ratzel bir devletin gelişebilme fırsatlarına sahip olabilmesi için sahip olması gereken en büyük doğal şartın iyi bir konum olması gerektiğini söyler. Peki konum nedir? Ratzel konumu bir devletin bulunduğu mevcut yer ve yerin özellikleri olarak ele almıştır. Bu özellikler denizler, dağlar, yer altı kaynakları, komşuları vb. olarak ele almıştır. Bu özellikler devletin nesnel özellikleridir değişkenlik göstermez. Yani bir devletin deniz kenarında olması veya ticaret yolu üzerinde bulunan bir konumda olması devleti şekillendirir. Deniz kenarındaki devletin denizciliği, ticaret yolu üzerinde bulunan devletin ise ticari ilişkilerinin gelişmesi konumsal olarak olması gereken artılardır. Bir devletin gelişmesi, ilerlemesi için ülkesel konum önemli bir yere sahiptir.

Alan(Der Raum): Ratzel alan kavramı ile devletin dünyada kapsadığı yeri kastetmemektedir. Ülkenin genişliği (yüz ölçümü) alan içerisinde yer alan bir kavram olsa da en belirleyici etken değildir. Ratzel bir devletin sahip olduğu unsurlardan bahseder. Bu unsurlar ülke(toprak), halk ve siyasi yapıdır. Bu kavramların iç içe geçtiğini ve alanı etkilediğini savunur. Ratzel bu unsurların bir araya gelerek veri olarak toplanıp alanı verdiğini söyler. Ratzel bu unsurların her birinin önemli olduğuna dikkat çekerek sadece ülkenin genişliğinin alanı büyük yapmaya yetmeyeceğini söyler. Alan kavramının anlaşılabilmesi için Ratzel bir devletin gelişmişliğinin önemli olduğuna değinir. Bir ülkenin gelişmiş bir uygarlığa sahip bir halkı ve siyasi yapısı varsa alanı da o kadar büyük olacaktır. Kısaca Ratzel alan konusunda birçok kavram incelemiş ve alan kavramını sistematik bir şekilde kurgulamıştır. Kıtaları ülkeleri siyasi bilinçleri incelemiştir ve kıyaslamalarda bulunmuştur. Örnek olarak 19. yüzyılın sonlarında Almanya ve Fransa gibi 190 ülkeye yetecek alan olduğunu söylemiştir.

Yaşam Alanı (Lebensraum): Alan kavramını açıkladıktan sonra Ratzel'in devleti yaşayan bir organizma olarak ifade etmesinin nedeniyse yaşam alanı kavramıdır. Ratzel 1901 yılında yaşam alanı kavramını lebensraum isimli çalışmasında kullanmıştır. Bu çalışmada alan kavramı etrafında devletin bir canlı gibi genişlemesi büyümesi gerektiğini savunmuştur. Yaşam alanı uygar bir devletin büyümek zorunda olması gerektiğini, büyümeyi bırakmış devletin diğer büyüyen devletlerce yok edileceğini anlatan bir

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

kavramdır. Yaşam alanı kavramında Sosyal Darwinizmin izlerini görülmektedir. Zira bu kavramda devlet yaşayan bir canlıdır ve ölmek için büyümesi hayatta kalmaya çalışması bu nedenle genişlenmesi yayılması gerekmektedir. Peki alan genişleyince genişleyen yerdeki halka ne olur sorusu sorulur ise. Cevap yine Sosyal Darwinizmde ki gibidir. Ya yok olurlar ya da üstün gelen alan sahiplerine hizmet ederler. Yaşam alanı teorisinin genişlemeci emperyalist düşünceye sahip ülkeler için cezbedici yanı da budur. Ratzel yaşam alanı kavramında uygarlık kavramına büyük önem atfetmiştir. Zira yukarıda değindiğimiz gibi Ratzel Avrupa'nın uygarlık olarak ilerde olduğunu dünyadaki en büyük alana sahip olduğunu savunmuştur. Kısaca yaşam alanı kavramı güçlü devletlerin güçsüz devletlere tahakküm kurmasıdır. Yani Darwin'in dediği gibi güçlünün hayatta kalmasıdır. Yaşayan bir organizma olarak devlet: Ratzel yaşam alanı kavramında devletin gelişmeye başladıktan sonra fiziksel (yüz ölçümü) olarak da devletin büyümesi gerektiği düşüncesini savunmuştur. Ratzel devleti yaşayan bir organizma olarak gördüğü bu kavramda devletin unsurlarının etkileşim içerisinde olduğunu ve sürekli değişime uğradığını söylemiştir. Ratzel'e göre kısaca canlı olan devlet doğar, büyür ve en sonunda mutlaka ölür. Burada unutulmaması gereken nokta devletin ölümüne giden yolda büyümesinin önemli bir yere sahip olduğudur. Ratzel yaşam alanı kavramında değindiği önemli noktalardan biri de devletlerin genişlemesi durduğunda artık küçülmesinin başlayacağıdır. Burada anladığımız üzere devlet doğal sınırlarına ulaşıncaya kadar büyümeye de başlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Konum(Der Lage), Alan(Der Raum), Yaşam Alanı(Lebensraum)

TALAŞLI İMALAT İŞLEME PARAMETRELERİNİN VE KESİCİ TAKIM TÜRÜNÜN TORNALAMA İŞLEM MALİYETİNE ETKİLERİ VE MALİYET OPTİMİZASYONU

Mehmet Emin ÖZDEMİR

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Makine Mühendisliği Yüksek Lisans Programı, mehmeteminozdemir@gmail.com

M. Emin ERDİN

Hitit Üniversitesi

Mühendislik Fakültesi

Makine Mühendisliği Bölümü, eminerdin@hitit.edu.tr

Özet

Günümüz imalat teknolojisinin geldiği noktada artık çok çeşitli hammaddelerden birçok endüstriyel alanda kullanılmak üzere, basit parçalardan çok karmaşık olanlara kadar geniş bir yelpazede üretim yapılabilmektedir. Yeni teknolojik gelişmeler ve inovasyon çağının hızla ivme kazanmasıyla birlikte artan müşteri taleplerine en iyi cevabı verebilmek için tüm sektörler ve pazarlar alışık oldukları üretim süreçlerini ve imalat girdi parametrelerini geride bırakmaya başlamaktadır. Sürekli olarak artan ve değişen tüketici beklentileri, genişleyen ve rekabetçiliğin her geçen gün arttığı pazarlar ile dijital dönüşüm süreçleri, imalat teknolojilerinde değişimin temel itici gücü olarak karşımıza çıkmakta ve tüm imalat süreçlerinde olduğu gibi talaşlı imalat operasyonlarının da optimizasyonu üzerine yoğunlaşan iyileştirme çabalarına yönelik sürekli artan ihtiyacın arkasındaki ana motivasyonu oluşturmaktadır.

Her geçen gün geliştirilen ve yeni teknolojiler ile dönüştürülen imalat işlemleri sayesinde birçok firma arasındaki üretim yapabilme kabiliyeti noktasında makas daralmaktadır. Bu durum firmalar arasındaki rekabeti körükleyerek girdi olan maliyetleri azaltıp son kullanıcı lehine fiyatları düşürmekle birlikte üretici açısından çıktı olan ürünlerinin pazarda rekabet edebilmesi için süreçlerini optimize ederek sürekli olarak daha yüksek üretkenlik ve verimlilik ile üretim gerçekleştirmesini zorunlu kılmaktadır. İmalat süreçlerinde halen en yoğun şekilde kullanılan yöntemlerden birisi olan talaşlı imalat da diğer tüm üretim süreçleri gibi bu durumdan etkilenmektedir. Talaşlı imalat süreçlerinde maliyetlerin en aza indirgenebilmesi ve buna bağlı olarak süreç verimliliğinin en yüksek seviyeye çıkarılabilmesi için işleme prosesine etki eden; iş malzemesine uygun olarak seçilen kesici takım türü, kesme hızı, ilerleme miktarı, paso derinliği, soğutma kabiliyeti, parça geometrisi, titreşim durumu, parça bağlama rijitliği gibi tüm faktörlerin iyi şekilde anlaşılması ve analiz edilmesi gereklidir.

Bu çalışma, talaşlı imalat süreçlerinin maliyet optimizasyonu üzerinden iyileştirilmesine yönelik olarak teorik bilgilerin ve endüstriyel verilerin bilimsel araştırma teknikleri kullanılarak incelenmesi ve değerlendirilmesi üzerine olup elde edilen sonuçların başta talaşlı imalat yöntemini kullanan firmalar olmak üzere tüm imalat endüstrisine fayda sağlaması beklenmektedir. Bu amaca yönelik olarak talaşlı imalata uygun çeşitli (işlenebilir) malzemeler üzerinde yukarıda sıralanan talaşlı imalat kesme parametrelerinin ve kesici takım türünün proses maliyetlerine ve verimliliğine olan etkileri ile talaşlı imalat işleminin etkin şekilde gerçekleştirilebilmesini sağlayan başlıca faktörler detaylı olarak incelenerek ve bu faktörlerin ortak etkilerinin anlaşılabilmesi için çok amaçlı optimizasyon işlemi uygulanarak söz konusu parametrelerin talaşlı imalat verimliliğine doğrudan ve/veya dolaylı olarak etkileri ortaya konacaktır. Gerçekleştirilen literatür araştırmaları, geçmiş işlemlerden elde edilen bilgiler ve edinilen tecrübeler ışığında ortaya çıkan ilk bulgulara göre kesme maliyetine en çok etki eden parametreler kesme hızı, ilerleme miktarı, paso derinliği olup kesici takım seçiminin de prosesin etkinliği açısından son derece belirleyici olduğu görülmüştür. Çalışma kapsamında bu faktörlerin

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

maliyet üzerindeki etkilerinin ağırlığı belirlenerek kesme parametrelerinin optimize edilmesi konusu üzerinde durulacaktır. Çalışmanın yürütülmesinde operasyonel mükemmeliyet çerçevesinde talaşlı imalat süreç verimliliğini iyileştirme faaliyetleri, problem çözme teknikleri ile desteklenecek, talaşlı imalat işlemlerinin iyileştirilmesine katkı sağlayacak bilimsel teknikleri ve endüstriyel verileri içerecek olup bu bağlamda literatüre katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Talaşlı imalat, Tornalama işlemi, İşleme parametreleri, Kesici takım, Maliyet optimizasyonu

19. YÜZYILDA KUZEY AZERBAJYAN’DA LAİK OKULLARIN KURULMASI

Orkhan ABİSHLİ

Erciyes Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İslam Tarihi ve Sanatları, orxanabishli75@gmail.com

Özet

Azerbaycan’ın 19. yüzyıldaki tarihine baktığımız zaman, ne kadar zor olaylarla karşılaştığını görmekteyiz. Öyle ki 1804-1813 yıllarında I.Rus-İran Savaş’ı “Gülüstan” antlaşmasıyla, 1826-1828 yıllarındaysa II. Rus-İran Savaş’ı “Türkmençay” antlaşmasıyla son bulmuş ve Azerbaycan toprakları her iki antlaşma sonucunda Rus ve İran arasında paylaşılmıştır. “Türkmençay” antlaşması sonucunda Rusya ve İran arasında sınır “Araz” nehri olarak belirlenmiştir. Bu olaydan sonra “Araz” nehrinden kuzeyde olan topraklar “Kuzey Azerbaycan”, “Araz” nehrinden güneyde olan topraklarsa “Güney Azerbaycan” olarak adlandırılmıştır.

Çar Rusya’sı Azerbaycan’ı işgal ettikten sonra birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da değişiklikler yapmıştır. Azerbaycan için bu dönemin en önemli olayı laik okulların kurulması olmuştur. Bu olaya kadar Azerbaycanda eğitim kurumları yalnız okul ve medreselerden oluşmaktaydı. Aslında Çar Rusya’sının laik okullarını kurmasının iki nedeni vardı. Bunlardan ilki, Çar Rusya’sının Azerbaycan ile ilgili uyguladığı sömürge politikasıyla ilişkiliydi. Diğeriyse, üst kademelerde bulunanların, eğitimin bütünüyle müslümanların eline geçmesi etkeninin kabul edilmemesi durumuydu. Böylece 1829 yılında “Kafkas” okulları hakkında şartlar hazırlanarak Gence, Şuşa, Nukha (Şeki), Şamahı, Guba, Bakü, Nahçıvan, Ordubad ve Kazah şehirlerinde “Kaza” (İlçe) okulları kuruldu. Bu okullarda tabiat, beşeri bilimlerle birlikte şeriat ve din bilimleri de öğrencilere öğretilmekteydi. Özellikle müslüman öğrenciler arasında Hristiyanlığın yayılması için bazı adımlar atılmaktaydı. Örneğin beşeri bilimlerin öğretiminde, Hristiyan değerlerinin desteklenmesine öncelik verilmekteydi. 19. yüzyılın 50’li yıllarında Azerbaycan’da 9 Rus okulu faaliyet göstermekteydi. Bu okullardan 5’i “Kaza” okuluydu. “Kaza” okulları üç sınıftan (1., 2., 3.) oluşmaktaydı. 19. yüzyılın ilk yarısı için şunu söyleyebiliriz ki Azerbaycan’daki okulların gelişmesinde iki eğilim kendini göstermekteydi: Birincisi geleneksel, yani müslümanların okul ve medrese gibi eğitim biçimlerinin sürdürülmesi, diğeriyse bu dönem için en önemlisi yeni ilköğretim Rus okullarının oluşturulmasıydı.

19. yüzyılın ikinci yarısında Azerbaycan’daki eğitim hayatıyla ilgili çok önemli gelişmeler kaydedilmeye başladı. Örneğin Çar Rusya’sı medreselerin eğitim hayatına müdahale etmeye başladı. Çünkü medreselere genellikle İran’da, Türkiye’de, Mısır’da dini eğitim almış insanlar liderlik yapıyordu. Müdahalelerin sonucunda 1870 yılında Rus dili zorunlu bir ders olarak medreselerin eğitim programlarına dahil edilmiştir. İlaveten bu dönemde orta okullar oluşturulmaktaydı. Orta okullara örnek olarak gymnasium ve progymnasiumları söyleyebiliriz. Bu okullarda bazen İslami bilimler üzere eğitimler verilmekteydi. Bazen eğitim verilmesinin nedeniyse İslami bilimler için Eğitim Bakanlığı’ndan özel bir izin almak gerekçesi bulunuyordu. 14 Mayıs 1879 yılında alınan karara göre Türk dili her iki eğitim kurumunda zorunlu bir ders olarak öğretilmeye başlanmıştır.

Sonuç olarak şunu söylemek gerekir ki Azerbaycan topraklarının iki devlet arasında bölünmesi Azerbaycan tarihi için çok kötü bir olaydı. Ayrıca eğitim alanında yapılan bir takım değişiklikler halkın kendi dilinde okuma yazma bilmesi sürecini uzatmaktaydı. Ama her ne kadar biz kendi dilimizde okuma yazma problemi yaşasakta, Rus dilinin zorunlu bir ders olarak yerli halkın çocuklarına öğretilmesi, genç neslin Rus edebiyatına tanıklık etmesini sağlamıştı. Bu da Azerbaycan halkının sonraki yüzyıllar içinde eğitim alanında başarılarını göz önünde bulundurmasına neden olmuştu.

Anahtar kelimeler: Kuzey Azerbaycan, Çar Rusya’sı, Laik okulları, Kaza (İlçe) okulları, Gymnasium, Medrese

1755 NUMARALI ÇORUM ŞER'İYYE SİCİLİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (1004-1005/1595-1597)

Esen ÖZEREN
Hitit Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı
Ikraozeren74@gmail.com

Özet

Osmanlı mahkemelerinde alınan kararların kadı ve naibi tarafından tutulan defterlere şer'iyye sicili denilmektedir. Şer'iyye sicilleri defterlerinde genel olarak Osmanlı Devlet'inde merkez ve taşrada her sınıftan insanların hukuk ilişkilerine dair kayıtlar bulunmaktadır. Osmanlı tarihini öğrenme, tanıma ve ilmi araştırmalarda kullanabilecek en önemli kaynaklardan birisi sicillerdir. Şer'iyye sicillerinde kadıların İstanbul ile yaptıkları yazışmalar, halkın istekleri ve şikâyetleri, merkezden gönderilen ferman, berat ve mektuplar yer almaktadır. Şer'iyye sicillerinde şehrin mahalle isimlerinin listesi, dini ve sosyal binaların inşası, imar faaliyetlerinde kullanılan inşaat malzemesi çeşitleri ve fiyatları hakkında geniş bilgiler bulunmaktadır. Şer'iyye sicillerinde günlük hayata dair, evlenme, boşanma, miras, kullanılan mutfak kapları vb. hakkında bilgi bulmak mümkündür. Muhtevası oldukça geniş olan şer'iyye sicilleri tarihçiler ve akademik araştırmalar açısından oldukça kıymetli kaynaktır. Şer'iyye sicilleri genel tarih açısından önemli olduğu kadar askeri tarih, sosyal tarih, hukuk tarihi, şehircilik tarihi ve iktisat tarihi için kıymetli kaynaktır. Şer'iyye sicilleri yazıldığı bölge hakkında siyasi, idari, askeri, kültürel açıdan bilgileri içermesi sosyal ve yerel tarih araştırmalarında başvurulan ilk kaynak statüsündedir. 1595-1597 yıllarını içeren Çorum şer'iyye sicili bulunmaktadır. Bu sicili ilk olarak Suraiya Faraqhi çalışmıştır. Suraiya Faraqhi, sicillerden faydalanarak Çorum tarihi, günlük hayat, esnaf, meslek grupları hakkında bilgiler vermiştir. Çorum şehrinin nüfusunun artmasının ve azalmasının sebeplerini araştırdığında sicilden Osmanlı-İran savaşları sırasında göç aldığı nüfusun arttığını yine Celali İsyanları döneminde azaldığını tespit etmiştir. Faraqhi, Çorum'da idari görevlilerden sancakbeyi, subaşı, kadı, kethüdasının görevlerinden ve Çorum halkı ile olan ilişkilerine değinmiştir. Çorum'un ekonomik hayatında etkili olan esnafa, vergi veren meslek gruplarına, tüccarlar ve faaliyetlerine, ziraat mahsullerine değinilmiştir. Çorum sancağına bağlı kazalara, köylere, mahalle isimlerine ulaşan Faraqhi çalışmasında bahsi geçen şer'iyye siciline atıfta bulunmuştur. Faraqhi, sicilin içeriği muhtevası hakkında bilgi verirken mahkeme kayıtlarında yer alan davalara da eserinde yer vermiştir. Çorum tarihi açısından sicil aydınlatıcı ve eksiklikleri tamamlama anlamında faydalı olacaktır. Çorum halkının kullandığı eşyalar, yetiştirdiği zirai ürünler, giydikleri kıyafetler, sahip oldukları mülkler şer'iyye sicili bağlamında değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: Şer'iyye Sicilli, Çorum, Suraiya Faraqhi, Kadı.

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE YANLIŞ ÇÖZÜMLEMESİ ÜZERİNE YAPILAN ARAŞTIRMALARA GENEL BİR BAKIŞ

Emel ASLAN

Kırıkkale Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

emel.aslan@windowslive.com

ORCID 0000-0003-4040-5021

Özet

Bu araştırmanın amacı Türkçe öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin yazma kâğıtlarında yaptıkları yanlışları, yanlış çözümleme yaklaşımına göre değerlendiren çalışmalara yer vermektir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman tarama tekniği kullanılmıştır. Türkçeyi yabancı bir dil olarak öğrenmek isteyenlerin sayısı gün geçtikçe artmakta olup bu konuda öğretmenlere çok görev düşmektedir. Öğrencinin tam anlamıyla yabancı bir dili öğrenmesi, öğretmenin öğrenciye anında dönüt vermesiyle mümkün olmaktadır. Yanlış çözümleme yaklaşımı, öğretmenin yabancı dil öğretim sürecinde öğrencilerin vermiş oldukları yazılı veriler analiz edilerek öğretmene yol göstermektedir. Bu sebeple son yıllarda seviyelere göre yanlış çözümleme yaklaşımı ile ilgili çalışmalar artmaktadır. Yapılan çalışmalara bakıldığında öğrencilerin yapmış oldukları yanlışların daha çok imla ve noktalamadan kaynaklı yanlışlar, dil bilgisel yanlışlar, söz diziminden kaynaklı yanlışlar, sözcük seçiminden kaynaklı yanlışlar olarak gruplandırılarak analiz edildiği görülmektedir. Yapılan yanlışların çoğunu imla ve noktalamadan kaynaklı, yapılan yanlışların azını ise söz dizimsel kaynaklı yanlışlar oluşturmaktadır. A 1 seviyesinde yapılan bir çalışmanın sonucuna bakıldığında imladan kaynaklı yanlışların (447- %31,54) daha çok olduğu, anlatım bozukluğundan kaynaklı yanlışların (121- %8,53) ise az olduğu görülmektedir. B 1 seviyesinde yapılan bir çalışmanın sonucuna bakıldığında sözcük bilgisi yanlışların (627- %43,66) daha çok olduğu, söz dizimi yanlışların (23- %1,60) daha az olduğu görülmektedir. B 2 seviyesinde yapılan bir çalışmanın sonucuna baktığımızda ise yazım-noktalama kaynaklı yanlışların (570- %44,4) oranının fazla olduğu, söz dizimsel kaynaklı yanlışların (127- %9,9) oranının ise az olduğu görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Yabancılara Türkçe Öğretimi, Yanlış Çözümleme, Yazma Becerisi

AN OVERVIEW OF STUDIES ON ERROR ANALYSIS IN TEACHING TURKISH TO FOREIGNERS

Abstract

The aim of this research is to include studies that evaluate the mistakes made by foreign students learning Turkish on their writing papers, according to the wrong analysis approach. In this study, document scanning technique, one of the qualitative research methods, was used. The number of people who want to learn Turkish as a foreign language is increasing day by day and teachers have a lot of responsibility in this regard. It is possible for the student to learn a foreign language completely, with the teacher's immediate feedback to the student. The wrong analysis approach guides the teacher by analyzing the written data given by the students during the teacher's foreign language teaching process. For this reason, studies on the error analysis approach according to levels have been increasing in recent years. When we look at the studies, it is seen that the mistakes made by the students are mostly analyzed by grouping

them as mistakes due to spelling and punctuation, grammatical mistakes, mistakes due to syntax, and mistakes due to word choice. Most of the mistakes made are due to spelling and punctuation, and few of the mistakes made are syntactic-based mistakes. When we look at the results of a study conducted at the A 1 level, it is seen that the mistakes due to spelling (447-31.54%) are more common, and the mistakes due to grammatical errors (121- 8.53%) are less. When we look at the results of a study conducted at B 1 level, it is seen that vocabulary mistakes (627-43.66%) are more common and syntax mistakes are less (23-1.60%). When we look at the results of a study conducted at B 2 level, it is seen that the rate of spelling-punctuation errors (570- 44.4%) is high, and the rate of syntactic errors (127- 9.9%) is low.

Keywords: Teaching Turkish to Foreigners, Error Solving, Writing Skills

GİRİŞ

Herhangi bir dilde yeterli olabilmek için dil becerilerinden okuma, dinleme, konuşma ve yazmayı düzgün ve güzel kullanmak gerekir. Özellikle yazma becerisi insanların düşüncelerini doğru ifade etmeleri açısından çok önemlidir. Anlatma dil becerilerinden biri olan yazma becerisinin kazandırılması uzun bir süreci kapsamaktadır. Yazma becerisi, hem yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için hem de ana dili Türkçe olan öğrenciler için yazma becerisi zor bir beceri olarak algılanmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin öğrencilerden kusursuz ve eksiksiz bir metin yazmalarını beklemekten ve öğrencilerin doğru bir metin yazamamalarından dolayı motivasyonlarının düşmesinden kaynaklanmaktadır.

Yaygınlık kazanan sorun odaklı yaklaşımlardan biri olan yanlış çözümlene öğrencilerin yapmış oldukları yanlışlar öğrenme sürecinde öğretmenlere yol göstermektedir. Corder (1967), dil öğrenme sürecindeki bu yanlışların verdiği kanıtları şu şekilde ele almaktadır (Aktaran: Büyükkız ve Hasırcı, 2013):

Yanlışlar, gelişimin ne kadar gerçekleştiğine ilişkin bilgi verebilir.

Yanlışlar, ikinci dilin nasıl edinildiğine ilişkin kanıtlardır.

Öğrenme süreci boyunca öğrenci için hangi aşamaların gerektiği, yanlışlarla açığa çıkarılmaktadır.

Yanlışlar, öğrenme sürecini ilerletmek için dilsel araçların gözden geçirilmesini sağlar.

Son yıllarda yanlış çözümlene ile ilgili yapılan çalışmaların sayısı artmaktadır. K. Kaan BÜYÜKKİZ ve Sevil HASIRCI'nın çalışmasında B2 seviyesinde olan 42 yabancı öğrencinin yazılı anlatımlarında toplam 1282 yanlış olduğu görülmektedir. Öğrencilerden Türkiye ve Türk insanı ile düşüncelerini belirtmeleri istenmiştir. Yapılan bu yanlışların 400'ü dilbilgisi yanlış, 127'si söz dizimsel yanlış, 185'i sözcük seçiminden kaynaklanan yanlış ve 570 'i ise yazım ve noktalama yanlıştır.

Aslında hepimiz arkadaştır. (Kongo)

Onlar çok sürekli bağıyor. (Endonezya)

Türk yemekleri çok sevindim. (Somali)

Türkiyede insanlar sigare içiyorlar. (Afganistan)

Fatih YILMAZ ve Derya BİRCAN'ın çalışmasında A2 seviyesinde olan 22 yabancı öğrencinin yazılı anlatımlarında toplam 1154 yanlış olduğu görülmektedir. Öğrencilerden Türkiye hakkındaki görüşleri ve Türkiye'de okumak konulu birer kompozisyon yazmaları istenmiştir. Verilerdeki yanlışlardan dilbilgisel kaynaklı olanı 255, sözcük seçiminden kaynaklı olanı 66, söz diziminden kaynaklı olanı 83, imla ve noktalamadan kaynaklı olanı ise 750'dir.

“Selamlaştırmamız çok çok toafem geldi.” (Afganistan)

“8 Eylül 2013 ben uçaktan indim istanbulla.” (Tacikistan)

“Mesela dinamik hayatı seviyorsanız Türkiye'de yaşayabilirsiniz.” (Azerbaycan)

“türkiyenin kültürü bizim kültürümüze çok yakındır.” (Afganistan)

Yusuf SÜLÜKÇÜ'nün çalışmasındaki verilerdeki yanlışlardan imla kaynaklı olanı 447, yanlış ek kullanımı ve çekim hataları kaynaklı olanı 300, noktalama kaynaklı olanı 312, büyük-küçük harf kullanım hatasından kaynaklı olanı 237 ve anlatım bozukluğu kaynaklı olanı ise 121'dir. Öğrencilere 1. Ülkenizde yılbaşında neler yapıyorsunuz, anlatın. 2. Hafta sonlarında veya boş zamanlarda neler yapıyorsunuz? 3. Ailenizden iki akrabanızı tanıttın. Siz onlarla beraber neler yapıyorsunuz? soruları sorulmuştur.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Fatma BÖLÜKBAŞ'ın çalışmasında 20 Arap öğrencinin yazma çalışmasında toplam 372 yanlışa karşılaşılmıştır. Bunların 61'i dilbilgisi yanlışı, 49'u sözdizimsel yanlıklar, 58'i uygun sözcük seçiminden kaynaklanan yanlıklar ve 204'ü ise yazım yanlışıdır. Öğrencilere Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye hakkında neler düşünüyordunuz? sorusu sorulmuştur.

Türkiye'de arkadaşım vardı, ona aradım.

Ben yaşadım Irak'ta 14 sene.

Filistin çok basit ama İstanbul çok kalabalık.

Ürdün benim mimlikitim.

Emrah BOYLU, Esmâ Zeynep GÜNEY ve Kevser Esmâ ÖZYALÇIN'ın çalışmasında B1 seviyesinde olan 50 yabancı öğrencinin yazılı anlatımlarında toplam 1436 yanlış olduğu görülmektedir. Yapılan yanlıkların 223'ü ses bilgisi yanlıkları, 407'si dil bilgisi yanlıkları, 23'ü söz dizimi yanlıkları, 627'si sözcük bilgisi yanlıkları ve 156'sı noktalama yanlıklarıdır.

Bugün çocuklarime bakarak günler nasıl çabuk geçti diye düşünüyorum.

Eve ödev yapıyordum.

En güzel gün, en mutlu gün mezun oldum okuldan.

Benim çok tecrubim var.

Bir gün başka şehir'e gittim.

Bulgular ve Sonuçlar

Yanlış çözümlenmeyle ilgili yapılan çalışmalara genel olarak baktığımızda yabancı öğrencilerin en çok yazım noktalama kaynaklı yanlıklar, en az ise söz dizimsel kaynaklı yanlıklar yaptıkları görülmektedir. Öğrencilerin yaptıkları bu yanlıklar öğretmenlere rehber niteliğinde olup öğretmenler için gerçek verilerdir.

Bu veriler dikkat edilerek hedef dil öğretilmelidir.

Öğretmenin öğrencilerin yaptıkları yanlıklara dönüt verebilmesi için yapılan yanlıkların niteliklerini bilmesi gerekir.

Yabancı dil öğretiminde nasıl ki konuşma kulüpleri varsa yazma kulüpleri de oluşturularak öğrencilerin ders dışında yararlanabileceği ortamlar oluşturulabilir.

Kaynakça

Boylu, E., Güney, E. Z. ve Özyalçın, K. E., (2017). Yanlış Çözümleme Yaklaşımına Göre Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen B1 Seviyesi Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Değerlendirilmesi, International Journal of Languages' Education and Teaching Volume 5, Issue 3, September 2017, s.184-202.

Bölükbaş, F. (2011). Arap Öğrencilerin Türkçe Yazılı Anlatım Becerilerinin Değerlendirilmesi, International Periodical For The Languages , Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer 2011, s.1357-1367.

Büyükkiz, K. K. ve Hasırcı, S., (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarının Yanlış Çözümleme Yaklaşımına Göre Değerlendirilmesi, Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1(4), 51-62.

Sülükçü, Y. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen A1 Seviyesindeki Arapça Ana Dilli Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarındaki Hatalarının Analizi, International Congress on Science and Education, s.484-488.

Yılmaz, F. ve Bircan, D., (2015). Türkçe Öğretim Merkezinde Okuyan Yabancı Öğrencilerin Yazılı Kompozisyonlarının "Yanlış Çözümleme Yöntemi"ne Göre Değerlendirilmesi, International Journal of Language Academy, Volume 3/1 Spring 2015 s.113-126.

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜVENLERİYLE SPORDA RİSK ALMA EĞİLİMLERİ ARASINDA İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ali Mücahit DOĞUCU

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Spor Yöneticiliği Bölümü, dogucualimucahit@gmail.com

Hacı Şükrü TAŞTAN

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Spor Yöneticiliği Bölümü, h.sukrutastan@ohu.edu.tr

Özet

Bu araştırmada Spor Bilimleri Fakültesi 2022-2023 yılında öğrenim gören öğrencilerinin özgüvenleriyle sporda risk alma eğilimleri arasında ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma öğrencilerin sporda özgüvenleriyle risk alma tutumunu inceleyerek onlarda özgüven ve risk ile ilgili farkındalık oluşturulması bakımından önem arz etmektedir. Özgüven, kendinize inanarak kendinizi gerçekleştirme aşamasında ilerleme duygusunun farkında olmasıdır, kişinin özgüveni yerine geldiği zaman sporda ne oranda risk alabilir, özgüven ne kadar işe yarar gibi soruları bu araştırma ile öğrenebiliriz. Özgüven insanların kendini gerçekleştirme savaşında kullanabileceği en kuvvetli silahlardan biridir. Bu silah sporda risk alınca kullanılırsa ortaya ne gibi sonuçlar çıkar belirlenecektir. Araştırma yönteminde literatür taraması yöntemi ışığında nitel bir araştırmaya yer verilmiştir. Veri toplama yöntemi kitap, makale, tez, bildiri vb. gibi veri toplama araçlarından yararlanılarak tarama tekniği kullanılmıştır. Verilerin analiz yöntemi olarak özgüven ve sporda risk içerik açısından incelenmiş ve analiz tekniği olarak içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre kendine güvenmek cesurca adımlar atmayı gerektirir cesurca adımlar atabilmek için de risk almak zorundasınızdır. Bu size kararlılık açısından rahatlık sağlar, ama gelişme fırsatı sunmaz. Bu çerçevede sporcular özgüvenli olması risk alma konusunda önemli olarak görülmektedir. Bireyi, öteki canlılardan farklılaştıran özelliklerinden biri de kendi niteliklerinin farkında olmasıdır. Kendine güvenen bir kişi, kendisine karşı pozitif bir tutum sergilemeyi, genel olarak daha iyi hissetmeyi kendisiyle ve çevresiyle barışık olmayı bekleyebilir. Yaşamın en önemli belirleyicilerinden biri olan özgüven, kendinizle barışık olmak, geleceğinizin ve Yaşamınızdaki yaşanan olayların kontrolün sizde olduğuna inanmak, her türlü zorluğun üstesinden gelebileceğinize inanmaktır. Risk kavramı ise, Beklentilerden daha farklı olarak kendini gösteren ancak büyük olayların olası sonuçlarına göre değiştiği söylenebilecek bir olgu olarak tanımlanabilir. Sporda özgüven; sporcuların sporu kendilerinin nasıl yaptıklarına inandırmasıdır. Bu fikir, spor yapan kişilerin sadece bedensel spor becerilerini gerçekleştirme yeteneğini değil, aynı zamanda zihinsel üretkenliğini ve becerilerine olan güvenini de içerir. Kendine güvenen sporcular daha yüksek bilişsel yeteneklere sahiptir. Sporda başarı, yeteneklerinize inanmaktan ve onların sizi başarıya götürmesini beklemekten gelir. Spor yapan kişiler kendilerine olan güvenlerini kontrol altında hissederler ve istedikleri hedeflere ulaşmak için beklenti ve tutumlarını sürdürürler. Riskler sadece sporda değil, sporcuların hareket ve eylemlerinde de gözlemlenir. Sonuca baktığımızda; araştırmalar, genel spor özgüveninin ve normal risk almanın tek başına performansınızı artırmak için yeterli olmayabileceğini gösteriyor. Bunun yerine, potansiyel tersliklerle başa çıkmak için sporcuların ciddi şekilde risk alması aynı zamanda güçlü bir özgüvene ve sarsılmaz bir cesareti (örneğin, onaylanmamış deneyimlere karşı inancını devam ettirme becerisi) elinde bulundurması lazımdır. Bu çalışmada spor yapan öğrencilerde özgüven ve risk faktörleri incelenmiştir. Sporcular, özellikle yarışmalı, rekabetin yüksek olduğu sporlarda başarı ve

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

performanslarını yükseltmek için geliştirmeleri gereken psikolojik özellikleri tespit etmeli ve bu dönemi izlemelidir.

Anahtar kelimeler: Spor, Özgüven, Risk.

MOĞOL DÖNEMİ UYGUR METİNLERİNDEKİ ÖYKÜNTÜ YÖNTEMİYLE TÜRETİLMİŞ DİNİ TERİMLER

Ümit BAŞKAYA

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, partagcan@gmail.com

Özet

Diller arasında etkileşimin yüksek olduğu durumlarda ya da çift dilli topluluklarda, bir dile ait yapıların diğer dilde kopyalarının oluşması gayet olağan bir durumdur. Konuşurlar, çok çeşitli sebeplerden ötürü başka bir dildeki sözcükleri veya söz öbeklerini genellikle kısmî fonetik değişikliklerden geçirecek dillerinin söz varlığına dâhil ederler. Örneğin Arapça *fıkr* sözcüğü, Türkçenin ses yapısına uyarlanarak (*fikir* biçiminde) Türkçenin söz varlığına dâhil edilmiştir. Bu, diller arası sözcük ve söz öbeği kopyalamalarının en sık karşılaşılan biçimidir fakat tek biçim bu değildir. Bazı durumlarda verici konumda bulunan dilde yer alan bir yapının, eşdeğer bileşenler kullanılarak alıcı dilde kopyalandığı görülür. Bu türden kopyalanmış yapılara öyküntü (*calque, loan translation*) adı verilir.

Sözcük biçimindeki yahut tümce biçimindeki örnekleri de görülmekle birlikte çoğunlukla söz öbeği biçiminde karşımıza çıkan öyküntüler, basitçe ifade edecek olursak verici dildeki ifadenin *harfi harfine* alıcı dilde yapılmış bir çevirisidir. Örneğin Çağdaş İngilizcedeki *deep state* söz öbeği, Çağdaş Türkçedeki *derin devlet* söz öbeğinin öyküntüsüdür ve görüleceği üzere *deep state* söz öbeği, *derin devlet* söz öbeğinin kelimesi kelimesine yapılmış bir çevirisidir. Semantik açıdan baktığımızda; öyküntüye kaynaklık eden verici dildeki ifade, genellikle metaforik bir ifadedir ve bu metafor alıcı dilde öyküntüyü meydana getiren bileşenlerin tekil semantik katkılarından bağımsız olarak korunur. Yapısal açıdan ise; verici dildeki yapının morfolojik yahut söz dizimsel özellikleri, alıcı dilin kurallarına uyarlanabilir.

Bazı istisnalar dışında öyküntülerde verici dil, kültürel açıdan baskın dildir. Örneğin günümüzde Türkçe-İngilizce dil ilişkisinde, *deep state* örneği gibi bazı istisnalar dışında, genellikle alıcı konumdaki dil Türkçedir. Eski Uygurca döneminde ise kültürel açıdan baskın dil Sanskritçe ve Çince'dir. Bu nedenle özellikle dini terminoloji, Uygurcanın kendi yapısı içerisinde türetilmiş çok sayıda terim bulunmakla birlikte, büyük oranda Sanskritçe ve Çince dini terimlerin kopyalanmasıyla oluşmuştur. Bu kopyaların büyük bir kısmı, kaynak dillerdeki terimlerin Uygurcanın fonetiğine uygun hale getirilmiş biçimdir. Daha az sayıdaki kısmı ise Sanskritçe ve Çince dini terimlere öykünülerek türetilmiş terimlerdir.

Çalışmamızda Moğol dönemine (13-14. yy.) ait olan Uygurca metinlerdeki öyküntü dini terimler, yapısal ve semantik açıdan incelenmiştir. Bu inceleme neticesinde öyküntülerin, Eski Uygurcanın dini terminolojisinin oluşumundaki rolü ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Öyküntü, Eski Uygurca, Ödünçlemeli Çeviri

KÖPEKLERİN PARVOVİRAL ENTERİT HASTALIĞINDA PATOGENEZ VE KORUNMA

Selamet Zeynep BİLİK

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, s.zezq27@gmail.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatali@mehmetakif.edu.tr*

Rıfat Berke BEKİL

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, berkebekil0202@gmail.com*

Özet

Köpeklerde Parvoviral enterit, Canine parvovirus (CPV) olarak bilinen antijenik olarak kedilerin panlökopeni virüsü ile yakından ilişkili bir DNA virüs hastalığıdır. CPV-1 ile CPV-2 şeklinde iki alt tipi vardır. Bunlardan CPV-2 akut enteritise neden olur. Virüs sadece konakçı replike olur. İntestinal hücreler, kemik iliği, lenfoid dokular gibi süratle bölünen hücrelere affinitesi vardır. Virüs köpeklerde iki sendroma neden olur bunlar; akut miyokarditis ile hemorajik enteritistir. Hastalık akut şekilde seyir gösterir. Köpeğin yaşının büyük olmasıyla tedaviye erken başlamak enfeksiyonun gidişatına pozitif yönde etkir. Bulaşmada direkt temas gerekli değildir. Enfeksiyon enfekte köpeklerin ayakları, insanların giysileri ve ayakkabıları ile taşınabilir. Gaita vasıtasıyla yayılan etken, duyarlı köpeklere alimenter ve solunum yoluyla geçer, Parvovirüsler gaitada aylarca enfektif kalabilirler. Stres faktörleri kalabalık barındırma, gastro-enterik mikroorganizmalar (Camphylobacter, Salmonella v.b.) ile paraziter etkenler tabloyu daha da şiddetlendirebilir. Kısırlaştırılmamış olanlarda kısırlaştırılmış olanlardan daha sık rastlanır. Duyarlı ırklar; Doberman Picher, Rotweiller Labrador, Staffordshire Terrier, German Shepherd, Alaska kızak köpekleridir. Klinik belirtiler çok süratle ilerler. Kusma çok şiddetlidir. Kusmayı ishal, anoreksi ve dehidrasyon izler. Aniden başlayan gri-sarı ishal, kısa sürede kanlı ve kötü kokulu bir hale dönüşür. Erken dönemde ateş olabilir. Hafif olgularda nötropeni şekillenmeksizin kusma ve ishal ya da sadece kusma görülebilir. Şiddetli olgularda hasta 2 gün içerisinde sepsis veya DIC nedeniyle ölebilir. Lokal ileusa bağlı invaginasyon meydana gelebilir, abdomen sıklıkla palpe edilmelidir. Kardiyak belirtiler görülmeden akut ishal ve ölüm şekillenebilir. Enteriti iyileşen bazı olgularda hayvanlar haftalar, aylar sonra konjestif kalp yetmezliği nedeni ile ölebilirler. Lenfoid hücre nekrozu ince bağırsaklar enfeksiyon ve lenfoid doku yıkımı, CPV'un başlıca özelliğidir. Lökopeni enfeksiyonun tipik bulgularındandır. Sekonder bakteriyel enfeksiyonlar yaygındır. Test CPV-2 için duyarlı ancak spesifiktir. CPV antijeni sadece birkaç gün dışkıda saptanabilir. Parvovirus PCR testi dışkıda CPV antijeni belirlenmesinden daha spesifiktir. CPV dış ortamda uzun süre yaşayabilir ve ısı, deterjanlar ve alkole dirençlidir. Bulaşmada direkt temas gerekli değildir. Sıvı tedavisi devam eden kusma ve ishal boyunca uygulanmalıdır. Sıvı kayıpları azaldıkça uygulanan sıvı takviyesi miktarı da azaltılır. Aşı uygulaması tedavi için en geçerli savunma yöntemidir. Uygulanan aşı sayısına göre oluşan koruyuculuk yüzdeleri şöyledir: 6. haftada %15, 6-9. haftalarda %40, 6-9-13. haftalarda %60, 6-9-13-16. haftalarda %80, 6-9-12-16-18. haftalarda %95'dir. Belirtilen yüzdelerden de anlaşılacağı üzere aşılama bu bilgiler ışığında planlanmalı ve yıllık olarak tekrarlanmalıdır. Predispoze ırklarda (Rottweiller, Doberman) 5-6. Ayda tekrar aşılama yapılmalıdır. Bu özet bildiride köpek sağlığı

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

açısından oldukça önem arz eden Parvoviral enterit hastalığının klinik bulguları, patogenezi ve korunması üzerine güncel ve klasik literatür bilgileri sunmak amaçlandı.

Anahtar kelimeler: Köpek, Parvoviral enterit, Patogenez, Korunma.

FELİNE ENFEKSİYÖZ PERİTONİTİS'İN ETİYOPATOGENEZİ**Rüya SERİN**

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, ruyaserin1@outlook.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatcali@mehmetakif.edu.tr*

Rümeysa KAPLAN

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, rumeysa.kaplan19az@gmail.com*

Özet

Kedilerin Enfeksiyöz Peritonitisi olarak adlandırılan FIP koronavirüslerce (FCOV) meydana getirilen önemli bir patojen viral hastalıktır. Kedilerde vaskülit ve pek çok farklı organ sisteminde yangıya sebep olur ve Feline Enterik Coronavirüsün mutasyonu ile oluşur sonucunda virüsün hücre tropizmi değişime uğrar. Feline İnfeksiyöz Peritonitis Virüs (FIPV), monositler ya da makrofajlarda çoğalmaktadır. FIP taşıyıcısı olan kediler aynı zamanda kedi koronavirüs hastalığını da bünyelerinde taşırlar. Yavru kediler, yaşlı kediler, immunsupresif duruma sahip veya kalabalık ortam, operasyon vb. sebeplerce stres altındaki kediler diğerlerine kıyasla daha çok risk taşırlar. Bunun yanında kalıtsal faktörlerde enfeksiyonun oluşumunda etkindir. Birman, İran, Bengal ve Burmese gibi bazı ırk kediler enfeksiyöz peritonitise diğer ırklardan daha çok yakalanma riskine sahiptir. Kedi koronavirüs partikülleri oral yolla vücuda girdikten sonra 1 gün içerisinde bademcikler ve intestinal alanda etkin halde bulunurlar. Bu durumdaki kediler yaklaşık 7 günde sero-pozitif hale gelirler. Devamında 2 hafta içerisinde kolon, sekum, karaciğer ile mezenterik lenf nodülleri enfekte hale gelir, daha sonra hasta kediler 30 gün içerisinde koronavirüs enfeksiyonuna yönelik immunglobulinler oluşturmaya başlar. FCoV'a yakalanan hastaların ortalama %10'unda etken mutasyon geçirir ve enfeksiyöz peritonite neden olan farklı bir forma dönüşür. FIP virüsü kedilerde vücut bağışıklığına bağlı iki forma ayrılır. Bunlardan biri hastanın vücudunun hücresel ilişkili bağışıklık cevap geliştirememesinden kaynaklı yaş FIP formudur. Diğer formda ise hasta kedide kısmen koruyucu bir hücresel immunité şekillenir ve mutasyona uğramış virüs kuru FIP tablosunu oluşturur. Nadiren de olsa hastanın vücuduna FIP virüsü yerleşmesine rağmen tam hücresel cevap gelişir. Bu cevap, selüler bağışık yanıtın herhangi bir sebeple (yaşlılık, FeLV, FIV, kemoterapi) baskılandığı ana kadar hastalığın kendini göstermesini engeller buna istinaden bir kedide kuluçka süresi aylar belki de yıllar alabilmektedir. Bilhassa kuru form enfeksiyöz peritonitis vakalarında kuluçka süresi daha uzun sürer. İnfeksiyöz peritonitis çoğunlukla 6 aylık ile 2 yaş arasında olan hayvanlarda görülmektedir, fakat annelerinden enfekte olan 2 aylık yavruların enfeksiyöz peritonitis sebebiyle öldükleri de ifade edilmektedir. Bu özet bildiride kedi sağlığı açısından oldukça önemli patojenlerden biri olan Feline İnfeksiyöz Peritonitis enfeksiyonunun patogenezi üzerine güncel ve klasik literatür bilgileri özetlemeyi amaçladık.

Anahtar kelimeler: Kedi, FIP, Etiyopatogenez.

RUMİNANTLARDA YENİ DOĞAN DÖNEM İSHALLERİNİN ETİYOPATOGENEZİ

Tuğba GÜR

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, tugbag7.2707@gmail.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatcali@mehmetakif.edu.tr*

Kübra SEZER

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, kubrasezer2828@icloud.com*

Özet

Yeni doğan dönem ishalleri Türkiye’de ve Dünya çapında ruminant yetiştiriciliği açısından büyük problemlerden biri olup doğum sonrasında genel olarak ilk 30 günde görülür. İshal; dışkıının sıvı yoğunluğunun, hacminin ve frekansının artışıyla ortaya çıkan bir semptomdur. İshal etiyo-patogenezinde çevresel, immünolojik, mikrobiyal, besinsel ve kalıtsal pek çok enfeksiyöz ve non-enfeksiyöz sebepler bulunmaktadır. Enfeksiyöz nedenler tek başına veya karışık olarak neonatal ruminantlarda enterite yol açabilmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalarda ruminant ishallerinde bakterilerden *Cl. perfringens*’in, *E.coli*’nin, *Salmonella*’ların, virüslerden Coronavirüs ve Rotavirüs’lerin, parazitler/protozoer etkenlerden *Giardia*, *Cryptosporidium*, *Eimeria* ve *Toxocara*’ların ön plana çıktığı, bununla beraber yeni doğan dönemde sık olarak *Cryptosporidium*, *E.coli*, Rotavirüs, *Cl. perfringens* ve Coronavirüs’lerin etken olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Bu enfeksiyöz faktörlerin dışında ishal etiyo-lojisinde nonenfeksiyöz faktörlerden; ahır şartlarının hayvan bakımına elverişli olmaması, neonatal buzağılara kolostrumun gereken zamanda, yeterli miktarda verilmemesi ya da hayvanın hiç kolostrum almaması, doğum sonrasında hayvanın göbek kordonunun dezenfekte edilmemesi etkilidir. Yeni doğmuş buzağılarda ishal artmış sekresyon veya azalan absorpsiyon sonucunda görülmektedir. Ruminantlarda *Salmonella*, *E.coli* ve *Campylobacteri*’ler sekrotorik karakterde enterite, protozoonlar ile enterovirüsler malabsorbantik enterite sebebiyet verirler. Enteritlerde sulu gayta, süt veriminde düşüş, intestinal florada değişiklikler, elektrolitlerle (sodyum, potasyum, klor) ve HCO_3 kaybı ortaya çıkar. Bu farklılıklar sonucunda enteritli ruminantlarda metabolik asidoz, elektrolitsel anormallikler, dehidrasyon, vücut ısısında azalma ile septisemi meydana gelir. Sıvı kaybı şekillendiğinde ilk olarak, hayati fonksiyonların devamını sağlamak, organlardaki hasarların engellenmesi için intra-selüler sıvı plazmaya geçerek kompenzasyon sağlanmaya çalışılır. Enterit tablolarında etiyo-lojik sebep hangisi olursa olsun defekasyonun sıklığında ve volümünde artış, gastro-intestinal boşalma zamanında hızlanma ile eksikasyon belirtileri her daim gözlenir. İshal sonucu oluşan sıvı kaybında ekstrasellüler sıvının %15’i azaldığı vakit klinik bulgular oluşur. Bu kayıp %30’a ulaştığında ise ölüm kaçınılmaz olur. Yeni doğan dönem ishallerinde etiyo-lojik etken dia-gnozunun kısa sürede yapılması, bilhassa sahadaki Veteriner Hekimler açısından bozukluğun tedavi ve korunmasında büyük önem teşkil eder. Temel tedavi prensibi olarak sıvı, elektrolit ve destekleyici tedavi, semptomatik tedavi ile antimikrobiyal tedavi gerçekleştirilmektedir. Bu özet bildiride ruminant sağlığı açısından

oldukça önem arz eden yeni doğan dönem ishal etkenlerinin etiyoloji ve patogenezi üzerine güncel ve klasik literatür bilgileri sunmak amaçlandı.

Anahtar kelimeler: Ruminant, İshal, Neonatal Dönem, Etiyoloji, Patogenez.

BUZAĞILARDA E. COLİ K99 ENTERİTLERİ**Necati ÇETİN**

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, necaticecin45@icloud.com*

Türker ATCALI

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatcali@mehmetakif.edu.tr*

Şefik Ozan KESKİN

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Gıda Tarım ve Hayvancılık MYO
Veterinerlik Bölümü, ozankeskin0707@gmail.com*

Özet

E.coli enteritleri, yeni doğan buzağılarda genellikle doğum sonrası 2-10 gün içerisinde enfeksiyona neden olan ani ölümlerle karakterize olabilen önemli bir gram negatif bakteriyel hastalıklardır. Buzağı yetiştiriciliğinde çok ciddi ekonomik kayıplara neden olabilmektedir. Buzağılarda E. coli'nin serotiplerinden K99, O35, O15:K14, O101, O78:K80, O8:K41, O119:K14 ve enteropatojenik E. coli (ETEC antijenlerinden F4, F5, F6 ve F41, bilhassa buzağılarda F5 ve F41 en yaygın karşılaşılan patojen antijenlerdir) tespit edilen patojen tiplerdir. Colienteritisin önemli suşlarından F41 ve F17 ülkemizde de önemli ishal etkenleri olarak saptanmıştır. Hastalık daha çok uygun olmayan besleme ve besleme koşulları nedeniyle direnci azalmış buzağılarda görülür. Soğuk, kirli, nemli ve karanlık ahırlar gibi yeni doğan hayvanların bir arada tutulduğu alanlarda enfeksiyon daha sık görülür. Etken doğada, insan ve hayvanların bağırsak florasında doğal olarak bulunabilmektedir. E. coli'nin epidemiyolojisi üzerine yapılan çalışmalarda bakterinin farklı çevre koşullarında neredeyse her ortamda uzun süre hayatta kalabildiği bulunmuştur. Özellikle O157 serotipinin daha dayanıklı olduğu, 50 gün dışkıda, 130 gün toprakta canlı kalabildiği, bu süre zarfında enfektivitesinin değişmediği bildirilmektedir. Hayvanın vücut direnci azaldıkça E.coli'lerin artan sayıları, enfeksiyona neden olabilir. En önemli bulaşma yolları sindirim yoluyla bulaşma, göbek kordonu yoluyla bulaşma ve diğer bulaşma yolları olarak üçe ayrılırlar. Hastalığın 3 formu vardır; mikrobun kana karışmasıyla seyreden (septisemik) form, ishalle seyreden (enteritis) form ve zehirlenme ile seyreden (enterotoksemik) formdur. Bunlar içinde en sık görülen form ishalle seyreden form iken en az rastlanan form ise zehirlenme ile seyreden formdur. E. coli'lerin sebep olduğu neonatal ishaller genellikle mukus içeren sulu sarı, yeşil veya gri renklidir kimi zaman kanlı şekilde de görülebilir. Tedavi edilmediğinde dehidrasyonun şiddeti gittikçe artar, buna bağlı şekillenen elektrolit kaybı sonucu ölüme neden olabilir. Hastalığın tespitinde, doğumdan sonraki ilk 3-5 gün içinde ortaya çıkan ishal olayları kolibasillozdan şüphelendirir. Ancak buzağılarda hastalığı tanımlamak basit olmasına karşın nedenin tespiti için laboratuvar muayenelerine ihtiyaç duyulur. Yine etken tespitinde E. coli K99 suşunu yaklaşık 10 dakikada belirleyebilen hızlı immunokromatografik test kitleri sahada kullanılmaktadır. Bu özet bildiri de buzağı sağlığı açısından önemli patojen etkenler arasında bulunan E. coli K99 enteritlerinin etiyojisi, patogenezi ve teşhisi hakkında güncel ve klasik literatür bilgileri özetlemeyi amaçladık.

Anahtar kelimeler: E. Coli K99, İshal, Buzağı, Etiyoloji, Patogenez, Teşhis.

ENDÜSTRİYEL GERİ DÖNÜŞÜM TEZGÂHLARI İÇİN AKILLI İZLEME SİSTEMİ

Adem GÜLER

Porem Porselen Elektrik San. ve Tic. A.Ş

Mehmet Fatih IŞIK

Hitit Üniversitesi

Mühendislik Fakültesi

Elektrik-Elektronik Mühendisliği, mehmetfatih@hitit.edu.tr

Özet

Geri dönüşüm, doğal kaynakların korunması, çevrenin temiz tutulması, enerji tasarrufu sağlanması ve atıkların azaltılması açısından büyük önem taşımaktadır. Atık malzemelerin tekrar işlenerek yeniden kullanılması, yeni ürünlerin üretilmesinde kullanılan ham madde ihtiyacını azaltmakta ve doğal kaynakların korunmasına katkı sağlamaktadır. Geri dönüşüm ayrıca çevredeki atıkların azaltılmasını sağlayarak çöp depolama alanlarının dolmasını engellemektedir. Geri dönüşüm, üretim ve işleme aşamalarında kullanılan enerji miktarını da düşürerek fosil yakıtların tüketimi ve karbon salınımını azaltmaktadır. Günümüzde bu katkıları nedeniyle çok sayıda endüstriyel geri dönüşüm sistemi varlık göstermektedir.

Endüstriyel geri dönüşüm tezgâhları, geri dönüştürülebilir malzemelerin işlenmesinde kritik bir rol oynar. Ancak, bu tezgâhların sıklıkla kontrol edilmesi ve periyodik bakımlarının düzenli gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Geleneksel olarak, bu işlemler manuel şekilde gerçekleştirilmektedir. Bu durumun üretimde aksama, insan kaynaklı ölçüm hataları gibi negatif etkileri bulunmaktadır. Bu etkileri minimize etmek için günümüzde akıllı cihazlarla uzaktan izleme ve kontrol imkânı sunan IoT teknolojisinin önemli fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bu yaklaşım, heterojen veri ve bilgi entegrasyonuna dayalı Siber-Fiziksel Sistemler (CPS) üretimini içermektedir.

Bu çalışma, endüstriyel geri dönüşüm tezgâhlarının akıllı cihazlarla uzaktan izlenmesi ve kontrolü konusunu ele almaktadır. Endüstriyel geri dönüşüm tezgâhlarının verimliliğini artırmak için, bu tezgâhların akıllı cihazlarla uzaktan izlenmesi sağlanmıştır. Tezgâhlardan sensörler ile elde edilen veriler ana kontrol birimine aktarılmaktadır. Ana kontrol ünitesi çeşitli sensörler aracılığıyla ölçülen bu verileri işleyerek anlamlı ve kullanıcının ihtiyacı olan çıktılar oluşturmaktadır. İşlenen bu verilerden elde edilen çıktılar bir server üzerinde saklanmakta ve bu sunucuya erişimi sağlayacak bir cihaz (Router) yardımıyla IOS/Android tabanlı cihazlarla görüntülenmesi sağlanmaktadır. Böylece kullanıcılar tezgâh çalışırken anlık olarak veri elde etme imkanına sahip olmaktadır.

Uzaktan izleme, tezgâhların işletme maliyetlerini azaltırken, verimliliği ve güvenliği artırmaya yardımcı olmaktadır. Veri analizi ve raporlama sayesinde, geri dönüştürülebilir malzemelerin işlenmesi sürecindeki verimlilik artırılmaktadır. Böylece, tezgâhların performansının sürekli olarak izlenmesi ve olası hataları önceden belirlenmesi mümkün hale gelmektedir. Sonuç olarak endüstriyel geri dönüşüm tezgâhlarının akıllı cihazlarla uzaktan izlenmesi performans ve verimliliği artırmakta işletme maliyetlerini belli oranda azaltmaktadır.

Anahtar kelimeler: Endüstriyel Geri Dönüşüm, IoT, Mobil Veri İzleme

DEMİRYOLU TAŞIMACILIĞININ TÜRKİYE’DEKİ MEVCUT DURUMU VE TÜRKİYE DEMİRYOLU TAŞIMACILIĞININ SWOT ANALİZİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Kaan AKALAN

Samsun Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik, 210712008@samsun.edu.tr

ORCID. 0000-0003-3609-6094

Doktor Öğretim Üyesi Nurullah EREM

Samsun Üniversitesi

İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi

Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik, nurullah.ere@samsun.edu.tr

ORCID. 0000-0002-9892-8696

Özet

Lojistik, hammadde ve ara mamul madde gibi malların çıkış noktasından nihai varış noktasına kadar aktarılmasındaki süreçlerin tamamını kapsamaktadır. Lojistik bu sebeple karmaşık bir süreçtir. Lojistik kavramı içerisinde birçok faaliyeti içermektedir. Bunlardan birisi taşımacılık faaliyetidir. Taşımacılık faaliyeti ülkemizde ve dünyada birçok şekilde yapılmaktadır. Bunlar; karayolu taşımacılığı, havayolu taşımacılığı, demiryolu taşımacılığı, denizyolu taşımacılığı, boru hattı taşımacılığı ve çok modlu taşımacılık şekilleridir. Türkiye’de yurtiçinde en çok kullanılan yük taşımacılığı modu karayolu taşımacılığı olup bunu denizyolu, havayolu, demiryolu, çok modlu taşımacılık ve boru hattı taşımacılığı izlemektedir. Bu çalışmanın konusu Türkiye’de kullanılan demiryolu taşımacılığının mevcut durumunu ele almak ve demiryolu taşımacılığını SWOT analizi ile inceleyerek bu taşımacılık modu kalitesinin nasıl artırılacağı yönünde önerilerde bulunabilmektir. Çalışmada ilk olarak lojistik kavramı açıklanmış daha sonrasında Türkiye lojistik sektöründe demiryolu faaliyetlerinin mevcut durumları ortaya konulmuştur. Demiryolu taşımacılığı teorik olarak tanımlanmış ve demiryolu taşımacılığı diğer taşımacılık türleri ile maliyet, hizmet yeri sayısı, ulaştırma hızı, farklı malların kullanımı, yükleme sıklığı ve güvenilirlik noktasında karşılaştırılmıştır. 2022 yılı itibariyle taşımacılık türlerine göre dış ticaret hacmi grafik haline getirilmiş, taşımacılık türlerinin dış ticaret hacmi karşılaştırılmıştır. Çalışmanın son aşamasında ilk olarak SWOT analizi açıklanmış, sonrasında Türkiye demiryolu taşımacılığının SWOT analizi ile incelemesi yapılmıştır. Bu taşımacılık modunun güçlü yönleri, zayıf yönleri, fırsatları ve tehditleri ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Lojistik, Demiryolu Taşımacılığı, SWOT Analiz

THE CURRENT SITUATION OF RAILWAY TRANSPORTATION IN TURKEY AND EVALUATION OF RAILWAY TRANSPORTATION IN TURKEY WITH SWOT ANALYSIS

Abstract

Logistics covers the entire processes of transferring goods such as raw materials and intermediate finished goods from the point of departure to the final destination. Dec. Logistics is therefore a complex process. It includes many activities within the concept of logistics. One of them is transportation activity.

Transportation activities are carried out in many ways in our country and around the world. These are; road transportation, air transportation, railway transportation, sea transportation, pipeline transportation and multimodal forms of transportation. The most widely used form of freight transport domestically in Turkey is road transport, followed by sea, air, rail, multimodal transport and pipeline transport. The subject of this study is to address the current situation of railway transportation used in Turkey and to be able to make suggestions on how to improve the quality of this transportation model by examining railway transportation with SWOT analysis. The concept of logistics was first explained in the study, and then the current situations of railway activities in the Turkish logistics sector were revealed. Railway transportation has been defined theoretically and railway transportation has been compared with other types of transportation in terms of cost, number of service locations, transportation speed, use of different goods, loading frequency and reliability. As of 2022, the foreign trade volume has been graphed according to the types of transportation, and the foreign trade volume of the types of transportation has been compared. At the last stage of the study, SWOT analysis was explained first, and then the analysis of Turkish railway transportation by SWOT analysis was carried out. The strengths, weaknesses, opportunities and threats of this mode of transport have been revealed.

Key Words: Logistics, Railway Transportation, Swot Analysis

GİRİŞ

Dünyada artan yük taşımacılığı hacmi ve taşımacılıkta artan rekabet, kamu veya özel sektöre yük taşımacılığı hususunda daha iyileştirilmiş hizmet verebilmeleri için itici bir güç olmuştur. Ham madde ve mamul madde temin eden firmalar bu sürecin sadece gerçekleştirilmesinden ziyade işin usulüne, daha doğru nasıl yapılabileceği konusuna odaklanmışlardır. Bu durumda lojistik faaliyetlerin sürdürülebilir olması, çevre dostu taşımacılık faaliyetleri ve yeşil lojistik kavramı ulaştırma, taşımacılık sektöründe ortaya çıkmıştır. Yeşil lojistik kavramının gerçekleştirilmesi için yapılabilecek en iyi çalışma fosil yakıtların kullanıldığı araçların faaliyet oranlarının azaltılması ve birden fazla taşımacılık modunun aynı anda kullanılması, birbirleri ile entegrasyonunun sağlanmasıdır. Yeşil lojistik kavramı taşımacılık modlarının arasından demiryolu taşımacılığı ile ilişkilendirilmiştir. Hız olarak bakıldığında karayolu taşımacılığından daha düşük düzeyde olması ile taşıma hacmi bakımından karayolu taşımacılığına göre daha avantajlı konumdadır. Tek seferde daha fazla yük taşınması sebebiyle demiryolu taşımacılığı ölçek ekonomisinden yararlanmaktadır.

Demiryolu yük taşımacılığı, dünya ticaretin küreselleşmesi ile etkinliği ve verimliliği artan bir taşımacılık modu haline gelmiştir. Bu durum demiryolu taşımacılığını birçok araştırmanın konusu olma yoluna itmiştir. Çeşitli çalışmalar yapılan demiryolu taşımacılığı maliyet, kapasite, teknolojik gelişmelerin sektöre uyumunun sağlanması noktasında önerilerde bulunulmuştur.

1.Literatür Taraması

Demiryolu taşımacılığı ile yüklerin taşınması konusu dünyada küreselleşmenin hızlanması ile verimlilik ve etkililiğin önem kazanması sonucunda son yıllarda birçok akademik çalışmanın konusu olmuştur. Literatürde çeşitli sayıda maliyet analizleri, fayda-değer analizleri, kapasite değerlendirmesi ve yeni teknolojilerin taşımacılık sektörüne bütünleşmesinin sağlanması konusunda ayrıyeten çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada 2002-2021 yılları arasında bu konularda yürütülmüş araştırmalar derlenmiştir. Garcia ve diğerleri (2009) özel kullanımlı bir demiryolu hattında elektrikli veya dizel enerji ile çalışan trenler için tüketim ve gaz salınım emisyonlarının miktarını belirleyebilmek için demiryolu taşımacılığının çevreye verdiği etkiyi değerlendirmişlerdir. Çalışma sonucunda demiryolu taşımacılığının diğer taşımacılık modlarına göre daha çevreci bir taşımacılık modu olduğu sonucuna varılmıştır. Hanoka ve Regmi (2011) Asya bölgesinden seçilen kuru yük taşımacılığında öne çıkan limanların altyapıları ve bağlantı koridorları incelemişler, intermodal taşımacılık faaliyetlerinin gelişmesi için demiryolu hatlarının önemini ele almışlardır. Demiryolu altyapısının ve kuru yük limanlarının sürdürülebilir lojistik için önemi üzerine durmuşlardır. Bu bağlamda lojistik faaliyetlerinin çevresel etkilerini göz önüne alırsak demiryolu yük taşımacılığının, diğer taşımacılık modlarına kıyasla gaz emisyon ve tüketim miktarlarının minimum düzeyde olduğu taşımacılık modu olarak gösterilir. Sürdürülebilir lojistik açısından demiryolu taşımacılığı kritik bir öneme sahiptir. Zhang ve Yan (2014)

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

geleneksel dökme yük taşımacılığı ile ultra hızlı ekspres taşımaları karşılaştırmış; hizmet kalitesi, daha küçük yüklemeler ve işletme operasyon planlamaları açısından değerlendirmiştir. Çalışma sonucunda tedarikçilerin talep ve isteklerine dayalı olarak operasyon planlarını optimize etmeyi hedeflemiştir. Dünyada son dönemde konteyner taşımacılığının önem kazanmış olması bunun için demiryolu taşımacılığının sık kullanımını da beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda Garcia ve Coloma (2016) yaptıkları çalışmada eskimiş demiryollarının, yeni güzergahlara ve ulaşım koridorlarına uyumları ile ilgili bir çalışma yapmışlardır. Yapılan bu çalışmada TEN-T projesinin Avrupa Komisyonu tarafından belirlenen kriterlere göre genel maliyet analizleri yapılmıştır. Yapılan bu çalışma sonucunda yolcu taşımacılığı için yapılacak olan 1 km yüksek hızlı tren hattının alt ve üstyapı maliyetlerinin, yük taşımacılığı için yapılacak olan 13 km demiryolu hattına maliyet bakımından eşit oldukları görülmüştür. Demiryolu taşımacılığında rekabet önemli bir husustur. Demiryolu taşımacılığı rekabetini artırmak için küresel anlamda serbestlik kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu kapsamda Dolinayova ve diğerleri (2016) sürdürülebilir demiryolu yük taşımacılığı Pazarı için ekonominin serbestleşmesi hususuna değinmişlerdir. Çalışmada “Ulaştırmanın Beyaz Sayfası” başlığı altında ve bu hedefler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Slovakya, Çekya, Polonya, Macaristan ve Avusturya’da yürütülen ortak çalışmalar ile bölgesel serbestleşmenin henüz istenilen seviyeye ulaşmadığı kanaatine varılmıştır. Zahumenska ve Gasparik (2017) lojistik üslerin birbirleri ile olan bağlantılarının demiryolu hattı ile sağlanması konusunda bir çalışma yapmışlardır. Araştırmada Slovakya’da bulunan lojistik merkezleri ve Çekya lojistik merkezleri karşılaştırılmıştır. Slovakya’da lojistik üslerde demiryolu hattı bağlantılarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Çekya’da ise 36 lojistik üsünden yalnızca 2 tanesinde demiryolu bağlantısının olduğu tespit edilmiştir. Ham madde ve mamul madde taşımacılığında sıkça kullanılan demiryolu taşımacılığının pahada yüksek hacim olarak düşük yükleri taşıma konusunda geride kaldığı görülmektedir. Zunder ve Islam (2018) bu yükler konusunda demiryolu taşımacılığının rekabetçi bir taşımacılık modu haline getirebilmek için çalışma yapmışlardır. Aynı şekilde demiryolu taşımacılığı hususunda şu an ve gelecek dönemlerde oluşabilecek servis boşlukları için GAP analizi yapılmıştır. Profesyonel anket yoluyla katılımcılara sorular yöneltilmiş ve araştırma bu şekilde yürütülmüştür.

2.Demiryolu Taşımacılığı

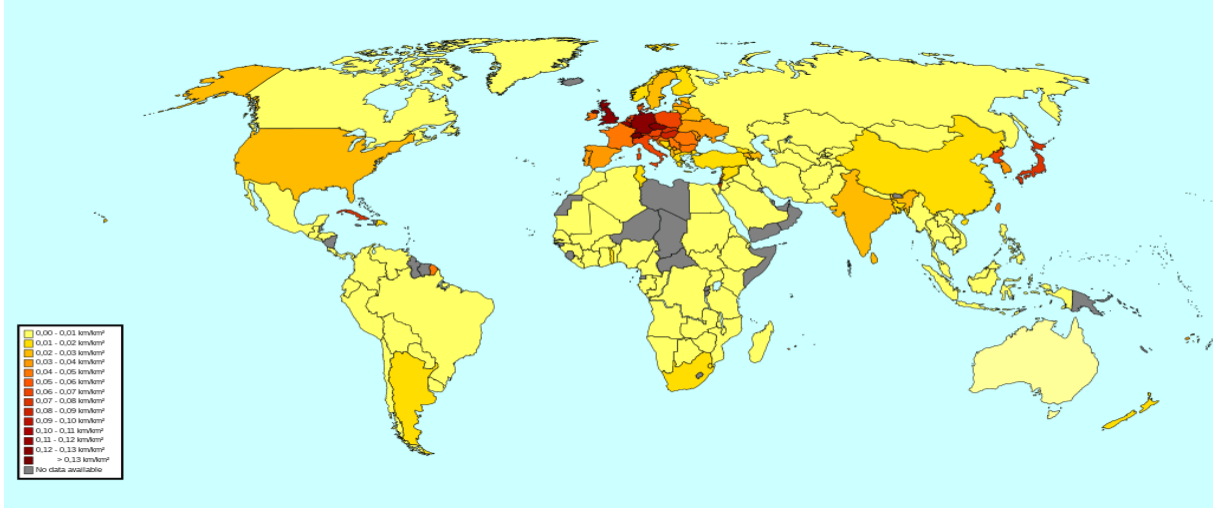
18.yy’da buharlı makinenin bulunmasıyla başlayan sanayi devrimi ile ülkelerin ihtiyaç duydukları ham maddeleri taşıma istekleri ulaştırma konusunu tekrar gündeme getirmiştir. Bu durumun sonucunda demiryolu taşımacılığı buharlı makinelerin icadıyla dönemin hızlı ulaşım araçları arasında girmiştir. Özellikle üretici ve sanayileşen ülkeler, kendi ülkelerinde bulunmayan ham maddeyi limanlarından iç pazarlara ucuz bir şekilde ulaştırabilmek için demiryolu taşımacılığı sistemini geliştirmişlerdir. Demiryolu taşımacılığı boyut olarak büyük ve ağır malların taşınmasında tercih edilen ve kaza riskinin düşük olduğu bir ulaşım türüdür. Demiryolu taşımacılığı sisteminde bir kantarda maksimum 50 vagon takılma kuralı vardır (Keskin, 2012:78). Demiryolu taşımacılığı ağır ve hacim olarak büyük malların en düşük maliyet ile taşınması noktasında ülkelere ve içerisinde bulunan işletmelere maliyet avantajı sunar. Özellikle pahada yüksek olmayan malların, ham maddelerin taşınması noktasında en çok tercih edilen taşımacılık modlarından biridir (Kılıç, 2019:12).

3.Dünya’da Demiryolu Taşımacılığı

Çin, Japonya, Almanya ve İspanya demiryolu taşımacılığı sektöründe demiryolu malzemeleri üretici ülkeler olarak dünyada kritik öneme sahiplerdir. Almanya demiryolu sektöründe dünyada en geniş paya sahip küresel bir lider konumundadır. İspanya ise yüksek hızlı tren yapımı ve ulaşım hattı konusunda lider ülke olarak görülmektedir. 2024 yılına kadar İspanya 11.351 km hedefine ulaşmak istemektedir. Japonya yine aynı şekilde yüksek hızlı tren konusunda dünyada lider konuma gelmek istemektedir. Demiryolu taşımacılığı hizmetinin tüm faktörlerini sağlamakta kendi kendine yeterliliğinin kazanılmasında rol oynamaktadır. 2007’de, Central demiryolu şirketi, Tokyo’dan Nagoya’ya kadar 2025’te miknatıslı güç ile tren raylarının sürtünmesini ortadan kaldıran maglev olarak adlandırılan ekstra yüksek hızlı bir teknolojiyi hayata geçireceğini açıklamıştır. Çin Halk Cumhuriyeti’nin ise önümüzdeki senelerde dünya demiryolu harcamalarının yaklaşık yarısı oranında yatırım yapması beklenmektedir. Çin kanunları demiryolu malzemelerin çoğunun ülke içerisinde üretilmesi gerekliliğini şart koşmuştur. Bu durum Çinli üreticilerin yerel fabrikalarında araç tasarımlarını yeniden üretmelerine

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

olanak sağlamıştır. Ülke politikasına göre ülke içerisindeki demiryolu hat uzunluğunun 180.000 km'yi bulması beklenmektedir (Uğur, 2019:372-373). Geçmişten günümüze bakıldığında ise tüm ihtişamı ile varlıklarını günümüze kadar sürdüren Orient Express ve Trans Sibiry'a gibi başarılı demiryolu hatları buldukları ülkedeki devlet politikaları ile 21.yy. içerisinde hala önemini kaybetmemişlerdir (Hacıahmetoğlu, 2016:229). Aşağıdaki dünya haritasında ülkelerin demiryolu hat yoğunlukları verilmiştir:

Görsel 1: Dünya Demiryolu Hattı Yoğunluğu

Kaynak: Wikipedi Demiryolu uzunluğuna göre ülkeler listesi (Erişim Tarihi: 01.04.2023).

Demiryolu taşımacılığının dünyadaki durumundan bahsettiğimiz bu bölümde daha önce ele alınan veriler yukarıdaki haritada açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Almanya'nın Avrupa'da demiryolu taşımacılığı ve hat uzunluğu bakımından lider konumda olduğu yoğunluktan görülmektedir. Yine aynı şekilde Uzak Doğu coğrafyasında Japonya'nın demiryolu hat yoğunluğu bulunduğu coğrafyada Japonya'yı lider konuma getirmiştir. Demiryolu hattı yoğunluğu formülü toplam demiryolu hattı uzunluğu/ülke yüzölçümü 'dür. Çin, ABD, Rusya, Kanada gibi ülkelerin demiryolu hat uzunlukları km olarak fazla olmasına rağmen ülkelerin yüz ölçümlerinin fazla olması sebebi ile haritada yoğunlukları yüksek seviyede çıkmamıştır. Haritada gri alanlar ise demiryolu taşımacılığı ve hattı hakkında bilginin edinilemediğini ülkeleri göstermektedir.

4.Türkiye'de Demiryolu Taşımacılığı

Osmanlı İmparatorluğundan devralınan ve milli sınırlar içerisinde kalan 4136 km uzunluğundaki demiryolu hattına, 1923-1950 döneminde kısıtlı imkanlara rağmen 3764 km eklenmiştir. 1950 yılından sonra karayolu ulaştırma sisteminin de yaşanan hızlı gelişmeye demiryolu taşımacılığı ayak uyduramamış, mevcut ulaştırma sistemleri arasında geri planda kalmıştır. 1951-2003 yılları arasında ise sadece 945 km yeni demiryolu hattı yapılmıştır. 2003 yılından sonra yeniden demiryolu taşımacılığına önem verilmesiyle beraber, 2004-2015 dönemi içerisinde 1085 km uzunluğunda yeni demiryolu hattı inşa edilmiştir. 1950 yılında demiryolu ulaştırmasının yük taşımalarındaki payı %68,2 iken, 2021 yılına gelindiğinde bu oran % 3,2 seviyelerine kadar gerilemiştir. 1950-2003 yılları arasında yapılan ulaştırma ve altyapı yatırımlarının büyük çoğunluğunun karayollarına ayrılması sebebi ile, TCDD'de operasyonel sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu gelişmelerin sonucunda demiryolu hattı uzunluğu yetersiz düzeyde kalmış, altyapı kalitesi düşmüş, demiryolu aracı sayı ve nitelikleri bakımından yetersiz seviyelerde kalmıştır. 2003 yılından sonra devlet politikalarında en önemli hususlardan biri olan demiryolu taşımacılığı, TCDD'ye yapılan üst düzey destekler ile yeniden hızlı, ekonomik ve güvenilir bir taşımacılık modu haline getirilmiştir. Ülke içerisinde demiryolu sanayisi gelişmiş, ihracatçıyı ve ithalatçıyı destekleyebilmek için lojistik merkezler uygulamaya koyulmuştur (Erkaya, 2019:15). Yine aynı şekilde demiryolu-sanayi entegrasyonu sağlanmaya çalışılmaktadır. Aşağıdaki tabloda tüm taşımacılık modlarının karşılaştırılması verilmiştir:

Tablo 1: Türkiye’de Kullanılan Taşımacılık Modlarının Karşılaştırılması

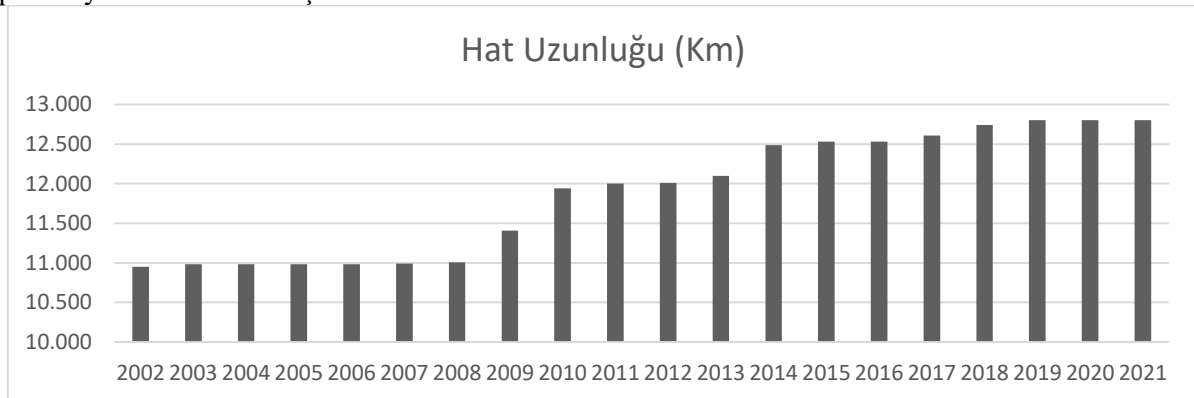
Taşımacılık Şekli	Maliyet	Hizmet Yeri Sayısı	Ulaştırma Hızı	Farklı Malların Kullanımı	Yükleme Sıklığı	Güvenilirlik
Karayolu	YÜKSEK	YÜKSEK	YÜKSEK	YÜKSEK	YÜKSEK	YÜKSEK
Denizyolu	DÜŞÜK	ORTA	DÜŞÜK	DÜŞÜK	DÜŞÜK	ORTA
Havayolu	YÜKSEK	YÜKSEK	YÜKSEK	YÜKSEK	YÜKSEK	YÜKSEK
Demiryolu	ORTA	YÜKSEK	DÜŞÜK	DÜŞÜK	ORTA	YÜKSEK
Boru Hattı	DÜŞÜK	DÜŞÜK	DÜŞÜK	DÜŞÜK	ORTA	YÜKSEK

Kaynak: Erdal, M. ve Çancı, M. (2003). 33.

5. Türkiye Demiryolu Taşımacılığı Mevcut Durumu ve SWOT Analizi

Demiryolu Taşımacılığı; yüksek tonajlı yük ve mal taşınmasında denizyolu ile en önemli alternatif taşımacılık modudur. Demiryolu taşımacılığı karayolu taşımacılığının aksine daha çevreci bir taşımacılık modelidir. Demiryollarının yüksek maliyetli olması daha fazla yatırım gerektirmesi sebebiyle dünyada daha az kullanım alanına sahiptir. Türkiye toprakları içerisinde demiryolları alt yapısının yetersizliği nedeniyle sınırlar arasında karayolu taşımacılığı ön plana çıkmaktadır. Avrupa Birliği uyum süreci kapsamında ülkemizde ve AB ülkelerinde demiryolu taşımacılığına yapılan yatırımlar artırılmıştır. Bu durumda ticarete demiryolu ağlarının kullanımını artırmıştır. Günümüzde Avrupa’da demiryolu alt yapısının geliştirilmesiyle beraber sanayileşmiş alanlarda demiryolu ağı fabrikalara kadar sokulmuş durumdadır. Bu sebeple demiryolu haricinde başka taşımacılık moduna ihtiyaç duymadan lojistik faaliyetler yürütülebilmektedir. Türkiye’de demiryolu taşımacılığının kullanım oranı ise tüm taşımacılık modlarının içerisinde sadece %2’lik bir dilime denk gelmektedir. Bu oranın yükseltilmesi için, gerekli alt yapı çalışmaları yapılmalıdır. Dış ticareti gelişmiş diğer ülkeler gibi Türkiye’de dış ticaretinde karayolu taşımacılığı yerine demiryolu ve denizyoluna daha çok yatırım yapılmalıdır (Kaplan, 2019:23-24). Aşağıdaki grafikte Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryollarının verileri kullanılarak 2002-2021 yılları arasındaki hat uzunluklarının yıllar içindeki gelişimi verilmiştir.

Şekil 2’de görüldüğü gibi yıllar içerisinde demiryolu ana hat ve diğer hatların toplam uzunlukları değişiklikler göstermiştir. Ülke içerisinde karayolunun en çok tercih edilen ticaret ulaşım yolu olması sebebiyle demiryolu hatlarına yapılabilecek yatırımlar ikinci planda kalmıştır. Bununla beraber incelenen zaman aralığı içerisinde bir artış görülse de 2021 yılına gelindiğinde toplam ana hat uzunluğu potansiyelin altında kalmıştır.

Grafik 1: Türkiye Cumhuriyeti Demiryolu Hattı Uzunluğu (Km 2002-2021)

Kaynak: TCDD 2002-2021 yılları arasındaki faaliyet raporlarından derlenmiştir.

2021 yılında çeken araç gruplarında dizel ana hat lokomotiflerinin faal yüzdesi 84, elektrikli ana hat lokomotiflerinin faal yüzdesi 88, manevra lokomotiflerinin faal yüzdesi 72, konvansiyonel dizel dizinin

faal yüzdesi 88, konvansiyonel elektrikli dizinin faal yüzdesi 85, yüksek hızlı tren faal yüzdesi 94 düzeyinde olmuştur.

Tablo 2: Çeken Araçların Faal Durumu (2021)

Çeken Araç Grubu	2021	
	Mevcut	Faal Yüzdesi
Dizel Ana Hat Lokomotifi	438	%84
Elektrikli Ana Hat Lokomotifi	140	%88
Manevra Lokomotifi	110	%72
Konvansiyonel Dizel Dizi (DMU)	102	%88
Konvansiyonel Elektrikli Dizi (EMU)	98	%85
Yüksek Hızlı Tren (YHT)	36	%94

Kaynak: TCDD Taşımacılık A.Ş. 2021 yılı faaliyet raporundan alınmıştır.

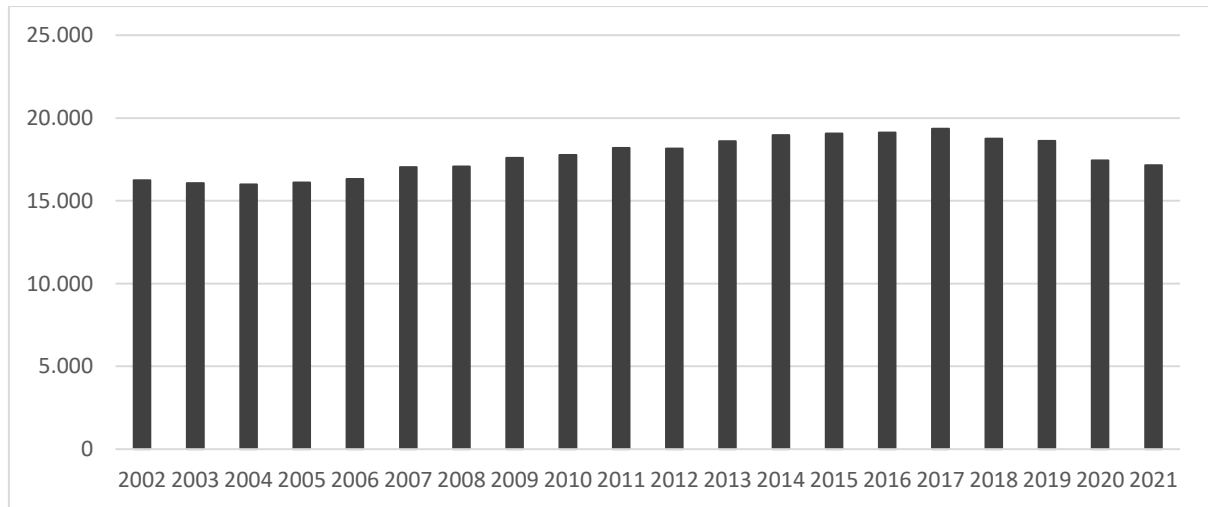
2021 yılında çekilen araç gruplarında ticari yük vagonunun faal yüzdesi 74, kapalı vagonların faal yüzdesi 65, açık vagonların faal yüzdesi 73, platform vagonların faal yüzdesi 81, sarnıçlı vagonların faal yüzdesi ise 84 düzeyinde olmuştur.

Tablo 3: Çekilen Araçların Faal Durumu (2021)

Çekilen Araç Grubu	2021	
	Mevcut	Faal Yüzdesi
Yük Vagonu (Ticari)	17.152	%74
Kapalı Vagon	3.120	%65
Açık Vagon	6.586	%73
Platform Vagonu	7.524	%81
Sarnıçlı Vagon	923	%84

Kaynak: TCDD Taşımacılık A.Ş. 2021 yılı faaliyet raporundan alınmıştır.

Şekil 3'te Türkiye'de demiryolu taşımacılığında faaliyet gösteren toplam araç sayısının 2002-2021 yılları arasındaki toplam sayılarına yer verilmiştir. Bu sayılara göre Türkiye demiryolu hattındaki araçların belirli bir seviyede tutulduğu görülmektedir. Ekonomik politikalar ve kullanıcıların taşımacılık modu seçimleri bu sayıyı büyük oranda etkilemektedir. Son yıllarda yaşanan düşüşün sebebi diğer taşımacılık modlarının daha hızlı olması sebebi, Covid-19 pandemisi sonucunda oluşan ekonomik kısıtlamalar, demiryolu hattının her noktaya ulaşamaması olarak sıralanabilir. Yine de demiryolu taşımacılığı araç sayısı istikrarlı bir yapı göstermektedir.

Grafik 2: Türkiye Cumhuriyeti Demiryolu Taşımacılığı Araç Sayısı (2002-2021)

Kaynak: TCDD 2021 yılı faaliyet raporundan derlenmiştir.

Küreselleşen ticarete bakıldığında ihracat, ticarete geleneksel olarak bakan ülke ekonomilerinin taşımacılık faaliyetlerindense denizyolu ve karayolu taşımacılığını büyük ölçüde kullandıkları, maliyet açısından daha yüksek giderleri olan havayolu taşımacılığını ise yükte hafif, pahada ağır olan ürünlerin taşınmasında kullandıkları görülmektedir. Havayolu taşımacılığının günümüzde daha çok tercih edilmesinin başlıca sebepleri arasında gümrüklerde yaşanan vakit kayıplarına en aza indirmesi, ürünlerin kısa sürede varış noktasına ulaşması, daha güvenli bir şekilde taşınması durumu önemli etkenlerdir.

Tabloda Türkiye'nin üç tarafının denizlerle çevrili olması ve birçok geçiş noktalarının Türkiye hakimiyeti altında olması sonucunda ihracatta tercih edilen taşımacılık modelinin denizyolu taşımacılığı olduğunu görmekteyiz. Bu durum dünyadaki diğer devletlerin taşımacılıkta öncelikli tercihleri ile paralellik sergilemektedir. Birbirleri ile entegre edilmiş yük taşımacılığının temel taşımacılık yöntemi sayılan denizyolu taşımacılığını karayolu taşımacılığı takip etmektedir.

Tablo 4'e bakıldığında küresel anlamda yapılan taşımacılıkta 2002-2022 yılları arasına bakıldığında teknolojik ilerlemelere paralel olarak havayolu taşımacılığında büyük bir gelişme görülmektedir. 2022 yılına gelindiğinde havayolu taşımacılığı neredeyse 1,5 kat artış göstermiştir. Bu durum son dönemde ulaşım alanında havayolu taşımacılığının önemli bir boyutta kullanıldığını göstermektedir.

Tablo 4: 2002-2022 Yılları Arasında Türkiye'de Taşıma Modlarına Göre Gerçekleşen İhracat Oranları (Bin ABD doları)

	Denizyolu	Demiryolu	Karayolu	Havayolu	Diğer
2002	17 013 192	249 366	16 416 566	2 339 331	40 634
2003	23 233 359	394 459	20 306 073	3 227 575	91 370
2004	31 259 851	577 822	27 104 284	3 906 835	318 361
2005	35 425 856	756 935	31 602 012	3 978 592	1 713 013
2006	42 670 650	911 760	35 170 349	4 880 697	1 901 219
2007	52 174 049	1 081 911	44 482 360	7 018 292	2 515 138
2008	66 456 960	1 260 202	50 923 205	10 435 291	2 951 539
2009	47 145 609	906 923	42 392 616	9 764 289	1 933 175
2010	57 784 065	990 802	45 948 708	7 684 769	1 474 875
2011	73 576 384	1 242 610	50 257 713	8 577 891	1 252 272
2012	77 983 403	1 017 753	50 440 156	21 781 595	1 238 830
2013	88 197 732	994 652	57 804 104	13 200 118	1 284 309
2014	88 900 953	964 170	61 133 176	14 388 661	1 117 902
2015	79 762 173	861 740	51 946 113	17 400 190	1 011 898
2016	80 139 270	673 816	49 537 436	17 908 782	987 696
2017	93 378 625	699 915	50 988 408	17 217 240	2 210 432
2018	108 802 681	753 544	52 222 468	14 127 905	1 262 157
2019	109 114 264	971 021	54 461 860	14 849 231	1 436 347
2020	100 907 927	1 287 765	53 127 588	12 732 561	1 581 914
2021	133 717 205	1 648 635	68 753 681	18 735 676	2 366 785
2022	150 254 707	2 460 331	78 878 618	20 685 756	1 892 487

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri kullanılarak tarafımızca derlenmiştir (Erişim Tarihi: 06.03.2023).

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Türkiye’de özel sektör ve devlet teşekkülleri ihracat faaliyetlerinde ara mal ve enerji ihtiyaçlarına bakıldığında dışa bağımlılık gözlemlenmektedir. Türkiye ihracat hacmi gelirlerinin yarısından fazlası ihracattan önce ithalat gerektirmektedir. Bu tür ekonomik dengelerde cari açık vermek kaçınılmaz olacaktır. Türkiye’nin cari açığın az verildiği dönemlere bakıldığında ekonomisinde büyüme yaşandığı, cari açığın fazla verildiği dönemlerde ise ekonomik büyüme yaşandığı gözlemlenmektedir. Dış ticaret açığının ithalat-ihracat süreçleri ile bağlantısı bulunmaktadır. Örneğin 2015 yılına bakıldığında 231,61 milyar dolar olarak ortaya çıkan ithalat rakamı, 2022 yılı sonu ile 169.912.522 milyar dolara kadar yükselme göstermiştir.

Aşağıda Tablo 5’te Türkiye’nin taşıma türlerine göre ithalat verilerinin yıllara göre dağılışı gösterilmiştir. İthalat rakamlarının genel rakamlar içerisindeki payları görülmektedir. Tabloya bakıldığında Türkiye ithalatında en yaygın kullanılan taşımacılık biçiminin denizyolu taşımacılığı olduğu görülmektedir. Denizyolu taşımacılığını karayolu ve demiryolu taşımacılığı izlemektedir. Tabloya bakıldığında yine Türkiye’nin konteyner taşımacılığında demiryolu taşımacılığının kullanımının uygunluğu sorgulanabilir ve verilere bakıldığında gelişmemesinin sebepleri ortaya konulabilmektedir.

Tablo 5: 2002-2022 Yılları Arasında Türkiye’de Taşıma Modlarına Göre Gerçekleşen İthalat Oranları (Bin ABD doları)

	Denizyolu	Demiryolu	Karayolu	Havayolu	Diğer
2002	23 720 891	460 443	14 201 483	6 366 104	6 804 876
2003	33 774 929	645 051	17 822 702	8 445 731	8 651 279
2004	49 465 830	1 254 518	23 979 223	12 294 583	10 545 612
2005	56 497 886	1 816 522	28 667 246	13 072 142	16 720 355
2006	68 354 704	2 196 112	32 694 202	13 710 656	22 620 501
2007	86 670 036	2 540 385	38 631 797	16 912 068	25 308 429
2008	105 743 822	2 573 376	41 296 201	16 898 462	35 451 714
2009	73 962 307	1 723 345	33 514 253	11 562 648	20 165 868
2010	98 629 933	2 454 604	42 442 194	15 131 613	26 885 987
2011	133 440 206	3 185 525	44 516 802	21 514 596	38 184 548
2012	129 029 330	2 346 113	39 414 333	23 797 146	41 958 219
2013	146 444 550	1 784 905	43 544 972	32 759 358	36 289 018
2014	147 778 523	1 253 892	40 577 283	24 889 608	36 643 124
2015	126 868 187	1 434 902	37 840 932	20 159 751	27 315 439
2016	121 013 276	1 768 602	36 716 500	23 107 208	19 583 655
2017	138 596 809	1 294 504	40 374 083	34 439 948	24 009 784
2018	136 737 402	1 299 419	39 129 380	28 756 745	25 229 537
2019	112 967 845	1 447 897	37 177 012	29 238 406	29 514 041
2020	114 838 355	2 144 863	41 883 477	39 260 478	21 389 634
2021	157 390 968	2 891 128	48 893 174	26 058 248	36 189 782
2022	193 798 658	2 967 908	59 446 455	38 581 051	68 916 915

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri kullanılarak tarafımızca derlenmiştir (Erişim Tarihi: 06.03.2023).

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları, 2.336 kilometre uzunluğundaki kısmı elektrikli olmak üzere toplam 10.984 kilometre uzunluğunda bir ağa sahiptir. Haziran 2016 itibarıyla 8.334 kilometre konvansiyonel ve 593 kilometre yüksek hızlı demiryolu hattı bulunmaktadır. Aşağıdaki haritada Türkiye demiryolu hattının ülke içerisinde dağılımı gösterilmektedir.

Yüksek hızlı trenlerin zaman tasarrufu	Engebeli arazilerdeki güvenlik riski
Çoklu taşımacılık modeline uygun olabilmesi	Rayların arasındaki uyumsuzluklar
Bölge ekonomisine pozitif etki yaratabilmesi	Demiryollarının kurulumunun maliyetli olması
Demiryolu faaliyetlerinde birçok insana iş imkanı sağlanabilmesi	Demiryolu taşımacılığı faaliyetinde bulunmak isteyen işletmelere uygulanan giriş engellerinin bulunması

Kaynak: Hacıahmetoğlu, G. (2016). 226-232. Erkaya, M. Z. (2019).14-15, Uğur, A. (2019). 369-398.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Demiryolu yük taşımacılığı, küresel pazarda son yıllarda gün geçtikçe daha önemli bir konuma ulaşmıştır. Bu durum demiryolu taşımacılığı üzerine yapılan tüm çalışmalarda ortaya konulmuştur. Türkiye’de ise bu durum hala yetersiz durumdadır. Son yıllarda ülkeler de ya da ekonomik entegrasyonların tümünde yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanımı gündeme gelmiştir. Bu durum ulaştırma, taşımacılık sektörünü doğrudan etkilemiştir. Bir ham madde ya da yarı mamul maddenin kaynak noktasından varış noktasına ulaştırılması işleminde çeşitli araçlar aracılığıyla yapılmaktadır. Bu ulaştırma araçlarının taşımacılık fonksiyonları değişse de yenilenemeyen enerji kullanımı tüm taşımacılık modlarında aynıdır. Yenilenemeyen enerji kaynaklarının kullanımı küresel kirliliği de beraberinde getirmektedir. Bu durumu önleyebilmek için tüm taşımacılık modları birbirlerine entegre edilmeli ve karbon kirliliğini en aza indirilmeye çalışılmalıdır. Bu noktada alternatif olarak demiryolu taşımacılığı geliştirilmeli ve yeşil lojistik faaliyetleri ulaştırma gündeminde başlıca konular arasında sayılmalıdır.

Türkiye’de oluşan mevcut durum demiryolu taşımacılığının sürekli kullanımı noktasında yetersiz durumdadır fakat gelişme gösterdiği söylenebilmektedir. 12.803 km’lik toplam demiryolu hat uzunluğu ile Türkiye demiryolu taşımacılığı Rusya, ABD ve AB ülkeleri ile kıyaslandığında yetersiz düzeydedir. 2007, 2010, 2012, 2014, 2016 ve 2018 yıllarında yayınlanan lojistik performans endeksi verileri incelendiğinde, performans kriterleri belirleyicilerinin Türkiye için en önemli eleştirileri demiryolu ağı uzunluğunun az bulunması ve sürekli kullanımı noktasında yetersiz görülmesidir. Türkiye gerek coğrafi stratejik öneminin bulunması, uluslararası koridorlarda yer alması, transit ağlar üzerinde bulunması sebebiyle bulunduğu bölgede lojistik merkez olabilme potansiyeline sahip bir ülkedir. Son yıllarda hız kazanan tahıl koridoru projesi, demir ipek yolu projeleri gibi stratejik projelerin sayısı artırılmalı ve bu potansiyeller doğrultusunda Türkiye’nin ekonomik planlarında demiryolu taşımacılığının altyapı ihtiyaçları öncelikli konuma getirilmesi önerilmektedir. Yine aynı şekilde son yıllarda multimodal taşımacılık faaliyetlerinin hız kazandırılması da demiryolu hatlarının geliştirilmesi noktasında itici bir sebep olarak görülmektedir.

Kaynakça

Coloma, J, García, M. Adaptation of Conventional Railway Lines to Upgraded Freight Rail Corridor. Application to the Manchegan-extremaduran Corridor, Transportation Research Procedia, V:18, I:2016, 148-155.

Dolinayova, A, Mart’in, L, Camaj, J. Liberalization of the Railway Freight Market in the Context of a Sustainable Transport System, Transportation Research Procedia, V:14, I:2016, 916-925.

Erdal, M., ve Çancı, M. (2003). Lojistik Yönetimi. İstanbul: Mataş Matbaacılık Tic. ve San. A.Ş.

Erkaya, M, Z. (2019). Türkiye’de Demiryolu Yük Taşımacılığının Analiz Edilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Hacıahmetoğlu, G. (2016). Demir İpekyolu Projesi ve Türkiye'ye Yönelik Bir SWOT Analizi. TURAN-SAM Dergisi. S:30, C:8, 226-232.

López, Rodríguez, Burón, García, A methodology for evaluating environmental impacts of railway freight transportation policies, Energy Policy, V: 37, I: 12, 2009, 5393-5398.

Kaplan, B. (2019). Türkiye Lojistik Sektörünün Dış Ticaret Üzerine Etkileri (Otomotiv Endüstrisi Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Tekirdağ: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Keskin, H. (2012). Lojistik ve Tedarik Zinciri Yönetimi. 5. Baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık. 25-86.

Kılıç, Z. (2019). Türkiye'de Karayolu Taşımacılığı için Swot Analizi ve Politika Önerileri. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Arel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hanaoka, S, Regmi, M. Promoting intermodal freight transport through the development of dry ports in Asia: An environmental perspective, IATSS Research, V:35, I:1, 16-23.

TCDD Faaliyet Raporları (Erişim Tarihi:02.04.2023).

TÜİK Dış Ticaret Verileri Taşımacılık Şekillerine Göre İhracat Rakamları (06.03.2023).

TÜİK Dış Ticaret Verileri Taşımacılık Şekillerine Göre İthalat Rakamları (06.03.2023).

Uğur, A. (2019). Demiryolu Sektöründe Dünya Gelişme Beklentileri ve Türkiye'nin Durumunun Araştırılması. Alphanumeric Journal. V:7, I:2, 2019, 372-373.

Vikipedi Demiryolu uzunluğuna göre ülkeler listesi (Erişim Tarihi: 01.04.2023).

Zhang and Yan, "An Operation Optimization for Express Freight Trains Based on Shipper Demands," Discrete Dynamics in Nature and Society, V:2014, 8.

Záhúmenská, Gašparík, Supporting the Connection the Logistics Centers to Rail Network, Procedia Engineering, V:192, 2017, 976-981.

Zunder, Thomas H. and Islam, Dewan Md. Zahurul, Assessment of existing and future rail freight services and Technologies for low Density High Value Goods in Europe, European Transport Research Review, V:10, 2017, 9.

HELİKOPTER EBEVEYNLİĞİN YILDIZ SPORCULARIN PSİKOLOJİK YETENEKLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Hakan KAYA

Hitit Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, kyhkn19@gmail.com

Doç. Dr. Rabia Hürrem ÖZDURAK SINGİN

Hitit Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Rekreasyon Bölümü, hurremozdurak@hitit.edu.tr

Özet

Sportif performansta psikolojik yetenek başarı için önemli bir içsel, ailede dışsal etkidir. Özellikle helikopter tutum olarak tanımlanan aşırı korumacı ebeveyn tutumu problem çözme becerisi, mutluluk, karar verme, fiziksel ve zihinsel sağlık, öz yeterlilik, zorlukla başa çıkma tutumlarını olumsuz etkiler ve psikolojik yetilerin gelişimine engel olmaktadır. Çalışmamızın amacı, 13-15 yaş yıldız sporcularda algılanan helikopter ebeveyn tutumunun sporda meydan okuma ve tehdit algısı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çalışmamızın örneklemini, Çorum ilinde 2022-2023 güz döneminde 398 yıldız sporcu oluşturdu. Veli-vasi onayı alınan sporculara “Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği” ve “Sporda Meydan Okuma ve Tehdit Ölçeği” anketleri yüz yüze uygulandı. Araştırmamızda veri toplama araçlarından elde ettiğimiz veriler SPSS (Versiyon 22.0, SPSS Inc., Chicago, IL, USA) paket programı ile analiz edildi. Tanımlayıcı istatistikler sürekli değişkenlerde normal dağılan veriler için mean $\pm$ ss, normal dağılmayan veriler için medyan (min-max) olarak raporlandı. Kategorik verilerin tanımlayıcı istatistikleri sayı ve yüzde olarak sunuldu. Bağımlı iki grubun ölçek puanları normal dağılım sergilemediği için Wilcoxon Testi ile analiz edildi. İkidenden fazla bağımsız grubun ölçek puan karşılaştırmalarında veriler normal dağılım sağlamadığından Kruskal-Wallis analizi, farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla post-hoc ikişerli karşılaştırma testi kullanıldı. İstatistiki anlamlılık düzeyi için $p < 0.05$ olarak kabul edildi. Araştırmaya dâhil edilen ortalama 13 (12-15) yaş yıldız sporcuların %45.2’si kız, %54.8’i erkek idi. Yıldız sporcuların anne yaşı ortalaması 38 (28-58), baba yaş ortalaması 42 (32-68) idi. Annelerin %31.4’ü helikopter, %67.6’sı normal, %1’i ilgisiz, babaların ise %14.3’ü helikopter, %81.4’ü normal, %4.3’ü ilgisiz tutumda olduğu saptandı. Annelerin temel güven ve yaşam becerileri (TGYB) konusunda, duygusal-kişisel yaşam alanı (DKYA) ve akademik yaşam (AY) ve etik-ahlaki (EA) konularda helikopter tutum ortalaması babalardan istatistiksel olarak daha yüksek olduğu tespit edildi (sırasıyla $Z(397) = 8.341$, $p = 0.001$; $Z(397) = 7.870,50$, $p = 0.001$; $Z(397) = 7.274,50$, $p = 0.001$). Helikopter, normal ve ilgisiz anne ve babanın TGYB, DKYA ve AY ve EA konularda tutum ortalamaları arasında Kruskal Wallis analizine göre fark bulundu. Post hoc analizine göre TGYB konusunda helikopter annenin ortalaması normal ve ilgisiz annelerden, helikopter babanın ortalaması normal ve ilgisiz babalardan, normal babalarında da ilgisiz babalardan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı derecede yüksek idi. DKYA, AY VE EAH konularda helikopter anne ve babanın ortalaması normal ve ilgisiz anne ve babadan, normal anne ve babaların helikopterlik ortalaması da ilgisiz anne ve baba $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı derecede yüksek idi. Helikopter anne ve babaya sahip sporcuların meydan okuma yetisi yüksek olsada normal ve ilgisiz anne ve babaya sahip sporcularla aralarında anlamlı fark yoktu. Helikopter anne ve babaya sahip sporcuların tehlike algısı daha yüksek olmasına rağmen durum benzerdi. Sonuç olarak helikopter ebeveyn tutum yıldız sporcuların stres karşısında meydan okuma tepkisini artırsada tehdit olarak algılamasını da arttırabilir. Stresi tehdit olarak algılamak spordan uzak durma hatta çekilmeyle sonuçlanabilir.

Anahtar kelimeler: Helikopter Ebeveyn, Yıldız Sporcu, Meydan Okuma, Tehdit Algısı

RUSYA’NIN UKRAYNA MÜDAHALESİNİN TARİHSEL ARKA PLANI

Mustafa Özcan ŞEN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler, mustafasencu@gmail.com

Özet

Günümüzde ekonomik, siyasi ve güvenlik endişeler uyandıran en önemli çatışmalardan biri Rusya ve Ukrayna arasında 24 Şubat 2022 tarihinde başlayan çatışmadır. Uluslararası toplumun müdahaleleri ve çözüm önerileri ise çatışmanın çözümünde yetersiz kalmıştır. Çatışmanın çözümü için diyalog, müzakere ve diplomatik adımların yanı sıra tarafların istekleri ve beklentilerini anlamak da gereklidir. Bu sebeple sorunun tarihsel arka planını anlamak çatışmanın çözümü için büyük öneme sahiptir.

Tarihsel arka plan incelendiğinde, Rusya ve Ukrayna arasındaki ilişkilerin çoğu zaman gerilimli olduğu görülmektedir. Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrasında bağımsızlığını ilan eden Ukrayna, Batı'ya yönelik bir dış politika izlemeye başlamıştır. Ancak Rusya, Ukrayna'nın Batı'ya yönelik bu politikalarını her zaman tehdit olarak görmüştür. Batı ise Rusya'yı gözetim altında tutmanın bir yolu olarak Ukrayna ile ilişkilerini sürdürmüştür. Tarihsel süreç boyunca Rusya, Ukrayna ve Batı sık sık sorunlar yaşamış ve çözüm masalarına oturmuştur. 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı ilhaki ise çatışmanın en kritik dönüm noktalarından biri olmuştur. Rusya, Kırım'ı kendine bağlama amacıyla askeri güç kullanmış ve referandum sonucu Kırım'ın Rusya'ya bağlandığı ilan edilmiştir. Uluslararası toplum ise bu ilhaki tanımamış ve yaptırımlar uygulamıştır. Ancak Rusya, yaptırımlara karşı çıkararak bölgedeki varlığını sürdürmüştür. Rusya aynı zamanda 2014 yılındaki Kırım ilhakından sonra bağımsızlığını tek taraflı olarak ilan eden Donbas Bölgesi'ndeki Rus etnik azınlığı da güvenlik endişeleri doğrultusunda desteklemiş ve bölgede çatışmalar başlamıştır. Uluslararası kamuoyunun bölgedeki çatışmaları önlemek için ortaya koyduğu Minsk Protokolleri gibi barış çalışmaları ise yetersiz kalmıştır. 2019 yılına gelindiğinde Ukrayna'nın yeni Cumhurbaşkanı Vlodimir Zelenski seçilmiş ve Rusya ile çatışmaların sona ermesi için çalışacağını belirtmiştir. Ancak Batı-Ukrayna ilişkisi de giderek güçlenmeye başlamıştır. Bu ilişkiden rahatsız olan Vladimir Putin, 2021 yılının Nisan ayında Donbas Bölgesi'ne tatbikat amacıyla yaklaşık 100.000 Rus askeri konuşlandırmıştır. Bu gelişme sonrasında Zelenski NATO ile ilişkilerini hızlandıracaklarını açıklamış, Rusya ise askerlerin büyük bir bölümünü geri çekmek zorunda kalmıştır. 2021 yılının Ağustos ayında ABD Devlet Başkanı Joe Biden Ukrayna Cumhurbaşkanı Vlodimir Zelenski ile bir görüşme gerçekleştirmiş, bu görüşme sonrasında ise Ukrayna'nın NATO üyeliği için gerekli koşulları henüz sağlamadığı belirtilmiştir. Aralık ayında ise Putin ABD'den Ukrayna'nın NATO üyeliğinin kalıcı olarak askıya alınmasını ve 1997 sonrasında NATO'ya katılan ülkelerden askerlerin geri çekilmesini talep etmiştir.

Talebinin yerine getirilmemesinden sonra 21 Şubat 2022'de Rusya, Donbas Bölgesi'nin bağımsızlığını tanımıştır. 24 Şubat 2022 tarihinde ise bölgede barışı sağlamak ve bölgeyi Neo-Nazi'den arındırmak amacıyla Rusya tarafından askeri operasyon başlatılmıştır.

Rusya-Ukrayna çatışmasının tarihsel arka planı oldukça karmaşıktır. İki ülke arasındaki ilişkiler, uzun tarihi, coğrafi, kültürel, siyasi ve ekonomik faktörlerden etkilenmiştir. Rusya, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bölgedeki etkisini korumak için çeşitli yollar denemiştir. Bunlar arasında Kırım'ın ilhaki, Doğu Ukrayna'da ayrılıkçı hareketlerin desteklenmesi ve NATO'ya yakınlaşan Ukrayna'nın Rusya'ya karşı bir tehdit olarak algılanması yer almaktadır. Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesi ve Donbas bölgesindeki ayrılıkçıların desteklenmesi ise uluslararası kamuoyu tarafından Ukrayna'nın bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne yönelik bir tehdit olarak görülmüştür. Batı ülkeleri de bu sebeple Ukrayna'nın yanında yer alarak Rusya'ya karşı yaptırımlar uygulamıştır.

Bu çalışmada Rusya'nın güvenlik endişeleri ve Batı'nın doğuya doğru genişlemesinin önemli tarihsel dönüm noktaları açıklamalı olarak anlatılmış, çatışmanın çözümü için gerekli olan tarihsel arka plan analizi yapılmıştır. Ayrıca çalışmada iki ülke arasındaki ilişkiler, Sovyetler Birliği döneminden

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

başlayarak günümüze kadar takip edilmiştir. Çalışmanın temel amacı, çatışmanın kökenlerini ve nedenlerini anlamak ve gelecekte benzer çatışmaların önlenmesi için önerilerde bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Rusya-Ukrayna Savaşı, NATO, Çatışma Çözümü, Tarihsel Arka Plan Analizi

PREHİSTORİK DÖNEMLERDEN TUNÇ ÇAĞI SONUNA KADAR KARAMAN BÖLGESİNİN KONUMU VE ÖNEMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Emire Nihal ÇELİKKAYA

*Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Eskiçağ Tarihi Bilim Dalı, e.nihalcelikkaya@gmail.com*

Özet

Karaman'ın coğrafi konumu ile yer şekilleri, bölgenin ulaşım açısından önemli bir konuma sahip olmasına olanak vermiştir. Orta Anadolu ile Akdeniz'i birbirine bağlayan Sertavul Geçidi'nin bu bölgede yer alması, Karaman'ın konumunu özelleştirerek uğrak bir nokta hâline gelmesini sağlamıştır. Bölgenin bir diğer ayrıcalığı da güneydeki Toros dağlık kuşağı ile kuzeydeki Konya-Ereğli ovası arasındaki platolardan oluşan geçiş sahasında yer alıyor olmasıdır. Bölge konumu gereğiyle prehistorik dönemlerden itibaren Orta Anadolu ve Akdeniz bölgeleri ile etkileşim halinde olduğu gibi bu bölgeler arasındaki ticari yollar için önemli bir rol oynamıştır. Neolitik ve Kalkolitik dönemlerden itibaren Konya Ovası'nın Göksu Vadisi üzerinden Çukurova ile bağlantısını sağlamıştır. Yine Orta Anadolu'dan başlayarak Çukurova ve Filistin'e kadar uzanan ticaret ağında Göksu Havzası'nın önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Orta Anadolu'nun Göksu bağlantısı Karaman üzerinden gerçekleştirilmiş olmasından kaynaklı olarak, bölge bu ticaret ağında aktif bir rol üstlenmiştir. Üçüncü binyılda Orta Anadolu'nun Mezopotamya'ya açılan ve Kilikya Kapılarına alternatif bir yol olup, Karaman'ın güney ovalarından Akdeniz sahiline inen güzergâh oldukça önemli bir yer tutmuştur. Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda ticari merkezlerden olan Puruşanda'nın Konya-Karahöyük'e lokalize edilmesi önerisinde, olası Kayseri-Konya ticari güzergahında Karaman'da yer almaktadır. Bu durum da bölgenin ikinci binyılın başlarında da ticari yollar açısından önemine işaret etmektedir. Öyle ki Karaman'ın Akdeniz ve Kilikya bölgeleri açısından önemi, Hitit devletinin ilk yıllarından itibaren hakimiyet altına alınan bölgelerden biri olmasını sağlamıştır. Hititlerin Alaşya (Kıbrıs) ile bağlantısı Anamur-Ermenek ve Karaman güzergahı ile gerçekleştirilmiştir. Hititlerin, Akdeniz'deki ticari varlığında önemli olan Ura limanına boşaltılan malların da başkent Hattuşa'ya nakli bugünkü rotayı takip eden Mut-Karaman-Konya güzergahı ile oluşturulmuştur. Karaman bölgesini içine alan ve Hititler döneminde ihdas edilmiş olan Tarhundaşşa eyaleti, Muvattali döneminde başkent hâline getirilmiştir. Eyaletin başkent olmasının ardından muhtemelen Karaman bölgesinin de önemi bu dönemde artmıştır. Aynı zamanda Karaman'ın sınırları içinde olan Karadağ ve Kızıldağ'da Hitit dönemine ait anıt ve yazıtların tespit edilmiş olması, bölgenin Tarhundaşşa'nın lokalize edilmesi gereken merkezlerden biri haline getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Karaman, Prehistorik, Tunç çağı,

DEĞİRMENCİLİK SEKTÖRÜNDE FAALİYET GÖSTEREN BİR İMALAT TESİSİNDE KRİTİK YOL YÖNTEMİ İLE ÜRETİM ÇİZELGELEME

Abdussamed YILDIZ

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İşletme, ssametyildizz@yahoo.com

Özet

Siparişe göre üretim yapan firmalarda teslim sürelerine uymak çok önemlidir. Fason üreticilerden ve satın almadan beklenen termin sürelerine göre üretime yön verilir. Sevkiyat çizelgesi üretimden gelen verilere göre yapılır. Pazarlama birimi müşterileri üretim ve sevkiyat çizelgesine göre bilgilendirir. Kısacası firma sahipleri bu durumları göz önünde bulundurarak üretim ve planlama bölümlerinin çalışmalarını dikkate almalıdır. Üretim ve üretimi gerçekleştirebilmek için gerekli envanterin hesaplanıp planlanması gerekmektedir. Depo stoğunun kontrol altında ve güncel olması gerekmektedir. Tüm altyapı hazırlandıktan sonra teslim tarihine göre üretim hızı ayarlanıp, ilgili bölümlere gerekli atamalar yapıp üretim çizelgesi hazırlanır ve üretime başlanır. Firmalarda bu çalışmalar yapılırken kullanılan bazı teknik yöntemler vardır. Literatürde iş çizelgeleme, üretim planlama, üretim yönetimi, hat dengeleme, proje yönetimi gibi birçok konu altında bu teknikleri inceleyebiliriz. CPM (Kritik Yol Problemi) ve GANTT şeması bu tekniklerin başında gelir. Ancak CPM de iş süreleri sabittir bu nedenle deterministik bir yöntemdir ve GANTT şemasına göre daha üstün bir planlama yöntemidir. Bu çalışmada genel olarak iş çizelgeleme yapılırken kullanılan en yaygın tekniklerden bahsedilecek ve değirmencilik makinaları üreten bir firmanın kaynaklı imalat bölümünde basit bir uygulama yapılacaktır. Bu uygulama sayesinde işin bütününe bakıldığında iş sırasına göre öncelikli işler belirlenecek, sevkiyatı, müşteriye teslim süresini geciktirme ihtimali olan kritik işler varsa riskli durumlar belirlenecek ve mevcut işlerin yapış sırası çeşitli şekillerde gösterilecektir. Aynı zamanda mevcut işler yapılırken geçen süre, varsa hazırlık süresi, uygun atamalara göre yapılan iyileştirmeler işin en geç sürede tamamlanma ve en erken ne zaman teslim edileceğinin süreleri de hesaplanabilecektir. Aynı zamanda operasyonlar arasındaki bekleme süreleri ve artan zamanları da görmek mümkün olacaktır. Kritik yol yöntemi uygulamadaki gerçek verilerin teoride yerine yerleştirilmesiyle mevcut işe başlamadan önce süreci görüp yorumlayabileceğimiz bir ön çalışma ortamı sağlar. Çalışma sonucu oluşturulan taslağa göre üretim planları değiştirilebilir ve yeniden programlanabilir. Bu sayede birimlerdeki iş çizelgesi gerçeğe yakın şekilde önceden yapılabilir. İşin tamamlanması için olmasa olmaz ve süreci belirleyen işlerin süresi belirlenir ve müşteriye gerekli termin süresi bu bilgilere göre verilebilir. Bu çalışma üretim ve planlama konusunda büyük kolaylık sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Çizelgeleme, üretim planlama, proje yönetimi

6 ŞUBAT 2023 PAZARCIK VE ELBİSTAN DEPREMLERİNDE E-GÖNÜLLÜLÜK

Ali Osman ÖZDEMİR

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı,

aliosmanozdemir@yandex.com

Özet

Bireyler, maddi bir kazanım beklemeden, kendi istedikleri zaman ve kendi iradeleriyle, yardıma ihtiyacı olan herhangi bir kişi, canlılar veya olaylar için birtakım faaliyetlerde bulunuyorsa, bunu gönüllülük olarak tanımlamak mümkündür. Gönüllülük faaliyetleri yalnızca yararlanıcılara değil, gönüllülerin kendilerine de fayda sağlar. Bir birey olarak topluma karşı sorumluluğunu yerine getiren gönüllü, toplumda etkin bir aktör olmanın özgüvenini yaşar, ayrıca kendisini vicdanen rahat hisseder. Teknolojinin geliştiği ve iş ve okul hayatlarımızın, eğitim görmek, sosyalleşmek gibi günlük faaliyetlerimizin dijitalleştiği bir dönemde, gönüllü çalışmaların da sanal ortama taşınması çok da şaşırtıcı değildir. Özellikle de pandemi dönemi ve sonrasında etkinliğini artıran e-gönüllülük, internetin günümüzdeki hâkimleri olan genç kuşak için ciddi bir alternatif hâline geldi. E-gönüllülük, gönüllü faaliyetler gerçekleştirilirken internete bağlı herhangi bir cihazın (evdeki, iş yerindeki, okuldaki ya da herhangi bir yerdeki bilgisayar ya da akıllı telefon gibi) kullanılmasını ifade eder. Yakın zamanda büyük bir felaketin yaşandığı ülkemizde, zaman ve mekân kısıtlamalarını aşarak faydalı olmak isteyen gönüllüler e-gönüllülüğe başvurdu. Bu afet, e-gönüllülüğün etkinliğine belki de en çok şahit olduğumuz durumlardan biriydi. 6 Şubat tarihinde, saat 4.17’de Kahramanmaraş’ın Pazarcık ilçesinde gerçekleşen 7.7 büyüklüğündeki deprem ve 13.24’te Elbistan ilçesinde gerçekleşen 7.6 büyüklüğündeki depremle birlikte, sadece depremlerin gerçekleştiği ilçe ve iller değil, ülkemizdeki tam on il ciddi bir biçimde etkilendi. 13 milyon 421 kişinin yaşadığı bir bölgeyi etkileyen depremlerin ardından en büyük ihtiyaçlar, etkili bir arama-kurtarma çalışması, sağlık hizmetleri, acil çadır, ısıtıcı, kıyafet ve gıda yardımı idi. Böylesine büyük bir felaketin sebep olduğu yıkım ve kayıplar, elbette ciddi bir sivil toplum ve gönüllü desteği gerektiriyordu. İşte bu noktada, evlerinde dehşet içinde haberleri izlemekten başka bir şey yapamayacağı düşünülen gönüllü halk devreye girdi ve e-gönüllülük, belki de hiç olmadığı kadar görünürlük kazandı. Bu felaket sonrası yürütülen e-gönüllü aktivitelere örnek vermek gerekirse, ilk akla gelen, gönüllülerin özellikle de arama kurtarma çalışmalarına katkı sağlamak amacıyla, aktif bir şekilde sosyal medya duyuruları yapması olabilir. Deprem sonrasında göçük altında kalmış ve bir şekilde telefonunu yanında tutabilmiş olan birçok depremzede, yakınlarına ulaşarak ya da sosyal medya hesaplarında paylaşım yaparak yerlerini yetkililere duyurmaya çalıştılar. Pek çok gönüllü sosyal medya kullanıcısı ise bu paylaşımları kitlelere ulaştırarak birçok depremzedenin göçük altından çıkarılmasına vesile oldu. Bir diğer e-gönüllülük örneği ise kripto bağış hesaplarının açılmasıydı. Bir kuruma yardım amaçlı bağış yapılması belki e-gönüllülük olarak nitelendirilemez ama bu felaket sonrası belli başlı yardım kuruluşlarının kripto bağış hesapları açması, ilginç bir e-gönüllülük örneği teşkil etti. Ayrıca depremzedelerin ve yardımseverlerin birbirlerine ulaşmak ya da devletin yardımlarından faydalanmak için yararlanabileceği birçok web sitesi kuruldu ve aktif bir şekilde kullanıldı. Sanal ortamda psikolojik destek veren ve bunun için sosyal medyada hem bolca duyuru yapıp hem de görüntülü görüşme sistemleri kuran psikolog ve psikiyatrlar da, e-gönüllü listesine adlarını yazdırdılar. Bu çalışmada, e-gönüllülük mefhumu, 6 Şubat Pazarcık ve Elbistan depremleri kapsamında incelendi. Çalışmanın kapsamı, deprem sonrasında Türkiye’de faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ve gönüllülerden e-gönüllülük faaliyetleri olanlarla sınırlı tutuldu. Yöntem olarak literatür araştırması yapıldı ve araştırma kapsamında uygulama örnekleri ayrıntıyla incelenerek veri toplandı. Araştırmanın amacı, yerel ve

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

uluslararası düzeyde bireylere, topluma ve devlete faydalı olduğu ortaya konulan gönüllülüğün sanal boyutta gerçekleşen kısmına eğilerek gönüllülük faaliyetlerini ve gönüllülük kültürünü güçlendirmek, geliştirmek ve daha fazla erişilebilir kılmaktır. Daha önce hiç örneği görülmemiş e-gönüllülük faaliyetlerinin (göçük altındaki kişiler hakkında sosyal medya aracılığıyla bilgi yayılması veya Türkiye’de ilk kez kripto bağış hesabı açan kuruluşlar gibi) sağladığı faydalar dikkate alındığında e-gönüllülük etkinliğinin giderek artan bir olguya dönüşmesi desteklenmelidir.

Anahtar kelimeler: Deprem, Kahramanmaraş Depremi, Gönüllülük, E-Gönüllülük

KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİ SONRASI YABANCI UYRUKLU GÖÇMEN HAREKETLİLİĞİ: AFETZEDE SURİYELİLER

Elmashan KÜÇÜKAKBULUT

Düzce Üniversitesi

Akçakoca Bey Siyasal Bilgiler Fakültesi

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, elmashangokesaoglu@duzce.edu.tr

Özet

6 Şubat 2023 tarihinde ülkemizin 10 ilinde yaşanan iki yıkıcı depremin hemen ardından bölgede gerçekleştirilen saha çalışmalarında, afetten etkilenen yaklaşık 1,7 milyon Suriyeli göçmen ve mültecinin olduğu ve henüz entegrasyon süreçleri tamamlanmamış bu grubun azımsanamayacak bir kısmının Türkiye'nin farklı illeri, Suriye ya da ülke dışına doğru ikinci bir göç halinde oldukları tespit edilmiştir. Bölge nüfusu ile oranlandığında göz ardı edilemeyecek ölçüde kalabalık olan bu depremedelerin hareketliliğini ve sosyal koşullarını ivedilikle gündeme almak kritik seviyede önemli bir hale gelmiştir. Bu bağlamda, çalışmanın amacı; göçmenlerin hâlihazırda maruz kaldıkları ayrımcılık, dışlanma, barınma ve mekânsal ayrışma problemlerine afet sonrası perspektif ile yeniden dikkat çekmek ve konuya ilişkin çözüm önerilerine yenilerini eklemektir. Bunu yaparken, alanda yapılan çalışmalara ilişkin raporlar taranarak, depremin sosyal hasarının, Türkiye'deki göçmen algısına olan etkileri incelenecektir.

Yürütülen bu nitel araştırma, kesin teşhisler koymak ve reçeteler yazmak için henüz erken olduğunun bilincindedir. Fakat zorunlu göç ile ülkemize gelen Suriyelilerin henüz tam anlamıyla yerleşmeden, deprem sebebiyle tekrar yer değiştirmek zorunda kalmalarına dikkat çekmeyi hedefleyen bu çalışma, kuramsal ve araştırma alanyazınına gelecekte sunulacak politika raporları ve makaleler için bir zemin oluşturmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda, araştırmada, Suriyeli göçmenler hakkındaki ekonomik 'külfet' hissini, ülkedeki suç oranlarını artırdıkları yönündeki endişelerin, demografik değişime negatif yönde etki ettikleri kaygısının, sayıca kalabalık olmaları sebebiyle sağlık, eğitim ya da sosyal yardım alanlarındaki kamu hizmetlerinin aksamasına neden oldukları doğrultusundaki algının deprem sonrası dönemde hangi boyutlara ulaşacağıyla ilgili fikir yürütülecektir. Böylelikle, afet yönetim süreçlerinin göçmen ve mülteci gruplar için daha kapsayıcı olabilmesi adına atılması gereken adımlar değerlendirilecek, acil yardıma erişim gibi hususlarda dahi yaşanan ayrımcılık, nefret söylemi ve dışlanmanın minimum seviyeye indirilebilmesi için neler yapılabileceği analiz edilecektir.

Anahtar kelimeler: afet sonrası göç yönetimi, göç politikaları, Suriyeli göçmenler, Kahramanmaraş depremleri

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN İŞSİZLİK KAYGI DÜZEYLERİNİN BÖLÜM DEĞİŞKENLİĞİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI

Mete GÜRBÜZ

Niğde Ömer Halis Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi/Spor Yöneticiliği Bölümü Lisans Programı

metegrbz2191@gmail.com

Hacı Şükrü TAŞTAN

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi/Spor Yöneticiliği Bölümü

h.sukrutastan@ohu.edu.tr

Özet

Bu araştırmada Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeylerinin bölüm değişkenliğine göre karşılaştırılması ile elde edilen bulgular ışığında değerlendirmek ve çözüm önerileri sunmak amaçlanmıştır. Bu çalışmaya, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi; Beden Eğitimi Ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi Ve Spor Yöneticiliği Bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler katılmıştır. Katılımcılara “İşsizlik Kaygısı Ölçeği” ve demografik özellikler bilgi formu doldurtulmuştur. Araştırmada elde edilen veriler SPSS istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. İşsizlik, bütün dünyada olduğu gibi ülkemizin de en önemli sorunları arasında yer almaya devam etmektedir. Genç olarak kabul görülen 15-24 yaş grubunda yoğunlaşan ve sosyal sorunları da beraberinde getiren işsizlik, gençleri olumsuz etkilemektedir. İşsizlik, yapıcı ve çalışma, üretme, beceri ve deneyim gücüne sahip olan genç nesil üzerinde genellikle ilgili ve politik etkileri olan ekonomik ve sosyal sorunlardan biridir. Gençler arasında fiziksel enerjinin kesintiye uğraması ya da çalışma isteğinin kesintiye uğraması, genç enerjilerin kendi kendini yok etmesine yol açabilmekte, bu da küresel ve yerel olarak bireyler arasında pek çok soruna neden olmaktadır. Bazı ülkelerde ülkelerin bu olaylara ve işsizlerin gözünde işsizlik sorunundan sorumlu olan yöneticilere ve sermaye sahiplerine karşı tavır aldıkları görülmektedir. İstatistikler, tüm dünyada on milyonlarca işsiz gencin olduğunu doğrulamaktadır. Sonuç olarak, yoksulluk, ihtiyaç ve yoksunluktan mustariptirler. Bilimsel istatistikler, işsizliğin beden sağlığının yanı sıra ruh sağlığı üzerinde de olumsuz etkileri olduğuna işaret etmektedir. İşsizliğin kapsamlı bir tanımına varmadan önce kuşkusuz kimin işsiz olduğu kavramını tanımlamak gerekir. İşsizlerin en önemli özelliklerinden biri, bireyin çalışmamasıdır. Ancak çalışmadığı için çalışmayan bireyler olduğu için bu kavram yetersiz kabul edilir; bu nedenle çocuklar, hastalar, maluller ve yaşlılar gibi emekli olmuş ve artık aylık almakta olan kişiler işsiz sayılamaz. İşsizlik, çeşitli araştırmalarda öğrenci stresine neden olan faktörlerden biri olarak kaydedilmiştir. Aynı olumsuzluklar spor alanında eğitim gören gençler için de geçerli olabilmektedir. İşsizlik kaygısı ile ilgili literatürde birçok çalışma yer alırken, spor alanında konuyla ilgili çok az çalışma bulunmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre, beden eğitimi ve spor öğretmenliği, antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin işsizlik kaygısını bütün alt boyutlar için “orta” seviyede yaşadıkları, üç bölüm arasında işsizlik kaygısını en çok antrenörlük eğitimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin yaşadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelime: Kaygı, İşsizlik, Spor Bilimleri Fakültesi

FUTBOL MAÇLARINDA TARAFTARLARIN SERGİLEDİĞİ ŞİDDET OLAYLARININ İNCELENMESİ

Vedat ÖZAY

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Spor Yöneticiliği Bölümü, vedat.ozay5882@gmail.com

Hacı Şükrü TAŞTAN

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Spor Yöneticiliği Bölümü, h.sukrutastan@ohu.edu.tr

Özet

Bu araştırmada futbolda taraflarının sergilediği şiddet olaylarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir araştırmadır. Araştırmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda Türkiye de gerçekleşen Futbol da şiddet olayları literatürde yer alan basılı ve elektronik ortamda yer alan kaynaklar taranmıştır. Elde edilen veriler gruplandırılıp sınıflandırılarak bulgulara ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Futbol da şiddet olayları gerçekleşmesi saha içi ve saha dışında her an ortaya çıkabilmektedir. Bu duruma sebep olan birçok faktör etki etmektedir bunlardan bazıları; futbolcular, yöneticiler, antrenörler ve teknik heyet olduğu kadar en büyük pay sahibinin taraftarlar olduğu bilinmektedir. Taraftarlar pek çok değişik sebeplerden dolayı şiddete başvurabilmektedir. Bunlar arasında; hakemlerin vermiş oldukları hatalı kararlar veya futbolcular arasındaki şiddet vakaları örnek gösterilebilir. Taraftarların göstermiş olduğu şiddet boyutu sözlü veya fiziksel olabilmektedir. Küfür etmek, argo kelimeler kullanmak ve aşağılayıcı sözler söylemek şiddetin sözlü boyutuna etki ederken yabancı madde atılması, kavga gibi boyutlar ise fiziksel şiddetin etkilerine örnek gösterilebilir. Çağımız da futbol şiddet olaylarıyla gündemde yer alsa da bunun tam tersi olarak saygı ve sevgi ortamının yaratılmasında ve sosyal farkındalığın çoğalmasında önemli etkenlerden biridir. Spor federasyonları gerçekleşen şiddet olaylarına karşı kulüpler hakkında farklı cezai işlemler uygulamaktadır. Bu yaptırımların amacı sporu barış, kardeşlik ve esenlik içerisinde toplumun hizmetine uygun hale getirmektir. Sporun temelinde olan rekabet duygusunun galibiyet isteğinin ve seyircinin ruhsal durumunun mücadeleye ağırlık basması sebebiyle sosyal yaşama tehdit oluşturacak boyutlara varan şiddet vakaları meydana gelmektedir. Futbol müsabakalarında birçok davranış şiddete sebep olmaktadır bunlara örnek; abartılı gerçekleşen gol sevinci, kötü tezahürat gösterilebilir. Şiddetin derecesi de oynanan müsabakalara göre farklılık göstermektedir yapılan incelemeler sonucunda iki ezeli rakip takım arasında gerçekleşen şiddetin boyutunun daha büyük olduğu saptanmıştır. Günümüzde futbol ile taraftar kitlesi arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Geçmişten günümüze taraftarlar her koşulda takımları için birçok fedakârlık yapmıştır. Destekledikleri takıma tutkuyla bağlı olan taraftar grupları stadyum da yer edinebilmek için saatlerce bilet kuyruğunda beklemektedirler. Taraftarlar bağlı oldukları takımları için yurt içi ve yurtdışındaki birçok müsabakada desteklerini esirgememişlerdir.

Anahtar kelimeler: Futbol, Şiddet, Taraftar

DANCE MACABRE: 14. YÜZYIL PANORAMASININ SANATA TEZAHÜRÜ VE ANTROPOLOJİK YORUMU

Turgut Onur KAYI

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Antropoloji, onurky21@gmail.com

Özet

Dance macabre, Avrupa'yı sarsan sosyal olay ve felaketler silsilesinin sanatsal alana taşınmasıdır. İnsanın ölümlü doğasını konu alan bir temadır. Söz konusu bu temanın tarihsel bir boyutu da mevcuttur. Çalışmamızda bu temanın tarihsel-antropolojik yorumlanmasının yapısı amaçlanmaktadır.

14. Yüzyıl Avrupası acı bir tablodan ibaretti. Bir felaketler yüzyılıydı. Ortaçağ'ın bu geç döneminde çeşitli sosyal olay ve felaketler vücuda gelmişti. Bu sosyal olay ve felaketler, beşeri ve doğal sebeplere bağlanabilmektedir ancak bu feccatlerin birbiri içine girmiş olması da muhtemeldir.

14. Yüzyıla henüz gelmemişken 10. ve 13. yüzyıllarda gerçekleşen ve Ortaçağ Sıcak Dönemi olarak adlandırılan dönemde sıcaklıklar mevsim normallerinin üzerinde seyretmişti. Tarımsal üretimde ilerleme kaydedilmişti. Avrupa'da nüfus ciddi oranda artmış ve öyle ki yeni tarımsal alanlar, yerleşkeler açma ihtiyacı hissedilmişti. Aynı zamanda söz konusu bu dönemlerde yıllar ilerledikçe kentlere göç etme eğilimi gözlenmiş ve kent nüfusunda artışlar meydana gelmişti.

Ancak 14. yüzyılın ilk çeyreğine gelindiğinde havalar kestirilemez bir hale gelmiş ve giderek soğumaya başlamıştı. Aralıksız yağmurlar dolayısıyla toprak kurumamış, tarımsal üretimde kayıplar yaşanmıştı. Tarımsal üretimin gerektiği gibi temin edilememesi çiftlik hayvanlarının kesilmesine ve ardından yeterli düzeyde beslenememesine sebebiyet vermiş, bu durum ise kıtlığa neden olmuştu. Avrupa'da meydana gelen kıtlık birçok can ve mal kaybına neden olmuş, hayatta kalanları ise kuvvetten düşürmüştü. Açlık ve sefalet günlük yaşantının bir parçası olmuştu.

14. yüzyılda çeşitli felaketlere maruz kalan Avrupa toplumunda dolaylı olarak kıtlığının da verdiği sebep dolayısıyla salgın hastalıklar meydana gelmişti. Bunlardan biri olan cüzzam "Tanrı'nın Laneti" olarak anılır olmuştu. Kabul gören inanca göre bu insanlar Tanrı tarafından lanetlenmişti. Lanet ilk olarak dış görüşe, bedene tesir etmişti. Ötekileştirme bu bağlamda ilk ayrımını görme duyusuyla yapmış, manevi ve fiziksel şiddetle ise bu ayrım toplumsal manada belirgin bir hale gelmişti.

1337 yılına gelindiğinde ise Avrupa, tarihini şekillendirecek vakıalardan biri olan Yüzyıl Savaşları'na gebe idi. 14. yüzyılın başlarında Papalık ikiye bölünmüştü ve bu süreç Avrupa'nın hiyerarşik bir yapıya sahip olan feodal sistemini karmaşık politik ilişkiler geliştirmeye yönelmişti. Bölünmüş Papalık ve prenslikler savaşın içine çekilmişti. Öyle ki savaş Avrupa'nın çeşitli bölgelerine yayılmış ve yüz yıldan daha uzun sürecek birtakım tarihi olaylar dizisini meydana getirmişti. Bu savaş esasında prestij ve toprak meselesiydi fakat her şeyden evvel beyhude bir çabadan ibaretti. Savaşın taraflarını İngiltere ve Fransa oluşturmaktaydı. Savaşı kışkırtan taraf ise Capet tacı üstünde hak iddia eden İngiltere idi. Avrupalı devletler ve prenslikler bu merkez çeperler etrafında saflarını belirlemekteydi. Dolayısıyla Avrupa'nın sosyal felaketi bu çeperler etrafında zuhur etmişti.

1346 yılına gelindiğinde ise Altın Orda Devleti'nde veba aniden ortaya çıkmış ve çok sayıda insanın ölümüne sebep olmuştu. Bu süreçte Moğollar (Altın Orda) ve Cenevizliler ticari bir anlaşmazlık yaşamışlardı. Moğollar Kefe Limanı'nı kuşatmış fakat ordu arasında patlak veren veba dolayısıyla başarı sağlayamamışlardı. Fakat Moğollar geri çekilmeden önce biyolojik bir saldırıya başlamışlar ve vebalı cesetleri mancınıklar kullanarak kaleden içeri atmışlardı. Hastalık Kefe'de yayılmış, Cenevizliler ise kaleyi terk etmişlerdi. Cenevizliler artık gemilerinde sadece ticari mal değil, mikrop ve fare de taşıyorlardı. Böylece Avrupa'yı ölüme götürecektir sürecin en etkili adımı atılmış oldu.

Avrupa'nın kendine has bir coğrafi yapısı vardı. Nehirler birbirine yakındı ve birbirini kesmiyordu. Kentler nehirler yakınlarına, akarsuyun temiz olduğu bölgelere kurulmuştu. Kent nüfusunda ise artış

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

yaşanmaktaydı. Evler küçüktü. Kıtılık ve cüzzamdan sonra hayatta kalan bireyler ise kuvvetten düşmüş ve hastalıklara açık hale gelmişlerdi. Bu unsurlar vebanın yayılmasını kolaylaştırmaktaydı. Her yaştan ve her statüden insan vebaya yenik düşüyordu. Veba, yüzyılın adeta etiketi olmuştu ve “Tanrı’nın Gazabı” olarak hafızalarda yer etmişti. Avrupa nüfusunun neredeyse üçte ikisinin ölümüne sebep olmuştu.

Dance Macabre başta veba olmak üzere bu sosyal olay ve felaketler sürecinde ölüm olgusunun sanatsal alana taşınmasıdır. Ölümün yaşa ve statüye bakmaksızın herkes için eşit olduğu vurgusunun görsel olarak ifade edilmesidir. Ölüm olgusunun temsilidir. Aynı zamanda hiyerarşik Avrupa toplumuna dolaylı yönden verilmiş bir mesaj ve alegori olarak yorumlamak da mümkün gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: dance macabre, veba, sanat

PRIVATIZATION OF WARFARE AND PRIVATE MILITARY COMPANIES (PMCs)

Damla Nur ÖZDEMİR

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler, damlanur.ozdemir@student.asbu.edu.tr

Abstract

Privatization refers to the contract of the services of the state to the private sector or the transfer of ownership or control of government-owned assets to private organizations and individuals. It has been a popular way for governments to cut costs and increase efficiency in all areas, from infrastructure to public utilities and even prisons. Military and security activities also have not been spared from privatization efforts. The privatization of warfare has been an emerging trend in recent years. This trend refers to the increasing involvement of private actors in military and security operations traditionally reserved for state actors. Private military companies (PMCs) are the primary actors in this trend. They are private companies that provide military and security services to clients, typically governments, non-governmental organizations, multi-national companies and other private entities. All actors have different motivations for using PMCs in warfare. The use of PMCs in warfare has been a controversial subject with some arguing that outsourcing military services to companies can lead to human rights abuses and lack of accountability. However, proponents of PMCs argue that they provide cost-effective and efficient solutions to military operations that might otherwise be very difficult or controversial for states to be involved in directly. The study aims to outline the historical process and reasons for the privatization of wars and to provide a general framework for PMCs. In this context, it seeks answers to the following questions: What does the privatization of wars mean, which events have played a role in the privatization of wars in history, what activities do PMCs carry out within the scope of the privatization of warfare, what is the status of PMCs in international and national law, and what are the discussions in the literature about PMCs? Before answering the questions, the study mentions on the terminological difference in the literature about companies and then reveals the similarities and differences between PMCs and mercenaries. The paper primarily benefits from government documents, academic studies, international organizations and expert reports private military companies' webpages; and media news resources.

Keywords: Privatization of Warfare, Private Military Companies, Military

ZOR KONULARI ÇOCUKLARLA KONUŞMAK: ÖLÜM VE YAS**Nursima ÖZBEK***Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, nursimaozbek6@gmail.com***Doç. Dr. Önder BALTACI***Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Eğitim Fakültesi**Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, baltacionder@gmail.com***Özet**

Zor konular, çocukların korku, endişe, üzüntü veya öfke gibi duygusal tepkiler göstermesine neden olabilir. Örneğin, ölüm, hastalık, boşanma veya taciz gibi konular, çocukların duygusal sağlığı üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilmektedir. Bu nedenle, zor konuları çocuklarla konuşmak, duygusal ve zihinsel sağlıklarını korumak için son derece önemlidir. Bu derleme çalışmasında, ölüm ve yas gibi zor bir konuyu çocuklarla konuşmanın önemi ve çocuklara nasıl yardımcı olabileceğimiz üzerinde durulmuştur. Zor konuların çocuklarla konuşulması, çocukların güvende hissetmelerine, duygusal sağlıklarını korumalarına ve yaşamlarının geri kalanında daha sağlıklı bir şekilde başa çıkma becerisi kazanmalarına yardımcı olabilir. Ayrıca, çocukların anksiyete, depresyon, davranışsal sorunlar ve okul başarısızlığı gibi sorunları önlemelerine de yardımcı olabilir.

Çocuklarla ölüm hakkında konuşurken dikkatli olmak ve çocukların duygusal sağlığına öncelik vermek gerekmektedir. Çocukların yaşına, gelişim düzeyine, kişilik özelliklerine, ölen kişiyle olan ilişkisine ve zihinsel sağlığına uygun bir dil kullanmak, konuşmanın daha anlaşılır ve olumlu bir deneyim olmasını sağlayabilir. Çocukların bilgi düzeyi ve anlama kapasiteleri de dikkate alınarak konuşma yapılmalıdır. Konuşmanın başında, çocukların ölüm hakkında ne kadar bilgi sahibi oldukları belirlenmeli ve onların bu konuda ne düşündükleri anlaşılmaya çalışılmalıdır. Eğer çocuk yanlış ve gerçekçi olmayan bilgilere sahipse, gerekli bilgiler verilerek endişesi giderilmelidir. Çocukların konuşmaları sırasında, duygularını dinlemek ve anlamak önemlidir. Çocukların duygularını paylaşmalarına izin vermek, onların kendilerini daha güvende hissetmelerine yardımcı olabilir. Ayrıca, konuşmanın çocukların günlük rutinlerini etkilememesi de önemlidir. Konuşmanın, çocukların okul, arkadaşları ve aileleriyle olan diğer etkileşimleri üzerinde olumsuz bir etkisi olmaması sağlanmalıdır. Bu nedenle çocuğun etrafındaki kişilere bilgi verilerek, yas sürecindeki çocuğa karşı daha anlayışlı ve destekleyici olmaları sağlanmalıdır.

Ölüm hakkında çocuklarla konuşulması, doğru zamanlama ile yapılmalıdır. Çocuk konuşmaya hazır değilse zorlanmamalı ve hazır olduğunda konuşulabileceği söylenmelidir. Örneğin, çocuklar ile yemek yerken veya yatağa gitmek üzereyken konuşulması uygun olmayabilir. Bunun yerine, çocuğun kendisini güvende hissettiği, rahat ve sakin bir ortamda, çocukların dikkatini toplayabilecekleri bir zamanda konuşma yapılması daha etkili olabilir. Çocukların ölüm ve ölen kişi ile ilgili soruları olduğunda, doğru cevapları vermek önemlidir. Ancak, bazı soruların cevapları, çocukların yaşına ve gelişim düzeyine uygun olmayabilir. Bu durumlarda, çocukların kafasını karıştıracak bilgi vermek yerine, onların sorularına basit ve açık bir şekilde cevap vermek ve çocuğun konuşmaya devam etmesini sağlamak daha uygun olabilir.

Zor konuların çocuklarla konuşulması, ebeveynlerin veya çocuğun tanıdığı, güvendiği kişilerin sorumluluğu altındadır. Çocuklarla konuşacak kişilerin, çocukların duygusal sağlığına uygun bir şekilde konuşmaları için çocukların ihtiyaçlarına öncelik vermeleri gerekmektedir. Bu kapsamda çocukların duygusal sağlığını korumak için profesyonel yardım alabilirler. Psikolojik danışmanlar, terapistler ve çocuk gelişim uzmanlarının rolü, çocuğa nasıl yaklaşılması gerektiği konusunda yardımcı olmaktır.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Sonuç olarak, zor konuları çocuklarla konuşmak, çocukların duygusal sağlığı açısından son derece önemlidir. Çocukların yaşına, gelişim düzeyine ve zihinsel sağlığına uygun bir dil kullanarak, onların duygularını dinleyerek ve onlara doğru bilgi vererek, zor konuların çocuklarla konuşulması, ilerleyen süreçlerde karşılaşılabilecekleri zor durumlar karşısında baş etme becerilerini geliştirmelerini sağlayabilir. Çocuklarla zor konuları konuşacak kişiler, çocukların duygusal sağlığını korumak için bu konuda özenli ve dikkatli olmalıdırlar.

Anahtar kelimeler: Ölüm, Yas, Çocuklarda Ölüm Kavramı, Çocuklarda Yas, Yas Süreci

EGİTİM KURUMLARININ ÖĞRENEN ÖRGÜT OLMA ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ İÇİN YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

Hüseyin SOLMAZ

Halk Eğitim Merkezi

huseyin.solmaz1944@hotmail.com

Tülay SOLMAZ

MEB

tulay_ozdemir19@hotmail.com

Özet

Bilginin giderek önemli hale geldiği günümüzde toplumlar sanayi toplumlarından bilgi toplumlarına dönüşmektedirler. Öğrenen örgüt olabilmek için insanların bilgiyi etkili kullanmaları gerekmektedir. Çünkü bilgiyi etkili kullanan insanlar önce etkili kurumları, etkili kurumlar da etkili örgütleri meydana getirir. Etkili örgütler de bilgi toplumlarını oluşturur. Öğrenen ve etkili olan kurumlar öğrenmeyi önemserler ve devamlı değişerek dönüşüme uğrarlar. Değişimi kucaklayabilmek ve değişimi gündelik hayatın bir parçası haline getirmek öğrenen örgütlerin en temel ve en başarılı özellikleri arasındadır. Örgüt yaşayan bir organizmaya benzer. Nasıl ki canlı organizmaların yaşamaları ve ayakta kalabilmeleri için besinlere ihtiyacı var ise günümüzdeki örgütlerinde hem bilgiye hem de öğrenmeye ihtiyaçları vardır. Toplumsal etkisi büyük olan eğitim kurumlarımız da değişime ve gelişime uğrayarak bilgi kurumlarına dönüşmeleri gerekmektedir. Değişime ayak uydurarak gelecekte var olmak isteyen eğitim kurumlarımızın da bilgi kurumu olarak öğrenen örgüt olmaları gerekmektedir. Bu araştırma, öğrenen örgüt alanında yapılan tez çalışmalarının belli kriter ölçüsünde; yöntem ve içerik açısından niteliklerini ortaya koymak, çalışmaları tespit etmek ve düzenli olarak incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanı kullanarak “öğrenen örgüt” anahtar kelimesi taranarak tezlere erişim sağlanmıştır. 1998-2022 yılları arasında tamamına erişilebilen 92 araştırma gruplandırıldığında 72 yüksek lisans tezi ve 20 doktora tezi olduğu görülmüştür. Araştırmamızın kapsamını 42 çalışma oluşturmaktadır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde işletme alanındaki kurumlarda yapılan çalışmaların ve eğitim kurumlarına yönelik yapılan çalışmaların ağırlıkta olduğu gözlemlenmektedir. Eğitim alanındaki kurumlarda yapılan çalışmaların nitel araştırmalar ve nicel araştırmalar olduğu tespit edilmiştir. Araştırma alanın yazınına bakıldığında kurumların öğrenen örgüt olma özellikleri ve öğrenen örgüt olma teorileri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Eğitim kurumlarında öğrenmenin ve gelişmenin artırılması için yönetsel ve eğitsel alt yapıya önem verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Kurum yöneticileri hem öğrenme konusunda hem de kurumda öğrenme kültürü oluşturması bakımından lider olmalıdır. Eğitim kurumlarında kararların alınması için takımların oluşturulmasının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Takımlar arası başarının iş birliği, iletişim ve diyaloga dayandığı ortaya çıkmıştır. Toplam kalite yönetiminin öğrenen örgüt olma yolunda eğitim kurumlarında uygulanmasının önemli olduğu görülmüştür. Sistem düşüncesinde örgüt ve çevre ilişkisi aynı zamanda karar verme süreçleri etkilidir. Öğrenen örgüt olmak öğrenen bireylerden geçmektedir. Bireylerin koçluk, teknoloji kullanımı ve eğitime yönlendirilmeleriyle kişisel yetkinliklerinin artırılması hayati önem taşımaktadır. Eğitim vizyonunun çalışanlarla belirlenmesinin vizyonun anlaşılması bakımından önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim kurumundaki takım çalışmalarında bireysel çalışma, görevlerin tanımı ve kolektif sorumluluğun önemli olduğu tespit edilmiştir. Yaygın eğitim kurumlarından mesleki eğitim merkezlerinin ve olgunlaşma enstitülerinin de öğrenen örgüt olma özellikleri araştırabilir. Kurumların öğrenen örgüt olma özellikleri öğrenen örgüt ölçeği kullanılarak nicel çalışmalar yapılabilir. Kurumların öğrenen örgüt olmasına etki eden çeşitli faktörlerin incelenmesine yönelik karma çalışmalar yapılabilir. Eğitim kurumlarında görev alan genel hizmetler ve teknik sınıfındaki çalışanların da görüşüne başvurularak

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

yapılan araştırmaların çerçevesi genişletilebilir. Bu çalışmanın öğrenen örgüt olma alanındaki çalışmalar hakkında bilgi vermesi ve verilen öneriler sayesinde eğitim alanındaki kurumlarda yapılacak olan araştırma sayılarını arttırması literatüre katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim kurumu, Öğrenen örgüt, Bilgi toplumu

LİSANSÜSTÜ PROGRAMLARDA YAPILAN AKADEMİK ÇALIŞMALARIN ANALİZİ: MİGREN VE FİZİKSEL AKTİVİTE

Eda ALPARSLAN KAYA

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, edaalparslann@gmail.com

Sema CAN

Hitit Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi, semacan@hitit.edu.tr

Özet

Migren; etiyojisi tam olarak bilinmeyen, genellikle tek taraflı, orta veya ağır şiddette, zonklayıcı özellikte ortaya çıkan, özellikle genetik yatkınlığı olan kişilerde görülen, nörolojik, otonomik ve gastrointestinal bulguların bir arada bulunduğu, epizodik ataklarla seyreden kronik bir baş ağrısı türüdür. Migrenin tedavisi kesin olmamakla birlikte farklı tiplerde yapılan egzersizin yaşam kalitesini iyileştirdiğini bildiren çalışmalar bulunmaktadır fakat düzenli yapılan fiziksel aktivite ile ilgili çelişkili sonuçlarda bulunmaktadır. Bazı çalışmalar fiziksel aktivitenin migren ataklarının şiddetini artırabileceğini ve hastaların yoğun migren atakları yaşadığı süreçte fiziksel aktivite yapmaktan uzaklaşabileceklerini bildirmektedir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nde, 2013-2023 yılları arasında migren ve fiziksel aktivitenin ilişkilendirildiği toplam 13 lisansüstü tezin; yapıldığı üniversite, türü, yayımlandıkları yıl, anabilim dalı ve konu ölçütleri bakımından özelliklerini araştırmaktır. **Yöntem:** Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında "migren" anahtar kelimesi ile "fiziksel aktivite", "egzersiz", "yaşam kalitesi" kelimelerinin kombinasyonları ile gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Migren ve fiziksel aktivite alanında yapılmış olan tezler türleri ve sayılarına göre değerlendirildiğinde, 2013-2023 yılları arasında 11 adet yüksek lisans, 1 adet tıpta uzmanlık ve 1 adet doktora tezinin tamamlanmış olduğu görülmektedir. Tezlerin yıl olarak dağılımına bakıldığında ise; 2013 yılında 1 adet, 2015 yılında 2 adet, 2017 yılında 1 adet, 2020 yılında 2 adet, 2021 yılında 5 adet ve 2022 yılında 2 adet olarak bulunmuştur. Araştırmalar 18 yaş ve üzeri bireylerde yapılmıştır. Lisansüstü tezlerin 4 tanesinde sadece kadın hastalar çalışmaya dahil edilmiştir. Yüksek lisans ve doktora tezlerinin Anabilim Dalı düzeyinde dağılımları incelendiğinde en fazla çalışmanın Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı'nda yapıldığı belirlenmiştir. Tezlerin içerikleri incelendiğinde ise, fiziksel aktivitenin daha çok yaşam tarzı alanında alt metin olarak değerlendirildiği görülmüştür. En fazla çalışmanın 2021 yılında yapıldığı, uygulanan yöntemler incelendiğinde ise, nicel araştırmaların daha fazla kullanıldığı belirlenmiştir. Çalışmalarda veri toplama aracı olarak çoğunlukla ölçek kullanıldığı ve deneysel çalışma sürelerinin ise 10 hafta ile 8 ay arasında değiştiği görülmektedir. Çalışmaların 5 tanesinde örnekleme belirleme yöntemi belirtilmemiş ve örneklem belirleme yöntemi belirtenlerin arasında ise en fazla basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanıldığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, düzenli yapılan fiziksel aktivitenin migrenli hastaların yaşam kalitesinde iyileşme sağladığı, farklı egzersiz tiplerini içeren deneysel çalışmaların daha fazla örneklem sayısı ile yapılmasının sonuçları etkileyebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Egzersiz, Fiziksel Aktivite, Migren, Yaşam Kalitesi.

KÖYÜN KAMBURU ROMANI ÇERÇEVESİNDE KEMAL TAHİR SOLUNUN ÖZGÜNLÜKLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Özlem KANTAR İRAP

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Siyaset Bilimi Ve kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Siyaset Ve Sosyal Bilimler Tezli Yüksek Lisans Programı, ozlmirp19@gmail.com

Özet

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana toplumsal ve siyasal durumlar üzerine pek çok aydın kafa yormuş ve kendilerine göre doğru tespitler ile en doğru kalkınma adımları atılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla elde ettiklerini her biri kendi yöntemleri ile ifade etmiştir. Kimi aktif siyaset, kimi akademik çalışma, kimisi de edebiyat yolu ile fikir dünyasına katkıda bulunmuşlardır. Kemal Tahir, fikir insanlarının içerisinde gerçekçi aydın tipinin Türkiye’deki sayılı isimlerinden birisi olarak dikkat çeken bir kişiliktir. Gerçekçi edebiyatçı kimliğinin yanında kendisi Cumhuriyet Dönemi içinde siyasal görüşleri ile de farklılığını ortaya koyan entelektüel bir isimdir. Kemal Tahir’in farklılığı edebiyatçı ve siyasal kimliklerini bir arada bulundurması değil her iki alanda da özgünlükler ortaya koymasından kaynaklanmaktadır. Özellikle sol siyasal görüş içerisinde farklı söylemlerinin olması ve eserleri ile de bunları gerçekçi bir şekilde ortaya koymasıyla Kemal Tahir çoğu kez tartışılmaya değer görülmüştür.

Bu çalışmada Kemal Tahir’in siyasal görüşleri Köyün Kamburu romanı çerçevesinde ele alınacaktır. Çalışmanın amacı, Kemal Tahir’in özgün sol algısını, ortaya attığı tartışmalar doğrultusunda çözümlenmek ve Köyün Kamburu adlı yapıtında bu tartışmaları tespit etmektir. Cumhuriyet Dönemi siyasal hayatında ortaya attığı fikirlerin sosyolojik açıdan yeni tartışma konuları açması; sahip olduğu düşünülen sol görüş içinde radikal söylemlerinin bulunması; sosyoloji, tarih ve dil okumaları ile kendisi gibi “toplumcu gerçekçi” romancılardan ayrı entelektüel kimliği ile öne çıkması sebebiyle çalışmanın konusu olarak Kemal Tahir seçilmiştir. Eserleri tarihsel sosyolojik bir çalışma niteliği gösteren Kemal Tahir, bahsettiği dönemin derinliklerine girerek güçlü kalemle adeta fotoğraf çeker. Yazarın özgün bakış açısını görebilmek için şehir hayatının etkilerinden uzak dönem nüfusunun ağırlıklı yaşadığı taşra toplumunun iyi bir örneği olan ücra bir köyün (Çorum/Narlıca) mekan olarak seçildiği aynı zamanda kendisini var eden yazarı gibi özgün kimlikli ana kahramanın engelli olup; maddiyat, güç ve vicdan etkenleri ile toplumsal değişimin net bir şekilde görüldüğü “Köyün Kamburu” edebi eseri sınır olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın birinci bölümünde entelektüel bir isim olan Kemal Tahir’in siyasal kişiliği ortaya konulacak, devamında edebi sınır olarak belirlenen “Köyün Kamburu” romanında -bir önceki bölümde bahsedilen- yazarın siyasal görüşleri tespit edilmeye çalışılacak ve sonrasında Kemal Tahir’in sol fikri içerisindeki özgün söylemlerine yönelik tartışmalara yer verilecektir. Sonuç olarak da “Köyün Kamburu”nda tespit edilen sol unsurlar ile Kemal Tahir solunun ilişkisi ortaya konacaktır.

Anahtar kelimeler: Kemal Tahir, Köyün Kamburu, özgünlük, Kemal Tahir Solu, Köy Enstitüleri, toplumsal gerçekçilik.

TÜRKİYE’DE SAĞLIK TURİZMİNİN EKONOMİYE ETKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Seren BAKAN

Aksaray Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Maliye ve Mali Yönetim (Disiplinlerarası YL) Anabilim Dalı

seren230@hotmail.com

Özet

Sağlık Turizmi; ülkelerarası ya da şehirlerarası yapılan yalnız eğlence ve dinlenme amaçlı değil, aynı zamanda şifalı su kaynaklarından, iklim tedavisinden ve klinik tedaviden yararlanma amaçlı yapılan turizm şeklidir. Sağlık turizmi her geçen yıl giderek artan önemli bir konuma ulaşan turizm çeşididir (Kostak, 2007). Sağlık Bakanlığı Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu SATURK (2020) raporuna göre Sağlık turizmi; 1. Termal Sağlık Turizmi 2. Medikal Turizm 3. Yaşlı Turizmi (3rd Age Tourism, 3. Yaş Turizmi) 4. Engelli Turizmi kavramlarını barındırmaktadır . Sağlık turizminin ekonomilere olan katkısı gözardı edilemez bir gerçektir. Son yapılan araştırmalara göre, Türkiye’ye gelen bir hastanın, seyahat ve hastane dışı masrafları hariç, sadece tıbbi müdahale için 1.500 ile 100.000 dolar arasında harcama yaptığı bilinmektedir. Tahmini olarak ortalama rakamın 5000-6000 ABD doları civarındadır. Tedavi dışındaki konaklama, ulaşım, refakatçi gibi diğer faktörler de katıldığında sağlık turizminin ekonomik büyüklüğü daha açık bir şekilde görülmektedir . Sağlık sektöründe özel sektör büyük bir rol üstlenmeye başlamıştır. Bu bağlamda daha kaliteli veya ucuz sağlık hizmeti satın almak isteyenler tedavi amacıyla başka ülkelere gitmeye başlamışlardır. Ticari olarak döviz elde etmek isteyen devletler de çeşitli teşviklerle ve vergi indirimleriyle sağlık turizminin gelişmesi doğrultusunda politikalar oluşturmuşlardır Turizm ekonomik açıdan, mili gelire olan katkısının yanında, döviz geliri ile ödemeler dengesi açığının kapanmasında rol oynamaktadır (Aslanova, 2013).

Ülkemize ait, sağlık turizmi ve tıbbi nedenlerle gelen yabancı ziyaretçi ile yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçilerden elde edilen 2002-2022 dönemine ait sağlık turizmi verileri incelendiğinde; Sağlık turizm gelirleri 2009, 2010, 2015 ve 2020 yıllarındaki düşüşlerine rağmen genellikle artan bir eğilim göstermektedir. 2002 yılında 147.844 bin ABD doları olan sağlık turizm gelirleri 2012 yılında artarak 627.862 bin ABD doları seviyesine kadar yükselmiştir . 2014 yılında 837.796 bin ABD doları olan sağlık turizmi geliri 2015 yılında 638.622 bin ABD doları düzeyine gerilemiş olmasına rağmen 2016 yılından itibaren tekrar yükselme eğilimi göstermiştir. 2019 yılında 1.492.438 bin ABD doları olan sağlık turizmi geliri, Türkiye’de ilk kez 2020 yılı Mart ayı itibari ile görülen Covid-19 vakası nedeni ile 2020 yılında hızlı bir düşüşle 1.164.779 bin ABD dolarına gerilemiştir. Sağlık turizmi ve tıbbi nedenlerle gelen yabancı ziyaretçi ve yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçilerden elde edilen turizm geliri, 2022 yılında artarak 1.926.094 bin ABD doları seviyesine kadar yükselmiştir .

Buradan hareketle, Türkiye’nin gerek coğrafi yapısı, iklimi, doğal zenginlikleri ve gerekse de turistlerin sağlık hizmetlerine harcadığı ücret, sağlık hizmet kalitesi, sağlık turizmi konusunda uygulanan politikaların sonuçları bakımından pek çok ülke vatandaşının ilgisini çekiyor olması sağlık turizmi gelirlerindeki artışın nedenleri olarak söylenebilir. Ülkemizde sağlık turizminden elde edilen gelir toplam gelir üzerinde önemli bir etkiye sahiptir ve ülkemiz ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada, sağlık, turizm harcamalarına ilişkin çeşitli istatistiksel veriler kullanılarak Türkiye’nin sağlık turizmi performansının ekonomiyeye olan etkisi ortaya konacaktır.

Anahtar kelimeler: Ekonomi, Gelir, Sağlık Turizmi, Turizm, Türkiye

Bu çalışma Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı, Prof. Dr. Gülin TABAKAN’ın danışmanlığında yürütülmüştür.

KAYNAKÇA

Aslanova,T. (2013).Türkiye’de sağlık turizmi ve sağlık turizmi hukuku. Avrasya uluslararası araştırmalar dergisi. Cilt:2 .Sayı:3.

Kostak, D. (2007). Turizm hareketleri (Türkiye örneği üzerinden sağlık turizmi), Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.ss,13,(erişim tarihi:01.04.2023).

ÇOCUKLARDA DİJİTAL OYUN BAĞIMLILIĞINA TEORİK BİR BAKIŞ

Tülay Ayça ŞEKERCİ

*Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü*

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, pdtulayca@gmail.com

Doç. Dr. Önder BALTACI

*Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
Eğitim Fakültesi*

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, baltacionder@gmail.com

Özet

Günümüzde çocuklar yürümeye başladıkları andan itibaren teknolojiye maruz kalabilmektedirler, bu nedenle teknoloji artık hayatlarının bir parçası haline gelmiştir. Teknolojinin olumlu ve olumsuz etkilerinin erişilen içeriğin türü ve teknolojinin ne kadar süreyle kullanıldığı gibi çeşitli faktörlere bağlı olduğu bilinmektedir. Teknolojiyi gereğinden fazla kullanan çocuklarda sosyal ve akademik hayatın olumsuz etkilenmesi, fiziksel sağlıklarında çeşitli tehditler görülebilmektedir. Bu derleme çalışmasında, çocuklarda dijital oyun bağımlılığı teorik bir bakış açısıyla ele alınacaktır. Dijital oyun bağımlılığının ortaya çıkardığı risk faktörleri ve bu konuda çocuklara, ebeveynlere nasıl yardımcı olabileceğimiz üzerinde durulmuştur. Dijital oyunlar, çevrimiçi veya çevrimdışı dijital ekran aracılığıyla oynanan oyunlar olarak tanımlanmaktadır. Dijital oyunlar giderek daha gerçekçi grafik ve senaryolara kavuşmakta ve her yaşta bireylerin ilgisini çekmektedir. Dijital oyun bağımlılığı, genellikle kişinin dijital oyunlara aşırı düzeyde bağımlı olması ve bu bağımlılığın işlevsel sorunlara yol açması olarak tanımlanmaktadır. Bu bağımlılık, beyindeki ödül merkezleriyle ilişkilidir ve kişinin dopamin gibi mutluluk hormonlarının salgılanmasına neden olabilmektedir. Dijital oyun oynamak; oyun oynamanın her şeyden öncelikli hale gelmesi, kontrol kaybı, fiziksel ve psikolojik olumsuzluklara rağmen devam etme ve işlev kaybı gibi durumlar ortaya çıktığı zaman sorun haline gelmektedir. Dijital oyunların sürekli olarak oynanması, kişinin gerçek hayattaki sorunlarla başa çıkmaktan kaçınmasına neden olabilmekte birlikte depresyon, kaygı ve diğer duygusal sorunlarla ilişkili olabilmektedir. Dijital oyun bağımlılığı sebebiyle çocuklarda biyolojik olarak vücut kitle indekslerinde artış, uyku kalitelerinde düşüş, göz problemleri ve yeme alışkanlıklarında değişimler görülebilmektedir. Psikolojik olarak ise dürtüsellik, agresif ve anti-sosyal davranışlar gösterme, öfke kontrol bozuklukları, gerçek ve hayali ayırt edememe ve gerçek hayattan çabuk sıkılma gibi etkileri olduğu belirtilmektedir. Dijital oyun bağımlılığı ile psikolojik danışmada, önleminin tedaviden daha güçlü ve pratik olduğu vurgulanmaktadır. Dijital oyun bağımlılığı ile mücadele etmek için, çocukların oyunları sağlıklı bir şekilde oynamalarını teşvik eden birçok strateji geliştirilmiştir. Bunlar arasında, çocukların oyun süresini sınırlama, erişilen içeriklere sınır koyma, oyunları takas etme, çocukların diğer faaliyetlere katılmalarını teşvik etme ve ailelerin çocuklarına dijital oyunlarla ilgili sağlıklı alışkanlıklar kazandırmaları yer alır. Sonuç olarak çocuklarda dijital oyun bağımlılığı endişe verici bir konudur. Sağlıklı dijital oyun oynama davranışlarının oluşması için ailede güven, destek, güçlü iletişim ve olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisinin geliştirilmesi önemli olarak görülmektedir. Ailelerin ve eğitimcilerin, çocukların dijital oyunlarla sağlıklı bir şekilde etkileşim kurmalarını teşvik etmek için çaba sarf etmeleri gerekmektedir. Çocukların dijital oyunları sınırlı bir süre oynamaları, diğer faaliyetlere katılmaları ve diğer sağlıklı alışkanlıkları kazanmaları, bu bağımlılığın önüne geçmek için etkili bir yol olarak düşünülmektedir. Ayrıca, oyun geliştiricileri de oyunları daha dengeli ve sağlıklı hale getirmek için adımlar atabilirler. Tüm bu çabalar, çocukların dijital oyunlarla etkileşimlerini sağlıklı ve dengeli bir şekilde sürdürmelerine yardımcı olabilmektedir. Bu bağlamda, çocukların dijital oyun bağımlılığına yatkın olduğu ve bu bağımlılığın birçok olumsuz sonuç doğurabileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle, dijital oyunların, çocukların

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

yaşamlarında doğru bir şekilde yer alması ve olumlu bir etki yaratması için ebeveynlerin, öğretmenlerin, oyun geliştiricilerinin ve diğer ilgili tarafların birlikte çalışması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Oyun bağımlılığı, dijital oyunlar, problemlı teknoloji kullanımı.

END OF IDEOLOGY DEBATE AND THE STATE: CASE OF ZAMBIA'S HUMANISM

Amon SHAKEMBA

Abstract

The debate of why ideologies fail has been in discussion for a period of time. Countries have been observed to forsake their adopted ideologies due to different factors. To this, Zambia is one of the countries that has adopted changed ideologies as a way of developing, building national identity and getting rid of the colonial system of economy, society and politics. After, its independence in 1964 Zambia was led by Kenneth Kaunda under the United National Independence Party (UNIP). The UNIP government ruled from 1964 to 1991. In 1967, Zambia introduced a new ideology and philosophy called Humanism which aimed at developing the country by getting rid of the old colonial system of capitalism. However, this ideology did not prove fertile. It is therefore for this reason that this paper discusses the reason for the fall of Humanism in Zambia. The study used a qualitative method of study in which secondary data from books, articles, online publications and other available resources were used. Data were analyzed by using a content analysis technique. In its findings, the study argues that Humanism failed because it did not have a clear mandate and it was too vague. Further, it has been argued that the ideology lacked a theoretical foundation, and it caused more economic crises due to the focus on nationalization through state planning of the economy. Furthermore, world international criticism, economic crisis, academics and domestic movements against Humanism and the government led to the fall of Humanism in Zambia.

Key Words: Humanism, Ideology, Kenneth Kaunda, Zambia

E-SPOR ÜZERİNE YAPILMIŞ OLAN ÇALIŞMALARIN İÇERİK ANALİZİ

Ebubekir KEKEÇ

Hitit Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, ebubekirkecec11@gmail.com

Özet

Tüm dünyada hızlı gelişme gösteren, ciddi gelirlere ve izleyici sayısına ulaşan e-spor; ülkemizde de serbest zaman etkinliği, amatör ve profesyonel bir şekilde yapılmaktadır. Bu alan ile ilgili bilimsel araştırmalar son yıllarda artış gösterse de yeterli seviyede olmadığı görülmektedir. Çalışmamızın amacı, Türkiye’de e-spor alanında 2022 yılına kadar yapılmış olan tez ve makaleleri incelemektir. Araştırmanın e-spor alanında çalışma yapacak araştırmacıların çalışma konusu ve yöntem belirlemede önem arz edeceği düşünülmektedir. Araştırma Modeli; Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veri Toplama araçları; Yöktez, Ulakbim, Google akademik arama motoru ve çeşitli dergilerde yayınlanan Türkçe makale ve tezlerde, “e-spor”, “elektronik spor” “e-sporcular” ve “spor” anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Verilerin analizinde, nitel veri analizi tekniklerinden biri olan içerik analizi kullanılmıştır. Taramada belirlenen 1 Doktora Tezi, 24 Yüksek Lisans Tezi ve 37 makale belirli ölçütler dikkate alınarak detaylı biçimde incelenmiştir. Belirlenen makalelerin detaylı okumaları yapılarak, ayrıntılı olarak oluşan kategorilere göre not alınmıştır. Çalışmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde; en çok çalışmanın 2020 yılında yapıldığı görülmektedir. Tez çalışmalarında en çok nicel, makaleler de ise en çok nitel yöntem kullanılmıştır. Örneklem türüne göre “salt e- sporcular üzerine” yapılan çalışmaların ağırlıklı olduğu; çalışmaların en çok “101-499” örneklem aralığında yapıldığı ve veri toplama araçlarından en fazla tezlerde “Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeği” (Kaya, 2013) ve makalelerde “E-Spor Katılım Motivasyonu Ölçeği (EKMÖ)” (Öz ve Üstün, 2019) kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmalarda anahtar kelime olarak en fazla “e-spor” anahtar kelimesi kullanılırken en az “obezite” anahtar kelimesi tercih edilmiştir. Araştırma sonuçları doğrultusunda Türkiye’de e-spor üzerine yapılan akademik çalışmaların hedef grubuna yönelik araştırmalarda nicel araştırma modellerine ek olarak nitel, karma ve durum araştırma modellerinin derinlemesine bulgular ortaya koyabilmeleri ve zengin içerikler sunabilme potansiyelleri bakımından tercih edilebileceği, e-sporcuların geniş alanlarda araştırma yapılabileceği önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: E-Spor, Spor Bilimleri, İçerik Analizi

YAŞLILARDA FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYLERİNİN YAŞAM DOYUMUNA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Derya TOPÇU

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Spor Yöneticiliği Bölümü, deryat1504@outlook.com

Hacı Şükrü TAŞTAN

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Spor Yöneticiliği Bölümü, h.sukrutastan@ohu.edu.tr

Özet

Bu araştırmada, yaşlı bireylerde fiziksel aktivite düzeylerinin yaşam doyumuna etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma, fiziksel aktivite düzeylerinin yaşam doyumuna etkisini inceleyerek yaşlı bireylerin yaşamlarında spora ve fiziksel aktivitelere yer vererek daha sağlıklı ve kaliteli bir yaşam sürmeleri açısından önem taşımaktadır. Bunun sonucunda yapılan araştırmada doğacak sonuçların fiziksel aktivitenin yaşlı bireylerde ruhsal, zihinsel ve fiziksel olumlu birçok etkisinin önemini belirterek insanların daha sağlıklı bir hayat yaşaması bakımından ışık tutacağı öngörülmektedir. Araştırmada yaşlılar için fiziksel aktivite değerlendirme ölçeği kullanılacaktır. Yaşlı bireylerde fiziksel aktivitenin önemi nedir? Hayatında fiziksel aktiviteye yer veren ve vermeyen bireyler arasında fark var mıdır? Fiziksel egzersizlerin hastalıklara olumlu ya da olumsuz etkileri nelerdir? Gibi sorulara yanıt aranmıştır. Yaşlanma, çocukluk ve yetişkinlik gibi hayat ilerleyişinin doğal ve zorunlu bir dönemidir. Dünyada yaşlı sayısı her geçen gün çoğalmaktadır. Yaşlanmayla beraber dönüşü olmayan fiziksel ve zihinsel değişimler meydana gelmektedir. Bu dönemde daha dinç ve sağlıklı bir hayat sürmek için beslenme ve fiziksel aktivitenin önemi oldukça büyüktür. Fiziksel aktivite günlük yaşamda yürüme, koşma, yüzme, bisiklete binme gibi eylemleri de kapsayan spor branşları, danslar ve egzersizler olarak tanımlanmaktadır. Ülkelerde şehirleşmenin çoğalması, nüfus fazlalığı, trafik yoğunluğu, yürüyüş ve spor yapılan yerlerin yeterli olmayışı, oturarak yapılan işlerin çoğalması gibi etkenler insanların fiziksel aktivite yapmasına olumsuz etkileri vardır. Uzmanlar tarafından önerilen fiziksel aktivite süresi günde 30 dakika'dır. Önerilen sürenin üzerinde gerçekleştirilen fiziksel aktivitenin insan sağlığına olumlu etkileri vardır. Her insan yaşına, cinsiyetine, beslenme ve çalışma biçimine uyumlu aktivitelerle sağlığını ve yaşam doyumunu arttırmakla beraber daha kaliteli ve uzun bir yaşam devam ettirebilir. Uygulanan fiziksel aktiviteler vücut şekli ve işlevlerini güçlendirdiği gibi organ ve sistemlerin uyumlu ve verimli bir şekilde çalıştırarak yaşlanma süreci yavaşlatılabilir. Fakat yapılan aktivitelerin fayda sağlayabilmesi için her bireyin kendisine uyumlu egzersizler tavsiye edilmelidir. Tavsiye edilen aktiviteler temkinli ve doğru şartlarda gerçekleştirildiğinde bağışıklık sistemini güçlendirirken damar ve kalp rahatsızlığı, şeker hastalığı gibi kronik rahatsızlıklara, kanser, verem, kolera, gibi akut ve bulaşıcı rahatsızlıklara karşı vücudu korumaktadır. Sonuç olarak; Yaşlılık, fiziksel ve işlevsel seviye ve yaşam kalitesinde azalma ile bağlantılıdır. Fiziksel aktivite, işlevsel yeterlilik ve sağlığın önemi açısından oldukça belirleyici bir unsurdur. Fiziksel egzersiz seviyesindeki yükselişin işlevsel kapasiteyi artırdığı, birçok kronik bulaşıcı olmayan rahatsızlığı engellediği ve kalıcı rahatsızlıklar nedeniyle yaşanan ölümleri azalttığı, kısacası yaşam kalitesi ve sağlık üzerinde pozitif etkilerinin varlığı kanıtlanmıştır. Bireyin o anki sağlığı kendisine tavsiye edilen aktivite miktarını uygulamasına engel olsa da, herhangi bir düzeyde uygulanan egzersizler hareketsiz kalmaktan daha iyi bir sonuç oluşturur. Her çeşit fiziksel egzersiz devamlı ve yeterli süre uygulanırsa sağlık bakımından büyük fayda sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Yaşlılık, Fiziksel Aktivite, Yaşam Doyumu

ÜÇÜNCÜ YAŞ TURİZMİ: YAŞAM KALİTESİNE ÖNEMLİ BİR KATKI

Dilan Sanem KOÇ

Hitit Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Antropoloji A.B.D., kocdilansanem@gmail.com

Özet

Üçüncü yaş turizmi, yaşlı bireylerin temel ihtiyaçlarını karşıladıkları yerin dışına gerçekleştirdikleri seyahati temsil etmektedir. Üçüncü yaş turizm anlayışının iki esas gerekçesi bulunmaktadır. Gerekçelerden ilki yaşlı bireylerin sağlık problemleridir. Bireylerin yaş almalarının ardından sağlık durumlarının olumsuz seyri yaşının daha kaliteli yaşam arayışına sebep olmaktadır. Tam da bu noktadan hareketle üçüncü yaş turizmi, yaşlı bireylerin tedavi olmak, sağlığını korumak, sosyal ve psikolojik sorunlarına çözüm aramak gibi sebeplerle sıkça başvurduğu bir gereklilik haline gelmiştir. Bir diğer gerekçe de bu bireylerin sosyalleşebilme arzusudur. Günümüzde yaşlılık süresi boyunca daha kaliteli bir yaşam geçirerek yaşam doyumuna erişmek isteyen yaşlı bireylere; gerek sosyalleşmek gerekse sağlık sebepleriyle seyahat motivasyonu sağlanmaktadır. Yaşlı bireylerin bu konudaki motiveleri; dinlenme, akrabalarını ziyaret etme, akran gruplarıyla birlikte kaliteli vakit geçirme ve yıllardır ertelediği yenilik arayışını bulabilme arzusu ile desteklenmektedir. Tam da bu noktada çalışma, yaşlı bireylerin bu tip yenilik arayışlarına olan motivelerinin artırılmasına yönelik yüksek lisans düzeyinde ilk kez ortaya koyacağı önerilerle, alanında önemli bir boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Üçüncü yaş turizmi, dünya nüfusundaki yaşlı birey sayısının artmasıyla beraber önemli bir gelişme göstermektedir. Buna karşın Türkiye, dünyada sürekli değişen ve gelişen bu popülerliği henüz yakalayamamıştır. Türk turizm sektöründe yerli ve yaşlı bireylerin birtakım sorunlarla karşı karşıya kalması sebebiyle turizm sektörünün bu konudaki hizmet anlayışı, Türk vatandaşı olan yaşlı bireyler için yetersiz kalmaktadır. Türkiye nüfusu hali hazırda genç nüfusun çoğunlukta olduğu demografik bir yapıya sahip olsa da bu genç nüfusun gittikçe yaşlanacağı da aşikardır. Yaşlı bireylerin; nüfuslarının giderek artması, henüz gerçekleşmemişse yakın zamanda gelecek emeklilikleri, boş zamanlarının artması, başka kültürleri tanıma arzuları, daha fazla öğrenme, gezme ve görme istekleri üçüncü yaş turizminin gelişmesi demek olacak ve başta yaşam kalitesinin artışı olmak üzere bu konudaki yepyeni fırsatlar da beraberinde gelecektir.

Çalışma bu noktadan hareketle; üçüncü yaş turizminin temel gerekçe ve problemlerini, Türkiye özelinde bu tip bir seyahate çıkmalarını engelleyen faktörleri ve yaşlı bireylerin bu turizm tipine ait motivelerinin geliştirilmesindeki hususları ele almaktadır. Çalışmada hem küresel hem de Türkiye özelinde temel gerekçe ve problemler ortaya koyulacak, ardından çalışma doğrudan yaşlı bireylere odaklanacaktır. Onların sosyal ve psikolojik bakımdan gerekçeleri, tercihleri ve motivasyonları tartışılacaktır. Ortaya koyulacak öneriler; doğrudan bu tip bir turizm anlayışının geliştirilmesine katkı sağlayacak, dolaylı olarak da hedef bireylerin üçüncü yaş turizmine olan motivasyonlarını artırıp yaşam kalitelerini yükseltecektir.

Anahtar Kelimeler: Üçüncü Yaş Turizmi, Yaşam Kalitesi, Kaliteli Yaşlılık

Abstract

Third-age tourism represents the travel of elderly individuals outside the place where they meet their basic needs. There are two main reasons for the concept of third age tourism. The first reason is the health problems of the elderly. The negative course of health status of individuals after aging causes the elderly to seek a better quality of life. At this point, third age tourism; It has become a necessity that elderly individuals frequently apply for reasons such as getting treatment, protecting their health, and seeking solutions to their social and psychological problems. Another reason is the desire of these individuals to socialize. Today, elderly individuals who want to achieve life satisfaction by living a better quality life during their old age are motivated to travel both for socialization and health reasons.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

The motivations of elderly individuals in this regard; It is supported by the desire to rest, visit relatives, spend quality time with peer groups, and find the novelty quest that has been postponed for years.

Third age tourism shows a significant development with the increase in the number of elderly people in the world population. On the other hand, Turkey has not yet caught up with this ever-changing and developing popularity in the world. Due to the fact that local and elderly individuals face some problems in the Turkish tourism sector, the service understanding of the tourism sector in this regard is insufficient for elderly individuals who are Turkish citizens. Although the population of Turkey has a demographic structure where the young population is in the majority, it is obvious that this young population will age gradually. Elderly individuals; The gradual increase in population, if not yet realized, retirements in the near future, increase in free time, desire to know other cultures, desire to learn, travel and see more will mean the development of third age tourism and new opportunities will come along with it, especially the increase in the quality of life.

From this point of view, the study deals with the following: the main reasons and problems of third age tourism, the factors that prevent them from going on such a trip in Turkey, and the issues in developing the motivations of this type of tourism for elderly individuals. In the study, both global and Turkey-specific basic reasons and problems will be revealed, and then the study will focus directly on elderly individuals. Their social and psychological reasons, preferences and motivations will be discussed. Suggestions to be made; It will directly contribute to the development of this type of tourism understanding, and indirectly it will increase the motivation of the target individuals towards third age tourism and increase their quality of life. The study aims to fill an important gap in the field with the suggestions that it will put forward for the first time at the graduate level to increase the motivation of elderly individuals.

Key Words: Third-Age Tourism, Quality of Life, Quality Aging

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNDE SPOR YAPMA DÜZEYLERİ İLE TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Şefika ÜREK

*Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi/Spor Yöneticiliği Bölümü Lisans Programı,
sefikaurek.974@gmail.com*

Hacı Şükrü TAŞTAN

*Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi /Spor Yöneticiliği Bölümü
h.sukrutastan@ohu.edu.tr*

Özet

Bu araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin teknolojik bağımlılık düzeyleri ve kullanım oranlarının spor yaşantıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma, ortaöğretim öğrencilerinin mobil cihazlarda geçirdikleri sürenin en aza indirgenmesini sağlayarak spor aktivitelerine yönelmeleri bakımından önem arz etmektedir. Çağımızda teknolojinin seri bir şekilde gelişim göstermesi, bireylerin hayat tarzlarını derinden ve kalıcı olarak değiştirmiştir. Teknoloji, bireylerin gelişimlerini zaman zaman olumlu yönde etkilese de aynı zamanda olumsuz etkilerini de bulundurmaktadır. Bilgisayarlar, akıllı telefonlar, tabletler vs. mobil cihazlar bireylerin aile yaşantılarını, gündelik hayatlarını ve sosyal yaşantılarını etkilemektedir. Daha çok genç kesim teknolojiyi gündelik yaşantısına dahil etmektedir. Bunun sonucunda ise birey sosyal yaşantısından uzak kalarak herhangi bir aktiviteye katılım göstermemektedir. Bu çalışmada bireyin teknoloji bağımlılığından uzak kalınmasını sağlayarak çeşitli sportif aktivitelere yönelimi amaç edinilmiştir.

Spor, bireylerin vakitlerinin çoğu kısmını mobil cihazları kullanabilme vasıtası ile gün geçtikçe yaşamlarından uzaklaştırdıkları ya da eksilttikleri bir durum haline gelmiştir. İnsanların sağlık durumu, sosyal ortamları ile iç içe olmasına ve toplumsal tavırlarına bağlıdır. Bu bağlamda beden eğitimi ve spor aktiviteleri sağlıklı bir yaşam stili ile fertlerin uyumlu sağlıklı davranış tarzlarına yönelmelerine yardımcı olmaktadır. Bireylerin bağımlılık halleri yaşamları için önem arz eden spora vakit ayırmamasını doğrudan etkilemektedir. Artan teknolojik cihazlar bireyin daha fazla bağımlı hale gelmesine ve hareketsiz bir hayatla karşı karşıya kalmasına neden olmuştur. Sportif faaliyetlerden uzak kalan bir gencin sosyalleşmesi, bedenini tanınması kendisine olan güveninin artması ve en önemlisi sağlıklı bir yaşama sahip olması zorlaşır. Kısacası mobil cihazlara gereğinden fazla zaman harcamak amacıyla sportif aktivitelerden vazgeçen bir birey, sporun özellikle içerisinde yer alan önem ve birtakım negatif bağımlılıkların alternatifsiz yararlarından uzak kalmaktadır. Bu noktada, bu araştırmada yer alan sonuçların, spora vakit ayıran bireylerin teknoloji bağımlılığına mesafe koyarak düzgün ve sağlıklı bir yaşam geçirmeleri gerçeğinin desteklenmesi bakımından ehemmiyet taşıyacağı ve bu yönde bir sonraki araştırmalara ön ayak olacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: : Teknoloji, Bağımlılık, Spor

İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEME ÖĞRETMENLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNDE KARŞILAŞTIKLARI PROBLEMLERİN İNCELENMESİ [NİĞDE İL ÖRNEĞİ]

Aydın CAN

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Spor Yöneticiliği Bölümü, aydncn@windowslive.com

Hacı Şükrü TAŞTAN

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Spor Bilimleri Fakültesi

Spor Yöneticiliği Bölümü, h.sukrutastan@ohu.edu.tr

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Niğde ilinde ilköğretim okullarında eğitim vermekte olan birinci kademe sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor dersini daha verimli hale getirilebilmesi için beden eğitimi ve spor dersinde karşılaştıkları problemlerin incelemektir. Araştırmanın evreni 2022-2023 eğitim öğretim yılında Niğde ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 161 ilköğretim okulunda sınıf öğretmeni olarak görev yapan 1145 öğretmenden oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Niğde ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 73 ilköğretim okulundan rastgele belirlenen 38 ilköğretim okulunda görev yapan 175'i kadın 250'si erkek olmak üzere toplam 425 sınıf öğretmeni araştırmaya katılmıştır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak Bozdemir'in (2015) geliştirdiği ölçekten yararlanılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Spor dersinde karşılaştıkları problemlerin araştırılması çalışmasında 5'i demografik bilgiler hakkında olmak üzere toplam 27 maddeden oluşan ölçek kullanılmıştır. Verilerin analizinde istatistiksel çözümler yapmak amacıyla SPSS analiz programından yararlanılmıştır. Birinci kademe Sınıf Öğretmenlerinin karşılaştıkları problemleri belirlemek için verilerin değerlendirilmesi, tanımlayıcı istatistikler frekans (f), yüzde (%) ve ortalamaları, İndepentet-Samples T testi, One Way Anova Analizi ve farklılıkların kaynağının belirlenmesi için ise Tukey testleri, faktörler arası ilişkinin incelenmesi için korelasyon analizi yapılmıştır. Anlamlılık (p) düzeyleri yorumlanırken $p < 0,05$ değeri referans alınmıştır. Cinsiyet değişkenine göre frekans analiz sonuçları incelendiğinde 175 bayan ve 250 erkek sınıf öğretmeni olmak üzere 425 katılımcının ankete katılım sağladığı görülmektedir. Faktörler arası ilişki için korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde uygulama problemleri alt boyutu ile önemseme problemleri alt boyutu ve formasyon problemleri alt boyutu arasından pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p < 0,01$). Benzer şekilde uygulama problemleri alt boyutu ile fiziksel problemleri alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p < 0,01$). Cinsiyet değişkenine göre Beden Eğitimi ve Spor dersinde karşılaştıkları problemlerin ölçek alt boyutları için sonuçlar incelendiğinde Önemseme Problemleri alt boyutu için anlamlı bir farklılık ($p < 0,05$) bulunurken diğer alt boyutlar için anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Sınıf öğretmenlerinin hizmet yılı değişkenine göre Beden Eğitimi ve Spor dersinde karşılaştıkları problemlerin ölçek alt boyutları için sonuçlar incelendiğinde tüm alt boyutları için anlamlı bir farklılık ($p < 0,05$) bulunamamıştır. Sınıf öğretmenlerinin eğitim vermiş olduğu sınıf değişkenine göre Beden Eğitimi ve Spor dersinde karşılaştıkları problemlerin ölçek alt boyutları için sonuçlar incelendiğinde tüm alt boyutlar için anlamlı bir farklılık ($p < 0,05$) bulunamamıştır. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitim alma durumu değişkenine göre Beden Eğitimi ve Spor dersinde karşılaştıkları problemlerin ölçek alt boyutları için sonuçlar incelendiğinde, ölçek uygulama, fiziksel problemler ve önemseme problemleri alt boyutları için anlamlı bir farklılık ($p < 0,05$) bulunamamıştır. Formasyon problemleri alt boyutu için sonuçlar incelendiğinde özel eğitim alma durumları arasında anlamlı bir farklılık ($p < 0,05$) bulunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin eğitim vermiş olduğu okulda spor salonu olma durumu değişkenine göre Beden

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Eğitimi ve Spor dersinde karşılaştıkları problemlerin ölçek alt boyutları için sonuçlar incelendiğinde tüm alt boyutlar için anlamlı bir farklılık ($p<0,05$) bulunamamıştır.

Sonuç olarak bu araştırmada; birinci sırada sınıf öğretmenlerinin, beden eğitimi ve spor dersleriyle ilgili fiziksel şartlarda ciddi problemler yaşadığı, formasyon alt boyutları problemleri değerlerinin diğer alt boyutlara göre ikinci sırada olduğu görülmektedir. Yapılan analizler sonucunda önemseme problemleri alt boyutu ortalamalarının diğer alt boyutlara göre üçüncü sırada önemseme problemleri ile ilgili ölçek puanlarının dağılımı incelendiğinde, ‘beden eğitimi derslerine beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin girmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Beden Eğitimi, İlköğretim, Spor, Sınıf öğretmenliği

TÜRKİYE’DE KENTSEL DÖNÜŞÜM POLİTİKALARININ GELİŞİMİ VE UYGULAMA SORUNLARI: KALKINMA PLANLARI ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Burcu AL

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Kamu Yönetimi Bilim Dalı

alburcuu.5@gmail.com

Özet

Türkiye’de 1945’li yıllardan itibaren hızla artan çarpık kentleşme olgusu, tarihsel süreç içerisinde farklı rol ve amaçlar edinerek devamlılığını sürdürmüştür. Bu süreç içerisinde sağlıksız ve denetimsiz kaçak yapılar, doğal afetlere karşı dirençsiz kentleşme meydana getirmiş, bununla beraber önemli bir risk olarak karşımıza çıkmıştır. Türkiye’nin coğrafi yapısı ele alındığında önemli fay hatları üzerinde kurulmuş olması sonucunda oluşan doğal afetler gibi yadsınamaz bir gerçeğin ülke ve ülke halkına olumsuz etkileri kısa vadede veyahut uzun vadede büyük sorunlar teşkil etmiştir. İşte bu noktada çarpık kentleşme olgusu neticesinde oluşmuş olan sağlıksız, düzensiz, dirençsiz ve denetimsiz kent yapılarının sosyo-ekonomik dinamikler ile paralel bir şekilde yürütülerek düzenli yapılanma ve yeni bir kentleşme sürecine girilmiştir. 1960’lı yıllarda planlı döneme geçilmesiyle birlikte devlet eliyle kalkınma planları oluşturularak sağlık, ekonomi, eğitim, sosyal güvenlik vb. konularda gelişme ve kalkınma hedeflenmiştir. Yapılan planlar neticesinde kentsel dönüşüm alanlarına ilişkin kimi zaman yer verilmiş kimi zaman ise alana ait bir politika ve planlama kayıt edilememiştir. Bu kapsamda ülkemizde geçmişte makro ölçekli doğal afetler yaşanması ve kentsel dönüşüm politikalarının yetersiz kalması bunu takiben mal ve can kayıplarının artması sonucunda planlamalarda kentsel dönüşüm politikalarını görmemiz mümkün olmuştur. Yapılan planlamaları genel hatlarıyla incelediğimizde dönemsel olarak yaşanan doğal afetler sonucunda hasar gören yerlerin iyileştirilmesine yönelik politika yapımına önem verildiği görülürken diğer taraftan bu gibi durumlar için önlem amaçlı oluşturulduğu tespit edilmiştir. Bu açıdan baktığımızda planlamalardaki risk durumundan önce yapılması hedeflenen politikalar kentsel dönüşümün başarılı olabilmesi için önemli bir koşul olarak karşımıza çıkmaktadır. Kalkınma planları içerisinde oluşturulan politikalar her ne kadar risk öncesi veyahut sonrası için oluşturulmuş olsa da, kentsel dönüşüm politikaları uygulanabilirliği açısından bünyesinde birçok farklı sorun barındırmaktadır. Bu sorunların çözülememesi durumundan dolayı kentsel dönüşüm politikaları başarısızlığa uğramaktadır.

Çalışmanın amacı Türkiye’de planlı dönemden günümüze dek oluşturulan kentsel dönüşüm politikaları karşılaştırmalı olarak analiz edilerek, Birinci Kalkınma Planı’ndan Onbirinci Kalkınma Planı’na kadar olan süreçte kentsel dönüşüm için yapılmış veyahut yapılması planlanan politikaların günümüzdeki etkinliği ve verimliliği tartışılarak kentsel dönüşüm sürecinde yaşanan sorunlar açıklanacaktır. Bu doğrultuda Onikinci Kalkınma Planı’nda konu ile ilgili planlamaların nasıl olması gerektiği hakkında öneriler sunulacaktır.

Alanyazın taraması yapıldığında; kentsel dönüşüm, etkileri, mevzuattaki yeri, hangi amaçlar neticesinde yapıldığı, neden ihtiyaç duyulduğu, diğer sektörler ile ilişkisi gibi konu kapsamı dahilinde incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışma da kalkınma planları bünyesinde konuyla ilgili olarak oluşturulmuş kentsel dönüşüm politikalarının analizi yapılması, kentsel dönüşüm sürecinde yaşanan sorunların ele alınması açısından alandaki eksiklik giderilecektir.

Anahtar kelimeler: Kalkınma, Kalkınma Planları, Kentsel Dönüşüm

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN AFET KONUSUNDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİ

Sena Nur ARSLAN

*Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü
senanu025@gmail.com*

Dr. Öğr. Üyesi Zehra ÜNAL

*Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği ABD.
zehraaydin@hitit.edu.tr*

Özet

Afet; insanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insani faaliyetleri durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen doğal olaylar olarak tanımlanmaktadır.

Tüm dünya da olduğu gibi ülkemizde doğal afetlerden ciddi şekilde etkilenmektedir. Ancak gelişmiş ülkeler afet ile mücadelede daha bilinç ve kaynaklarını daha etkin kullanarak daha az zarara uğrarken gelişmekte olan ve geri kalmış ülkelerde ise insanlar ciddi şekilde fiziksel, ekonomik, sosyal vb. birçok yönden kayıplar yaşamaktadırlar. Beklenmedik şekilde gelen bu doğal olaylar hayatımızı birçok yönden olumsuz etkilerken aynı zamanda da bize bu konuda ki eksikliklerimizi de göstermektedir.

Yapılan araştırmalar kaçınılmayacak veya önlenemeyecek afetlere karşı önlemlerin alınması ve afetlerle yaşamının öğrenilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bunun ise toplumun her kesimindeki her bireyin eğitilerek bilinçli bireyler haline getirilmesi ile mümkün olacağını bilinmektedir.

Ülkemizde yapılan son araştırmalar afetlerden çok ciddi şekilde etkilenmemize rağmen toplum olarak bu konudaki farkındalık ve eğitim düzeyimizin halen yeterli olmadığını gösteriyor. Bu nedenle toplumumuzun her kesiminin yanı sıra öncelikle kurtarma ve sağlık ekiplerinin eksiklerinin giderilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Her konuda olduğu gibi bu konuda da sağlık profesyonellerinin ve özelliklede hemşirelerin afet yönetimi, eğitimi, toplumsal farkındalığın kazandırılması vb. birçok büyük rol ve sorumluluğu bulunmaktadır. Bunun için tüm meslek gruplarında olduğu gibi hemşirelikte de belli aralıklar ile eğitimlerinin güncellenmesi gerekmektedir.

Yapılan araştırmalarda çoğu hemşirelik öğrencisinin de afet konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı saptanmıştır. Bu durum bize bilgilerin temelden eksik olduğunu ve dolayısıyla hemşirelik öğrencilerinin de sık sık afetlere yönelik bilinç ve bilgi düzeylerinin belirlenerek eksikliklerin giderilmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu altyapıyı sağlamak için ise üniversiteler de hemşirelik bölümü öğrencilerine yönelik afet ve afet yönetimini içeren eğitimlerin zorunlu ve/veya seçmeli ders olarak verilmesi önerilmektedir. Verilecek afet eğitimleri sırasında hemşirelik ile ilgili eğitim modellerine daha fazla yer verilmesi ve afet tatbikatlarının dönemselsel olarak düzenli bir şekilde tekrarlanmasıyla afet esnasında olabilecek sorunlar en aza indirilebilecektir. Böylece afetler hakkında bilgi sahibi olmaları, afete hazır olmaları ve hızlı müdahale edebilmeleri konusunda yeterliliğe sahip sağlık profesyonelleri olarak afetlerin yönetilmesinde önemli rol oynayabileceklerdir.

Sonuç olarak hemşirelerin daha öğrenciyken güncel ve etkin eğitimler almasıyla mezuniyet sonrası da bu eğitimleri güncellemesiyle afetlerden daha az etkilenen ve daha hızlı toparlanabilen ve bunun sonucunda daha az zarar gören bir toplum haline gelmemiz mümkün olacaktır.

Anahtar kelimeler: Afet, Bilgi düzeyi, Hemşirelik öğrencileri.

VETERİNER HEKİMLİKTE BETA-LAKTAM GRUBU ANTİBİYOTİKLERE DİRENÇ GELİŞİMİ

Türker ATCALI

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü,

Farmakoloji ve Toksikoloji A.D., tatcali@mehmetakif.edu.tr

Özet

Antimikrobiyal ilaçlar enfeksiyöz hastalıkların tedavisi ile gıda yönlü yetiştirilen hayvanlarda metafilaktik, profilaktik ve büyüme arttırıcı amaçlarla yemlere katkı maddesi olarak eklenebilen bakteriler ile bazı protozoonlar üzerine sidik veya statik etki gösteren ajanlardır. Antimikrobiyaller bakteriler üzerindeki etkilerini; bakterilerin hücre duvarlarının sentezini baskılayarak, sitoplazmalarının zar geçirgenliklerini bozarak, bakterilerin ribozomlarındaki protein üretimini baskılayarak, DNA ile RNA sentezlerini (nükleik asitlerin üretimini) bozarak, intermedier metabolizmayı bozarak (antimetabolitsel etki) olmak üzere beş şekilde gösterirler. Dirençli bakteri suşlarının sayısı 1950'den bu yana düzenli şekilde arttığı bildirilmektedir. Bu tablo son 60 yılda Beşeri ve Veteriner hekimlik, su ürünleri yetiştiriciliği ile tarımda farklı amaçlarla antibakteriyel preparatların kullanımı sonucu gelişen yüksek selektif baskıdan kaynaklandığı belirtilmektedir. Antimikrobiyallere karşı gelişen dirençte dikkat çekici bir diğer yön, çoğul dirençli etmenlerin sebep olduğu enfeksiyonların tedavisinde antibiyotik ilaç seçeneğinin çok sınırlı olmasıdır. Bakteri hücrelerinde gelişen direnç mekanizmaları dört başlık altında toplanmaktadır. Bunlar; antibakteriyellerin modifikasyonu ya da parçalanması, antibakteriyel ilacın interselüler efluks pompalarıyla dışarı atılması, antibakteriyel ilaç hedefinin değişimi ile selüler zar geçirgenliğinin azalmasıdır. Beta-laktam grubu antibakteriyel ilaçlar Beşeri ve Veterinerlik alanında oldukça büyük öneme sahip antimikrobiyallerdir. Bu antibiyotikler etkilerini bakteri hücre duvarlarında bulunan peptidoglikan tabaka üretimini bozarak gösterirler. Buradaki peptidoglikan yapı, NAMA (N-asetil muramikasit) yapısı taşıyan D-alanin molekülleri arasındaki transpeptidasyon reaksiyonuyla oluşur. Transpeptidasyon işlemlerini sağlayan enzimler transpeptidaz ya da penisilinleri bağlayan protein (PBP) olarak adlandırılırlar. Penisilin bağlayan proteinler Beta-laktam grubu antimikrobiyallerin temel hedef yeridir. Beta-laktamlar buradaki PBP'lere bağlanıp transpeptidasyon işlemlerine engel olurlar. Beta-laktam antibiyotikler kendi içerisinde penisilinler, sefalosporinler, monobaktamlar, karbapenemler, beta-laktamaz inhibitörleri (klavamlar) olarak gruplanırlar. Beta-laktam antibiyotiklere yönelik temel anlamda üç şekilde direnç oluşur bunlar; hücre içerisinde Beta-laktam antibiyotik yoğunluğunun düşmesi, hedef bölgedeki değişimle Beta-laktamların parçalanması (Beta-laktamaz enzim üretimi), hücre içerisinde Beta-laktamların yoğunluğunun azalması antimikrobiyalin girişlerinin sınırlandırılması (porinlerin kaybı) ya da eflüks pompasıyla ilacın dışarı doğru atılması sonucunda gerçekleşir. Hedef bölgede (PBP) değişimler mevcut PBP'lerin değiştirilmesi ya da yeni PBP'lerin dışardan alınması nedeniyle gerçekleşir. Beta-laktamların parçalanması ise Beta-laktamazların sentezinin artması, Beta-laktamazın yapısındaki modifikasyon (mutasyon) ile farklı spektruma sahip yeni Beta-laktamazların üretilmesi sonucu meydana gelmektedir. Bu özet bildiride Veteriner Hekimlik açısından oldukça önem arz eden Beta-laktam antibiyotiklere karşı mikroorganizmalarca gerçekleşen direnç mekanizmaları hakkında güncel ve klasik literatür bilgileri sunmak amaçlandı.

Anahtar kelimeler: Beta-laktamlar, Antibiyotik, Veteriner Hekimlik.

JOHN STUART MILL'İN ÖZGÜRLÜK ÜZERİNE ÇALIŞMASININ GÜVENLİK AÇISINDAN İNCELENMESİ

Kübra Nur ÇİÇEK

İstanbul Üniversitesi

AUZEF

Çocuk Gelişimi, cicekkubra5@gmail.com

Özet

Bireyler ve devletler emniyette olabilmek adına her koşulu göz önünde bulundurur. Güvenliklerini sağlayabilmek adına bireyler kapılarını kilitlemekle kalmayıp; güvenlik kameralarına ve güvenlik işçilerine ihtiyaç duyarken; devletler sınırlarında askerler bulundurur, askeri ve ekonomik yatırımlar yapar, ordusunu genişletmeye çalışır ve diğer ülkelerden daha güçlü olmanın koşullarını ararlar. Bu sebeple güvenliğin sağlanabilmesi için yönetimler despot bir yönetim şekli gerçekleştirebilmektedir. Böylece despot yönetim şekline sahip olan ülkelerde korku imparatorluğu yaratılmış olur.

John Stuart Mill toplumun kendi emirlerini kendisinin vermesi ve uygulaması gerektiğine dikkat çeker. Ancak yanlış kararlar alınması durumunda ya da gerekmediği halde bir konu hakkında yeni bir güvenlik uygulaması gerçekleştirilmesi durumunda, en ağır siyasi diktatörlerin almış olduğu kararlardan daha korkunç bir sonucun yaşanacağını belirtir. Bu sonuç, bireyin tahakküm altında kalmasına ve doğrudan her alanda onun kısıtlanmasına neden olacaktır. Bu sebeple hem bireyler hem de devletler güvenliklerini sağlamak için her koşulu ele aldığı anda; bu koşulun, kendisini kısıtlamadığını ve egemenliğinin devamlılığını sağladığını göz önünde bulundurmalıdırlar. Bir diğer deyişle devletlerin ve bireylerin güvenliklerini sağlayabilmek adına aldıkları kararların, kendilerini kısıtlamak yerine, egemenliklerini ve özgürlüklerini sağlayabilmesi gerekmektedir.

Bu doğrultuda ele alınacak olan bu çalışmada; devletlerin ve bireylerin güvende olmak için aldığı her kararın ve gerçekleştirdiği her adımın özgürlüklerini kısıtlayıp kısıtlamadığı John Stuart Mill'in Özgürlük Üzerine eseri Uluslararası İlişkilerdeki güvenlik çalışması yapan üç okuldan biri olan Galler Okulu'nun özgürlük ve güvenlik çalışmaları kapsamında incelenecektir. Bu bağlamda "Güvenlik bireyleri özgürleştirir mi yoksa kısıtlar mı?" sorusunun yanıtı verilmeye çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Güvenlik, Özgürlük, Devlet, Kısıtlama, Birey.

OSMANLI İMPARATORLUĞU TARAFINDAN YÖNETİLEN MOLDOVA PRENSLİĞİ

Buçko MARIYA

Sankt-Petersburg Devlet Üniversitesi
Şarkiyat Bilimleri Fakültesi, Ortadoğu Tarihi Bölümü
st103131@student.spbu.ru

Özet

İşbu makale Boğdan'ın Türkiye tarafından fethini anlatıp Moldova ve Rusya sakinlerinin bu tarihi olaylara ilişkin görüşleri sunmaktadır. Osmanlı Devleti'nin Boğdan beyliği üzerindeki nüfuzunun kurulması, bağımsızlık mücadelesinin seyri ve Moldova'yı kontrolü gibi süreçler anlatılmaktadır. Ayrıca Osmanlı İmparatorluğu'nun kendisine bağlı beyliklerdeki politikası ve bölgenin kültürü ve gelişmesi üzerindeki etkisi anlatılmaktadır. İnceleme, bu olaylarda büyük rol oynayan başlıca şahsiyetleri göstermektedir, bunlardan bazıları Ştefan cel Mare, Peter I, Mehmed II ve Dmitry Kantemiroğlu.

Çalışmanın kronolojik çerçevesi 1346 - 1859 dönemi olarak sunulmaktadır. İlk tarih, bağımsız Moldavya Prenslığı'nin kuruluş yılına göre belirlenmektedir. İkincisi, Moldavya prensliğinin Eflak ile kurulan Romanya devletinde birleşmesinden kaynaklanmaktadır.

Çalışmanın amacı, Osmanlı Devleti'nin Boğdan Beyliği'nin ekonomik, siyasi ve kültürel gelişimine etkisini incelemektir. Çalışmanın coğrafi sınırları, Besarabya ve modern doğu Romanya'yı kapsamaktadır.

Çalışma oluştururken Dmitry Kantemiroğlu, Vasile Stati, Shornikov P.M. gibi moldovalı tarihçilerin yazıları ve kitapları kullanılmıştır.

Anlatı, Moldavya prensliğinin oluşumu ile başlamaktadır. Ardından, Moldova'nın Osmanlı İmparatorluğu yönetimine kademeli geçişi, ana savaşlar, örneğin 1470'de Lipnitsa savaşı hakkında bilgi verilmektedir. Makale, Moldova topraklarını koruma girişimlerdeki başarıların ve başarısızlıkların nedenlerinden bahsedilmektedir. Moldavya prensliği, Osmanlı fetih girişimlerine uzun süre direnebilen birkaç devletten biriydi, bu yüzden bu prenslik örneği çok ilginçtir. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin o dönemde Moldova'nın devlet yapısı, din durumu ve toplum yaşamı üzerindeki etkisini de açıklamayı gerekli görmekteyiz. Moldova aktif olarak Rusya ile yakınlaşmaya başlarken, bu ülkelerin birleşmesi sonraki olayları nasıl etkilediği anlatılmaktadır. Bu süreçte Osmanlı İmparatorluğu'nda yetişen ve aynı zamanda üç ülke ile - Türkiye, Moldova ve Rusya ile akraba olan Dmitry Kantemiroğlu, Moldavya hükümdarı olduğu ve I. Petro'nun destekçisi olduğu için önemli bir rol oynamıştır. Bu çalışmada Kantemiroğlu'nun hayatına ve onun başlıca eserlerini incelemiştik. Çalışmada hem Moldova hem de Rusya için başarısız olan Prut kampanyasının olaylarını ve sonuçlarını da anlatmaktayız. Son olarak da Boğdan beyliğinin Osmanlı hakimiyetinden çıkmasının ön şartları ve sebepleri anlatılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Moldavya prenslik, Osmanlı Devleti, Dmitry Kantemiroğlu, Boğdan, fetih, Rusya.

ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE KORPORATİZM TARTIŞMALARI

Özdencan YILDIRIM

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Siyasal Bilgiler Fakültesi

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ozdency213@gmail.com

Özet

20. yüzyılın başlarında siyasal iktidarların uygulamaya çalıştığı önemli siyasi ideolojilerden birisi de korporatizmdir. Toplumun tarım, askeri, bilim, iş kolları, emek, lonca kuruluşları gibi vb. tarafından ortaya çıkarlar temelinde örgütlenmesini savunan kollektivist bir niteliğe sahip siyasi bir ideoloji olan korporatizm, sosyo-ekonomik temelini oluşturan loncalar ya da işkolları üzerine kuruludur. İlk olarak 1850'lerde tartışılmaya başlanması, sınıf temelli çatışan toplum kuramında olduğu gibi Marksizme, sözleşme temelinde bireyci bir toplum anlayışı olan klasik liberalizme karşı oluşturulmuş bir ideolojidir. İtalya'daki faşist rejim sürecinde Mussolini tarafından uygulanan korporatizm devlet çatısı altında bir örgütlenmeyi mümkün kılmıştır.

Türkiye'ye bakıldığında çeşitli uygulamaları gibi görünen korporatizm, bazı özelliklerini barındırmasına rağmen tam anlamıyla bir korporatizm olarak karşımıza çıkmamaktadır. Erken dönem Cumhuriyet yönetimi toplumdaki ayrışmayı ve sınıf çatışmasını hem engelleyebilmek hem de buna zemin hazırlamak için korporarist uygulamaları seçmiş, toplum bu hedefle belirli noktalarda bir araya getirilmiş, toplumsal sınıftaki farklılıkların üzeri örtülmeye çalışılmıştır. Bu tartışmaların çıkış sebeplerinden ilki 1923 yılında iktisadi kalkınma için ülke olanaklarının araştırılması ile değişik toplumsal katmanların taleplerin saptanmasına yönelik olarak toplanan İzmir İktisat Kongresi, korporatizm tartışmalarının en önemli malzemelerindedir. Bunun nedeni, Kongre'nin mesleki temsil esasına göre oluşturulmuş olması ve çiftçiler, tüccarlar, sanayiciler ve işçilerin farklı gruplar halinde katılmış olmasıdır.

Buradan yola çıkarak korporatizm vardır demek doğru olmayacaktır. Yeni kurulan bir devlet olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda toplumun sosyolojisini anlayabilmek için, her meslek grubundan insanların davet edilmesinin gayet makul bir şey olduğunu söyleyebiliriz. En nihayetinde ülkeyi yönetecek kesimin ciddi bir siyasi geçmişi yoktur, genellikle asker kökenli insanlar yönetimde söz sahibidir. Dolayısıyla ülkeyi yönetecek olanların, ülkenin ve meslek gruplarının genel durumunu, isteklerini öğrenmesi açısından gayet yerinde bir kongredir.

Bunların yanı sıra Âli İktisat Meclisi, İzmir İşçi ve Esnaf Kurumları Birliği, Basın Birliği, 1936 Tarihli İş Kanunu korporatizm tartışmalarının odak noktalarıdır. Tüm bu uygulamalara baktığımızda, Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde, korporatizm özellikleri gösteren uygulamalar gözlemlenmektedir. Fakat Türkiye'nin tam anlamıyla korporatizm ile yönetilmediği söylenebilir.

Tüm bu tartışmaların ışığında bu sunum dönemin CHP genel sekreteri Recep Peker'in de dile getirdiği üzere, Türkiye'ye asla korporatif sistemin gelmeyeceğini ve Kemalizm'in korporatizm'e karşı olduğunu ileri sürmektedir. Zira Recep Peker'e göre "Bizim Ulusalçılık ve halkçılık anlayışımızda sınıfçılığa karşı olduğu kadar bir müstahsiller kartelizasyonundan başka bir şey olmayan korporasyonculuk zihniyetine de karşı gelen bir genişlik vardır.

"Fırkamızın kuruluş esaslarından biri de halkçılıktır. Sınıf mücadelesi ve imtiyazlı hiçbir sınıf yoktur. Korporatif devlet sistemi bizde mevcut değildir."

Anahtar kelimeler: Korporatizm, Erken Cumhuriyet, Kemalizm

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE İMAJ

Mustafa Enes ÇAM

*Hitit Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi
Beden Eğitimi ve Spor Bölümü,
ORCID. 0000-0001-7878-2397*

Zafer DOĞRU

*Dr. Öğr. Üyesi,
Hitit Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi
ORCID. 0000-0002-8902-0301*

Özet

Günümüzde insan ilişkilerinde olduğu kadar bazı meslek dallarında da iletişim ve etkileşim oldukça önemlidir. Bu mesleklerden biriside öğretmenlik mesleğidir. Öğretmenler mesleklerini icra ederlerken; öncelikle öğrenciler, diğer öğretmenler, idareciler ve veliler gibi farklı statülerdeki ve rollerdeki diğer insanlar ile sürekli etkileşim ve iletişim halindedir. İletişim sürecinin önemli bileşenlerinden birisi de algılardır. İmaj da algıların oluşmasını etkileyen önemli faktörlerden birisidir. Öğretmenler, toplumla sürekli iletişim halinde olduğu için uzmanlık bilgisi (teknik bilgisi) ve yetenekleri kadar sergilediği imaj da önemlidir. İmaj yanına aldığı sözcüklerle farklı anlamlar kazanabilmektedir. Kurum imajı, öğretmen imajı, mesleki imaj gibi farklı alanlar için farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Dolayısı ile imaj hakkında birçok bilimsel çalışmaya rastlanabilir. İmaj ile ilgili tanımlardaki ortak nokta; ilk izlenim, görünümüdür. Öğretmenlik mesleği ve imaj konusunda yapılan akademik çalışmalar ve kuramsal temellere dayanarak beden eğitimi ve spor öğretmeni imajı ile ilgili bir öneri ortaya koymak bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bir diğer amacı da öğretmenlik mesleği ve imaj konusunda yapılan çalışmalarını bir araya getirerek literatüre katkı sağlamaktır. Yeni çalışmalara zemin hazırlamak da bir diğer amaçtır. Bu amaçlar doğrultusunda Dergi Park, Google Akademik, YÖK Tez veri tabanlarında "öğretmen imajı", "imaj" ve "mesleki imaj" anahtar kelimeleri ile tarama yapılarak ve ortaya çıkan sonuçlardan uygun olanlar seçilmiştir. Bu çalışmada geçmişle gelecek arasında köprü görevi gören öğretmenleri; öğrenciler açısından öğretmen imajı, medya açısından öğretmen imajı, veliler açısından öğretmen imajı, diğer öğretmenler açısından öğretmen imajı idareciler açısından öğretmen imajı olarak beş ana başlıkta incelenmesi hedeflenmiştir. 657 sayılı Devlet Memurları Kılık Kıyafet Yönetmeliğini göz önünde bulundurarak öğretmenlerin imajları hakkında çeşitli düşünceler ve yargılar olduğu görülmektedir. Öğretmen kelimesi imaj açısından düşünülünce zihinde ilk oluşan imgeler erkek öğretmenler için takım elbise ve kravat takan, kadın öğretmenlerin ise etek giyen kişiler olduğu şeklindedir. Genel anlamda öğretmenleri branş ayrımı gözetmeksizin, kılık kıyafet yönetmeliğine uygun olarak giyinmiş olan öğretmenler klasik olmayan tarzda (yönetmelik dışı giyinen) kıyafetler giyen öğretmenlerin tecrübesiz ve sınıf hakimiyetinin düşük olduğu vurgulanmıştır. Kıyafet serbestliğinin öğretmenlerin genel imajını olumsuz etkilediği, saygı ve güvenirliliği de azalttığı vurgulanmıştır. Öğretmenlerin dış görünüşü ve imajları ile ilgili çalışmalar sınırlıdır. Bu konuda yeni akademik çalışmalar tasarlanabilir. Dış görünüş ile ilgili imaj çalışmalarının kişisel özgürlükleri sınırlayıcı ve kısıtlayıcı bağlamı dışında ele alınması gerektiği de hassasiyet gösterilmesi gereken bir çalışma alanıdır ve bu konu bir sınırlılık oluşturabilir. Bu bakımdan tartışmalı bir konudur. Bu çalışmada diğer ülkelerdeki öğretmen imajı incelenmemiştir. Diğer ülkelerde öğretmenlik mesleği ve imajı konusunda yapılan akademik çalışmalar incelenerek bu çalışma ile karşılaştırma yapılabilir. Böylelikle farklı toplumlar ve sosyal roller (statüler) bağlamında

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

ortaya çıkan ölçütler ile hem genel olarak öğretmen imajının oluşturulması hem özel olarak beden eğitimi ve spor öğretmenin imajı ile ilgili bilimsel bilgiye dayalı bir katkı sağlanabilir.

Anahtar kelimeler: İmaj, Öğretmen İmajı, Görünüm

HADFIELD ÇELİKLERİNİN MEKANİK ÖZELLİKLERİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ: MG-AL-ZR İLAVESİNİN ETKİSİ

Yunus Necdet KARADAĞ

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Makine Mühendisliği, karadag.yunus019@gmail.com

M. Emin ERDİN

Hitit Üniversitesi

Mühendislik Fakültesi

Makine Mühendisliği Bölümü, eminerdin@hitit.edu.tr

Özet

Hadfield çelikleri, yüksek mangan içeriği ile darbe altında çalışan ve aşınan parçalarda yüksek aşınma direnci sağlayan önemli bir malzeme grubudur. Bu çeliklerin geniş bir kullanım alanı bulunmakta olup, özellikle taş kırıcıları, öğütme değirmenleri, cevher tarama kovaları, demir yolları gibi aşınmaya maruz kalan parçalarda sıklıkla tercih edilmektedir. Geniş kullanım alanı olan bu malzemenin mekanik özelliklerini iyileştirmek için yapılacak tüm çalışmalar çok önemlidir. Bu yüzden yapacağım çalışmada bu malzemenin mekanik özelliklerini iyileştirmeyi amaçlamaktayım.

Bu çalışmada, Hadfield çeliklerinin mekanik özelliklerini iyileştirmek için magnezyum (Mg), alüminyum (Al) ve zirkonyum (Zr) ilavesinin etkisi incelenecektir. Bu çalışmanın amacı, Hadfield çeliklerinin mekanik özelliklerini geliştirerek daha dayanıklı hale getirmektir. Bu sayede, aşınma direncinin artması ile malzemenin ömrü de uzayacaktır. Bu çalışma, endüstriyel uygulamalarda sıklıkla kullanılan Hadfield çelikleri gibi malzemelerin ömrünü arttırmak için önemli bir adım olacaktır.

Bu çalışmanın önemi, Hadfield çeliklerinin dayanıklılığını arttırarak, aşınmaya maruz kalan parçaların ömrünü uzatmak için atılan adımların önemini vurgulamaktadır. Bu malzemeler, yüksek mukavemetleri ve aşınmaya karşı dirençleri nedeniyle özellikle ağır sanayide sıklıkla kullanılmaktadır. Ancak, bu malzemelerin de belirli bir kullanım süresi vardır ve aşınma sonucu parçaların değiştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın sonucunda elde edilecek veriler, Hadfield çelikleri gibi malzemelerin ömrünü arttırmak için daha etkili bir yöntem olarak kullanılabilir.

Bu çalışmanın yöntemi, öncelikle Hadfield çelikleri üzerinde belirli miktarlarda Mg, Al ve Zr ilaveleri yapılacaktır. Daha sonra, ilave edilen elementlerin mekanik özelliklere olan etkisi, çeşitli testler kullanılarak incelenecektir. Bu testler arasında çekme testi, sertlik testi, darbe testi ve aşınma testi gibi testler yer alabilir ve mikroyapı görüntüleri incelenebilir. Bu testler sonucunda, ilave edilen elementlerin Hadfield çeliklerinin mekanik özelliklerine etkisi belirlenecek ve en uygun bileşimler tespit edilecektir. Sonuç olarak, literatür araştırmaları, mevcut tecrübeler ve elde edilen veriler ışığında elde edilen ilk bulgulara göre, Hadfield çeliklerine magnezyum, alüminyum ve zirkonyum ilavesinin, malzemenin tane boyutunu azaltarak ve dayanımını arttırarak mekanik özelliklerini iyileştirdiği görülmektedir. Özellikle zirkonyum ilavesi ile elde edilen Al₃Zr fazının dağılımı, çeliklerin çekme mukavemetinde artış sağlamıştır. Bununla birlikte, ortak etkilerinin iyi araştırılması gerekir, çünkü bu ilavelerin Hadfield çeliklerinin sertlik, darbe direnci ve aşınma direnci gibi diğer özelliklerine olan etkisi de önemlidir.

Sonuç olarak, Mg-Al-Zr ilavelerinin Hadfield çeliklerinin mekanik özelliklerini iyileştirmedeki etkisinin detaylı olarak incelenmesi, bu malzemelerin daha dayanıklı hale getirilmesine ve endüstride kullanılan aşınmaya maruz kalan parçaların ömrünü uzatmada önemli bir katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Hadfield çelikleri, mekanik özellikler, Mg-Al-Zr ilavesi

JOHN LOCKE'UN SİYASET FELSEFESİNDE OTORİTE AYRIMLARI VE SİYASAL OTORİTE

Mücahit KILIÇ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Siyasal Bilgiler Fakültesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü/

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, mucahitkiloc1999@gmail.com

Özet

17. yüzyıl siyaset felsefesinin önemli düşünürleri arasında yer alan John Locke, "Hükümet Üzerine İkinci Tez" isimli eserinde sivil toplum başlığı altında yapmış olduğu tartışmalarda sivil toplumun oluşum şartları, kendisini nasıl devam ettirdiği gibi soruların cevaplarını aramaktadır. John Locke'u bir toplum sözleşmesi tasarlamaya iten sebeplerin başında; yaşamış olduğu yıllarda Aydınlanma Çağı felsefesinin ön planda olması, dönemin krallıklarının sarsılması, Tanrısal yönetimin, kilisenin zayıflaması gibi nedenler gelmektedir. Siyasi güç, siyasal iktidar kavramlarını bu aşamada ön planda tutan John Locke, yine Hükümet Üzerine İkinci Tez eserinde bahsettiği üzere Tanrı tarafından insanların herhangi birine egemenlik veya hükümlanlık yetkisi verilmediğini vurgulayarak üç adet otorite tipi olduğunu ileri sürer; babalıktan gelen doğal otorite, Tanrı tarafından insanlara bahşedilen otorite, siyasal otorite. Bu otorite tipleri arasında patriyarkal bir yaşam pratiğinde karşımıza çıkabilecek bir bağlantı kurar. Doğa durumundan sıyrılan, yaşayışına yeni bir sözleşme ile devam eden insanlığın en üst otorite biçimi olarak 'sivil toplum'u, 'siyasal güç'ü öne sürmektedir.

Saymış olduğu otorite tiplerini birbirinden ayrı tutar. Yine patriyarkal bir yaşam pratiği içerisinde bu otorite tiplerinin 'tek bir kişi'nin elinde toplanabileceği' bir senaryoda sakınca olmadığını söyler. Locke, bu otorite tipleri arasında bir denge halinde olunması gerektiğini, otorite sahibinin kurduğu tüm ilişki tiplerinde farklı birer rol üstlendiğinin farkında olması gerektiğini belirtir. Hükümet Üzerine İkinci Tez kitabında vermiş olduğu örnek üzerinden; "bir köle efendisi iken sert ve keskin dilli, iyi bir baba iken çocuklarını gözeten, ve eğiten tavırlar sergilemektedir" diyerek sahip olunan otoritenin sahibine kattığı sorumluluklar üzerinden diğer otorite biçimleri ile farklı rolleri kişiye yüklediğini söyler.

John Locke, daha fazla üzerine durduğu siyasal otoriteyi şöyle tanımlar; "Mülkiyeti düzenlemek ve korumak için ölüm cezasını ve dolayısıyla diğer bütün daha hafif cezaları da içeren yasalar yapma; topluluğun gücünü bu yasaların uygulanmasında ve devletin dış zararlara karşı savunulmasında kullanma ve bütün bunları kamu yararı için yapma hakkıdır".

Bildiride ele alınacak olan otorite ayrımları temel olarak bu bağlamda ele alınacaktır; John Locke'un bahsettiği otorite tipleri ve aralarından incelemeye en değer bulduğu otorite olan siyasal otorite incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Otorite, Siyasi Güç, Sivil Toplum

ESKİ SAİD'DEN YENİ SAİD'E DİN-SİYASET İLİŞKİSİNİN DÖNÜŞÜMÜ

Fatih ÖZTÜRK

Hitit Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Siyaset ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, fatihozturk9425@gmail.com

Özet

Bu makale bir İslamcı olarak Bediüzzaman Said Nursi'nin din-siyaset ilişkisi bağlamında düşünsel yolculuğunun/dönüşümünün dinamik ve parametrelerini incelemektedir. "Eski Said" olarak ifade ettiği dönemde müslümanların ihyasını siyaset sahasında gören ve siyaset üzerinden ümmeti kurtarma hamiyeti/gayreti ile hareket eden Nursi; "Yeni Said" olarak tabir ettiği dönemde siyaset ile din arasındaki gerilimli ilişkiyi fark etmiş ve "şeytandan ve siyasetten Allah'a sığınırım" diyerek bütün mesaisini halis ve safi olması gerektiğini düşündüğü din/iman hizmetine hasretmiştir. Bu nedenle Nursi; siyaset/iktidar üzerinden din/iman hizmetinin sağlıklı bir zeminde yürütülemeyeceğini fark etmiş ve mücadelesini/hizmetini tâli bir gerekçe olarak konjonktürün de etkisiyle sivil alanda yürütmüştür.

Nursi'nin bir İslamcı olarak din-siyaset ilişkisine dair ihdas ettiği bu perspektif sivil toplumun güçlenmesine katkı sağlamış ve siyaset ile âlûde olmayan bir duruşu/davayı temsil etmesini mümkün kılmıştır. Nursi devlet/siyaset kurumu üzerinden bir İslami mücadelenin/hizmetin dinin evrensel mesajına kifayet etmediğini görmüş ve siyaset üstü bir perspektif ve duruş ortaya koymuştur. Zira Nursi'ye göre "hakaik-i islamiye bütün siyasetlerin üstündedir; İslam'ın hakikatleri siyaset-i islamiyeye dahi feda edilmemelidir." Nursi'yi böyle bir anlayış ve duruşa sevk eden en temel saik temsiliyettir. Siyasal/Kamusal alanda ihdas edilemeyen pozitif temsiliyet yine negatif olarak İslam'ın hanesine yazılacaktır. Bu da İslam'ın hakikatlerine gölge düşürecektir. Nursi'nin II. Abdülhamid'e muhalefetinin arka planında da bu endişe ve kaygı bulunmaktadır.

Bu çalışma, Nursi'nin din-siyaset ilişkisi bağlamında ortaya koyduğu perspektif ve duruşu mercek altına alırken; aynı zamanda siyasal islamcılığın ve bu akıma kapılarak politize olan dini grupların da kamusal alanda yaşadığı krizlerin kaynağını tartışmaya açmaktadır. Bu nedenle çalışmanın iki düzlemi bulunmaktadır. Birinci düzlem, din-siyaset ilişkisi bağlamında Nursi'nin düşünsel ve eylemsel yolculuğunun/dönüşümünü incelerken; ikinci düzlem ise dini grupların (cemaat ve tarikat tarzı yapılar) politize olmasını din-siyaset ilişkisinin sıhhati açısından tartışmaya açmaktadır. Sonuç olarak ise; bu iki düzlem üzerinden din-siyaset ilişkisine dair; kendi takipçileri tarafından da ihmal edilen Nursi'nin perspektif ve duruşu analiz edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Eski Said, Yeni Said, Siyaset

TÜRKİYE’DE LAİKLİK VE LAİKLİK ALGISI

Mustafa AKSOY

*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi*

Siyaset Bilimi ve KamuYönetimi Bölümü, mustafa_274_18@hotmail.com

Özet

Son yıllarda özellikle ülkemizin (Türkiye) laikliği uygulayışı ve bağlılığı değişmiştir. Aslında bunun sadece ülkemiz için geçerli olduğu pek söylenemez. Fakat Türkiye Cumhuriyeti içerisinde artık halkın, devletin kurum ve kişilerinin laikliğe karşı olan bağlılığı azalmıştır. Ülke içindeki siyasilerden halka kadar artık laiklik temsili bir konuma doğru yol almaktadır. Bunun en temel sebebi halkın bazı kavramları doğru bilmemesi ve yanlış olana sorgulamadan inanmasıdır. Çünkü Türkiye içerisinde yaşayan vatandaşların bir çoğunluğu laiklik ve sekülerizmin “din karşıtı” ya da sadece “din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması” olarak yorumlamaktadır. Özellikle halkın çoğunluğunun Müslüman olduğu Türkiye’de Müslümanlığın önemi özellikle sözde çok kıymetlidir. Halk içerisinde Müslümanlık davranış biçimleri olarak o kadar önemli değildir. Günümüzde Türkiye gibi laikliği tam anlamı ile başaramayan kiliseye bağlı Avrupa ülkeleri de vardır. Çoğunluğu seküler bir toplum olduğu için bu konu oradaki Avrupa vatandaşları tarafından bir sorun yaratmamaktadır. İçerisinde bulunduğumuz ortam böyle olunca ülke içerisinde laikliğin uygulanması din üzerinden propaganda yapan siyasiler ve siyasi partilerle birlikte laikliğin özellikle uygulanışında kopukluklar meydana gelmiştir.

1937 yılında Türkiye Cumhuriyeti Anayasa’sına giren “laiklik” günümüzde kullanılan Anayasa’da da bulunmaktadır. Halk her geçen gün Anayasa içerisinde de bulunan kişilerin inanç ve özgürlüklerinin hakkını aramaktan çok, dinin etkisi altında düşünmeye başlamıştır. Siyasal İslam ile birlikte bu her geçen gün yoğunlaşmaktadır. Seküler bir toplumdaki uzaklaşan Türkiye içerisinde geçmişte çok daha azınlık olarak düşünülen fakat artık sayıları artan agnostik, ateist vb. insanların sayısı artmaktadır. Bunun en temel nedeni artık laikliğin doğru uygulanmaması ve geçmişte veya herhangi bir zaman seküler olmayan halkın iyice bunlardan kopmasıyla bir bunalım ortaya çıkmıştır. Bu olgu ile birlikte ülkenin hem laiklik hem de özgürlük açısından cumhuriyet öncesi döneme yakın mantığa evrilmesine neden olmaktadır.

Kısacası buradaki asıl odaklanması gereken konu Türkiye’de laikliğin nasıl olduğu ve nasıl algılandığıdır. Nelerin bu değiştiğini veya laikliğin günümüze göre iyi uygulandığı dönemlerden neden uzak olduğumu öğrenmek ve sebeplerini bilmek çok önemli bir husustur. Laikliğin doğru veya tam olmaması bizlere her zaman zarar vermez. Devletin halk içerisinde teşvik ya da karışması eğer seküler bir bireyin düşüncelerini hiçe saymadığı sürece sorun her zaman daha azdır ve bu kişi özgürlüğünü arttırmaktadır. Bizim için en önemli kısım ise halkın laiklikten beklentisi ve memnuniyetidir. Bizim hedefimiz ise Türkiye Cumhuriyeti içerisindeki halkın algısı ve ülkenin laikliğe olan bağlılığıdır. Çünkü cumhuriyet tarihi öncesi ve sonrasında ciddi değişiklikler vardır. Temel konumuz ise bu ciddi değişikliklerin halka olan etkisi ve bağlılığıdır.

Anahtar kelimeler: Laiklik, Sekülerizm, Cumhuriyet

SİYASAL OTORİTE TARTIŞMALARINA JOHN LOCKE'UN ETKİSİ

Mücahit KILIÇ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Siyasal Bilgiler Fakültesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü/

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, mucahitkiloc1999@gmail.com

Özet

17. yüzyıl siyaset felsefesinin önemli düşünürleri arasında yer alan John Locke, "Hükümet Üzerine İkinci Tez" isimli eserinde sivil toplum başlığı altında yapmış olduğu tartışmalarda sivil toplumun oluşum şartları, kendisini nasıl devam ettirdiği gibi soruların cevaplarını aramaktadır. John Locke'u bir toplum sözleşmesi tasarlamaya iten sebeplerin başında; yaşamış olduğu yıllarda Aydınlanma Çağı felsefesinin ön planda olması, dönemin krallıklarının sarsılması, Tanrısal yönetimin, kilisenin zayıflaması gibi nedenler gelmektedir. Siyasi güç, siyasal iktidar kavramlarını bu aşamada ön planda tutan John Locke, yine Hükümet Üzerine İkinci Tez eserinde bahsettiği üzere Tanrı tarafından insanların herhangi birine egemenlik veya hükümlanlık yetkisi verilmediğini vurgulayarak üç adet otorite tipi olduğunu ileri sürer; babalıktan gelen doğal otorite, Tanrı tarafından insanlara bahşedilen otorite, siyasal otorite. Bu otorite tipleri arasında patriyarkal bir yaşam pratiğinde karşımıza çıkabilecek bir bağlantı kurar. Doğa durumundan sıyrılan, yaşayışına yeni bir sözleşme ile devam eden insanlığın en üst otorite biçimi olarak 'sivil toplum'u, 'siyasal gücü' öne sürmektedir.

Saymış olduğu otorite tiplerini birbirinden ayrı tutar. Yine patriyarkal bir yaşam pratiği içerisinde bu otorite tiplerinin 'tek bir kişi'nin elinde toplanabileceği' bir senaryoda sakınca olmadığını söyler. Locke, bu otorite tipleri arasında bir denge halinde olunması gerektiğini, otorite sahibinin kurduğu tüm ilişki tiplerinde farklı birer rol üstlendiğinin farkında olması gerektiğini belirtir. Hükümet Üzerine İkinci Tez kitabında vermiş olduğu örnek üzerinden; "bir köle efendisi iken sert ve keskin dilli, iyi bir baba iken çocuklarını gözetken, ve eğiten tavırlar sergilemektedir" diyerek sahip olunan otoritenin sahibine kattığı sorumluluklar üzerinden diğer otorite biçimleri ile farklı rolleri kişiye yüklediğini söyler.

John Locke, daha fazla üzerine durduğu siyasal otoriteyi şöyle tanımlar; "Mülkiyeti düzenlemek ve korumak için ölüm cezasını ve dolayısıyla diğer bütün daha hafif cezaları da içeren yasalar yapma; topluluğun gücünü bu yasaların uygulanmasında ve devletin dış zararlara karşı savunulmasında kullanma ve bütün bunları kamu yararı için yapma hakkıdır".

Bildiride ele alınacak olan otorite ayrımları temel olarak bu bağlamda ele alınacaktır; John Locke'un bahsettiği otorite tipleri ve aralarından incelemeye en değer bulduğu otorite olan siyasal otorite incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Otorite, Siyasi Güç, Sivil Toplum

POSTKOLONYAL ÇALIŞMALAR İÇERİSİNDE “MADUN”

Rumeysa AYDIN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Kamu Yönetimi, rumeysa_aydn0@hotmail.com

Özet

Madun, en genel anlamıyla temsil yeteneğinden yoksun olan, sesi duyulamayan bastırılıp ve konuşurulamayan, anlamlarına gelmektedir. Madun özne değildir, ezilerek ötekileştirilir. Temsil edilemeyen herkes madun sınıfına girebilir; kadınlar, çocuklar, eşcinseller, yaşlılar... Özne ise kendini temsil edebilene denir...

Gayatri C. Spivak, “Madun Konuşabilir mi?” isimli eserinde madun olarak adlandırılan sınıfın konuşup, konuşamayacağı üzerine tartışmalar yapmıştır. En sonunda ise konuşamayacağı yönünde fikrini belirtir. Çünkü madun, sesinin çıkabileceği her yerde kısıtlanmış ve engellenmiştir. Fikirlerini ifade etmekten, temsilden yoksun bırakılmıştır. Madunun sesinin çıkabilme durumu, temsil edilebilmesi egemen sınıfın eline bırakılmıştır. Spivak’a göre, bu temsil durumu entelektüel aracılığıyla mümkün kılınmıştır. Madun sınıf bu şekilde ötekileştirilerek ezilen özne haline gelmiştir.

Entelektüel tarafından temsil edilmek anlam olarak pozitif bir durummuş gibi görünse de aslında iç yüzü çok daha farklıdır. Çünkü madun bir aracı tarafından temsil edilir ve bu durum madunu yine bir başkasına bağımlı kılar. Entelektüel, onu temsil ettiği sürece toplumda varlığı görünür. Bu durum “bizde varız” demenin acı verici bir yoludur. Madun sesini duyurabilmesi ve görünebilir olabilmesi için bağımsız ve kendini temsil edebilme olanağına sahip olmalıdır.

Gramsci nin anlatılarına göre madun tekil bir şahıs değil, toplumsal bir gruptur. İkincil olarak madun toplumsal hareketlilik yapılarına erişimi engellenmiş kişidir.

Kadınlar, yaşlılar, mahkumlar, hastalar, eşcinseller...bu grupların ortak bir fikirde uzlaşmaları imkânsız görünmektedir. Her bir grubun kendine has sorunları vardır. Bunun neticesinde de birleşerek bir ittifak kurmaları zor bir hal almaktadır. Birlikte direniş gösterebilmeleri için ortak bir fikirde birleşmelidir. Bu gruplardan ittifak kurma ihtimalinden en uzak olanlar, kentli alt-proleteryanın kadınlarıdır.

Entelektüel gerçekten madunun sesi olsaydı bu durum onları görünür kılacaktı ve özne haline getirecekti. Yine böyle bir durumda egemen karşısında direnç söz konusu olur ve bu egemen için iyi bir şey değildir. Çünkü egemen için önemli olan kendi çıkarlarıdır.

Unutulmamalıdır ki entelektüel, madunun ne yaşadığını hiçbir zaman tam anlamıyla hissedemez, anlayamaz. O sadece madunun yaşadığını, olan bir olayı analiz eder ve bunu rapor eder. Bu durumda gerçekten entelektüeller madunun sesi midir? Tüm bu tartışmalardan hareketle, bu çalışmanın amacı, madun olarak adlandırılan grupların sesinin duyulmaması üzerine Gayatri Spivak’ın Madun Konuşabilir mi? isimli eseri ele alınarak “madunun sesi” incelenecektir. Bu doğrultuda Spivak’ın madunun sesinin kısıldığını ve onu temsil eden entelektüellerin olmasının bile madunu tekrar madun haline getirdiği ileri sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Madun; Özne; Entelektüel; Spivak

RİNOPLASTİ

Rabia DOĞAN

Hitit Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Fakültesi

Hemşirelik Bölümü, rabia.dogan5520@gmail.com

Özet

Rinoplasti, burun estetiği cerrahisi olarak da bilinen bir cerrahi işlemdir. Bu işlem, burun şekil ve boyutunu düzeltmek, burun deliklerini daraltmak, burun ucu şeklini değiştirmek, burun eğriliğini düzeltmek ve diğer kozmetik sorunları gidermek için kullanılır.

Rinoplasti genellikle genel anestezi altında yapılır. Ameliyat sırasında, burun cildi kaldırılır ve burun kemikleri ve kırıkdağları şekillendirilir. İşlem süresi, burunun şekline ve işlemin karmaşıklığına bağlı olarak değişebilir.

Ameliyat sonrası iyileşme süreci, hastanın genel sağlık durumuna ve yapılan cerrahi işlemin türüne göre değişir. İlk birkaç gün, hastanın burun bölgesinde ağrı, şişlik, morarma ve hassasiyet görülebilir. Ameliyat sonrası birkaç gün içinde hastanın evde dinlenmesi gerekebilir.

Hastanın iyileşme sürecini hızlandırmak için, doktorun önerdiği yara bakımı, ilaç kullanımı ve diğer önlemleri alması gerekir. Genellikle, hasta ameliyat sonrası birkaç hafta boyunca fiziksel aktivitelerden kaçınmalıdır.

Rinoplasti, sadece kozmetik amaçlarla değil, aynı zamanda burun problemlerini çözmek için de yapılabilir. Burun tıkanıklığı, horlama, uyku apnesi gibi problemler için yapılan işlemler, rinoplasti işlemine eşlik edebilir.

Özetle, rinoplasti, burun şekil ve boyutunu düzeltmek ve diğer burun problemlerini çözmek için güvenli ve etkili bir seçenektir. Ancak, işlem sonrası iyileşme sürecinde doktorun önerilerine uymak, hastanın sağlığı açısından son derece önemlidir.

Rinoplasti ameliyatı öncesi sonrası hemşirelik bakımı:

Ameliyat öncesi hazırlığı için hastanın ilk olarak servise kabulü gerçekleşir.Hastanın psikolojik fiziksel yönden değerlendirilmesi gerçekleşir.Hastanın psikolojik olarak ameliyata hazır olup olunmadığı anlaşılmalıdır. Bireyin ameliyat hakkında kaygı ve korkuları olabilir bunlar kalp atış hızı sesin titremesi gibi ya da hastanın bunu sözel olarak ifade etmesi ile anlaşılır. Hastaya bu konuda (ameliyatın nasıl oldğu, kaç saat sürdüğü, lhamgi anestezinin uygulanacağı anlatılır) bilgi verilir ya da onun gibbi daha önce bu amliyatı geçirmiş kişilerle sohbet etmesi sağlanır. Hastanın fizyolojik hazırlığında kardiyovasküler, solunum, üriner, hepatik, gastrointestinal, immün sistem gibi sistemlerin tetkikleri yapılır. Bunun yanında antikögulan , antidepresan gibi ilaçlar doktor istemine göre bırakılmalıdır.ameliyat öncesi yapılan egzersizlerinde amelyyat sonrasında hastaya erken mobilizasyon sağladığı bilinmektedir. Bu nun yanında ameliyat günü sigara kuklanılmaması,2-3 saat öncesinden gıda alımının kısıtlanması gerekmektedir.

Ameliyat sırasında steril ve sirküle hemşirenin sorumluluğkarı faladır. Sirküle hemşire ameliyathane ortamının güvenliğini, kukkanıkacak araç gereçleri, ekibin hazırlanmasından sorumludur. Bu süreçte cerrahi ekibe steril giyinmede yardım eder. Asepsi kurrallarına dikkat edşlmelidir.cilt florası yada önceden var olan enfeksiyona bağlı ameliyat sonrası yara enfeksiyonu riskini azaltmak amacıyla uygulanmalıdır. Hastaya ameliyat öncesinde supine pozisyonu verilir.uygun anestezi tekniği uygulanır. Ameliyat sonrası olası komplikasyonlar yönünden hasta izlenir.

Ameliyat sonrası bakımda hastanın hava yolu açıklığı, yaşam bulguları, ağrı düzeyi, cerrahi insizyonu değerlendirilir. Hastada geç ve erken dönem komplikasyonları ortaya çıkabilir (hava yolu obstrüksiyonu, hipoventilasyon...) hastaya taburculuk eğitimi veriyorken gelişebilecek sorunlar ve bu durumlarda kimlere başvurmaları gerektiği , burnuna cisim çarpmalarına karşı dikkat etmesi gerektiği banyo alıyorken burununu sudan koruması gerektiği , güneşe çıkaması gerektiği, fiziksel aktivite cinsellik yolculuk gibi konukarda dikkat etmesi gerekenler anlatılır.Bunun yanında ameliyattan birkaç

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

hafta sonraya kadar hastanın burun ve göz çevresinde ödem olabileceği fakat bunların geçici olduğu mve soğuk kompres uygulması yapabileceği hastaya anlatılır.

Anahtar kelimeler: rinoplasti, burun estetiği, estetik cerrahi, ameliyat

ELEKTRONİK TİCARETTE E-SADAKAT: SOSYAL MEDYA KULLANICILARINA DAİR BİR SAHA ARAŞTIRMASI

Ali SAÇAK

Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı

Özet

Hızla gelişen teknoloji, internet kullanımının yaygınlaşması ve web tabanlı pek çok yazılım iletişim olanaklarını genişletirken ticaret sektöründe çeşitli değişimler meydana getirmektedir. Her geçen gün globalleşen günümüz dünyasında klasik ticaret anlayışı, faaliyetlerini online platforma taşımakta ve artık elektronik ticaret kavramı ile hayatımızda yer almaktadır. Ticaret dünyasının vazgeçilmez unsurlarından olan sadakat kavramı da yeni bir boyut kazanarak elektronik ticaret adıyla karşımıza çıkmaktadır. Yaşanan bu gelişmeler ile birlikte tüketicilerin alışveriş seçenekleri artmakta, işletmeler daha yoğun bir rekabet ortamına girmektedir. Böylelikle işletmelerin daha uzun süre ayakta kalabilmeleri adına müşteri memnuniyetini sağlamaları ve sadık müşteri kitlesini korumaları büyük önem arz etmektedir. Bu noktada sosyal medya ağları markalar ile tüketiciler arasında önemli bir iletişim köprüsü kurmakta, firmaların tüketicilere yerden ve zamandan bağımsız bir şekilde daha az maliyetle ulaşabilmelerine olanak sağlamaktadır. Bu çalışma elektronik ticaret ile birlikte ortaya çıkan e-sadakat kavramının araştırılması ve bu kapsamda sosyal medya kullanıcıları üzerinde bir inceleme yapmayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın ana kütlesini Facebook ve Instagram kullanıcıları oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri, sosyal ağlar üzerinden gerçekleştirilen online anket ile elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analiz edilmesinde tanımlayıcı istatistiklerden yüzde ve frekans ile çapraz tablo analizlerinden yararlanılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, sosyal medya kullanıcılarının e-sadakat düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Elektronik Ticaret, E-Sadakat, Sosyal Medya

DEPREM SONRASI CRUSH SENDROMU VE HEMŞİRELİK BAKIMI

Rabia DOĞAN

Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

Hemşirelik Bölümü

rabia.dogan5520@gmail.com

Özet

Dünyamız yüzyıllardan beri birçok farklı doğal afete maruz kalmıştır. Sadece Dünyada değil aynı zamanda ülkemizde de son yıllarda en çok görülen doğal afetlerden biri depremdir. Özellikle son yıllarda deprem sayısında ciddi bir artış saptanmıştır.

Deprem sonrası binlerce ölüm, çok sayıda yaralanma, maddi ve manevi birçok kayıp rapor edilmiştir. İnsanlar deprem nedeniyle birçok fizyolojik ve psikolojik olumsuz duruma maruz kalmaktadır. Enkaz altın da kalan bireylerde de bir çok farklı komplikasyon gelişmektedir. Enkaz altın da kalan bireylerde görülen en önemli komplikasyonlardan biri Crush Sendromudur.

Crush'ın ezilme, sıkışma, baskıya maruz kalma vb. anlamaları bulunmaktadır. Crush Sendromu en kaz altında uzun süre sıkışıp kalan bireylerde görülmektedir. Kontrol altına alınmadığında ölüm ile sonuçlana bilmektedir. Tüm doğal afetlerde olduğu gibi depremden de bireylerin sağlıklarına tekrar kavuşabilmesi için profesyonel bir tedavi ve bakıma ihtiyaç vardır. Crush sendromu tedavisine enkaz altında başlanılmalı ve bireyler en geç 12 saat içerisinde hastane ulaştırılmalıdır. Enkaz altındaki bireylere potasyum içermeyen intravenöz sıvı verilmeli ve tedavi kesilmeden hastaneye ulaştırılmalıdırlar. Bazı vakalarda sadece tıbbi tedaviye değil aynı zamanda cerrahi tedaviye de ihtiyaç duyulabilmektedir.

Yapılan araştırmalar son yıllarda yaşadığımız depremler sonrası özellikle profesyonel bir afet yönetim eğitiminin alınması ve profesyonel bir ekip tarafından enkaz altındaki bireye uygun tedavi ve bakımın verilmesi gerekliliğini gözler önüne sermektedir.

Tüm doğal afetlerde olduğu gibi depremlerde de sağlık çalışanlarına özelliklede hemşirelere büyük sorumluluk düşmektedir. Özellikle hemşireler crush sendromunun erken tanınması, tedavi ve bakımında önemli rol oynamaktadır.

Hemşirelerin erken tanılama, tedavi ve bakımı yapabilmesi için yeterli bilgi ve deneyime sahip olmaları gerekmektedir. Bunun için başta hemşirelik lisans öğrencileri olmak üzere tüm hemşirelere teorik ve uygulamalı afet tıbbi eğitimi verilmelidir. Bu eğitimler gelişen komplikasyonlar ve yapılacak girişimlerin ön planda tutulduğu etkin tedavi ve bakımın öğretildiği eğitimler olmalıdır. Belirli aralıklarla eğitimler tekrarlanmalıdır.

Sonuç olarak deprem veya diğer afetlerde de bilgi ve deyim açısından donanımlı profesyonel ekiplerce gerekli müdahaleler yapılırsa daha az kişinin zarar gördüğü ve daha çok kişinin sağlığına kavuştuğu bir sağlık hizmet sunulmuş olacaktır.

Anahtar kelimeler: Crush sendromu, Deprem, Hemşirelik Bakımı

REMZİ OĞUZ ARIK VE TÜRKİYE KÖYLÜ PARTİSİ

Gülınmar PAZARCI

Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

pazarci_01@icloud.com

Özet

Adana'nın Kozan ilçesine bağlı Kabaktepe köyünde dünyaya gelen Remzi Oğuz Arık, cumhuriyetin yetiştirdiği önemli değerler arasında yer almaktadır. Arkeoloji alanında yurt dışına gönderilen ilk öğrencilerdendir. Kendisi başarılı bir akademisyen olmakla birlikte idealist bir siyasetçidir. 1950'li yıllara kadar arkeoloji, sanat tarihi ve müzecilik alanlarında akademik olarak önemli çalışmalara imza atmış olmakla birlikte siyasi alanda da fikir ve görüşleriyle ön planda yer almıştır. Köy ve köyün kalkınması, ahlak, ideoloji gibi konular ile özel olarak ilgilenmiştir. Bu konularda savunduğu görüşleri ile dikkat çeken Remzi Oğuz Arık Cumhuriyet Halk Partisi saflarında bağımsız millet vekili adaylığı olmuş ancak, Adnan Menderes'in çağrısı üzerine Demokrat Parti saflarında milletvekili olarak göreve başlamıştır. Çok geçmeden parti içi diktatörlüğe maruz kaldıklarını ileri süren Remzi Oğuz Arık, Cezmi Türk ve 3 milletvekili istifa etmişlerdir. Dönemin gazetelerine parti içinde yaşadıkları fikir ayrılıkları ve maruz kaldıkları baskılara dair çeşitli açıklamalarda bulunmuşlardır. Bunun akabinde de

Remzi Oğuz Arık, Cezmi Türk ve aynı fikir anlayışına sahip kişiler Türkiye Köylü Partisini 19 Mayıs 1952 tarihinde kurmuşlardır. Partinin başlıca kurucu üyeleri arasında Remzi Oğuz Arık, Cezmi Türk, Yusuf Ziya Eker, Süreyya Endik, Ethem Menemencioğlu ve Tahsin Demiray yer almıştır. Kısa zamanda olumlu havayı yakalayan partinin kurucu üye sayısı 150'ye çıkmış ve 15 ilin köylerinde büyük ilerleme kaydetmiştir. Türkiye Köylü Partisi, Türk milletinin önemli bir kesimini temsil eden kırsal kesimdeki vatandaşlarının ülke imkanlarından mahrum kaldığını ve ülkenin belirli bir seviyeden sonra ilerleyemediğini savunmuştur. Bu eksikliğin şehir merkezlerinin gelişimine de engel olduğunu belirterek Türk Siyasal hayatında köylünün meclisteki temsilcisi ve sesi olmuştur. Bu bağlamda önemli bir yer teşkil etmektedir. Türkiye Köylü Partisi Türk milletinin sağlam, dirençli, güvenli ve refah seviyesi yüksek bir millet olması amaçlanarak kurulmuştur Parti isminden anlaşılacağı üzere köylü partisi olsa da köycülüğü merkeze alan bir bakış açısından ziyade taşradan merkeze bakan bir ideoloji ile kurulmuştur. Bu bağlamda köylerden başlayarak il merkezlerine doğru teşkilatlanmışlardır. Türkiye Köylü Partisi, TBMM'ye sunmuş olduğu kitapçıkta 26 maddelik prensip belirlemiştir. Bunlar Türkiye Cumhuriyeti'nin kalkınması ve geri kalmışlıktan kurtulmasına yönelik prensiplerdir. Ayrıca yeni bir anayasa hazırlanması bağımsız anayasa mahkemesi kurulması ve inkılapların korunması konuları da bu prensipler içindedir. Yine prensipler içerisinde laiklik ilkesi savunulmuş dinin insanın vicdan konusu olduğunu siyasetten ayrı tutulması gerektiği de vurgulanmıştır. Bu prensiplerin yanı sıra kırsal kalkınma ve köylü kesimin kalkınması ziraata yönelik yatırımlar ve iyileştirmeler yapılması bunların yanında sanayinin de gelişmesi için reformlar yapılması istenmektedir. Ayrıca parti yönetimi, Teşkilat adında gazete çıkarılmasının kararını alarak çıkarılan bu gazeteye partinin yayın organı görevini yüklemişlerdir. Parti tüm hızıyla teşkilatlanmaya devam ederken parti genel başkanı Remzi Oğuz Arık, Adana'dan Ankara'ya dönmek için bindiği uçağın düşmesi sonucu hayatını kaybetmiştir. Parti yönetimi bu elim kaza ile sarsılırken kaza raporlarının şüpheli olduğunu inandırıcı olmadığını ileri sürmüşlerdir. 1 Kasım 1958 yılında yapılan olağan üstü kongre ile Türkiye Köylü Partisi kendini feshi etme kararı almıştır. Feshin ardından Cumhuriyetçi Millet Partisi ile birleşme kararı almıştır. Ancak iki parti arasında anlaşmazlıklar çıkmıştır. 16 Ekim 1958'de CMP ile kesin birleşme kararına gidilerek orta yol bulunmuştur. Artık iki parti tek çatı altında Türk siyasal hayatında yerini almıştır.

9.Hitit Öğrenci Kongresi (26-30 Nisan 2023)

Bu çalışmada; Remzi Oğuz Arık'ın köycülük fikri üzerine görüşleri ve kurucuları arasında yer aldığı Türkiye Köylü Partisi'nin gaye ve prensipleri başta arşiv kaynakları olmak üzere basında yer alan haberler ve telif eserlerden elde edilen bilgiler ışığında hazırlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Remzi Oğuz Arık, Türkiye Köylü Partisi, köy, parti, millet